COLECȚIA ROMANULUI ISTORIC

Amédée Achard

BELLE-ROSE

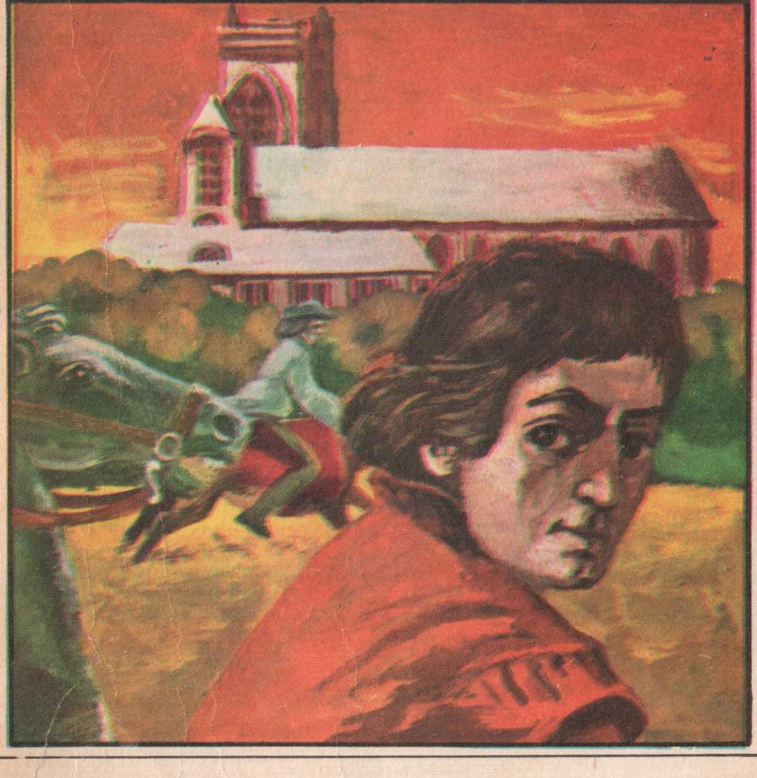

Coperta de *Vasile Olac*

Amédée Achard
Belle-Rose
Nelson, Calmann-Lévy Editeurs, 1875

Toate drepturile asupra acestei versiuni
sînt rezervate Editurii UNIVERS

Amédée Achard

Belle-Rose

În românește de Andriana Fianu

București ● 1983

Editura Univers

I

FIUL ŞOIMARULUI

Către anul 1663, la cîteva sute de paşi de Saint-Omer, se afla o căsuţă îngrijit clădită, a cărei poartă se deschidea la marele drum spre Paris. Un gard viu de păducel şi soc îi împrejmuia grădina în care vedeai flori, capre şi copii de-a valma. Mai multe cloşti cu puii lor cîrîiau şi piuiau într-un colţ, printre verze şi tufe de căpşuni în zumzetul albinelor ; doi-trei stupi strînşi sub piersici îşi întorceau spre soare ţuguiurile frumos mirositoare, iar ici şi colo, pe ramurile unor peri înalţi şi încărcaţi de fructe, uguia mîndru cîte un porumbel gulerat, bătînd din aripi şi dînd ocol perechii lui.

Căsuţa aceasta surîzătoare, plină de prospeţime îţi bucura inima : tînăra viţă sălbatică îi îmbrăca zidurile, iar hameiul i le-ncingea ; opt ferestre dispuse neregulat, şi toate larg deschise spre sud, parcă priveau cu veselie cîmpia ; un fir subţire de fum tremura în vîrful coşului de care atîrnau vrejurile jucăuşe ale paracherniţei ; trecînd prin faţa casei — orice oră din zi ar fi fost să fie — auzeai strigăte vesele de copii însoţite şi de cîte un cucurigu al cocoşului. Copiii veniţi aici de prin toate ungherele vecinătăţii se zbenguiau cu cele trei odrasle ale lui Guillaume Grinedal, stăpînul gospodăriei — Jacques, Claudine şi Pierre.

Guillaume Grinedal, sau moş Guillaume cum era numit cu familiaritate, fusese cel mai bun dresor de şoimi din cîţi s-au pomenit în ţinutul Artois ; dar de foarte multă vreme nu mai avusese deloc prilejul să-şi practice ştiinţa. În timpul regenţei reginei Ana de Austria, seniorul d'Assonville, stăpînul său, ruinat de războaie, a fost silit să-şi vîndă pămînturile, iar înainte de a părăsi ţinutul, vrînd să

răsplătească fidelitatea vechiului său slujitor, i-a dăruit căsuța și grădina descrise. Cum bătrînul Grinedal a refuzat să-i slujească și pe noii stăpîni, s-a retras aci, unde trăia lucrînd cîte ceva și din ce economisise. Rămas văduv, moș Guillaume nu mai avea decît gîndul copiilor săi, pe care îi creștea pe cît de bine putea, după mijloacele și viața lui cinstită. Cînd fuseseră-n fragedă vîrstă, copiii trăiseră liberi ca fluturii, rostogolindu-se prin iarbă vara, dîndu-se pe gheață iarna, alergînd cu capul gol pe soare, ploaie și vînt. Apoi a venit timpul învățăturii, și-a început pentru ei cititul dintr-o carte groasă, pe genunchii bunului (Grinedal), și scrisul pe tăbliță de ardezie, dar asta nu le răpea răgazul să culeagă fragi în pădure sau să prindă raci la rîu.

Jacques, cel mai mare dintre ei, părea, la șaptesprezece-optsprezece ani, un băiat care parc-ar fi împlinit douăzeci. Nu era mare meșter în cuvinte, dar se purta deosebit de cutezător și dîrz atunci cînd credea că este de datoria lui. Forța îl făcea să fie temut de toți școlarii din vecinătate și din partea locului, în general, după cum cinstea sa îl făcea iubit. Copiii nu pregetau să-l aleagă judecător în toate neînțelegerile iscate între ei. Jacques dădea sentința, o însoțea, la nevoie, de cîțiva pumni zdraveni și toată lumea se întorcea acasă mulțumită. Cînd era vorba de vreo ceartă sau încăierare pentru cireșe sau vreo sfîrlează nemțească, în momentul cînd îl vedeau venind pe Jacques, cei mai zurbagii tăceau chitic, iar cei mai neajutorați prindeau nădejde ; Jacques îi despărțea pe combatanți, cîntărea neînțelegerea, dădea cîte un sfat unora, cîte o scatoalcă altora, ceea ce stîrnise vrajba era înlăturat pe drept și cu toții se împăcau la o partidă de popice.

Cîteodată se întîmpla să aibă de-a face cu unii mai puternici și mai mari decît el ; frica de a fi bătut nu îl oprea însă. Doborît de zece ori, tot de zece ori se ridica ; învins în ajun, reîncepea a doua zi lupta și puterea curajului său susținut de simțul înnăscut al dreptății făcea ca tot el să învingă. Dar acest copilandru hotărît, care nu ar fi dat înapoi din fața a zece jandarmi de-ai regelui, se tulbura și se bîlbîia în fața unei copile cu vreo patru ani mai mică decît el. Era de ajuns prezența domnișoarei Suzanne de Malzonvilliers pentru a-l opri în toiul celor mai înfierbîntate

acțiuni. Îndată ce-o zărea, se lăsa să lunece iute din înaltul plopilor unde căuta cuiburi de coțofene, lăsa brațul răutăciosului de băiat pe care tocmai vrea să-l pedepsească, sau dădea drumul taurului cu care se lupta. Un semn imperceptibil din vîrful degetului sau numai o privire a domnișoarei, și Jacques alerga spre ea, roșu tot și foarte încurcat.

Tatăl domnișoarei de Malzonvilliers fusese un abil mînuitor de poliție în strîngerea birurilor, care profitase de epoca Frondei și se îmbogățise, tocmai cînd atîția alții se ruinaseră. Nu purtase totdeauna strălucitul nume de Malzonvilliers, care era cel al unei moșii în care-și investise ce era mai stabil din bănetul lui ; ca om priceput, s-a gîndit, asemeni altor burghezi pe care-i știa, să-și schimbe numele moștenit de la modestul său tată cu un nume ce-ar face cinste unei pungi pline. Astfel, trecînd cu abilitate prin mai multe etape, domnul Dufailly a devenit mai întîi domnul du Failly, apoi domnul du Failly de Malzonvilliers. Și, în sfîrșit, domnul de Malzonvilliers pur și simplu. Acum nu aștepta decît împrejurarea prielnică de a-și adăuga și un titlu nobiliar : baron sau cavaler. În vremea cînd afacerile îi impuneau multe călătorii în provincie și adesea chiar pînă la Paris, domnul de Malzonvilliers încredințase de nenumărate ori administrarea bunurilor moșiei sale lui Guillaume Grinedal, care trecea drept cel mai onest meseriaș din Saint-Omer. Această încredere, din care domnul de Malzonvilliers nu a avut decît de cîștigat, a stabilit între șoimar și bogătaș strînse relații zilnice, de care s-au bucurat cei trei copii Jacques, Claudine și Pierre. Suzanne, care era aproape de aceeași vîrstă cu Claudine, avea tot felul de profesori, iar de lecțiile acestea profitau mai mulți, bineînțeles, mai întîi copiii lui moș Guillaume și apoi o bună parte din micii burghezi din Saint-Omer.

Jacques îndeosebi se alegea cu destulă învățătură ; avea o gîndire exactă și perseverentă, insista asupra lucrurilor pînă cînd pricepea bine. Adesea putea fi întîlnit pe cîmp, mergînd cu capul descoperit și în saboți, dar nelăsîndu-și cartea din mînă pînă ce nu-i intrau bine în cap cele citite. Un singur lucru putea să-l sustragă de la această preocupare : plăcerea de a-și vedea tatăl mînuind armele vechi ce-i erau aduse din cele patru colțuri ale orașului și chiar de la castelele din vecinătate pentru a le repara. Guillaume

Grinedal era cel mai bun archebuzier al cantonului ; era o măiestrie deprinsă pe timpul cînd era şoimarul fără de pereche al domnului d'Assonville, şi i-ar fi adus bani buni dacă ar fi practicat-o cu gîndul agoniselii. Dar în condiţia sa, omul acesta lucra ca un artist adevărat, necerînd altceva decît plata unor ceasuri de muncă, preţuită totdeauna de el mult mai puţin decît valora. Pentru Jacques era o plăcere să-l ajute şi, după ce lustruia vreo cămaşă de zale sau vreo sabie, se socotea cel mai fericit băiat din tot ţinutul, fără să uite însă că aşteaptă de la domnişoara de Malzonvilliers zilnicul zîmbet matinal. Cînd Suzanne se plimba prin grădina dresorului de şoimi în tovărăşia copiilor şi a familiarelor animale domestice, oferea, alături de Jacques, unul din cele mai izbitoare contraste cu putinţă : Jacques era înalt, bine legat, plin de putere ; ochii săi negri priveau hotărît şi luminos sub fruntea arsă de soare, pe care cădeau buclele grele ale pletelor blonde. Cea mai mică mişcare a braţelor arăta că mîna lui ar putea smulge un pom tînăr ca pe un fir de iarbă, ori ar sili să se îndoaie pe picioarele dinapoi şi un bou ; şi totuşi, la cel mai neînsemnat cuvînt al Suzannei roşea. Suzanne, în schimb, avea o gingăşie aparte în trăsăturile feţei şi în toată fiinţa ; la aproape cincisprezece ani nu i-ai fi dat mai mult de doisprezece-treisprezece. Chipul palid, talia infantilă şi membrele fragile vădeau nervozitatea organismului atît de fin alcătuit. Picioarele şi mîinile ei aveau farmecul copilăriei. Privirea calmă a ochilor mari şi albaştri strălucea de prospeţime şi de inteligenţă, iar conturul net al gurii frumos desenate anunţa şi hotărîrea unui suflet onest şi curajos. Avea trup de copil şi surîs de femeie. Dacă o prindea somnul la umbra unui stejar, cu capul rezemat de umărul lui Jacques, bietul băiat rămînea nemişcat cît dura somnul micii sale prietene şi, într-o contemplare mută, admira obrazul tînăr şi pur ce se odihnea pe inima sa într-o atît de naivă abandonare. Iar cînd fata întredeschidea cu seriozitate buzele-i trandafirii, Jacques îşi ţinea răsuflarea să-i soarbă cuvintele. La vocea Suzannei, sufletul său parcă se legăna ca o ramură de salcie la adierea slabă a vîntului şi, uneori, simţea, ascultînd-o, cum îi izvorăsc de sub pleoape lacrimi al căror motiv nu-l deslușea, dar al căror izvor se revărsa în inimă.

Într-o zi de mai din 1658 [1], cu cinci ani mai înainte de momentele prin care începe istorisirea noastră, şi nu departe de glorioasa bătălie de la Dunes, Jacques, care avea pe-atunci treisprezece-paisprezece ani, se plimba pe cîmp la mică distanţă de Saint-Omer şi iată că văzu venind spre el un necunoscut îmbrăcat în haine destul de ponosite. Ai fi putut zice că e un dezertor după hainele pe jumătate civile, pe jumătate militare, dar străinul era mai curînd deghizat. Nu putea fi defel soldat cu cocoaşa ce-i umfla umărul, şi Jacques se gîndi că are de-a face cu un negustor ambulant. Străinul mergea de-a lungul potecii bătătorite de cultivatori printre răzoarele lor de legume şi se mai sălta din cînd în cînd pe cîte o movilă să vadă mai departe cîmpul, printre gardurile vii. Cînd ajunse aproape de Jacques se opri şi-l cercetă din ochi o clipă. Jacques sta rezemat de un măr, cu mîinile în buzunarele bluzei de pînză şi şuiera printre dinţi. După un moment de gîndire, străinul se îndreptă spre el.

— Eşti de prin partea locului, băiete ? îl întrebă.

— Da, domnule, răspunse Jacques.

Dacă Jacques ar fi fost întrebat de ce l-a salutat aşa, domnindu-l, pe cel care-i părea a fi un negustor ambulant, i-ar fi fost greu să explice. Străinul avea un aer care-i impusese respect, cu toate că fiul lui Guillaume Grinedal nu se lăsa uşor intimidat. Străinul vorbea, privea şi se mişca cu o extremă simplitate, dar în simplitatea lui citeai mai multă noblete şi mîndrie decît în toată trufia domnului de Malzonvilliers.

— Dacă-i aşa, reluă necunoscutul, fără îndoială că ai putea să mă îndrumi la cineva în stare să străbată călare cale lungă ?

— Îl aveţi în faţa dumneavoastră domnule.

— Tu ?

— Chiar eu.

— Dar, dragul meu, îmi pari cam prea tînăr ! Ştii, ar trebui să galopezi şapte-opt leghe fără să descaleci !

— Să nu vă îngrijoreze vîrsta, faceţi-mi numai rost de un cal şi veţi vedea.

---

[1] De la 14 iunie 1658, repurtată de Turenne asupra armatelor spaniole, pe coasta de vest a Franţei, bătălie în urma căreia Franţa a cucerit Ţările-de-Jos, aflate pînă atunci sub dominaţie spaniolă.

Străinul zîmbi, apoi adăugă :

— E nărăvaş cu foc în vine...

— Am un braţ bun şi ochi bun, să gonească după plac...

— Atunci hai, calul nu-i prea departe.

Şi străinul, însoţit de Jacques, se abătu din cîmp şi amîndoi intrară într-o pădurice. Chiar pe la mijlocul ei, pe după un desiş, Jacques zări un cal tropăind în jurul unui ulm tînăr de care fusese priponit. Frîul legat peste nări îl împiedica să necheze. Jacques nu mai văzuse un gonaş atît de frumos, nici chiar în grajdurile domnului de Malzonvilliers. Se apropie de cal, îl mîngîie pe crupă, dezlegă frîul ce-l supăra, şi se pregătea să sară în şa cînd străinul îi puse mîna pe umăr :

— Înainte de a porni, îi spuse, trebuie măcar să ştii încotro s-o iei.

— Adevărat, răspunse Jacques, care şi pusese piciorul în scară.

Nerăbdarea de a galopa pe un cal atît de falnic îi şterse din minte scopul cursei.

— Ştii bine unde se află sătucul Witternesse ?

— Foarte bine, cam la o leghe, la dreapta de Aire.

— Acolo trebuie să ajungi ; acum ţine bine minte următorul lucru : înainte de a intra în Witternesse, vei vedea, la stînga, o fermă, la capătul unui lan de secară. Are patru ferestre şi pe acoperiş o morişcă de vînt în coadă de rîndunică. Baţi de trei ori la poartă ; la a treia bătaie spui cu voce tare numele de Bergame ; atunci va ieşi un om şi-i vei înmîna hîrtia asta... Sfîrşind explicaţia, necunoscutul scoase din buzunar un mic carnet, scoase şi un creion şi începu să scrie.

— Ştii să citeşti ? îl întrebă brusc pe Jacques.

— Da, domnule, foarte bine.

Străinul încruntă din sprîncene, dar atît de fugar încît Jacques nu avu timp să-i desluşească expresia. O clipă, străinul răsuci creionul între degete ; apoi se hotărî deodată şi scrise repede cîteva cuvinte, rupse fila şi, înmînîndu-i-o lui Jacques, îl fixă pe băiat cu o privire adînc cercetătoare. Jacques privi hîrtia.

— Citesc, dar nu înţeleg nimic, spuse el.

Străinul zîmbi.

— Nu e nevoie să înțelegi, adăugă ; pune bine hîrtia în buzunar și sări în șa... Bun !... Zău, băiete, te ții voinicește ! ...Dacă pornești așa la drum, n-o să nimerești ca o păpușă de paie în vreun șanț... Dar să fii mereu cu ochii la urechile calului... e cam ciudat ; cînd îi vine poftă să sară brusc într-o parte, are totuși onestitatea să-și prevină călărețul, și mișcă din urechi ; șalele multora au păstrat amintirea săriturii... A, rîzi ! Las' că vezi tu, băiete !

Cînd Jacques slăbi căpăstrul, străinul îl opri :

— Încă un cuvînt. Cunoști prin împrejurimi o casă de oameni de treabă unde aș putea aștepta întoarcerea ta fără teamă de indiscreți ?

— Știu zece, dar una vă va fi mai pe plac. Ieșiți din pădure, mergeți pe poteca unde v-am întîlnit, luați-o pe drumul mare și opriți-vă la prima casă pe care o veți întîlni, pe dreapta. O veți recunoaște ușor. Toate-s deschise, și uși și ferestre. Veți poposi la tatăl meu, Guillaume Grinedal, ca la dumneavoastră acasă.

— Drace ! Mai bine de-așa nu se poate, spuse străinul cu un zîmbet. Acum pornește.

Își retrase mîna care ținea frîul și calul zvîcni. După un sfert de oră necunoscutul intra în ograda lui Guillaume Grinedal. La vederea străinului, dresorul de șoimi lăsă deoparte un pistol cu țeavă lungă din armătura unei șei, pe care tocmai îl lustruia, și se ridică

— Ce doriți ? întrebă.

— Ospitalitate.

— Intrați. Ceea ce am vă aparține. Dacă vă e foame, veți avea de mîncare ; dacă vă e sete, aveți de băut ; și cu toate că sînt destul de sărac, am totdeauna un pat pentru călătorul pe care mi-l trimite Bunul-Dumnezeu.

Vorbind astfel, moș Guillaume salutase, descoperindu-și fruntea ; trăsăturile sale cinstite, săpate de muncă, aveau o expresie de demnitate care îl ridica deasupra stării sale.

— Vă mulțumesc, spuse străinul ; vizita mea va fi scurtă. Cînd fiul dumneavoastră se va întoarce, voi pleca îndată.

Guillaume întrebă din ochi.

— O ! continuă oaspetele, nu-l paște nici o primejdie. Înainte de răsăritul lunii va fi înapoi. Sînt un negustor din

Arras și mă duc pentru treburi de-ale negoțului la Lille ; ținutul e cam nesigur și m-am gîndit că fiul dumneavoastră va putea, mai bine decît mine, să aducă o geantă pe care am lăsat-o în grija valetului meu, la Witternesse. Trebuie să iei unele precauțiuni în vremurile pe care le trăim.

În timp ce străinul vorbea, Pierre, Claudine și alți copii, la început risipiți prin grădină se strînseră încet-încet în jurul său cu acea nepotolită și setoasă curiozitate ce-ar face orice năzdrăvănie numai să afle ce se-ntîmplă și se miră de tot ce vede. Guillaume îi îndepărtă cu un gest și îl rugă pe străin să-l urmeze, acesta supunîndu-se fără ezitare.

— Aveți dreptate — reluă șoimarul nostru cînd ajunseră în odaia scundă unde ai casei obișnuiau să mănînce — trăim într-o vreme în care trebuie să fim prevăzători. Dar în casa unui om cinstit nu-i nevoie ; așa că nu vă obosiți, nobile domn, prefăcîndu-vă vorbirea și ținuta.

La asemenea cuvinte, străinul tresări.

— Nu vă întreb nici de rangul, nici de numele domniei-voastre, continuă dresorul de șoimi. Oaspetele e sfînt ; taina lui e la fel de sfîntă ; dar nu e bine să vorbim în fața copiilor ; copiii au simțurile ascuțite, înțeleg și ghicesc iute; cum ai deschis gura, ciulesc urechea. Deci e mai prudentă tăcerea. Eu am părul cărunt, n-am văzut, n-am auzit, n-am priceput nimic.

— Sînteți un om de suflet ! exclamă cu impetuozitate străinul. La dracu ! N-am de ce să mă ascund de dumneata. Nu te-ai înșelat, meștere Guillaume, sînt...

— Poate mai mult decît mi-am zis, se grăbi să adauge dresorul de șoimi, și pentru asta îmi iau libertatea să vă întrerup, înainte de a afla mai mult. Chiar de-ați fi spaniol sau francez, nu sînteți pentru mine decît un călător în paza mea. Acest acoperiș vă ocrotește. Dacă sînteți dintre cei care au tras sabia împotriva regelui lor, Cel-de-Sus să vă judece. Nu-mi fac decît datoria. Vreau să cred că puteți spune : „Mi-o fac și eu pe-a mea".

Falsul negustor lăsă ochii în jos sub privirea senină a meșteșugarului, și roșeața trecu pe fruntea sa ca un fulger. Dar dobîndindu-și seninătatea, consimți cu un gest ce saluta loialitatea bătrînului șoimar.

— Fie, om bun, nu-ţi voi încărca memoria cu încă o amintire ; dar, pe numele tatălui meu, nu voi uita nici numele dumitale şi nici ceea ce faci pentru mine.

Trecuseră două ore şi străinul împărţea în voie cina cu dresorul de şoimi, ca în cortul unui soldat sau în casa unui mare senior. Mai trecură două ceasuri ; cînd da să-l socoată şi pe al patrulea, neliniştea îi încruntă sprîncenele. Merse către fereastră şi o deschise larg, ascultînd ; venise noaptea şi pe drum nu se auzea nici un zgomot. În curînd ieşi din căsuţă şi se-ndreptă către poarta grădinii. Moş Guillaume îl urmă. Ca şi întunericul, liniştea era adîncă.

— Fiul dumitale e tare din fire la primejdie ? întrebă brusc străinul.

— Cinstit şi tare ca oţelul.

— Ar apăra ceea ce se încredinţează devotamentului său ?

— Nu este decît un copil dar şi-ar da şi viaţa, ca un bărbat.

— Atunci mi-e teamă pentru fiul dumitale, moş Guillaume.

Tatăl nu răspunse, dar în razele lunii străinul văzu cum paloarea i se întinde pe frunte. Amîndoi păstrară tăcerea cu ochii ţintă la dunga albă a drumului, care se topea în zarea depărtată, fără margini. Taina nopţii împînzea spaţiul cu zgomote nedesluşite, scurte, amăgitoare. Guillaume Grinedal se rezemă de ţăruşii lungi ai unui gard-viu ; se auzi lemnul trosnind sub greutatea mîinilor sale. Gentilomul îşi mototolea reverele hainei.

— Nimic, încă nimic ! murmura. Of ! Aş da o mie de ludovici de aur pe galopul unui cal !

La aceste vorbe, răsună o detunătură în depărtare, dincolo de pădurea ale cărei umbre dese tăiau orizontul. Îngrăditura se rupse sub mîna şoimarului care sări în drum.

— Un foc de puşcă ! L-aţi auzit ? strigă gentilomul.

— L-am auzit, răspunse Guillaume Grinedal, aruncîndu-se pe burtă în drum.

Alte două detunături izbucniră, dar răsunetul lor venea de foarte departe ; doar o ureche de părinte sau de proscris le putea desluşi printre miile de zgomote confuze ce pluteau sub cerul adînc. Guillaume Grinedal asculta cu urechea lipită de pămînt.

— Ei bine ?! întrebă gentilomul.

— Nimic... încă nimic ! Îmi bate inima şi-mi ţiuie urechile, şopti sărmanul tată. Ah, da, acum, un zgomot surd, sacadat... continuu ! Se apropie... e galopul unui cal !

— Of ! Inimos băiat ! strigă străinul, izbucnind.

Guillaume Grinedal nu spuse nimic, dar descoperindu-şi fruntea albită de ani, ridică ochii spre cer şi se rugă. Gentilomul privea în depărtare cu capul plecat înainte ; ai fi zis că ochii săi aprinşi dau să străpungă transparenţa tenebroasă a nopţii.

La naiba, îl văd ! Îl văd ! Calul parcă are aripi iar copilul îl călăreşte !

Gentilomul apucă strîns braţul şoimarului :

— Eşti sigur că-l recunoşti ? întrebă.

Dar dresorul mulţumea Domnului ; două lacrimi mari îi tremurau în colţurile pleoapelor iar buzele sale chinuite murmurau o rugăciune. Străinul îşi retrase mîna ; cuprins de o emoţie plină de evlavie îşi scoase pălăria. Din cîteva salturi, calul ajunse lîngă ei. Băiatul sări în drum şi căzu în braţele tatălui.

— Tată ! strigă el.

Tatăl, tăcut, îl strîngea la piept.

— Dar, spuse deodată Guillaume Grinedal, văd sînge pe hainele tale. Eşti rănit ?

— N-am nimic, răspunse Jacques, un glonte mi-a sfîşiat bluza, aici, pe lîngă umăr, şi m-a zgîriat, cred.

— Eşti un băiat viteaz, pe legea mea, zise gentilomul ; dacă vreodată te vei înrola sub steagurile maiestăţii sale regele Ludovic — pe Dumnezeu adevărat ! — vei ajunge departe. Ai adus geanta ?

— Iat-o, pe crupa calului.

— Bietul *Phoebus !* L-ai mînat, nu glumă, ce zici ? spuse vesel străinul cu mîna pe gîtul calului.

Phoebus îşi frecă nările înspumate de haina gentilomului, ciuli urechile la vocea stăpînului, necheză şi lovi pămîntul cu copita.

— Ai fost deci urmărit ? întrebă străinul, desfăcînd geanta.

— La mai puțin de o leghe de Witternesse a trebuit să las drumul mare, ca să ocolesc o ceată de spanioli cu gînduri rele, răspunse Jacques. Două leghe mai departe, înainte de Roquetoire, aproape de Blendecques, am căzut în mijlocul unei bande de husari și de imperiali care băteau drumul. M-au urmărit strașnic preț de un sfert de ceas. Dar Phoebus are picioare bune. A intrat în pădure și mi-au pierdut urmele. Ah, am uitat ! Bergame mi-a încredințat o scrisoare pentru domnia-voastră. Iat-o !

Gentilomul rupse pecetea și, apropiindu-se de fereastră, citi repede, la lumina unui felinar.

— Ei bine, băiete. Dacă vreodată ne vom mai întîlni, eu bătrîn și tu bărbat în toată firea, în orice situație ne-am afla și unul și celălalt, vei putea apela la oaspetele lui Guillaume Grinedal ; își va reaminti...

La ivirea zorilor, străinul sări în șaua pusă pe Phoebus, pe care ieslea cu paie proaspete și două legături de ovăz îl făcuseră să uite toată oboseala. Străinul era îmbrăcat în port țărănesc din Artois.

— Adio, Guillaume, îi spuse dresorului de șoimi, întinzîndu-i mîna ; nu-ți dăruiesc nimic ; ospitalitatea dumitale este din acelea care nu se pot plăti, și mi-e teamă să nu te jignesc oferindu-ți aur. Ia-mi mîna și strînge-o fără teamă. Sub orice haină m-aș ascunde, este, ți-o jur, mîna unui gentilom loial. Cît despre tine, prietene Jacques, păstrează-ți inima cinstită și vitejia, iar soarta îți va veni în ajutor; dacă Dumnezeu îmi dă zile, îl voi ruga să am prilejul să te ajut, așa cum m-ai ajutat și tu.

Strălucitori de mîndră bucurie, ochii mari și negri ai lui Jacques îl priveau pe străin. Cu umărul său diform și pieptul parcă scofîlcit, falsul negustor din Arras i se părea mai nobil și mai impunător decît toți ofițerii regelui pe care apucase să-i vadă. Cînd i-a strîns mîna, inima lui Jacques bătea repede în piept, iar după ce necunoscutul l-a îndemnat hotărît pe Phoebus și s-a îndepărtat la galop, tatăl și fiul l-au urmărit cu privirile, emoționați și tăcuți. În momentul cînd se întorceau în grădină, piciorul lui Jacques rostogoli un obiect sclipitor căzut pe nisip. Era un medalion de aur hașurat cu artă.

— Ia uite, tată, spuse băiatul ; fără îndoială că străinul l-a pierdut.

— Păstrează-l, fiule ; se vede că providența ți-l trimite.

II

PRIMELE LACRIMI

Amintirea acestei aventuri se întipări în mintea lui Jacques. Timpul șterse detaliile, dar întîlnirea cea deosebită rămase ca un punct luminos în inima lui. Din ziua întîlnirii cu străinul, prinse mai viu gustul pentru faptele vitejești. Dacă trecea pe drum vreun escadron cu flamurile în vînt și trompetele în frunte, fugea în urma lui atît de departe cît îl duceau picioarele și fredona cîntece de fanfară toată săptămîna. Uneori îi înregimenta pe toți copiii din pîlcul de gospodării mărginașe și începea un simulacru de luptă crîncenă sau de asediu, ce se încheia totdeauna cu încăierări aprinse în care brațele sale făceau minuni ; cît era de copil, dovedea o îndemînare surprinzătoare în mînuirea armelor — sabia lungă și subțire sau scurtă și lată, spadă, bardă, suliță, pistol, sau muschetă. Vorbele negustorului din Arras : „Dacă vreodată te vei înrola, vei ajunge departe", îi răsunau încă în urechi ; dar trebuie să adăugăm că nu exista exercițiu, trecere în revistă, luptă sau asalt pe care Jacques să nu le părăsească bucuros pentru a o urma pe domnișoara de Malzonvilliers, dacă ea o însoțea pe Claudine la cules de fragi prin pădure. În asemenea cazuri, ce se repetau zilnic, micul general suspina din fundul inimii și rămînea tăcut de sfială cînd mîna Suzannei o întîlnea pe a sa. Fetița îl făcea să alerge de colo-colo la buna ei voie, dar o făcea cu atîta grație firească și cu un aer atît de plin de farmec, încît Jacques s-ar fi dus pînă la capătul lumii fără să crîcnească, doar la un semn al ochilor ei albaștri.

Anii treceau, așadar, cu învățătură de carte, bătălii și plimbări. Era o epocă adînc tulburată de războiri, nu se au-

zea vorbindu-se decît de orașe atacate, de tabere luate prin surprindere, de expediții aducătoare de moarte. Cardinalul Mazarin și partidul regelui luptau împotriva parlamentului [1], principilor adverși și Spaniolului. Domnul de Condé conducea lupta la cîmpie, cînd învingător cînd învins; pînă atunci însă, orașul Saint-Omer, apărat de o garnizoană bună, nu avusese de suferit din jafurile dușmanului. Jacques ar fi plecat sub arme de multă vreme dacă nu l-ar fi reținut farmecul vieții în preajma domnișoarei de Malzonvilliers. Acest sentiment era cu atît mai puternic, cu cît nici nu-și da seama de el. Întîmplarea, acest mare arhitect al viitorului unui om, l-a făcut să-și citească în suflet. Într-o zi pe cînd ședea într-un colț al grădinii, cu capul aplecat, răsucind în mînă o sabie scurtă și lată, sora sa Claudine veni și-l prinse ușor de umăr. Jacques tresări.

— La ce te gîndești ? îl întrebă poznașa.

— Nu știu...

— Vrei să-ți spun eu ? Te gîndești la domnișoara Suzanne.

— De ce mai mult la ea decît la alta ? strigă Jacques încurcat.

— Fiindcă Suzanne este Suzanne.

— Frumoasă judecată !

— Foarte frumoasă, reluă copila, în timp ce un surîs șiret îi întredeschise buzele rumene. Oh ! pricep !

— Atunci explică-te.

— Uite, Jacques, adăugă Claudine cu un aer serios de data asta, tu te gîndești la domnișoara Suzanne fiindcă o iubești.

Jacques se înroși pînă la rădăcina părului ; se ridică dintr-un salt ; o tulburare nouă îi umplu sufletul și o mulțime de impresii confuze îl năpădiră. Se făcuse însă lumină în mintea sa ; o strînse pe Claudine de braț.

— Dumnezeule ! Ce-i cu tine ? strigă Claudine speriată de schimbarea bruscă pe care o citea pe chipul fratelui ei.

— Ascultă-mă, soru-mea ; tu nu ești decît o copilă...

— Voi împlini cincisprezece ani tocmai cînd se coc caisele, spuse copila.

---

[1] Cea mai înaltă instanță judecătorească (tribunal) din Franța de pînă la Revoluția din 1789.

— Așa-i... continuă Jacques, se zice că fetele se pricep mai bine la asemenea lucruri decît băieții mai mari. De ce mi-ai spus că o iubesc pe domnișoara Suzanne ? Se poate, dar e ceva de care nu-mi dau seama.

— Doamne, Maica Domnului ! Dar se vede dintr-o privire. N-am să pot să-ți spun cum ; dar am înțeles din multe lucruri pe care nu pot să ți le explic fiindcă nici eu nu știu de unde să le apuc. Mai întîi nu-i vorbești ca altor fete pe care le cunoști ; apoi, cînd o privești, ochii tăi sînt dulci ca mierea ; încerci mereu s-o ocolești în orice chip și totuși o întîlnești mereu și chiar o cauți peste tot, iar cînd ai găsit-o, te oprești deodată și parcă ai vrea să te ascunzi. În sfîrșit, nu știu nici de ce nici cum, dar o iubești.

— E-adevărat, murmură Jacques lăsînd brațul surorii sale, e-adevărat, o iubesc.

Rostind simplele vorbe atît de dulci inimii sale, vocea-i gravă și tristă o emoționă pe Claudine.

— Bine, spuse ea, petrecîndu-și brațele-i frumoase în jurul gîtului fratelui ei, acum nu cred că ai de ce să fii necăjit. E atît de îngrozitor să iubești oamenii încît trebuie să ai un aer așa de nefericit ? Uite că mă faci să plîng!

Biata Claudine își șterse colțul ochilor cu șorțul apoi, zîmbi cu acea ușurință schimbătoare copilăriei, se înălță pe vîrful picioarelor și, apropiindu-și gura de urechea lui Jacques, continuă :

— În locul tău m-aș bucura ! Suzanne nu e sora ta, sînt sigură că și ea te iubește tot atît cît o iubești și tu : o vei lua de soție.

Jacques o sărută pe Claudine pe amîndoi obrajii.

— Ești o soră tare bună, îi spuse ; du-te, acum știu ce-mi comandă cinstea.

Și Jacques, eliberîndu-se din îmbrățișarea surorii sale, ieși din grădină. Se duse drept la castel unde, la cotitura unei împrejmuiri înverzite, îl întîlni pe domnul de Malzonvilliers.

— Vă căutam, domnule, zise băiatul, salutîndu-l.

— Pe mine ? Ai să-mi spui ceva, băiete ?

— Vreau să vă vorbesc despre un lucru foarte important.

— Chiar așa ? Vorbește, te ascult.

— Domnule, acum am optsprezece ani și cîteva luni, spuse Jacques pe tonul grav al unui ambasador ; sînt un băiat cinstit, care are brațe bune și oarecare învățătură ; într-o zi voi avea două-trei mii de livre de la un unchi care este preot în Picardia ; ceea ce îmi va reveni de la tatăl meu sînt hotărît să-i las surorii mele Claudine. În aceste condiții, vin să vă cer, cu consimțămîntul dumneavoastră, pe domnișoara Suzanne de Malzonvilliers în căsătorie.

— În căsătorie, ție ? ! Ce spui ? ! exclamă domnul de Malzonvilliers, năucit.

— Spun, domnule, că o iubesc pe domnișoara Suzanne ; respectul ce vi-l port și datoria nu îmi îngăduie să-i vorbesc înainte de a vă dezvălui dumneavoastră sentimentele mele. Așadar, vă rog să mă acceptați ca ginere.

În timpul acestei cuvîntări, Jacques, cu pălăria în mînă, în haine de lucru și cu o batistă înfășurată în jurul gîtului, stătea drept, în mijlocul potecii.

— Nu e nevoie să vă spun, adăugă, că voi fi foarte fericit dacă vă veți da consimțămîntul și că nu am altă dorință decît de a vă dovedi recunoștința față de bunătatea dumneavoastră, prin purtarea și devotamentul meu.

Domnul de Malzonvilliers izbucni într-un hohot de rîs. Ciudățenia propunerii și sîngele rece cu care fusese făcută îl zăpăciseră la început, dar la noul discurs al lui Jacques nu-și putu opri rîsul chiar în nasul bietului băiat. Lui Jacques îi năvăli tot sîngele în obraji. În pofida iluziilor ce leagănă tinerețea, bunul său simț înnăscut îi spunea că cererea sa nu va fi primită, dar în candoarea cinstei sale nu-i venea să creadă că ar putea fi subiect de glumă.

— Propunerea mea v-a înveselit, domnule, reluă el cu o emoție prost stăpînită. Nu m-am așteptat, vă mărturisesc, la onoarea de a vă stîrni atîta bucurie.

— Ei ! prietene, nici eu nu mă așteptam cîtuși de puțin la asemenea idei aventuroase ! Ai mai pomenit vreodată așa ceva ? E mai distractiv decît o piesă de teatru a domnului Corneille, pe cuvînt de onoare !

Jacques își jumulea nervos borurile pălăriei dar tăcu. Domnul de Malzonvilliers rîdea mai departe. În sfîrșit, nu mai rezistă și se așeză pe un bolovan de pe marginea potecii.

— Aveţi timp să rîdeţi după, continuă Jacques, dar acum este momentul să-mi răspundeţi ; nu puteţi să bănuiţi, domnule, ce se petrece în sufletul meu de cînd ştiu că o iubesc pe domnişoara Suzanne. Aştept.

— Aşa, deci ! Eşti nebun, băiete ? răspunse domnul de Malzonvilliers, ştergîndu-şi ochii.

— Un nebun nu vine să ceară cu onestitate, tatălui, mîna unei tinere persoane.

— Deci, vorbeşti serios ? !

— Foarte serios.

— Taci din gură şi nu mă mai privi aşa, jalnic, mă faci să rîd pînă mi-oi pierde răsuflarea, şi te previn că asta înseamnă a abuza de rangul şi starea mea ; sînt foarte obosit, prietene.

— Nu asta e intenţia mea ; doresc numai să aflu care vă sînt sentimentele.

— Du-te la dracu' cu sentimentele mele ! Parcă am eu vreme să mă ocup de închipuirile fără noimă din capul unui smintit ! Ia te uită ce alianţă frumoasă ! fiica domnului de Malzonvilliers, cu fiul lui Guillaume Grinedal, şoimarul !

— Rîdeţi de mine cît vă place, domnule, nu mă voi arăta jignit, strigă Jacques cu putere ; dar feriţi-vă să vă atingeţi de numele tatălui meu, fiindcă — pe Dumnezeu din cer ! — dacă cineva cutează să-l insulte, chiar de-ar fi vorba de tatăl Suzannei, mă voi răzbuna !

— Şi ce-ai să faci, caraghiosule ?

— Îl voi sugruma !

— Şi Jacques îşi ridică deasupra capului mîinile strînse cu putere, dînd o expresie grăitoare ameninţării. Domnul de Malzonvilliers se îndreptă brusc şi îşi duse mîna la gît; i se părea că a şi simţit mîinile lui Jacques înnodate pe ceafa lui. Dar Jacques lăsă braţele să-i cadă şi, din emoţia-i violentă, nu mai rămase decît cumplita paloare a feţei.

— Vă cer iertare pentru furia mea, reluă ; niciodată nu voi uita binefacerile cu care mi-aţi copleşit familia ; mînia de adineauri a fost o greşeală a tinereţii, nu şi a inimii ; uitaţi-o, domnule. Poate că nu-mi veţi purta pică dacă aţi şti cît sufăr de cînd o iubesc. Nu trăiesc decît pentru domnişoara Suzanne, deşi acum ştiu foarte bine că nu-mi va fi dată. Dacă pentru a o merita este nevoie să

întreprind și ceva socotit imposibil, spuneți-mi, și cu ajutorul lui Dumnezeu cred că aș izbuti. Spuneți-mi, domnule, ce trebuie să încerc ? Orice ar fi să fie, sînt gata să vă îndeplinesc cererea, iar dacă nu voi izbuti, trupul meu va rămîne pe locul înfrîngerii.

Există totdeauna în strigătul unui sentiment adevărat acel accent care mișcă inimile ; pe Jacques îl podidiră lacrimile, iar atitudinea lui exprima și neliniștea îndurerată, și resemnarea. Domnul de Malzonvilliers era la drept vorbind un om bun ; vanitatea îi întunecase judecata, fără a-i altera inima ; se emoționă și îi întinse mîna lui Jacques.

— Nu trebuie să fii amărît, prietene, îi spuse, nici să privești lucrurile cu atîta aprindere. Spui că iubești ! Nu a trecut cine știe cît timp de cînd iubeam și eu ; dar nu-mi mai amintesc deloc pe cine iubeam la optsprezece ani. Vei uita, ca și mine, și te vei vindeca.

Jacques dădu cu tristețe din cap.

— Da ! Da ! Așa-ți spui totdeauna, continuă domnul de Malzonvilliers. Ei ! Doamne, la vîrsta ta mă și vedeam înecat în rîu fiindcă nu putusem ajunge la ținta primei mele înflăcărări. Ei și ! Am mai pierdut nenumărate altele de atunci. Să vorbim cu judecată, băiete ; mă vei înțelege, fiindcă ai bun simț. Mai mulți gentilomi din ținut îmi cer mîna Suzannei. Pot oare, tinere, să te prefer pe tine, care nu ai nimic, nici carieră, nici avere, și să-i refuz pe cei care au de toate ?

Jacques lăsă capul în jos și o lacrimă căzu în praful potecii.

Zău ! Dacă ai fi bogat și nobil, reluă domnul de Malzonvilliers, nu mi-aș dori alt ginere decît pe tine !

— Dacă aș fi bogat și nobil ? ! izbucni Jacques.

— Da, într-adevăr.

— Ei bine, domnule, mă voi strădui să-mi măresc averea și nobletea.

— Ascultă, prietene, aceste lucruri nu vin chiar atît de repede. Nu-ți promit că voi aștepta.

Jacques ezită o clipă, apoi, ridicîndu-și ochii spre cer, continuă :

— Cu ajutorul Domnului, mă voi grăbi cît voi putea !

— Bietul băiat ! murmură domnul de Malzonvilliers, în timp ce Jacques se îndepărta, mare păcat că nu-i marchiz sau măcar milionar.

Jacques se îndrepta încet dar hotărît spre un colţ al parcului casei Malzonvilliers, unde Suzanne avea obiceiul să se plimbe la ora aceea, cu o carte sau o broderie în mînă. El o opri decis şi-i povesti întîlnirea avută cu tatăl ei ; vocea îi tremura, dar privirea era sigură. Suzanne simţi cum roşeşte de la primul cuvînt al lui Jacques ; dar scăpînd curînd de prima tulburare, îndreptă spre tînărul iubit privirea-i limpede, senină, strălucitoare ca o stea din adîncul ochilor săi albaştri.

— Tatăl dumitale nu mi-a lăsat nici o speranţă, domnişoară, zise Jacques, după ce sfîrşi ceea ce avea de spus ; cu toate acestea sînt hotărît să fac totul pentru a te merita. Îmi dai voie ?

— Dumneata, Jacques, mă iubeşti ? reluă fata cu vocea vibrantă şi dulce, care suna ca un cristal.

— Dacă te iubesc ! Pentru sora mea Claudine mi-aş da viaţa ; dar, domnişoară, — şi Dumnezeu mă va ierta pentru asemenea păcat — pentru dumneata cred că mi-aş da şi mîntuirea sufletului.

— Voi fi nevasta dumitale, da, într-o bună zi, prietene, continuă Suzanne, întinzîndu-i mîna lui Jacques, care simţi cum inima i se topeşte la aceste cuvinte. Sîntem foarte tineri amîndoi, aproape doi copii, adăugă ea cu un surîs, dar Dumnezeu ne va ajuta.

— Am inima tare ! izbucni Jacques. Te voi merita, domnişoară !

— Sînt sigură şi îţi promit că nu voi fi decît a dumitale !

Jacques vru să-i sărute mîna Suzannei ; dar Suzanne deschise braţele şi cei doi copii se îmbrăţişară. Amîndoi erau gravi şi nevinovaţi totodată. Credeau în inima lor.

— Du-te şi merită-mă, reluă Suzanne cu obrajii umezi şi rumeni, eu te voi aştepta, rugîndu-mă lui Dumnezeu.

Îşi mai jurară o dată credinţă şi se despărţiră.

Jacques plecă pe drumul spre casă, serios dar nu atît de trist. Îi spuse îndată lui Guillaune Grinedal ce se întîmplase în acea zi.

— Ne iubim, adăugă, și ne vom căsători.

Tatăl privea rîndunelele, care se jucau sus, pe cerul albastru.

— Jurăminte de îndrăgostiți ! spuse, înălțîndu-și capul pleșuv. Chiar dacă durează, chiar dacă trec, nu contează fiule, tu însă trebuie să pleci.

— Așa și am de gînd, răspunse Jacques.

Tatăl și fiul își strînseră mîinile.

— Fiica aparține tatălui, continuă Guillaume Grinedal ; domnul de Malzonvilliers a fost bun cu noi, nu trebuie să te acuze că ai semănat neînțelegere în casa lui. Vei pleca mîine, fără să încerci s-o mai revezi pe Suzanne.

Jacques ezită.

— Așa se cuvine, repetă bătrînul.

— Voi pleca, răspunse fiul, voi pleca fără s-o mai revăd.

Spre seară, la ora obișnuită, se așezară cu toții la masă. Cina era tăcută. Jacques nu se atinse de mîncare, iar refrenul cîntecelor pe care le fredona de obicei îi murea pe buze. Claudine se temea să vorbească de frică să nu izbucnească în plîns ; doar ce întorcea uneori capul și-și ștergea ochii. Jacques și Guillaume se sileau să pară calmi, dar bucățile pe care încercau să le ducă la gură se întorceau neatinse în farfurie. După veghe, tatăl își îmbrățișă cei trei copii ; pe Jacques îl strînse mai îndelung la inima lui.

— Du-te și dormi, îi spuse, dar mai-nainte roagă-te lui Dumnezeu să-ți dea curaj în viața pe care o începi de mîine.

Tatăl se retrase, iar cei trei copii începură să plîngă ; nici unul nu avea putere să-și mărturisească altfel mîhnirea și fiecare dintre ei găsea mai puține vorbe de spus decît sărutări de dat. La ivirea zorilor, familia s-a reunit în pragul porții. Jacques purta încălțări groase și jambiere ; o curea de piele îi încingea bluza de pînză ; traista ostășească îi atîrna petrecută pe după umăr, și mîna îi era înarmată cu o bîtă noduroasă. Pierre și Claudine hohoteau de plîns. Jacques era cam palid dar privirea lui își redobîndise siguranța și dîrzenia.

— Încotro te duci, fiule ? îl întrebă tatăl.

Încă din acele vremuri, Parisul era orașul magic, focarul de lumină care chema toate inteligențele vii, spiritele îndrăznețe, imaginațiile fără astîmpăr. Jacques nu se gîndise nici un moment la amănuntele soluției extreme pe care o alesese, totuși, la întrebarea tatălui, răspunse fără să șovăie :

— La Paris.

— E un oraș mare și plin de primejdii. Mulți au ajuns acolo săraci ca tine și au plecat bogați ; dar e mai bine să pleci sărac, decît să-ți lași cinstea pe-acolo. Dumnezeu să te binecuvînteze, fiule.

Jacques îngenunche între fratele și sora sa, iar Guillaume își lăsă mîinile tremurînde pe fruntea tînără a primului său născut. Cînd băiatul se ridică, tatăl vru să-i strecoare în mînă o pungă cu aur lucitor, dar Jacques se împotrivi :

— Păstrează aurul ăsta ; e din zestrea Claudinei, eu am brațele mele, iar în raniță cele cincizeci de livre pe care le-am cîștigat singur.

Părintele nu stărui ; scoțînd însă din sîn o bijuterie prinsă de o panglică, o petrecu pe după gîtul lui Jacques.

— O recunoști, Jacques ? îl întrebă ; e medalionul pierdut de străinul necunoscut, acum cinci ani. L-ai cîștigat pe drept, păstrează-l deci ; dacă îl găsești pe gentilomul căruia i-a aparținut, i-l vei înapoia, și probabil că își va aminti de ospitalitatea căminului nostru. Să ne sărutăm acum, și Dumnezeu să te călăuzească.

Jacques îl sărută mai întîi pe Pierre și pe Guillaume ; Claudine rămăsese mai în urmă ; cînd îi veni rîndul, sări de gîtul lui Jacques :

— Te sărut, pentru mine, mai întîi, spuse atît de încet, încît vocea ei mîngîia urechea călătorului ca o adiere ; iar acum pentru *ea*.

Jacques tresări.

— Da, pentru *ea* ; chiar ea mi-a spus-o.

Jacques o strînse la piept cu pasiune, la gîndul Suzannei. Privi cerul, cu inima îmbărbătată, cu ochii strălucitori de speranță. Primele lumini ale zilei se răspîndeau pe cîmpia umedă ; la orizont pluteau aburi aurii, iar

drumul se pierdea în mijlocul tăcerilor scăldate de zori. Parisul era acolo, dincolo de acest orizont aprins de răsăritul soarelui ; Suzanne era prețul izbîndei visate. Jacques se desprinse din brațele Claudinei și porni la drum lung.

III

UN PAS ÎN VIAȚĂ

La cîteva sute de pași de casa șoimarului, drumul făcea un cot și urca la deal. Ajuns sus, Jacques se întoarse. Guillaume Grinedal rămăsese în pragul porții, iar lîngă el, îngenuncheați pe pămîntul gol, Pierre și Claudine îl încadrau ținîndu-l de mînă. Jacques lăsa în urma lui întreaga-i fericire, tot ce iubise : grădina plină de umbră și prospețime, adăpostul liniștit unde îngînase prima rugăciune și legănase primele-i vise de dragoste ; întinderile cîmpiei care-l învăluiseră în singurătățile și seninătatea lor ; marele castel ascuns printre ulmii bătrîni, unde suspinase atît de des, fără să-și desluşească izvorul suspinelor, atunci cînd asculta un cîntec de prin partea locului, îngînat de inocentul glas al unei copile. Apoi, boii roșcați risipiți prin cîmpiile mănoase, taurii rumegînd la umbra fagilor, cirezile ce-naintează domol de-a lungul cărărilor, cîrdurile negre de ciori rotindu-se în jurul stejarilor, vreo fată care trece desculță prin pîrîul clipocitor și plin de povești, gospodarul greoi care-și zorește calul lenevit la trasul căruței ; apoi ciocîrliile pitite printre brazde sau zburînd în necuprinsul albastru, toate cele însuflețite și neînsuflețite își aveau locul lor hotărît de creație în această vie revărsare de unduiri, ca o apă limpede între două maluri de ierburi fragede. Lăsa în urma lui odihna și pacea ; înainte i se deschidea necunoscutul și cine știe cîte neașteptate întîmplări.

Jacques se rezemă în bîta cea groasă, plimbîndu-și privirile pînă departe ; mii de amintiri uitate i se redeșteptau

în suflet ; ascultă multă vreme vocile lor confuze care îi vorbeau dulce de trecutul plin de bucurii și îndeletniciri cinstite, lăsîndu-se încîntat de aceste povești tainice ce-i îndreptau ochii spre umbrele frumoase ce încingeau Malzonvilliers-ul cu un brîu verde. Două lacrimi îi căzură picurate pe mîini, fără să le simtă lunecarea pe obraji, trezindu-l din visare. Cîte altele nu vor mai fi căzut în praf! Jacques ridică fruntea și porni repede în josul dealului. După ce-și petrecu noaptea la Fauquembergue, ajunse a doua zi la Fruges. În hanul unde s-a oprit, cîțiva căruțași sporovăiau așezați în jurul unei mese, tăind bucățele o ciozvîrtă de oaie, și Jacques se uită cu mirare la căruțele lor din drum ; caii înhămați, numai cu frîiele scoase, rumegau uruiala împrăștiată pe pămînt. De la primele vorbe auzite, Jacques înțelese că o ceată de oameni fără căpătîi, porniți pe jaf, pătrunsese în ținut, între Aire și Saint-Omer. Se spunea că aparțineau unui corp de mercenari pe care comandamentul spaniol îi concediase, iar acum căutau să strîngă o pradă cît mai bogată înainte de a părăsi Flandra.

Locuitorii înstăriți se retrăgeau în mare grabă spre Saint-Pol sau Montreuil ; alții ascundeau ce aveau mai de preț. Căruțașii transportau mai ales femei cu copii, întîlnindu-se pe drum cu destule atelaje ale familiilor de gentilomi, întovărășite de servitorii înarmați pînă în dinți. Jacques era obișnuit cu asemenea scene de tumult și teroare. Se îndreptă spre unul din căruțași și-l întrebă dacă dușmanii sînt încă destul de departe.

— Cine știe ? răspunse omul. Poate la vreo zece leghe, poate la vreo sută de pași... Husarii sînt iuți și e mai bine să te știi adăpostit de ziduri tari, decît să fii la drum.

Dintre cei care o luaseră la sănătoasa în mare grabă nimeni nu văzuse nimic, dar nimeni nu se oprea și nu îndrăznea nici măcar a-și întoarce capul. Jacques se gîndi că fiecare fuge fiindcă îl vede pe altul fugind și, ca băiat deștept ce era, se hotărî să-și continue drumul, dorind să ajungă la Hesdin înainte de venirea nopții. Ziua era zăpușitoare și Jacques tot mersese de dimineață ; acum simțea tot mai mult și foamea, și oboseala. Nezărind nici un fel de mercenari inamici, se abătu puțin din drum și se așeză lîngă un izvor la umbra unui pîlc de arbori, unde-și scoase

din traistă merinde cumpărate la Fruges, și începu să prînzească voinicește. Era un loc cu iarbă deasă și umbră răcoroasă ; Jacques privi spre drum și, nevăzînd nimic deosebit, nici infanterist, nici cavalerist, se lungi, ca un păstor din Virgiliu, la rădăcina unui fag. Mai întîi se gîndi mult la domnișoara de Malzonvilliers și suspină ; apoi la tabloul viu al gospodarilor care fugeau ca iepurii, și zîmbi ; s-ar mai fi gîndit încă la multe altele, dar adormi.

Jacques își îngăduise un scurt răgaz de odihnă, însă „tinerețea propune și iarba proaspătă dispune". Dormea, deci, așa cum se doarme la optsprezece ani, cînd o hărmălaie cu nechezaturi și sforăituri de cai îl deșteptă, făcîndu-l să tresară. Șapte-opt călăreți forfoteau în jurul său. în timp ce alți doi săriseră din șa și îi desfăceau traista. Jacques se ridică dintr-un salt și cu o lovitură de pumn îl rostogoli la pămînt pe unul dintre jefuitori ; tocmai da să-l apuce pe celălalt de gît, cînd trei-patru călăreți se năpustiră asupra-i și-l doborîră ; înainte de-a se putea ridica, o lovitură puternică îl năuci și rămase culcat la picioarele cailor. Călăreților nu le-a trebuit mai mult de cîteva minute ca să-i desfacă modestul bagaj și încă mai puțin pentru a-i fura banii și lucrurile, să-l dezbrace pe Jacques de haină și să dispară în galop. Jacques nu rămase muit timp trîntit pe spate. Borurile largi ale pălăriei lui de pislă slăbiseră tăria loviturii primite. Jacques nu era decît foarte amețit. Cînd se ridică, aproape despuiat și fără bani, alergă spre un dîmb, vrînd să afle drumul luat de hoți. Trîmbe de fum bătute de vînt se ridicau învîrtejit deasupra cîmpiei ; ardeau două sate ; printre acoperișurile de paie aprinse, Jacques vedea de sus cum trec vitele înspăimîntate. Un nor greu ciuruit de scîntei se întindea pînă departe ; cînd incendiul cuprindea vreun stog de paie sau vreo șură cu fîn, o vîlvătaie înaltă despica perdeaua întunecată cu fulgerări roșii și spiralate. Un escadron de cavalerie lupta pe malul unei gîrle. Jacques nu mai văzuse niciodată uniforma aceea : manta albă cu guler, manșete și tiv galben, pantalon negru. În frunte, mergînd de la un capăt la altul al escadronului, se ținea mîndru un călăreț în care recunoșteai căpetenia. Jacques alergă drept spre el. Nu se îndoia că era vorba de ostași porniți pe jaf dar,

în naivul său simţ al dreptăţii, nu se îndoia totuşi că un comandant îi va înapoia ceea ce i se furase. Dacă regele Spaniei sau împăratul Germaniei declarau război regelui Franţei, nu era cinstit să declare şi drumeţilor. La vederea tînărului care înainta spre ei în goană, cu capul descoperit şi fără haină, căpitanul se opri.

— Ce vrei ? îl întrebă cu bruscheţe, cînd Jacques ajunse la doi paşi de calul lui.

— Dreptate, răspunse Jacques liniştit.

Căpetenia rîse, trecîndu-şi cu nervozitate degetele lungi prin mustaţă.

Doi călăreţi care îl urmau schimbară cîteva cuvinte repezi ; vorbeau mai mult din gîtlej decît din gură, iar limba auzită supără urechile lui Jacques ca un croncănit de corb.

— Te plîngi de ceva ? reluă căpitanul.

— Mi s-a luat traista, lucrurile din ea, banii, pînă şi hainele, totul.

— Ţi s-a lăsat pielea, şi te mai plîngi ! Caraghiosule, eşti cam prea pretenţios !

Jacques crezu că nu auzise bine.

— Dar v-am spus...

— Şi eu îţi spun să taci ! strigă căpetenia ; vei răspunde cînd vei fi întrebat.

Căpetenia se întoarse spre ofiţerii lui, iar în timpul scurtei lor discuţii Jacques sta cu braţele încrucişate. Ideea fugii nici nu-i trecea prin minte. I se părea imposibil să păţească ceva mai rău decît păţise.

— Fără-ndoială, eşti francez, nu ? întrebă căpetenia, apropiindu-se.

— Da.

— Chiar din ţinutul ăsta, pesemne ?

— Din Saint-Omer.

— Atunci trebuie să cunoşti scurtătura care duce la hotarele Flandrei ?...

— Foarte bine.

— Ne vei sluji drept călăuză pînă acolo. Deşi compatrioţii tăi o iau la sănătoasa ca un cîrd de raţe la apropierea noastră, cred că am înaintat cam prea mult. Şi aşa, prada îmi ajunge... Dar dacă se află castele mari prin împrejurimi, ne vei conduce şi pe-acolo. La drum !

Jacques nu se mișcă.

— M-ai auzit ? reluă căpetenia, atingîndu-l cu vîrful biciuștii.

— Am auzit foarte bine.

— Atunci, mișcă !

— Nu, stau.

— Stai ! răcni căpetenia și, aținîndu-și calul, vru să-l izbească pe Jacques, care stătea neclintit.

Țeava înghețată a unui pistol se apropie de fruntea tînărului temerar.

— Așa ! Să știi că ajunge să apăs degetul pe trăgaci și-ți zbor creierii, țărănoiule ! se răsti căpetenia.

— Apăsa-ți-l odată, pentru Dumnezeu, că tot nu vă voi fi călăuză împotriva alor mei aici, în țara mea.

Pistolul se mișcă o clipă în dreptul feței lui Jacques, apoi coborî încet.

— Deci nu vrei să ne conduci pînă la hotar, mormăi căpetenia, punîndu-și pistolul în armătura șeii.

— Nu pot.

— Lasă că te conduc eu pînă acolo !

Căpetenia spuse repezit cîteva cuvinte într-o limbă străină și, mai-nainte ca Jacques să-și dea seama de primejdia ce-l paște, trei-patru călăreți îl înhățară și-l legară fără putință de împotrivire.

— Ai să te simți bine cu un căpăstru bătut de ploi, gata să-ți fie o podoabă de streang ! rînji căpetenia, adresîndu-i-se. Cînd vom atinge ținutul Artois, dorința mea e să te las acolo spînzurat de cea mai mîndră cracă a celui mai mîndru stejar, ca să fii o pildă grăitoare pentru locuitorii din împrejurimi. Dacă ți-o vor îngădui corbii, vei avea răgazul, nătărăule, să meditezi asupra beneficiilor onestității !

La un semn al căpeteniei, doi soldați îl aruncară pe Jacques pe crupa unui cal, legîndu-l de șa ca pe un sac de cartofi, și-apoi toată ceata porni în trap spre Hesdin. Jacques, frînt în două, se lovea cu capul și picioarele de coastele calului ; sîngele i se strîngea în cap, i se învinețise fața, albul ochilor era roșu și un zumzet dureros și confuz îi umplea urechile ; cu numele Suzannei pe buze,

ca-ntr-o ultimă suflare, închise pleoapele. Dar în momentul în care un păienjeniș însîngerat îl orbea și-i întuneca tot mai mult mintea, printr-un gest violent duse mîinile către capul ridicat cu efort. Curelele ce-l legau îi ajunseră pînă la gură ; le mușcă și, dînd frîu liber instinctului de conservare în speranța eliberării, trase tare cu dinții și desfăcu nodul destul de repede. Călărețul ce-l ducea prizonier cînta, lustruindu-și fără grijă garda spadei. Jacques se ținu cu o mînă de crupa calului iar cu cealaltă se liberă de legătura care-l fixa de șa. Simțindu-și membrele libere, privi în jur să vadă dacă nu-l observă nici un soldat ; căpetenia și ofițerii călăreau în frunte, iar restul escadronului îi urma fără să se mai gîndească la captiv. Călărețul, absorbit cu totul de lustruitul armei, nu-și grăbea calul, care, cu povara-i grea, rămăsese mai în urmă, chiar în coada coloanei. Jacques se lăsă să alunece ușor în drum. Îndată ce simți pămîntul sub picioare toată puterea îi reveni și, aruncîndu-se alături de drum, o luă la fugă peste lanuri. Nu făcuse nici două sute de pași cînd auzi o detunătură și în același timp un glonț stîrni pămîntul lîngă el. Întoarse capul și văzu trei-patru călăreți porniți pe urmele lui cu muschetele în mînă.

Jacques era sprinten și viguros, sărea peste mărăcinișuri și șanțuri ca o căprioară ; dar nu putea lupta multă vreme în întrecerea cu caii. Călărețul în paza căruia fusese lăsat era cel mai înverșunat în urmărire, ajunsese chiar cu cîteva sute de pași înaintea celorlalți, cînd Jacques, înțelegînd zădărnicia alergării, se opri. Călărețul se grăbi spre el cu sabia ridicată ; Jacques evită lovitura, sărind în lături și, apucînd soldatul de piciorul stîng, îl trase jos de pe cal. Acesta, stîlcit de violența căderii, se zbătea pe jos ; Jacques profită de moment, sări în șa și-o luă la goană. În primele clipe, însoțitorii învinsului săriră pe urmele sale, două-trei gloanțe scrijeliră pămîntul foarte aproape de el, dar în curînd goana nelegiuiților se încetini, escadronul rămăsese prea departe, în spatele lor, iar în față se întindea un ținut necunoscut în care adversarul putea să apară în orice clipă; unul dintre ei își opri calul și făcu stînga-mprejur ; al doilea făcu la fel, apoi și al treilea, iar Jacques

nu mai auzi răsunîndu-i în urechi decît galopul lor furios. La rîndul său, strînse hăţurile şi porni în trap mărunt. Nu merse nici măcar un sfert de ceas către Saint-Pol, cînd înainte de Fleury, descoperi un detaşament de cavalerie, întărit de infanteriști luaţi pe crupa cailor. Prima întîlnire îl învăţase pe fiul şoimarului destule din obiceiurile războiului pentru a-l face mai circumspect. O clipă se gîndi să se ascundă iute într-o pădurice învecinată, în timp ce un alt gînd îl îndemna mai stăruitor să-o ia drept înainte. Era foarte aproape de Saint-Pol, oraş ocupat de o garnizoană prea mare pentru ca duşmanul să se încumete a se aventura pînă acolo. Un înaintaş în trap, la două-trei sute de paşi de trupă, văzînd cu uimire un tînăr numai în cămaşă şi pantaloni, dar pe un cal bine echipat, îl opri pe Jacques.

— Condu-mă la căpitanul vostru, îi spuse Jacques ostaşului care se apropiase.

— Tocmai asta vreau să-ţi propun, camarade, răspunse brigadierul.

Căpitanul era un bărbat tînăr şi frumos al cărui chip plăcut era pus în valoare de uniforma militară ; o mustaţă subţire îi accentua luciul buzelor bine conturate. Paloarea profundă şi trăsăturile sale fine îi întăreau farmecul şi deosebita-i distincţie. Prieten sau duşman, aveai de-a face cu un gentilom brav. Tăcut, ofiţerul îl cercetă pe Jacques o clipă şi un zîmbet fugar îi lumină faţa pe care melancolia aşternea un văl tainic.

— Dacă eşti francez, spuse el, în sfîrşit, cu un glas limpede şi plăcut, nu te teme de nimic, eşti printre francezi.

Jacques îi povesti ce i se întîmplase, somnul, capturarea, eliberarea, pericolul de care scăpase. Ofiţerul îl asculta, răsucindu-şi vîrful mustăţii, cu ochii aţintiţi în ochii tînărului. Jacques înţelese semnificaţia privirii. Roşi.

— Mă luaţi drept spion ? spuse pe un ton sec.

— Acum nu ; laşitatea nu are asemenea trăsături oneste şi o privire atît de mîndră. Tremură, dar nu roşeşte. Eşti un băiat curajos şi ne vei duce la locul unde i-ai lăsat pe tîlharii de drumul mare.

— Bucuros ; cînd i-am pierdut din vedere, o luaseră pe drumul mănăstirii Saint-Georges, aproape de Bergueneuse, și nu pot fi la mai mult de o leghe de aici.

La ordinul căpitanului, lui Jacques i se dădu o haină, o pălărie, o sabie și pistoale.

— Ai mai avut de-a face cu asemenea jucării ? întrebă ofițerul.

— Veți judeca singur, căpitane, dacă ne vom întîlni cu bandiții care m-au prădat.

— Atunci, înainte !

Jacques se așează în fruntea trupei care număra aproape două sute de călăreți, ducînd cu ei cam tot atîția grenadiri. Acest detașament de întărire urma să se alăture garnizoanei din Saint-Pol pentru a-i mătura pe jefuitorii din armata spaniolă, semnalați de cercetași.

Ofițerul mergea la trap alături de Jacques.

— Conduci calul ca un ostaș încercat, îi spuse după cîteva minute. Unde ai învățat călăria ?

— La tatăl meu, la Saint-Omer.

— Aha ! Ești din Saint-Omer ? atunci ai cunoscut, desigur, un viteaz dresor de șoimi, numit Guillaume Grinedal ?

— Cum să nu-l fi cunoscut cînd este tatăl meu.

Ofițerul tresări. Se întoarse spre Jacques și începu să-l cerceteze cu atenție.

— Tatăl tău ! Bătrînul Guillaume care m-a ținut adesea pe genunchi e tatăl tău? Atunci numele tău e Jacques?

Jacques tresări la rîndul său. Îl privi foarte emoționat pe ofițer, căutînd să-i citească pe față un nume pe care inima sa parcă-l silabisea în secret.

— Numele meu ? Știți cum mă cheamă ? spuse.

Ofițerul îi întinse mîna și continuă :

— L-ai uitat pe domnul d'Assonville ?

— Binefăcătorul nostru al tuturor ! izbucni Jacques. Și își lipi buzele de mîna căpitanului.

— Nu chiar acela, Jacques, ci fiul lui, Gaston d'Assonville. Tatăl meu este colo, sus ; el a fost prietenul lui Guillaume : fiul va fi prietenul lui Jacques.

IV

HĂRȚUIALA

Oastea comandată de domnul d'Assonville, căpitan de cavalerie ușoară, mai avea zece minute pînă la mănăstirea Saint-Georges ale cărei ziduri albe se desenau printre desișurile de arbori, la dreapta drumului, cînd se auziră focuri de armă de la mică distanță. Un țăran care fugea pe un catîr îndărătnic îi spuse domnului d'Assonville că vreo zece tîlhari străini au năvălit la mănăstire, au spart porțile și au poruncit călugărilor să le aducă de mîncare pentru întreaga trupă, dacă nu vor să-și vadă lăcașul trecut prin foc și sabie.

— Și ce a făcut starețul ? întrebă căpitanul ai cărui ochi scînteiară.

— Păi ! spuse țăranul, a golit pivnița și a întins masă mare.

— Bine, vom cina după hora lor !

— Hm ! zise celălalt, după părerea mea mulți dintre cei încinși în joc vor lipsi la ospăț, domnule ofițer, husarii ăștia sînt mulți.

— Cîți ?

— Vreo cinci-șase sute, toți călare și înarmați pînă-n dinți. Căpetenia lor a pus să sune trompetele ; bandele răspîndite peste tot s-au adunat și, așteptînd să fie gata cina, pîrjolesc Anvin-ul.

Într-adevăr, satul era în flăcări și schimburile de focuri bubuiau pe cîmpie.

Domnul d'Assonville se ridică în scări, cu spada în mînă. Nu mai era tînărul palid cu fruntea visătoare. Fulgere de mînie treceau prin ochii lui, sîngele îi aprinsese chipul.

— Înainte ! strigă el cu voce tunătoare și arătă din vîrful spadei satul arzînd. Toți oștenii porniră iute într-acolo.

La vederea francezilor, goarnele dușmane sunară și husarii se strînseră în ordine de luptă la oarecare distanță de Anvin, pe malurile rîului Ternoise. Era o oaste nume-

roasă şi bine rînduită ; dar domnul d'Assonville nu era din aceia care să dea înapoi ; comandă pedestraşilor de elită să descalece şi îi împărţi în plutoane de douăzeci-douăzeci şi cinci de oameni, printre călăreţi.

— Folosiţi puştile aşa cum folosim noi spadele, le spuse, şi îi vom face pe tîlharii ăştia dezlănţuiţi să treacă rîul fără bărci.

Grenadierii strigară : „Trăiască regele !" şi îşi pregătiră armele. În clipa cînd domnul d'Assonville voia să dea semnalul de atac, un ofiţer bătrîn îi atinse braţul.

— Domnule conte, îi spuse, sînt doi contra unu' şi poziţia este în avantajul lor.

— Ce ? Tocmai dumneata, domnule de Coudrais, ţii seama de numărul duşmanilor !

— Am de dat socoteală regelui, stăpînul meu, de viaţa tuturor acestor grenadiri viteji, continuă ofiţerul arătînd cu vîrful spadei spre ostaşii nerăbdători. Acum ordonaţi şi veţi vedea dacă voi şovăi în faţa morţii.

— Nici gînd, domnule, vei învinge împreună cu grenadirii dumitale. Sînt unul contra doi ! Noi avem de partea noastră priveliştea acestui sat care arde ! Fiecare căsuţă care se prăbuşeşte strigă răzbunare ! Înainte !

Toată oastea auzi aceste cuvinte. Soldaţii se avîntară fără preget, iar Jacques, înflăcărat de priveliştе, simţi puternic în vinele sale fiorul războiului. Husarii gata de luptă îi aşteptau pe francezi răcnind fioros. Bizuindu-se pe superioritatea lor numerică, se aşteptau la o victorie uşoară; cu avantajul poziţiei, avînd rîul între ei şi asediatori, se simţeau pe puţin de două ori mai tari ; le alergară, deci, în întîmpinare, pornind de-a valma, uitînd de orice ordine, îndată ce-i văzură în mişcare. Şocul a fost cumplit, schimbul de focuri izbucni pe toată linia, călăreţii înfruntîndu-se cu spada într-o mînă şi pistolul într-alta. În primele momente n-ai fi putut spune de partea cui va fi victoria. Combatanţii erau acum o mare masă mişunătoare, stăpînită de furie şi de gustul sălbatic al sîngelui ; din acest vălmăşag se ridica izbirea fierului odată cu urletele morţii. În fiece secundă dispărea cîte un om din mijlocul oceanului de capete dominat de mii de fulgerări şi de zornăiala armelor, iar spaţiul luptei se strîngea mereu ; şarjele grenadirilor domnului de Coudrais, care luptau în-

tr-o ordine desăvîrșită, răriseră rîndurile inamicului. Husarii copleșiți de grindina de gloanțe pornite deodată din toate părțile, înghesuiți de șarja călăreților înflăcărați de exemplul domnului d'Assonville, se înmuiară, dînd înapoi. Cîte un soldat privea în urmă, altul făcea cale întoarsă, al treilea se arunca înarmat în Ternoise, zece-doisprezece o luară la sănătoasa, un escadron întreg se retrase, în sfîrșit, toți părăsiră poziția într-o dezordine rușinoasă.

— Înainte ! strigă iarăși domnul d'Assonville, îndreptîndu-și calul spre ultimii inamici pe care-i zărea, și se năpusti cu toată oastea în rîu. Cînd caii se înfundară cu picioarele în apă, deruta husarilor fu definitivă ; porniră nebunește în galop, își aruncară muschetele, iar francezii îi nimiceau cu spada pe toți fugarii ajunși din urmă.

Jacques vedea pentru prima oară de aproape toate ororile unei lupte armate. Buzele îi tremurau de emoție, dar nechezatul cailor, strălucirea armelor, bubuitul exploziilor, mirosul pulberei îi ațîțau curajul tinereții; cu mînă șovăitoare învîrti spada deasupra capului și se repezi înainte. Un mercenar călare pe care îl izbi în cursa sa, descărcă frontal pistolul ; glonțul trecu pe lîngă capul lui Jacques la două degete de tîmplă. Jacques ripostă printr-o lovitură furioasă din vîrful spadei. Soldatul căzu pe spate cu brațele desfăcute ; sabia îi străpunsese gîtlejul ; Jacques simți țîșnindu-i pe mînă sîngele gîlgîitor și cald; îngălbeni cu ochii la cel pe care calul înspăimîntat îl ducea cu el. Era prima moarte de om pe care o înfăptuise ; tremurînd, Jacques coborî spada cu vîrful în jos ; era în rîndul din față și vîrtejul oștenilor îl împinse înainte ; ajunse alături de domnul d'Assonville și din acel moment rămase lîngă el. Amîndoi fură primii ai căror cai intrară în rîul înroșit, iar cînd doar fugarii scăpați se mai zăreau, amîndoi își puseră spadele în teacă. Căpitanul întinse mîna noului ostaș.

— Te-ai purtat bine, Jacques, îi spuse. Ia te uită ! Pe drept ai zis că vrei să te măsori cu tîlharii ăștia. Le-ai plătit-o, n-am ce zice, pentru rănița ta !

— Pe legea mea, domnule, n-am făcut decît ce am putut.

— Ei, camarade, cei care fug își vor spune că ai putut chiar prea mult.

Cîmpul de luptă era acoperit de morți și răniți ; dușmanii își lăsaseră acolo trei sute dintre-ai lor ; vreo sută, care nu arătau nici ei prea grozav, rămaseră în mîinile francezilor, așa încît pîrjolitorii își pierduseră cam jumătate dintr-ai lor. În acest timp goarnele sunară, și soldații risipiți care încotro, se adunară sub steaguri.

— Nu ești încă înrolat, băiete, îi spuse domnul d'Assonville lui Jacques, așa că du-te la treburile tale. Spune-ți că ai pierdut o traistă și că, fără păcat, te poți alege cu două.

Domnul d'Assonville pornise spre escadronul său cînd trecură pe lîngă el doi grenadiri ducînd pe o brancardă un ofițer.

La vederea căpitanului de cavalerie, ofițerul se ridică într-un cot.

— Domnule conte, dumneavoastră ați avut dreptate, nu eu. Sînt învinși, dar m-au omorît.

— Omorît ! strigă domnul d'Assonville. Of ! sper, domnule de Coudrais, că rana dumneavoastră...

— Rana mea este mortală, continuă bătrînul ofițer. Un glonte m-a străbătut dintr-o parte într-alta. Acum îmi explic sentimentul meu de prudență : era un presentiment. Rămîi cu bine, căpitane !

Domnul de Coudrais lăsă să-i cadă capul asupra căruia pluteau umbrele morții iar soldații ce-l duceau se îndepărtară. Jacques avea inima strînsă. După strălucirea și emoțiile victoriei, era martorul unui doliu, al unei agonii. O luă spre rîu cu capul plecat și sufletul bolnav. Cît de departe era liniștea casei părintești ! Plecase doar de două zile și omorîse pînă acum patru-cinci oameni, mai rănind și alți vreo șapte-opt. Mergînd așa, printre cadavre, ochii îi căzură pe propriile mîini : erau încă umede și roșii ; se cutremură din toată ființa. Ce cale de viață va avea de străbătut pentru a ajunge la mîna Suzannei și ce fapte însîngerate îi va mai cere dragostea sa ? Jacques străbătea tocmai locul unde învălmășeala fusese mai mare și unde pămîntul era acoperit cu morți ; în mijlocul husarilor doborîți, privirile sale vagi și distrate întîlniră un husar căzut la douăzeci de pași de Ternoise, care căuta să se apropie de rîu : se tîra în mîini și genunchi, tîrșîindu-se

preț de cîțiva pași, apoi recădea. Jacques alergă spre el și-l ridică.

— Apă ! apă ! spuse omul a cărui față era mînjită de sînge închegat. Apă ! Apă ! Mă arde !

Jacques îl trase pînă la malul rîului Ternoise și-i duse la buzele fierbinți o pălărie plină cu apă.

Husarul își muie fața în apa rece și bău cu lăcomie.

— Parcă am foc în gîtlej și-mi simt buzele ca pe niște fiare înroșite, se văită el, lingînd marginile ude ale pălăriei.

Jacques îl sprijini de trunchiul unui arbore și-i spălă fața. Husarul primise o lovitură de spadă în țeastă și un glonț în burtă. Cînd noroiul și sîngele dispărură, și trăsăturile deveniră de recunoscut, Jacques scoase un strigăt. Rănitul ridică ochii spre el.

— A ! Acum vezi cine sînt, spuse el cu un rîs amar. Cînd m-ai ajutat n-am zis nimic, îmi era sete... acum, omoară-mă, de-ți este pe plac !

— Oh ! exclamă Jacques, cu o expresie de oroare.

— La dracu' ! E dreptul tău !

— Drept de ucigaș !

— Aha ! Ai scrupule ! Cum vrei. Eu n-aș fi făcut așa, dacă într-o zi... Dar ai tăi m-au adus într-o stare atît de jalnică, că nu mai sînt bun de nimic. Drace ! Bine te-ai mai răzbunat, mucosule !

— Nu ! M am luptat, asta-i tot.

— Acum nu mai am nimic cu tine, da' dacă îți crăpam capul, nu ajungeam noi în halul ăsta... E-o-nvățătură de minte... da' cam tîrziu ca să-mi mai folosească. Folosește-o tu măcar.

Ofițerul se răsuci pe-o parte.

— Vezi, reluă el, cînd ai pus mîna pe un dușman, crapă-i numaidecît capul. E o lege pe care-am pus-o mereu în practică ; numai odată am uitat de ea și iată ce-am ajuns !

O convulsie contractă gîtul husarului, care se rostogoli la poalele copacului.

— Apă ! apă ! mai murmură, am jeratic în măruntaie!

Jacques așeză pălăria cu apă alături și alergă după ajutor. Îl găsi pe domnul d'Assonville inspectîndu-și trupa,

urmat de unul dintre sergenții săi, care ștergea numele celor morți din registrul companiei.

— Ofițerul de husari care a vrut să mă spînzure la hotarele Artois-ului e pe moarte, spuse Jacques, n-aș putea să-l duc la ambulanță, să fie îngrijit ?

Domnul d'Assonville îl privi pe Jacques.

— A, da ! Căpitanul care a vrut să te spînzure la hotarele Artois-ului ! Bine, băiete, du-l.

Jacques plecă însoțit de doi grenadiri. Ofițerul de husari fu așezat pe o brancardă căptușită cu paie. Picături de sînge se închegaseră pe marginea rănilor deschise și dinții rănitului clănțăneau de frig. Fiul șoimarului îl înveli cu haina sa.

— Ce fel de suflet ai tu ? întrebă brusc ofițerul.

— Un suflet ca oricare altul.

— De unde ești ! Ești bun ca primul om al creațiunii ; inimă ca a ta n-am mai întîlnit !

Ochii husarului cînd se aprindeau, cînd se stingeau, atunci cînd ridica pleoapele și-l privea pe Jacques.

— Poate că așa e mai bine, zise el — eu să pier, tu să trăiești. Mare lucru nu-i de capul meu, iar tu-mi pari un băiat curajos... Întîmplarea a făcut dreptate.

Husarul tăcu cîteva clipe : o tresărire puternică îl scuturâ tot și ochii i se învolburară ; deodată întoarse spre Jacques o privire plină de foc :

— Crezi că mai există ceva, acolo sus ? întrebă el, arătînd spre cer.

— Există Dumnezeu.

— Vrei să-mi dai mîna ?

Jacques îi întinse mîna bătrînului ostaș, care i-o strînse cu o vigoare neașteptată pentru un rănit grav, apoi se răsuci în culcușul de paie și trase haina lui Jacques pînă la gît. Nemaiauzindu-l nici vorbind, nici văitîndu-se Jacques se aplecă asupra lui.

— Cum te simți, căpitane ? îl întrebă.

— Eu, prietene ? Foarte bine.

Privirea îi era intensă, fața ușor colorată, vocea limpede. Jacques tăcu zicîndu-și că ofițerul de husari vrea să doarmă. Cînd ajunseră la ambulanță, ridică haina : rănitul murise. Două ore mai tîrziu oastea era strînsă la mănăstirea Saint-Georges în jurul meselor puse pentru

dușmani. Oamenii rîdeau din toată inima și mîncau cu poftă. Mai vorbeau cu părere de rău de răniți, dar uitaseră de morți ; cei rămași în viață se felicitau unul pe altul și totul era cum nu se poate mai bine. Domnl d'Assonville îl conduse pe Jacques într-o chilie a mănăstirii unde era așternută masa destinată lui.

— Ia loc aici, îi spuse.

— Eu ? Alături de domnia-ta ?

— După luptă nu mai există stăpîn și slujitor, toți sîntem numai oșteni. Așază-te, îți zic, și spune-mi povestea ta.

Domnul d'Assonville nu mai era strălucitul comandant ai cărui ochi scăpărau fulgere în timpul luptei ; tristețea îi voala fruntea, iar paloarea, obrajii : mustățile subțiri se desenau ca o trăsătură de penel pe alabastru ; înflăcărării generoase, mîndrei bărbății, nerăbdării temerare ce coloraseră aprins figura-i frumoasă, le urma acum un blînd surîs melancolic. Jacques era mișcat și totodată atras de această tristețe tainică, izvorînd din adîncurile inimii. Se așeză, povestindu-și inocenta istorie a adolescenței sale, a dragostei, a plecării. Domnul d'Assonville asculta ; o clipă ochii i se umeziră la povestea iubirii curate a lui Jacques, dar în această clipă atît de fugară Jacques nu observă lumina din pupilele aburite. Domnul d'Assonville duse paharul la gură.

— Beau pentru speranțele tale, spuse el.

Jacques suspină.

— Asta-i bogăția săracului ! murmură. Dacă iubita ta are un suflet cinstit și sincer, păstreaz-o în inimă ; dar dacă are firea gata să se-ndoaie ca trestia și înșelătoare ca vîntul, uit-o neîntîrziat ! Speranțele trădate sînt asemenea spinilor de trandafir, sfîșie pînă la sînge.

— Sper fiindcă am încredere, răspunse Jacques.

— Ai optsprezece ani ! izbucni domnul d'Assonville. Și o sclipire de ironie amară îi schimbă trecător privirea, apoi continuă cu blîndețe :

— Să crezi, Jacques, credința este mireasma vieții și podoaba tinereții ; nenorociți sînt cei care nu au crezut : înseamnă că nu au iubit și vor muri fără să fi trăit niciodată :

Într-un gest scurt, domnul d'Assonville luă în mîinile sale mîinile lui Jacques ; răsfrîngerea unei pasiuni greu înăbuşite îi lumina faţa ; apoi îşi goli paharul dintr-o sorbitură.

— La ce mă gîndesc acum ? reluă. E vorba de dragoste, nu de filozofie !... Spune, Jacques, ce ai de gînd ?

— V-am spus : să mă duc la Paris să strîng avere ; doar dacă domnia-ta n-ar vrea să mă oprească printre ostaşi.

— Asta vom cîntări mai tîrziu şi mi-ar face mare bucurie dacă tovărăşia mea îţi va folosi. Să ne închipuim însă o clipă că ai ajuns la Paris, ce-ai face acolo ?

— Pe cinstea mea, încă nu pot şti ; voi bate şi eu la toate uşile...

— Iată cel mai bun mijloc de a nu intra nicăieri ! Ai ceva bani ?

— Da, cele cincizeci de livre ce mi-au fost furate şi pe care nădăjduiesc să le găsesc odată cu raniţa.

— Şi cincisprezece ludovici pe care ţi-i voi da ca parte a ta din pradă.

— Asta înseamnă...

— Asta înseamnă cincisprezece ludovici. La război, ca şi în dragoste, ce ai pierdut e bun pierdut.

— Aha !

— Cu trei sute şaizeci de livre poţi să baţi străzile Parisului două luni ; apoi nu-ţi mai rămîne altceva de făcut decît să devii lacheu.

— Mai bine mă arunc în rîu !

— Nu-i o cale pe care ai ajunge la căsătoria cu domnişoara de Malzonvilliers.

— Adevărat. Pot însă să mă fac ostaş.

— Aici e altă poveste : în meseria armelor ai de zeci de ori prilejul să te alegi cu capul fărîme, şi o dată să-ţi cîştigi gradele.

— Cam puţin.

— Iar la Paris la două ocazii de a face avere ai douăsprezece să mori de foame sau să te cobori la îndeletniciri care-i dezgustă pe oamenii cinstiţi.

— Puţinul de adineauri acum s-a redus la nimic.

— Dragă prietene, ai pornit la un drum greu, la care curajul şi perseverenţa nu înseamnă mare lucru, decît dacă întîmplarea ţi-ar aduce noroc.

— Aşteptînd norocul, ce mă sfătuiţi ?

— Asta o vom hotărî împreună. Goleşte sticla asta de Burgogne vechi. Vinul e bun sfătuitor ; face să-ţi pară uşoare împrejurările cele mai nemaipomenite, şi numai ele merită osteneala să fie luate în seamă. Cînd vrei să devii căpitan, trebuie să visezi la gradul de general.

— General ! exclamă Jacques năucit.

— Evident, dacă aş fi atît de nebun încît să mai vreau să gust dragostea, n-aş risca decît cu prinţese de sînge.

— Ei bine, ce-ar fi dacă pentru început m-aţi înrola în cavaleria uşoară ? Ce spuneţi ?

— De ! uniforma e frumoasă ! Dacă ai grijă să eviţi mitraliera, gloanţele, ghiulelele, grenadele şi alte proiectile supărătoare ; dacă nu vei fi nici omorît, nici schilodit, dacă te vei purta vitejeşte ; dacă nu vei primi niciodată vreo pedeapsă ; dacă te remarci prin unele fapte răsunătoare şi dacă norocul îţi surîde, poţi conta să-ţi cîştigi cinstea de a-ţi secunda ofiţerul, avînd grijă de armamentul lui, asta la patruzeci şi opt de ani. Numai că trebuie să fii cu ochii-n patru ca nu cumva vreun locotenent să-ţi poarte sîmbetele, fiindcă ai omis să-l saluţi la timp ; altfel, rişti să rămîi brigadier pînă la şaizeci de ani.

Jacques lăsă să-i cadă paharul pe masă.

— Nici tu, nici eu nu am făcut lumea aşa cum este, nu e greşeala ta dacă taică-tu n-a fost măcar cavaler. În timpurile pe care le trăim, un tată grijuliu trebuie neapărat să se nască baron sau conte.

— Domnule, mă duc la Paris orice s-ar întîmpla, izbucni Jacques speriat.

Parisul ! He ! he ! E un oraş primitor pentru tinerii bogaţi şi chipeşi ; dar dacă nu eşti decît chipeş, trebuie să fii foarte prevăzător cînd intri într-un cabaret. Gentilomii pleacă ameţiţi de atîtea petreceri, iar bieţii băieţi fără stare, prinşi în cine ştie ce mreje necurate. Parisul e un loc care colcăie de plăceri, numai că ele costă foarte scump, chiar şi cele gratuite. E adevărat că dacă eşti băiat frumos ai o şansă în plus. Pe legea mea, da ! Ei, drace,

unde mi-a fost mintea de nu m-am gîndit la asta ? Poţi să placi unei hoaşte bogate care să te aşeze, în marea-i afecţiune, între prepelicarul şi confesorul ei ; dimineaţa vei ieşi din apartamentul cucoanei pe uşa secretă. După o lună vei fi un obişnuit al casei, în calitate de secretar, cu faţa proaspătă, cu gura rumenă, şi vei duce o viaţă de huzur !

Jacques avu un gest de dezgust.

— Nu ! Atunci ne rămîne speranţa de a deveni intendent. Bună îndeletnicire ! Jacques, ştii să furi ?

Jacques se îngălbeni şi se ridică.

— Domnule ? replică el sugrumat de emoţie.

Domnul d'Assonville îl privi fără ca vreun muşchi să-i tresară pe faţă. Jacques îşi trecu mîinile prin buclele lungi ale părului său blond. Suspină adînc, apoi se mai linişti.

— Iertaţi-mă, domnule conte, reluă el ; nu mă aşteptam la o asemenea insultă din partea domniei-voastre, care aţi dormit în braţele tatălui meu. Fără îndoială că aţi vrut să mă pedepsiţi pentru că am uitat cam repede distanţa dintre noi şi aţi făcut-o cu răutate, domnule conte ; văd bine că nu sînteţi doritor de a-mi veni în ajutor. Întîmplările mă vor îndruma, dar orice s-ar întîmpla şi în orice situaţie mă voi afla, să ştiţi că niciodată nu voi uita că primii mei judecători sînt Dumnezeu, în ceruri, şi tatăl meu, pe pămînt.

— Eşti un băiat curajos şi loial, prietene Jacques, şi sînt mîndru să-ţi strîng mîna, răspunse domnul d'Assonville ; am vrut să te pun la încercare, iar acum cînd îţi cunosc bine sufletul, la fel de hotărît pe cît de puternic e braţul tău, îţi voi vorbi ca unui adevărat bărbat. Nu ai ce să cauţi la cavaleria uşoară. Chiar dacă ai fi cel mai instruit, cel mai cutezător şi cel mai inteligent ostaş dintr-o unitate militară, pînă şi cel mai lipsit de merit cadet dintr-o familie bună, trimis de la Paris, te va nesocoti. N-ai nimic de făcut nici la Paris. Cu o conştiinţă atît de oţelită nu ajungi nimic, cu atît mai greu devii duce sau mare vasal al regelui Franţei. Rămîi oştean : oştenii pot să-şi păstreze onoarea curată ; intră însă la artilerie. Acolo poate să avanseze numai un viteaz care ştie să se poarte şi are oarecare învăţătură, chiar dacă nu e gentilom. Tu ai tinereţea şi un fel de-a te purta care valorează destul,

Dumnezeu va face restul ; vor fi mii de hopuri de sărit între tine și ținta ta, dar Suzanne se află la capătul căii tale! Am un frate care comandă o companie de artilerie de cîmp la Laon, îți voi da o scrisoare pentru el. E un alter ego al meu ; fiul lui Guillaume Grinedal nu va ieși din familie.

Emoționat, Jacques luă mîinile domnului d'Assonville și le sărută fără a scoate o vorbă. A doua zi, ducînd în pungă cei cincisprezece ludovici de aur dăruiți de căpitan și călărind un cal bun, bine echipat, părăsi mănăstirea.

— Iată scrisoarea, îi spuse domnul d'Assonville, dacă îți pare rău că mă părăsești, și mie îmi pare rău că te pierd ; dar tu trebuie să ajungi la Malzonvilliers și drumul cel mai scurt trece prin Laon. Du-te deci la Laon. Dacă vreodată vei avea nevoie de mine, mă vei găsi. Mergi sănătos, prietene.

Jacques strînse mîna căpitanului și dădu pinteni calului pentru a nu lăsa să se vadă că ochii i se umpluseră de lacrimi. Avea mîndria soldatului ce era.

V

UN INTERIOR DE CAZARMĂ

Jacques ajunse fără încurcături la Laon. Primul soldat pe care îl întrebă îi arătă locuința domnului de Nancrais. După ce căpitanul recunoscu scrisul fratelui său, ordonă să fie introdus călătorul. Domnul de Nancrais era un bărbat înalt, slab, nervos ; ochii săi cenușii înfundați sub niște sprîncene dese și brune, cu o cută adîncă între ele, ardeau de un neobișnuit foc interior. O mustață lungă, roșcată, tăia ovalul figurii sale obosite de atîta război ; avea obiceiul să-și răsucească vîrful mustăților în timp ce vorbea, fără să slăbească din ochi persoana interogată. Această privire sigură și ascuțită ca vîrful pumnalului părea să pătrundă pînă în străfundul conștiințelor, și pînă și inimile cele mai împietrite se tulburau sub dreapta-i cer-

cetare. Domnul de Nancrais avea doi-trei ani mai puțin decît fratele său, dar părea mai în vîrstă cu trei-patru. Obișnuința de a comanda și impetuozitatea propriului său caracter îi dădeau un aer de autoritate ce impunea de la prima vedere. Numai dacă-i cercetai atent trăsăturile feței ai fi găsit unele asemănări între cei doi frați. Aparent nu semănau deloc. Domnul de Nancrais ținea scrisoarea domnului d'Assonville în mînă, cînd intră Jacques. Tăcut, îl cîntări din ochi cîteva clipe.

— Vii de la Saint-Pol ? spuse în sfîrșit căpitanul.

— Să fie cam un sfert de ceas.

— După spusele fratelui meu, intenționezi să te faci soldat... ?

— Da, domnule căpitan.

— Cu meșteșugul acesta ai de cîștigat mai multe gloanțe decît bani.

— E cel mai onorabil lucru pentru un om care vrea să aibă un loc mai de cinste pe lume.

— Te privește ; dar trebuie să te previn că în artilerie, și mai ales în compania mea, ești sclavul disciplinei. La prima greșeală, vinovatul este trimis la carceră ; la a doua este bătut cu nuiele, la a treia este împușcat.

— Voi încerca să nu ajung la carceră, și-o să rămîn departe de muschetă.

— Treaba ta. Știi regimul companiei mele și stărui totuși să te înrolezi !

— Da, domnule căpitan.

— Domnul d'Assonville îmi vorbește despre tine ca de un băiat hotărît. Ai fost în luptă și te-ai purtat bine.

— Mi-am făcut datoria.

— Bine. Începînd de azi ești soldat în compania mea ; ține minte să urmezi numai linia dreaptă, să nu mă silești să te pedepsesc ; te-aș pedepsi fără cruțare, mai ales că ești recomandat de fratele meu și vreau să fii demn de protecția lui. Dealtfel, în ce te privește direct, numele tatălui tău mă obligă să fiu și mai sever ; pretind să-mi dovedești că meriți să fii băiatul lui.

Jacques se pregătea să-i răspundă, dar domnul de Nancrais îl opri cu un gest.

— Te numești Jacques ! continuă el.

— Da, domnule căpitan.

— E un nume cam burghez ; nu se potriveşte regimentului. Te vei numi...

— Cum veţi dori.

— Drace ! Asta e şi intenţia mea. Toţi soldaţii au un nume.

— Da, un nume care nu este al lor.

— Dar - dat de mine ! Crezi că am cumva nevoie de consimţămîntul lor ca să-i botez cum doresc ?

— Ţine tot de disciplină ? întrebă Jacques roşind.

— Da, băiete, răspunse domnul de Nancrais, care nu-şi putu reţine un zîmbet. Dar — ei drăcie ! — ştiu cum te cheamă, stă scris pe faţa ta !

— Ah ! Mă numesc aşadar...

— Belle-Rose.

Domnul de Nancrais sună clopoţelul ; soldatul de planton în anticameră intră, căpitanul îi şopti ceva la ureche, soldatul ieşi revenind peste cîteva minute cu un caporal de artilerie.

— Domnule la Déroute, i se adresă domnul de Nancrais subofiţerului, iată un nou recrut pe care ţi-l încredinţez ; îl iei printre geniştii dumitale, îl instruieşti personal şi-mi vei raporta cum se comportă. Puteţi pleca.

În pofida numelui său îngrijorător, caporalul la Déroute era un om minunat, care n-ar fi vrut decît să fie de folos celorlalţi. În timp ce caporalul şi recrutul mergeau alături, la Déroute se întoarse spre prietenul nostru Jacques, devenit Belle-Rose.

— Mi se pare că ai fost recomandat călduros căpitanului, îi spuse ; nu mi-a vorbit niciodată atît de mult despre un soldat nou.

— Atît de mult ! Cîteva cuvinte numai...

— Întreit decît obişnuieşte să spună ! Cînd recrutul ajunge la companie, domnul de Nancrais îi pune cîteva întrebări, apoi cheamă un caporal, îi arată omul şi spune : „Un nou soldat, înscrie-l", şi întoarce spatele. Oho ! Nu-i de glumit cu căpitanul.

— Ei, răspunse Belle-Rose, l-am văzut şi zîmbind.

— A zîmbit ?

— Ca orice om ! Nu i se mai întîmplă ?

— Ba da, uneori ; dar rar. Eu care sînt demult în companie știu că are o inimă mult mai bună decît îl arată fața, dar pentru recruți are un fel de-a fi care-i bagă-n sperieți pe cei îndărătnici. Dacă îți vrea binele vei ajunge repede la epoleți.

— Se avansează repede la voi ?

— Depinde. Cînd cad în asedii mulți ofițeri e nevoie să fie înlocuiți ; atunci îi ridică-n grad dintre cadeții ochitori sau soldați pe cei mai deștepți și bravi.

— Atunci, ca să fii avansat, trebuie să ne ciuruiască inamicul.

— Nu ducem lipsă de așa ceva.

— Drăguții de spanioli !

— Ei ! Comandantul nostru le datorează ridicarea în grad. S-a jurat că o s-aprindă în onoarea lor o luminare drept în mijlocul Naumur-ului. Domnul Delorme, care este în fruntea batalionului, a intrat simplu artilerist, ca și dumneata. A apucat să vadă murind zece căpitani și trei comandanți de batalion ; isprava au făcut-o cîteva gloanțe și grenade.

— Pe legea mea, meseria de artilerist e frumoasă !

— Foarte frumoasă. Numai că, la un ofițer care-și pierde piciorul, ai treizeci de soldați care-și pierd viața.

— Oho !

— Am făcut calculul ăsta ca-n joacă, în orele de răgaz. Ai să ai dovada la prima ciocnire.

Belle-Rose nu scoase un cuvînt și se scărpină pe după ureche ; ajunși la destinație, se întoarse spre caporal.

— Domnule la Déroute, spuse, îmi îngăduiți să vă întreb un lucru ?

— Și două, dacă vrei.

— Mi-ați spus că în artilerie ori avansezi ori mori.

— Da, camarade, mitraliera e cercetașul norocului nostru.

— De cînd sînteți în armată ?

— De opt ani.

— Oho !

— Iată o exclamație care îmi spune că în mintea dumitale faci o operație aritmetică. Dacă artileristului la Déroute i-au trebuit opt ani pînă să ajungă la tresa de caporal, cîți îi vor trebui artileristului Belle-Rose ca să

ajungă la tresele de căpitan ? Este ceea ce se cheamă o regulă de trei simplă. Am ghicit ?

— Perfect.

— Numai că la noi regula de trei simplă nu-ţi dă totdeauna răspunsul bun. Dumitale poate nu-ţi vor trebui decît şase luni pînă să ajungi sergent. Eu însă caporal voi muri. Asta ţine de o anumită împrejurare. Am fost valet la grajdurile de vînătoare, iar unul dintre tinerii ofiţeri, domnul de Villebrais, care mă văzuse în livrea, m-a recunoscut. Nu faci ofiţer dintr-un valet de grajduri. Dacă prin protecţia domnului de Nancrais ajung halebardier, atîta voi rămîne.

La Déroute vorbise de situaţia lui cu atîta simplitate şi resemnare încît Belle-Rose se înduioşă. Recrutul luă mîna caporalului şi i-o strînse prietenește ; îndată ajunseră împreună la cazarmă. Grupul de genişti ce-l primea acum pe Belle-Rose număra opt oameni, supuşi cu toţii unei severe discipline. Noul-venit îşi primi uniforma, puşca, sabia, pumnalul şi două pistoale, iar Belle-Rose, bine echipat, şi intră prima dată de gardă. A doua zi începu instrucţia mînuirii armelor. La un sfert de ceas, caporalul îşi zise că recrutul ar putea să dea el lecţii instructorului. Peste două zile trecu la primele noţiuni de matematică ; dar Belle-Rose sări peste cele patru operaţiuni elementare, abordînd direct algebra. Rezolva uşor problemele prin ecuaţii. Ziua următoare, caporalul îi puse un creion în mînă pentru principiile desenului liniar, vorbindu-i despre diferenţa dintre paralelogram şi trapez, iar Belle-Rose mîzgălea nu ştiu ce pe un petic de hîrtie, în colţul mesei. Cînd lecţia se termină, şi soldatul terminase cu mîzgăleala lui, iar caporalul rîse din toată inima, recunoscîndu-şi pieptănătura cu şuviţele-i căzute drept pe tîmple şi nasul cîrn între ochii oblici ca ai chinezilor.

— Ia te uită ! Păi dumneata eşti fecior de prinţ ! strigă caporalul, aruncînd creionul.

— Am socotit-o totdeauna pe mama printre cele mai cinstite femei, iar tata a fost dresor de şoimi.

La Déroute, sărmanul, învăţase şi el după cum se nimerise, mai ales de la un sergent instructor, aşa că nu ştia decît strictul necesar pentru un caporal de artilerie. Cînd la Déroute nu se prea descurca, îşi muncea capul să gă-

sească soluția ; iar cînd încurcătura era prea mare, apela în cele din urmă chiar la căpitan. De data asta se duse drept la domnul de Nancrais, sărind peste momentul de gîndire. Era un caz serios.

— Căpitane, domnia-voastră ați trimis un inginer la instrucție, spuse el ; m-ați însărcinat să-l învăț meseria pe Belle-Rose, și cînd colo Belle-Rose mă-nvață pe mine. Ce am de făcut ?

— Trimite-l la mine pe Belle-Rose.

După o scurtă întrevedere, domnul de Nancrais își hotărî protejatul să-și continue serios studiile de matematică, și totodată să învețe limbi străine.

— Noi toți sîntem, mai mult sau mai puțin, și ingineri, și tunari ; cînd vei ști bine trigonometria și spaniola, nu vei fi departe de avansare. Mîine începi lecțiile.

Patru-cinci zile mai tîrziu, Belle-Rose primi o scrisoare de la domnul d'Assonville care-l felicita pentru zelul său și îi trimitea cincisprezece ludovici pentru plata profesorilor. Emoționat, plin de bucurie, tînărul alergă să-i arate scrisoarea domnului de Nancrais. Domnul de Nancrais încruntă din sprîncene.

— Aș dori să știu, exclamă el, răsucindu-și mustața, dacă faci parte din artilerie, sau din cavaleria ușoară ? ! Eu nu mă amestec în treburile cavaleriei și nu înțeleg ca cineva de altă armă să se amestece în treburile artileriei !

— Dar...

— Liniște ! Ești soldat în compania mea ; dacă eu cred de cuviință să-ți pun profesori, o fac pentru că din întîmplare îmi place să-i și plătesc. Domnul d'Assonville ți-a trimis cincisprezece ludovici, foarte bine ; nu-i voi înapoia, fiindcă este fratele meu ; dar tu îmi vei face plăcerea să primești punga asta și să-ți plătești lecțiile numai cu aurul pe care-l conține, dacă nu, faci arest zece zile. Acum du-te !

— Oh, neînduplecatul căpitan ! zicea Belle-Rose rîzînd. Cît e de bun și cîtă osteneală își dă să pară cumplit de rău !

În ziua aceea Belle-Rose se adînci în teoria pătratului ipotenuzei și cuceri, pe hîrtie, un bastion puternic, apărat și de fortificația în lunetă. Uneori imaginea Suzannei îi voala unghiurile geometrice, și amintirea plimbărilor prin grădină îi mai încurca planul acțiunii de învăluire ; dar

Belle-Rose relua iute calculul asediului, spunîndu-şi că fiecare cifră, fiecare mişcare de asalt îl apropria de iubita lui. Într-o bună zi, pe la prînz, cum ieşea din mica-i odaie, amestecînd în minte dragostea cu matematica, un soldat se izbi de el, venind pe scară.

— La dracu, năucule ! ocărî soldatul.

— Mi se pare că dumneata m-ai lovit, spuse Belle-Rose, eu coboram pe dreapta, iar dumneata urcai pe stînga ; dumneata ai dat peste mine. Cine-i năucul, mă rog ?

— Ia te uită ! Mă ia la judecată ! Te pui cu mine, boboc prăpădit ? !

— În sfîrşit, am greşit, nu trebuia să-ţi zic năuc, ci insolent.

Soldatul ridică mîna, dar Belle-Rose i-o imobiliză, îşi luă de gît adversarul şi-l rostogoli violent pe scară. La zgomotul încăierării, cîţiva artilerişti alergară şi, văzînd ce se petrece, se aruncară asupra adversarilor, să-i despartă. Era şi momentul ; Belle-Rose îşi proptise un genunchi în pieptul soldatului, care horcăia sub furioasa lui apăsare.

— Urmează-mă ; un om care are mîna atît de puternică trebuie să ştie să ţină o sabie, spuse soldatul, cînd se ridică.

Drept răspuns Belle-Rose îi făcu semn să pornească. Ieşiră afară din oraş şi se opriră pe cîmp în spatele unui vechi cimitir, pe unde nu trecea nimeni. Adversarii se dezbrăcară pînă la cămaşă şi trăgînd spadele începură să se bată. Soldatul, un tunar cu numele de Bouletord, îl atacă pe Belle-Rose cu atîta furie, încît acesta fu silit să dea înapoi de două ori.

— Oho-ho ! exclamă adversarul. Mi se pare că tot ceea ce-ai reţinut din studiile tale este să baţi în retragere.

Belle-Rose nu răspunse şi continuă să pareze. Cum, de fapt, îi trecuse prima mînie, încercă să-l dezarmeze pe Bouletord ; dar tunarul era prea abil ca să i-o permită. Dînd înapoi pentru a treia oară, Belle-Rose se lovi de un bolovan ; Bouletord profită de accident pentru a-i da o lovitură de sabie care l-ar fi străpuns dintr-o parte într-alta dacă tînărul genist nu şi-ar fi revenit îndată, parînd puternic ; spada alunecă doar de-a lungul trupului, sfîşiindu-i cămaşa, care se înroşi puţin de sînge. Pericolul redeşteptă mînia lui Belle-Rose ; începu să-l hărţuiască serios pe

Bouletord, care se dădu înapoi, dar nu atît de repede cît să evite o împunsătură de vîrf de spadă în braţ. Belle-Rose cîştiga teren, lovitura următoare îl răni pe tunar la umăr ; voi să riposteze, dar a treia oară spada genistului îl atinse în piept. Bouletord se împletici şi căzu în genunchi.

— Mi-am făcut suma, camarade, spuse pierzîndu-şi cunoştinţa.

Întors la tabără, Belle-Rose îi povesti lui La Déroute cele întîmplate.

— Cam neplăcut, spuse caporalul, era însă inevitabil. Belle-Rose îl privi.

— A ! reluă caporalul, asta intră în obiceiurile regimentului ! Au vrut să te *încerce*. Bouletord e unul care-i pune pe cei noi la încercare. Cînd un recrut intră într-o unitate, alt soldat îl provoacă ; orice serveşte de pretext pentru asemenea împrejurare ; atunci, dă, sau primeşte lovituri de spadă. Dacă recrutul luptă bine, nu are de ce să se teamă, indiferent că este învingător sau învins, dacă e un fricos e pierdut. Ai primit botezul focului.

— Dar duelul e interzis.

— Un motiv în plus ca să te baţi.

— Şi ce-o să urmeze ?

— Atîta, să taci din gură. Bouletord va fi dus la spital şi nu va spune nimic. Cei doi martori vor tăcea şi ei ca peştii : asta-i religia soldatului. Vezi-ţi de treabă, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic, iar dacă domnul de Nancrais află tot, fii sigur că se va face că nu ştie nimic.

— Dar doctorul va examina rănile lui Bouletord ?

— Doctorul va spune că Bouletord are febră ; dacă se vindecă, se va spune că i-a trecut.

— Şi dacă moare ?

— Va muri de febră.

Belle-Rose începu să rîdă.

— Eu nu rîd, continuă caporalul, am văzut murind în felul ăsta vreo şase artilerişti din grupa noastră ; unii de febră neagră, alţii de febră roşie. Febra roşie se trage dintr-o lovitură de spadă, febra neagră dintr-o lovitură de sabie, e cea mai periculoasă. Febra asta este providenţa soldatului. Du-te şi te culcă.

VI

ILUZII PIERDUTE

Totul s-a petrecut așa cum prevăzuse la Déroute, Bouletord intră în spital ; medicul îl consultă, apoi spuse că este atins de o febră intermitentă. Domnul de Nancrais se prefăcu a crede diagnosticul doctorului, dar într-o zi, întîlnindu-l pe Belle-Rose la meterez, îl interpelă brusc.

— Mi se pare că era cît pe-aci să te lovească febra, zilele trecute, ai grijă ; nu-mi place nici să fie dată, nici să fie primită. O dată ajunge.

— S-a sfîrșit, răspunse cu îndrăzneală Belle-Rose, atacul de febră a trecut.

Domnul de Nancrais zîmbi. Bouletord odată vindecat, nu se mai pomeni nimic de întîmplare. Trecură mai multe luni, un an, încă unul, trecură trei ; Belle-Rose scria regulat la Saint-Omer ; în răspunsurile primite afla totdeauna și cîte un gînd din partea Suzanei — un cuvînt, o floare din acel anotimp, gesturi care veneau din inimă și mergeau la inimă. Fiul șoimarului îl și întrecuse pe la Déroute ; domnul de Nancrais, care îl iubea în felul lui, spunea că abia așteaptă ocazia să-l vadă cu capul spart în lupta pentru rege pentru a-i cere avansarea. Și Belle-Rose dorea o bătălie după placul lui, dar spaniolul continua să stea foarte liniștit în cantonamentele de graniță. După generali, venise rîndul ambasadorilor ; în loc de război armat, negocierile. Ludovic al XIV-lea se căsătorise.

Pacea nu era în avantajul lui Belle-Rose, îl mîhnea adînc. Dimineața, după citirea raportului, cînd domnul de Nancrais văzu chipul îngrijorat al lui Belle-Rose, îl întrebă dacă noile vești par să anunțe războiul.

— Deloc, răspunse sergentul, ar fi cazul să le dăm soldaților în mînă cîte o furcă de tors lînă, măcar ar fi și ei de folos cu ceva !

— Uite un năzdrăvan care n-ar pregeta să pună foc în cele patru colțuri ale Europei, numai ca să-și aprindă

luminările de nuntă ! răspunse înveselit domnul de Nancrais.

Şi cum sergentul devenea tot mai posac, căpitanul îi încredinţă repede comanda micilor detaşamente trimise să slujească fortificaţiile din Béthune, Péronne, Amiens, Saint-Pol, sau alte oraşe din Picardia şi Artois.

Dar tocmai atunci Belle-Rose primi o scrisoare a cărei iscălitură făcu să-i bată inima şi mai tare ; recunoscuse scrisul Suzanei. Era prima oară cînd îi scria direct. Prima scrisoare din partea iubirii dintîi emană o nespusă duioşie, şi lacrimi divine scaldă ochii tînărului. Ea deşteptă o emoţie nesfîrşită, pe care nimic n-ar putea-o înlocui de acum înainte ; degetele mîngîie hîrtia, buzele o sărută ; sufletul soarbe o mireasmă nespusă, e o încîntare a cărei amintire încălzeşte inima celor mai întristaţi bătrîni... Belle-Rose sărută de o mie de ori scrisoarea înainte de-a desface sulul, apoi alergă pe cîmp, ca simţămintele sale copleşite de atîta fericire să aibă parte de liniştea în care dorea să savureze lectura. Alegîndu-şi un locşor la umbra teilor, departe de drumurile prăfoase, pe care se revărsa zgomotul oraşelor, rupse plicul şi citi următoarele :

„Cînd ai plecat din Saint-Omer, prietene, aveai opt-sprezece ani, iar eu aveam, pe-atunci, cincisprezece ; din acea zi s-au scurs mai bine de trei ani, şi n-a trecut clipă fără ca gîndul meu să nu te cheme. Amintirea dumitale sălăşluieşte în inima mea, aşa cum şi inima dumitale mă păstrează. Eram fericită de succesele dumitale şi mîndră că mi-am încredinţat dragostea unui om care o merită. În singurătate, gîndirea mea s-a maturizat, prietene. Viitorul la care am visat împreună, pe care ne-am făgăduit unul altuia să-l aşteptăm, acest viitor mă încîntă mereu şi către el se îndreaptă iluziile mele cînd vreau să gust o oră de fericire şi pace. Speranţa îmi legănă sufletul asemeni unei mame care îşi leagănă pruncul. Claudine, prietena mea, confidenta visurilor mele, le însufleţeşte adesea cu vorba-i veselă, dîndu-le astfel iluzia realităţii. Aurora ne găseşte de multe ori vorbind pe şoptite de-a lungul gardurilor-vii în care gînguresc păsările ; de multe ori înserarea ne surprinde pe pajişti, mergînd cu mîinile înlănţuite, privind

amîndouă eşarfele de aur care se subţiază cu ultimul surîs al soarelui, strălucind încă pe vîrful plopilor. Cu numele dumitale pe buze, Claudine mă sărută ; numele dumitale e în inima mea şi nu-l rostesc. Iar între timp tatăl meu îşi trece vremea informîndu-se de preţurile mărfurilor, ca să-şi sporească averea, pe care eu o găsesc şi aşa prea mare. Mă asigură că urmăreşte doar fericirea mea, iar eu nu-l pot face să priceapă că străduinţele lui nu-şi au rostul. Într-o zi cumpără fîn şi a doua zi grîu, apoi vinde totul cu mare cîştig. «E pentru zestrea ta», îmi spune el... O zestre şi aşa prea mare ! Ce ciudat ! Cei ce ne sînt atît de apropiaţi se poartă uneori doar după fantezia lor, crezînd că fac totul pentru binele nostru, satisfăcîndu-şi propriul gust cu ideea că ne asigură fericirea. Aş vrea să lungesc cît mai mult această scrisoare, să întîrzii momentul în care trebuie să-ţi comunic ceea ce ne priveşte îndeaproape şi pe unul, şi pe celălalt... Dar la ce bun ? Nu va trebui să fac efortul de a-ţi spune totul ? Onestitatea o cere. Cînd vei citi această scrisoare pînă la capăt, vei plînge şi pentru mine, şi pentru dumneata, dar mă vei ierta. Voinţa mea s-a plecat în faţa răului ce ne aşteaptă, dar încă nu l-am înfăptuit... Ştii care a fost răspunsul tatălui meu la cererea dumitale : din ziua aceea nu mi-a mai vorbit de dragostea şi de speranţele dumitale ; pînă nu demult, cînd i se pomenea despre felul cum creşti în ochii superiorilor, răspundea că asta nu-l miră deloc, că eşti un tînăr care vei reuşi în toate... În asemenea momente simţeam o dorinţă vie să-l îmbrăţişez. Acum cîtva timp, însă, domnul de Malzonvilliers, întors dintr-o călătorie la Calais, mi-a prezentat un tînăr gentilom cu o înfăţişare plăcută. Un glas tainic, fără îndoială glasul inimii, îmi spunea că tînărul senior nu venea la Malzonvilliers pentru afaceri comerciale, şi am rămas cu inima strînsă. Tînărul senior era foarte spiritual, înclinat spre galanterie, glumeţ, vesel la vorbă, cu aerul omului de lume, dar vedeai repede că vorbeşte fără prea multă gîndire şi că îl preocupă îndeosebi plăcerile, frivolităţile. A stat opt, sau zece zile la castel, timp în care n-am mai putut să mă plimb cu Claudine, nici măcar în zorii zilei, sau seara, cînd străinul vizita nobilimea din Saint-Omer. În sfîrşit, gentilomul a plecat ; abia respirasem, cînd un senior foarte serios

i-a luat locul la castel. Sedentar, potolit, pe cît era celălalt de fără astîmpăr, de o plăcută dispoziţie egală şi blîndă, avînd aerul unei extreme bunăvoinţe, şi cu toate că mai suferea de pe urma rănilor vechi, îşi păstra ţinuta nobilă şi degajată. Povestea lucruri cu haz dar nimic urît, era de o rară politeţe şi toată înfăţişarea lui îţi atrăgea simpatia şi respectul cuvenit mustăţilor sale cărunte şi cicatricelor ce-i brăzdează fruntea pleşuvă... Seniorul se numeşte domnul d'Albergotti. Este marchiz, aparţine unei familii de origine italiană, de prim rang, printre nobilii milanezi, şi poartă Cordonul Saint-Louis. Domnul d'Albergotti a călătorit foarte mult ; conversaţia sa este interesantă, bunătatea-i m-a impresionat şi l-am regretat cînd a plecat de la Malzonvilliers spre Compiègne, unde era chemat de domnul de Turenne. Plecase abia în ajun, cînd tatăl meu, luîndu-mă de braţ, mă însoţi în grădină. Dumneata ştii bine că nu-i stă în obicei ; chiar dacă ar dispune de o oră fără ocupaţii, se închide la el în birou şi acoperă hîrtiile cu cifre... L-am privit mirată : el a început să rîdă.

— O ! mi-a spus. Am să-ţi vorbesc despre lucruri foarte serioase.

Introducerea asta mi-a sporit mirarea şi, fără să ştiu bine de ce, mi-a fost frică.

— M-am gîndit să te mărit, reluă tatăl meu ; ţi-ai văzut cei doi pretendenţi.

— Domnul conte de Pomereux şi domnul d'Albergotti ! am exclamat, mai mult moartă decît vie.

— Chiar ei, copila mea.

Cred că dacă tata nu m-ar fi sprijinit, aş fi căzut din picioare.

— Eşti o nebună mică, a continuat el, aşezîndu-mă pe o bancă. Să fie oare căsătoria ceva atît de înfricoşător ? ! Nu pretind să trec peste gustul tău. Ai de ales între conte şi marchiz.

Eram zdrobită şi nu ştiam ce să răspund. Lacrimile îmi ţîşneau pe obraji şi mi-am ascuns faţa în mîini. Tata a început să bată enervat în pămînt cu vîrful bastonului.

— În sfîrşit, a adăugat el drept încheiere, vei fi marchiză sau contesă, e o consolare.

— Am făgăduit să-l aştept ! am strigat, înecată de lacrimi.

— De, altă nebunie ! replică tatăl meu şi începu să-mi mai aducă o mulţime de argumente, din care nu pricepeam nimic atunci, dar mi-au venit în minte mai tîrziu... Nu-ţi voi vorbi despre ele prea pe larg. Tatăl meu pretindea că taţii nu pot gîndi altfel pentru copiii lor ; aş crede-o cînd este vorba de taţi, dar e imposibil să-mi închipui de-ar fi vorba de mame ! Mi-a tot spus despre averea voastră şi fericirea ce mă aşteaptă fiind şi bogată şi cu un titlu nobiliar. Mi le spunea cu sinceritate şi încredere... Cînd domnul de Malzonvilliers a terminat, eram ca năucă. După ceasul acela de mare tulburare, mintea mi se mai limpezi şi mi-am făgăduit cu voce tare, mie însumi, să nu mă căsătoresc niciodată decît cu dumneata. Pe seară, hotărîtă să-mi îndeplinesc voinţa, m-am dus pînă la voi să-i povestesc Claudinei ce se întîmplase. M-a întîmpinat tatăl dumitale. Cum m-am simţit, prietene, cînd l-am auzit că mă îndeamnă şi dînsul să te uit ! M-am răzvrătit ; atunci, luîndu-mi mîinile într-ale sale şi plecîndu-şi fruntea încununată cu păru-i alb către fruntea mea, m-a implorat să mă supun domnului de Malzonvilliers în numele onoarei sale personale, a lui Guillaume Grinedal, în numele onoarei dumitale, Jacques ! Nu vrea să i se poată aduce învinuirea de a fi tolerat iubirea din inimile noastre, nici ca dumneata să poţi fi socotit drept un om care a abuzat de încrederea tatălui meu, în speranţa de a mă lua de nevastă spre a-şi spori averea ! M-a asigurat că niciodată nu va consimţi la căsătoria fiului său cu cineva ales împotriva voinţei familiei. Cînd l-am văzut plîngînd, prietene, m-am retras cu sufletul răvăşit. În singurătatea mea, m-am aruncat la picioarele unui bătrîn preot, confesorul meu. M-a ascultat cu pioasă indulgenţă : «Înalţă-ţi sufletul spre Dumnezeu, mi-a spus, şi durerile tale să fie o sfîntă ofrandă ; copiii datorează supunere părinţilor».

O clipă m-am gîndit să mă călugăresc ; dar am înţeles îndată că prin logodna cu Isus eram pierdută pentru dumneata ! Cînd eram mai descupănită, a venit la mine sora dumitale. N-ai fi recunoscut-o pe tînăra fată atît de veselă şi zburdalnică pe care o cunoşti. Ochii îi erau înroşiţi

de plîns. «Suzanne, mi-a spus, este de datoria ta să te supui. *El* te iubeşte prea mult pentru a nu te ierta». Atunci sosi şi tatăl meu. Am înţeles că îmi aştepta răspunsul : m-am aruncat în braţele lui, plîngînd. M-a sărutat pe frunte ; bucuria sa era singura mea consolare în acel moment suprem. «Pe care din doi l-ai ales ?» m-a întrebat. Vai ! Nici nu mă gîndisem la asta. I-am revăzut în mintea mea pe pretendenţii la mîna mea : domnul de Pomereux era tînăr şi mîndru de sine însuşi, celălalt era bătrîn şi suferind. N-am ezitat : «domnul d'Albergotti», am răspuns. Tatăl meu a părut cam mirat, dar nu şi-a arătat surprinderea decît prin felul cum îşi mişca buzele, spunînd : «Atunci, îi voi scrie». Două zile mai tîrziu, domnul d'Albergotti a revenit la Malzonvilliers. «Vă datorez recunoştiinţa mea, îmi spuse el ; fiţi încredinţată că mă voi strădui să vă ofer toată fericirea pe care o puteţi spera de la un părinte». Tonul vocii şi privirea care-i însoţeau cuvintele m-au impresionat adînc. Nu-ţi pierde curajul, prietene ; onoarea şi datoria m-au obligat să fac ceea ce am făcut ; vei suferi odată cu mine, fără să mă condamni. Ne vom obişnui să nu ne gîndim unul la altul decît ca de la frate la soră. Vei rămîne al meu, şi în inima mea care cere sprijinul lui Dumnezeu, nu va exista altcineva decît dumneata şi soţul meu. Adio, Jacques, peste trei zile voi fi soţia altuia. Nu îmi va mai fi îngăduit să-ţi scriu. Te implor, nu te lăsa pradă disperării ! Disperarea dumitale m-ar duce pe pragul nebuniei ; şi aşa mă mir că nu-mi pierd mintea cînd te îndemn la asemenea sacrificiu. Soarta mea nu este oare şi mai amară ? Dumneata rămîi liber, liber să iubeşti, iar eu mă încătuşez !

„SUZANNE"

Cînd Jacques termină de citit se ridică. Era alb la chip ca lumînarea ; nici o lacrimă nu aburea sclipirea febrilă a ochilor lui. El care se emoţiona cu uşurinţă la situaţii mult mai uşoare, rămăsese ca de piatră la această durere adîncă, ce-i sfîşia sufletul. Se îndreptă cu pas zorit şi hotărît către locuinţa domnului de Nancrais şi intră. Căpitanul lucra. La numele pe care îl rosti soldatul de planton, domnul de

Nancrais, fără să întoarcă privirea spre Belle-Rose, îl întrebă ce dorește.

— O permisie, răspunse sergentul.

— Ce ? ! sări căpitanul. Vrei o permisie ?

— Da, domnule.

Căpitanul își părăsi biroul. Dacă vocea lui Belle-Rose i se păruse mult schimbată, expresia feței îl îngrijoră.

— Ce ai ? întrebă.

— Trebuie să plec la Saint-Omer.

— Astăzi ?

— În clipa asta.

— Și dacă nu vreau să-ți dau permisia ?

— Îmi voi încredința sufletul lui Dumnezeu, trupul domnului d'Assonville, și-mi voi zbura creierii !

— Poate că n-ar fi cine știe ce nenorocire, pentru că mi-aș cruța oamenii mei de o corvoadă !

— Aștept, căpitane !

Domnul de Nancrais îl privi lung. Era un om care se pricepea la fizionomii. Expresia întipărită pe chipul sergentului îi arăta că Belle-Rose luase o hotărîre irevocabilă, iar această hotărîre pornea dintr-o violentă zguduire sufletească. Îi plăcea fiul bătrînului dresor de șoimi mai mult decît lăsa să se vadă și se decise pe dată.

— Ce se întîmplă la Saint-Omer ? întrebă.

— Se mărită domnișoara de Malzonvilliers.

— Bine ! Și ce ai tu cu asta ?

— O iubesc.

— Iată un motiv excelent ! La rădăcina tuturor nebuniilor pe care le fac oamenii, caută și vei găsi o femeie ! Ce vei face tu, Belle-Rose, la Saint-Omer ?

— O voi vedea.

— Și dacă n-ar vrea să te primească ?

— Se va întîmpla ce va voi Cel-de-Sus.

— Asta e curată nebunie ! Fratele meu și tu însuți mi-ați pomenit de istoria asta, eu însă aproape că o uitasem ! O dragoste de soldat... floare ce se scutură repede !

Belle-Rose privi pendula ; mișcarea nu-i scăpă domnului de Nancrais.

— Abia dacă a trecut un sfert de oră, băiete ! Cît e pînă acolo ?

— O leghe.

Căpitanul se apropie de masă, scrise cîteva cuvinte pe o foiță de hîrtie și semnă. În momentul cînd Belle-Rose se retrăgea, îi luă mîna :

— Ești băiatul bătrînului Guillaume, prietene, să nu faci vreo prostie ; ne-ai mîhni și pe domnul d'Assonville, și pe mine ; ai un suflet curat și o inimă tare.

Belle-Rose strînse și el mîna domnului de Nancrais și se grăbi să părăsească încăperea.

VII

CUPA SACRIFICIULUI

La un sfert de oră de cînd se despărțise de domnul de Nancrais, Belle-Rose încălecase un biet cal de poștă, și-acum alerga în goana mare pe drumul spre Saint-Omer. La toate popasurile de schimb punea bani de aur în mîna stăpînului hanului de poștă și își zorea gonașul cu pintenii. Belle-Rose străbătea spațiul ca ghiuleaua slobozită din tun. Pînă ce zări clopotnița bisericii din Saint-Omer, nu scoase decît cîte un cuvînt, dar sleise de puteri patru cai. La ultimul popas, se abătu din drumul mare și o luă peste cîmpuri în direcția Malzonvilliers. Zvonul clopotelor îi izbea de departe urechea, și cu toate că nu era zi de sărbătoare, nimeni nu lucra la cîmp. Marea singurătate și rezonanțele surde venind din clopotniță, strînseră inima sergentului ; înteți goana și ajunse la castel gîfîind. Dacă pe cîmp stăpînea liniștea, la Malzonvilliers stăpînea tumultul, forfota. Lachei de tot felul alergau încoace și-ncolo, iar țăranii beau și cîntau. Belle-Rose se strecură prin mulțimea care nu lua seama la el. În momentul cînd se repezi pe terasă, porțile castelului se deschiseră larg, procesiunea, strălucind de bogăția veșmintelor, se arătă în prag. Mulțimea se descoperi, acum clopotele băteau și mai puternic, iar Belle-Rose zări printre arcadele unei capele

învecinate cum în incinta corului străluceau nenumărate lumînări aprinse. Înainte ca el, să-şi fi putut reveni din tulburare, procesiunea şi pătrunsese pe sub arcul portalului, prin vălul fumului de tămîie. Belle-Rose o urmă şi se pierdu într-un colţ al lacaşului sfînt. Rămase cîtva timp adînc plecat, ca un tînăr copac bătut de vînt, îşi strîngea toate puterile într-o rugăciune disperată. Ridicînd capul, privirea îi căzu asupra altarului. Un bărbat cu părul argintiu şi o femeie sub văluri diafane îngenuncheaseră pe pernele de catifea. Cum văzu mireasa, ochii lui Belle-Rose n-o mai părăsiră. Picături de sudoare răsăreau de pe fruntea soldatului, tîmplele parcă-i erau strînse într-o menghină de fier, urechile îi vuiau, simţea ce simte un om gata să se înece. Ar fi strigat, dar nu putea ; parcă amuţise deodată. Ceremonia căsătoriei se desfăşură de la început pînă la sfîrşit fără ca el să poată face un gest. Toată viaţa i se adunase numai în ochi, părăsindu-i parcă restul trupului şi privirile nu i se dezlipeau de la altar. După ce primiră binecuvîntarea nupţială, căsătoriţii se ridicară şi tînăra femeie se întoarse cu faţa. Da, era Suzanne de Malzonvilliers, acum marchiză d'Albergotti ! Belle-Rose nici nu tresări. Fusese oare nevoie s-o vadă spre a o recunoaşte ? ! Curînd cortegiul se îndreptă spre ieşire, cu mirii în frunte. Procesiunea înconjură capela ; mulţimea se desfăcea în calea ei ; prin golul ce se făcu în jurul lui, Belle-Rose înţelese că Suzanne se apropia. Se ridică. Stîlpul de care se sprijinea nu-l lăsa să se retragă. Mirii se apropiau încet. Vălurile lungi ce-o învăluiau pe Suzanne se prelungeau pe dale şi frumuseţea ei feciorelnică strălucea sub transparenţa lor. Nava capelei era îngustă ; un fald din veşmîntul iubitei sale se atinse uşor de Belle-Rose ; un suspin întredeschise buzele tînărului, care se sprijini de stîlp. Suzanne ridică fruntea-i înclinată. Lîngă ea, în penumbra capelei, întrezări chipul palid şi ochii aprinşi de flăcările cumplite ale disperării. Suzanne se clătină. Dar mai-nainte ca strigătul ţîşnit din suflet să i se stingă neauzit pe buze, cortegiul o purtase înainte, iar cînd se întoarse o clipă, Belle-Rose dispăruse ca o arătare. Un zid viu îi despărţea. În timp ce mulţimea se înghesuia, bătătorind piaţa din faţa sfîntului lăcaş, Belle-Rose simţea cum i se goleşte inima şi îşi pierde mintea. Nu gîndea,

nu visa, nu suferea, era cu totul zdrobit. Rămase neclintit, cu spatele rezemat de stîlp, cu brațele grele de-a lungul trupului, cu capul căzut în piept, neauzind altceva decît bătăile surde ale inimii. Mulțimea se răspîndise demult, părăsind capela castelului. Acolo imaginea albă a Suzannei îl stăpînea numai pe el.

Paracliserul rămăsese să pună ordine. Trecu și, văzînd un om singur, rămas în picioare, sprijinit de stîlp, veni spre el și-l bătu pe umăr :

— Ei, prietene ! Nunta s-a terminat demult ; lasă-mă să închid porțile.

Belle-Rose își înălță fruntea și-l privi. Văzîndu-i fața, paracliserul se înduioșă. Lacrimi mari curgeau din ochii soldatului, udîndu-i obrajii palizi.

— Ei, drace ! exclamă paracliserul, spune-mi dacă ești bolnav.

Belle-Rose întrezărea cîmpia prin porticul capelei ; toate cele întîmplate îi năvăliră în minte și, fără a-i răspunde paracliserului înmărmurit, se repezi afară.

Trecu în fugă peste terase, sări garduri și șanțuri, gonind mai iute ca cerbul spre casa lui Guillaume Grinedal.

— Tată ! strigă el, și căzu în nesimțire.

Tatăl îngenunche lîngă băiat. Erau singuri, Pierre și Claudine rămăseseră la castel. Soldatul zăcea nemișcat, violența emoțiilor și oboseala îi sleiseră puterile. Guillaume îl purtă în casă, pe brațe, și-l întinse pe o laviță lipită de perete. Inima lui Belle-Rose bătea să-i spargă pieptul iar ochii abia întredeschiși nu mai aveau privire. Nu trecuse mai mult de-un ceas de cînd ședeau așa ; fiul înghețat și fără glas, tatăl rugîndu-se în gînd lui Dumnezeu, cînd în ușa împinsă violent se iviră două femei înfășurate în pelerine. Cînd pelerinele căzură, Guillaume își recunoscu fiica și pe Suzanne. Suzanne ajunse dintr-un salt la laviță, se plecă asupra lui Belle-Rose, îl privi o clipă, apoi, ridicîndu-se, întoarse privirea spre șoimar. Ochii ei exprimau sentimente cumplite. În strălucirea lor se puteau citi sumedenie de temeri, remușcări și toate reproșurile îndrăgostitei. Guillaume o înțelese.

— Trăiește, spuse el.

— Dar o să moară ! izbucni Suzanne.

— Dumnezeu mă va cruța de această încercare, răspunse tatăl.

— Ah, nu m-am înșelat ! continuă ea, el era ! Cînd i-am văzut chipul palid, înfățișarea aceea de om mai mult mort decît viu, mi-a înghețat sîngele în vine ! O, Guillaume ! Ce mi-ai cerut ? Claudine, ce m-ai îndemnat să fac ?

Nu mai era aceeași. Toată rezerva, tot calmul, toată seninătatea o părăsiseră pe Suzanne ; pletele răvășite căzdeau pe rochia de mireasă ; era mai albă ca veșmîntul ei ; buzele îi tremurau ; își frîngea mîinile.

— Uitați-vă, acum moare ! strigă ea căzînd în genunchi. Nici măcar nu m-a recunoscut.

Lui Guillaume i se făcu atît de milă de disperarea Suzannei, încît își înfrînse propria sa mîhnire și se gîndi mai întîi la ea.

— Ridicați-vă, doamnă, îi spuse. Amintiți-vă ce nume purtați și nu zăboviți mult timp aici, fiindcă nu mai puteți face nimic pentru fericirea lui, dar puteți să o pierdeți pe a dumneavoastră.

— Fericirea mea ! Ce mai înseamnă fericirea mea ! exclamă ea cu aceeași pasiune. Suferă. E nefericit, aici voi rămîne ! Voi sta aici pînă pier ! Pînă mă va auzi, pînă mă va ierta ! Tată, ai milă și lasă-mă lîngă el !

Guillaume nu mai avu curajul s-o îndepărteze și amîndoi se plecară asupra lui Belle-Rose, pe care zadarnic îl chemau pe nume.

— Jacques... șopti Suzanne.

Jacques rămase mut.

— Dumnezeule ! e ca și mort, nici măcar nu mă aude !

Claudine se întoarse spre poartă.

— Se lasă seara, spuse, probabil că sînteți căutată peste tot la castel !

— Să vină aici, să vină și domnul de Malzonvilliers, și domnul d'Albergotti, răspunse ea cu voce ce te înfiora. Tatăl meu a dorit-o !

— Vă pierdeți pe dumneavoastră și pe el nu-l salvați ! stărui părintele băiatului.

— Și ce-ai dori să fac ? ! strigă Suzanne, cu mîinile împreunate și lacrimi în ochi.

— Trebuie să ne despărțim, se auzi o voce de-aproape.

Suzanne şi Claudine tresăriră : era vocea lui Jacques, iar Jacques se aşezase în capul oaselor pe laviţă, prea slab încă pentru a se ridica, dar destul de puternic pentru a nu mai sta întins.

— Jacques ! strigară amîndouă deodată.

— Am crezut că mor, continuă el ; vă auzeam, dar nu puteam vorbi. Acum ascultaţi-mă : Dumneata Suzanne, dumneata căreia mă adresez aşa pentru ultima oară, trebuie să te întorci la castel.

Suzanne clătină din cap.

— Trebuie, reluă Jacques, şi te rog... Am dreptul, spuse el cu un surîs trist, să-ţi cer şi eu o favoare.

Suzanne înclină fruntea.

— Jacques, cel puţin mă vei ierta ?

— Nu am ce să-ţi iert. Ai ascultat de tatăl dumitale şi de al meu. Te-am înţeles îndată şi am ştiut că suferi în aceeaşi măsură ca şi mine ; dacă mi-ai fost răpită pentru totdeauna, îmi vei fi mereu scumpă şi sfîntă. Acum, rămîi cu bine, dumneata eşti marchiza d'Albergotti.

— Numele nu schimbă inima, spuse Suzanne. Dacă ai fi murit din cauza mea m-aş fi omorît.

Jacques îi luă mîna ; dar în momentul cînd o duse la buze cu aprindere, Guillaume Grinedal îl opri.

— Doamnă d'Albergotti, spuse, vă aşteaptă soţul dumneavoastră.

Cei doi iubiţi tremurau din cap pînă-n picioare ; mîinile lor unite se despărţiră. Vocea lui Guillaume o trezise pe Suzanne ca dintr-un vis. O oră îndrăgostita fusese mai tare decît soţia ; acum era rîndul soţiei s-o biruie pe îndrăgostită. Suzanne ridică fruntea peste care trecuse o roşeaţă de-o clipă.

— Adio, îi spuse lui Jacques. Nu mă vei pierde cu totul, îţi rămîne prietena.

Jacques nu răspunse şi Suzanne ieşi la braţul Claudinei. Rămaşi singuri, Jacques şi Guillaume se îmbrăţişară îndelung. Încă erau îmbrăţişaţi, cînd se auzi un suspin la fereastră. Tot atunci, în mijlocul tăcerii adînci, nisipul unei poteci din apropiere scrîşni sub nişte paşi invizibili. Guillaume şi Jacques ieşiră ; bătaia vîntului venea dintr-o parte ; din cealaltă, voalul de mireasă al Suzannei zbura ca aripile unei lebede fugare.

— Vreun fermier care se întoarce acasă, spuse Giullaume şi intrară amîndoi.

Jacques petrecu noaptea sub acoperişul şoimarului, iar în revărsatul zorilor plecă. Primi încă o dată binecuvîntarea părintească în pragul uşii unde cu trei ani înainte îngenunchease plin de bucurie şi speranţă şi pe care acum îl părăsea plin de amărăciune şi descurajare. Jacques nu apucă pe drumul spre Laon ; ca toate inimile rănite, avea nevoie de afecţiune ; se gîndi la domnul d'Assonville şi se îndreptă spre Arras, unde căpitanul de cavalerie uşoară îşi avea garnizoana. Un instinct tainic îi spunea că domnul d'Assonville suferea ca şi el ; la fel ca şi el, iubea fără speranţă. Sergentul îl găsi pe tînărul ofiţer într-un salon luminat slab de o lampă ascunsă printre perdele groase. Domnul d'Assonville se plimba prin încăperea cea largă, iar zgomotul paşilor era înăbuşit de covorul des. Era acelaşi bărbat tînăr şi frumos a cărui figură inteligentă şi fină fermeca mai ales prin aerul de blîndeţe şi mîndrie. Privirea doar părea şi mai tristă, iar transparenţa feţei palide era accentuată de cearcănele albăstrui. Văzîndu-l pe soldat, domnul d'Assonville zîmbi.

— Bine ai venit, îi spuse. Ne aduci de data asta genişti sau tunari ?

— Nu, căpitane, sînt singur.

— Singur ! Ce vînt te-aduce ?

Jacques nu răspunse. Mirat, domnul d'Assonville se apropie de el ; o pală de vînt desfăcu puţin perdelele şi ofiţerul putu să deslușească mai bine faţa protejatului său.

— Dumnezeule ! Ce ai ? !

— Suzanne s-a măritat ! răspunse Jacques.

Domnul d'Assonville îi luă mîna şi i-o strînse.

— Sărmane Belle-Rose ! O iubeai ! Era fatal ! Acum suferi şi eşti singur ! Uită-te la mine, plîng de şase ani.

La rîndul lui, Jacques strînse mîna domnului d'Assonville.

— Ai o inimă nobilă şi loială şi ai găsit de cuviinţă să-ţi bizui toată viaţa pe cuvintele unei femei ! reluă căpitanul. Era fatal, vezi bine. Eu însumi o ştiu prea bine. Asemenea lucruri nu ţi se întîmplă cînd îţi iei o iubită la întîmplare şi te despart de ea cum ai pierde o monedă veche la un joc de cărţi. Numai nebunii iubesc, şi noi sîn-

tem dintre aceşti smintiţi. Nu-ţi voi spune să-ţi lepezi tristeţea aşa cum împrăştie vîntul praful din drum, dar eşti bărbat şi soldat. Ţine piept răului şi aşteaptă ; dacă e să mori, trebuie să mori în picioare.

— Da, căpitane, răspunse Belle-Rose cu o voce fermă şi, trecîndu-şi mîinile prin părul lung şi buclat, îşi dădu capul pe spate cu mîndrie.

Domnul d'Assonville zîmbi.

— Eşti un băiat cinstit şi curajos. Dacă ai avea chef, douăzeci de femei ţi-ar răzbuna suferinţa.

Belle-Rose respinse ideea cu un gest.

— Cum vrei. Acum, fii atent : eşti prea trist ca femeile să nu încerce să te consoleze ; dacă le ocoleşti, te vor căuta ele.

Domnul d'Assonville îşi reluă plimbarea prin cameră. De cîte ori trecea prin faţa lui Belle-Rose îl privea cu tot mai multă stăruinţă. În sfîrşit, se opri în faţa lui.

— Belle-Rose, vrei să-mi faci un serviciu ? îi spuse.

— Vă aparţin trup şi suflet.

— Vei face tot ce-ţi voi spune ?

— Totul.

— Îmi promiţi să păstrezi tăcerea chiar şi cu preţul vieţii ?

— Jur.

— Bine. Voi pregăti ce am să-ţi încredinţez ; mîine pleci la Paris.

VIII

CASA DE PE STRADA CASSETTE

A doua zi dis-de-dimineaţă, domnul d'Assonville îl chemă pe Belle-Rose în apartamentul lui. Pe masa în faţa căreia şedea erau cîteva scrisori şi alte hîrtii risipite. După paloarea căpitanului, după ochii obosiţi, se vedea că-şi petrecuse toată noaptea scriind.

— L-am înştiinţat pe domnul de Nancrais că am nevoie de serviciile tale, îi spuse lui Belle-Rose ; răspunderea ta de soldat este la adăpost şi prelungirea permisiei va sosi repede. Eşti gata de plecare, ce zici ?

— Gata.

— Poate că vei avea de întîmpinat primejdii, trebuie să te previn.

— Regret că aceste primejdii de întîmpinat nu sînt sigure.

Domnul d'Assonville ridică ochii săi frumoşi spre Belle-Rose şi, întinzîndu-i mîna, îi spuse :

— Lasă tristeţea celor care nu mai speră. Ai douăzeci de ani, Belle-Rose ! Douăzeci de ani, vîrsta plăcerilor !

— Şi dumneavoastră treizeci, căpitane, treizeci de ani, vîrsta pasiunilor !

— Crezi ? reluă căpitanul cu un zîmbet. Mi se pare că inima mi s-a stins.

O clipă păstră tăcerea apoi continuă :

— Soarta hotărăşte ! Să lăsăm astea şi să revenim la călătoria ta. Iată trei scrisori, prietene. În fiecare din ele e o parte din viaţa mea. Ţine bine minte ce-ţi voi spune : Sosind la Paris, vei locui pe o stradă din preajma Luxembourgului. Spre seară te vei duce pe strada Cassette, colţ cu strada Vaugirard, şi ai grijă să iei cu tine cea mai mică din cele trei scrisori. Vei bate la o poartă joasă ce dă într-o curte cu mulţi arbori. Într-o parte vei afla o casă veche, mică şi destul de prăpădită. La a treia lovitură ţi se va deschide. Vei scoate scrisoarea şi vei ruga persoana care va veni să o înmîneze domnişoarei Camille. Reţine bine acest nume, fiindcă nu e trecut pe scrisoare. Dacă ţi se răspunde că e plecată, insistă ca în acest caz să fie înmînată fratelui ei Cyprien. Persoana căreia îi vei vorbi, indiferent cine va fi, va lua scrisoarea şi tu te vei retrage după ce vei avea grijă să-ţi scrii numele şi adresa pe sul.

— Bine... Camille şi Cyprien.

— Dacă după trei zile nu ai primit nici un răspuns, te vei întoarce la casa de pe strada Cassette şi vei da aceleiaşi persoane a doua scrisoare, pe asta.

— Mai mare decît prima şi mai mică decît a treia ?

— Exact. Vei aştepta alte trei zile. După care dacă nu s-a prezentat nici un valet şi nu vei primi nici răspuns, vei lua ultima scrisoare şi o vei duce la aceeaşi adresă.

— Şi voi întreba tot de domnişoara Camille sau de domnul Cyprien, fratele ei ?

— Tot ; numai că de data asta vei adăuga pe sulul scrisorii : *Plec în douăzeci şi patru de ore.*

— Şi într-adevăr voi pleca ?

— Numai dacă nu-ţi place să stai la Paris.

— Atunci voi pleca.

— Nu cred. Dacă după primele scrisori nu a venit nimeni, la a treia cu siguranţă că te va căuta cineva.

— Domnişoara Camille sau domnul Cyprien ?

— Unul sau altul, sau poate şi unul şi celălalt, reluă domnul d'Assonville cu un surîs straniu : îi vei urma şi vei face tot ce-ţi vor spune.

— Prin ce îi voi recunoaşte ?

— Prin cuvintele pe care domnişoara Camille le va spune cînd ţi se va adresa : *Castiliana aşteaptă.* Poate vei primi un bilet, în care vei citi aceleaşi cuvinte. Biletul îţi va indica o întîlnire la care te vei duce. Nu e periculos, dar ia un pumnal.

— Aha !

— Vei avea grijă să ai totdeauna braţul drept liber, gata de acţiune.

— Aha ! Ah !

— Doar ca simplă măsură de precauţie. După ce ai fost unde te vor conduce şi vei vorbi cu persoana la care eşti trimis, îmi vei comunica tot ce ai văzut şi-ai auzit, dar neîntîrziat, fără nici o pierdere de vreme.

— Asta-i tot ?

— Tot. Pleacă acum, Dumnezeu să te îndrume şi să-ţi vină în ajutor !

În momentul cînd Belle-Rose încăleca, domnul d'Assonville îl îmbrăţişă.

— Dacă trăiesc sau mor, spuse, am cuvîntul tău ; contez pe tăcerea ta.

Belle-Rose ascunse cele trei scrisori în haina-i scurtă cu mîneci lungi, dădu pinteni calului şi plecă. Trupul, supus agitaţiei, mai domolea agitaţia sufletului ; străbătu

drumul în galop, şi-a fost ca o odihnă. Ajuns la Paris, prima lui grijă a fost să-şi închirieze un mic apartament mobilat, la parterul unei case de pe strada Pot-de-Fer-Saint-Sulpice. Avea acolo o odaie de dormit şi un cabinet destul de mare, interiorul era curat şi cu vedere spre grădini. Belle-Rose plăti înainte pe cincisprezece zile, domnul d'Assonville asigurîndu-i posibilitatea să facă figură bună la Paris ; apoi, luîndu-l deoparte pe proprietarul casei, care era totodată şi portarul ei, îi dădu un ludovic de aur şi-i spuse să fie atent la înfăţişarea persoanelor care vor întreba de el. Manierele acestea cîştigară inima hotelierului, care îşi scoase bonetul.

— Gentilomule, îi spuse, cu toate că sînt bătrîn, am ochi să văd, urechi să aud şi limbă să vorbesc cum trebuie. Veţi fi servit după dorinţă.

— Bine. Află numai că nu sînt gentilom.

— Cu atît mai rău ; oameni ca domnia-voastră merită să fie marchizi din naştere.

— Mă vei numi Belle-Rose.

— Vă voi numi cum veţi porunci ; dar nu mă veţi împiedica să spun, dacă într-adevăr nu sînteţi ce-am crezut, că soarta a uitat de bunul simţ !

Belle-Rose îşi puse o manta pe umeri, strecură cea mai mică din scrisori în buzunar şi ieşi.

— Mi-e egal, spuse hotelierul — urmărindu-l cu privirea în timp ce se îndepărta de-a lungul zidurilor străzii Pot-de-Fer-Saint-Sulpice — vrea să umble deghizat, treaba lui ; dar nu-mi va scoate din cap ideea că e un mare senior Ce ţinută ! Exclamaţia corespundea gîndului admirativ : ce ludovic.

Lucrurile se petrecură aşa cum domnul d'Assonville îl prevenise pe Belle-Rose. Poarta joasă nu se deschise decît la a treia bătaie ; o femeie cu o bonetă ce-i cobora pînă la ochi şi-i acoperea ceafa apăru în prag. Îi aruncă lui Belle-Rose o privire care-l cîntări din cap pînă-n picioare, apoi lăsă ochii în jos, îşi încrucişă braţele peste rasa de lînă, amintind de călugăriţele carmelite, şi aşteptă. Casa, ce se sprijinea de un zid golaş, cu acoperişul de ardezie ce se vedea numai din stradă, era crăpată, abia mai ţinea, roasă de muşchi. Era o casă bătrînă, poate chiar de pe

vremea Ligei catolice [1]; avea o înfățișare modestă, într-o atmosferă de sumbră pioșenie. Nici un fum nu ieșea pe coșuri ; ferestrele erau închise. În curte creșteau arbori puternici, iar la umbra lor vedeai răspîndite vaze de marmură cu ornamentații de preț dar pătate de licheni și acum fără flori.

— Casa nu e de închiriat, spuse femeia, privind pe sub bonetă.

— Nu vin pentru așa ceva, răspunse Belle-Rose, roșind ușor ; am o scrisoare pe care sînt însărcinat să o înmînez domnișoarei Camille.

Femeia îl învălui iarăși cu privirea pe Belle-Rose.

— Este plecată, răspunse cu ochii în jos.

— Atunci, dacă vreți, să i-o dați fratelui.

Din nou privirea cercetătoare se strecură printre genele discretei persoane, dar se stinse sub pleoapele coborîte.

— Care frate ? întrebă.

— Domnul Cyprien.

Femeia întinse mîna, luă scrisoarea, salută și închise iute poarta.

Peste două zile, Belle-Rose fu oprit de hotelier tocmai cînd da să-și descuie ușa.

— O scrisoare pentru dumneavoastră.

— Aha ! exclamă sergentul, zicîndu-și că răspunsul nu se lăsase așteptat atît de mult cît își închipuise căpitanul. Unde-i scrisoarea ?

— Iat-o !

— Ei ! exclamă iarăși Belle-Rose, citind adresa, se pare că mi se cunosc numele, titlurile și calitatea. Chiar așa : *Belle-Rose, sergent de artilerie de geniu în regimentul La Ferté.*

Gazda surîse cu subînțeles.

— Firește... mai cad unii la bănuială... ca și mine, spuse.

Scrisoarea era sigilată cu ceară roșie pe sulul ei. Belle-Rose rupse sigiliul aruncîndu-și repede ochii pe hîrtie. Iată conținutul :

[1] Constituită în 1576, sub denumirea de *Liga-Sfîntă* sau *Sfînta-Uniune* și avînd drept scop apărarea religiei catolice împotriva celei protestante.

„Sergentul Belle-Rose a încălcat disciplina, părăsindu-şi compania fără învoire, şi poate fi destituit. Numitul sergent va fi încarcerat îndată ce se va întoarce la unitate ; pentru a-şi regulariza absenţa, va găsi în acest plic însărcinarea de sergent-recrutor şi instrucţiunile ce decurg din acest nou grad. Sergentul Belle-Rose este autorizat să rămînă o lună la Paris, sau în altă parte, după nevoie.

Vicontele GEORGES DE NANCRAIS"

— Bunătatea deghizată, murmură Belle-Rose, şi de a doua zi intră în funcţie. Era o nouă ocazie pentru a-şi pune fiinţa în mişcare.

Domnul Mériset, onestul proprietar nu prinse nimic din conţinutul biletului, pe care chiriaşul său îl citi printre dinţi ; dar l-a frapat numele vicontelui de Nancrais, pronunţat ceva mai tare.

— Un viconte ! repetă cînd rămase singur, un viconte ! Am fost sigur, este un gentilom !

Din acel moment politeţea şi atenţia sa crescură simţitor faţă de tînărul care cunoştea personal viconţi, primea scrisori pecetluite cu un sigiliu mare de ceară roşie şi plătea în aur. În fiece seară Belle-Rose îl întreba dacă nu l-a căutat cineva.

— Nimeni, răspundea domnul Mériset şi, om cumsecade, temîndu-se să nu-i scape vreo vizită în lipsa sa, nu se mai clintea dintr-un salonaş de lîngă poartă, de dimineaţa pînă seara.

A treia zi, domnul Mériset alergă spre Belle-Rose cum îl văzu de departe. De vreo oră sau două, locuitorii străzii Pot-de-Fer-Saint-Sulpice îl văzuseră pe domnul Mériset plimbîndu-se prin faţa porţii şi scoţîndu-şi mereu ceasul. Onestul hotelier, cu bonetul în mînă, i se adresă lui Belle-Rose cu un aer misterios şi totodată încîntat.

— Ei bine, domnule Belle-Rose ! exclamă.

— Ei bine, domnule Mériset ? !

— A venit cineva !

— Oho-ho ! Unul sau una ?

— Un tînăr senior îmbrăcat foarte elegant, pe legea mea ; cu mustaţa răsucită, nasul ascuţit, slab şi cu mişcări iuţi, şi cu o figură distinsă.

— A întrebat de mine ?

— Desigur, fără a saluta, ca un gentilom. „Omule, mi-a spus, Belle-Rose este aici ?...“ „Nu, domnule, i-am răspuns“, rămînînd în picioare şi cu bonetul în mînă. După aerul său degajat am înţeles imediat că am de-a face cu un senior de la Curte. „La dracu' ! a exclamat. Spune-i că vreau să-l văd. Îl aştept mîine.“

— Ţi-a spus numele ?

— Nu.

— Adresa ?

— Nici măcar.

— Unde naiba să-l găsesc, domnule Mériset ? !

— Nu mi-a spus nimic, a însemnat totul, la dumneavoastră.

— Foarte bine, domnule Mériset, iată cu ce trebuia să începi.

Belle-Rose găsi pe o măsuţă o foaie de hîrtie, iar pe hîrtie cuvintele : „Gaspard de Villebrais“.

— Locotenentul meu ! exclamă. Ce poate să vrea de la mine ?

Pentru a afla era foarte simplu să se ducă acasă la locotenent ; ceea ce Belle-Rose şi făcu de a doua zi. Domnul de Villebrais îi spuse că se află la Paris pentru treburi personale şi în acelaşi timp în interesul companiei.

— Mi le voi îndeplini pe ale mele, iar pentru celelalte contez pe dumneata, adăugă. Dacă ai nevoie de mine, mă găseşti zilnic, între unu şi două, la jocul cu mingea, lîngă Luxembourg ; iar de la trei la patru, în Place Royale. Acolo se duc oamenii de soi, aşteaptă-mă prin preajmă.

„De la una la două, la Luxembourg, de la trei la patru în Place Royale. Bine, voi ţine minte ca să nu mă duc“, îşi spuse Belle-Rose, plecînd.

Locotenentul era un om distant şi irascibil, detestat de toţi subalternii.

În ziua următoare, sergentul se întoarse pe strada Cassette şi bătu la poarta joasă. Femeia îmbrăcată călugăreşte luă de data asta scrisoarea de la primul cuvînt.

— Bine, spuse Belle-Rose, la prima noastră întrevedere a scos cinci-şase vorbe, astăzi a spus abia una ; la vii-

toarea întrevedere nu va mai sufla un cuvînt. Asta scurtează tratativele.

Belle-Rose îl ţinea cu promptitudine la curent pe domnul d'Assonville în tot ce-l privea, iar în restul timpului bătea oraşul, recrutînd pe-o nimica toată eroi pentru artileria maiestăţii-sale. Între scrisori şi drumuri ici-colo, Belle-Rose se gîndea mereu la Suzanne. Nu se putea obişnui s-o numească doamna d'Albergotti. Dar dacă dragostea lui era la fel de profundă, amintirea era mai puţin amară. Sentimentul datoriei, atotputernic în sufletul său, îl ajuta să înţeleagă purtarea domnişoarei de Malzonvilliers, care nu se plecase decît în faţa autorităţii părinteşti. Cînd trecea prin cartierul Palais-Royal, pe strada Saint-Honoré, prin grădinile publice, faţa sa plăcută şi farmecul tinereţii atrăgeau privirile tuturor grizetelor prietenoase, şi chiar pe cele ale multor doamne din lumea bună. Dar privirile şi surîsurile alunecau departe de inima care închidea o mare taină. Trei zile după înmînarea celei de-a doua scrisori, îndată ce intră pe strada Pot-de-Fer-Saint-Sulpice, Belle-Rose îl zări pe domnul Mériset plimbîndu-se prin faţa casei cu pas grăbit. Îşi scotea bonetul, şi-l punea, se oprea, privea în faţă şi în spate. Picioarele-i abia atingeau pămîntul, iar buzele-i strînse parcă reţineau cu greutate un val de cuvinte, gata să-i scape.

— Ei ! ei ! îi spuse lui Belle-Rose cu cel mai misterios aer posibil, avem noutăţi.

— O scrisoare ?

— Mai mult decît atît.

— O vizită ?

— Exact. O vizită pe care cei mai de seamă gentilomi ai gloriosului nostru rege ar dori s-o primească.

— Adică o femeie ?

— Dintre cele mai frumoase ! Ochi negri, blînzi şi strălucitori, părul auriu şi fin ca mătasea, un năsuc delicat, buze care pot stîrni gelozia celor mai frumoşi trandafiri, şi ce dinţi ! Ah ! Gentilomul meu, te-ai preface cu plăcere într-o cireaşă numai să te ronţăie asemenea dinţi !

— Domnule Mériset, poezia te-a făcut să-mi uiţi calitatea, nici un fel de gentilomie, dacă eşti drăguţ !

— „O ţine tot aşa !“ gîndi omul cel detreabă. Apoi reluă cu voce tare :

— De cincizeci și doi de ani locuiesc pe strada Pot-de-Fer-Saint-Sulpice și nu mi-a fost dat să văd încă un asemenea chip.

— În sfîrșit, ce era ? O subretă ?

— O subretă ! Ah ! cu acea nobilă înfățișare... Era o marchiză...

— Ți-a spus-o ea ?

— Am ghicit-o.

Belle-Rose surîse, avînd experiență în privința perspicacității gazdei sale.

— Să zicem marchiză, reluă. Măcar ți-a spus ceva ?

— Desigur. Mi-a spus că va reveni.

— Ah !

— Apoi a plecat cu trăsura care o adusese.

— Fără să adauge nimic ?

— Pe legea mea, nimic ; dar am înțeles bine după expresia ei că era contrariată că nu v-a găsit.

Belle-Rose nu se îndoia o clipă că marchiza gazdei lui nu era decît o emisară din strada Cassette. În consecință, a doua zi rămase acasă tot timpul și așteptă. Dar nimeni nu mai apăru, la fel și în ziua următoare. Belle-Rose se ocupă iar de recruții lui.

„Drace ! își spunea, dacă vrea să mă vadă, să-mi scrie. De pene de scris nu ducem lipsă !"

Peste două zile, cînd se întorcea, spre seară, acasă, văzu din colțul străzii oprită o caleașcă ; o femeie stătea în picioare în dreptul portierei, iar alături de femeie, înclinîndu-se, un bărbat cu bonetul în mînă. Bărbatul era domnul Mériset ; inteligentul proprietar îi făcu un semn imperceptibil cu ochiul pentru a-l face să se grăbească. Belle-Rose alergă, dar femeia sări cu vioiciune în caleașcă, vizitiul porni caii și echipajul dispăru pe strada Vaugirad. Domnul Mériset bătu din picior, ceea ce pentru deprinderile sale liniștite vădea o violentă contrarietate.

— Cinci minute mai devreme, o prindeați ! strigă el.

— Ea era ?

— Nu.

— Cine atunci ?

— Altă doamnă.

— Tînără, bătrînă, urîtă sau drăguță ?

— Poate și una și alta. Nu știu.

— Dar ai văzut-o bine, nu ?

— Deloc. Avea un voal gros și negru pe față.

— Cum ! nu i-ați văzut nimic, nimic din trăsături ?

— Nimic, în afara piciorului.

— Ah !

— Un picior de ducesă !

— La dracu' ! Spune-mi, domnule Mériset, această ducesă avea, ca și marchiza, un aer contrariat că nu m-a găsit ?

— Dimpotrivă. Măcar asta am înțeles, văzînd-o sărind în trăsură.

Desigur. Nu venea, deci, să-mi vorbească ?

— Nu cred. Venea să afle...

— Și ce i-ai spus, domnule Mériset ?

— Ei ! Nu sînt prost, oricît aș părea. Am lăsat-o să vorbească și n-am spus nimic.

— Chiar așa ?

— La fel de-adevărat pe cît mi-e casa de cinstită. Nu spun că n-a vrut să mă ispitească, iar punga asta pe care mi-a dăruit-o dovedește cu prisosință cu ce intenții venise.

— Ei și ? ai primit-o ?

— Am primit-o și am tăcut. O casă are totdeauna nevoie de reparații, iar reparațiile astea nu te obligă să trăncănești. M-a răsucit pe toate fețele ca să afle cine sînteți, ce faceți, de unde veniți ; am fost mut ca bonetul meu. Ce vreți ? E ceva mai tare ca mine : m-ați fermecat de la prima vedere și nu știu, într-adevăr, ce n-aș fi în stare să fac pentru dumneavoastră. Totuși trebuie să vă mărturisesc că discreția nu înseamnă la drept vorbind cine știe ce merit. Sigur că n-am spus nimic, dar nici nu știam nimic.

— Nici nu mă gîndesc să te sîcîi pentru faptul ăsta, intenția contează.

— Oh ! Intenția a fost dintre cele mai bune, și așa va fi totdeauna.

Belle-Rose se simți obligat să recompenseze această frumoasă bună intenție, respectînd cinstea gazdei în care voia să creadă și, cum persoana nu spusese că ar reveni, nu se gîndi să o aștepte a doua zi. Pentru moment, Belle-Rose nici nu știa ce să creadă despre cele două vizite ; amîndouă nu puteau veni din strada Cassette, iar cum pe

de altă parte nu cunoștea nici o femeie la Paris, nu putea ajunge decît la presupuneri inutile. După ce-și bătu capul în tot felul, luă hotărîrea foarte cuminte de a lăsa viitorului grija să-i explice aventura prin care trecea. Ziua celui de-al treilea drum, către casa din strada Cassette sosi și ea. Rezultatul a fost cel prevăzut. Femeia în rasă carmelită luă scrisoarea, de data asta fără nici o observație. A doua zi Belle-Rose se instală acasă și așteptă. Orele treceau și nu apărea nimeni. Veni seara. Cu orice risc, Belle-Rose își strînse puținele lucruri pentru a fi gata de plecare în zori, și ieși să cineze la un birt de pe strada du Bac, unde avea obiceiul să mănînce. Tocmai cînd pleca, meșteșugari și prăvăliași se înghesuiră la colțul străzii Sèvres; neavînd ce face, trecu prin gloata care se amestecase în cearta dintre un purtător de lectică și un burghez oarecare. Deodată o mînă îl luă de braț și o voce de femeie pronunța distinct la urechea lui cuvintele *Castiliana așteaptă*. Belle-Rose tresări, dar cînd se întoarse nu văzu decît niște lucrători primprejur. Simți însă o hîrtie pe care mîna necunoscutei i-o strecurase în palmă. Se grăbi să iasă din vălmășag și se îndreptă spre strada Pot-de-Fer-Saint-Sulpice, să citească biletul. În momentul cînd deschidea poarta, o femeie tocmai ieșea. Și iat-o că se oprește. O lumină aprinsă se abătu brusc pe fața tînărului.

— Frate ! strigă femeia.

— Claudine ! răspunse Belle-Rose, luîndu-și sora în brațe.

IX

UN PRIETEN ÎMPOTRIVA UNUI DUȘMAN

Belle-Rose o duse pe Claudine în apartamentul lui, închizînd ușa în nasul domnului Mériset, care continua să se întreacă în plecăciuni, cu sfeșnicul în mînă.

„E marchiza, murmură onesta gazdă, intrînd în loja de portar, îi spune sora sa !"

În același timp, după primele efuziuni, Belle-Rose o pofti pe Claudine pe canapea. Avea apriga dorință de a-i pune o întrebare, singura care îi stătea pe inimă, o întrebare care se rezuma la un nume. O emoție nespusă îl împiedica. Pentru a ajunge la țintă, o luă pe ocolite.

— Ai mai fost o dată ? o întrebă pe Claudine.

— Da, într-adevăr, acum cîteva zile. De atunci mi-a fost imposibil să mai trec pe aici.

— De ce nu mi-ai lăsat adresa ?

O clipă Claudine păru încurcată.

— Nu puteam, răspunse în sfîrșit.

— De ce ?

— Pentru că ai fi venit să mă vezi.

Belle-Rose înțelese. Coborî privirea, Claudine îl luă de mînă.

— Deci n-ai venit singură la Paris ? spuse el.

Claudine clătină din cap negativ.

— Suzanne e la Paris ? întrebă Belle-Rose. Eu sînt aici, dar fără tine n-aș fi știut-o !

— Oh, n-o blama ! Cînd a părăsit Malzonvilliers, urmîndu-și soțul, pe care lucruri importante îl chemau la Paris, m-a rugat s-o însoțesc. N-am putut s-o refuz. E atît de nefericită.

— Nefericită ! izbucni Belle-Rose.

— Numai Dumnezeu și cu mine știm cît suferă. Domnul d'Albergotti nu-și dă seama. În prezența lui e surîzătoare, dar cînd el nu-i alături, plînge mereu.

Belle-Rose își ascunse fața în mîini.

— Ajungînd la Paris acum cîteva zile, s-a îmbolnăvit... Oh ! A fost salvată, reluă Claudine observînd tremurul fratelui ei, ea m-a trimis la tine...

— Vin, vin s-o văd, să-i mulțumesc...

— Nu, nu veni, prezența ta ar ucide-o.

— Nu m-a uitat, deci ? strigă Belle-Rose cu acel accent profund pe care îl are egoismul dragostei.

— Să te uite ? Dacă ar fi așa, Jacques, ar fi fost atît de tristă și dezolată ? Numele tău nu-i mai răsare pe buze dar stă închis în inima ei și i-o macină.

Tăcură amîndoi. O bucurie amară invadă sufletul lui Belle-Rose ; Claudine aproape se căia că-i vorbise așa. Ce

fericire putea aduce aţîţarea acestei iubiri ? Scoţîndu-şi batista din buzunar, îşi şterse ochii umezi, îşi îndepărtă părul care-i acoperise fruntea copilărească şi încercă să surîdă.

— Frate, spuse ea, eu am venit să te îmbrăţişez, nu să plîngem. Ce prost obicei să alergi în întîmpinarea tristeţii, care îşi dă şi ea destulă osteneală să ne ajungă ! Să încheiem cu subiectul ăsta care-mi înroşeşte ochii, fiindcă nu vreau să sufăr. Ia-mă de braţ şi condu-mă pînă acasă, pe drum vom vorbi despre ce te interesează pe tine.

Departe de strada Pot-de-Fer-Saint-Sulpice, pe strada Oseille, se înălţa palatul Albergotti ; străbătînd strada du Bac şi cheiurile, nu răspundem că Belle-Rose n-ar fi pronunţat de cîteva ori numele Suzannei, dar Claudine abătea conversaţia de la acest punct nevralgic, aducînd vorba de lucruri mai pe gustul ei.

— Cînd o să te revăd ? îşi întrebă Belle-Rose sora, lăsînd-o în faţa palatului.

— Poimîine, dacă vrei. Sînt stăpînă pe ziua-ntreagă. La ora unsprezece voi fi la poarta Saint-Honoré.

— Bine, la ora zece voi fi acolo.

Belle-Rose uitase, datorită întîlnirii cu sora lui, de biletul strecurat misterios în palmă. Dar îndată ce se întoarse la repectabilul domn Mériset, prima sa grijă a fost să-l citească. Nu găsi decît următoarele cuvinte :

„Sîmbăta viitoare, Belle-Rose va întîlni, o oră după apusul soarelui, la poarta Gaillon, o persoană care îi va spune cuvintele convenite ; va urma această persoană şi va ajunge acolo unde îl trimite domnul d'Assonville."

Îşi aminti că tot în aceeaşi zi trebuia să-şi aştepte sora la poarta Saint-Honoré. O clipă avu intenţia să-i scrie eliberîndu-se de această promisiune ; dar ca un om cu minte, gîndi că lucrurile se pot aranja şi aşa. Surorii sale îi va dedica ziua, iar misiunii date de către domnul d'Assonville, seara. Belle-Rose fu punctual la prima întîlnire ; urcă împreună cu sora sa într-un cupeu şi o luară pe drumul spre Neuilly. După ce căutară zadarnic un loc liniştit la Porcherons, invadat de o companie de muşchetari, în în timp ce cupeul trecea pe şosea, auzi o voce care-l striga pe nume. Scoase capul prin portieră şi văzu un gentilom

care îl saluta cu un pahar de şampanie în mînă, de la fereastra unei taverne.

— Ce plăcere, Belle-Rose ! spuse gentilomul.

— Cine este acest gentilom ? îşi întrebă Claudine fratele, care răspundea printr-un gest la salut.

— Domnul de Villebrais, locotenentul meu.

După ce colindară o vreme prin împrejurimi, Belle-Rose şi Claudine se întoarseră în cupeu pe un drum mai scurt. La capătul unui cîmp verde era o casă în faţa căreia copaci frumoşi îşi întindeau umbra ; casa părea a fi o fermă. Sperînd că în acest loc retras vor putea să mănînce liniştiţi, Belle-Rose alergă într-acolo, lăsîndu-şi sora la marginea drumului.

Cînd se întorcea, bătînd tufişurile cu o trestie, auzi strigăte de spaimă în care îşi deslușea numele ; zori pasul şi o văzu pe Claudine, care se zbătea în mîinile unui cavaler. Dintr-un salt Belle-Rose fu în drum.

— Ei drăcie ! Grăbeşte-te ! strigă cavalerul. Ajută-mă s-o fac să înţeleagă pe bobocul ăsta de fată că nu sînt un căpcăun !

Călăreţul nu-şi terminase bine vorba, cînd Belle-Rose, smulgînd-o pe Claudine din braţele acestuia, se aşeză între ei.

— Domnule de Villebrais, această tînără fată e sora mea.

— Sora ta ? ! Pe cuvîntul meu de onoare, eşti fermecător ! Ai haz, Belle-Rose.

— Locotenente !

— Sora ta ? Se plimbă cineva cu sora lui ? ! Am şi eu o soră, e la mănăstire, dragul meu.

— Domnule de Villebrais, acesta-i adevărul, Claudine...

— Ah ! O cheamă Claudine... verişoara sau iubita ta ; şi una şi alta poate... Ce nume frumos, cu parfum pastoral ! Spune-mi, fermecătoareo, dacă vrei inima mea ţi-o dăruiesc, e liberă pe douăzeci şi patru de ore.

Belle-Rose se aşeză în faţa cavalerului de Villebrais ; dar nu era cu putinţă să-l faci să înţeleagă pe acest om care benchetuise din plin şi, fără pic de decenţă, lăsa vederii cămaşa pătată cu vin. Întorcîndu-se spre vizitiu, care privea filozofic la toate acestea, îi strigă cu energie

să întoarcă spre Paris. Cavalerul aruncă imediat o pungă cu bani la picioarele vizitiului.

— Numără banii, secătură, îi spuse, şi cînd termini fluieră cele mai frumoase melodii.

Vizitiul luă punga, se aşeză pe o bornă şi începu să numere serios. Nu ajunsese la a treia monedă, cînd începu să fluiere straşnic. Claudine privea ca pierdută cînd la vizitiu, cînd la fratele ei, cînd la cavaler.

— Vizitiul ăsta e deştept, nu glumă, reluă domnul de Villebrais, potrivindu-şi ţinuta. Nu fi mai puţin amabil decît el, prietene ; metresa ta e drăguţă, îmi place ; tu o plimbi de trei-patru ore. Fiecare la rîndul lui, acum — la o parte !

Belle-Rose îl privi pe domnul de Villebrais. Cavalerul era pornit orbeşte dar, stăpîn încă pe picioarele lui, vocea limpede, gesturile normale ; sergentul n-avea de-a face cu un om beat turtă, ci cu un ofiţer încăpăţînat. Altercaţia devenea, deci, mai gravă.

— Ei, dragul meu, ai înţeles ? continuă cavalerul. Fă stînga-mprejur, aleargă la Porcherons, întreabă de taverna *Pomme de pin* şi prînzeşte copios, te invit, du-te !

— Nici nu mă gîndesc, domnule locotenent.

— Rămîi pe poziţie ?

— Da.

— Ei bine, caraghiosule, uiţi cine sînt ?

— Dimpotrivă, vreau să vă amintesc.

— Faci pe giumeţul. Am să-ţi tai urechile !...

— Nu prea cred.

Domnul de Villebrais ridică braţul, Belle-Rose i-l opri din zbor.

— Cum ! Îndrăzneşti să mă atingi, ticălosule ? Îţi străpung burta cu spada ! strigă domnul de Villebrais care, pierzîndu-şi capul, făcea efortul să-şi libereze mîna ca să-şi ia spada ; Belle-Rose îl respinse violent şi ofiţerul se împiedică şi căzu. Pînă să se ridice, sergentul trăsese şi el spada.

Vizitiul nu mai număra, dar fluiera întruna.

— Domnule de Villebrais, vă jur că nu veţi ajunge la sora mea decît trecînd peste trupul meu ! strigă Belle-Rose.

— Nu mă voi bate cu tine, ci te voi spînzura, strigă locotenentul ! Ei ! vizitiule, adăugă, ai încă zece ludovici pentru tine dacă ajuți această adorabilă persoană să se urce în cupeu și încă zece dacă o conduci la taverna *Pomme de pin,* unde voi veni curînd să o întîlnesc.

Claudine încercă s-o ia la fugă, dar se împletici și căzu în genunchi.

— S-a făcut, răspunse vizitiul strîngînd punga pe care o mîngîia.

— Încă nu ! se auzi un strigăt de aproape și în aceeași clipă apăru pe drum un necunoscut.

Era un bărbat tînăr și frumos, cu un aer deschis și hotărît, cu talia zveltă. Costumul fără broderii și panglici te făcea să-l crezi un student ; dar avea înfățișare și sabie de gentilom.

— Ce-ați zis ? ! replică domnul de Villebrais. De ce vă amestecați în ce nu vă privește ?

— Am zis ce-am vrut să zic și mă amestec în treburile altora cînd îmi place, răspunse foarte serios necunoscutul.

La un gest al locotenentului, vizitiul, care ezita după intervenția neașteptată a necunoscutului, se îndreptă spre Claudine. Nu făcuse nici doi pași, cînd mîna necunoscutului se abătu pe umărul lui.

— Ascultă, îi spuse ; domnul de aici ți-a promis zece ludovici ca s-o conduci pe domnișoara la Porcherons ; eu îți promit o sută de lovituri de baston dacă n-o conduci la ferma care se vede acolo, adăugînd invitația mea la aceea a domnului și cerîndu-ți să o ajuți să urce în cupeu. Înțelegi ?

— Foarte bine, răspunse vizitiul, care simțea după felul cum mîna tînărului îi apăsase umărul că nu are de obiectat nimic unui bărbat atît de elocvent și puternic. Își schimbă pe dată părerea și, ca un neofit zelos, alergă să deschidă portiera. Prin atîta zel voia să dovedească cît de deplin s-a convertit.

— Urcați, domnișoară, reluă necunoscutul, întinzîndu-i mîna Claudinei, urcați; acum răspund de bunele sentimente ale acestui onest vizitiu. Nu-i așa, prietene ?...

— E o mare onoare pentru mine, domnule, răspunse omul, care își freca umărul în timp ce închidea portiera.

Intervenţia străinului fusese atît de rapidă, acţiunea împletindu-se prompt cu discuţia, încît domnul de Villebrais şi Belle-Rose rămaseseră spectatorii uluiţi ai acestei scene. În momentul cînd Claudine se aşeză în cupeu, domnul de Villebrais simţi cum i se reaprinde toată mînia. Se năpusti asupra lui Belle-Rose cu spada în mînă şi îi dădu o lovitură atît de furioasă încît l-ar fi străpuns dintr-o parte într-alta dacă Belle-Rose, la zgomotul neaşteptat al paşilor, nu s-ar fi aruncat mai la o parte. Spada sfîşie haina sergentului şi alunecă pe umăr, dar graţie promptei mişcări ce păru lovitura, Belle-Rose se alese doar cu pielea puţin crestată.

— Practicaţi deci şi asasinatul, domnule ? spuse străinul, în timp ce vizitiul îndemna caii în direcţia fermei, cu toată rîvna.

Domnul de Villebrais păli la această jignire.

— În gardă, domnule ! strigă cu vocea sugrumată de furie şi se îndreptă spre necunoscut.

— Cred că mă uitaţi ! spuse Belle-Rose şi, dintr-o săritură, fu între locotenent şi străin.

— Dacă adversarul dumneavoastră vrea să-mi cedeze rîndul, reluă acesta fără să-şi atingă măcar garda spadei, voi consimţi a vă face onoarea să mă măsor cu dumneavoastră, dar trebuie să vă atrag atenţia că îi datoraţi întîietatea.

— Să mă bat cu un ţărănoi, niciodată !

— Şi totuşi va trebui.

— Cine mă va sili ? spuse domnul de Villebrais, disprețuitor.

— Eu ! care sînt gata să vă lovesc în obraz cu latul spadei mele, dacă ezitaţi.

Domnul de Villebrais îşi muşcă buzele pînă la sînge.

— Ascult, domnule, continuă străinul pe acelaşi ton, fără să pară deloc emoţionat, ca şi cînd ar fi discutat la un supeu, cînd se trece de la răpire la omor cu o atît de surprinzătoare uşurinţă, atunci trebuie să te aştepţi la unele neplăceri. Nu sînt numai avantaje în meserie.

Ruşinea pentru nebunia comisă şi furia pe care i-o inspirau domnului de Villebrais cuvintele ce-i biciuiseră

urechea îl făcură să renunțe la orgoliul rangului în duelul cu un om fără titluri nobilitare.

— Fie, răspunse. Mă voi bate cu acest țărănoi și apoi va veni și rîndul dumitale.

— Cu plăcere, dacă va fi nevoie.

Domnul de Villebrais și pornise să examineze terenul, tatonînd cu piciorul, cînd străinul continuă :

— Fiindcă primiți observațiile mele cu o atît de lăudabilă complezență, permiteți-mi, domnule, să vă mai adresez încă una : Aici nu este un loc comod pentru duel. Riscăm să fim deranjați, ceea ce este totdeauna supărător. Zăresc acolo un pîlc de arbori deși, unde ar fi minunat. Vă face plăcere să mergem într-acolo ? Locul e răcoros.

— Să mergem ! acceptă domnul de Villebrais.

Cei trei bărbați ajunseră sub arbori, unde adversarii își și încrucișară spadele. Domnul de Villebrais se bătea ca un om pornit pe omor și recurgea la toate șiretlicurile scrimei. Dar avea de-a face cu un om la fel de bine pregătit ca și el, ba chiar mai abil. La cea de-a treia pasă, spada domnului de Villebrais sări în iarbă. Belle-Rose se retrase un pas.

— Spuneți-mi, domnule, că regretați cele petrecute și să uităm incidentul, strigă el.

Domnul de Villebrais își ridică spada fără să răspundă și se puse iarăși în gardă. Belle-Rose își recăpătase sîngele rece și-și aminti serios că omul pe care îl are în față este ofițerul lui. Ar fi dorit să se limiteze la pararea loviturilor, dar domnul de Villebrais era atît de înverșunat, încît trebui să se hotărască a da lovitură contra lovitură. Izbirea fierului îl însufleți, și fiind atins o dată, își pierdu orice menajament. Două minute mai tîrziu spada sa se înfipse în pieptul domnului de Villebrais ; domnul de Villebrais voi să riposteze, dar arma îi scăpă din mînă și un val de sînge îi umplu gura, iar el căzu în genunchi. Străinul îl ridică și-l sprijini de un arbore.

— S-ar putea să nu-și revină, domnule, îi spuse lui Belle-Rose, grăbiți-vă să plecați, restul se aranjează după.

— Omul acesta este locotenentul meu ! răspunse Belle-Rose, cu spada înroșită în mînă.

— Drace ! exclamă necunoscutul ; riscaţi să fiţi împuşcat. Plecaţi cît mai repede !

— Şi sora mea ?

— Răspund eu.

— Mi-o juraţi ?

— Iată mîna mea.

Mîinile celor doi tineri se întîlniră într-o strîngere frăţească.

— Plecaţi şi bizuiţi-vă pe mine, reluă străinul.

— Mi-aţi apărat sora, domnule, care este numele dumneavoastră, cui îi datorez toată recunoştinţa mea ?

— Mă numesc Cornelius Hoghart şi sînt din comitatul Armagh, din Irlanda.

— Eu sînt din Saint-Omer, din Artois, şi numele meu este Jacques Grinedal, zis şi Belle-Rose, sergent de artilerie în regimentul La Ferté.

— Ei bine, Belle-Rose, ai în mine un prieten. Oamenii cinstiţi se simt dintr-o privire.

Belle-Rose strînse încă o dată mîna irlandezului şi plecă. Umbrele serii începuseră să se întindă peste cîmp, cînd ieşi de sub copaci. Întîlnirea ce-l aştepta la poarta Gaillon îi reveni în minte. Securitatea sa personală îi cerea să se îndepărteze în mare grabă, înainte ca zvonul duelului să se fi răspîndit. Dar îşi dăduse cuvîntul domnului d'Assonville. Belle-Rose se duse drept la poarta Gaillon. Se plimba încolo şi-ncoace de vreo cinci minute, cînd văzu sosind un tînăr înfăşurat într-o pelerină spaniolă, ce-i ascundea silueta. O largă pălărie cenuşie împodobită cu o pană de bîtlan îi acoperea fruntea ; partea de jos a feţei era ascunsă în gulerul pelerinei. La vederea lui Belle-Rose, tînărul paj merse repede către el şi-i şopti : *Castiliana aşteaptă.*

— Te urmez, răspunse Belle-Rose.

Pajul se strecură pe o străduţă întunecoasă, merse cîteva minute, apoi suflă într-un mic fluier atîrnat la gît de un lanţ de argint. La acest semnal, un rădvan sosi la răscrucea unde se oprise pajul ; acesta intră şi-i făcu semn lui Belle-Rose să se urce după el. Portiera se închise în urma lor şi rădvanul porni.

X

O FIICĂ A EVEI

Îndată ce Belle-Rose se așeză în rădvan, pajul lăsă perdelele de mătase și se strînse într-un colț. Rădvanul merse o oră-două. Belle-Rose avea impresia că se îndepărtase de Paris și intraseră adînc în cîmpie, dar îi fu imposibil să recunoască drumul și direcția. Călăuza sta neclintită și tăcută în colțul ei. Deodată rădvanul se opri, un lacheu deschise portiera și pajul sări jos, invitîndu-l pe Belle-Rose să coboare. Se aflau într-un loc singuratic, împresurat de arbori bătrîni. Noaptea era adîncă iar în depărtare se vedea strălucind, imobilă, printre frunze o lumină ca o stea. Pajul se înfășură strîns în pelerină și porni pe o potecă întunecoasă. Belle-Rose îl urmă. Lumina cînd apărea, cînd dispărea, vîntul sufla umplînd de sunete triste întunecimea pădurii. Pe măsură ce înaintau, poteca se îngusta, năpădită de un rămuriș ce ajungea pînă la pămînt. Strălucirea luminii devenea mai intensă ; fiecare pas îi apropia de ea. Curînd, printre trunchiurile ulmilor și mestecenilor, Belle-Rose distinse contururile vagi ale unei case și în aceeași clipă văzu ca în vis cum apăreau și dispăreau printre tufișurile spinoase de ilice două umbre negre distanțate destul de o-nvolburare de ierburi și mărăcini. Puțin mai departe, cele două umbre se apropiară de potecă. Se auziră trosnind crengi uscate sub greutatea pașilor invizibili. Belle-Rose își privi călăuza. Părea că n-a văzut și n-a auzit nimic. Prezența acestei escorte misterioase îi aminti deodată lui Belle-Rose ultimele cuvinte ale domnului d'Assonville ; strecură mîna sub haină ; cînd se asigură că pumnalul pe care îl luase de dimineață pentru orice eventualitate era la locul lui, apucă brațul călăuzei.

— Ce doriți de la mine ? întrebă acesta.

— Nimic.

— De ce m-ați prins de braț ?

— Așa mi-a venit.

— Și dacă nu-mi place ?

— Sînt dezolat, dar va trebui totuși să mi te supui.

— Ştiţi bine, domnule Belle-Rose, că dacă strig nu sîntem atît de departe de rădvan ca să nu fiu auzit.

— Ba chiar aş zice că nu ai avea nevoie să strigi prea tare ca să fii auzit.

Mîna călăuzei tremura în pumnul sergentului.

— Te previn că la cel mai mic strigăt sau la cea mai mică încercare de a te elibera, îţi înfig acest pumnal în gît, continuă Belle-Rose.

Călăuza zări sclipirea oţelului la două degete de obraz. Avu un tremur scurt.

— Şi dacă nu vreau să mai înaintez ? continuă.

— Atunci ne întoarcem ; dar cum această nouă hotărîre îmi spune că am mare nevoie să rămîn în tovărăşia dumitale, te rog să vii cu mine, fiindcă nu intenţionez să-ţi dau drumul.

— Sînteţi nebun ! Vă e frică să nu fiţi asasinat ?

— Eu ? Deloc. Dar maxima mea preferată e să fac lucrurile în doi. În doi se trăieşte mai plăcut, după cum se şi moare mai puţin trist.

Călăuza îşi opri privirea arzătoare pe chipul lui Belle-Rose, care exprima hotărîrea fermă şi calmă ce-i era obişnuită.

— Să mergem ! zise călăuza, şi continuară să înainteze spre lumină.

Lumina strălucea la o fereastră, singura deschisă, a unei case simple dar destul de mari, pierdută în desişul pădurii. Călăuza bătu la o uşă ce se deschise numaidecît. Belle-Rose şi însoţitorul lui pătrunseră într-un coridor la capătul căruia picioarele lor dădură de o scară. Uşa se închise, lumina dispăru şi ei urcară treptele. În susul scării, călăuza ridică o draperie groasă şi amîndoi se pomeniră pe pragul unei încăperi minunat împodobite. Mătasea tapetelor scumpe învelea pereţii ; pe un divan acoperit cu brocart şi încoronat de un baldachin, stătea pe jumătate întinsă o femeie îmbrăcată într-o rochie de catifea stacojie ; braţele-i goale se pierdeau în valuri de dantelă şi mîna ei mai albă decît floarea de iasomie mişca cu moliciune un evantai de pene verzi. O mască neagră îi ascundea faţa. Privirile nu-i puteau desluşi liniile trupului şi trăsăturile, şi totuşi oricine ar fi văzut această femeie culcată aşa, ar fi ghicit că era de o frumuseţe orbitoare. La

cîțiva pași de sofa așteptau două fotolii ; Belle-Rose și călăuza se așezară la un semn al femeii mascate. O lampă cu globul de alabastru își arunca luminile voalate pe tapetele de mătase purpurie ; razele alburii se frîngeau pe colțurile mobilelor lustruite, jucau prin cizelurile sfeșnicelor, pe fațetele nenumăratelor cristaluri risipite pe etajere, și acest joc de lumini accentua atmosfera magică a încăperii în care pluteau aromele din cupe nevăzute.

— Vă numiți Belle-Rose ? îl întrebă femeia pe fiul șoimarului, cu o voce vibrantă, căreia încerca să-i ascundă tonul nespus de dulce.

— Da, doamnă.

— Și veniți din partea domnului d'Assonville ?

— Trebuie să vă fi înștiințat.

— Îl cunoașteți de multă vreme ?

— Tatăl meu slujea la casa tatălui său.

— Slujea la casa sa ! Deci te tragi din oamenii aceia...?

— Sînt soldat, și domnul d'Assonville mi-a făcut adesea onoarea de-a mă numi prietenul lui.

— Ah, da ! exclamă femeia cu un accent în care surpriza se amesteca cu disprețul.

Apoi reluă :

— Nu știi motivele care l-au determinat pe domnul d'Assonville să te trimită la mine ?

— Nu.

— Cine mă poate asigura ?

— Cuvîntul meu.

— Cuvîntul dumitale !... spuse, ridicînd evantaiul.

Femeia nu mai adăugă nici un cuvînt, dar Belle Rose nu avea cum să se înșele asupra tonului pe care-i vorbise.

— Cei care cred în minciună se folosesc de minciună, spuse Belle-Rose cu îndrăzneală.

Necunoscuta tresări dar nu răspunse și i se adresă într-o limbă străină călăuzei lui Belle-Rose.

— Oh, doamnă, nu am putut ! răspunse călăuza pe franțuzește.

— Cine te-a împiedicat ?

— Soldatul care m-a împiedicat de la asta de-a lungul potecii și care mă împiedică încă.

— E o fantezie pe care aș vrea s-o iert și care va lua sfîrșit imediat.

Belle-Rose nu spuse nimic, dar degetele sale nu încetară un moment să strîngă încheietura călăuzei.

— Ei bine ! M-ai auzit ? reluă femeia, nerăbdătoare.

— Perfect ; dar de ce-aş face ce doriţi ?

— Fiindcă aşa vreau !

— Nu e decît un pretext iar eu cer o raţiune.

Insolentule ! strigă necunoscuta, ridicîndu-se de data asta în picioare, ştii bine că dacă aş striga vor fi pe aproape braţe dispuse să te forţeze la supunere şi apoi să te pedepsească.

— Cred fără nici o dificultate, doamnă, dar la primul strigăt această călăuză va zăcea ţeapănă la picioarele domniei-voastre.

Necunoscuta se trase înapoi la vederea pumnalului ridicat asupra pieptului pajului.

— Şi cînd el va fi mort, ceilalţi vor vedea că au de-a face cu un om hotărît, pe care nu e uşor să-l dobori. Strigaţi acum, dacă doriţi, repetă sergentul.

— Nu, doamnă, imploră călăuza. Mă va ucide, aşa cum a spus !

— După cît se pare ai inimă tare, reluă femeia mascată. Pot măcar să-i mulţumesc domnului d'Assonville că mi-a trimis un ambasador atît de curajos.

— Iar eu îi voi mulţumi că m-a ales pentru o misiune în care armele trebuie să intervină şi ele printre cuvintele schimbate. Domnul d'Assonville nu s-a înşelat.

— Cum ! El a fost cel care te-a îndemnat să iei acest pumnal ? exclamă ea indignată.

— N-a avut dreptate, doamnă ?

Necunoscuta tresări la această întrebare pusă fără şovăire şi cu răceală, iar Belle-Rose văzu cum gîtul frumoasei se împurpurase deodată. Apoi ea se aşeză la loc pe pat şi păru că-l priveşte cu atenţie.

— Hai să lăsăm discuţiile, reluă ea cu calm. Dacă îţi dau cuvîntul meu că nu vei păţi nimic, îmi vei lăsa pajul să plece de aici ?

— E liber, doamnă. Dumneavoastră v-aţi îndoit de cuvîntul meu ; eu nu vă voi jigni îndoindu-mă de cuvîntul domniei-voastre.

Mîna lui Belle-Rose se descleştă şi pajul alergă spre stăpîna sa.

— E într-adevăr, un tînăr curajos și frumos ! exclamă femeia. Pe sufletul meu, iată un tînăr soldat căruia tresa de căpitan i-ar sta de minune ! Franc și ferm ca oțelul.

De data asta necunoscuta uitase să-și schimbe tonul firesc al vocii, infinit de cristalină și dulce, o voce care-l fermecă pe Belle-Rose, asemeni vibrațiilor harfei. Asculta încă, deși ea nu mai vorbea, iar inima sa avu revelația misterioasă a dragostei fără margini pe care această femeie putea s-o inspire și a durerii fără vindecare ce urmează părăsirii. Înțelegea disperarea mută a domnului d'Assonville.

— Ascultă, Belle-Rose, reluă ea, vei fi liber într-o clipă.

Femeia cu mască și pajul vorbiră încet cîteva minute ; apoi pajul apropie o măsuță de abanos pe care se afla hîrtie, întinse o pană stăpînei sale, care scrise o scrisoare, o răsuci închizînd-o, apăsă în ceara fierbinte un inel pe care îl purta pe deget și-i întinse misiva lui Belle-Rose.

— Iată răspunsul meu, înmînează-l domnului d'Assonville cît mai repede și uită tot, chiar și drumul pe care ai venit aici. Dar dacă vreodată bărbații pe care te poți bizui ți-ar lipsi, bate cu curaj la poarta de pe strada Cassette și spune-ți numele : o femeie își va aminti de el.

Belle-Rose se înclină spre mîna necunoscutei și luă scrisoarea, atingînd în treacăt cu buzele vîrful unei mănuși parfumate.

— Dumnezeu să te păzească, frumosule cavaler! spuse cu voce coborîtă și, aruncînd asupra lui Belle-Rose o ultimă privire, dispăru după o draperie.

— Veniți ? întrebă pajul, în timp ce Belle-Rose, înmărmurit de privirea necunoscutei și înfiorat de cuvintele ei, rămase neclintit în fața cutelor bogate ale damascului purpuriu.

Belle-Rose tresări și, tulburat, urmă călăuza. Coborîră treptele, traversară pădurea, fără a vedea, de data asta, nici o umbră, apoi se urcară în rădvan. Pajul lăsă perdelele și, două ore mai tîrziu, rădvanul se oprea la intrarea în strada Vaugirard. Un lacheu deschise portiera, Belle-Rose coborî și echipajul plecă în galop. Cînd Belle-Rose ajunse la colțul străzii Pot-de-Fer-Saint-Sulpice, bunul domn

Mériset era foarte tulburat. Meritoasa gazdă nu se culcase. Lampa lui, care de obicei se stingea în jurul orei nouă, veghea încă și acum, la cîteva ceasuri după miezul nopții, iar el, stînd în spatele obloanelor întredeschise, arunca priviri pline de îngrijorare spre strada întunecată.

— Ah ! Domnule Belle-Rose ! Ce bine că am scăpat de grijă ! îi spuse sergentului. Mă temeam să nu fi fost ucis.

— Nu încă, dar s-ar putea întîmpla.

— Nu vorbiți în felul ăsta atît de lugubru... La ora asta, asemenea cuvinte nu sînt plăcute.

— Numai pentru a te asigura că sînt viu m-ai așteptat?

— Și pentru a vă da această hîrtie pe care v-a lăsat-o un gentilom, după ce a venit de două ori. Mi-a recomandat cu căldură să v-o dau numai dumneavoastră, asigurîndu-mă că este vorba de ceva foarte important.

În timp ce domnul Mériset vorbea, Belle-Rose deschise scrisoarea și, la lumina lumînării ținută de stăpînul casei, citi următoarele cuvinte : „Domnul de Villebrais nu a murit, nefiind însă în stare să se scoale din pat multă vreme. Mai bine nu s-ar mai fi sculat ! A vorbit, și secretul ciocnirii voastre a fost încredințat unora care, fără îndoială, au dat ordinul să fiți arestat. Nu aveți altceva de făcut decît să fugiți și cît mai repede puteți. Părăsiți Parisul și, orice s-ar întîmpla, contați pe mine.

CORNELIUS HOGHART"

Belle-Rose se aștepta la această noutate, arse biletul fără să pară impresionat și, scoțînd din buzunar o pungă bine garnisită, îl întrebă pe domnul Mériset dacă nu cunoaște vreo persoană cinstită, discretă și sigură, pe care s-o folosească pentru un comision delicat.

— Îl am pe nepotul meu, Cristophe Mériset, un băiat dezghețat ca un strîngător de mărturii și mut ca un duhovnic.

— Răspunzi de el ?

— E moștenitorul meu.

— Deci el s-ar oferi să ducă această scrisoare și alta pe care o voi scrie acum, unui căpitan de cavalerie ușoară, cu garnizoana la Arras ?

— Se va duce.

— Fără întîrziere.

— Într-o oră.

Belle-Rose îi scrise domnului d'Assonville, spunîndu-i tot ce a văzut și de întîmplarea care nu-i permite să-i aducă el însuși răspunsul primit de la doamna necunoscută. De cum sosi Cristophe, îi încredință cele două scrisori cu recomandarea de a fi foarte prevăzător, apoi, lăsînd domnului Mériset un bilet pentru sora sa, Claudine, îi mărturisi necazul care-l făcea să plece neîntîrziat.

— Ah, Dumnezeule ! Nu vă veți mai întoarce ?... întrebă gazda.

— Mă voi întoarce cu siguranță, și de aceea te rog să-mi păstrezi camera, și totodată acești zece ludovici care îți vor aparține dacă nu mă întorc în cincisprezece zile. Te voi ruga numai să nu spui nimic din tot ce-ai văzut, nici de plecarea mea precipitată, dacă, din întîmplare, te întreabă vreun curios.

— Înțeleg, spuse domnul Mériset, care bănuia că acest mister privește o afacere de stat. Înțeleg și voi tăcea.

Belle-Rose își schimbă hainele, îmbrăcînd altele ce-i aparțineau lui Cristophe ; se înarmă cu o bîtă și părăsi strada Pot-de-Fer-Saint-Sulpice.

— Domnului de Nancrais îi datorez halebarda mea de sergent, domnului de Nancrais i-o voi preda.

XI

STRĂFULGERAREA UNEI PASIUNI

În zori, Belle-Rose se și afla la trei-patru leghe depărtare de Saint-Denis, pe drumul Flandrei. Cîmpia surîdea sub primele și aibele lumini ale dimineții ; fete vesele treceau cîntînd pe drumul dungat de umbra plopilor tremurători. În jurul lui Belle-Rose totul era lumină și veselie ; înlăuntrul său totul era întunecime și tristețe. Își pierduse iubita, era pe cale să-și piardă libertatea și

pînă la urmă și viața. Inima i se umfla de șuvoiul gîndurilor amare. Luptase, fusese învins. Dar vocea conștiinței nu-i reproșa nimic. Către prînz se opri într-o crîșmă ; din ajun nu mîncase nimic. Gazda, o tînără volubilă și cu vino-ncoa' îi pregăti la iuțeală o omletă.

— Ai picat foarte bine, băiete, îi spuse, drept în crucea zilei. Peste un sfert de oră nu mai găseai nici o coajă de ou, nici o fărîmă de pîine. Pe unde trec călăreții de-nhață oamenii certați cu legea sting tot !

— Ah ! zise Belle-Rose, aștepți oamenii regelui ?

— O ceată de inși gata să soarbă ca nisipul uscat și să înghită ca niște cîini hămesiți ! De-abia de ne-o ajunge toată curtea de păsări ; da' dacă nu pică banul greu acum, nu mai pică niciodată... Îi vezi cum vin încoace dinspre marginea cîmpiei... cum țin muschetele pe umăr ?

— Îi văd foarte bine ! Vor fi plecat la vînătoare după vreun răufăcător ?

— Sigur că da ! Ținutul ar fi pradă tîlharilor dacă n-ar avea ei grijă... Acum caută un amărît de soldat.

— Un soldat ?

— Vreun dezertor, după cîte mi-a povestit brigadierul, care vorbește cu plăcere despre isprăvile lui... E un tînăr cam de înălțimea dumitale, tot blond, sprinten și puternic, așa cum te-arăți a fi și dumneata.

Gazda încetă să vorbească privindu-l mai atent pe Belle-Rose. Fulgerarea unei bănuieli i se citi în ochi. Belle-Rose se ridică, aruncă cîteva monede pe masă și se îndreptă spre ușă. O muschetă lovi cu patul în zid. Gazda se repezi către fugar.

— Taci ! îi vorbi ea repede la ureche, n-am știut nimic, n-am bănuit nimic, dar stai pe loc ! Un pas în drum, și ești mort. Treci aici, în odaia asta ; le dau de lucru cu cel mai bun vin de-aici... dacă nu te văd, într-o oră or să plece și ești salvat... Dacă te văd — Doamne-apără ! — sari pe fereastră !

Belle-Rose se repezi în încăperea vecină chiar în clipa cînd ușa crîșmei se deschidea.

— Afară e o căldură de cuptor, drumul e ca grătarul încins ! ocărî soldatul, intrînd.

— Așa că vă e sete ca la cei aruncați în flăcările iadului ! răspunse gazda. Grăbiți-vă să beți, adăugă punînd un ulcior cu vin pe masă.

Cei care veniseră prin cîmpie intrară numaidecît. Cei mai mulți își aruncară pălăriile și muschetele pe bănci și se așezară în jurul mesei. Gazda se tot strecura din cîrciumă în odaia ce da și spre bucătărie.

— Beau, îi șopti ea lui Belle-Rose.

— Toți ?

— Toți, în afară de unul.

Belle-Rose deschise fereastra.

La al treilea drum furiș al crîșmăriței, un soldat o urmă.

— Lasă-mă că n-am chef, îi zise ea.

— Nici gînd ; ai brațe prea frumoase.

— Dacă sînt frumoase sînt și tari, păzește-ți obrazul!

— Ușurel ! Ușurel ! căută s-o îmbuneze soldatul. Apoi, zărindu-l pe Belle-Rose — A, nu sîntem singuri ! Dragostea se ferește de martori. Hei, prietene, ia întoarce-te puțin, să te văd mai bine.

Belle-Rose tresări la vocea care nu-i era străină. Se sprijini cu o mînă de fereastră, se întoarse și îl recunoscu pe Bouletord, Bouletord care trecuse de la artilerie la armata pedestră de pază, cîștigîndu-și cu bărbăție galoanele de brigadier.

— Belle-Rose ! strigă el. Ei ! Ei ! Camarade ! avem de încheiat o veche socoteală. Ai avut prima manșă, acum partida e a mea. Ești prizonierul meu.

— Nu încă, spuse Belle-Rose cu piciorul pe fereastră.

Bouletord se repezi la el, dar un pumn puternic îl trînti la pămînt, și, dintr-un salt, Belle-Rose sări pe fereastră. La strigătele brigadierului, săriră camarazii lui, dar printr-un gest neașteptat, ce părea a voi să-l ajute pe Bouletord, crîșmărița închise canaturile ferestrei cu perdelele-i roșii cu tot, așa încît priveliștea cîmpiei și a fugarului era acum acoperită.

— Ce s-a întîmplat ? întrebară soldații.

Fără să răspundă, Bouletord înșfăcă o muschetă, deschise fereastra și trase. Glonțul juli scoarța unei sălcii la zece pași de Belle-Rose.

— Bietul băiat ! suspină gazda, cum aleargă !

— Grăbiți-vă odată ! le strigă Bouletord oamenilor lui. E chiar dezertorul nostru ! Dacă ne scapă, înseamnă că ne fură zece ludovici.

Potera porni călare pe urmele fugarului ; dar centurile îi încurcau și Belle-Rose cîștigă teren. De la fereastra unde stătea rezemată, crîșmărița asista la vînătoarea aceasta în care nu un cerb, ci un om era fugărit.

— Strașnic aleargă ! spuse ea urmărind episoadele hăituielii, fără a-și da seama că vorbește destul de tare ; uite-l, trece prin lucerna părintelui Benoît. Bine, sare șanțul... are picioare de căprioară, băiatul ăsta !... Ah ! uite că a căzut un soldat... a nimerit cu piciorul într-o buturugă, blegul ! Altul... pe ăsta l-a încurcat teaca spadei... Dezertorul e departe... mai mult ca sigur că le scapă... Ah ! Dumnezeule ! brigadierul oprește un zarzavagiu ; îi ia calul, îl încalecă, îl îmboldește cu vîrful spadei și pornește într-un galop nebun !... Parcă brigadierul ar fi cu măciuca după el... Alt soldat, la fel... încă unul... Trei oameni călare împotriva unui om care aleargă pe jos !... E pierdut ! Ah ! I-a auzit... uite-l că intră în lanuri... nu e prost deloc ! Caii sînt greoi, or să se înfunde pe-acolo... Bine ! Uite că nu mai aleargă atît de repede !... Și el ? Bietul băiat, fuge ca o potîrniche... sare izvoarele... Hait ! Unde-o vrea să se ducă ?.. Aha ! S-a gîndit la pădure ! Și, pe legea mea, are dreptate !... Se apropie... a ajuns... intră... a dispărut !

Belle-Rose intrase în pădure și mai alergase o vreme, cînd auzi tropotul cailor la lizieră. Dîndu-se într-o parte, mai făcu vreo sută de pași și se piti ca iepurele într-un desiș. Bouletord împreună cu ceilalți doi ajunseseră aproape, îndemnîndu-și caii cu latul spadei ; tocmai acolo poteca se bifurca. Brigadierul o luă la dreapta, soldații, la stînga ; și după cîteva minute zgomotul goanei lor se pierdea în depărtare. Belle-Rose se liniști dinspre partea acestora dar, ca să evite urmărirea pedestrașilor, care n-aveau să întîrzie să scormonească pădurea, se ridică și alergă drept înainte printre copaci. În drum dădu de un zid și-l sări ; la vreun sfert de ceas de mers, se afla la marginea unei alei ce tăia un rîu deasupra căruia se arcuia un pod. Aleea

era închisă de un grilaj iar în fund se înălța un castel impunător. Belle-Rose își ridică capul din tufișuri ; nu văzu și nu auzi nimic. Urmăritorii lui se rătăciseră probabil. Pătrunse pe alee și merse spre castel. Nu făcuse mai mult de douăzeci de pași cînd zări la oarecare distanță o doamnă călare urmată de un slujitor în livrea. Femeia citea o scrisoare pe care i-o adusese pesemne valetul. După spuma ce albea zăbala și gîtul calului acestui valet, ghiceai că străbătuse un drum lung, în timp ce calul doamnei, lucios și vioi, sta nerăbdător să pornească. Femeia, care părea și de departe tînără și frumoasă, termină de citit și mototoli îndată hîrtia, dînd și o lovitură de cravașă calului ; calul, luat pe neașteptate, tresări, se cabră, apoi porni ca o săgeată. Stăpîna lui scoase un țipăt, valetul se aruncă înaintea lor, dar nu putu să prindă frîul, iar calul își continuă goana pe alee. Pornise pe podul de peste rîu, cînd o creangă bătută de vînt i se încurcă printre picioare. Calul se sperie și sări pe malul abrupt al rîului, aproape vertical în acel loc. Picioarele dinapoi frămîntau locul de oprire și cel mai mic pas greșit putea să-l arunce în apa adîncă ce se lovea de arcurile podului. Belle-Rose înțelese dintr-o ochire pericolul ; sări pe mal, opri calul făcîndu-l să salte-ntr-o parte; femeia, lividă la față, coborî din șa iar Belle-Rose și calul, înfierbîntat, se rostogoliră în iarbă. Belle-Rose nu auzi decît un strigăt, nu simți decît o scurtă lovitură și-și pierdu cunoștința. Cînd își reveni, era culcat pe un divan, într-o încăpere largă și magnific mobilată. Primul său gest a fost să-și ducă mîna la frunte și o durere ascuțită răspunse atingerii.

— Da, da, ești lovit ! N-a lipsit mult ca potcoava calului să te atingă drept în tîmplă ! Adonis a fost îndemînatic în neîndemînarea sa.

Belle-Rose întoarse capul să vadă cine-i vorbea și o recunoscu pe doamna pe care o salvase dintr-un mare pericol. Vru să se ridice, spre a-i mulțumi pentru îngrijirile sale.

— Stai liniștit, îl dojeni ea, nu ești în stare să-ți miști capul cu rana pe care o ai la frunte și pe deasupra, îți mai sîngerează și brațul.

Belle-Rose constată abia atunci că avea brațul înfășurat în fețe. Zîmbi și, îndreptîndu-și din nou privirea spre femeia care ședea în fața lui, într-un fotoliu. Costumul de călărie, sfîșiat în mai multe locuri era pătat de sînge ; și ea avea brațul prins într-o eșarfă ; părul desfăcut cădea în lungi șuvițe brune, încadrîndu-i fața luminată de ochii neînchipuit de frumoși. Printre impresiile confuze ce-i torturau sufletul, tînărului subofițer îi păru că nu aude pentru prima oară timbrul acestei voci ; dar nu putea să-și amintească nici unde, nici în ce împrejurare îl mai ascultase. Figura femeii, însă, îi era cu totul necunoscută. La surîsul lui Belle-Rose, ea răspunse tot printr-un surîs, dar în mișcarea buzelor, hotărît conturate și fără cusur, era ceva amar și disprețuitor care îi fura din grație.

— Înțeleg, reluă ea, că nu ai simțit nimic, nici căderea, nici lovitura de copită, nici drumul pe targă pînă la castel, nici cînd ți s-a luat sînge, nici cînd ai fost pansat. O femeie frumoasă n-ar fi leșinat mai desăvîrșit.

Belle-Rose roși puțin.

— Dar, continuă ea, ai căzut din văzduh cînd l-ai silit pe Adonis să se întoarcă pe loc atît de brusc ?

Belle-Rose uitase tot. Întrebarea femeii îi reînvie amintirile. Retrăi, rînd pe rînd, duelul, plecarea, fuga și-apoi tăcu, gîndindu-se la singurătatea și nenorocirile în care i se înecase viața.

— Ah, nu te întreb care este secretul dumitale, continuă interlocutoarea ; mi-ai salvat viața, ai măcar dreptul de-a păstra tăcerea. Dar, după părerea mea, omul care a fost cît pe ce să-mi atragă moartea, după ce aproape că l-a ucis pe domnul de Villebrais, acum are să-mi dea de două ori socoteală.

Belle-Rose o privi pe femeie cu mirare. Frumoasa avea sprîncenele încruntate, buzele strînse iar pe obraji o roșeață febrilă alungase paloarea.

— Domnul de Villebrais ! izbucni Belle-Rose sculîndu-se.

— Îl cunoști ? reluă necunoscuta.

— Un ofițer de artilerie ? adăugă rănitul.

— Exact. Un ofiţer de artilerie pe care îl aşteptam la castel, ucigaşul lui a fugit, dar voi şti să-l lovesc oriunde s-ar ascunde.

— Îi vreţi viaţa, doamnă !

— Desigur ! după crimă urmează pedeapsa.

— Luaţi-mi-o ! izbucni Belle-Rose, fiindcă acela pe care îl căutaţi eu sînt !

— Dumneata ! deci dumneata l-ai lovit pe la spate !

— L-am lovit pe domnul de Villebrais din faţă, spada încrucişîndu-se cu spada, şi l-am lovit pentru că a insultat o femeie.

— Vreo fetişcană !

— Pe sora mea, doamnă !

— Ei, ce mă interesează ! ce contează că era sora dumitale ?

— Doamnă ! strigă Belle-Rose. V-am lăsat să dispuneţi de viaţa mea, dar nu de onoarea alor mei ! omorîţi-mă dacă vreţi, dar nu mă insultaţi.

Belle-Rose era în picioare ; o emoţie puternică îi însufleţea faţa ; pe fruntea-i palidă răzbiseră picături de sînge ; strălucirea ochilor, autoritatea gestului, expresia fermă a vocii îi impuseră respect necunoscutei. Ea, care părea să fie deprinsă doar a porunci, a şovăit deodată, privind stăruitor chipul tînăr, plin de curaj şi hotărîre. Era impresionată pînă în adîncul sufletului şi se mira că nu găseşte nici gestul, nici cuvîntul prin care să răspundă tînărului care o domina.

Văzînd-o atît de tăcută, Belle-Rose îşi uită mînia ; un surîs blînd trecu pe buzele-i decolorate, flacăra din ochi i se voală şi, înclinîndu-se cu o graţie plină de simplitate, spuse :

— Iertare, doamnă, îmi apăram sora de supărarea domniei-voastre, însă las în mîinile răzbunării pe fratele ei.

Ochii necunoscutei se umplură de lumini de apă limpede ; toată fiinţa ei fremătă, înclinată pe braţul fotoliului ; murmură cu voce dulce :

— Tînăr viteaz şi frumos !

Apoi reluă zîmbind :

— Dacă te predai, eu te salvez. Vorbești cu prea multă dreptate, pentru ca domnul de Villebrais să nu aibă o oarecare vină !

Ar fi foarte greu de spus motivul profundei bucurii ce inundă inima lui Belle-Rose. Nu era, desigur, speranța de a scăpa de o inevitabilă condamnare : căci era hotărît s-o caute el însuși. Oare nu era prilejuită mai ales de interesul neașteptat pe care i-l arăta necunoscuta ? Numai Belle-Rose ar fi putut mărturisi izvorul simțămintelor lui, dar ele erau încă prea confuze și nu și le putea lămuri.

— Domnul de Villebrais este, totuși, un spadasin temerar ? întrebă ea, urmărind cu privirea pe figura lui Belle-Rose reflexul gîndurilor fugare. Ești, deci, atît de cumplit cînd ai o spadă în mînă ?

— Aveam dreptatea de partea mea, doamnă.

— Dacă vă apărați atît de dîrz o soră, ce-ați face pentru o iubită ?

— Ce-ar fi mai drept și bine.

— Atunci, va fi bine păzită aceea pe care o iubești !

La aceste cuvinte ce-i aminteau de Suzanne, Belle-Rose roși. Necunoscuta nu scăpă amănuntul.

— Ah, da, iubești ! reluă ea cu o voce devenită dintr-o dată aspră, aruncîndu-i rănitului o privire iute și sfredelitoare.

În același moment în încăpere intră o cameristă. Văzîndu-l pe Belle-Rose, tresări ; părînd că-și îndepărtează șuvițele de păr căzute pe umăr, necunoscuta își duse degetul la buze.

— Trăsura pe care doamna ducesă a poruncit-o, e la scară, spuse camerista.

Ducesa se ridică, Belle-Rose vru s-o salute, dar efortul pe care-l făcu ridicîndu-se îi slei forțele ; se clătină și se rezemă de speteaza unui fotoliu, ca să nu cadă.

— Domnul de Villebrais a murit, îi spuse încet camerista stăpînei sale.

Ducesa pornise spre ușă ; cînd se întoarse să mai arunce o ultimă privire spre Belle-Rose, văzu lividitatea frunții lui, umezită de un fir de sînge. Cu un gest trufaș își îndepărtă camerista și se grăbi spre el.

— Rămîn, spuse ducesa.

XII

VISELE UNEI ZILE DE VARĂ

Timp de cîteva zile Belle-Rose rămase la pat, pradă unei febre dogorîtoare ; forţa constituţiei lui robuste şi puterea voinţei izbutiră în primele clipe să mascheze gravitatea rănii, dar pînă la urmă trebui să cedeze violenţei răului ce lucra în fiinţa lui. Şi trupul, şi sufletul, la fel de rănite, erau la capătul rezistenţei şi al eforturilor. Destul de des, în timp ce delirul făcea să se perinde tulburătoare vise prin mintea sa înceţoşată, i s-a părut că vede, aplecată peste patul său, faţa unei femei, acoperită pe jumătate de inelele parfumate ale pletelor. Atunci o chema pe Suzanne, cu vocea întretăiată de hohote de plîns, şi buzele lui se lipeau de nişte mîini albe care se abandonau sărutărilor sale. Dar — lucru straniu ! — în aceste ore cînd dragostea lui Belle-Rose se înfoca în flacările febrei, faţa necunoscutei se întorcea şi o simţea tremurînd ca o ramură bătută de vînt. Sosi şi ziua în care bolnavul putu să arunce în jurul lui o privire mai liniştită. Tăcerea era profundă. În umbra transparentă a unei camere în care razele zilei se jucau printre tapetele de mătase ca într-o apă, o femeie, în falduriile unei lungi rochii albe, şedea în fotoliu. Un vis greu de împlinit plutea încă în faţa ochilor lui Belle-Rose ; întinse braţele spre imaginea înşelătoare a iubitei sale, iar buzele-i murmurau cu dulceaţă numele Suzannei.

— Nu sînt Suzanne, spuse străina.

Belle-Rose se ridică într-un cot şi o privi. Vălurile în care febra îi învăluise sufletul se risipiseră ca aburii dimineţii la primele raze ale soarelui ce topesc umbrele cu reflexe sidefii. Belle-Rose o recunoscu pe ducesă.

— Dumneavoastră sînteţi ?

— E o prietenă pe care nu o chemi şi care veghează asupra dumitale, răspunse ducesa. Nu vorbi încă. Mi s-a recomandat să-ţi impun tăcere. Supune-te.

Ducesa duse degetul la gură şi-l sili blînd să se culce din nou. Dar ea însăşi uită cea dintîi consemnul pe care îl luase asupră-şi să-l respecte.

— O iubeşti mult pe Suzanne ? reluă cu un uşor tremur în voce.

O roşeaţă subită apăru pe obrajii lui Belle-Rose.

— Am numit-o ? izbucni el. Oh ! doamnă, iertaţi-mi delirul.

— Ei, domnule ! Nu scuze îţi cer, ci o mărturisire.

Odată cu mînia, îi revenise şi sonoritatea aspră a vocii. Fulgere treceau prin ochii ei, nările îi tremurau. Belle-Rose, ridicat doar într-un cot, o privi o clipă ; calm şi senin în faţa acestei mînii greu reţinute, îşi ridică cu mîndrie capul, care purta urmele suferinţei recente şi, cu simplitatea celui ce-şi mărturiseşte credinţa, continuă.

— Da, doamnă, o iubesc.

Ochii ducesei se coborîră sub privirea lui Belle-Rose ; lăsă să-i cadă capul în piept ; iar dacă lumina îndoielnică a camerei i-ar fi îngăduit tînărului rănit să citească pe această frumoasă figură înclinată, ar fi putut vedea cum printre pleoapele pe jumătate închise aluneca pe obraz o lacrimă ca stropul de rouă pe marmura pură.

— Este logodnica dumitale ? întrebă cu o voce atît de slabă încît trecu ca un murmur pe alabastrul roz al buzelor.

— Nu, spuse Belle-Rose cu tristeţe, e o prietenă pe care am pierdut-o.

O strălucire luminoasă însufleţi într-alt fel privirea ducesei ; apoi, sprijinindu-şi fruntea în palmă, tăcu. Doamna ducesă de Châteaufort era atunci în deplinătatea frumuseţii sale. Înaltă, zveltă, admirabil clădită, toată fiinţa ei oferea un fericit amestec de graţie şi demnitate ; avea mersul uşor şi firesc, ţinuta nobilă şi acea înfăţişare impozantă cu care doamnele de la curtea regelui Ludovic al XIV-lea trebuiau să-i ilustreze maiestatea în întreaga Europă. Poate că totuşi i s-ar fi putut uneori reproşa mîndria plină de sine a felului de-a se purta, impunînd adesea mai mult decît fermecînd, şi expresia distantă a chipului ; dar ea ştia să-şi tempereze la timp orgoliul cu o eleganţă rară, cu o cochetărie adorabilă, a căror graţie magică împrumuta gestului, privirii, surîsului o irezistibilă blîndeţe. Focul sîngelui spaniol, pe care îl moştenise de la mama sa, se trăda, de asemenea, în scînteia umedă a ochilor limpezi şi strălucitori, în chemarea mută a buzelor purpurii, în mişcările unduioase ale trupului, în mîngîierile vocii cati-

felate. Doamna de Châteaufort se transforma de la o clipă la alta ca o zînă, iar în nobilă ardea adesea vrăjitoarea. Ştia să dea gurii sale cînd duritatea mîndră şi dispreţuitoare, cînd gîngăşia unui surîs nevinovat ; arcul înalt al sprîncenelor juca pe fildeşul frunţii pure cu o fermecătoare vioiciune ; pala transparenţă a obrajilor, a gîtului, a umerilor, sub care se împletea reţeaua vinişoarelor albăstrui se anima cîteodată în tente roz ca ale zăpezilor sub sărutul soarelui. Divina statuie se însufleţea sub fulgerul pasiunii şi, asemeni zeiţelor antice, apărea ochilor fermecaţi orbitoare de viaţă, de tinereţe şi de dragoste. Doamna de Châteaufort trecea drept una din cele mai influente femei de la curtea tînărului rege ; soţul ei, guvernatorul unei provincii din sudul Franţei, o lăsa cu bună ştiinţă singură la Paris, punîndu-şi toate speranţele în influenţa soţiei. În schimbul acestui credit, domnul de Châteaufort îi acorda ducesei o libertate pe care ea o folosea fără rezerve. Între ei era o înţelegere tacită ale cărei clauze se îndeplineau cu loialitate. Pentru el — titlurile, onorurile, demnităţile ; pentru ea — luxul şi plăcerile. În vremea de care vorbim, asemenea gen de înţelegeri consfinţite prin taina căsătoriei erau tolerate, poate chiar pe gustul moravurilor vremii, şi nimeni nu se gîndea să bîrfească. Cei care aminteau în conversaţiile lor despre doamna de Châteaufort nici nu se gîndeau să o blameze ; cei tineri rîvneau s-o cunoască în speranţa de a-şi satisface amorul propriu, iar ceilalţi, ca să beneficieze în ambiţiile lor. În momentul cînd doamna de Châteaufort îl întîlnea pe Belle-Rose, zvonul galanteriilor ei cu domnul de Villebrais începea să se răspîndească la curte. Rafinaţii se mirau, căutînd motivul; nobilii bătrîni, care se războiseră între ei pe vremea doamnei de Chevreuse, sau a doamnei de Longueville, nu se tulburau pentru atîta lucru.

— Lucrurile stau aşa, fiindcă aşa stau ele, spuneau ei. Poţi şti de ce bate vîntul ?

Nimeni însă nu se îndoia că domnia domnului de Villebrais atingea ultima-i oră ; de la răsăritul pînă la apusul ei, acest amor nu fusese decît trăsnete şi fulgere. Mîndria nobilă, îndrăzneala calmă şi chibzuită a lui Belle-Rose au surprins-o pe doamna de Châteaufort ; tinereţea şi frumu-

seţea lui au emoţionat-o; cinstea, devotamentul, curajul au înduioşat-o. Sub haina de soldat, ea recunoştea felul de-a vorbi şi sentimentele unui gentilom ; niciodată nu văzuse atîta însingurare şi resemnare pe figura gravă şi fermecătoare a unui tînăr. Acestei existenţe obscure, încercată de suferinţă, i se adăuga culoarea nenorocirii. Belle-Rose i se arătase doamnei de Châteaufort în toiul unor împrejurări legate de altă epocă din viaţa ei, a cărei amintire nu putea fi ştearsă. Se ivise dintr-odată, plină de îndrăzneală şi de nobilă încredere, îi salvase viaţa, oferindu-i-o pe a lui ca jertfă şi răscumpărare ; şi-apoi chipul lui purta aureola unei iubiri misterioase. Pare surprinzător că uimirea, curiozitatea, interesul, mii de simţăminte nedesluşite, inexplicabile, o reţineau acum pe doamna de Châteaufort lîngă trupul însîngerat al lui Belle-Rose ! Cît rămase lîngă el, uită de domnul de Villebrais, şi ştergîndu-l din suflet pe ofiţer, îl iubi pe soldat. Dar această dragoste nouă nu triumfă în orgoliul ei fără destule frămîntări. De cîte ori nu s-a revoltat împotriva sentimentelor tumultuoase şi tandre pe care această pasiune născută din întîmplare i le răscolea în inimă. Voia să rupă lanţul care o reţinea lîngă patul bolnavului, dar nu reuşea să se îndepărteze nici măcar o oră, decît pentru a reveni din nou şi mai înflăcărată, şi mai supusă. Nu mai era femeia autoritară ale cărei cuvinte erau porunci, care alegea din mulţimea curtenitorilor şi ştia să rămînă liberă şi stăpînă pe ea chiar în culmea rătăcirilor patimei. Iubea, şi dispreţul sufletului său se topea la suflul unei dragoste pe cît de neţărmurită peatît de neprevăzută. Aplecată peste patul în care Belle-Rose era ţintuit de febră, îi asculta delirul, inima tresărindu-i la fiece cuvînt, lăsînd să-i curgă în neştire lacrimi cu care pleoapele-i nu mai erau obişnuite. Cînd a început convalescenţa, doamna de Châteaufort i-a înveselit tînărului primele zile prin prezenţa-i asiduă şi prin nenumăratele încîntări ale unei spirituale conversaţii ; iar prima dată cînd Belle-Rose a trecut pragul camerei, ea i-a oferit braţul, ca să-l sprijine. Belle-Rose o iubea tot pe doamna d'Albergotti, dar trebuie să mărturisim că se sprijinea cu plăcere de braţul doamnei de Châteaufort. Desigur, pentru nimic în lume n-ar fi vrut să o trădeze pe aceea căreia îi dăruise tot sufletul său, dar nu se supunea fără durere

gîndului că va părăsi castelul în care i se oferise un atît de plăcut adăpost. Cînd era singur, toate gîndurile lui se îndreptau spre Suzanne dar, la cel mai mic foşnet al unei rochii de saten aluneeînd pe nisipul unei cărări, toate visele tainice, toate dorinţele tulburi ale tinereţii zburau spre doamna de Châteaufort. Dragostea pentru doamna d'Albergotti era pură şi calmă, asemeni unui lac mîngîiat de sălcii ; vedea pînă în fund de la prima privire, şi de aici izvora în inima lui tandra melancolie care lăsa viselor toată limpezimea şi siguranţa. Dar la vederea Genevièvei de Châteaufort, sufletul i se tulbura ; un tumult straniu îi stăpînea mintea, simţea urcîndu-i-se pe buze mii de cuvinte arzătoare, o privea pierdut şi fugea, neştiind dacă dragoste însemnă acea credinţă sinceră şi profundă pe care o jurase numelui Suzannei sau delirul aprins la prezenţa Genevièvei. Şi totuşi rămînea ca şi acei călători toropiţi de umbrarele înmiresmate ale Antilelor, ce ascundeau otrăvuri în greul lor parfum, nu avea puterea să înlăture somnul îmbătător în care îl legăna pasiunea ce se năştea.

Belle-Rose nu avea libertatea de a ieşi din parc, dar rătăcea la întîmplare prin toată întinderea lui, plină de grădini şi crînguri ; dar nu rătăcea singur. În ochii oamenilor de la castel trecea drept un gentilom purtînd haine ostăşeşti şi spadă, iar lacheii nu i se adresau decît prin „domnul de Verval". Acest nume cu răsunet nobiliar îi venea de la doamna de Châteaufort, care i-l dăduse rîzînd.

Într-o zi cînd se plimbau împreună, puţin timp după ce intrase în covalescenţă, doamna de Châteaufort se distra glumind pe seama numelui de Belle-Rose, care nu figura în calendar, lăsîndu-l fără sfînt tutelar în paradis.

— Dacă vă place mai mult, spuneţi-mi Jacques, doamnă, răspunse soldatul.

— Măcar e un nume catolic ; dar asta nu e tot, îmi închipui... Jacques şi mai cum ?

— Jacques Grinedal.

— Oh ! iată că miroase a Flandră de la o leghe ! Şi acest nume nu poate fi tradus în franţuzeşte ?

— Foarte uşor : *Grinedal* înseamnă *vîlcea verde*, sau *vale verde*. Vedeţi, strămoşii mei s-au născut în mijlocul unei cîmpii dintre două coline.

— Atunci, domnule Grinedal, îmi permiți să te numesc domnul de Verval ?

— Ei, doamnă, deci asta e soarta mea, să-mi schimb numele de la o zi la alta...

— Nu știu dacă asta e soarta dumitale, dar este voința mea.

— Mă înclin ; vreți însă să-mi spuneți motivele ?

— Aș putea să răspund că te vei numi domnul de Verval fiindcă asta e fantezia mea. Ai fost botezat altfel pentru gradul militar, acum ești botezat altfel doar dintr-un capriciu. Autoritatea aceasta nu o poate înlocui pe cealaltă ?

— Foarte bine.

— Evident ! Domnul de Nancrais nu e decît un căpitan, eu sînt femeie.

— Nu mai spun nimic și îl supun pe domnul de Verval la ordinele dumneavoastră.

— E un mijloc de a-l salva pe Belle-Rose.

Belle-Rose înțelese : lacheii puteau vorbi în voie despre domnul de Verval. Niciodată, sub acest nou nume de gentilom, Bouletord și jandarmii nu s-ar gîndi la sergentul de artilerie. În timpul unei absențe a doamnei de Châteaufort, domnul de Verval, sau Belle-Rose, cum doriți, reveni la amintirile sale solitare, revăzu înălțîndu-i-se în suflet imaginea senină a Suzannei ; pe lîngă ea trecură ca niște umbre triste Claudine, domnul d'Assonville, domnul de Nancrais și Cornelius Hoghart... Vocea conștiinței striga în singurătate ; roși de leneveala lui, de acest febril sentiment ce-l ținea alături de o femeie, cînd grija pentru fericirea sa îl chema la Laon ; și, plin de tulburare, luă hotărîrea de-a rupe noile legături ce-i înlănțuiau libertatea. Cîteva cuvinte scrise în grabă, îi înștiințară pe Claudine și pe Cornelius Hoghart despre evenimentele care au urmat plecării sale de la Paris și de hotărîrea luată acum. Încredință scrisorile unui lacheu, cu rugămintea de a le duce în grabă la locuința domnului d'Albergotti. Trei-patru ludovici îl asigurară de zelul valetului și aștepță întoarcerea doamnei de Châteaufort pentru a-i declara voința lui de a pleca îndată. Așteptarea a fost lungă, agitată, zbuciumată. Belle-Rose simțea că nu prea are curaj să înfrunte privirea

Genevièvei şi, cunoscînd tulburarea pe care această nouă iubită i-o strecurase în suflet, se întreba dacă n-ar face mai bine să se îndepărteze fără să-i vorbească. Teama de a o jigni îl oprea ; straniu gînd din moment ce se hotărîse s-o părăsească pentru totdeauna ! Doamna de Châteaufort se întoarse foarte tîrziu în ziua aceea, bătea miezul nopţii cînd grilajurile castelului se deschiseră şi, mai-nainte ca Belle-Rose să-i poată vorbi, ea se dusese în apartamentele sale. Sergentul îşi amînă mărturisirea şi plecarea pe a doua zi. Dacă am fi putut coborî pînă în adîncul inimii sale, am fi descoperit, probabil, că nu era prea mîhnit de amînarea ivită. Ascuns în spatele unui tufiş, o văzu coborînd la lumina torţelor pe doamna de Châteaufort, frumoasă şi sprintenă ca Diana. Apariţia ei fugitivă îl uimi. Doamna de Châteaufort şi Belle-Rose ocupau un corp de clădire separat de rezidenţa principală, pe care lucrătorii tocmai o reparau ; apartamentul lui Belle-Rose era la parter, cel al ducesei la primul etaj. Amîndouă aveau vederea spre parc. Noaptea era superbă ; stele fără număr, răspîndite ca pulberea de aur pe catifeaua cerului, proiectau în spaţiu o licărire tremurătoare în timp ce întunecimile parcului te despărţeau de orizontul abia întrezărit. Belle-Rose deschise fereastra lăsîndu-şi fruntea mîngîiată de prospeţimea nopţii înmiresmate ; dar frămîntarea lăuntrică nu-l lăsa să guste tihna ; nu putea dormi, şi în locul viselor somnului, îl stăpîneau visurile dragostei. Mai trecuse un ceasdouă de cînd plutea în zborul visării născute din singurătate, cînd văzu cum se luminează dintr-o dată, cu reflexele roşietice, cortina neagră a arborilor. Treceau fulgere după fulgere şi strălucirea lor împurpura cerul pe care păleau stelele. Mirat, Belle-Rose încălecă pervazul ferestrei şi privi către etajul unde dormea doamna de Châteaufort. Mii de flăcări răbufneau din balcoane, cu învolburări de scîntei. În aceeaşi clipă se auziră din toate părţile strigăte de spaimă, iar slujitoarele ducesei, surprinse în plin somn de incendiu, alergau din încăpere în încăpere, îmbrăcate sumar, şi, cuprinse de spaimă, fugeau la întîmplare, trecînd grăbite prin flăcările ce şerpuiau de-a lungul faţadelor, devorau tapetele, se desfăceau în trîmbe înalte din hornurile aprinse, apoi se rostogoleau ca

valurile în bătaia vîntului. Paznicii și lacheii, treziți de zarva stîrnită de incendiu, cărau scări și găleți ; toată lumea din castel era în picioare, alergînd spre locul unde izbucnise focul. Belle-Rose fusese primul care-și dăduse seama de gravitatea pericolului ; incendiul, stîrnit probabil de vreo perdea aprinsă de la o lumînare ce fusese uitată arzînd, amenința să cuprindă repede un apartament în care mătasea, covoarele, tapetele, mulțimea de mobile îi hrăneau impetuozitatea. Un strigăt de groază îi scăpă printre buze, sări îndată și, urcînd scara, ajunse într-o secundă la etajul unde era dormitorul doamnei de Châteaufort. Spaima îi înzecise puterile; întîia ușă pe care o întîlni zbură în țăndări din prima lovitură și tînărul se repezi în apartamentul cuprins de flăcări. Cameristele treceau pe lîngă el ca niște arătări. Belle-Rose înainta mereu, o ultimă ușă căzu, spartă de brațele sale puternice, un vîrtej de fum și de scîntei îl învălui ; dar, în sfîrșit, ducea pe brațe trupul unei femei care îl striga. Atunci, mai iute ca o săgeată, sedus de prețioasa povară care se strîngea la pieptul său, sărind peste pragurile înnegrite, printre pereții calcinați, pe scara în vîlvătăi, ajunse pe peron cu repeziciunea fulgerătoare a unei umbre și, fugind de incendiul a cărui lumină orbitoare îl urmărea, o duse pe Geneviève într-un pavilion construit tocmai în fundul parcului. Doamna de Châteaufort, înecată de fum, îl recunoscu pe Belle-Rose în momentul cînd ușa spartă îi lăsă trecerea liberă. Murmură numele lui Belle-Rose, își petrecu brațele după gîtul lui închizînd ochii în beția dragostei și a spaimei. Această goană fantastică printre flăcările și trosnetele amenințătoare ale incendiului, în timp ce ea se sprijinea despletită la pieptul tînărului bărbat, groaza ce făcea să-i bată inima nebunește o fascinau. Pînă unde nu ar fi mers, purtată astfel, buimăcită, tremurîndă, năpădită de emoții cumplite și totuși fermecătoare ! După ce Belle-Rose o întinse pe un divan, îngenunche alături de ea și, luîndu-i amîndouă mîinile într-ale sale, le acoperi cu lacrimi și sărutări.

— Trăiește ! Oh ! Doamne, trăiește ! strigă el.

Doamna de Châteaufort deschise ochii ; coșmarul se sfîrșea cu o realitate minunată. Belle-Rose îndepărtă părul

desfăcut al doamnei de Châteaufort, îi luă capul în mîini, o privi cu ochi înflăcărați, printr-un văl de lacrimi și, pălind de dragoste, o sărută pe frunte. Doamna de Châteaufort tremura din cap pînă în picioare ; ochii i se închiseră iar gura ei îl sărută pierdută. Belle-Rose se îndreptă, clătinîndu-se ca un rănit.

— Sînteți salvată, îi spuse, lăsați-mă să plec !

Geneviève se ridică dintr-un salt.

— Să pleci ! De ce-mi vorbești de plecare ? izbucni ea.

— O, doamnă !... Că va fi azi, că va fi mîine, nu trebuie totuși să vă părăsesc ? îngînă el.

Licările incendiului risipeau ici-colo întunecimea pavilionului ; doamna de Châteaufort, și mai frumoasă în spaima ei, își strîngea în jurul taliei cutele largi ale veșmîntului ; pe umerii goi plouau șuvițele negre ale părului ei lung, mîinile rugătoare îi apăsau pieptul agitat, flacăra dragostei și spaima i se învălmășeau în priviri, îngrijorarea și o rugă fierbinte i se citea pe față. Niciodată nu păruse mai minunată în ochii lui Belle-Rose ; îndoielnica lumină ce-o învăluia mărea expresivitatea divină a gestului și privirii. În zadar reținută, pasiunea soldatului izbucni toată într-un strigăt :

— Vedeți bine că vă iubesc ! Lăsați-mă să plec !

Geneviève căzu, copleșită de bucurie pe divanul de pe care se ridicase.

— N-ați ghicit, doamnă ? o dojeni Belle-Rose. Vă iubesc cu furia unui nebun și cu spaima unui copil ! Vocea dumneavoastră mă înnebunește, de cîte ori o aud, mii de vise îmi asaltează sufletul pierdut ; privirea dumneavoastră mă urmărește și prin întuneric, trece prin sîngele meu ca o flacără. Simt pe mînă atingerea mîinii iubite multă vreme încă după ce m-ați vrăjit prin ea. Mă chemați mereu din fundul abisului în care m-am aruncat... Nopțile îmi sînt fierbinți doar fiindcă v-am atins vîrful degetelor cu buzele mele. Tresar la apropierea dumneavoastră și parcă simt că mor ; chiar și nevăzuți, vă cunosc pașii trecînd ușor pe iarbă, pe pietrișul aleilor, pe covorul buduarului ; foșnetul rochiei, pe care o purtați rămîne ca un ecou în inima mea ; dacă atingeți cu vîrful pantofului o floare, eu o strivesc sub sărutări ! Nu știți cîte nopți am petrecut veghind sub

ferestrele stăpînei, de cîte ori am urmărit cu ochii însetaţi silueta doamnei mele culcate pe iarbă, în singurătate, sorbind năvala amară a unei pasiuni nebune ! Pentru a trece pragul acelei uşi din care îmi spuneaţi un surîzător la revedere, pentru a vă cădea în genunchi, pentru a vă săruta picioarele, mărturisindu-vă dragostea mea nebunească, mi-aş fi dat viaţa ! Teama de a nu vă jigni mă înlănţuia ! Şi în fiecare zi vă iubeam tot mai mult.

Doamna de Châteaufort, pe jumătate întinsă pe divan, aspira cu beţie fiecare cuvînt rostit de Belle-Rose ; fruntea îi roşea şi ochii i se umpleau de lacrimi.

— Acum, doamnă, ce soartă mă aşteaptă ? ! Spuneţi-mi, nu e mai bine să plec ? continuă Belle-Rose. Ce însemn eu pentru dumneavoastră ? Sînt doar un biet soldat pe care l-aţi adunat de pe drumuri, un fugar, un dezertor, căruia mila doamnei i-a dat adăpost. Şi acest soldat o iubeşte pe această doamnă atît de frumoasă, bogată, puternică şi încărcată de onoruri ; pe dumneavoastră, o ducesă de la curtea regelui ! Am uitat tot, doamnă ; şi ce eram, şi ce sînteţi şi îndrăznesc să v-o spun acum ! Dar pentru a nu vă rămîne cu totul dator, Dumnezeu mi-a îngăduit să vă mai pot salva încă o dată. Acum lăsaţi-mă să plec !

Doamna de Châteaufort se ridică uluită şi înlăcrimată ; ochii îi străluceau ca două diamante.

— Să pleci ? ! strigă ea ; dar te iubesc !

XIII

UN ŞARPE DIN UMBRĂ

Belle-Rose n-a mai plecat, primul inel din puternicul şi arzătorul lanţ al voluptăţii se prinsese de inima lui. Mergea orbit de strălucirile potecii înflorite, semănată toată cu bucuriile ce răsar sub paşii frumuseţii, tinereţii şi dragostei. Tocmai atunci i-a sosit o scrisoare de la Cornelius Hoghart ; îl anunţa că, împotriva oricăror aşteptări,

domnul de Villebrais s-a vindecat de rănile grave și-și sporea urmăririle judiciare împotriva lui ; că domnul d'Assonville, după ce fusese atins de un glonte într-o hărțuială cu un grup suspect surprins la graniță, tocmai părăsise cantonamentul și se credea că plecase la Paris ca să consulte doctori mai pricepuți decît cei de la escadron. Iar Claudine era la țară, lîngă stăpîna sa, pe care domnul d'Albergotti o încredințase doamnei ducese de Longueville, cu care avea legături de prietenie de pe timpul frondei. Cornelius Hoghart îi promitea prietenului să urmărească demersurile întreprinse pe lîngă justiție de către domnul de Villebrais și să-l țină la curent cu amănuntele ce-l puteau interesa. Belle-Rose împături scrisoarea citită, poate că și suspină dar, zărind-o pe doamna de Châteaufort, care venea spre el, nu se mai gîndi la nimic altceva. Adesea, Belle-Rose și Geneviève rătăceau prin parc braț la braț, căutînd locurile cele mai singuratice, urmau potecile cele mai umbroase, pînă ce cobora soarele la apus și se lăsa noaptea, fără să mai socotească orele : singură dragostea ținea clepsidra. Dar de vreo două-trei zile, sau cîte vor fi fost, nu erau singuri... Un bărbat spiona atent și mut cărările urmate de ei iar la venirea nopții mergea chiar pe urmele lor. Ascuns în desișurile parcului, tîrîndu-se pe mușchiul aleilor, ghemuit sub tufișurile dese, le pîndea apropierea și părea că așteaptă, răbdător și neauzit ca un tigru, ora prielnică planului său misterios. Dar în profunzimile parcurilor, pe aleile mărginite de carpeni ale grădinilor, se auzeau, răspunzîndu-și, vocile paznicilor și valeților, iar la cel mai mic zgomot, capul pe care bărbatul și-l ițise o clipă din meterezul său de verdeață dispărea îndată. Uneori, pe cînd cei doi îndrăgostiți se afundau în desișul parcului, un zgomot de crengi strivite sub un pas invizibil tulbura liniștea. Belle-Rose, obișnuit de la străjile ostășești să prindă pînă și sunetele cele mai confuze, întorcea iute capul.

— E vreo căprioară pe care o sperie și sunetul unui sărut, spunea doamna de Châteaufort, rotunjindu-și buzele-i rumene.

Ceva mai încolo, printre frunzișurile dese, privirea soldatului crezu că zărește cum fuge o umbră ; dar mai-nainte de a-i putea deslușì bine conturul, apariția se și ștersese.

— Vezi fantome și nu-mi vezi surîsul, reluă ea.

Într-o seară ajunseseră într-un colț al parcului unde cotea zidul împrejmuitor. Chiar în colț, printre iederă și clematite, se deschidea o portiță spre cîmpie. Trebuia să fii foarte aproape pentru a o distinge din zidul ce-o încadra. Tonurile închise ale pietrei și lemnului se confundau cu cortina tremurătoare a frunzelor. În preajma porții iarba părea strivită ; cîteva crengi rupte spînzurau de-a lungul zidului.

— Paznicii folosesc portița asta cînd ies din parc ? întrebă Belle-Rose.

— Nu, aproape nimeni de la castel nu știe de ea.

— Cineva a trecut, totuși, pe aici.

— Nimeni nu are cheia portiței, răspunse doamna de Châteaufort.

— Dar acolo... continuă Belle-Rose, arătînd spre o tufă de nalbă strivită.

— Ieri am trecut de-a lungul zidului ; mîinile noastre se împleteau strîns ; mai știi pe unde călcau picioarele noastre ?...

Și totuși Belle-Rose nu era jucăria unei iluzii. În timp ce doamna de Châteaufort îi risipea temerile trezite o clipă, domnul de Villebrais îi urmă din desiș în desiș. Îmbrăcat în haine de rînd, trăsese sub alt nume la un han din vecinătate, iar cînd se lăsa noaptea, se furișa în parcul doamnei de Châteaufort, unde îl chema dorința de răzbunare. Mirat de tăcerea doamnei de Châteaufort, care nu-i răspunsese la scrisori, domnul de Villebrais îi ceruse o întîlnire, îndată ce putuse să meargă. Dar dacă doamna de Châteaufort uita, nu uita pe jumătate. Îi trimisese, deci, domnului de Villebrais toate scrisorile de la el, rugîndu-l să aibă amabilitatea de a-i restitui tot ce deținea de la ea și să renunțe la orice speranță de a o revedea. Locotenentul de artilerie știa cît de influentă era ducesa ; se supusese pentru a nu-i deveni dușmancă neîndurătoare; dar înainte de a-i înapoia cheia pe care chiar ea i-o dăduse, pusese să i se facă o dubletă, zicîndu-și că o va folosi cînd clipa îi va fi prielnică. Prilejul nu întîrzie. Izolarea în care trăia de vreo două-trei luni doamna de Châteaufort începuse să fie remarcată la curte. Domnul de Villebrais atribui această însingurare nestatorniciei sentimentelor iubitei sale

şi ajunse la concluzia că o nouă dragoste o stăpînea. Vrînd să-şi cunoască fericitul rival, se deghiză şi porni spre reşedinţa doamnei de Châteaufort ; pătrunse în parc şi o văzu pe ducesă trecînd la braţul lui Belle-Rose. La vederea soldatului, domnul de Villebrais abia-şi reţinu un strigăt de furie : omul care îl insultase şi îl învinsese cu spada în mînă îi răpise şi iubita ! Erau prea multe înfrîngeri laolaltă. O clipă, domnul de Villebrais avu de gînd să se arate brusc în faţa doamnei de Châteaufort şi, înarmat cu autoritatea militară, să-i ceară dezertorul ; dar ştia că ducesa este o femeie care nu i-ar fi iertat niciodată o asemenea ofensă şi teama de a nu-şi zdrobi cariera prin duşmănia ei îl opri. Această reţinere nu făcu decît să-i întărîte dorinţa de răzbunare. Neputînd să lupte deschis, luă hotărîrea de a aştepta şi de a încredinţa braţului său grija de a-i plăti lui Belle-Rose, dintr-o singură lovitură, toate rănirile suferite. Ca să-l înlănţuie pe Belle-Rose tot mai mult, doamna de Châteaufort apelă la toate distracţiile posibile în viaţa la ţară : vînătoarea era dintre cele mai dese. Într-o dimineaţă, în momentul cînd se grăbea să încalece pentru a porni la vînătoare de cerbi, prima cameristă a ducesei alergă spre ea la peronul castelului ; ţinea o scrisoare în mînă.

— O voi citi diseară, spuse ducesa.

Camerista o opri tocmai cînd punea piciorul în scară şi-i vorbi în şoaptă.

— Ce importanţă are ! o dojeni stăpîna cu nerăbdare şi sări în şa.

Camerista mai făcu un pas, dar doamna de Châteaufort îi închise gura cu o privire şi-l îndemnă pe Adonis, care porni în galop. O clipă mai tîrziu, trîmbiţele sunau şi vînătorii intrau în desişuri. Camerista, rămasă pe peron, privea cînd scrisoarea pecetluită cu sigiliu de ceară roşie, cînd la Belle-Rose, care călărea lîngă doamna de Châteaufort.

— Da, murmură ea, e frumos, tînăr, fermecător ; dar căpitanul e la Paris, să aibă grijă ! Cînd ameninţă, e un adevărat leu.

Hăituirea cerbului ţinu pînă seara. Doamna de Châteaufort se înapoie obosită de atîta galop, dar cu faţa înflăcărată şi ochii strălucitori. Camerista îi dădu scrisoarea, mur-

murîndu-i foarte încet un nume. Ducesa îi impuse tăcerea de la primul cuvînt şi aruncă scrisoarea pe toaletă ; apoi, după ce fu ajutată să se dezbrace de hainele de vînătoare, îşi concedie camerista. Noaptea era senină şi luceafărul urca la orizont. A doua zi, pe cînd slujitoarele ducesei îi pregăteau hainele, mîna distrată a Genevièvei luă de pe toaletă scrisoarea dispreţuită şi o deschise. De la primele cuvinte, păli, la ultimul rînd scoase un strigăt şi se ridică.

— O trăsură şi cai ! strigă ea.

Cameristele mirate nu se mişcară.

— Nu mă auziţi ? ! le certă ea. Caii ! Îndată ! Alergaţi!

O fată în casă, încremenită de privirea doamnei de Châteaufort, alergă afară.

— Unde este Camille ? ! Să vină, continuă ducesa, răsucindu-şi în jurul capului părul ei lung, abia atunci despletit.

Camille intră. Dintr-o ochire camerista intimă pricepu că stăpîna a primit veşti foarte rele ; ţinea în mînă scrisoarea mototolită.

— Spune-mi, de cînd ai primit scrisoarea asta ? izbucni doamna de Châteaufort.

Din privire, Camille le arătă uşa celorlalte cameriste ; ieşiră toate.

— Ieri, doamnă, răspunse, ieri dimineaţă.

— Şi abia azi mi-ai înmînat-o ? !

— V-am prezentat-o de două ori şi de două ori aţi refuzat-o.

— N-ai găsit cum să-mi atragi mai bine atenţia ca s-o deschid ? !

— Ei, doamnă ! El era acolo ! strigă Camille arătînd cu un gest elocvent spre Belle-Rose, care trecea prin grădină.

— Nu ştii, continuă doamna de Châteaufort cu glas înecat şi sprijinindu-şi mîna de braţul cameristei, nu ştii : scrisoarea e de la *el ;* şi e datată de ieri ; ieri sigur că m-a aşteptat ; şi s-a jurat pe numele mamei sale că dacă nu mă va vedea, va veni el aici. Şi nu m-a văzut, Camille !

Camille clătină jalnic din cap.

— Atunci va veni, doamnă ; iar dacă vine, dacă vine, sînteţi pierdută ! Domnul duce...

— Ce mă interesează domnul duce, soţul meu ! E vorba de Belle-Rose, Belle-Rose nu mă va mai iubi !

Camille îşi privi stăpîna ; după ţipătul ei, după expresia feţei albe în care ardeau doi ochi ce fulgerau nu avea cum să se înşele : o dragoste fără margini, de neîmblînzit, imperioasă, stăpînea inima doamnei de Châteaufort.

— Trăsura a tras la scară, spuse cu timiditate o fată în casă, întredeschizînd uşa.

Doamna de Châteaufort bătu din mîini ca un copil şi, luîndu-şi în grabă măscuţa neagră de bal şi pelerina, o tîrî pe Camille.

— Vino, spuse repede, fără îndoială, *el* este încă la Paris, totul nu e pierdut.

Belle-Rose, înştiinţat de un lacheu de plecarea doamnei de Châteaufort, luă o puşcă şi se afundă în desişurile parcului. Preocupat tot de gîndurile lui, observă mai bine urmele ce-i atrăseseră atenţia în plimbările sale cu doamna de Châteaufort. Un spion dădea tîrcoale prin parc, nu mai încăpea îndoială. Se gîndi la Bouletord, care, furios de ce păţise, căuta un mijloc mai ingenios de a se răzbuna, fără a recurge la violenţă. Belle-Rose hotărî să se debaraseze imediat de inoportunul personaj. Se întoarse la castel, se înarmă cu pumnal, pistoale, spadă şi, aşteptînd noaptea, se afundă adînc în parc, cu hotărîrea că vizitatorul va plăti scump obositoarea-i iscodire.

— Caută un dezertor, îşi spuse, va da de gloanţe !

Curînd umbrele invadară parcul, zgomotele mureau, luminile serii se stinseră una cîte una în desişul plin de misterioase rumori ce urcă din pămînt către cer în nopţile înstelate. Paşii îl duseră spre colţul parcului unde poarta secretă dădea spre cîmpie. Era întredeschisă. Sigur acum de ce-şi închipuise, lui Belle-Rose îi veni o clipă să-şi rupă pumnalul în broasca cheii ! Urechea îi şi spusese că plimbarea sa prin parc fusese urmărită. Se opri la timp, gîndindu-se că iscoada, ascunsă fără îndoială prin vreun desiş din apropiere, ar pricepe îndată că a fost descoperită, ar sări zidul şi nu se va mai arăta ; or, nu acesta era scopul lui Belle-Rose. Îşi continuă plimbarea prin faţa portiţei, ca şi cînd nici n-ar fi văzut-o. După vreo sută de paşi, se opri în spatele unui stejar bătrîn ; luna se ascunsese după un nor. Asculta. Mai trecură două-trei minute de aştep-

tare și auzi poarta scîrțiind din balamalele-i ruginite. Întunericul era adînc și nu deslușì nimic ; doar un zgomot de pași se pierdea în parc. Soldatul își părăsi postul de observație și merse pe urmele iscoadei, avînd grijă să calce pe marginea potecilor, unde iarba mai deasă înăbușea zgomotul pașilor. Calea pe care o urma necunoscutul ducea la un luminiș de unde porneau mai multe alei, una dintre ele chiar spre castel. Belle-Rose și Geneviève o străbătuseră adesea împreună și tot pe acolo se înapoiau seara tîrziu. Belle-Rose trase concluzia că iscoditorul, foarte la curent cu aceste deprinderi, se ducea acum să-l aștepte la colțul aleii, spre a se arunca asupra-i cînd va trece. Foarte hotărît să-l scutească de necazurile unei așteptări îndelungi, grăbi pasul, cînd un strigăt se auzi din mijlocul luminișului și totodată răsună forfecarea a două spade. Belle-Rose înainta cu pistolul în mînă. Loviturile de spadă erau puternice și iuți, dar Belle-Rose nu făcu nici cincizeci de pași și zgomotul încetă brusc ; luna ieșită de norii ce-o acoperiseră, inunda pădurea cu lumina ei albăstruie, și la această lumină plutitoare, Belle-Rose văzu un om care fugea cu spada în mînă ; sări ca un cerb, urmărindu-l. Ucigașul se strecura ca o umbră printre copaci, de parcă avea aripi. În clipa cînd trecea liziera împădurită, Belle-Rose trase un foc de pistol ; glonțul se pierdu însă în trunchiul unui mesteacăn și fugarul dispăru prin portița parcului, care se închise brusc. În momentul cînd Belle-Rose ajunse în dreptul porții secrete, galopul răsunător al unui cal îl făcu să înțeleagă că ucigașul îi scăpase. Belle-Rose ascultă, răsuflînd din greu, tropotul galopului, dar un gînd îi fulgeră prin minte : ucigașul fugise, pe cînd victima lui zăcea, fără îndoială, în luminiș ; cine era nefericitul a cărui viață retezată de un omor i-o salvase pe a sa ? Belle-Rose alergă spre luminiș. Jumătate din peluză rămăsese în umbra deasă a stejarilor bătrîni, cealaltă jumătate era scăldată într-o lumină gălbuie ; o tăcere adîncă învăluia luminișul și parcul. Mai iute ca gîndul, Belle-Rose îmbrățișă dintr-o privire întinderea luminișului ; pe dunga tremurătoare unde umbra se unea cu lumina, zăcea trupul unui bărbat. O spadă goală strălucea în iarbă. Belle-Rose îngenunche lîngă trupul căzut ; două răni căscate sîngerau, una la gît, cealaltă drept în piept. La vederea omului neclintit, a că-

rui privire stinsă se îndrepta spre cer, Belle-Rose fu străbătut de un fior ; se aplecă şi, ridicînd cu grijă victima, îi atrase capul spre razele lunii. Un strigăt de groază ţîşni de pe buzele soldatului... îl recunoscuse pe domnul d'Assonville.

XIV

AGONIA

Lovitura de pistol trasă de Belle-Rose trezise cîţiva paznici ; veniră în fugă şi-l găsiră pe cel căruia îi spuneau domnul de Verval încercînd să oprească scurgerea sîngelui unui om care părea mort, atît era de nemişcat şi rece. Doi dintre ei îl culcară pe rănit pe o brancardă, altul alergă să caute un medic, iar Belle-Rose, alb la faţă ca şi domnul d'Assonville, depuse rănitul în acelaşi pavilion unde în spaimele unei nopţi de incendiu doamna de Châteaufort şi cu el se întîlniseră odată. Slabe tresăriri mai dovedeau că domnul d'Assonville nu murise încă. Transportarea îi redeschisese rănile şi sîngele picura pe satenul divanului. Belle-Rose era tăcut în durere dar îngrozitor de privit ! Strop după strop, lacrimile îi lunecau de sub pleoape. El, care ar fi plătit cu viaţa fericirea de a-l salva pe domnul d'Assonville, îl vedea murind sub ochii lui, şi în locul lui ! Mergea de la divanul pe care zăcea muribundul, la uşa unde se înghesuiau paznicii şi lacheii, atenţi la sosirea aşteptată a doctorului. Clipele îi păreau lungi ca nopţile fără somn. Feşele improvizate cu care pansase rănile se îmbibau de sînge, buzele rănitului se decolorau tot mai mult, ochii păreau că se sting. Belle-Rose arunca priviri disperate spre cer apoi săruta mîna domnului d'Assonville. În sfîrşit, apăru şi doctorul. La vederea figurii livide, cufundate în perne, marmorată vineţiu, încruntă din sprîncene. Belle-Rose îşi reţinea respiraţia, paznicii rămaseră tăcuţi, se auzea doar foşnetul frunzişului din jurul pavilio-

nului. După ce luă pulsul muribundului și-i ascultă îndelung suflarea din piept, doctorul își desfăcu trusa, își șterse pe fîșia de piele instrumentele de oțel a căror strălucire izbi ochii lui Belle-Rose, și cercetă rănile. La atingerea metalului, domnul d'Assonville tresări, un suspin îi întredeschise buzele ; doctorul își continua operația, mînuind instrumentele în carnea însîngerată. Domnul d'Assonville se zbuciuma, ochii i se însufleți deodată, făcu efortul să prindă mîna care-l chinuia.

— Asasinule ! murmură el și capul îi căzu din nou pe pernă.

Cuvîntul auzit îi îngheță inima lui Belle-Rose, dar o rază de speranță străluci în întunecimile spaimei la trezirea subită a domnului d'Assonville. Doctorul scoase sonda și fixă primul aparat. Figura sa păstra o impasibilitate de piatră. Domnul d'Assonville își revenea încet-încet în simțiri ; lumina renăștea sub pleoapele ușor ridicate ; întăritoare puternice redaseră sîngelui cursul normal. Își întoarse privirile spre lumea adunată în jurul său, îl văzu pe Belle-Rose, zîmbi și-i întinse mîna. Belle-Rose i-o cuprinse și căzu în genunchi, binecuvîntînd Providența.

— Te-am văzut, prietene, șopti domnul d'Assonville, dar credeam că visez. Măcar nu mor singur !

— Dar nu veți muri, domnule căpitan ! strigă soldatul.

— Vai ! Mai bine azi decît mîine ; ce-a fost greu s-a făcut.

Domnul d'Assonville își adună puterile și reuși să se ridice puțin ; obrajii și buzele i se împurpuraseră. Doctorul îl examina din ochi în tăcere.

— Am foarte multe lucruri să-ți spun, prietene, reluă rănitul ; e ca o confesiune ; pentru a mă ajuta s-o duc la capăt dă-mi ceva de băut, mi-e limba uscată și pieptul în flăcări.

Belle-Rose alergă la doctorul care-și strîngea trusa într-un colț.

— Ce trebuie să-i dau domnului d'Assonville ? îl întrebă.

— Ce vrea, lapte sau rachiu.

Belle-Rose păli. Răspunsul îi străpunse inima.

— E pierdut ! abia mai putu să murmure.

— Credeți în miracole, domnule ? îl întrebă doctorul. Belle-Rose îl privi năuc și fără grai.

— Dacă nu credeți, nu am nimic de adăugat ; dacă credeți, puneți-vă nădejdea în Dumnezeu. Știința omenească nu poate face nimic mai mult.

Doctorul își puse trusa în buzunarul hainei, își luă pălăria, dar în momentul cînd da să se retragă, îl reținu o voce :

— Domnule doctor, un cuvînt, vă rog...

Cu ascuțimea simțurilor celor aflați în pragul morții, domnul d'Assonville auzise scurta convorbire dintre medic și Belle-Rose și-l rechemă lîngă el pe specialist.

Doctorul se apropie.

— Deci, sînt pierdut, domnule ? spuse rănitul.

Doctorul încercă să nege printr-un gest vag, dar domnul d'Assonville îl opri.

— Ați vorbit și știu tot. Știința vă permite să-mi spuneți cît mai am de trăit ? Răspundeți fără să ezitați, domnule, aveți de-a face cu un gentilom.

Doctorul atinse brațul rănitului, consultîndu-i pulsul cu ochii la ceas.

— Am timp să-i spun prietenului meu unele lucruri pe care doresc să le cunoască ?

— Dacă mărturisirea dumneavoastră nu depășește o oră, nu ați avea mai mult timp puterea s-o duceți la capăt.

— Mulțumesc, domnule.

După plecarea doctorului, domnul d'Assonville îl rugă pe Belle-Rose să se apropie.

— Minutele au valoarea zilelor, îi spuse, să rămînem singuri.

Belle-Rose făcu un semn și ceilalți se retraseră.

— Așează-te aici, continuă domnul d'Assonville arătîndu-i un fotoliu. Vocea mi-e slabă, cred că acest onest medic a promis mai mult decît voi putea rezista. Nu vreau să mor înainte de a-ți spune totul.

— O, Doamne, mă veți ierta ? ! strigă Belle-Rose reținîndu-și cu greu hohotele ce-i sfîșiau pieptul ; v-a lovit pe dumneavoastră, dar mă căuta pe mine.

— Pe tine ? se miră domnul d'Assonville.

— Nu sînt dezertor ?

— Ei, asta-i ! Pe un dezertor îl arestezi, nu-l asasinezi. Dacă te macină asemenea remuşcări, linişteşte-te ; mi-am recunoscut duşmanul... pe mine mă aştepta.

— L-aţi văzut ! Numele lui, spuneţi-mi numele măcar, să vă răzbun !

— Să mă răzbuni ? De ce ? Poate că mi-a făcut un serviciu... Era mascat, dar în focul luptei i-a căzut masca... Nu l-am văzut decît o clipă, dar l-am recunoscut. „Aminteşte-ţi de domnul de Villebrais !“ a strigat şi a dispărut.

— Domnul de Villebrais ! Pe mine mă căuta... Vă spun că pe mine mă căuta. Nu ştiţi că l-am lovit ? spuse Belle-Rose.

— O răfuială de ieri ascute o spadă ca o ură de zece ani? Mi-a grăit braţul lui... asasinează din poruncă.

Belle-Rose se cutremură din cap pînă-n picioare.

— Să lăsăm asta, continuă domnul d'Assonville cu un surîs trist ; sînt un om mort ; ce importanţă are de cine şi pentru ce sînt ucis ? ! Alte gînduri mă chinuiesc şi-mi tulbură mintea. Ascultă-mă înainte de moarte ; după, răzbună-mă, dacă vrei.

Belle-Rose luă mîna domnului d'Assonville într-a sa şi i-o strînse.

— Îmi făgăduieşti că-mi vei îndeplini ultimele dorinţi?

— Vă jur.

— Mă bizui pe tine. Domnul de Nancrais, fratele meu, deţine o scrisoare care îţi este adresată. I-am dat-o, părăsind armata. Ştiam de duel şi de dispariţia ta ; dar ştiam că eşti nevinovat : conştiinţa mea te lua pe garanţie. „Se va întoarce, îmi ziceam, şi ce îi voi spune să facă va face...“ Vezi că nu m-am înşelat.

Un acces de tuse îi opri cursul cuvintelor. Domnul d'Assonville îşi duse batista la gură, iar cînd o îndepărtă era sîngerie. Capul rănitului căzu pe perne.

— Dumnezeule ! Vă ucideţi ! izbucni Belle-Rose.

— Domnul de Villebrais m-a ajutat oarecum, răspunse căpitanul cu un surîs.

— Amînaţi restul celor de spus pe mîine ; mîine veţi fi mai liniştit.

— Prietene, morţii nu vorbesc. Dacă vrei să auzi ceea ce am să-ţi mărturisesc, trebuie să mă asculţi chiar în noaptea asta... Faţa domnului d'Assonville se crispă. O roşeaţă

aprinsă năvăli în obraji și o paloare de moarte îi urmă ; iar timp de mai multe minute obrajii lui trecură de la nuanțele fildeșului la cele ale sîngelui ; dinții îi clănțăneau de febră. Belle-Rose mergea în sus și-n jos prin cameră, frîngîndu-și mîinile de disperare.

— Mi-e cam rău, reluă căpitanul ; de ce nu m-a omorît din prima lovitură ? Mă sufoc, îmi e întruna sete...

Belle-Rose îi dădu o ceașcă cu lapte îndoit cu miere ; căpitanul sorbi puțin.

— Îmi dai ceai de tuse ! N-ai vreo sticlă de bourgogne vechi ?

Belle-Rose scoase o sticlă dintr-un dulap și umplu un pahar. Îi răsunau mereu în urechi îngrozitoarele cuvinte ale doctorului. Dacă domnul d'Assonvilie i-ar fi cerut rachiu, tot i-ar fi dat. Rănitul dădu pe gît două pahare pline, unul după altul.

— Așa, da ! spuse. Dacă vine moartea, o întîmpin în picioare !

Făcu un efort și se ridică în capul oaselor. Fața i se coloră mai tare, ochii i se înflăcărară și zîmbi. În acel moment solemn, cînd viața se lupta cu primele semne ale agoniei, trăsăturile domnului d'Assonville se luminaseră de o frumusețe supremă. Belle-Rose avu impresia că îl vede așa cum era în ziua cînd, aproape de mănăstirea Saint-Georges, se despărțea de călărețiî husari.

— Așadar, vei face ce-ți voi cere ; plec mulțumit. Și, totuși, n-am văzut-o ! Tu mă poți înțelege, tu care iubești !... Să mori fără ca mîna femeii veșnic adorată să-ți fi atins mîna... e o mare durere !... Așa mi-a fost scris... Oh ! Am suferit destul !... Nu știi totul, n-ai citit niciodată în această inimă în care trăia o amintire scumpă și otrăvită totodată ; izvoarele speranței au secat... Cînd ai iubit așa cum am iubit-o eu, ca apoi să urmeze singurătatea, mai bine să mori... chiar așa !... Plîngi ? Nu regret nimic ! Mi-a ucis sufletul, înainte de a-mi ucide trupul !

Focul febrei reapăru în ochii domnului d'Assonville ; vedeai cum trec prin ei lumini stranii, în timp ce pe gură îi flutura un surîs de rătăcire. O clipă se opri ; ochii săi stăruiră, dînd ocol pavilionului, apoi se fixară iarăși asupra lui Belle-Rose.

— Tu m-ai ridicat de la pămînt, îi spuse deodată, tu m-ai adus aici ! Cine ţi-a arătat acest loc ?

Belle-Rose roşi.

— Eram urmărit, răspunse sergentul, mi s-a oferit adăpost în acest castel ; l-am primit.

— Bună faptă !... Dar, fii atent, sub acest adăpost se află, poate, un mormînt...

Belle-Rose îl privea pe domnul d'Assonville, ale cărui cuvinte îi păreau de neînţeles ; faţa muribundului căpătase o lividitate şi mai adîncă ; glasul îi era sacadat şi sec, tulburarea de nedescris.

— Te-a salvat !... Într-o zi, tot astfel, m-a salvat şi pe mine, fugeam... Sînt mulţi ani de-atunci... aveam douăzeci de ani... O tînără fată a venit la mine, mi-a întins mîna, m-a luat cu ea... Strigătele duşmanilor mei s-au pierdut în depărtare... Îngerul meu salvator mi-a lăsat mîna într-a ei şi a roşit... Doamne, cît era de frumoasă ! M-a ascuns zile de-a rîndul... Am iubit-o toată viaţa ! Şi ea m-a iubit ; elanurile mele o încîntau, dragostea ei era pentru mine lumină orbitoare... De cîte ori n-am revenit în acest loc stingher, unde ea mi-a apărut pentru prima dată !... Mă îmbătasem de iubire !... Cînd o vedeam mi se deschideau cerurile în inimă... Dacă mi-ar fi spus : „Vreau să fiu regină", i-aş fi cucerit o coroană cu spada sau pumnalul în mînă, aş fi călcat şi peste cadavrul regelui ! Dragostea aceasta a fost un abis de bucurii şi plăceri... Un an am trăit în acest fericit abis... m-am întors întunecat, însîngerat, zdrobit... La început, aş fi rîs şi de soarta celor aleşi de Domnul în fericirea lor veşnică ; apoi infernul s-a deschis în inima mea !... Domnişoara de la Noue se căsătorise...

— Domnişoara de la Noue ! repetă Belle-Rose.

— Am numit-o ? ! strigă domnul d'Assonville... Au trecut foarte mulţi ani fără ca buzele mele să rostească acest nume... Era îngropat aici ca într-un mormînt, adăugă apăsîndu-şi pieptul cu amîndouă mîinile : uită-l... Ea s-a măritat, înţelegi, şi mireasă fiind, era mamă !

Sudoarea brobonea fruntea domnului d'Assonville, iar vorbele ce-i ieşeau din gură erau acum mai mult un horcăit. Belle-Rose îl asculta, întrebîndu-se dacă delirul nu-i tulburase judecata...

— Mamă ! Auzi ? Era mamă... Oh, copilul meu ! Dumnezeule, copilul meu !

Vocea domnului d'Assonville se stinse în suspine. Lacrimile izbucniră din ochii acestui om pe care Belle-Rose nu-l văzuse niciodată plîngînd. Mila profundă apăsa acum şi mai greu inima soldatului.

— Nelegiuita ! strigă el.

Într-o zi mi-a fost răpit bietul copil, reluă căpitanul cu vocea spartă. Buzele abia i se mişcau — şi, fără îndoială, niciodată nu mi-a ştiut numele !

— Dar ea ? întrebă Belle-Rose.

— Ea ? Oh ! Ea e bogată, puternică, acoperită de onoruri ! E o mare doamnă, nespus de mîndră şi de rang înalt ; şi cei mai de seamă seniori se pleacă la numele ei.

— Oh ! Vă voi răzbuna ! exclamă Belle-Rose.

— Dar o iubesc, nu-mi vreau decît copilul ! răspunse domnul d'Assonville.

Căpitanul era înspăimîntător la vedere : faţa albă ca giulgiul, pe cînd din ochii aprinşi curgeau lacrimi necontenit ; disperarea, dragostea, suferinţa dădeau acestei figuri însemnate de pecetea morţii o expresie sfîşietoare şi sublimă. Tocmai atunci huruitul unei carete ce intra în curte tulbură tăcerea adîncă. Careta se opri ; Belle-Rose văzu, printre draperii, torţele slujitorilor ; foşnetul unei rochii de mătase ajunse pînă la el ; uşa pavilionului se deschise şi doamna de Châteaufort apăru în prag. Domnul d'Assonville întoarse capul, o văzu, se ridică şi scoase un strigăt cumplit. La strigătul lui, doamna de Châteaufort se opri, palidă şi mută ; groaza i se întipărise pe faţă, iar mîinile-i tremurătoare i se plimbau în neştire de-a lungul obrajilor pe care cădea în lungi inele părul desfăcut. Ochii muribundului şi ai săi nu se puteau părăsi. Cînd el se plecă spre ea, braţele ducesei păreau că rătăcesc frămîntate. Domnul d'Assonville, alb ca varul şi sîngerînd, făcu trei paşi, ridică mîna spre cer şi căzu. Belle-Rose se repezi spre el. Doamna de Châteaufort îngenunche. Privirea buimăcită a lui Belle-Rose trecea de la cel mort la Geneviève ; un gînd îngrozitor îi îngheţa inima şi privirea părea că-i cere socoteală iubitei de moartea prietenului drag.

— Asasinat ! spuse.

— O ! Nu eu ! exclamă doamna de Châteaufort.

Frîngîndu-şi mîinile, cu obrajii inundaţi de lacrimi, încercă să se tîrască în genunchi dar, zdrobită de spaimă, se prăbuşi cu capul pe covor. Belle-Rose ieşi, clătinîndu-se ca un om beat ; un gînd intolerabil îi chinuia sufletul, i-l stăpînea. Trecînd prin curte, prima cameristă, neliniştită de lunga tăcere ce domnea, îl întrebă ce se petrece în pavilion.

— Cum se numea doamna de Châteaufort înainte de căsătorie ? îngînă Belle-Rose.

— Domnişoara de la Noue, răspunse Camille şi intră în pavilion.

XV

UN PAS SPRE MORMÎNT

Intrînd în pavilion, Camille o găsi pe doamna de Châteaufort leşinată lîngă trupul neînsufleţit al domnului d'Assonville, pe care-l recunoscu de la prima vedere. Aşa înţelese şi întrebarea lui Belle-Rose ; dar fără a mai căuta să o interpreteze, strigă după ajutor, şi lacheii veniră să-şi poarte stăpîna în apartamentul ei. Evenimentele ce-au dus la această nenorocire s-au succedat atît de repede, încît doamna de Châteaufort n-a putut rezista valului lor. Femeia aceasta cu o fire dîrză şi energică, a fost zdrobită de lovitura ce-i fusese dată. Rămase ceasuri în şir rece ca gheaţa şi neclintită, cu părul răvăşit pe frunte ; că mai trăia o arătau doar lacrimile care căDeau şiroind printre pleoapele-i întredeschise şi tresăririle feţei oglindind spaima şi disperarea. Doamna de Châteaufort ajunsese după-amiază la Paris, la reşedinţa ei, neavînd decît răgazul de a-şi schimba hainele, pentru a se îndrepta îndată cu trăsura la casa de pe strada Cassette. Domnul d'Assonville fusese pe acolo în ajun şi chiar în ziua aceea.

Doamna de Châteaufort trimise repede după el dar plecase ; lăsase însă vorbă că se va întoarce seara, încît ducesa trimise un lacheu să-i transmită că era aşteptat pe strada Cassette. Din păcate, domnul d'Assonville se şi dusese la palatul doamnei de Châteaufort şi, puţin mai înainte de sosirea ei, aflase de la un valet că ea intenţiona să-şi prelungească şederea la ţară. Şi se hotărî pe loc ; cunoştea parcul şi ieşirile lui secrete, culoarele care duceau spre apartamentele ducesei... era convins, din tăcerea ei, că hotărîse cu străşnicie să evite orice întrevedere, şi-atunci voi s-o surprindă noaptea, chiar şi cu preţul vieţii. În momentul cînd doamna de Châteaufort intra în Paris, domnul d'Assonville îl părăsea. Zărind Écouen-ul, se opri şi aşteptă noaptea, încredinţat că dacă se va prezenta în faţa porţii castelului ducesei nu va fi primit. Cu primele umbre ale nopţii ajunse la zidurile parcului, se ascunse într-un desiş, iar cînd întunericul fu deplin, căută poarta secretă de la cotitura zidului unde, în timpurile fericite, paşii uşori ai unei tinere îl întovărăşiseră adesea. O găsi deschisă şi înaintă repede de-a lungul parcului, memoria călăuzindu-l fără greş. Dar domnul de Villebrais, care îl căuta pe Belle-Rose, văzînd un bărbat care vine prin mijlocul unei alei ce ducea la castel, se aruncă asupra-i, sigur că are de-a face cu rivalul său. „Apără-te, mizerabile !" îi strigă. Domnul d'Assonville nici nu avu vremea să-şi tragă spada cînd şi fusese lovit adînc la gît ; rana proaspătă şi adîncă nu-i îngădui să opună o prea lungă rezistenţă atacurilor asasinului, şi căzu în momentul cînd Belle-Rose îi sări în ajutor. În vreme ce la castel se întîmplau toate acestea, doamna de Châteaufort aştepta în casa de pe strada Cassette, plină de o nelinişte febrilă. Orele treceau fără ca domnul d'Assonville să apară. Către miezul nopţii, numărînd cu groază minutele, trimise din nou după căpitan. I se răspunse că valetul domnului d'Assonville s-a întors după ce-şi lăsase stăpînul pe drumul ce ducea la Saint-Denis. Doamna de Châteaufort tăcu, dar Camille înţelese din privirea pe care i-o aruncă stăpîna căror nelinişti era pradă sufletul temerar al ducesei. O clipă mai tîrziu, urcau amîndouă în caretă, pornind în galop pe drumul spre Écouen. Se ştie cum a fost întîlnirea şi ce sfîrşit tragic a avut. Belle-Rose

rătăci pînă dimineața, luptînd din răsputeri să nu-și iasă din minți. Domnul d'Assonville fusese ucis, iar aceea pe care domnul d'Assonville o iubise era iubita lui... Belle-Rose își reproșa moartea căpitanului ca pe o crimă personală, iar remușcările și durerea îi sfîșiau inima. Răcoarea zorilor mai domoli zbuciumul soldatului ; își perindă prin minte întreaga lui viață ; acum îi rămînea de împlinit o îndatorire, glasul onoarei se înălțase din tumultul gîndurilor, și el asculta de acest glas. Belle-Rose își luă un ultim adio de la trupul neînsuflețit al protectorului său, scrise cîteva rînduri adresate doamnei de Châteaufort și două bilete — pentru Claudine și Cornelius —, informîndu-i pe scurt de plecarea sa de la castel și de hotărîrea de-a i se înfățișa domnului de Nancrais ; apoi înșeuă el însuși un cal și ieși pe poarta parcului. Ducesa se deșteptă cu greu din leșin, auzi poarta deschizîndu-se larg și răsunetul potcoavelor pe pietre. Se ridică și dintr-un salt fu în balcon : un nor de praf se învălătucea pe drum. Călărețul dispărea sub albul zăbranic iar inima Genevièvei îi striga numele. Se întoarse spre Camille, cu fața aprinsă de o splendidă mîndrie în dragoste și spaimă :

— Domnul de Verval ! Să vină îndată... îl vreau aici ! spuse, și cu un gest imperios arătă cameristei ușa, cînd tocmai se deschidea.

Un lacheu intra cu o scrisoare în mînă.

Doamna de Châteaufort luă scrisoarea și, căzînd pe o canapea, îi făcu semn lacheului să se retragă.

— Mi-e frică, șopti ea.

Buzele i se albiră și vederea i se tulbură.

— Oh, doamnă, tocmai dumneavoastră ? ! exclamă camerista.

— Cum m-ai înțelege ? ! replică sărmana îndrăgostită. Tu nu iubești !

Doamna de Châteaufort deschise scrisoarea ; ochii îi erau plini de lacrimi : nu vedea nimic.

— Ține ! citește ! i se adresă ea primei cameriste ; simt că înnebunesc !

Acoperindu-și fața cu mîinile, așteptă.

Camille luă scrisoarea, care nu cuprindea decît rîndurile ce urmează :

„Doamnă,

Mi-ați răpit dreptul de a-l răzbuna pe domnul d'Assonville, dar vă încredințez rămășițele sale pămîntești ; dați trupului său liniștea pe care i-ați refuzat-o inimii. Domnul d'Assonville mi-a încredințat o sfîntă misiune. Dacă vă voi vedea vreodată va fi pentru a-l asculta, gata pentru, orice. Voința sa va fi și voința mea ; făceți așa fel încît să nu fiu silit a vă urî.

BELLE-ROSE"

Doamna de Châteaufort căzu pe spate, palidă, fără suflare. Nu mai avea nici voce să se vaiete, nici lacrimi să plîngă ; fierbințeala o devora. În acest timp, Belle-Rose își lăsase calul la primul popas, luînd un căluț de poștă și, în mare grabă, ajunse a doua zi la Cambrai, unde se afla atunci regimentul domnului de Nancrais. Domnul de Nancrais lucra în cameră la el cînd Belle-Rose se prezentă în fața plantonului de serviciu. La sunetul vocii tînărului, domnul de Nancrais sări de pe scaun și alergă să-i deschidă el însuși ; Belle-Rose nici nu intrase bine și căpitanul închise ușa violent.

— Vii cînd nu mai ești așteptat, strigă el, dar te-ai gîndit că nu e niciodată prea tîrziu pentru a fi dus la spînzurătoare !

— Voi fi judecat, domnule viconte, acesta însă nu este singurul motiv care mă aduce.

— Drace ! este singurul care te va reține !... Dacă ai uitat mirosul pulberei, o vei simți atît de aproape, să n-o mai uiți în vecii-vecilor !

— Permiteți-mi să cred că n-am ajuns încă pînă acolo.

— La dracu' ! Dar nici mult nu lipsește ! Ai avut grijă să-ți aranjezi treburile în așa fel încît să mergi la sigur ! Naiba să te ia ! Îi tragi o lovitură serioasă de spadă locotenentului tău și apoi dezertezi ! Ajunge jumătate dintr-atîta ca un soldat să fie împușcat ! Nu puteai rămîne acolo unde erai ? !

— Și așa am stat prea multă vreme.

— Mai bine rămîneai pentru totdeauna !... Gîndul de-a fi un om onest ți-a venit cam tîrziu, nătărăule !

— Domnule căpitan !

— Ai de gînd să te mai şi superi acum ? !

— Mă predau... nu e de ajuns ?

— Chiar prea mult, pe dracu' ! Dacă te-ai săturat de meseria de soldat, trebuia să rămîi dezertor ! Acum ce vrei să-i spun fratelui meu, domnul d'Assonville, cînd va afla că te-am făcut să cazi cu capu-n jos ? !

La numele domnului d'Assonville, Belle-Rose îşi înăbuşi un oftat.

— Aha ! Oftezi ! reluă domnul de Nancrais, care măsura cu paşi mari camera, căutînd să-şi ascundă sub tonul mînios interesul pe care i-l purta lui Belle-Rose ; domnul de Villebrais, pe care l-ai aranjat, spune-se, de mai mare dragul, e o pramatie, ştiu ; dar, în sfîrşit, e ofiţerul tău ! Măcar dacă v-aţi fi măcelărit aiurea, m-aş fi putut spăla pe mîini...

— Domnule viconte, spuse Belle-Rose, încercînd să capete siguranţă în vocea plină de emoţie, se va întîmpla ce va vrea Dumnezeu ; dar îngăduiţi-mi să închei subiectul care mă priveşte direct. Am alte îndatoriri de îndeplinit.

— Alte îndatoriri ! Eşti nebun ? N-ai nici o altă îndatorire decît să te duci la închisoare.

— Mă voi duce curînd ; dar vă rog să-mi spuneţi dacă nu aveţi pentru mine o scrisoare de la domnul d'Assonville... ?

— La dracu ! ! Am şi uitat de ea !... Poftim. Dacă fratele meu îţi dă alte comisioane, îşi alege bine momentul... Acum e la Paris, aşa cred ; l-ai văzut ? Cum se simte ?

La această întrebare Belle-Rose păli.

— Nu mă auzi ? reluă domnul de Nancrais... Ei, dacă nu vrei să-ţi dezlegi limba — adăugă el, la ezitarea lui Belle-Rose — păstrează-ţi secretele. Fratele meu a fost totdeauna cel mai misterios om din cîţi am avut parte să cunosc pe lumea asta ; are o seamă de griji din care n-am înţeles niciodată nimic... Dacă te interesează şi pe tine... descuracaţi-le împreună.

— Vai, domnul d'Assonville nu va mai avea griji ! spuse Belle-Rose cu tristeţe.

Domnul de Nancrais se opri deodată :

— Ce spui ? ! strigă.

— Domnul d'Assonville a murit, răspunse soldatul.

— A murit ! repetă căpitanul, şi se rezemă de sobă. Picioarele îi tremurau.

Belle-Rose îi povesti cu de-amănuntul împrejurările tragicului deznodămînt al cărui martor fusese, trecînd doar peste ceea ce-l privea pe el personal şi pe doamna de Châteaufort. Domnul de Nancrais îl asculta cu capul întins spre soldat şi cu ochii în ochii lui. Fiece cuvînt din funebra relatare îi împungea inima ; lupta însă din toate puterile cu durerea ce-l copleşea.

— Da, spuse după ce Belle-Rose tăcu, era fatal să se întîmple aşa. Fratele meu era bun, viteaz, loial şi franc, celălalt e un mizerabil înecat în datorii şi desfrîu ; s-au înfruntat... fratele meu e cel mort ; aşa e viaţa ! Laşul triumfă acolo unde viteazul sucombă... Bietul Gaston ! Ce n-ar fi putut el ajunge... Dar era îndrăgostit !... O femeie sta curmeziş între el şi bastonul de mareşal ; femeia asta l-a făcut să se poticnească... Dumnezeu s-o pedepsească, infamă creatură !

Şi domnul de Nancrais, mai palid ca un mort, ridică braţele spre cer, cu o înfricoşătoare expresie de ură şi furie. Belle-Rose se înfioră din cap pînă-n picioare.

— Ea va trăi în bogăţie şi veselie, continuă căpitanul, mergînd cu paşi mari prin încăpere, iar el e mort ! Nu trebuie să fii îndrăgostit cînd eşti soldat ! Cine ştie dacă femeile nu sînt pentru noi ca tufele de roze ale căror spini ne sfîşie ? ! ! Aşa ţi se scurge sîngele din vine, picătură cu picătură ! Cu siguranţă că Villebrais l-a atacat pe la spate ! Gaston avea mîna sigură şi inima tare ; ar fi omorît zece ca tîlharul ăsta !... Ah, de-ar mai fi în viaţă, pe Dumnezeul meu ! Cu mîna pe care o vezi, aş smulge din inima fratelui meu pînă şi amintirea acestei iubiri... chiar de-ar fi să moară dintr-asta !... Dar a şi murit, sărmanul meu frate !... Tu nu ai de unde să ştii, am fost sever şi aspru cu el totdeauna, morocănos şi ursuz ; dar îl iubeam aşa cum un părinte îşi iubeşte copilul.

Copleşit de durere, căpitanul căzu pe un fotoliu şi-şi ascunse faţa în mîini. Plîngea. Belle-Rose se apropie uşor ; fără un cuvînt, îi luă mîna. Căpitanul i-o strînse şi au rămas muţi o clipă, cu mîinile înlănţuite.

Deodată domnul de Nancrais se ridică.

— Destule lacrimi, spuse, trecîndu-şi mîna cu asprime peste pleoapele ude... Mii de hohote de plîns nu-i vor reda un ceas de viaţă ! Acum, e vorba de tine. Între noi numai, fiindcă sîntem singuri, unul în faţa celuilalt, fratele domnului d'Assonville şi Belle-Rose, pot să-ţi spun ce gîndesc. Eşti un soldat viteaz şi cinstit, iar domnul de Villebrais e un ofiţer mizerabil care are mai mult orgoliu decît curaj. L-ai lovit şi bine ai făcut ! Oricare altul, cu o inimă ca a ta, ar fi făcut la fel. Dreptatea şi legea sînt de partea ta. Şi totuşi vei fi împuşcat. Disciplina o cere şi, tu ştii, trebuie să te supui disciplinei. Ea va hotărî, îmi pare rău. Mîine nu vom mai fi unul faţă de altul decît căpitanul şi dezertorul. Dă-mi mîna şi du-te la închisoare.

Domnul de Nancrais sună din clopoţel. Caporalul la Déroute se prezentă. Domnul de Nancrais schimbă o ultimă lungă privire cu Belle-Rose, apoi îşi reveni cu fermitate. Nu mai era prietenul, era ofiţerul.

— Caporal — i se adresă el lui Déroute, pe un ton sec — iată-l pe dezertorul Belle-Rose, ţi-l încredinţez. Îl duci la carceră şi te întorci îndată să primeşti ordinele pentru convocarea consiliului de război. Plecaţi.

La Déroute duse mîna la chipiu şi ieşi. Abia trecuseră de uşă şi caporalul sări de gîtul sergentului.

— M-ai omorît ! Ce idee pe capul tău ! exclamă la Déroute... Dar răbdare, nu se sfîrşeşte cu asta...

— Mai lipsesc, cred, trei-patru zile.

— Între azi şi mîine mai e un loc pentru un mic plan.

— Ce vrei să spui ?

— Destul... pot fi auzit. Nu putem vorbi pe coridor... Te duc mai întîi să te închid într-un loc unde nu descui uşa niciodată înainte de-a da cu pumnul.

— La carceră ?

— Bineînţeles. Alerg la căpitan şi o să fiu mulţumit dacă mi se dă comanda oamenilor de pază.

— Roagă-l din partea mea, va consimţi.

— Ehei, m-am şi gîndit. Să ne grăbim, vom avea destul timp să vorbim după aceea.

Peste cinci minute uşa carcerei se deschise pentru Belle-Rose. Era o încăpere cu tavanul scund, alături de cazarma artileriştilor. Ferestrele erau zăbrelite vertical şi

transversal cu drugi groşi. Una din ele dădea spre dalele pe care îşi făcea rondul soldatul cu muscheta la umăr.

Belle-Rose zîmbi.

— Uite o reşedinţă cuminte aleasă. Nu poţi ieşi de aici decît pentru a intra în eternitate.

— Ei, cine ştie ! mormăi la Déroute.

Prizonierul îl privi ; vru să spună ceva, dar caporalul îl opri :

— Sst ! Pereţii au urechi, spuse arătînd cu un gest către uşă, unde se strînseseră trei-patru artilerişti. Stai jos, alerg şi mă întorc.

La Déroute strînse mîna camaradului său şi plecă. Belle-Rose auzi zăvoarele scrîşnind în lăcaşele lor, iar pe dalele din faţa uşii, muscheta unei santinele. Ultimele cuvinte ale caporalului îi stîrniseră imaginaţia ; se aşeză pe marginea unui mizer pat de campanie şi-şi lăsă capul greu în palme.

E o speranţă nesăbuită, gîndi el, dealtfel, de ce-aş spera ?... Mai ales acum !

Un suspin îi întredeschise buzele, mintea îi rătăcea pe aleile proaspete ale unui parc ; revăzu o arătare adorată trecînd printre flori şi închise strîns ochii, ca s-o vadă mai limpede. Deodată, uşa scîrţîi din ţiţîni şi la Déroute intră.

— Dormeai ? spuse, lăsîndu-şi mîna pe umărul lui Belle-Rose.

— Nu... visam, răspunse soldatul ; mă credeam la Saint-Omer, la tatăl meu.

Roşi pînă la rădăcina părului. Roşeaţa asta învăluia tristeţea amintirilor sale. Spusese Saint-Omer şi gîndise Saint-Ouen.

— Iar eu vin de la căpitan ! De, le potriveşte bine pe toate...

— Chiar aşa !

— Din prietenie pentru dumneata, ca să nu te chinuieşti prea mult la carceră, scurtează termenele de judecată şi execuţie. Noi vorbeam de patru zile... vei fi împuşcat în patruzeci şi opt de ore.

XVI

AJUNUL ULTIMEI ZILE

La vorbele caporalului, Belle-Rose privi cîmpia ce se întindea pînă departe, radioasă în splendida zi de vară. Caporalul îi surprinse plutirea privirii.

— Adică, vei fi împuşcat dacă vreau eu, zise el.

— Din cauza ta se dă peste cap şi consiliul de război ? îl întrebă captivul rîzînd.

— Eu comand execuţia şi nu voi spune că n-am făcut nimic ca să te salvez de puştile lor. Am eu planul meu şi, pe legea mea, am să-l duc la bun sfîrşit !

Mirat, Belle-Rose se întoarse spre caporal care, tot vorbind, trăsese şi zăvorul la uşa bine încuiată.

— Două precauţii nu strică, reluă la Déroute ; ferecăm uşa şi vorbim încet. Uite un scaun, aşază-te şi ascultă-mă atent.

Caporalul se aşeză lîngă sergent şi continuă :

— Domnul de Nancrais mi-a încredinţat paza postului. E tocmai ceea ce doream. Consiliul de război se întruneşte mîine dimineaţă ; dumneata vei fi judecat mîine seară, iar după semnarea sentinţei vei fi mutat la temniţa judiciară a regimentului, unde vei fi predat celor în drept, iar a doua zi, în faţa întregii garnizoane, vei fi pus la zid.

— Îţi mulţumesc, prietene, pentru asemenea detalii, mă interesează foarte mult... zise Belle-Rose.

— Ascultă-mă pînă la capăt ! Mai ales restul te va interesa : Dacă-l auzi pe tartorul de-acolo încuind uşa temniţei după tine, ai să înţelegi că intervenţia caporalului la Déroute nu-ţi va mai fi de folos ; cei închişi acolo, aşa cum scrie la carte, nu mai scapă. Dar de carcera asta cumsecade, unde stăm noi de vorbă, şi temniţa aceea blestemată ne despart încă douăzeci şi patru de ore. E chiar mai mult decît ar fi nevoie ca să evadezi.

Belle-Rose sări de pe scaun.

— Să evadez !

— Fără discuţie ! Crezi că la Déroute, caporalul din faţa ta, e dintre cei care-şi uită prietenii ? ! Îmi eşti drag şi gata ! Ideea e a mea şi te voi salva.

— Şi vei fi împuşcat !

— Ce-ţi pasă dacă vreau să-mi fac cheful ? Sînt încă liber... Spăl putina odată cu tine.

— Dumneata ?

— Bineînţeles ! Planul meu e frumos, ia gîndeşte-te : oamenii care trebuie să stea de gardă noaptea sînt toţi din căprăria mea ; m-am informat ; sînt camarazi buni care ar vrea să te ştie altunde... Cînd i-oi vedea adunaţi cu armele frumos aşezate deoparte, îi voi strînge roată şi le voi zice cam aşa : „Copii ! înăuntru se află un ostaş viteaz care ne-a dat adesea permisii de zece ore, cînd noi meritam carcera !"... „Aşa e !" vor răspunde ei. „Da, sigur că aşa e ! voi stărui şi eu; deci, camarazi, fiecare la rîndul lui — el ne-a trimis să ne plimbăm, să-i dăruim şi noi libertatea. Voi vă veţi duce la culcare, iar eu îi voi deschide poarta, voi nu veţi vedea nimic, iar el va pleca de-aici. Caporalul vostru vă ordonă : mergeţi la culcare !"

— Şi crezi că aşa vor face ?

— Îşi vor băga pumnii în ochi şi degetele în urechi, îi cunosc eu ! Cinci minute mai tîrziu ne vom strecura ca potîrnichile prin ţarini. Cum ţi se pare planul meu ?

— E grozav ; văd doar o dificultate.

— Care ?

— Aceea că nu-mi place să evadez.

A fost rîndul caporalului să sară de pe scaun.

— Nu-ţi place ? !... Haida-de, glumeşti !

— Nu, vorbesc serios ; ăsta mi-e gîndul.

— Bine ! fiecare cu ideea lui : dumitale îţi convine să rămîi, mie îmi convine să deschid poarta.

— Atunci vei pleca singur.

— Deloc, voi aştepta.

— Te vor aresta la revărsatul zorilor.

— Nu mă-ndoiesc.

— Şi te vor împuşca.

— O cred şi pe-asta.

— Du-te la dracu !

— Îmi place să rămîn aici.

Belle-Rose se ridică, străbătu de mai multe ori celula cu paşi mari. La Déroute, răsturnat pe scaun, îşi juca degetele foarte liniştit. Sergentul se opri în faţa acestui om de treabă, cu chipul atît de placid şi totodată hotărît.

— Prietene, îi spuse, luîndu-i mîna, ceea ce vrei să faci e curată nebunie !

— Nu mai mult decît ceea ce nu vrei tu să faci.

— Deci eşti hotărît ?

— Mai încape vorbă ? Am fost rîndaş, sînt caporal, voi fi şi mort, asta-i tot.

— Dar, admiţînd că primesc, te-ai gîndit la greutăţile ce-ar urma ?

— Maică precistă ! Dacă te gîndeşti la toate cele, nu mai încerci niciodată nimic !

— E o santinelă de rond, noaptea.

— Un risc şi nimic mai mult.

— Ostaşii care patrulează la zidurile de apărare.

— Rolul lor e să vadă oamenii, al nostru să-i ocolim.

— Ne vor prinde înainte de-a ajunge la graniţă.

— Cum o vrea Dumnezeu !

Belle-Rose bătu din picior. Caporalul continua să se amuze cu cele zece degete.

— La urma urmei, fă ce vrei ! izbucni sergentul, dacă eşti împuşcat, va fi din vina ta !

— Bineînţeles, spuse la Déroute şi se ridică.

Ziua se sfîrşea, bătuse de cinci seara. Caporalul plecă să-şi îndeplinească obligaţiile. Avea de vegheat asupra gamelei şi asupra prizonierului. Nu trecu mult după plecarea lui şi Belle-Rose scoase un creion din buzunar, scrise grabnic cîteva rînduri pe un petec de hîrtie. Cînd sfîrşi, se apropie de fereastra zăbrelită care dădea spre curtea interioară ; un artilerist era pe-aproape.

— Vrei să-mi faci un serviciu, camarade ? îl întrebă Belle-Rose.

— Dacă consemnul îmi permite, cu plăcere.

— Ia scrisoarea asta şi du-o domnului de Nancrais. Dacă nu e sus la el, caută-l pînă ce-l găseşti şi să nu te întorci pînă nu i-o dai în mînă.

— E ceva atît de urgent ?

— Destul. E vorba de viaţa unui om.

— Atunci, alerg.

Domnul de Nancrais, pradă durerii că își pierduse fratele, ordonase să nu fie tulburat sub nici un motiv ; dar la numele lui Belle-Rose, artileristul a fost îndată primit și-i luă scrisoarea. Erau următoarele rînduri :

„Domnule căpitan, dacă n-ați fi chiar domnul de Nancrais nu v-aș fi spus nimic despre cele întîmplate între caporalul la Déroute și mine ; dar încredințîndu-vă acest secret, sînt sigur că, în loc să-l pedepsiți, îl veți împiedica pe bietul meu camarad să se piardă : la Déroute crede că poate să mă ajute să evadez în noaptea asta. În zadar am încercat să-i schimb aceste gînduri ; continuă să stăruie, expunîndu-se la împușcare pentru a mă salva. Eu nu țin deloc la viață și, indiferent ce va face el, sînt hotărît să mă supun morții, dar nu vreau să-mi fie părtaș. E un om onest și voi fi disperat să-l văd murind. Apărați-l împotriva lui însuși.

BELLE-ROSE"

Domnul de Nancrais mototoli scrisoarea.

— Comunică-i lui Belle-Rose că voi face ceea ce îmi cere, îi spuse artileristului, care făcu repede stînga-mprejur.

— Adevărată inimă de soldat ! exclamă domnul de Nancrais rămas singur ; fratele meu și cu el, unul după altul ! Mor numai cei buni !

Și, exasperat, căpitanul sfărîmă cu pumnul măsuța de care se sprijinea.

La o oră după întoarcerea artileristului, Belle-Rose îl văzu pe caporalul la Déroute intrînd în celulă. Chipul bietului caporal exprima o mare descumpănire.

— Sîntem trădați ! zise, căzînd pe un scaun.

— Cum asta ? ! răspunse Belle-Rose, prefăcîndu-se foarte mirat.

— Căpitanul știe tot. Vreun ticălos de ostaș m-a auzit ! Îmi sorbeam supa, cînd tunarul de pluton a venit din partea căpitanului să-mi ordone să mă prezint îndată la el. Mă duc. Rămași singuri, domnul de Nancrais mi-a făcut semn să mă apropii : „Știu tot", mi-a spus. La aceste vorbe m-am tulburat și am bîlbîit un răspuns din care nu înțelegeam nimic nici eu însumi. „Liniște ! m-a oprit el. Dovezi nu

am. Nu vei fi chemat în faţa consiliului de război ; dar pentru a te împiedica de la vreo prostie, te trimit la închisoarea judiciară. Vei rămîne acolo trei zile... Dacă nu ai fi fost un bun ostaş, aş fi pus să fii bătut cu vergile... Ia asta şi pleacă !" Ies buimăcit şi afară găsesc trei tunari care m-au adus aici... Pe drum, m-am uitat la ce mi-a pus căpitanul în mînă : era o pungă în care am numărat doisprezece ludovici... Închisoare şi aur ! Nu mai pricep nimic... Sergentul care m-a înlocuit la comanda postului de gardă m-a lăsat să intru o clipă. Nemaipomenit !

— Nu trebuie să fii disperat... N-am reuşit şi-atîta tot.

— Mde ! Noaptea e neagră şi avem picioare bune !

— Tare mi-ar plăcea să te ştiu la închisoare... Vrei să-ţi rişti viaţa, iar eu nu ţin la viaţă deloc.

— Astă-seară, se poate ; mîine, însă !... Să ştii, n-am să mă împac cu gîndul ăsta niciodată !

O lovitură dată cu patul puştii în uşă îl întrerupse.

— Mă cheamă afară, spuse la Déroute... Abia am intrat.

Se ridică şi făcu de două ori înconjurul celulei. A doua lovitură cu patul puştii îl avertiză să se grăbească.

— Bine, strigă el. Cei trei tunari ai mei se sperie să nu capete guturai ! Adio, domnule sergent !

— Vrei să mă îmbrăţişezi, prietene ?

— Dacă vreau ! Nu îndrăznesc să ţi-o cer !

La Déroute sări de gîtul lui Belle-Rose şi îl strînse mult timp în braţele sale.

— Şi cînd te gîndeşti că nu ne vom mai vedea ! strigă el, izbucnind în plîns.

— Ba da, acolo sus ! spuse Belle-Rose arătînd către cer.

— E cam departe...

A treia lovitură cu patul puştii răsună în uşă. La Déroute se grăbi, deschise repede şi dispăru. Se sufoca. După ce Belle-Rose nu mai auzi zgomotul paşilor cadenţaţi ai micii escorte, scoase din buzunar scrisoarea încredinţată de domnul d'Assonville şi citi conţinutul: Era ca un testament prin care tînărul căpitan îl instituia pe Belle-Rose drept executor al ultimelor sale dorinţe, făcîndu-i cunoscută existenţa unui copil pe care l-a avut de la domnişoara de la Noue, înainte de căsătoria cu ducele de Châteaufort. Acest copil dispăruse şi domnul d'Assonville îl delega pe Belle-Rose să-l ceară, încredinţîndu-i diverse acte care l-ar fi

putut ajuta în cercetări. Belle-Rose nu sfîrşi lectura fără s-o fi întrerupt de mai bine de zece ori. Lacrimi arzătoare îi brăzdau obrajii. Numele Genevièvei, acest nume care-l umplea de oroare şi totodată de-o dulce beţie, revenea fără încetare pe buzele lui, laolaltă cu acela al domnului d'Assonville ; şi, în marea neorînduială a gîndurilor lui, amintirea Suzannei era singurul adăpost în care sufletul său rănit mai putea afla mîngîiere. Dar chiar Suzanne, nu era oare pierdută pentru el ? Din toate părţile, numai speranţe secerate. Florile tinereţii sale se veştejiseră înainte de-a se deschide, iar în scurta sa viaţă pe care gloanţele o vor stinge în curînd nu vedea altceva decît dureri funebre şi lupte deşarte.

— Facă-se voia Domnului ! oftă el, şi, aruncîndu-se în genunchi, se rugă.

Cînd zorii zilei începuseră să lumineze colinele palide ale platoului, Belle-Rose scria încă. În faţa lui se aflau mai multe scrisori, una adresată doamnei d'Albergotti, celelalte Claudinei, tatălui său, Guillaume Grinedal, lui Cornelius Hoghart, doamnei de Châteaufort şi domnului de Nancrais. Mai calm şi stăpîn pe sine, se aruncă pe patul de campanie, aşteptînd ora consiliului de război. La nouă dimineaţa, un pichet de artilerişti se opri în faţa celulei. Un ofiţer cu spada în mînă apăru în prag şi-i făcu semn lui Belle-Rose să înainteze. Peste cinci minute intra în sala consiliului de război, prezidat de maiorul regimentului. Domnul de Nancrais îşi avea locul la dreapta maiorului. Chipul îi părea calm ; era numai foarte palid. La o masă aşezată în faţa maiorului şedea grefierul. Plutonul de artilerie se afla în faţa tribunalului, pe o estradă, Belle-Rose rămînînd în picioare, ceva mai în faţă. Fundul sălii era plin de curioşi, printre care un mare număr de ostaşi. La sosirea sergentului, în mulţime se stîrni murmur şi mişcare ; urmă o linişte adîncă. Grefierul dădu citire actului de acuzare, din care rezulta că sergentul Belle-Rose, după ce şi-a rănit grav locotenentul, s-a făcut vinovat de crimă de dezertare. După citirea actului, maiorul trecu la interogarea deţinutului.

— Numele ? întrebă.

— Jacques Grinedal, zis Belle-Rose, sergent în compania domnului de Nancrais.

Auzindu-şi numele, domnul de Nancrais tresări şi, în tot timpul interogatoriului, rămase cu capul sprijinit în mîini.

— Vîrsta ? continuă preşedintele.

— Douăzeci şi trei de ani.

După ce grefierul consemnă toate răspunsurile în procesul-verbal, lui Belle-Rose i se puse întrebarea dacă l-a rănit pe domnul de Villebrais cu două lovituri de spadă, nu departe de Neuilly. Belle-Rose răspunse afirmativ ; dar pentru a-şi apăra onoarea de soldat, rugă tribunalul să aibă îngăduinţa de a-l asculta ; iar cum maiorul consimţi, Belle-Rose povesti scena ce determinase duelul. Declaraţia i-a fost ascultată într-o deplină tăcere. Un murmur lung se auzi în sală. Mulţimea îl socotea nevinovat pe ostaş.

Maiorul luă de pe masa consiliului un teanc de hîrtii.

— Mărturisirile acuzatului Belle-Rose, spuse el, sînt confirmate de declaraţiile scrise şi semnate ce ne-au fost trimise de la Paris : una provine de la vizitiul care l-a condus pe ostaş şi pe sora sa ; cealaltă, de la un gentilom irlandez, Cornelius Hoghart, care a fost martorul luptei. Ele nu au fost dezminţite de domnul de Villebrais, căruia i-au fost transmise şi a cărui absenţă aici o regretăm.

După audierea acestei înşiruiri de fapte, consiliul de război, considerînd purtarea lui Belle-Rose drept act de legitimă apărare, îl absolvi de acuzaţia de atentat la persoana unui ofiţer. Singura ce mai rămînea în picioare era crima de dezertare.

— După duelul cu locotenentul de Villebrais, de ce nu te-ai întors la Laon, unde se afla atunci compania ? întrebă maiorul.

— Aşa am avut intenţia, dar m-a împiedicat un accident.

— O rană, poate ?

— Da, domnule maior.

— Puteai scrie, ca să fii învoit pînă la vindecare.

— E adevărat.

— Rămînînd acolo unde te aflai, ştiai că te faci vinovat de crimă de dezertare ?

— Ştiam şi mă recunosc vinovat.

— Poţi să ne dai măcar unele explicaţii motivînd absenţa dumitale ?

Belle-Rose clătină negativ din cap. Maiorul schimbă cîteva cuvinte cu membrii consiliului de război şi, întorcîndu-se spre Belle-Rose, îl mai întrebă dacă nu are nimic de adăugat în apărarea sa. După răspunsul tot negativ, ordonă ca acuzatul să fie dus în temniţă. Plutonul de infanterie ieşi, escortîndu-l pe Belle-Rose, sala fu evacuată şi consiliul intră în deliberare.

Spre seară, sergentul de gardă deschise uşa celulei.

— Sus, camarade, şi urmează-mă !

— Unde mă duci ? întrebă Belle-Rose.

— Eh ! Acolo unde nu mergi decît o singură dată.

— La celula condamnaţilor ?

Sergentul dădu din cap.

— Bine ! continuă Belle-Rose ; înţeleg.

Patru tunari îl încadrară, conducîndu-l la carcerele din alt corp de clădire. Era o încăpere boltită, mică, îngustă şi luminată doar prin două lucarne bine zăbrelite. Un pat nenorocit, o băncuţă la perete şi un crucifix de lemn, într-un cui din faţa îngustă a uşii. Era un loc întunecos, umed şi rece — o anticameră de mormînt. Lui Belle-Rose i se înscrise numele în registrele închisorii, după toate formalităţile. Un moment mai tîrziu, intră în celulă adjutantul de maior şi grefierul. Grefierul ţinea o hîrtie în mînă. Belle-Rose se descoperi, iar santinelele prezentară armele. Torţele fixate în manşele de fier înfipte în perete se aprinseră şi, la lumina aceea roşietică, ce făcea să sclipească spada goală a adjutantului de maior şi muschetele soldaţilor, grefierul dădu citire hotărîrii consiliului de război. Hotărîrea spunea în esenţă că numitul Jacques Grinedal, zis Belle-Rose, acolo de faţă, sergent în compania de Nancrais din corpul de tunari, făcîndu-se vinovat şi recunoscîndu-şi crima de dezertare, consiliul de război, întrunit în oraşul Cambrai, îl condamnă conform ordinelor militare la pedeapsa cu moartea. După citirea sentinţei, grefierul îl întrebă pe Belle-Rose dacă nu mai are nimic de spus.

— Nimic, domnule ; doresc doar să ştiu ce fel de moarte mi-a hotărît consiliul ?

— Consiliul, apreciind buna dumitale purtare şi antecedentele dumitale, a hotărît ca spînzurarea să fie înlocuită prin împuşcare.

— Binevoiți, domnule, să mulțumiți consiliului, care nu mă lasă să mor de o moarte infamantă și-mi acordă unica șansă pe care o doream. La ce oră este execuția ?

— Mîine dimineață la orele unsprezece.

— Voi fi gata, domnule.

— Dacă faci parte din sfînta noastră religie, poate vrei un confesor, înainte de-a te afla în fața Domnului, acum cînd te desparți de oameni ?

— Doream să vă rog.

Grefierul făcu un semn maimarelui temnicerilor, care ieși și reveni repede cu un preot. Toată lumea se retrase și, cînd ușa se reînchise, Belle-Rose rămase numai cu confesorul.

XVII

MÎNA UNEI FEMEI

A doua zi, la ceasurile zece, maimarele temnicierilor intră în celulă. Belle-Rose dormea, culcat pe patul jalnic din celulă ; după o noapte petrecută în rugăciuni înflăcărate, oboseala trupului învinsese frămîntările sufletești. Preotul se ruga, îngenuncheat sub crucifixul din perete. Temnicerul îl bătu pe umăr pe condamnat.

— Sus, sergentule ! spuse, a bătut ceasul.

Belle-Rrose se ridică îndată. Preotul înaintă spre el.

— Părinte, iartă-mi greșelile, spuse ostașul, îngenunchind.

Preotul ridică mîinile către cer.

— Condamnat de oameni, eu te iert în fața lui Dumnezeu, ai suferit, mergi în pace. Și făcu semnul crucii pe fruntea credinciosului. Apoi, preotul și soldatul se îmbrățișară. Belle-Rose purta încă veșmintele date de doamna de Châteaufort. Își scoase haina de mătase roșie cu brandeburguri, ce-i punea silueta în valoare, rugîndu-l pe primul-temnicer să-i îngăduie să i-o lase în dar călăului în-

chisorii, iar banii din punga de la centură să-i împartă soldaţilor din gardă.

— Cu excepţia a cinci ludovici, adăugă, pe care îi vei da puşcaşilor ; le datorez ceva pentru osteneală.

Un locotenent în mare ţinută apăru în pragul uşii.

— Sergent Belle-Rose, înainte ! comandă el.

Douăzeci de tineri în ţinută de campanie aşteptau condamnatul. Toţi erau încruntaţi şi lăsară ochii în jos în momentul cînd apăru Belle-Rose cu preotul la dreapta sa. Chiar locotenentul părea emoţionat şi îşi mușca mustaţa. Belle-Rose îl salută mai întîi pe ofiţer, apoi pe soldaţii ale căror rînduri se desfăcură pentru a-l încadra. S-a dat semnalul şi trupa s-a pus în mişcare. Sergentul purta o vestă de moar alb cu o centură brodată în reţea de aur ce-i strîngea talia şi-i accentua ţinuta frumoasă ; avea capul descoperit iar buclele sale lungi fluturau pînă pe umeri. Jumătate de companie fusese plasată în afara cazărmii tunarilor, sub ordinele primului locotenent. Se aliniară şi porniră pe drumul meterezelor. O tăcere adîncă domnea în rîndurile ostaşilor. Din timp în timp cîte unul tuşea şi îşi ducea mîna la ochi. Belle-Rose le zîmbea camarazilor. Străzile pe care înainta cortegiul erau pline de lume, strînsă peste tot, de-a lungul caselor, în faţa uşilor, la ferestre, în pragul prăvăliilor. Toate privirile se îndreptau spre condamnat ; nenumărate exclamaţii ţîşneau din mijlocul mulţimii, citeai mila pe toate feţele. Mersul lui Belle-Rose era hotărît, faţa calmă şi mîndră ; un surîs melancolic îi înflorea pe buze. Văzîndu-l atît de tînăr şi frumos, lumea era adînc mişcată, mai ales femeile, al căror suflet e mai gingaş, îşi exprimau cu voce tare şi cu ochii în lacrimi compătimirea.

— Ce tînăr şi ce frumos e ! ziceau ele. Vor avea inima să-l omoare ?

Cele care îl deplîngeau astfel se ridicau pe vîrful picioarelor să-l privească mai îndelung. Belle-Rose auzea toate exclamaţiile, deslușea sentimentele din priviri, şi-i pătrundeau în suflet întristîndu-l şi mîngîindu-l totodată. Mai multe doamne se aplecaseră la un balcon din colţul unei străzi ; una dintre ele, care ţinea un trandafir în mînă, îl lăsă să cadă cu un gest de mare compasiune. Belle-Rose culese floarea şi, ducîndu-o la buze o salută pe

tînără. Celelalte persoane din balcon se înclinară la rîndul lor, emoționate, iar doamna cu floarea duse batista la ochi și începu să plîngă. Cortegiul își continua calea ; dar Belle-Rose întoarse capul înainte de-a trece de colțul acelei străzi, să mai privească încă o dată la tînăra cea frumoasă.

— Gîndește-te la cele sfinte, fiule, spuse preotul, care-i urmărise privirea.

— Da, părinte, dar am douăzeci de ani ! răspunse Belle-Rose cu un zîmbet blînd.

Bunul preot oftă.

— Diavolul te ispitește ! mai zise confesorul.

— Nu, părinte, inima mea care se desparte de lume.

Figurile fermecătoare ale femeilor pe care le vedea îi aminteau lui Belle-Rose cînd de Suzanne, cînd de Geneviève. Trecînd de acel colț de stradă, preotul îi arătă cerul, iar condamnatul își înălță ochii fiindcă nu mai zărea balconul... Cortegiul înainta încet prin mijlocul mulțimii care creștea clipă de clipă. Ajunse în sfîrșit la porțile orașului și se îndreptă spre un cîmp de manevre, unde o mie de bărbați și încă vreo două sute în plus erau așezați în front. Era și domnul de Nancrais printre ei, călare, în fruntea companiei sale. Armele străluceau în soare și tot poporul din Cambrai acoperea taluzurile și locurile de acces spre cîmpul de manevre. Cînd cortegiul apăru în fața porților, începu răpăitul tobelor, ofițerii traseră spada și trupa ridică arma. Belle-Rose își înălță fruntea, o clipă înclinată sub greutatea amintirilor, își plimbă privirile cu hotărîre peste șirurile de ostași, cu armele scînteietoare. În momentul cînd escorta intra în incinta fatală, un zgomot confuz se ridică din mulțime, o mie de capete se întoarseră și strigăte îndepărtate izbucniră deodată. Lumea venită din Cambrai se repezi din toate părțile, iar valurile ei năvalnice ajunseră pînă la detașamentul care-l conducea pe Belle-Rose.

— Grațiere ! Grațiere ! se auzea strigîndu-se și cuvîntul domina tumultul.

Crezînd că vor să elibereze condamnatul prin forță, locotenentul care comanda escorta ordonă să se strîngă rîndurile și să se pregătească armele. Dar în momentul cînd ordinul urma să fie executat se zări un călăreț venind

în goană prin porțile Cambraiului. Omul era acoperit de noroi și de praf ; calul gîfîia, iar crupa lui albă și înspumată sîngera. Călărețul nemaiavînd glas să strige, flutura în vînt o hîrtie sigilată cu ceară roșie. Lăsîndu-l să treacă, mulțimea se dădu la o parte cu strigăte de bucurie, iar călărețul ajunse în galop în clipa cînd domnul de Nancrais, cu sabia în mînă, alerga spre cortegiul ale cărui rînduri se desfăcuseră și ele. Calul trecu ca un trăsnet, căzînd la picioarele maiorului ; iar călărețul, în picioare, prezenta hîrtia pecetluită cu marele sigiliu regal. Ofițerii se strînseră în jurul maiorului ; mulțimea tăcea și cei o mie de soldați, uitînd de disciplină, întinseră capul să vadă și s-audă. Nu puteau auzi nimic, dar tot ascultau. Dezordinea domnea. Deodată, cercul ofițerilor se rupse și domnul de Nancrais, cu hîrtia într-o mînă și pălăria într-alta, porni în galop. Într-o clipă, ajunse în fața detașamentului de execuție așezat în front și se opri. Chipul său, atît de posomorît cu o oră mai-înainte, strălucea de bucurie. Își flutura pălăria și, cu voce tunătoare, strigă : „Trăiască regele !“ Nimeni nu știa încă ce se întîmplase, dar toți ostașii și toți cei de față răspunseră într-un glas tot cu strigătul de „trăiască regele !“, strigăt ce se rostogolea acum ca tunetul peste metereze, pînă în cîmpie. Apoi se lăsă o liniște de-ai fi auzit cîntecul ciocîrliei din înaltul cerului. Domnul de Nancrais se ridică în scări :

— Sergent Belle-Rose, apropie-te ! strigă el puternic.

Belle-Rose făcu zece pași înainte.

— Jacques Grinedal, zis Belle-Rose, sergent în compania tunarilor, continuă domnul de Nancrais, regele, stăpînul nostru, ca o dovadă a bunătății sale atotputernice, te grațiază și te absolvă de pedeapsa cu moartea pe care ți-ai atras-o pentru crima de dezertare, și-ți îngăduie să-ți reiei uniforma și însemnele gradului tău. Așa să se facă, după voința sa ! Trăiască regele !

Toată trupa repetă strigătul, cu pălăriile în vîrful puștilor, iar mulțimea aplaudă îndelung, manifestîndu-și zgomotos bucuria. Ai fi zis că Belle-Rose e un personaj de mare importanță, atît de tumultuos se manifesta bucuria publică. Tinerețea, înfățișarea plăcută, curajul condamnatului făcuseră din el, într-un singur ceas, un erou. Mort, l-ar fi uitat toți, chiar de-a doua zi ; viu, mulțimea îl

aclama cu entuziasm. Dar Belle-Rose nu se gîndea la nimic. Tot ceea ce auzea i se părea un vis. De data asta, domnul de Nancrais nu ţinea să-şi ascundă mulţumirea. În faţa întregii garnizoane, îl îmbrăţişă pe sergentul pe care, semnul de afecţiune al superiorului îl mişcă mult, mai mult decît întreg entuziasmul al cărui obiect devenise. În acel moment, călăreţul care adusese vestea cea bună se apropie de Belle-Rose şi, trăgîndu-l de mîneca vestei, îi spuse încet :

— Şi pe mine nu mă îmbrăţişezi ?

Întorcîndu-se, Belle-Rose se trezi în braţele lui Cornelius Hoghart.

O jumătate de oră de la scena povestită, Belle-Rose, căruia nu-i fusese uşor să scape de năvala mulţimii care voia să-l poarte în triumf, Cornelius Hoghart şi domnul de Nancrais se aflau împreună acasă la căpitan.

— Aveţi, desigur, de vorbit, spuse domnul de Nancrais celor doi prieteni ; lui Belle-Rose i s-a acordat pentru astăzi o permisie de zece ore, rămîneţi împreună şi mîncaţi după pofta inimii, aici sau în altă parte, cum vreţi. Mi-a sosit corespondenţa de la Paris, mă duc s-o cercetez.

Faţă de moartea pe care o văzuse cu ochii, viaţa i se părea acum mai frumoasă lui Belle-Rose. Chiar dacă rădăcinile durerii mai dăinuiau, dăruirea voluntară a tinerei vieţi i se părea un sacrificiu după care disperarea nu mai avea de ce să-şi ceară dreptul. Ofranda fusese făcută, soarta o refuzase. Balanţa sta drept între Belle-Rose şi destinul darnic. Se petrec adesea în fundul sufletelor, chiar şi al celor mai sincere, asemenea amestecuri de sentimente care lămuresc lucrurile cele mai nelămurite în aparenţă. Sergentul, salvat printr-o minune, nu-şi dădea seama de transformarea misterioasă ce se petrecea acum cu el ; dar, cînd îl văzu pe Cornelius întinzîndu-i mîna peste masă, luă un pahar cu vin de Spania, îl bău pînă la fund şi, cu inima tresăltînd, înţelese că mai există încă loc, pe viitor, pentru tinereţe, speranţă şi iubire.

— Îţi datorez viaţa ! exclamă Belle-Rose, strîngînd mîna gentilomului irlandez. Într-o zi onoarea, într-alta capul ; dacă continui în ritmul ăsta, cum mă voi achita vreodată ?

— Iți va fi mai ușor s-o faci, cum nici cu gîndul nu gîndești, răspunse Cornelius.

— Spune-mi, repede, cum ? !

— În curînd va veni și timpul acela. Dacă consimți chiar acum, prea curînd aș fi debitorul dumitale ! Și, dealtfel, datoria de care-mi vorbești nu mi s-ar cuveni decît pe jumătate.

— Pe jumătate ?

— Fără îndoială ! Hîrtia pecetluită care te-a salvat de gloanțe eu am adus-o, dar nu eu am obținut-o.

— Cum ? ! Nu tot dumneata ai fost cel care...

— Ei, Doamne, nu.

— Cine, atunci ?

— Ce să zic !... Cineva care se pare că te iubește cu patimă. Belle-Rose roși.

— Ai înțeles ? continuă Cornelius.

— Nu, într-adevăr nu, caut...

— Dacă începi să cauți, înseamnă că ai și găsit... Mai trebuie să o numesc pe doamna...

— Marchiza d'Albergotti ?

— Nu... ducesa de Châteaufort.

La numele ei, Belle-Rose tresări.

— Fără ea, ai fi fost mort ! reluă Cornelius. Cîtă recunoștință îi datorezi ! Ce n-a făcut pentru a te salva !

Numele doamnei de Châteaufort redeșteptă în cugetul lui Belle-Rose tot zbuciumul. Înclină capul și păstră tăcerea.

— Ciudată poveste ! continuă Cornelius. Acolo unde bărbații nu pot nimic, femeile pot totul !... Nu cunosc un paspartu mai bun decît o frumoasă mînă albă ; Căci poate deschide și porțile conștiințelor, și lacătele temnițelor. Cînd scrisoarea dumitale a ajuns la Paris — unde întîrziam nici eu nu știu să spun de ce, urmă irlandezul, roșind ușor — m-am simțit în mare cumpănă. Ce să fac, încotro s-o apuc? Am alergat mai întîi la țară, la sora dumitale, la domnișoara Claudine...

— Ah ! exclamă Belle-Rose, căruia nu putuse să-i scape emoția gentilomului rostind acel nume.

— Da, e o tînără persoană care are mult mai mult simțul lucrurilor decît ar arăta ochii ei veseli și zîmbetul poznaș. Așteptam de la ea un sfat bun și am găsit-o în la-

crimi ; primise, ca și mine, un bilet prin care îi anunțai intenția de a te prezenta în fața consiliului de război din Cambrai. S-ar fi adresat, desigur, doamnei d'Albergotti ; din păcate, bărbatul acestei înalte doamne era la Compiègne, iar pentru dumneata ar fi trecut de zece ori timpul să fii împușcat înainte ca intervenția lui să-ți poată veni în ajutor. Neștiind cui să mă adresez am luat-o la întîmplare și, fără să știu prea bine cum și ce, m-am dus la palatul domnului de Louvois. Am intrat pe poarta mare, am urcat scara principală și am intrat într-o sală în care se strînseseră mai multe persoane. O ușă era chiar în fața mea, înaintez, dar un ușier se ridică : „Ce doriți ?" mă întreabă. La asemenea cuvinte, mă hotărăsc în disperare : „N-aș putea vorbi cu excelența sa, domnul ministru ?" îi spun ușierului. „Domnul ministru este ocupat acum, veți intra cînd vă va veni rîndul ; pe cine să anunț excelenței sale ?... „Nu mă cunoaște", îi răspund. „Aveți atunci o scrisoare de recomandare, o hîrtie oficială de audiență ?"... „Nu am nimic din toate acestea", zic iarăși. „În acest caz îmi este cu totul imposibil să vă introduc la domnul ministru"... „Și totuși", stărui... „Nu insistați, vă rog, datoria mi-o interzice." încheie ușierul. În acel moment se deschide ușa, un gentilom se retrage, altul se prezintă, ușierul mă părăsește și rămîn pradă gîndurilor negre. Toate persoanele care așteptau au intrat pe rînd, timpul trecea, disperarea începuse să pună stăpînire pe mine.

— Bietul Cornelius ! murmură Belle-Rose.

— Mă hotărîsem, văzînd asemenea nenorocire, să plec la Saint-Germain și să mă arunc la picioarele regelui, cînd, la un moment dat, o doamnă a intrat pe ușă, îndreptîndu-se spre cabinetul ministrului. Ușierul s-a ridicat îndată și s-a înclinat adînc. „Domnul de Louvois?" a spus doamna. „Domnul ministru este încă ocupat"... „Spune-i numele meu, trebuie să-i vorbesc fără întîrziere !" Ușierul a dispărut. Există unele amănunte, de mică importanță, care devin adevărate revelații. Tonul și agitația doamnei m-au făcut să-i intuiesc atotputernicia. „Doamnă !" am strigat, îndreptîndu-mă spre ea, binevoiți a-mi acorda o mare favoare !" ...„Despre ce este vorba ?" întrebă ea întorcîndu-se. Am rămas o clipă uimit. Privirea femeii era poruncitoare,

gura dispreţuitoare, obrazul palid ; dar era frumoasă ca o regină a zînelor din poveşti. „Doamnă, am reluat eu, este vorba de un biet sergent care a dezertat"... Atunci doamna s-a apropiat şi m-a privit lung. „Are un tată bătrîn, o soră tînără, şi-abia de-a trecut de douăzeci de ani"... „Numele lui ?" m-a întrerupt ea. „Belle-Rose"... Doamna scăpă un strigăt şi se clătină. M-am repezit să o susţin, dar ea-şi revenise din prima tulburare şi mi-a întins mîna. „Şi dumneavoastră veniţi să-l salvaţi ?... Sînteţi un brav gentilom!" Privirea aspră a doamnei se înmuie, mi s-a părut că o lacrimă îi tremura în colţul pleoapei. „E foarte firesc, i-am spus, îl iubesc şi o iubesc pe sora lui."

Cornelius roşi şi se opri brusc, ca un cal care a pus din greşeală piciorul pe un povîrniş primejdios. Belle-Rose ridică ochii. Un zîmbet cald îi lumina faţa care mai înainte era atît de întunecată.

— Acesta-i, deci, marele secret ? !

— L-am spus ? ! Bine ! Fie ; nu voi întîrzia să-ţi vorbesc ; dar acum lasă-mă să-mi continui povestirea ; va veni şi rîndul poveştii mele. Cred că femeia nu m-a auzit bine, fiindcă a întrebat : „Dar ce primejdie îl paşte ?" „Primejdia de a fi împuşcat, asta-i tot". Ea a pălit. „Oh ! a exclamat, se mai împuşcă încă ?"... „Se împuşcă mereu !"... „Ce e de făcut, atunci ? Dacă îi motivez concediul sau dacă obţin să nu fie judecat ?"... „Înainte de a sosi un ordin ca acesta, va fi condamnat"... „Dumnezeule ! Consiliu de judecată ! Un consiliu... Şi eu am venit tot pentru el !"... „Ei, bine, doamnă, avem nevoie de graţierea lui"... „Graţierea ! O voi avea... dar cine o va duce ?"... „Eu ; dacă nu voi fi ucis în drum, voi ajunge la timp pentru a-l salva !"... „Aşteaptă-mă aici... mă întorc îndată !" Cea care-mi vorbise aşa dispăru iute prin uşa pe care uşierul o întredeschidea. Am rămas singur cîteva minute, care mi s-au părut secole. O mie de gînduri copleşitoare îmi pustiau mintea. Necunoscuta avea oare puterea pe care i-o atribuiam ? Interesul pe care ţi-l arăta era oare adevărat ? Deodată, uşa s-a deschis şi femeia a revenit. N-am mai văzut nimic de data asta decît documentul pe care îl ţinea în vîrful degetelor ei albe ca zăpada. „Luaţi-l, îmi spuse. Poartă sigiliul regal. Aveţi viaţa lui. Plecaţi repede !" Faţa îi radia. M-am înclinat să-i sărut mîna, „Numele dumneavoastră, doamnă ? Ca

tatăl său, sora sa și el însuși să vă binecuvînteze ?"... „Numele meu ? Sînt doamna de Châteaufort, dar să nu-i spuneți."

— S-a gîndit să-mi ascundă binefacerea ei ! exclamă Belle-Rose.

— De trei ori mi-a repetat să păstrez tăcerea, dar nu mi-am ținut făgăduiala... Nu cred că există ură sau greșeală pe care un asemenea bine să n-o șteargă. Am coborît cu doamna de Châteaufort, careta ei o aștepta în fața palatului. „Aveți grijă, mi-a spus și, strîngîndu-mi mîna, a plecat. O jumătate de oră mai tîrziu dam frîu liber calului și galopam pe drumul spre Cambrai.

— Și ai ajuns la timp !

— Nici nu știi ce teamă mă biciuia în timp ce dam pinteni calului, iar după fiece popas mă zoream și mai tare. O voce îmi striga că viața dumitale atîrnă de goana mea și treceam pe drum ca glonțul... Dar să nu ne mai gîndim la asta acum... Trăiești !

— Doamnei de Châteaufort îi datorez această existență atît de des și în atîtea feluri tulburată !

— Ei, și numai ei ! Spune-mi, o cunoșteai, așadar pe doamna ducesă de Châteaufort ?

Belle-Rose își înălță fruntea grea de întristare ; tot sufletul său se oglindea în ochii ce-l priveau pe Cornelius ; apoi, luînd în mîinile sale mîinile prietenului, îi vorbi cu un accent plin de nespusă emoție :

— Frate, prietene, dacă pot conta pe afecțiunea dumitale, așa cum poți conta dumneata pe a mea, niciodată numele doamnei de Châteaufort să nu mai fie pronunțat între noi, și să nu mă întrebi niciodată dacă am cunoscut-o sau nu. Niciodată, mă înțelegi ?...

— Bine, spuse Cornelius. Am uitat tot.

În acest moment domnul de Nancrais intră în sală.

— Locotenente, zise, nu mai e timp de vorbă. Ora plecării a sunat.

— Locotenente ! strigară deodată Belle-Rose și Cornelius. Cui vă adresați, domnule căpitan ?

— Dumitale, Belle-Rose, citește singur :

Și domnul de Nancrais îi întinse tînărului o hîrtie purtînd armele regelui.

— Am găsit acest brevet printre hîrtiile care mi-au fost trimise de la Paris. Este în ordine, şi dumneata nu ai decît să i te supui.

— Eu, locotenent ! Eu ! exclamă Belle-Rose.

— Ministrul face bine lucrurile, cînd le face, continuă domnul de Nancrais ; graţierea, avansarea şi o sută de ludovici pentru echipament. Iată ordonanţa : este o sumă pe care vistiernicul regimentului ţi-o va număra mîine.

Domnul de Nancrais se bucura de uimirea, de emoţia lui Belle-Rose ale cărui priviri treceau de la Cornelius la căpitan şi de la căpitan la brevet.

— Ai moştenit funcţia domnului de Villebrais, reluă domnul de Nancrais, a domnului de Villebrais pe care corpul ofiţerilor îl elimină din batalion, urmînd să dea socoteală lui Dumnezeu pentru infamiile sale.

— Dee cerul să-mi iasă în cale ! izbucni Belle-Rose.

— Este o ostilitate din care iau jumătate asupra mea, spuse căpitanul, dacă ar fi demn de ura noastră. Să lăsăm timpul să-şi îndeplinească opera. Ziua care a început rău sfîrşeşte bine, Belle-Rose, iar veştile bune vin una după alta. Mîine plecăm la frontiera din Nord.

— Sîntem în război ?

— Sîntem în război şi batalionul nostru se ataşează corpului de armată de sub comanda domnului duce de Luxembourg. Este un bărbat viteaz în război şi sub ordinele lui vei avea repede prilej să tragi spada. Fii gata ; trompetele răsună mîine în revărsatul zorilor.

— Grozav, Belle-Rose ! strigă Cornelius, cînd domnul de Nancrais se retrase să vadă de ultimele pregătiri pentru plecare. Soarta se poartă cu dumneata ca o cochetă ce este ! După ce s-a încruntat la tine atîta timp, acum te copleşeşte cu favoruri.

— N-am făcut nimic pentru a le primi, dar sper că spaniolii mă vor ajuta să le merit.

— Acum, cînd treburile dumitale au luat drumul cel bun, locotenenţa voastră îmi va permite să i le amintesc şi pe ale mele ?

— Ale dumitale, dragul meu Cornelius ? le cunosc la fel de bine ca şi dumneata. Iubeşti o tînără fată care este sora mea, şi din felul cum mă priveşti pot crede că sora mea va răspunde la această iubire din tot sufletul.

— Este credința mea cea mai scumpă.

— E cît se poate de bine, sînt mulțumit că sentimentele ei sînt încredințate unei inimi fără greș. Dar pentru că este o fată cinstită, așa cum și dumneata ești un om cinstit, văd mari dificultăți pînă la deznodămîntul acestei iubiri împărtășite.

— Și care ar fi, ia spune-mi, rogu-te ?

— Mai întîi sora mea, este o plebee, fiind fiica unui simplu dresor de șoimi.

— Este ceva la care doar familia mea ar avea dreptul să se opună, dar cum eu singur sînt în toată familia, îți va conveni, sper, ca noblețea mea să se împace cu plebeismul dumitale.

— Totuși...

— De ajuns, despre asta. Și apoi, dacă ții la așa ceva, nu uita că acum ești ofițer : sabia înnobilează.

— Fie ! Dar Claudine nu are ca zestre aproape nimic.

— Acest aproape nimic seamănă așa de mult cu puținul pe care-l am eu, încît, fără să se compromită cine știe ce, averea mea poate să se alăture sărăciei ei.

— Ai o logică ce nu-mi permite să mai continui ! Obstacolele ridicate de mine le văd doborîte.

— Pe asta și contam ; deci consimți ?

— Așa trebuie, și pentru ea, și pentru dumneata, și pentru mine ! Dar nu ajunge numai consimțămîntul meu. Există undeva pe lume, lîngă Saint-Omer, un bătrîn cinstit care se numește Guillaume Grinedal, și care are, îmi închipui, unele drepturi asupra domnișoarei Claudine.

— Sigur că da ! Voi fi acolo în douăzeci și patru de ore !

— Iar poștele regale vor avea trei-patru cai căzuți în spume !

— Atîta pagubă pentru ei ! Meseria lor e să gonească !

— Și a noastră de a ne face planuri frumoase, pe care o ghiulea de tun le-ar putea reteza dintr-odată.

— Ei ! O jumătate din viață trece făurindu-ți planuri ; e un cîștig asupra celeilalte jumătăți.

— Deci, pleci ?

— Mîine la răsăritul soarelui. Dumneata te duci în Flandra, eu în Artois.

— Și de acolo, pe curînd la Paris ?

— Nici gînd ! La armată, alături de dumneata.
— În rîndurile noastre ?
— Fără îndoială ! Un irlandez este pe jumătate francez. Întîi ne vom bate bine și apoi mă voi căsători.

XVIII

UN OM CHIBZUIT SCAPĂ CAII

Războiul din 1667 a fost preludiul marelui război din 1672, care a început *cum cade trăsnetul din cer senin*, pentru a folosi expresia cavalerului Temple privind invadarea Olandei. O sută de mii de oameni s-au pus dintr-odată în mișcare, au trecut rîurile Meuse și Sambre, cucerind Flandra cu iuțeala fulgerului. Franța a oferit atunci un spectacol magnific. Un rege tînăr, elegant, îndrăgostit de toate faptele mari și glorioase, a atras la curtea sa elita inteligențelor răspîndite în regat. Molière și Racine au făcut din scena franceză prima scenă a lumii ; Louvois și Colbert dirijau afacerile publice ; Condé și Turenne erau în fruntea armatelor ; poeții cei mai vestiți, scriitorii cei mai iluștri, femeile cele mai celebre, cei mai eminenți prelați, o mulțime de oameni de seamă prin știința, prin spiritul, prin virtuțile lor au adus Parisului un renume ce se întindea pînă la cele mai îndepărtate hotare ale Europei. Era o impozantă reuniune de generali, oratori, savanți, oameni de litere, miniștri, nobile doamne, cum rar mai întîlnești în istoria imperiilor. Franța era și luminată, și puternică, avea dubla autoritate a armelor și a literelor, iar supremația ei se întindea asupra tuturor bunurilor, și cele ale spiritului, și cele ale politicii : comanda cu sabia și guverna cu pana. În timpul scurtelor răgazuri de pace, națiunile învinse de ea veneau să se instruiască la acest focar de lumină ce strălucea în plină Europă, la acest Paris minunat care da lumii fizolofi sau soldați, cărți sau revoluții pentru a o conduce. Ludovic al

XIV-lea, sfătuit de cardinalul Mazarin, a semnat la 7 noiembrie 1659 tratatul Pirineilor, pierderea bătăliei navale de la Dunes de către spanioli, luarea Dunkerque-ului, a Gravelines-ei, Oudenarde-ei și a altor ținuturi importante, silind Spania să propună pacea, care a fost acceptată. La pacea semnată pe insula Feisans, Ludovic al XIV-lea cîștiga confirmarea puterii în Artois, Roussillon, Perpignan, Mariembourg, Landrecies, Thionville, Philippeville, Gravelines, Montmédy, și mîna Mariei-Thérèse, fiica lui Filip al IV-lea, infanta Spaniei. Ludovic al XIV-lea, stăpîn la el acasă, s-a gîndit că din acel moment poate stăpîni și evenimentele din exterior. Timp de opt ani s-a ocupat să cimenteze alianțe, să neutralizeze eforturile unor puteri de-a căror rivalitate s-ar fi putut teme, să ducă peste tot strălucirea, supremația Franței. Spania recunoaște prioritatea Franței în urma unei neînțelegeri survenite la Londra între ambasadorii celor două țări ; papa Alexandru al V-lea este constrîns să retracteze printr-o răsunătoare reparație publică ofensa adusă ambasadorului Franței de către garda sa corsicană ; Dunkerque și Mardick sînt cedate englezilor în schimbul a cinci milioane de franci-aur ; alianța cu elveții este reînnoită. Orașul Marsal din Lorena este cucerit, piratii din Alger sînt pedepsiți. Portughezii sînt susținuți împotriva spaniolilor, iar împăratul Leopold primește în ajutor șase mii de voluntari care îl slujesc împotriva turcilor, participînd glorios la bătălia de la Saint-Gothard. În acest timp, regele Franței aștepta prilejul ca să intervină ; cei mai abili generali îi comandau armata instruită și fortificată ; marina fusese sporită ; și-a lăsat aliata, Olanda, să se epuizeze într-un război steril, stînd gata să intre în acțiune cînd, în sfîrșit, moartea lui Filip al IV-lea îi permite să-și încerce puterile. În calitatea lui de cap al familiei și în virtutea unor drepturi de succesiune, Ludovic al XIV-lea revendică Țările de jos de la spanioli. Iar în timp ce formidabile preparative de război par că amenință întreaga Europă, festivitățile umplu de strălucire reședințele regale de la Versailles și Saint-Germain, teatrul invită pe străinii iluștri și pe oamenii cei mai însemnați ai țării la capodoperele poeziei ; peste tot se ridică splendide monumente, iar curtea, excelînd în etichetă și strălucire, trăiește fuga

zilelor în mijlocul fastului regalității triumfătoare și al minunatelor opere ale inteligenței respectate. Deodată, în mijlocul acestei păci fecunde, înfrumusețată de nenumăratele creații ale artelor, izbucni războiul și, la toate frontierele din nord, se aprinse pîrjolul. Regele însuși trece rîul Sambre, urmat de cei mai renumiți comandanți ai timpului, Condé, Turenne, Luxembourg, Crequi, Grammont, Vauban, cei care-i asigurau victoria. În această zguduire generală, oscilațiile erau atît de brusce și de profunde încît perturbările cele mai mici, surprize ale sorții și-ntîmplării, puteau deveni extrem de importante. Atunci cînd marile războaie sau răsturnări sociale tulbură națiunile, îndrăzneala, inteligența, știința sînt trepte de nădejde ; stratificările sociale se schimbă, și cei care sînt încă jos speră să urce. E momentul pentru cei plini de energie să-și croiască drum. Apoi, agitația odată potolită, oamenii se liniștesc și o cumpănă stabilă dă pace țării.

Toate aceste gînduri trecură ca un fulger prin mintea lui Belle-Rose ; întrevedea un viitor limpede și dorea din tot sufletul să sosească ceasul luptei. A doua zi, în zori, domnul de Nancrais îl chemă pentru a-i încredința organizarea și comanda unui corp de recruți care urmau să sosească la Cambrai.

— O vei lua înainte, în fruntea bătrînilor mei ostași, îi spuse căpitanul ; mă vei întîlni la Charleroi, și foarte curînd va fi bine.

Lui Belle-Rose i-ar fi plăcut să plece imediat dar a trebuit să se supună ; dealtfel, misiunea cu care fusese însărcinat era o dovadă de încredere ; s-a resemnat cînd îi văzu îndepărtîndu-se, în același ceas, pe Cornelius și pe domnul de Nancrais, unul spre Saint-Omer, celălalt spre Charleroi. Desigur că ați ghicit că la Déroute nu a fost cel din urmă venit printre cei ce-l felicitau pe Belle-Rose pentru noul lui grad.

— Nu mă gîndesc deloc la avansare, zise sărmanul caporal ; singurul lucru la care năzuiesc acum este să fiu la ordinele dumneavoastră. Dacă îmi veți permite să nu vă părăsesc voi fi cel mai fericit dintre oameni !

— Asta se va hotărî cînd vom fi la regiment. Sînt sigur că domnul de Nancrais îmi va acorda această îngăduință, care îmi va face aceeași plăcere ca și ție.

Îmbărbătat astfel și plin de bucurie, la Déroute o luă pe drumul spre metereze, unde se strîngea compania. Cînd tocmai înainta iute spre rîndurile ei, domnul de Nancrais îl strigă.

— Ei, năzdrăvanule, unde alergi ? ! îl întrebă.

— Alerg la soldații mei... Am întîrziat puțin, dar voi cîștiga timpul pierdut cu împunsături de suliță în burta spaniolilor !

— E vorba deci de suliță și de spanioli ! Dar halebarda unde-ți e ?

— Halebarda ? repetă caporalul uimit.

— Ei asta-i ! Sper că vorbesc pe franțuzește ! Nu ți s-a spus că ești sergent, sau ai uitat ?

— Eu, sergent ! !

— Au trecut trei ceasuri de cînd ai fost numit.

— Abia de-un ceas am ieșit de la răcoare...

— Și-ai să te-ntorci acolo dacă nu-ți pui repede însemnele gradului. Aleargă sau te tai !

La Déroute, cu totul zăpăcit, îl salută pe căpitan și plecă. Dar în același timp, mintea noului sergent, care nu era prea ascuțită, se frămînta să descopere cauza avansării. Dacă a meritat să fie pedepsit, de ce i s-a dat halebarda, chiar înainte de expirarea pedepsei ? Iar dacă, dimpotrivă, purtarea lui merita o recompensă, de ce să fie vîrît la închisoare ? De fapt, căpitanul era mulțumit sau nemulțumit de el ? Această dilemă depășea puterea de înțelegere a bietului la Déroute : era o enigmă tulburătoare a cărei dezlegare îi scăpa. După cum se înțelege, niciodată n-ar fi îndrăznit să-l întrebe direct pe domnul de Nancrais ; s-ar zice că pînă la moarte l-a chinuit această întrebare.

În timp ce compania lui se îndrepta spre frontiera din nord, Belle-Rose grăbea cît putea organizarea recruților. A depus o activitate atît de însuflețită, încît în puține zile ostașii săi au fost pregătiți pentru plecare și au ajuns cu el în frunte la cartierul general al armatei chiar înainte de începerea campaniei. Armata Flandrei era comandată de domnul principe de Condé, care avea sub comanda sa pe domnul de Luxembourg, domnul duce d'Aumont și alți generali. Batalionul de artilerie din care făcea parte compania domnului de Nancrais aparținea corpului de

armată al domnului de Luxembourg, prezent printre primele pe malurile Sambrei, la Charleroi. Cînd Belle-Rose ajunse la tabără, se înnopta. Fu recunoscut de santinelele postate în faţa comandamentului artileriei, îşi plasă oamenii la grupările indicate, iar la înştiinţarea că domnul de Nancrais lipseşte în interes de serviciu, intră în cortul care îi fusese pregătit. Belle-Rose tocmai voia să-şi desfacă centironul şi să-şi scoată haina cînd, ridicînd cutele pînzei de cort, la Déroute apăru în faţa ochilor săi. Sergentul era abătut şi trist, dar în semiîntunericul cortului locotenentul nu-i observă expresia din primul moment.

— Ei ! Tu eşti, bunul meu la Déroute ? ! Eşti primul chip de prieten pe care îl întîlnesc aici, fii binevenit. Te simţi bine ?

— Mulţumesc, treacă-meargă. Aş dori ca toată lumea să se simtă ca mine.

— Pe legea mea, prietene, nu toată lumea ar fi încîntată să aibă înfăţişarea pe care o ai dumneata în seara asta. Poate că te simţi bine dar nu se prea vede.

— Cu sănătatea îmi merge bine dar nu totdeauna poţi fi mulţumit de cîte vezi.

— Fără îndoială că filozofia asta e cuminte, însă nu ţi se potriveşte dumitale, de-a cărui avansare am aflat. M-ai urmat repede, şi-mi închipui că nu te-ai aşteptat la asta.

— Nu, într-adevăr, şi avansarea m-a mirat şi mi-a dat gînduri care încă mă mai frămîntă, atunci cînd nu am altceva mai bun de făcut. Halebarda de sergent este bastonul meu de mareşal.

— Ei, lasă !

— Ştiţi părerea mea în privinţa asta, domnule locotenent. Cu toate că nu e puţin lucru, mi-aş da bucuros pielea pentru ca un altul decît mine să-mi poarte uniforma.

— Pe ce ton vorbeşti, bietul meu sergent ! Ţi s-a întîmplat vreo nenorocire ?

— Mie ? Nu, din păcate ! Unde n-am eu asemenea noroc ?... Aşa ceva cade pe capul oamenilor cumsecade, pe mine mă ocoleşte.

Belle-Rose se apropie de la Déroute şi-l privi. Abia acum îl izbi chipul tras pe care slaba lumină a unei biete lumînări nu i-l arătase deslușit de la început.

— Spune repede ! Ce ţi s-a întîmplat ?

— O mare nenorocire... nu ştiu cum să încep.

— Despre ce e vorba ?

— De căpitanul nostru.

— Domnul de Nancrais ! Dar eu vin de la comandament şi mi s-a spus că lipseşte în interes de serviciu.

— Mi se pare că nu ştiţi încă nimic.

— Dar tu ce ştii ?

— Domnul de Nancrais este la închisoare.

— El ? De ce ?

— A încălcat ordinele generalului.

— O infracţiune la disciplină, el, căpitanul nostru ? ! Imposibil !

— Dacă vă spun că l-am văzut. Altfel v-aş fi vorbit ?

— Cum s-a întîmplat ?

— Încă nu înţeleg nimic ! Ce vreţi ? De la moartea fratelui său, domnul de Nancrais a devenit de nerecunoscut. Altădată era atît de stăpîn pe el, acum, parcă e apucat. Mirosul prafului de puşcă îl înnebuneşte ; se aprinde în faţa inamicului ca un fitil de tun la foc !

— Dar ce anume s-a întîmplat ? Ce anume ?

— Asta-i : trebuie mai întîi să ştiţi că domnul duce de Luxembourg, printr-un ordin de zi, a interzis ostaşilor să rişte înaintarea dincolo de o zonă din jurul taberei ; a ordonat, sub pedeapsa cu moartea, să se evite orice întîlnire cu inamicul. Proclamaţia scrisă a fost pusă la vedere peste tot şi citită în dormitoare. Se spune, în taină, că domnul de Luxembourg vrea ca înainte de-a porni la luptă să aştepte sosirea regelui, care, aşa cum ştiţi, va lua parte personal la operaţiuni.

— Lasă-l pe rege şi spune-mi de domnul de Nancrais.

— Or, azi către prînz, domnul de Nancrais trecea călare pe lîngă Gosselies. Era întovărăşit de cîţiva dragoni purtînd culorile reginei şi din regimentul din Nivernais. Un grup de cercetaşi spanioli trecuse rîul Piélou şi jefuia un cătun. Cîţiva din ai noştri, văzînd asta, s-au înflăcărat. „Dacă n-ar fi ordinul de zi, a spus unul, i-aş umfla eu pe nemernicii ăştia !"... „La dracu' a zis altul. Mai bine plec repede de-aici, fiindcă mîna mea prea tînjeşte după garda spadei !"... „Pe legea mea, aşa-i ! a adăugat al treilea." —

...Şi iată că patru-cinci ofiţeri fac stînga-mprejur, doar să nu pună mîna pe pistoale. Domnul de Nancrais nu spunea nimic dar îşi răsucea mustăţile cu privirea aţintită asupra spaniolilor, care-şi făceau de cap dînd foc clopotniţei. Deodată un stegar de cavalerie, venit direct de la curte în tabără, trase spada : „La naiba cu ordinele !“ strigă el. „Nimeni n-a spus că un ofiţer al regelui poate să-i vadă arzînd drapelul fără să ridice spada !“ Dădu pinteni calului şi porni înainte, apoi se opri. „Îl lăsăm fără apărare, domnilor ? !“ strigă la rîndul său domnul de Nancrais, îndreptîndu-şi calul spre cătun. Toţi l-au urmat binişor. Disciplina le cerea să se întoarcă, mînia şi înflăcărarea ducea trupa pe urmele ofiţerului. „Hei ! îl omoară ! continuă căpitanul. Înainte şi trăiască regele !“... Îşi înfipse pintenii în burta calului şi porni în galop. Fiecare, gata, după el ! Bietul stegar era pe jumătate mort ; şapte-opt călăreţi l-au înconjurat grăbindu-se să-i vină în ajutor, dar, sărmanul, a căzut sub picioarele cailor cu capul despicat de-o lovitură de spadă. Ofiţerii, furioşi, s-au repezit la spanioli, omorînd peste zece şi risipind restul. Antrenaţi de avîntul lor, domnul de Nancrais împreună cu toţi camarazii de luptă se aruncară în urmărirea cetei duşmane, cu spadele înainte, lovind şi rănind, cum dădea Dumnezeu, pe toţi fugarii, care şi-or fi zis că au năvălit diavolii. O companie din regimentul Nivernezilor, care venea de la manevre, recunoscînd uniforma corpului de cavalerie şi înţelegînd ce primejdie îi paşte pe ofiţerii lor dincolo de rîul Piélou, se grăbesc să li se alăture şi, curînd ajung cu toţii la Gosselies, de unde porniseră incendiatorii. E o poziţie militară bună ; duşmanul a amplasat acolo un tun şi cinci-şase sute de oameni, dar nimic nu ne rezistă.

— Şi tu erai acolo ?

— Drept să spun, aflîndu-mă prin preajmă, am văzut ce se-ntîmpla şi m-am dus şi eu după căpitanul meu. Domnul de Nancrais era ca un leu. Fără pălărie, cu haina sfîşiată peste tot, îşi îndemna calul acolo unde lupta era mai crîncenă ; şi-a frînt spada în burta unui duşman şi, înarmat doar cu sabia, lovea mereu strigînd : „trăiască regele !“ la fiecare lovitură. La fiecare izbitură de sabie mai pierea unul. Înspăimîntaţi, spaniolii au rupt rîndurile. Tunurile erau acum ale noastre, iar cînd nu le-au mai ră-

mas decît morţii, au ridicat steagul alb, sus pe redută. Făcînd socotelile, noi pierdusem treizeci de oameni, fără să numărăm răniţii ; dar cucerisem satul şi reduta.

— Frumoasă faptă de arme ! exclamă Belle-Rose entuziasmat.

— Foarte frumoasă, fără îndoială, dar de aici a ieşit mare încurcătură, după cum veţi vedea. Uitasem de disciplină, şi a trebuit să ne amintim de ea mai pe urmă. Cînd am fost stăpînii locului, încă însufleţiţi de elanul luptei, domnul de Nancrais a grupat ofiţerii în jurul său. „Domnilor, le-a spus, am comis o greşeală ; este gravă. O iau asupră-mi, fiind cel mai vinovat"... „Sîntem cu toţii !", strigară vitejii gentilomi. „Atunci, fiind cel mai bătrîn dintre voi, reluă căpitanul, eu voi aduce la cunoştinţa domnului duce de Luxembourg cele întîmplate"... Ofiţerii ceilalţi au vrut să replice, dar le-a impus tăcerea printr-un gest. „Primul vinovat e mort. Pe mine m-aţi urmat, domnilor." Domnul de Nancrais a repartizat oamenii regimentului Nivernaise la diferite posturi, şi-a aruncat sabia ciobită şi, foarte liniştit, s-a îndreptat spre cartierul general. A trecut o oră de cînd sosise acolo şi încă nu ieşise de la general, iar cînd a ieşit, mergea spre închisoare.

— Eşti sigur ?

— L-am întîlnit în drum, şi, văzîndu-mă, mi-a făcut semn să mă apropii.

— Soarta mea e pecetluită, la Déroute, mi-a spus el. Dacă Belle-Rose soseşte în noaptea asta, spune-i să încerce să mă vadă. O oră după răsăritul soarelui va fi prea tîrziu.

Belle-Rose se repezi să-şi pună haina, îşi încheie centironul şi-şi puse repede pălăria.

— Vă duceţi să-l vedeţi, domnule locotenent ? întrebă la Déroute.

— Nici gînd !

— Atunci, încotro alergaţi ?

— La domnul duce.

— Nu vă va primi ; e în consiliu în noaptea asta.

— Forţez intrarea !

— Domnule locotenent, fiţi atent !...

— La ce ?

— Vă riscați viața !

— Ei și ? ! Ori îmi pierd viața, ori i-o salvez pe a sa.

Belle-Rose nu-l mai asculta pe la Déroute și ieși pe ușă, îndreptîndu-se în goană spre cartierul general. La Déroute îl urma de la distanță. Primele santinele îl lăsară să treacă, epoleții și dezordinea uniformei făceau să fie luat drept un aghiotant însărcinat cu vreun ordin de către prințul de Condé. Dar la intrarea casei unde locuia generalul, un grenadier îl opri.

— Nu se trece, spuse.

— Domnul de Luxembourg mă așteaptă, răspunse Belle-Rose cu îndrăzneală.

— Parola ?

— N-o știu.

— Atunci nu puteți intra.

— La dracu' ! Aș vrea s-o văd și pe-asta !

Și Belle-Rose trîntindu-l cu putere pe grenadier, pătrunse pe coridor dintr-un salt. O lumină era aprinsă în capul scării, pe care o urcă sărind treptele, înlătură violent două plantoane care vegheau pe palier, deschise ușa din fața lui și dispăru înainte ca santinela să-și fi putut arma muscheta. Domnul duce de Luxembourg ședea într-un fotoliu adînc ; ținea în mînă corespondența urgentă, iar pe-o masă la-ndemînă erau risipite hărți și hîrtii. La zgomotul pe care-l făcu Belle-Rose intrînd în încăpere, generalul nici nu întoarse capul, doar ce strigă :

Ce mai este ? ! Ce mai vor de la mine ? ! N-am ordonat să nu fie lăsat nimeni să intre ? !

— Domnule duce, eu am forțat consemnul.

La aceste cuvinte și la timbrul unei voci necunoscute, ducele de Luxembourg se ridică.

— Este o îndrăzneală care vă va costa scump, domnule ; și mîna lui atinse un clopoțel din care și sună.

Soldații de planton și cîțiva ofițeri intrară.

— Doar un cuvînt, vă implor ! Dispuneți apoi de viața mea ! spuse Belle-Rose în momentul cînd, fără îndoială, domnul de Luxembourg era gata să dea ordinul de arestare.

Generalul tăcu o clipă, ochii lui măriți de inginare îl cercetară atent pe Belle-Rose ; încurcătura în care părea că se află tînărul ofițer, cinstea și francheța înfățișării,

hotărîrea privirii, neliniștea ce i se citea pe față îl impresionară pe ilustrul comandant. Schiță un semn și ceilalți plecară, iar ducele de Luxembourg rămase singur cu Belle-Rose.

XIX

GRÎUL ȘI NEGHINA

Generalul și locotenentul se priviră o clipă înainte de a-și vorbi. Dacă s-ar fi putut citi în inima domnului de Luxembourg, s-ar fi văzut, poate, trecînd, incerte și fugare, licăririle unei amintiri înecate printre umbrele unei vieți furtunoase și plină de tumultul faptelor. Cît despre Belle-Rose, niciodată nu se aflase încă, cel puțin așa credea el, în prezența unui atît de faimos comandant, al cărui renume strălucea chiar printre alte nume răsunătoare și de temut ca Turenne și Condé. O sfială plină de respect îi cuprinse inima, și privirea sa mîndră se plecă în fața domnului de Luxembourg, deși tînărul îl domina prin înălțime. Pîlpîirea amintirii dispăru fulgerător și generalul nu mai văzu înaintea sa decît un ostaș viteaz pe care trebuia să-l asculte mai întîi, și-apoi să-l pedepsească.

— Ce doriți ? Vorbiți, spuse.

— Vă implor iertarea unui vinovat.

— Numele său ?

— Domnul de Nancrais.

— Căpitanul care i-a bătut azi pe spanioli și a luat Gosselies ?

— Frumoasă acțiune, domnule general !

— Nu există acțiuni frumoase împotriva disciplinei !

— Se ardea drapelul francez pe teritoriul regelui !

— Există un ordin de zi, domnule. Puteau să ardă zece drapele și să fie jefuite cincizeci de sate, datoria ostașului era să nu se miște !

— Printr-o greșeală s-a ajuns la victorie.

— Nu era vorba de a învinge, ci de a asculta. Dacă vocea generalilor este nesocotită, ce devine disciplina ? Iar fără disciplină nu există armată !

— Este prima oară cînd domnul de Nancrais a învins fără ordin.

— Va fi și ultima.

— Monseniore...

— Trebuie dat un exemplu. Într-o vreme în care ne vin de la curte o mulțime de tineri ofițeri care nu au deprinderea războiului, a tolera o încălcare atît de gravă a legilor militare înseamnă a autoriza altele, nenumărate. Domnul de Nancrais va plăti cu viața.

— Vă implor, domnule duce, ascultați-mă !

— Ei bine, domnule ! Cine sînteți pentru a stărui într-atît ?

— Belle-Rose, locotenent în corpul de artilerie.

— Belle-Rose ! Un nume aparte ! Belle-Rose !

— Numele nu are nimic de-a face cu cele întîmplate.

— Fără îndoială, continuă generalul, care nu-și putu reține zîmbetul ; îi sînteți frate, rudă, prieten ?

— Domnul de Nancrais este căpitanul meu.

— Așa s-ar putea cîștiga niște trese...

— Monseniore ! exclamă Belle-Rose cu un accent de reproș.

— Ei bine, ce ? ! La război așa e obiceiul : fiecare pentru sine și ghiulele pentru toți.

— Dar...

— Destul ! Am binevoit să vă ascult, domnule, și să uit pentru un moment infracțiunea gravă pe care ați comis-o forțînd consemnul care-mi apăra ușa ; dar această indulgență pe care sper că n-o să mă faceți s-o regret nu e un motiv pentru a ierta greșeala de care s-a făcut vinovat domnul de Nancrais. V-am și spus-o : Domnul de Nancrais va fi împușcat mîine, în zorii zilei.

— Nu, monseniore, izbucni Belle-Rose cu îndrăzneală, nu, asta nu se va întîmpla !

— Și cine, aici, mă va putea împiedica ?

— Chiar dumneavoastră !

— Eu ? !

— Da, dumneavoastră !

— Domnule Belle-Rose, bagă de seamă ! amenință ducele, îngălbenindu-se.

— O, nu mă tem pentru mine ! Buna-credință mă apără, așa cum dreptatea dumneavoastră îl va apăra pe domnul de Nancrais. Nu se omoară un soldat viteaz fiindcă are sînge în vine.

— Drace !

— Da, monseniore, dacă ați fi fost în locul lui probabil că ați fi făcut la fel !

La această replică promptă, ducele nu se putu opri să nu zîmbească iar.

— Poate, zise, dar dacă ar fi fost el în locul meu, ar fi făcut întocmai ca și mine !

Belle-Rose nu se lăsă :

— O bandă de tîlhari insultă drapelul francez, un căpitan al regelui e acolo și nu trage spada pentru a-i pedepsi pe insolenți ! Asta e de-a dreptul imposibil ! Poartă trese ofițerești, ce Dumnezeu ! Focul mistuie satul, mirosul prafului de pușcă ți se urcă la cap, un cal nechează, o lovitură bruscă de pinteni și totul pornește, nu atît fiindcă a vrut-o, ci fiindcă a fost om. Ce se întîmplă atunci ? Dușmanul o ia la goană, este urmărit cu spada în mînă, alungat din spate, se ucide în dreapta și-n stînga, ai noștri dau în vălmășag peste o redută și-o iau cu asalt, văd cum se înfige drapelul alb pe metereze, și toți strigă : „Trăiască regele !" oamenii se îmbrățișează victorioși, iar la întoarcere, în locul unei recompense, îi așteaptă un glonte de muschetă ! Și dumneavoastră, monseniore, care condamnați atît de repede și fără greș oamenii, vi se cunosc bine vitejiile !... Ați fi trecut și domnia-voastră zeci de rîuri, ați fi masacrat zece mii de spanioli, ați fi cucerit treizeci de redute ! Iată ce-ați fi făcut, cît sînteți și mare duce și *paire de France*, iată ce-aș fi făcut și eu, care nu sînt decît un locotenent... !

— Ei bine, vă vom împușca pe amîndoi, zise generalul.

Belle-Rose tresări. Înflăcărarea sa generoasă uitase o clipă calitatea omului căruia îi vorbea. Auzindu-i cuvintele, elanul său juvenil se potoli ca apa în clocot cînd torni peste ea apă rece.

— Ați pledat foarte bine cauza domnului de Nancrais, adăugă domnul de Luxembourg cu demnitate ; curajul stă

bine tinereții, iar cel de care ați dat dovadă vă onorează, făcîndu-mă în același timp să am o și mai bună părere în privința caracterului domnului de Nancrais. Nu poți fi un om oarecare dacă poți inspira asemenea devotament. Dar trebuie ca disciplina să-și urmeze cursul. Cu părere de rău pentru rugămințile dumneavoastră, regret că trebuie să repet că mîine în zori domnul de Nancrais va fi împușcat.

Domnul de Luxembourg îl salută pe Belle-Rose cu un gest nobil, însă locotenentul nu se mișcă. Ducele se încruntă :

— Credeam că v-am explicat clar, domnule ?

— Iertați-mă, monseniore, dacă stărui încă, dar...

— Of, domnule Belle-Rose ! Am vrut să nu iau drept o jignire îndrăzneala dumneavoastră, dar o insistență prea mare mă va obliga să-mi amintesc cine sînteți dumneavoastră și cine sînt eu.

Belle-Rose surîse cu tristețe.

— Ah, de-ați face-o, dacă această diferență v-ar aminti că dumneavoastră puteți face o faptă bună, în timp ce eu nu pot decît să vă rog.

Domnul de Luxembourg își reprimă un gest de nerăbdare :

— Fiindcă nu vreți să mă înțelegeți, permiteți-mi, domnule, să chem pentru a cere să fiți condus la cartierul artileriei.

Sfîrșind cele spuse, ducele se apropie de masă pentru a lua iar clopoțelul, dar Belle-Rose, prevăzîndu-i mișcarea, se repezi și opri mîna generalului.

— Aveți milă, monseniore ! strigă el.

Un fulger de mînie trecu prin ochii domnului de Luxembourg ; se eliberă îndată și, prinzîndu-l pe Belle-Rose cu o mînă de reverul hainei, ridică în cealaltă un pistol pe care i-l propti în piept. Arma era despiedicată, dar numai amorsa luă foc și ducele, furios, aruncă pistolul la picioare. Nici un mușchi de pe fața lui Belle-Rose nu se clintise. Dar domnul de Luxembourg rămăsese cu capul întins spre tînăr. În violența gestului lui, hainele lui Belle-Rose se desfăcuseră, iar la pieptul dezgolit al locotenentului strălucea un medalion de aur, atîrnînd de un șnur de mătase. Mîna generalului strînse medalionul.

— De unde aveți acest medalion ? strigă cu o voce frîntă.

— Medalionul ?... L-am găsit.

— Unde ?

— La Saint-Omer.

— Cînd ?

— În 1658. Dar de ce vă interesează medalionul ? E vorba de domnul de Nancrais.

— L-ați găsit la Saint-Omer în 1658 ? continuă ducele. Dumneavoastră ? Chiar dumneavoastră ?

— Da, eu, răspunse Belle-Rose, care nu înțelegea nimic din emoția domnului duce de Luxembourg. Aveam pe-atunci doisprezece-treisprezece ani.

Domnul de Luxembourg se depărtă cîțiva pași și privi atent la tînărul locotenent. Un zăbranic părea că se ridică de pe fața sa, pe măsură ce-l cerceta din ochi.

— Ei da, în sfîrșit ! exclamă el. Iată că am găsit vaga asemănare ce m-a izbit la vederea ta. Belle-Rose, mi-ai spus ? Dar nu te cheamă Belle-Rose ! Numele dumitale e Jacques, Jacques Grinedal !

Belle-Rose îl privea uluit pe domnul de Luxembourg.

— Ei comedie ! Ești fiul lui Guillaume Grinedal, dresorul de șoimi ! Parcă nu știu eu bine căsuța de dincolo de marginea tîrgului ?

— Dumneavoastră ! izbucni Belle-Rose, care la rîndul lui începuse să cerceteze cu lacomă curiozitate trăsăturile generalului.

— N-ai păstrat nici cea mai mică amintire a unei zile din care, în mintea mea nici măcar o oră nu s-a șters ! Nu mi-ai dezmințit prezicerea : bravul copil a devenit un brav ofițer !

— Negustorul ambulant ! izbucni în fine Belle-Rose.

— Da ! negustorul ambulant, devenit, prin grația divină, general în serviciul regelui. Numai timpurile s-au schimbat ; inima nu s-a schimbat. Copil fiind, mi-ai făcut un serviciu ; ajuns acum bărbat în toată firea, e rîndul meu să te servesc.

— Domnule duce, dacă e adevărat că vă amintiți de noaptea petrecută sub acoperișul lui Guillaume Grinedal, îngăduiți-mi să nu vă cer altă dovadă a bunăvoinței dumneavoastră decît viața domnului de Nancrais.

— Tot mai insişti !

— Firește ! Nu doresc şi nu aştept nimic pentru mine ; faceţi ca această neaşteptată întîlnire să-mi salveze căpitanul, aşa cum prima noastră întîlnire v-a salvat pe Dumneavoastră. Printre toate zilele vieţii mele vor fi două zile binecuvîntate.

Domnul de Luxembourg sucea şi răsucea medalionul între degete, mîngîind cu privirea o imagine pe care capacul pe care-l desfăcuse i-o redescoperea.

— Nu te-ai schimbat deloc, prietene Jacques, spuse ducele. Eşti acelaşi băiat mîndru şi dîrz. Hai, du-te. Voi face pentru domnul de Nancrais tot ceea ce legile militare îmi vor permite.

De data asta, Belle-Rose înţelese că nu se cuvine să mai rămînă ; se înclină în faţa generalului şi ieşi. La Déroute îl aştepta afară. De cum şi-a recunoscut, în noapte, locotenentul, alergă spre el.

— În sfîrşit, dumneavoastră ! exclamă. De o oră tremur că n-aţi izbutit încă să-l vedeţi pe domnul de Nancrais, că stă acolo părăsit.

— O scînteie mai mult şi i-aş fi luat-o înainte.

— Înaintea domnului de Nancrais ?

— Da, numai că scînteia a întîrziat.

— Dumnezeu s-o binecuvînteze ! Şi domnul de Nancrais ?

— Nu e chiar atît de aproape de moarte precum crezi.

— L-aţi văzut, deci, pe domnul duce ?

— I-am vorbit : e un militar în adevărata putere a cuvîntului, cu replica promptă, de neclintit, hotărît, în stare să omoare un om ca vînătorul o ciocîrlie, dar de fapt cu inima gingaşă ca a unei domnişoare.

— Adică poţi obţine orice, pînă la sfîrşit, dacă nu ţi-a zburat creierii la început.

— Exact. Ţine, ia ludovicii ăştia şi du-te să bei în sănătatea lui.

— Mă duc să mă îmbăt, domnule locotenent !

A doua zi, un ofiţer din suita generalului veni să-l anunţe pe Belle-Rose că e aşteptat în marea sală a consiliului. Belle-Rose îşi îmbrăcă uniforma şi plecă. Cînd intră în sală, inima îi bătea să-i spargă pieptul. Domnul duce

de Luxembourg, înconjurat de un strălucitor stat-major, şedea într-un fotoliu somptuos ; printre marii ofiţeri ai suitei, mulţi purtau peste haine cordonul maiestăţii sale.

Domnul de Luxembourg îl salută pe Belle-Rose printr-un gest, indicîndu-i un loc situat în aşa fel încît să vadă bine tot ce urma să se întîmple. La un semn al generalului, toată lumea se aşeză într-o linişte deplină ; un ofiţer ieşi şi, puţin mai tîrziu, uşile deschise larg îl lăsară să treacă pe domnul de Nancrais, care intră urmat de doi grenadieri. Domnul de Nancrais îl zări pe Belle-Rose şi schimbară între ei un zîmbet, din partea unuia de adio, din a celuilalt de speranţă ; apoi căpitanul se înclină în faţa consiliului şi aşteptă. Domnul de Luxembourg îşi scoase pălăria cu pene albe şi se ridică.

— Domnule de Nancrais, zise, ieri aţi încălcat grav disciplina ; dumneavoastră, ca ofiţer, ar fi trebuit să daţi exemplu de supunere, pe cînd în fapt n-aţi ascultat de ordinele superiorilor şi, astfel, meritaţi o pedeapsă severă ; sînteţi decăzut din gradul dumneavoastră. Ieri mi-aţi predat sabia ; acum vă veţi preda tresele. Domnilor, făceţi-vă datoria.

La aceste cuvinte, doi ofiţeri se apropiară de domnul de Nancrais şi-i luară însemnele gradului. Domnul de Nancrais păli uşor. Belle-Rose înghemase de groază, nu îndrăznea să facă nici cea mai mică mişcare.

— Legile militare vă condamnă la moarte, ştiţi asta, domnule, continuă ducele de Luxembourg ; nu aveţi nimic de spus în apărarea dumneavoastră ?

— Nimic ; sentinţa domniei-voastre este justă şi o merit. Cînd violezi legile disciplinei, aşa cum am făcut eu, nu adaugi la greşeală o nenorocire, aceea de a rămîne în viaţă.

— Puteţi să vă retrageţi, domnule.

La aceste cuvinte, Belle-Rose îşi ascunse capul în mîini, şi stropi mari de sudoare îi năpădiră fruntea. Domnul de Nancrais făcu cîţiva paşi spre uşă ; tocmai trecea pragul cînd vocea generalului îl opri.

— Apropiaţi-vă, domnule, spuse.

Surprins, domnul de Nancrais reveni la locul lui din mijlocul sălii. Belle-Rose ridică fruntea.

— În numele regelui, reluă domnul de Luxembourg, şi acţionînd în virtutea drepturilor ce mi-au fost conferite, vă scutesc de pedeapsa cu moartea.

— Mă graţiaţi, pe mine ! exclamă căpitanul, făcînd doi paşi înainte. Degradat şi în viaţă ! Ce vreţi să ajung ? !

— Ascultaţi-mă pînă la capăt, domnule, şi dacă aveţi de obiectat ceva o veţi face pe urmă.

Domnul de Nancrais îşi încrucişă braţele la piept şi tăcu. Belle-Rose sta cu tot trupul aplecat înainte, ca să audă mai bine ce va mai spune ducele. Acesta continuă :

— Aţi fost pedepsit pentru greşeală domnule, aşa era drept ; este cinstit acum să fiţi răsplătit pentru victorie.

Domnul de Nancrais tresări, iar Belle-Rose respiră ca un om care a stat prea mult sub apă şi revine apoi la suprafaţă.

— Aţi spălat greşeala dumneavoastră în sîngele duşmanului, urma ei trebuia ştearsă. În numele regelui v-am luat sabia de căpitan ; în numele regelui vă încredinţez sabia de colonel. Luaţi-o, domnule, şi, slujindu-vă totdeauna ţara cu demnitate, aşa cum aţi făcut-o şi pînă acum, noi recompense nu vor întîrzia pentru dumneavoastră.

Domnul duce de Luxembourg îi întinse mîna domnului de Nancrais. Acest bărbat puternic pe care apropierea morţii nu-l putuse impresiona, se emoţionă ca un copil de vorbele generalului ; luă spada cu o mînă tremurătoare şi nu avu glas să mulţumească pentru favoarea atît de nobil acordată, încît nu mai putu să-şi exprime marea recunoştinţă decît prin tulburare şi emoţie. Ofiţerii îl înconjurară, iar domnul de Luxembourg se apropie pe neobservate de Belle-Rose.

— I l-ai amintit generalului pe negustorul ambulant, îi spuse, negustorul ambulant şi-a amintit.

Belle-Rose vru să răspundă, domnul de Luxembourg îl opri.

— Eram obligatul tău, continuă el cu bunătate, am vrut să-mi iau revanşa ; asta-i tot ; acum, în loc de un protector ai doi.

Puţin mai tîrziu era rîndul domnului de Nancrais.

— Știu ce-ți datorez, i se adresă lui Belle-Rose ; dacă ai pierdut un prieten, pierzîndu-l pe domnul d'Assonville, ai cîștigat în mine un frate, nu uita.

O puternică strîngere de mînă încheie această laconică declarație, și noul colonel alergă să se prezinte regimentului său. Cînd Belle-Rose intră la comandantul companiei lui se ciocni de cineva care tocmai ieșea.

— Cornelius !

— Belle-Rose ! strigară în același timp cei doi prieteni, și se îmbrățișară.

— E o zi fericită, reluă Belle-Rose. Mai sînt deci și asemenea zile în viață !

— Sînt mii ! replică vioi Cornelius, a cărui față radia de fericire. L-am văzut pe tatăl vostru, Guillaume Grinedal ; îmi spune fiule ; l-am văzut pe Pierre, care vrea din tot sufletul să fie soldat, sperînd să ajungă și căpitan ; am o scrisoare de la Claudine, care mi-a dovedit că sînt tot atît de iubit pe cît iubesc ; și te mai întrebi dacă există în viață zile fericite ! Viața e plină de asemenea zile !

Belle-Rose zîmbi.

— Ei ! continuă tînărul cu entuziasm, dacă voi mai întîlni vreodată o altă Claudine, ți-o voi dărui, și vei fi de părerea mea.

— O să-ncercăm, dar pînă atunci, dumneata vei deveni fratele meu de arme.

— Firește ; sînt voluntar și pretind să cuceresc Bruxelles-ul cu dumneata.

— Pierre va veni și el ?

— Bineînțeles ! Mă urmează !

— Așa de repede !

— Mîine ajunge la tabără și în aceeași seară speră să fie de gardă.

Tot vorbind despre preocupările și despre speranțele lor, cei doi tineri trecură de liniile armatei. Ziua era frumoasă și caldă, și-și prelungiră plimbarea pe cîmp. Cînd intrau pe un drum gloduros, o detunătură răsună la oarecare distanță, iar glonțul se turti de-o piatră, la doi pași de Belle-Rose. Cornelius se repezi la marginea drumului. Un ușor nor de fum plutea la liziera unui lan de hamei.

— Oho ! strigă el, sînt soldații spanioli care jefuiesc. Nu văd tabăra.

— Să ne întoarcem, răspunse Belle-Rose ; cînd spadele se ridică împotriva puştilor nu e luptă egală.

Se înapoiară amîndoi, atenţi, unul la dreapta, celălalt la stînga, să vadă ce se petrecea prin împrejurimi. Nu făcuseră nici cinci sute de paşi, cînd o nouă detunătură porni dintr-o pădurice. De data asta glonţul străpunse pălăria lui Cornelius.

— Un deget mai jos, exclamă Cornelius, salutînd duşmanul invizibil, şi eram mort.

O nouă lovitură urmă şi glonţul rupse reverul hainei lui Belle-Rose.

— Ei comedie ! exclamă. Sîntem smintiţi de-a binelea dacă ne facem ţinte vii ; hai repede în lanul de grîu.

Se repeziră amîndoi în lan şi se strecurară în direcţia taberei, ale cărei prime corturi se vedeau la o distanţă de o milă. Cîteva detunături mai izbucniră din loc în loc, dar gloanţele trase la întîmplare secerau spicele fără să-i atingă pe cei doi.

— Ne cred plini de bani ! zise Cornelius rîzînd. Pesemne că jefuitorii ăştia sînt negustori ruinaţi de război.

Furişîndu-se prin mărăcini, crînguri şi poteci adîncite, Belle-Rose şi Cornelius, cu piciorul sprinten şi ochiul la pîndă, ajunseră în împrejurimile taberei fără mare greutate. Primul post nu era mai departe de-o sută de paşi, cînd Belle-Rose, dînd cu piciorul într-un buştean, se împiedică ; în aceeaşi clipă două gloanţe trecură pe deasupra lui şi se înfipseră în trunchiul unui stejar.

— Binecuvîntată cădere ! exclamă Belle-Rose. Îi datorez viaţa.

Cîţiva soldaţi alergară la zgomotul ultimului foc tras de hoţi, iar Cornelius, cu spada în mînă, se repezi într-o ţarină vecină de unde se înălţa o fumegare nedesluşită. Dar jefuitorii dispăruseră.

— Să mergem ! spuse Cornelius venind lîngă Belle-Rose. Iată o luptă în care nu e nici o onoare să învingi. Neisprăviţii !

Străbăteau tabăra, cînd, la colţul unei străzi, Cornelius îl prinse de cot pe Belle-Rose :

— Priveşte-l !

Belle-Rose se uită şi-l văzu pe domnul de Villebrais, care trecea călare.

— E, îmi închipui, comandantul hoţilor, întări Cornelius.

XX

JOC DE CĂRŢI ŞI JOC DE ZARURI

Domnul de Villebrais era pe cale să intre în tabără cînd vestea sosirii sale se şi răspîndi. Statele majore ale diverselor regimente care alcătuiau armata trecură printr-o clipă de tulburarea, iar mai mulţi ofiţeri care aflaseră de purtarea lui faţă de Belle-Rose şi de uciderea domnului d'Assonville îşi exprimară cu tărie indignarea. Atîta îndrăzneală îi uimea. Dar domnul de Villebrais nu era omul să se sperie de atîta lucru ; ştiindu-se ocrotit la curte de o rudă care avea oarecare credit, îşi închipuia că va putea să braveze fără riscuri părerea camarazilor de arme. Era unul din acei oameni, şi nici nu ne închipuim cît de mare e numărul lor, care au inima laşă şi mintea îndrăzneaţă. Chiar în seara sosirii se duse, îmbrăcat în uniformă, într-un han unde se strîngeau ofiţerii care nu erau de serviciu, să pălăvrăgească între ei, să bea şi să joace cărţi. Cînd intră, societatea era numeroasă. Belle-Rose venise şi el, condus acolo de domnul de Nancrais, căruia îi făcea plăcere să-l prezinte personal ofiţerilor cunoscuţi de el, şi se bucurase de-o primire care dovedea atît stima pentru om, cît şi pentru colonel. Belle-Rose se afla, deci, înconjurat de tineri curajoşi şi loiali, bucuroşi să-i strîngă mîna. Domnul de Villebrais trecu printre grupuri, făcîndu-se că nu-şi vede rivalul şi, înaintînd spre o masă la care şapte-opt ofiţeri jucau cărţi, aruncă cîteva monezi de aur pe postav. Cel care făcea cărţile ridică ochii şi-l recunoscu pe domnul de Villebrais. Era un vechi că-

pitan de artilerie, recunoscut în tot regimentul pentru bravura lui.

— Pun zece ludovici, spuse domnul de Villebrais.

— Domnilor, eu nu mai joc, zise căpitanul și, lăsînd cărțile pe masă, se retrase.

— Domnule ! strigă locotenentul beat de furie, cu mîna pe garda spadei.

Bătrînul căpitan se opri un minut, îl măsură pe domnul de Villebrais din cap pînă în picioare cu un zîmbet dispreţuitor, și trecu fără să-i răspundă. Un tînăr mușchetar, purtînd culoarea neagră, adună cărțile și le amestecă.

— Faceți jocurile, domnilor.

Înainte de-a trage prima carte, dădu la o parte monezile puse pe masă de domnul de Villebrais și, scoțîndu-și cu afectare mănușa cu care le atinsese, o aruncă într-un colț. Domnul de Villebrais își mușcă buzele pînă la sînge.

— E o jignire de care îmi veți da socoteală, mormăi el cu glas surd.

Mușchetarul se ridică și-l privi pe domnul de Villebrais așa cum făcuse și bătrînul căpitan.

— Cu siguranță, exclamă întorcîndu-se spre camarazii săi, că masa asta este așezată într-un loc murdar ; te freci de lucruri infecte, hai să plecăm.

Domnul de Villebrais văzu roșu. În furia lui oarbă, vru să apuce de braț pe unul dintre ofițeri, un stegar din cavaleria ușoară ; acesta-l dădu deoparte, scuturîndu-și cu gravitate mîneca hainei. Semnalul fusese dat. Nimeni nu considera de demnitatea lui să procedeze altfel decît căpitanul de artilerie, care fusese citat pe armată pentru demnitate și loialitate.

— Care vrea să se bată dintre voi toți, lașilor ! strigă domnul de Villebrais.

Un murmur trecu prin cercul ofițerilor, care se mișcă îndată ; dar un căpitan de grenadieri interveni.

— Cred că e cazul să-l ciomăgim pe domnul, exclamă el, arătînd cu un gest spre Villebrais, care pălise ; servitorii de la han pot face treaba asta ; nu credeți ?

— Așa, așa ! răspunseră mai multe voci ; să chemăm servitorii.

— Opriți-vă ! exclamă un căpitan de tunari ; sînt băieți cinstiți, pe care lucrul ăsta i-ar compromite. Servitori de treabă împotriva unui bandit ; lupta nu e cinstită. Să părăsim locul.

Cercul ofițerilor se rupse, fiecare îndreptîndu-se spre ieșire. Belle-Rose rămăsese martorul mut al acestei scene cumplite, inima îi era ca de gheață. În momentul cînd trecu prin fața fostului său locotenent, domnul de Villebrais îl recunoscu.

— Oh ! strigă el într-o nouă izbucnire de furie, măcar dumneata lovește-mă de moarte ! și trase spada.

Belle-Rose și pusese mîna pe garda spadei, cînd domnul de Nancrais îl prinse de braț.

— Domnule Grinedal, i se adresă grav, maiestatea sa nu ți-a dat o spadă de ofițer ca dumneata s-o murdărești.

Spada lui Belle-Rose, pe jumătate trasă, reintră în teacă și ofițerii plecară cu pași rari. Rămas singur, domnul de Villebrais se clătină ; spada îi scăpă din mîinile moi, o sudoare rece îi acoperi tîmplele și căzu pe podele. Peste o oră de la această scenă, sergentul la Déroute intră în han cu înfățișarea unui om care are de îndeplinit o misiune delicată. Din prima privire îl văzu pe domnul de Villebrais pe un scaun, cu coatele rezemate de-o masă, cu capul în mîini, palid, posomorît, învins. Spada rămăsese pe jos. Lumînările fuseseră luate ; o singură lampă de fier agățată de tavan lumina sala, ale cărei colțuri se înecau în întuneric.

La Déroute înaintă trei pași și, descoperindu-se, se înclină ușor.

— Domnul de Villebrais ? spuse.

Domnul de Villebrais tresări ca un om pe care îl scoli dintr-un somn adînc. Fața lui răvășită de furie neputincioasă și de umilință se ridică iar ochii îl priviră o clipă pe la Déroute ; în luminile roșietice ale lămpii, îl recunoscu.

— Oh ! exclamă el. Îmi aduci o provocare ? !

— Nu, domnule, un ordin.

— Un ordin !

— Domnii ofițeri ai regimentului m-au ales pe mine pentru a vi-l aduce la cunoștință.

— Pe tine ! Insolentule !

Domnul de Villebrais, într-un acces de mînie nebună, se repezi la spadă, o apucă de lamă și ridică garda grea asupra capului lui la Déroute ; dar la Déroute, dîndu-se înapoi, scoase de la cingătoare un pistol și îndreptă țeava spre domnul de Villebrais.

— Să jucăm cinstit, domnule, i se adresă el cu expresia omului cumsecade pe care o avea întotdeauna ; nu mai sînteți ofițerul meu ; vă jur că dacă faceți un pas, dacă mă atingeți măcar, vă zbor creierii.

Domnul de Villebrais își zvîrli spada de peretele sălii cu atîta violență, încît lama zbură, sfărîmîndu-se.

— Domnule, reluă sergentul, punîndu-și pistolul în centiron, sînteți prevenit din partea domnilor ofițeri că dacă mîine aveți îndrăzneala să vă prezentați la comandament sau la defilare, vor fi constrînși a vă lovi cu dosul spadei, chiar în fața armatei. Toți mi-au cerut să vă aduc la cunoștință aceeași hotărîre. În consecință, sînteți somat să plecați imediat, dacă nu vreți să fiți supus acestui tratament, după care ar urma închisoarea sub învinuirea de crimă prin asasinat. Asta e tot.

La Déroute își puse pălăria, înfundîndu-și-o pe cap cu pumnul, și plecă. Domnul de Villebrais rămase nemișcat, ca lovit de trăsnet. Paharul umilirii și al rușinii se golise pentru el pînă la ultima picătură. O oră întreagă tremură din cap pînă în picioare, apoi se ridică mai galben la față ca un cadavru, cu ochii febrili. Își smulse insignele ofițerești, aruncîndu-le cît colo, tăie cu cuțitul florile de crin brodate în aur pe haină, rupse cocarda albă prinsă la pălărie și o strivi în picioare, luă de lîngă peretele unde alunecase garda spadei rupte, băgă ce mai rămăsese din lamă în teacă și se îndepărtă. O oră mai tîrziu, un călăreț ieșea din tabără. Ajungînd la oarecare distanță își opri calul pe o colină, întorcîndu-și ochii spre liniile militare pe care le părăsise. Mii de flăcări străluceau în spațiul unde răsunau fără încetare strigătele santinelelor. Domnul de Villebrais — fiindcă el era — își scoase pelerina și, în picioare, în scări, contempla tabăra de război unde flutura drapelul Franței. Ridică o clipă brațul spre cer, invocînd parcă neno-

rociri cumplite. Un ultim strigăt răzbi de pe buzele lui tremurînd de ură : „Răzbunare !“ Şi, îndreptîndu-şi calul înspre hotarele Belgiei, dispăru în noapte. La trei leghe în faţă, luminau primele focuri ale liniilor duşmane. Oprit de santinelele spaniole, domnul de Villebrais ceru ofiţerului care comanda postul să-l ducă la general. O clipă mai tîrziu, condus chiar de ofiţer, ajunse la cortul ducelui de Castel-Rodrigo, guvernator al Belgiei în numele regelui Spaniei. Ducele de Castel-Rodrigo era aşezat în faţa unei mese încărcate cu hărţi şi planuri strategice. Aghiotanţii, încălţaţi cu cizme şi împintenaţi, dormeau prin colţurile cortului.

— Ce mai este ? strigă ducele la zgomotul făcut de santinelele care îşi încărcau armele.

— Domnule general, vă aduc un străin, un militar care doreşte să vă vorbească, răspunse ofiţerul.

Ducele privi la domnul de Villebrais.

— Sînteţi francez, domnule ? îl întrebă.

— Da, domnule general.

— De unde veniţi ?

— De acolo ! spuse locotenentul, arătînd peste umăr cu degetul, din zona taberei franceze.

— Din tabăra franceză ! exclamă ducele.

— Da, domnule general.

— Şi ce doriţi ?

— Vin să vă ofer spada mea şi braţul meu.

— Aha ! răspunse ducele cu un gest care exprima pe de-o parte surpriza şi pe de alta dispreţul. Adică, reluă după o scurtă tăcere, veniţi ca dezertor ?

— Vin ca om care vrea să se răzbune.

— Foarte bine, domnule. Aşadar, aveţi de răzbunat o insultă gravă ?

— Chiar aşa ! izbucni domnul de Villebrais, trăgînd ciotul de spadă din teacă ; mi-au rupt această spadă, dar voi pune o altă lamă la această gardă şi-i voi lovi pe cei care m-au lovit.

— Vom putea, deci, conta pe dumneavoastră, dacă vă primim ?

— Puteți conta pe mine, dacă mi se acordă ceea ce vă cer.

— Ce anume ați vrea ?

— Cîțiva oameni de încredere și dreptul de a-i duce oriunde voi crede, fie noapte, fie zi.

— Îi veți avea și veți avea și liberă-trecere.

— Atunci vă aparțin.

Ducele de Castel-Rodrigo luă o pană de pe masă, scrise cîteva cuvinte și-i dădu hîrtia locotenentului.

— Iată ordinul, domnule ; acum răspundeți ; dar fiți atent : tot atît de repede cum am consimțit să fac ceea ce mi-ați cerut, tot pe-atît vă pot spînzura dacă mă înșelați.

— Nu am de ce mă teme ; vorbiți.

— Regele Ludovic al XIV-lea a sosit la Charleroi ?

— Va sosi mîine în tabără.

— Proiectează să părăsească malurile rîului Sambre și să înainteze ?

— Se crede că armata își va părăsi cantonamentul și va invada ținuturile spaniole, pe care a primit ordinul să le cucerească.

— Noi avem acolo fortificații la Douai, Mons, Tournai, Maubeuge, Quesony.

— Aceste fortificații vor rezista trei zile și vor fi cucerite.

— Domnule, spuse ducele, uitați că vorbiți guvernatorului provinciei ?

— Nu uit nimic ; dumneavoastră mă întrebați, eu răspund.

— Dacă dumneavoastră credeți cu tărie în biruința armatelor franceze, ce căutați printre noi ?

— V-am spus : răzbunare.

— Bine, domnule, retrageți-vă ; veți fi prevenit cînd voi avea nevoie de serviciile dumneavoastră.

Cînd ieșiră, domnul de Villebrais se întoarse spre ofițerul care-l însoțea.

— Aveți, domnule, în regimentele armatei, oameni care să nu dea înapoi de la nici o acțiune, știind că riscă totul în speranța unui cîștig bun ?

— Avem, din păcate, prea mulţi asemenea oameni. Căutaţi soldaţi şi aflaţi banditi.

— Aţi vrea, domnule, să mă conduceţi la tabăra lor ?

— E pe-aici, în spatele pîlcului de frasini. Slujesc în corpul domnului duce d'Ascot.

Ofiţerul grăbi pasul.

— Uite, domnule, spuse, oprindu-se în spatele frasinilor şi arătîndu-i cu degetul un şir de corturi de unde, deşi era noaptea tîrziu, se auzea larmă de cîntece deşănţate şi strigăte.

În jurul corturilor, la lumina lumînărilor înfipte în vîrful puştilor, se vedea un grup mare de soldaţi jucînd zaruri pe pielea tobelor ; unii dormeau ici şi colo, alţii beau, alţii se certau. Sticlele golite zburau în ţăndări, jucătorii înjurau, cei mai irascibili îşi susţineau părerile cu pistolul în mînă ; femeile forfoteau, oprindu-se acolo unde zornăiau banii ; într-un colţ un soldat horcăia cu gîtul spintecat, iar alături doi cuirasieri îi goleau punga.

— Acolo s-au adunat oameni de prin toate ţările, îi explică ofiţerul domnului de Villebrais ; cel mai nevinovat dintre ei a dezertat de cinci ori ; îmi închipui că se vor înţelege cu dumneavoastră.

Domnul de Villebrais îi aruncă o privire rece spaniolului.

— Mă duc să mă conving că aşa este, şi înaintă spre primul grup.

Cinci-şase ostaşi chirciţi pe jos scuturau un cornet vechi de aruncat zarurile, înnegrit de folosinţă ; zarurile se rostogoleau pe tobe.

Unul dintre ei, care pierduse, îşi răsucea nervos mustaţa cu o mînă, iar cu cealaltă îşi scotocea buzunarul.

— Uite cinci ducaţi ! exclamă cel care cîştigase, cine vrea să-i cîştige ?

— Ţine spada mea, cinci ducaţi, spuse cel care pierduse şi, scoţîndu-şi-o de la centiron, o aruncă pe tobă.

— Spada ta ! Abia de-o face doi ducaţi ; e de fier şi garda de aramă.

— Ei ! Uite-atunci pistoalele mele ! răspunse soldatul ; pistoale care au ucis zece catolici şi zece hughenoţi.

Mîna domnului de Villebrais se așeză pe brațul celui care voia să continue partida.

— Îți cumpăr spada cu zece ducați și mai dau zece pe deasupra pentru brațul care o ține.

— S-a făcut ! strigă soldatul, văzînd banii sclipind pe tobă. Ei ! Conrad ! joacă !

Conrad aruncă zarurile și pierdu ; la a treia aruncătură nu mai avea nimic.

— Ofițerule ! i se adresă el domnului de Villebrais, care îi privea cu mîinile încrucișate la piept, am și eu o spadă și o mînă, nu aveți nevoie de ele ?

— Ține douăzeci de ducați.

— Tîrg încheiat, spuse Conrad, punînd banii în buzunar.

— Conrad, strigă brusc un nou-venit care purta uniforma husarilor, Jeanne blonda vrea un lănțug cu cruce de aur ; n-am decît calul, îl vrei tu ?

— Iau calul și ți-l dăruiesc, zise domnul de Villebrais.

— Mie, și banii și calul ? ! se miră husarul, numărîndu-și monezile de aur.

— Ale tale sînt, dar cu o condiție.

— Numai una ? E prea puțin pentru a nu însemna prea mult.

— Numai atît : calul și omul să mă urmeze oriunde-aș merge.

— Sînt gata.

După un sfert de ceas, domnul de Villebrais își recrutase banda. Cînd se pregătea de plecare, un brigadier interveni. Era un om însemnat cu o cicatrice mare pe obraz, cărunt și cu o expresie cruntă.

— Ei ! izbucni el, nu sînteți înrolați în serviciul domnului conte d'Ascot, generalul nostru ? El singur vă poate da permisiunea de-a părăsi regimentul.

— El sau acela care comandă întreaga provincie, replică domnul de Villebrais, arătîndu-i subofițerului ordinul guvernatorului.

Brigadierul descifră biletul la lumina unei lumînări.

— Un ordin și un permis de liberă-trecere ! mormăi printre dinți. Scuzați-mă, domnule ofițer ; dragostea de disciplină m-a făcut să vorbesc.

— Hei, tu, omul disciplinei ; reluă domnul de Villebrais. Dar nu te-ai duce și din dragoste de pistoli acolo unde merg acești viteji ?

Brigadierul, care se numea Burk, își încatărămă centironul, își luă sulița și-l urmă pe locotenent fără să răspundă. Mica trupă pe care domnul de Villebrais o conducea acum spre adăpostul ce-i fusese repartizat se compunea dintr-un loren, doi valoni, unul din Franche-Comté, un piemontez, doi elvețieni, doi olandezi de prin Gueldres și un bavarez, care era brigadierul. Domnul de Villebrais își strînse acoliții împrejurul lui și-i privi cu atenție.

— Aveți, le spuse după o clipă de tăcere, o jumătate de pistol plată pe zi obișnuită, și un pistol în zile de expediție.

— Bravo ! strigă piemontezul.

— Slujba de noapte se plătește dublu.

— Bine ! zise cel din Franche-Comté, am să dorm ziua.

— La primul meu cuvînt trebuie să fiți gata ; la primul meu semnal trebuie să plecați ; la primul meu ordin trebuie să ucideți.

— Dacă ăsta-i consemnul, s-a făcut ! răspuns brigadierul.

— Acum duceți-vă. Conrad, tu rămîi.

Gașca se risipi iar Conrad se așeză într-un colț, în timp ce domnul de Villebrais scotocea în bagajul lui.

— Ascultă-mă, reluă locotenentul, trăgînd o hîrtie din geantă, și ține bine minte tot ce-ți spun.

— Sînt numai ochi și urechi, zise lorenul.

— Vei pleca în zorii zilei spre tabăra franceză. Treaba ta cum pătrunzi acolo.

— Voi pătrunde.

— Te vei informa unde e cartierul artileriei și te vei duce imediat acolo. Îți va fi ușor să descoperi unde stă un locotenent, pe nume Grinedal ; soldații îl cunosc sub porecla de Belle-Rose.

— Îl voi găsi.

— Îi vei da această scrisoare. Este, după cum vezi, închisă, dar fără adresă ; scrisoarea asta a fost scrisă de o femeie.

— Cuvînt de femeie, momeală pentru bărbați.

— Exact. Îi vei spune lui Belle-Rose că persoana care ţi-a încredinţat scrisoarea îl aşteaptă la două leghe de tabără, în spatele Morlanwels-ului, lîngă o pădure pe care trebuie s-o ştii şi tu.

— O ştiu. E un loc grozav pentru stat la pîndă.

— La asta m-am gîndit şi eu ieri, plimbîndu-mă pe-acolo. Vei aranja în aşa fel ca locotenentul Grinedal să te urmeze pînă în pădure.

— Mă va urma.

— În acest caz, ai de la mine douăzeci de ludovici.

— Sînt ca şi cîştigaţi.

— Foarte bine. Încă un cuvînt. Dacă devii suspect, te aşteaptă spînzurătoarea.

— Mama mea, care era un fel de vrăjitoare, mi-a prezis mereu că voi muri în apă. Vedeţi că n-am de ce mă teme.

— Du-te. Iată scrisoarea.

— Asta-i tot ?

— Tot ; restul mă priveşte.

La revărsatul zorilor, Conrad porni. Era un om obişnuit cu aventurile primejdioase şi care avusese de-a face de nenumărate ori cu închisoarea, aşa încît nu se mai temea de nimic. Era iute de picior, cu ochiul ager, mîna abilă şi limba iscusită. Pentru împrejurarea asta se îmbrăcase într-o haină ţărănească sub care, pentru orice eventualitate, îşi strecurase un pumnal şi două pistoale. În momentul cînd zări primele corturi ale armatei franceze, răsună o lovitură de tun. În aceeaşi clipă sunară şi goarnele, tobele răpăiau pe platou, iar mii de strigăte se înălţau din tabără. Conrad se opri. Pe lungile străzi ale acestui adevărat oraş de corturi militare, se vedeau agitîndu-se o mulţime de ofiţeri ; gentilomii alergau în galop, împărţind ordine în toate părţile ; regimentele îşi luau armele, iar drapelele fluturau în vînt.

„Toată armata e în picioare ; şi cînd ochii tuturor sînt setoşi să privească, nimeni nu te zăreşte", îşi zise Conrad, îndreptîndu-se cu pas sigur spre tabără.

Tocmai cînd trecea de palisadele frontierei, maiestatea sa Ludovic al XIV-lea intra în tabăra de lîngă Charleroi.

XXI

BINELE ŞI RĂUL

Era pe la sfîrşitul lunii mai. Ludovic al XIV-lea, însoţit de fratele său, venea să ia comanda supremă a trupelor reunite în Flandra. Voia să vadă şi mai ales să fie văzut. Toată curtea îl urma, companiile de gardă personală şi muşchetarii, nu exista un gentilom francez care să nu fi dorit să aibă onoarea de a lupta sub ochii săi. Tinerii descendenţi ai celor mai bune familii, care nu aveau încă nici un grad în armată, se înrolaseră voluntari, totul nu era decît un val de magnifici călăreţi, care chemau fierbinte lupta. Intrarea regelui în tabără a fost salutată cu mii de aclamaţii. Soldaţii şi-au pus pălăriile în vîrful puştilor iar strigătul : „trăiască regele !" se rostogolea ca un tunet de la Pandelon la Marsenal. Toate regimentele erau sub arme şi mii de steaguri fluturau pe corturi. Cînd regele s-a apropiat de Châtelet, unde era încazarmată artileria, Belle-Rose şi-a simţit inima bătîndu-i şi mai repede. Nu-l văzuse niciodată pe rege — iar regele, în vremea aceea, reprezenta totul. Era Dumnezeu pe tronul Franţei. Toată graţia divină emana de la el, iar marele său renume îl aureolase cu lumini orbitoare. Era socotit stăpîn al păcii şi al războiului ; Olanda, închinată ca victimă mîniei sale, se cutremura la fiecare pas al său ; Spania toată era însîngerată de rănile pe care i le pricinuise ; imperiul German se temea de ambiţia sa. Era în plină Europă ca o torţă, ca un far, splendid în repaus, cumplit în mişcare. Stăpîn pe sine ca şi pe ceilalţi, Ludovic al XIV-lea avea acea majestate care uimea şi din teamă, şi din respect. Numai văzîndu-l, toţi simţeau în el deplinul suveran. În vremea cînd Belle-Rose deslusi deasupra tuturor capetelor penele albe ce încărcau pălăria regelui, n-a putut rezista şi, în pofida consemnului, s-a avîntat în direcţia aceea. În spatele lui Ludovic al XIV-lea se strînsese toată floarea nobilimii franceze ; în primele rînduri se arătau cei mai vestiţi comandanţi ai epocii, gentilomii cei mai iluştri prin naştere şi

merite personale. Regele înainta încet ; avea acea ţinută impozantă, mîndră, puţin distantă, pe care o păstrează portretele lui Mignard şi Van der Meulen ; saluta drapelele regimentelor, care se înclinau în faţa sa şi răspundea printr-o fluturare a mîinii la aclamaţiile de entuziasm stîrnite de prezenţa sa. Văzîndu-l atît de tînăr încă, atît de frumos şi puternic, năucit de cortegiul strălucitor în care toţi vîrstnicii erau celebri, iar toţi cei tineri pe cale să devină — Belle-Rose şi-a învîrtit spada deasupra capului şi a strigat cu glas tunător : „trăiască regele !" La acest strigăt pornit din inimă, la vederea acestei figuri luminoase, leale, Ludovic al XIV-lea a zîmbit şi l-a salutat pe ostaşul entuziast. Cînd Belle-Rose şi-a ridicat capul plecat în faţa maiestăţii-sale, Ludovic al XIV-lea trecuse. Peste trei ore, regele, însoţit de principalii ofiţeri ai armatei, s-a îndreptat spre o capelă din Marchienne-au-Pont, localitatea unde îşi aşezase cartierul general. Toţi guvernatorii ţinuturilor învecinate s-au dus la cantonament, pentru a primi ordinele regelui şi a-i prezenta omagiul cuvenit ; cortegiul sporise prin suita lor, în care se remarca un mare număr de femei aparţinînd nobilimii ţinuturilor Trois-Evêchés, Picardia şi Artois. Prezenţa lor dădea o şi mai mare strălucire acestor serbări militare, îmbinînd prestigiul cu galanteria. Regimentul domnului de Nancrais fusese desemnat să facă parte din gardă, alături de cel al casei regale, al regimentelor din Crussol şi al marinei. Belle-Rose era la postul lui. În spatele regelui, printre doamnele curţii, una atrăgea toate privirile.

— Cît e de frumoasă ! exclamă un stegar din regimentul Crussol, care întindea capul, ca s-o vadă mai bine.

— Doamne ! exclamă alt ofiţer, pentru femeia asta mi-aş da şi viaţa, şi iubita !

— Femeia asta ? adăugă un altul, spuneţi mai bine zîna asta !

Belle-Rose, la rîndul lui, privea spre doamne ; un fulger parcă-i trecu prin faţa ochilor uimiţi ; inima i se opri în piept, faţa i se îngălbeni de moarte.

Doamna de Châteaufort, mîndră, superbă ca Diana cu ciuta, trecea prin mijlocul grupului. Avea aceeaşi frumuseţe extraordinară ce-i da o înfăţişare de regină. Ochii îi

străluceau, iar gura dispreţuitoare atrăgea admiraţia şi îndepărta totodată. Şi totuşi, un văl de melancolie îndulcea expresia distantă a chipului, pe care puteai distinge umbrele unui gînd amar şi fără de nădejde. În acel moment ridică ochii : Belle-Rose era drept în faţa ei. Buzele roşii ale Genevièvei albiră, genele lungi, tremurătoare se plecară şi, o clipă, se clătină. Dar zeci de rivale o înconjurau, atente la ea, şi doamna de Châteaufort îşi înălţă fruntea mai pură ca marmura şi trecu. Belle-Rose palpita încă sub privirea plină de dragoste şi smerenie, cînd o altă tulburare îi opri inima. Suzanne mergea în urma Genevièvei. Un strigăt era gata să-i scape de pe buze tînărului ofiţer ; ar fi vrut să alerge spre ea, dar o forţă de neînvins îl ţintui în loc ; Suzanne părea a nu-l fi văzut şi totuşi pleoapele şi buzele îi tremurau ; profilul ei nu pierduse nimic din angelica-i puritate, dar era palidă şi resemnată ca fiica lui Iahteu. Doamna d'Albergotti ţinea o floare în mînă ; aplecînd fruntea, o atinse cu buzele, şi trandafirul îi scăpă din mînă. Vru să se aplece să-l ridice din iarba în care strălucea ca o stea parfumată, dar întîlni privirea lui Belle-Rose, atît de tandră şi atît de tristă, încît ezită ; făcu un pas, încă unul, şi se îndepărtă apăsîndu-şi cu palmele inima ce-i bătea să se înăbuşe. O secundă mai tîrziu floarea pălea sub sărutările lui Belle-Rose. Oricît de iute fusese gestul, el nu-i scăpă doamnei de Châteaufort ; văzuse totul şi privi lung la femeia care trecea cu capul plecat, iar inima-i spunea că aceasta este misterioasa Suzanne al cărei nume o făcuse adesea să tresară la căpătîiul lui Belle-Rose. Prezenţa Suzannei în tabără se datora numirii domnului d'Albergotti ca guvernator la Charleroi. Iar Geneviève îl urmase pe duce, soţul ei, pe care o intrigă de curte îl deposedase recent de guvernămînt, şi alergase pentru a i se explica motivul schimbării intervenite. După-masă şi după slujbele religioase de invocare a ocrotirii divine asupra armatei, regele se retrase în cantonamentul lui ; trupele se risipiră şi Belle-Rose, care nu avea decît un gînd şi-o dorinţă, se îndreptă spre locuinţa Suzannei. Mîna lui ascunsă sub haină apăsa floarea la piept ; trandafirul avea un parfum pătrunzător ce-l ameţea, iar petalele lui erau pentru el ca fierul înroşit în foc. Locuinţa domnului d'Albergotti

era aproape de Coulé, într-un loc care părea destul de singuratic. Nu vedeai decît șase companii de dragoni. Belle-Rose o luă de-a lungul unei împrejmuiri ce apăra casa și împinse o poartă ce da în grădină. Un hohot de rîs abia reținut îl opri. Grădina, ca și casa, păreau pustii ; făcu încă un pas și un alt hohot de rîs îl surprinse ; nimeni nu se vedea, dar ramurile unui soc înflorit se mișcară în fața lui și, prin frunzișul fremătător, zări fața proaspătă a unei tinere care-i zîmbea.

— Claudine ! strigă, și brațele lui întinse îndepărtară perdeaua verde ce-l despărțea de sora sa.

Întîi o zări pe Claudine, apoi îl văzu și pe Cornelius.

— Amîndoi laolaltă ! exclamă. Sora și fratele meu !

La aceste cuvinte care îi uneau în gîndul lui Belle-Rose, Claudine roși.

— Oh ! exclamă ea cu un surîs pe buze și ochii plecați, nu sînt decît două minute de cînd domnul Hoghart a venit la noi.

— Memoria ta a cam rămas în urmă, reluă Belle-Rose, dar e plăcută o eroare al cărei privilegiu nu aparține decît fericirii.

Cornelius întinse mîna tînărului locotenent.

— Nu vă mai părăsesc, declară el ; regii noștri sînt aliați, iar mîinile noastre sînt unite. Locul meu e aici. Ostaș fiind, mă voi lupta ca un ostaș.

Dar în acel moment Belle-Rose era dominat de egoismul dragostei sale ; dorea și el să guste puțin din bucuria pe care o savurau Claudine și Cornelius. Asemeni talismanelor care aprind înflăcărarea celor ce le ating, trandafirul Suzannei îi stîrnise sentimentele aprinse, pe cît de stăpînite pe-atît de vii.

— Claudine, îi șopti surorii sale, doamna d'Albergotti e aici ?

La numele acesta, chipul Claudinei se întunecă.

— Da, răspunse ea.

— Pot s-o văd, să-i vorbesc ?

Claudine clătină din cap.

— O oră, un minut, o secundă ! continuă Belle-Rose cu încăpățînarea oarbă a dragostei.

Claudine își frămînta mîinile.

— Frate, îi spuse ea, gîndul tău nu-i bun dar, ca să nu zici că ți-am refuzat ceva tocmai în ziua venirii tale aici, așteaptă.

Mai ușoară ca o pasăre, Claudine se repezi spre casă. Cornelius, cu rezerva firească celor din țara sa, se retrăsese ceva mai la o parte. Belle-Rose se sprijini de un arbore și închise ochii. Grădina, copacii, casa aceea mică, gîngăniile zumzăitoare, Claudine pe care o îmbrățișase, Suzanne care era atît de aproape de el, despărțindu-i doar cîteva straturi de iarbă, totul îi reamintea copilăria și căsuța de la Saint-Omer. În scurt timp, dar destul cît să-și fi petrecut prin minte toată viața la lumina dragilor amintiri, Claudine reveni. Era foarte palidă și ținea o scrisoare în mînă. Văzînd scrisoarea, Belle-Rose își pierdu orice speranță.

— Nu mă primește ? întrebă el.

— Citește, răspunse Claudine și, întinzîndu-i scrisoarea fratelui ei, întoarse capul ca să-și ascundă o lacrimă ce i se rostogolea de sub pleoape.

Belle-Rose deschise scrisoarea și începu să citească. Vedea ca printr-un văl gros.

„A trecut aproape un sfert de oră de cînd te-am văzut, prietene — spunea scrisoarea ; înainte de a fi intrat în grădină, inima mea se și umpluse la sunetul pașilor dumitale. Am alergat la ușă, pradă unui imbold irezistibil ; dar o putere nevăzută m-a încremenit în prag. Am rămas acolo, nemișcată, abia suflînd ; nu te vedeam dar eram atît de mișcată la sunetul vocii cunoscute. De cînd te-am întîlnit pe drumul spre capelă, parcă mi-am ieșit din minți. Cîte rugăciuni n-am înălțat Domnului ! Dar parcă m-am rugat numai ? ! Toată puterea mea s-a spulberat ca apa dintr-un vas răsturnat, și iată că a venit sora dumitale, tremurînd, dezolată, spunîndu-mi că aștepți un cuvînt prin care să te chem ! Acest cuvînt, îți mărturisesc, prietene, gura mea l-a rostit de nenumărate ori. Nu e numai un cuvînt, ci un suspin, nu numai un suspin ci pornirea vie a inimii ! Ah ! Acum nici măcar nu ezit. Nu, prietene, nu, nu vei putea,

nu va trebui să mă revezi. Suferința dumitale nu ți-o arată pe a mea ? Ascultă, Jacques, dacă vei intra, dacă te voi auzi aici, aproape de mine, dacă vocea dumitale mă va implora — ah ! — simt că puterile-mi se vor sfîrși și nu voi mai rezista ; ca să te consolez, m-aș pierde... Spune, Jacques, spune, ai vrea asta ? Curajul dumitale să-mi sprijine curajul ; nu mă acuza în durerea dumitale. Ai strălucirea armelor, zgomotul războiului, pentru a uita ; eu nu am nimic, nimic decît rugăciunea. Vrei să-mi răpești și acest adăpost în care sufletul meu se poate încă refugia ? Fă un pas, vino, eu sînt fără apărare, iar atunci cînd mă vei părăsi, fericit că m-ai văzut, eu am să mor.

SUZANNE"

Citirea scrisorii îi zdrobi inima lui Belle-Rose ; apăsă scrisoarea pe buze și se retrase.

— Atît de fragilă la trup și cu un suflet atît de tare ! murmură.

Claudine își luă fratele de gît și-l conduse.

— Vino, i-a spus, vino.

Cînd se pregăteau să treacă dincolo de mica poartă a grădinii, un ofițer apăru în fața lor. Era un om în vîrstă, care părea și mai bătrîn din cauza umerilor aduși și a mersului de om suferind.

— Bună ziua, copila mea, o întîmpină bătrînul pe Claudine, cu un aer blînd, apoi îi salută pe cei doi tineri.

Trecînd prin fața lui Belle-Rose, îl privi cu o expresie aparte ce-l făcu să-și plece ochii ; i se părea că această privire, în același timp tristă și blîndă, îi citea în inimă, deslușindu-i gîndurile cele mai tainice. După scurtul moment în care-l privise fără cuvinte, bătrînul ofițer intră în grădină. Dispăruse dincolo de arbori dar Belle-Rose îi vedea încă fața ce arăta atît de bine și suferința trupească, și seninătatea spirituală. Belle-Rose se întoarse către Claudine, întrebînd-o parcă.

— Era domnul d'Albergotti, spuse ea.

Dar adăugă imediat, spre a-i risipi tristele gînduri.

— Ți-am pregătit o mare bucurie, frate ; îți va face plăcere.

— Ce anume ? întrebă Belle-Rose distrat.

— Da, da, prietene, îl vei revedea pe cinstitul și bătrînul dresor de șoimi pe care l-am adus de la Saint-Omer în tabără ! exclamă Cornelius.

Belle-Rose îl îmbrățișă pe Cornelius.

— Bătrînul Grinedal și Pierre ! Unde sînt ?

— La cartierul artileriei.

Belle-Rose porni alergînd într-acolo, urmărit din ochi de Claudine și Cornelius. Dresorul de șoimi și fiul lui cel mic erau foarte mîndri că aveau un ofițer în familie. Îl așteptau de dimineață iar cînd îl văzură îi întinseră brațele, mai-nainte de-a fi ajuns pînă la ei.

— Îți încredințez un recrut, i se adresă bătrînul Grinedal lui Jacques, după efuziunea primelor îmbrățișări.

— Pe Pierre, cred, răspunse Jacques, zîmbindu-i fratelui mai mic.

— Chiar el ; vrea la rîndul lui să ajungă ofițer al regelui.

— Bine ! spuse Belle-Rose. Să ia o muschetă ; muscheta duce la spadă.

Domnul de Nancrais, același om prevenitor sub aparența asprimii sale, îl însărcină pe la Déroute să-i spună locotenentului că poate lipsi din cantonament pînă la miezul nopții.

— Disciplina militară și familia nu prea se împacă, spuse el. Azi să aparțină cu totul uneia, ca mîine să aparțină cu totul celeilalte.

În timp ce Belle-Rose, întovărășit de tatăl său, de Cornelius, Claudine și Pierre se ducea să caute puțină liniște și odihnă într-un sat vecin, lorenul hoinărea prin tabără. Treaba lui nu era chiar atît de ușoară cum crezuse la început. Sosirea lui Ludovic al XIV-lea stîrnise în tabără atîta forfotă și agitație, încît lorenul nu găsi prilejul să se apropie de Belle-Rose. Pe de altă parte, tot cercetînd locurile, Conrad recunoscuse un sergent din regimentul Rambure, în compania căruia servise. Dacă îl descoperea, pe loren îl aștepta spînzurătoarea. Începu deci să bată puțin în retragere, dar nu era omul care să renunțe cu totul din cauza unui pericol posibil la misiunea pe care i-o încredințase domnul de Villebrais. După ce se asigură de recunoașterea exactă a locurilor, lorenul se îndepărtă, încălecă pe calul

pe care-l ţinea, pentru orice eventualitate, ascuns într-un desiş şi se duse pînă la pădurea Morlanwels, unde-l puse la curent pe domnul de Villebrais de piedicile survenite în expediţia pusă la cale după învoială.

— Partida se amînă ! exclamă el drept încheiere.

— Cu atît mai rău pentru tine ! răspunse morocănos ofiţerul. Şi recompensa se amînă. Azi nu vei primi nimic.

— Partida e pierdută !

— Vei avea douăzeci de ludovici mîine, dacă reuşeşti.

— Atunci am recîştigat-o !

Conrad încălecă, dădu pinteni calului şi se repezi spre o rîpă din apropierea taberei, unde rămase peste noapte. Voia să fie gata dis-de-dimineaţă pentru a profita de împrejurări mai favorabile.

Către ora nouă seara, Belle-Rose se despărţise de tatăl său, căruia Claudine îi oferise adăpost în casa doamnei d'Albergotti, şi se întorcea înapoi la tabără. La Déroute, care în pofida gradului lui, se instituise planton benevol al locotenentului său, se plimba încolo şi-ncoace prin faţa cortului.

— Domnule locotenent, i se adresă el lui Belle-Rose, aşteptaţi pe cineva astă seară ?

— Nu.

— Atunci e cineva care fără îndoială că vă aşteaptă.

— Ce vrei să spui ?

— E foarte simplu. Un tinerel, un copilandru, zău, un paj cred, a venit acum vreo jumătate de oră să mă întrebe dacă sînteţi aici. La răspunsul meu negativ, m-a întrebat dacă vă poate aştepta : pentru un lucru important, a adăugat.

— Şi ce i-ai răspuns ?

— Că vă poate aştepta şi pînă mîine dacă îi face plăcere. N-am isprăvit bine, că a şi intrat în cortul dumneavoastră.

— În cortul meu ?

— Unde se află încă.

Belle-Rose dădu la o parte pînza care închidea intrarea. La zgomotul venirii sale pajul, care şedea pe un cufăr cu capul între mîini, se ridică. Era Geneviève de Châteaufort.

XXII

CONFESIUNEA UNEI MAGDALENE

Văzind-o pe ducesă, Belle-Rose scoase capul prin portiera de pînză :

— La Déroute, spuse el, rămîi acolo şi oricine ar veni, nu laşi pe nimeni să intre.

— Bine, răspunse sergentul şi, sub clarul de lună, se aşează pe trunchiul unui arbore, cu suliţa între genunchi.

Belle-Rose înaintă apoi spre doamna de Châteaufort, care tremura din tot trupul.

— Pentru ce aţi venit aici, doamnă, şi ce doriţi de la mine ? i se adresă el cu o voce căreia se silea să-i dea un ton hotărît, dar vocea îi tremura.

— Vin ca un vinovat în faţa judecătorului. Oh ! — continuă ea la gestul lui Belle-Rose, nu mă izgoni ; dacă inima dumitale m-a condamnat, trebuie măcar să mă asculţi.

— Ce-aţi vrea, doamnă, să-mi aduceţi la cunoştinţă, iar eu să nu ştiu încă ?

— Tot adevărul ; îţi voi vorbi asemeni unei penitente în faţa confesionalului. Ai milă, ascultă-mă ! Nu dragostea dumitale vreau s-o invoc, adăugă ea cu vocea înecată de teamă, ci dreptatea. Condamnaţii nu au dreptul să se apere ?

Geneviève tremura atît de tare, încît trebui să se sprijine de un stîlp al cortului ca să nu cadă. Tulburarea şi durerea acestei femei, altădată atît de mîndră, îl impresionară pe Belle-Rose.

— Asta vă este dorinţa ? Atunci, vă ascult. Şi eu am de împlinit o misiune pe lîngă dumneavoastră şi, fiindcă invocaţi această îndatorire a mea, o voi îndeplini chiar acum.

— Întîi ascultă-mă, apoi, dacă vrei, mă poţi ucide, spuse Geneviève.

— Băgaţi de seamă, doamnă, nu e o ameninţare gratuită. Aveţi de dat socoteală de fapte cumplite şi poate va trebui să răzbun un mort !

— Să-l răzbuni ? Oh ! Nu-l vei răzbuna omorîndu-mă.

Expresia privirii și a vocii erau atît de sfîșietoare, sensul cuvintelor atît de clar, încît Belle-Rose se simți mișcat pînă în fundul inimii.

— Atunci vorbiți ! o îndemnă el. Vorbiți ! Știți bine că orice s-ar întîmpla nu eu sînt acela care se cade să vă pedepsească !

Doamna de Châteaufort îi luă în tăcere mîna și i-o duse la buze. Această sărutare umilă îl străbătu ca o flacără. Simți cum îi slăbește curajul și, liberîndu-și mîna din strînsoarea Genevièvei, îi făcu semn să se așeze. Geneviève se așează ; fața îi era palidă și deznădăjduită ca fața împietrită a Niobei, respirația, chinuită, și cu toată căldura timpurie a anotimpului, îi clănțăneau dinții în gură.

— Renunțați la explicație, îi zise Belle-Rose ; n-am să vă pun decît o singură întrebare. Răspunsul pe care mi-l veți da va fi de ajuns.

— Nu vei afla nimic, sau vei afla totul, reluă ducesa cu hotărîre. Ești judecătorul și stăpînul meu, ascultă-mă.

Belle-Rose o cunoștea prea bine pe doamna de Châteaufort pentru a se înșela asupra accentului vocii. Chiar și supusă, în această femeie domina regina care se impunea cu hotărîre și nu îngăduia să nu fie ascultată. Tăcu deci, și ascultă.

— Aveam cincisprezece ani, începu ea, cînd l-am văzut întîia oară pe domnul d'Assonville. Luptele Frondei înșîngerau pe atunci Franța. Locuiam cu mama mea — o spaniolă aparținînd prin alianță familiei de Medina — într-un castel vecin cu cel din Écouen.

— Îl știu, spuse Belle-Rose.

— Într-o seară, pe cînd mă plimbam singură prin parc, am auzit prin apropiere o salvă de muschetă ; mi s-a făcut frică și am alergat spre castel. La cotitura unei alei a apărut deodată un ofițer ; era palid, agitat, plin de sînge. „Salvați-mă", mi-a zis, cu vocea stinsă și s-a rostogolit lîngă pom. La mică distanță se auzea tropotul unor călăreți. M-am repezit la poarta mică a parcului ; nu era timp de pierdut ; cel ce comanda ceata m-a zărit.

— N-ați văzut pe-aici vreun ofițer ? m-a întrebat. Dumnezeu mi-a dat puterea să mint cu glas sigur.

— Nu, am răspuns scurt. Am auzit o împuşcătură şi am alergat să închid poarta... Vorbind, simţeam că-mi pier puterile, dar nu-l slăbeam din ochi pe călăreţ.

— Văd că nu vă e frică, a reluat el.

— Frică !... Sînt fiica domnului de La Noue, care este un brav gentilom.

— Bine ! Este de-al nostru ! a spus călăreţul şi s-a afundat în pădure.

Cînd grupul a dispărut, am închis poarta şi m-am întors spre ofiţer, pe care l-am găsit întins pe iarbă. Încerca să-şi oprească sîngele ce-i curgea din răni.

— Nu aveţi de ce vă teme, i-am spus. Dacă puteţi să mergeţi, rezemaţi-vă de mine şi vă voi ajuta să ajungeţi pînă la un pavilion care este foarte aproape.

Ofiţerul s-a sculat şi, cu destule eforturi, ne-am îndreptat spre pavilionul care era atunci nelocuit.

— Da, domnul d'Assonville mi-a spus că dumneavoastră l-aţi salvat, o întrerupse Belle-Rose.

— Şi v-a spus că l-am iubit ?

Belle-Rose confirmă, înclinînd capul.

— Rănile erau numeroase. dar nu atît de grave, cotinuă doamna de Châteaufort. Cu ajutorul doicii mele şi al bărbatului ei, care îmi erau devotaţi, am putut să-l ascund şi să-l apăr de urmăritori pe domnul d'Assonville. Tatăl meu era frondeur şi nu îndrăzneam să-i vorbesc despre această aventură, neavînd viziunea exactă a luptelor în curs. Misterul întîlnirilor noastre era plăcut pentru imaginaţia mea tînără. Eram încîntată, gîndindu-mă că pentru un ofiţer frumos şi nefericit jucam rolul unei zîne salvatoare. Mama mea, care avea o fire blîndă şi timidă, ar fi mărturisit totul domnului de La Noue, de care îi era foarte frică, aşa că n-a ştiut nimic din toate acestea.

Domnul d'Assonville s-a vindecat. Era tînăr, spiritual şi frumos ; mă iubea şi îl iubeam. Era încă slăbit, fără putere, cînd eu îi aparţinusem. Care dintre noi era mai vinovat, aceea care, tînără încă şi fără nici o experienţă, se abandonase iubirii unui nefericit pe care îl salvase. sau cel care îşi făcuse o amantă din fecioara inocentă, gazda şi protectoarea sa ?

— Nu acuzați pe cei morți, zise Belle-Rose.

— Nu acuz, povestesc. Curînd, totuși, domnul d'Assonville a trebuit să plece. Războiul și părțile adverse în care erau angajați de-o parte tatăl meu, de altă parte el, zădărniceau pentru moment gîndul căsătoriei. Cîteodată fugea din tabără și venea să mă vadă în pavilion. Cîte zile de doliu trebuiau să aducă aceste ore de beție ! Atunci a murit și mama, iar în disperarea care m-a cuprins moartea ei, ce mă lovea ca un trăsnet, am simțit că eu însămi voi fi în curînd mamă. Tresăriri ascunse răspundeau hohotelor mele, și sărutînd trupul neînsuflețit al sfintei mele mame, am deslușit frămîntarea ființei pe care o purtam în pîntece !

În timp ce Geneviève vorbea, două lacrimi grele i se rostogoleau încet pe obraji.

— Biata femeie ! murmură Belle-Rose cu inima strînsă.

— Da, da, biata femeie ! reluă Geneviève, căci așa cum eram atunci nu mai sînt azi. Ceea ce am devenit n-aș fi fost fără rușinea și doliul adolescenței mele ! A doua zi i-am scris domnului d'Assonville ; scrisoarea mea a rămas fără răspuns ; am scris din nou, am scris de zeci de ori ; tăcerea și părăsirea mă înconjurau : am crezut că m-a uitat și, dacă n-ar fi trebuit să salvez viața copilului, m-aș fi omorît. În vremea aceea eram sub îngrijirea unei mătuși în vîrstă, sora tatălui meu, aspră și severă ca și el. Numai doica mă vedea plîngînd și mă mai mîngîia. La castel stătea atunci un tînăr spaniol, o rudă a mamei, care obținuse un permis de liberă-trecere pentru a vizita Franța. Tristețea mea îl mira și-l mîhnea. Am înțeles curînd că mă iubește ; nefericiții au nevoie de afecțiune și îi purtam o recunoștință profundă pentru toate atențiile cu care mă înconjura. Poate că m-aș fi legat de el mai mult decît se părea, dar starea mea îmi imprima o rezervă extremă ; niciodată nu-l lăsam să observe cît eram de impresionată de dragostea lui. Eram văzuți adesea în parc. Aceste plimbări nevinovate au fost cauza morții sale. Într-o zi cînd îl așteptam pe o alee, unde aveam obiceiul să ne întîlnim, n-a venit. La ora prînzului mi s-a spus că plecase de dimineață cu un alt tînăr. Un paznic îi văzuse discutînd aprins și îndepărtîndu-se împreună. M-a cuprins o vagă neliniște, sculîndu-mă de la masă într-o stare de agitație pe care n-o

puteam stăpîni. Cînd nenorocirea te-a atins cu aripa ei, ai asemenea presentimente. O oră mai tîrziu doi pădurari aduceau la castel trupul spaniolului, pe care îl găsiseră într-un colţ al pădurii cu pieptul străpuns de o lovitură de spadă. Nu mai era nici o speranţă pentru a-l salva. Cînd m-a văzut, mi-a luat mîinile într-ale sale, le-a sărutat şi a murit. Niciodată nu voi uita expresia ultimelor lui priviri ; erau atît de triste şi atît de pline de dragoste încît am început să plîng ca o nebună. Mi se părea atunci că am pierdut cu el ultima mea speranţă.

— Numele ucigaşului ? întrebă Belle-Rose.

— L-am aflat mai tîrziu ; bietul meu prieten a murit cu taina în suflet şi cu numele meu pe buze. Peste trei zile am primit o scrisoare de la domnul d'Assonville ; era datată la Paris şi îmi spunea că, întors dintr-o misiune secretă în Italia, pleca în Anglia unde îl trimitea un ordin al cardinalului Mazarin. Avea să se întoarcă repede ; şi mă ruga să contez pe el. Se vedea bine că tot mă iubeşte, dar se exprima pe un ton tot mai grav. Nu părea, dealtfel, să fi primit vreuna din scrisorile mele... Misiunea, care trebuia să dureze cincisprezece zile sau trei săptămîni, nu se terminase nici după trei luni. Tatăl meu se întoarse. Zilele treceau una după alta ca nişte coşmare, iar noaptea plîngeam. Gîndurile mele treceau de la Gaston la don Pedro — era numele rudei mele — şi trebuie să-ţi mărturisesc că regretele şi simpatia-mi se îndreptau spre cel care nu mai era. Mă iubise şi mă consolase ; celălalt mă pierduse ! Într-o seară, s-a întîmplat ca numele domnului d'Assonville să fie pronunţat de un gentilom care era în vizită la noi. Auzindu-l, tatăl meu avu o explozie de mînie neaşteptată şi am aflat că domnul de La Noue fusese rănit şi învins într-o întîlnire cu tatăl lui Gaston. Domnul de La Noue fusese umilit în orgoliul său de ostaş ; rana era fără vindecare. Viitorul meu se umbrea din ce în ce ; nici nu voiam să mă gîndesc la asta, visam mereu, treceam prin ore de-o veselie nebună şi prin zile de-o disperare cumplită. Durerea îmi măcina dragostea. În această perioadă curtea şi parlamentul au ajuns la concluzia unei alianţe, iar tatăl meu mi-a adus la cunoştinţă că a hotărît să mă mărite cu un senior bogat din partidul regelui, şi eu trebuie să

fiu de acord. Mi-a spus-o cu piciorul în scară, cînd pleca. Abia revenindu-mi din surpriză, ştiam că domnul de La Noue galopa la vreo jumătate de leghe departe de casă... Chiar atunci domnul d'Assonville mi-a trimis vorbă că s-a întors şi în aceeaşi noapte l-am revăzut în micul pavilion. La vestea că voi fi mamă, a izbucnit într-o bucurie atît de mare, încît dragostea mea s-a redeşteptat. Îmi săruta mîinile şi plîngea îmbătat de fericire pe genunchii mei. „Deci mă iubeşti ?" mă întreba... „Da, i-am răspuns", şi atunci eram cinstită. ...„În timpul acestei absenţe îndelungate pe care mi-a impus-o datoria, nimeni altul nu s-a strecurat în inima ta ?" m-a întrebat el. „Ce vrei să spui ? am reluat mirată. N-am fost totdeauna sinceră ? O clipă am avut lîngă mine un prieten, un frate ; a fost bun, tandru, afectuos cu mine, m-a consolat şi a murit"... „Mă vei ierta, Geneviève ? !" a exclamat deodată Gaston. L-am privit speriată de tonul vocii lui. „Pe acest prieten eu l-am ucis !" a spus el. Am scos un strigăt îngrozitor auzind mărturisirea şi am îndepărtat din mîinile mele pe cele ale domnului d'Assonville ; mi se părea că le văd acoperite de sînge. „Nu mă blestema, Geneviève, a continuat Gaston ; te iubeam, eram gelos. Cînd m-am întors din Italia, în primul han la care m-am oprit în Écouen, numele tău a fost pronunţat alături de acela al lui don Pedro. Se spunea că vă iubiţi... Am simţit că înnebunesc, iar prima persoană pe care am întîlnit-o în parc a fost el. Eram tineri şi înarmaţi amîndoi... Ştii restul. Am plecat fără să te văd... Vai ! eu te acuzam şi tu erai mamă !"... A vorbit mult dar nu l-am mai auzit. Îmi zumzăiau urechile, inima mi se zbătea şi am leşinat. Gaston m-a lăsat în mîinile doicii mele. Cînd mi-am revenit, un copil plîngea alături de mine.

— Un copil ! a repetat Belle-Rose ; la el se referă misiunea mea.

— Ei, da ! zise Geneviève, misiunea dumitale, va fi uşoară. Ceea ce vrei, vreau şi eu. O febră puternică m-a ţintuit la patul suferinţei, a continuat ea, la acel pat în care n-am avut pentru copilul meu decît sărutări stropite cu lacrimi. Nu ştiu cît timp a durat delirul ; doica a îndepărtat toată lumea din camera mea ; mătuşa mea, plină de cucernicie, mă vedea abia cîteva minute, după ceasurile

petrecute în capela castelului. Abia mă întremam, cînd s-a întors tatăl meu... „Îţi aduc un bărbat, seniorul de care ţi-am vorbit", mi-a spus el, înainte de-a mă îmbrăţişa şi mi l-a prezentat de îndată.

— Era domnul duce de Châteaufort ?

— Chiar el. Domnul d'Assonville n-a mai pus piciorul la castel după scena din pavilion. Crezuse că îl trădasem, eu am crezut că m-a părăsit. Ce să-ţi spun ? Tatăl meu era singura persoană în faţa căreia tremuram. După o lună de ezitări, m-am căsătorit cu ducele. Trei zile mai tîrziu, l-am văzut pe domnul d'Assonville ; fusese socotit mort într-o luptă unde se afla şi tata ; şi-a datorat viaţa îngrijirilor caritabile ale bieţilor ţărani care l-au adunat de pe cîmpul de bătălie. Durerea lui m-a zguduit ; reproşurile lui, amare şi pasionate totodată, îmi zdrobeau inima. Oh ! cît mă iubea !... Dar eu nu-l mai iubeam... Cîteodată mila îmi încălzea sufletul... Vai ! nu dragostea îl păstra în inima mea, ci amintirea !... Ne-am întîlnit apoi în casa cea mică de pe strada Cassette, unde îmi instalasem doica. Aceste întîlniri erau pe rînd plăcute şi otrăvite pentru mine ; pentru el erau îmbătătoare şi teribile. Uneori îşi amintea de domnul de Châteaufort ; eu îmi aminteam de don Pedro. O asemenea viaţă îmi devenise intolerabilă. Într-o zi i-am mărturisit dorinţa de-a rupe aceste legături. A rezistat. L-am rugat cu lacrimi în glas... Mi-a făgăduit că îşi va răscumpăra greşeala, mi-a propus să părăsim Franţa şi să trăim la capătul lumii cu copilul nostru. Dar propunerea venea prea tîrziu : nu-l mai iubeam... „Mă respingi, mi-a spus, bine ! Dacă n-o mai pot avea pe mamă, voi avea măcar copilul"... Ameninţarea m-a izbit în inimă. Copilul meu ! înţelegi ce-ţi spun ? Era toată viaţa mea, refugiul meu, speranţa, odihna, bucuria... Zîmbetele lui îmi luminau disperarea... Cînd eram sătulă de viaţă îl îmbrăţişam şi uitam... „Copilul meu ! am izbucnit simţind dintr-odată acea forţă şi acea energie care somnolaseră multă vreme într-o inimă încă feciorelnică. Cum ? Copilul meu ! nu l-am plătit atît de scump cu ruşinea, cu plînsetele, cu disperările mele ! Copilul este al mamei şi vrei să mi-l smulgi ! Una ca asta nu se va întîmpla, o jur !"... A doua zi copilul a dispărut... Domnul d'Assonville n-a avut vreme de cerce-

tări îndelungi ; războiul care reîncepea în Flandra îl obliga să părăsească Parisul şi am rămas singură. Singură, după ce iubisem ! Singură ! Auzi ? Bărbatul meu avea o poziţie înaltă la curte... Eram tînără şi frumoasă... Seniorii se grăbeau să mă înconjoare... Voiam să uit... am vrut să-mi înşel imaginaţia... Acceptam toate distracţiile care mi se ofereau. Am devenit repede o femeie influentă şi m-am folosit de puterea mea. În curînd am iubit sau am crezut că iubesc. Am făcut un adevărat vîrtej din existenţa mea ; am avut mulţime de succese ; am gustat toate plăcerile ; femeile mă invidiau, bărbaţii mă admirau, mă credeau fericită, nu eram decît nebună ! Domnul d'Assonville m-a blestemat adesea... nu m-a văzut în orele de singurătate ! De cîte ori n-am plîns toată noaptea în paraclisul meu, ca Maria-Magdalena la picioarele lui Hristos ! Şi-apoi, a doua zi, doream din nou serbări şi rătăciri !... O, Doamne ! a continuat Geneviève hohotind de plîns, îţi mărturisesc totul, ţie, Jacques, şi mă vei urî, mă vei dispreţui, poate ! Aceste vremuri de rătăcire, le blestem ! Dacă sîngele meu le-ar putea şterge, l-aş vărsa picătură cu picătură... Cum, eu, fiica mamei mele, o femeie sfîntă, cum am putut să iau calea aceasta ? Trăiam într-un vîrtej continuu şi urmam panta decăderii, cînd te-am întîlnit !... Îţi aminteşti, Jacques ?

— Urma focului nu se şterge, răspunse Belle-Rose cu glasul pierit.

— Dumnezeule ! lasă-mă să cred că mă vei ierta ; nu-ţi cer nimic decît puţin din mila pe care o arăţi tuturor nenorociţilor, a reluat ducesa, agăţîndu-se de mîinile lui Belle-Rose, şi dacă totuşi mă vei blestema, eu te voi binecuvînta mereu, da, te voi binecuvînta, fiindcă m-ai scos din această viaţă mizerabilă, fiindcă mi-ai dăruit dragostea, tinereţea, credinţa ; fiindcă ai făcut să coboare în inima mea o rază de bucurie şi de puritate, fiindcă, în sfîrşit, iubesc !

Geneviève, aplecată pe mîna lui Belle-Rose, o acoperea de lacrimi şi sărutări. Belle-Rose şi-o retrase uşor.

— Iertarea o aveţi ! exclamă el. Nu pot fi judecătorul dumneavoastră şi n-aş putea să vă urăsc.

Geneviève înălță brațele spre cer.

— Îți mulțumesc, Doamne ! murmură ea. Nu m-a respins ! Știi, reluă după un moment de tăcere, în ce împrejurări te-am întîlnit. Ai adus trei scrisori de la domnul d'Assonville la căsuța cea mică din strada Cassette ; una din scrisori mă implora ; cealaltă mă ruga și amenința totodată ; ultima nu cuprindea decît amenințări.

— Și la aceasta ați cedat ? întrebă Belle-Rose.

— Știi foarte bine, Jacques, continuă ducesa cu un accent de mîndrie, că frica nu mă poate stăpîni. Am cedat la această scrisoare fiindcă între prima și a treia scrisoare aranjasem totul pentru o întrevedere cu domnul d'Assonville, iar la această întîlnire trebuia să asiste și fiul nostru.

— Ați fi făcut asta, Geneviève ? izbucni Belle-Rose.

— Aș fi făcut-o, dar am aflat că domnul d'Assonville a însărcinat o persoană străină să-l reprezinte. Descoperirea m-a indignat ; am crezut că a mărturisit secretul nostru și am hotărît ca prin șiretenie sau forță să dobîndesc hîrtiile care puteau să-mi compromită liniștea.

— L-ați bănuit de un asemenea lucru pe domnul d'Assonville, un gentilom atît de leal ?

— Vai ! Cînd te-ai obișnuit să folosești răul, uiți destul de repede credința în bine. Dar, s-a grăbit să adauge Geneviève, făcîndu-te să vii la pavilion, unde te-am primit mascată, planul meu era să te oblig să-mi dai numai hîrtiile care dovedeau drepturile domnului d'Assonville ; fiind sigură atunci că nu-mi vei putea răpi fiul, l-aș fi cedat dragostei sale. Eram sătulă de viața asta aventuroasă, unde fiecare distracție era otrăvită. Eram mirată că pot privi cu alți ochi decît cei ai indiferenței un bărbat care nu avea nici grandoare în caracter, nici noblețe în sentimente... Ofensa îmi pătrunsese în inimă !... Te-am văzut, m-ai salvat, erai tînăr, curajos, generos și mîndru ! Nu știi cît mi-ai plăcut din prima clipă... Vedeam în tine ca într-o apă limpede, iar îndrăzneala, temeritatea ta firească îmi dădeau și mie ceva din tinerețea ta, din prospețimea ei. Simțeam renăscînd în mine izvoarele gîndurilor bune ! Oh, de ce nu eram fecioară atunci ! Aș fi fost demnă de tine... Poate m-ai fi iubit !...

— Geneviève ! Geneviève ! exclamă Belle-Rose cu totul răvăşit la ultimele accente. Spune, n-ai fost iubită ? !

La acest strigăt, o strălucire de bucurie ilumină faţa palidă a Genevièvei.

— Am fost, continuă ea... Aşa să fie ?... Mila îţi insuflă aceste cuvinte, sau inima ta îşi aminteşte ?... Am fost iubită ! Am avut partea mea de fericire şi nu mă vei blestema, iar numele meu va fi uneori pe buzele tale ! Dacă ai şti cît am suferit ! M-am rugat atîta şi-atîta am plîns ! Faptul că m-ai părăsit m-a înnebunit, mînia ta m-ar ucide... Spune-mi ce trebuie să fac ? Voinţa ta va fi lege pentru mine ; vorbeşte şi mă voi supune... Dar nu mă alunga din amintirea ta... oriunde mă voi duce şi orice mi s-ar întîmpla, dă-mi posibilitatea să iau cu mine un cuvînt care să mă consoleze şi să mă înalţe... Ţi-am fost atît de dragă odată, ca să mă urăşti toată viaţa ?... Jacques ! prietene, dă-mi mîna, Doamne ! dă-mi mîna !

Jacques îi cuprinse capul între mîinile sale şi o sărută pe frunte.

— Aţi iubit, aţi suferit ! Dumnezeu vă va ierta ! spuse el.

Prin acest sărut o bucurie nesperată umplu sufletul Genevièvei. Îşi răsturnă capul pe spate, petrecîndu-şi braţele slăbite în jurul gîtului lui Belle-Rose :

— Dumnezeule, nu mai sufăr ! şopti.

XXIII

O CAPCANĂ

A doua zi, la revărsatul zorilor, cînd Belle-Rose deschise ochii, era singur. O clipă crezu că un vis înflăcărat îi tulburase imaginaţia ; liniştea îl înconjura dar un parfum vag şi plăcut care plutea prin aer îi amintea că doamna de Châteaufort fusese în cortul lui. Se sculă tulburat şi, cum inima lui o căuta, aşteptîndu-se s-o vadă ivindu-se de

undeva, privirile îi căzură pe un trandafir ofilit, scuturat pe jos, la picioarele patului. Privind petalele risipite, tînărul ofiţer îşi acoperi faţa cu mîinile.

— Dumnezeule ! exclamă, ieri încă eram îndrăgostit de Suzanne !

Nu-şi putea lua ochii de la sărmana floare părăsită, din care se ridicau spre inima lui miresme secrete, ca un reproş melancolic. Se aplecă întristat şi, adunînd petalele veştejite, le strînse într-un medalion pe care şi-l prinse la gît.

— Sărmane petale ! şopti el, sărutîndu-le, sînteţi şi suave, şi pline de blîndeţe, ca şi aceea de la care veniţi.

Abia îşi pusese la gît mesajul înmiresmat, cînd sergentul la Déroute intră în cort.

— Vă caută un om, îi spuse.

— Îl cunoşti ?

— Nu, dar spune că vrea să vă vorbească personal.

— Bine, să aştepte un minut, apoi îi stau la dispoziţie.

Belle-Rose îşi potrivi spada la centură, îşi încheie haina, îşi luă pălăria şi ieşi. Lorenul îl aştepta în faţa intrării.

— Ce doriţi de la mine ? întrebă Belle-Rose.

— Am de-a face cu domnul Jacques Grinedal, locotenent de artilerie în regimentul La Ferté ? întrebă omul care ţinea să-şi îndeplinească cum trebuie misiunea. Chiar lui am onoarea să-i vorbesc ?

— Lui însuşi.

— Dacă aşa este, domnule ofiţer, binevoiţi să luaţi cunoştinţă de această scrisoare pe care am fost însărcinat să v-o predau.

— Mie ?

— Fără îndoială.

— Dar nu văd nici o adresă.

— Nu contează ! rupeţi învelitoarea şi citiţi fără frică; scrisoarea este numai pentru dumneavoastră.

Belle-Rose deschise scrisoarea. De la primele cuvinte, recunoscu scrisul doamnei de Châteaufort. Biletul nu conţinea decît două rînduri :

„Urmează-l pe acest om ; am nevoie să te văd într-o chestiune importantă, care mă interesează şi te interesează. Grăbeşte-te, te aştept".

Belle-Rose privi pe rînd omul şi biletul. Omul îi susţinu privirea fără să clipească ; iar biletul era de un laco-

nism care-l surprinse ; deşi stătea în cumpănă, se gîndi că putea fi vorba de copilul domnului d'Assonville.

— Persoana care v-a dat această scrisoare mai este încă în tabără ? întrebă Belle-Rose.

— Nu, răspunse cu îndrăzneală lorenul.

— A trecut multă vreme de cînd i-aţi vorbit ?

— Cam un ceas.

— Deci ştiţi unde pot s-o găsesc.

— Ştiu.

Belle-Rose îl chemă pe sergentul la Déroute şi-i ceru să-i înşeueze calul.

— E înşeuat.

— Du-te şi-l adu.

O clipă mai tîrziu, la Déroute apăru ducînd doi cai de căpăstru.

— Iată două animale inseparabile, zise : unde merge unul, merge şi celălalt. Domnule locotenent, îngăduiţi ca surul să întovărăşească astăzi gonaşul negru ?

— Cum vrei.

Conrad auzi totul. La aceste ultime cuvinte se apropie.

— Persoana care vă aşteaptă, spuse, adresîndu-i-se lui Belle-Rose, mi-a recomandat stăruitor să vă conduc singur.

La Déroute interveni brusc.

— Amice, i se adresă lorenului, persoana care te trimite nu ştie că acest cal este un animal uimitor în prietenie. Dacă ar rămîne singur în grajd, şi-ar sparge capul cu copita ; o moarte pe care n-ai dori s-o ai pe conştiinţă. Porneşte, eşti urmat.

Conrad se gîndi că o insistenţă prea mare ar stîrni bănuieli ; în fond, nu erau decît doi oameni împotriva a zece.

„Doar un foc de pistol mai mult", se gîndi, şi aşteptă să pornească.

În clipa cînd se depărtau, la Déroute îl strigă pe un caporal care trecea pe acolo.

— Ei ! Grippard ! Vino şi stai aici, păzeşte cortul. Dacă domnul de Nancrais sau o altă persoană ne va căuta, asigură-i că vom fi curînd înapoi. Mergem... Unde mergem ? reluă, întorcîndu-se spre Conrad.

— La Morlanwels, spuse Conrad, care nu-şi putuse ţine limba la întrebare.

— Ai auzit ? continuă la Déroute, adresîndu-se lui Grippard.

— Perfect.

— Stai şi păzeşte bine.

La trei sute de paşi de tabără, lorenul îşi luă calul pe care îl lăsase la o fermă şi porniră repede spre Morlanwels. Belle-Rose nu străbătuse nici o leghe cînd doamna de Châteaufort, călare, sosi în faţa cortului locotenentului. Era îmbrăcată într-un costum de catifea verde ce se potrivea de minune cu silueta ei elegantă şi suplă ; o pălărie de fetru gri pe care flutura o pană roşie îi umbrea faţa, iar cu vîrful cravaşei necăjea o superbă iapă albă care sforăia cu nările înspumate. Doi lachei călare o urmau cu muschetele prinse la armătura şeii.

— Ei, prietene ! i se adresă lui Grippard, vrei să-i spui locotenentului Belle-Rose că o doamnă este aici şi doreşte să-i vorbească ?

— Aş face-o cu mare sîrg, doamnă, dacă locotenentul nu ar fi plecat.

— Spui că a plecat ?

— Da, de o jumătate de oră.

— A plecat fără să spună ceva ?

— A venit dis-de-dimineaţă un om, i-a dat un bilet şi au plecat împreună. Sergentul la Déroute m-a însărcinat să spun că au plecat spre Morlanwels.

— La Morlanwels ? dar acolo sînt spaniolii !

— Spaniolii şi imperialii, spuse Grippard.

Ochii ducesei căzură pe o hîrtie îndoită, care zăcea pe jos ; sprintenă ca o pasăre, sări şi luă scrisoarea. Se îngălbeni de la primul rînd, fiindu-i frică de ce pricepea.

— Ăsta e biletul care i-a fost dat locotenentului ? îl întrebă pe Grippard, cu voce tremurătoare.

— Aşa cred.

— E o trădare ! strigă ea.

În acel moment Cornelius Hoghart, Guillaume şi Pierre alergau să-l îmbrăţişeze pe Belle-Rose.

Ducesa îl recunoscu de la prima vedere pe gentilomul pe care îl întîlnise în anticamera domnului de Louvois. Alergă spre el.

— Domnule, i se adresă repede, mă recunoşti ?

— Doamna ducesă de Châteaufort ! exclamă Cornelius înclinîndu-se.

— Ei bine, domnule, în acest moment Belle-Rose este amenințat de moarte.

Auzind acest strigăt, bătrînul Guillaume se repezi către ducesă.

— Ce spuneți, doamnă ! strigă el ; sînt tatăl lui !

— Spun că trebuie să-l salvăm, dacă mai trăiește, sau să-l răzbunăm dacă e mort. Trebuie să alergăm la Morlanwels ; pe cai, pe cai, și urmați-mă !

Ducesa luă un pistol de la centironul lui Grippard, sări pe iapa ei, smuci frîul și porni, urmată de cei doi lachei. Cornelius, Guillaume, Pierre și Grippard săriră și ei pe caii dragonilor care se aflau prin preajmă, și mica trupă, îndemnată cu înfocare de călăuza sa, trecu barierele taberei.

În acest timp, Belle-Rose și la Déroute îl urmau pe loren, care își grăbea calul fără să scoată un cuvînt. După o leghe, Conrad o luă pe o cărare, spre stînga, care trecea peste ogoare. Apropierea războiului îi silise pe locuitorii pașnici să plece ; fermele erau devastate ; nu se vedea nici un țăran prin împrejurimi.

— Unde dracului ne duci ? întrebă la Déroute, căruia aspectul locului nu-i plăcea.

— E o întîlnire la care e nevoie de prudență. Persoana care m-a trimis va fi disperată dacă ar fi bănuită, răspunse Conrad.

La Déroute tăcu, dar își potrivi mai bine pistoalele din buzunare. Cele pe care Conrad le ascundea în buzunarele lui erau încărcate. Mai alergară încă vreo jumătate de leghe fără să descopere pe nimeni. Belle-Rose, adîncit în gînduri, se pregătea într-un fel pentru misiunea pe care urma s-o împlinească. Drumul pe care mergeau cei trei bărbați se afunda într-o mică vîlcea împădurită. La extremitatea vîlcelii se vedea un castel.

— Am ajuns, vorbi Conrad, arătînd spre castel.

Străbătînd un crîng, la Déroute deslușI un foșnet de crengi călcate... Conrad întoarse repede capul.

— O fi vreun mistreț ieșit din vizuină, spuse el zîmbind.

La Déroute duse dreapta la oblînc, simți patul unui pistol și, aplecîndu-se spre Belle-Rose, îi șopti la ureche :

— Atenție, locotenente ; sîntem în țară dușmană.

Belle-Rose tresări, privind repede jur-împrejur. Deodată copita unui cal se izbi de o piatră.

— Oh, oh, uite un mistreț potcovit ! exclamă la Déroute.

Lorenul ridică brusc mîna și trase un glonț de pistol spre sergent ; sergentul însă nu-l slăbise din ochi ; la gestul lorenului, răspunse printr-un gest identic, aplecîndu-se pe gîtul calului ; cele două lovituri porniră cam în același timp. Glonțul lorenului trecu dincolo de capul sergentului.

— Aha, maimuțoiule ! strigă la Déroute, trimițînd glonț contra glonț. Ești prea nenorocit pentru meseria pe care o faci !

Glonțul sergentului sfîșie brațul lorenului și atinse capul calului. Animalul rănit necheză de durere, se cabră și porni ca o săgeată. La vreo sută de pași, intră într-un smîrc cu apă verde și ierburi încîlcite ; de la prima săritură se înfundă în mîl pînă dincolo de genunchi ; la un pinten violent calul necheză, se avîntă, se împotmoli pînă la piept și se rostogoli în smîrc. O clipă i se mai văzură picioarele bătînd suprafața apei, în zvîrcolirile agoniei ; Conrad se încordase cu mîinile prinse de șa ; o pornire de furie îl făcu să-și ridice capul dintre ierburile care-l sufocau : „Ajutor !" țipă el gîfîind ; dar calul se scufundă de tot și lorenul dispăru în apa stătută. Toată această scenă se petrecuse fulgerător ; în momentul cînd răsunau cele două focuri de pistol, o ceată de călăreți apăru la liziera pădurii. În frunte mergea domnul de Villebrais. La Déroute privi în urma lui ; trei-patru oameni păzeau poteca, numai Belle-Rose și cu el erau încercuiți. În partea opusă pădurii era o stîncă mare în care se deschidea o fisură. Belle-Rose își îndreptă repede calul într-acolo și, sigur că nu va fi împresurat, făcu față dușmanului. La Déroute era lîngă Belle-Rose cu spada și pistolul în mînă. Domnul de Villebrais își strînse ceata și înaintă spre stîncă. Îl urmau o duzină de călăreți dispuși în semicerc. Mergeau încet, ca oameni care nu se temeau că prada avea să le scape, cu spada în teacă, cu pistolul la oblînc, cu ochii la Belle-Rose.

— Ieri a fost rîndul dumitale ; astăzi e al meu, îi strigă Villebrais de departe. Îmi iau revanșa.

— O furați ! răspunse Belle-Rose, pregătindu-se să-și vîndă scump viața.

— O fi ! continuă domnul de Villebrais. Nu mă formalizez la cuvintele dumitale. Fac ce fac : restul mă interesează.

Cînd vorbea se auzi ropotul îndepărtat al unor cai galopînd nebunește pe potecă. Belle-Rose și domnul de Villebrais priviră în partea de unde venea zvonul de copite. Un grup de călăreți gonea mîncînd pămîntul, condus de o femeie purtată de un cal alb. Domnul de Villebrais o recunoscu pe doamna de Châteaufort. Se îngălbeni și trase spada.

— Nouă, ăștia ! strigă el arătînd spre Belle-Rose și la Déroute ; vouă, ceilalți, Burk, continuă, adresîndu-i-se soldatului însemnat cu cicatrice pe obraz, care părea a fi șeful bandei. În galop !

Cam două treimi din ceată îl urmă pe Burk, care se și repezise cu spada în mînă spre potecă. Restul îl urma pe domnul de Villebrais. Dar Belle-Rose și la Déroute îi scutiră de trei sferturi din drum. Văzîndu-i o clipă nemișcați în așteptarea călăreților care veneau în fuga mare, la Déroute se aplecă spre Belle-Rose :

— Să-i luăm în primire pe maimuțoii ăștia ! îi zise.

Belle-Rose înfipse pintenii în burta calului și căzură ca un trăsnet asupra bandei domnului de Villebrais, în momentul în care ceata lui Burk și cea a doamnei de Châteaufort se întîlneau. Ciocnirea a fost teribilă de ambele părți. Burk, care alerga în frunte, o opri pe doamna de Châteaufort cu brațul tocmai cînd ea se avînta spre Belle-Rose.

— Ehe ! exclamă. Ochi ca diamantele și aur la gît ! Dublu chilipir.

— Îndrăznești să mă atingi ! izbucni cu mîndrie doamna de Châteaufort.

Și ridicînd pistolul la înălțimea soldatului, îl nimeri drept în frunte. A fost semnalul luptei. Au urmat zeci de detunături, iar spadele se încrucișară. De la primele focuri, unul din lachei căzu mort, iar Cornelius își pierdu calul. Superioritatea numerică era de partea atacanților. Doamna de Châteaufort, pierdută, își frîngea mîinile de disperare. Pe locul unde se lupta Belle-Rose nu vedea decît un grup

de oameni împresurați de fumul prin care luceau spadele. Ochii ei îngroziți se ridicau spre cer, cînd la cotitura pădurii zări o companie de călăreți, venind la pas. Geneviève își cravașă iapa și porni într-acolo.

XXIV

UN SUFLET ÎN SUFERINȚĂ

Cei care mergeau în fruntea acelei companii purtau haine minunate. Într-o secundă Geneviève a fost lîngă ei. Tremura de mînie și groază ; sîngele omului pe care îl omorîse îi stropise veșmintele, iar în mînă ținea încă pistolul fumegînd.

— Se află acolo un ofițer francez care este ucis mișelește, domnilor, spuse ea. Prieteni sau dușmani, dacă sînteți gentilomi îl veți salva.

Acela care părea comandantul companiei făcu un semn cu mîna ; un ofițer plecă în galop, odată cu soldații din escortă, iar doamna de Châteaufort îl urmă. Era și momentul acestei neașteptate intervenții. La Déroute, rănit, căzuse la pămînt cu piciorul prins sub el. Belle-Rose, de asemenea, coborîse de pe cal și se apăra cu un ciot din spada al cărei vîrf rămăsese în trupul unui călăreț ; hainele îi erau sfîșiate în nenumărate locuri și îmbibate de sînge. Din cei doi lachei, unul era mort ; celălalt zăcea cu capul crăpat. Cornelius și Pierre, amîndoi însîngerați, luptau în mijlocul a trei-patru tîlhari asmuțiți împotriva lor. Bătrînul Guillaume zăcea peste un soldat pe care îl omorîse în clipa cînd soldatul da să-l lovească pe Belle-Rose. Grippard tocmai înjunghiase un elvețian, acum doborît. Bătrînul Guillaume fusese singurul care reușise să-și croiască drum printre oamenii lui Burk. Tatăl se grăbise să moară lîngă fiu. Husarii ofițerului spaniol îi împresuraseră pe cei încăierați, silindu-i să întrerupă lupta. Toți erau răniți, iar domnul de Villebrais, lovit în frunte, avea toată

fața însîngerată. Văzîndu-l pe ofițerul care ordonase încetarea luptei, păli de furie și își aruncă spada în iarba, umedă de sînge. Ducesa de Châteaufort se repezi către Belle-Rose.

— Trăiește ! izbucni ea. Trăiește, Dumnezeule mare !

Și căzu în genunchi cu brațele la cer. O rugăciune îi întredeschisese buzele, iar două lacrimi mari i se rostogoleau pe obraji. Belle-Rose o ridică în brațe cu o pornire amară și pasionată.

— Așadar, șopti el, mă salvați mereu. Iată că pentru a treia oară vă datorez viața !

Geneviève, sfîrșită de cumplitele emoții, își rezemă capul de umărul lui Belle-Rose și izbucni în lacrimi.

— Oh! Doamne! murmură, aș vrea atît de mult să mor!

În acel moment, ducele de Castel-Rodrigo — fiindcă el era ofițerul întîlnit de Geneviève — ajunse chiar la locul bătăliei.

— A, dumneata ești, domnule ? ! i se adresă domnului de Villebrais, pe care-l recunoscu în pofida neorînduielii hainelor și a sîngelui ce-i acoperea fața.

— Eu însumi, răspunse domnul de Villebrais, mușcîndu-și buzele de furie.

— Drace ! N-ai zăbovit, domnule, să pornești la luptă, după cum se vede, continuă ducele pe un ton disprețuitor.

— Îmi închipui, domnule duce, spuse trădătorul cu nerușinare, că nu mi-ați încredințat acești oameni îndrăzneți pentru a-i duce la biserică ?

Ducele de Castel-Rodrigo își încruntă adînc sprîncenele.

— Și pe deasupra, adăugă domnul de Villebrais, pe care furia îl scosese cu totul din fire, mă bucur să aflu că trăim pe vremea cavalerilor. Pe viitor, cînd voi avea de înfruntat vreun dușman, voi avea grijă să-l provoc, fixînd ora și locul după obiceiul vitejilor cavaleri ai Mesei rotunde.

— Domnul știe foarte bine că minte, spuse cu răceală un ofițer din suita ducelui de Castel-Rodrigo ; nu cred că a uitat, sînt convins de asta, că în vremurile de care vorbește dezertorii erau ciomăgiți, iar trădătorii spînzurați.

Ofițerul acesta cu chip auster și gînditor era tînărul principe de Orania, care își făcea ucenicia militară ; era

chiar acela care avea să ajungă într-o zi William I, regele Angliei.

— Ajunge, domnilor, exclamă ducele ; i-am dat voie domnului de Villebrais să fie întovărăşit unde va voi de zece-doisprezece ostaşi, dar după cîte ştiu n-am abdicat de la drepturile de guvernator al provinciei. Rolul dumitale s-a sfîrşit, domnule, al meu abia începe. Să mergem.

Domnul de Villebrais se retrase încet. Trecînd prin faţa doamnei de Châteaufort şi a lui Belle-Rose, le aruncă o privire plină de o mînie neagră ; îşi strînse oamenii care mai erau încă în stare să meargă şi se îndepărtă.

— Domnule, i se adresă ducele lui Belle-Rose, sînteţi liber ; iată cai pentru dumneavoastră şi oamenii dumneavoastră ; iată o escortă de apărare. Aici nu sînt nici francezi, nici spanioli : sînt numai gentilomi.

Belle-Rose se pregătea tocmai să-i mulţumească ducelui, cînd un suspin slab îl făcu să întoarcă capul. Sîngele îi îngheţă în vine ; privea, dar se temea să vadă. Un muribund răsturnat peste un cadavru întindea braţele spre el.

— Tată ! strigă Belle-Rose şi se repezi spre bătrînul Guillaume.

Cornelius şi Pierre îngenunchiară lîngă şoimar. O paloare de moarte, paloarea disperării ştersese de pe chipurile lor urmele însufleţirii de luptători.

— Am trăit mai bine de şaptezeci de ani, spuse Guillaume. Dumnezeu îmi îngăduie să mor ca soldat : nu plîngeţi.

Belle-Rose nu plîngea, dar era cumplit să-i vezi faţa ; susţinea capul tatălui său cu amîndouă mîinile, îi săruta părul alb.

— Pentru mine, Dumnezeule, pentru mine mori ! murmura el. Şi Claudine, şi Pierre... Trebuia să mă lăsaţi să-l ucid cu mîna mea !

Degetele-i tremurătoare desfăcură haina sfîşiată, dezvelindu-i rana ; fierul pătrunsese în piept, de unde mai curgea un fir de sînge ; rana era urîtă şi adîncă. Trăsăturile lui Belle-Rose se contractară ; bătrînul zîmbi.

— Vorbeşti de Claudine şi de Pierre ; ţi-i încredinţez.

În momentul acela ochii lui Belle-Rose întîlniră ochii Genevièvei : îşi aminti de scrisoarea primită, de motivul ce-l mînase spre Morlanwels ; sprîncenele i se încruntară

şi aruncă asupra bietei femei o privire atît de plină de amărăciune, încît ea îşi ascunse capul în mîini. În acest timp, Cornelius făcuse să se înjghebeze grabnic o năsălie din crengi de copaci ; un doctor care se afla şi el în suita ducelui de Castel-Rodrigo îngriji provizoriu rănile bătrînului Guillaume ; doi soldaţi ridicară năsălia şi tristul cortegiu porni spre Charleroi. La Déroute, care nu era rănit prea grav, cu toate că fusese aproape ciuruit de gloanţe şi împunsături, se ţinea cum putea pe cal. Doamna de Châteaufort îşi şterse ochii înroşiţi de lacrimi şi se apropie de Belle-Rose.

— Jacques, spuse ea cu o voce blîndă, dar hotărîtă, am să-ţi cer încă o favoare, nu pentru mine, ci în numele copilului asupra căruia ai jurat că vei veghea.

Amintirea aceasta îl făcu să tresară.

— Vorbeşte, Geneviève, ascult ; dar repede, fiece clipă mi-e preţioasă.

— Trebuie să te văd şi să-ţi mai vorbesc despre acest copil. Primeşti ? continuă ea cu o privire rugătoare către cel pe care îl iubise atît de mult.

— E datoria mea şi mi-o voi împlini.

— Îţi mulţumesc, Jacques ; te voi înştiinţa unde vom avea această ultimă întrevedere. Acum, adio.

Doamna de Châteaufort întoarse capul, spre a-şi ascunde o lacrimă ce-i tremura pe gene, îşi îndemnă iapa şi dispăru la cotitura potecii. După cîteva ore de la ciocnirea din crîng, cortegiul funebru intra în tabăra de la Charleroi. Domnul de Nancrais, prevenit de Grippard, alergase lîngă dresorul de şoimi, care-l iubise şi-i ocrotise copilăria. Într-un colţ al cortului, Claudine şi Pierre hohoteau ; Belle-Rose era disperat dar dîrz ; Cornelius mergea de la Claudine la Belle-Rose, posac şi tăcut ; Guillaume era senin ca un bătrîn soldat care a trăit totdeauna creştineşte. Murea aşa cum alţii adorm. Guillaume Grinedal îl recunoscuse pe domnul de Nancrais de cum intrase şi-i strînsese mîna. Nu mai putea să vorbească dar privirea-i leală avea strălucirea bătrîneţii sale atît de cinstite. În timp ce-l reţinea pe domnul de Nancrais, îi făcu semn lui Belle-Rose să se apropie ; ochii i se îndreptară spre fiul bătrînului conte d'Assonville, neliniştiţi şi rugători.

— Sînt fratele fiului dumitale, îi răspunse domnul de Nancrais, pe care această rugăminte mută îl impresionase adînc.

Guillaume duse mîna domnului de Nancrais la buze cu atîta efuziune încît severul ostaș își întoarse capul, să nu i se vadă tulburarea. Claudine îngenunche la căpătîi ; bătrînul Guillaume îl chemă pe Cornelius, îndemnîndu-l să-și plece capul lîngă capul ei, apoi își lăsă mîinile pe creștetul lor. Era o tăcere atît de adîncă, încît nu se auzea nimic decît respirația întretăiată a lui Pierre, care își mușca batista, ca să-și înăbușe hohotele de plîns. La Déroute, de care Belle-Rose nu voise să se despartă, sta întins pe o saltea, bătea pe genunchi tactul marșului tunarilor și plîngea în neștire.

— Doamne, bunătatea asta de bătrîn a fost lovit și eu eram acolo !... murmură el cu glas pierit. Unde mi-au fost ochii ! !

Și credinciosul la Déroute își mușca mîinile că nu fusese el lovit de moarte. În acest timp, un fald al cortului se ridică, lăsîndu-l să treacă pe domnul de Luxembourg. Ducele se apropie de patul pe care zăcea bătrînul șoimar și-i întinse mîna.

— Mă recunoști, Guillaume ? îl întrebă.

Guillaume îl privi o clipă și un surîs blînd îi lumină ochii.

— Dumneata m-ai salvat în vremurile grele, continuă ducele, și eu mi-am amintit. Belle-Rose va fi pentru mine ca un fiu. Nu-l voi cruța de încercări, și dacă Dumnezeu ne va da viață amîndurora, va ajunge atît de departe cum nici n-a visat vreodată.

Dresorul de șoimi duse mîna gentilomului la buze. Retrăgîndu-se, ducele strînse cu putere mîna lui Belle-Rose.

— Fii tare, îți mai rămîne un tată.

Preotul batalionului sosi noaptea pentru rugăciunea celor aflați pe moarte. Toți îngenunchiaseră, iar Guillaume, cu mîinile împreunate, își încredința sufletul Celui care înseamnă iubire și iertare. Peste două zile, către prînz, un soldat se prezentă la cortul lui Belle-Rose. Era un paj cu siluetă sprintenă, privirea vie, surîs hazliu și convingător. În ciuda hainelor bărbătești, lui Belle-Rose

nu-i trebui mult spre a o recunoaşte pe Camille, confidenta doamnei de Châteaufort.

— Stăpîna mea vă înştiinţează că vă aşteaptă astă-seară, întrebînd dacă puteţi să-i acordaţi o oră.

— Sînt la dispoziţia sa, răspunse Belle-Rose.

— Dacă este aşa, fiţi gata la apusul soarelui.

— Voi fi gata. Unde trebuie să mă duc ?

— Între Marchienne şi Landely, la aproape două leghe de aici. Nu vă îngrijoraţi, eu vă voi fi călăuza.

— Pe diseară, atunci.

Camille se răsuci pe călcîie şi plecă. În timp ce în tabără se petreceau cele de mai sus, domnul de Villebrais, şi mai setos de răzbunare după ultima întîlnire cu ducele de Castel-Rodrigo, îşi răspîndi oamenii şi pe alţi cîţiva pe care momeala cîştigului îi alăturase sorţii sale în preajma linilor franceze, recomandîndu-le cea mai strictă supraveghere. El însuşi, în haine de zarzavagiu, se aventurase pînă la avanposturi ; mergea de ici-colo, la orice oră, bătătorind potecile, neobosit şi tăcut, ca un lup care dă tîrcoale în aşteptarea prăzii. Către ora cinci, pe cînd stătea şi pîndea de pe colina de unde se vedea partea din tabără unde locuia şi ducele de Châteaufort cu suita sa, o zări pe doamna de Châteaufort călare, urmată de un singur lacheu, îndreptîndu-se spre bariere. Domnul de Villebrais aşteptă ca ea să ajungă la cîteva sute de paşi de tabără, iar atunci sări pe calul ce-l ţinea mereu gata de drum, făcu semn unuia dintre oameni să-l urmeze şi porni iute în urmărirea ducesei, avînd însă grijă să lase rîul între ei pentru a nu fi observat. Doamna de Châteaufort mergea pe drumul spre Marchienne-au-Pont. La un sfert de leghe de tîrgul acesta, o luă pe un drumeag la dreapta şi ajunse în cîmpia Landely ; se opri la vreo sută de paşi de malurile Sambrei, în faţa unui pavilion de vînătoare, unde un om de pază îi deschise uşa. Domnul de Villebrais nemaivăzînd-o ieşind de acolo, merse de-a lungul malului. Găsind un loc mai prielnic de trecut vadul, îşi struni calul şi trecu rîul Sambre, cu apa cînd pînă la pinteni, cînd pînă la şold. În sfîrşit, îşi legă calul de trunchiul unei sălcii bătrîne, se îndreptă spre pavilion, îl înconjură, iar cînd recunoscu cine se afla acolo, îşi reluă galopul spre Charleroi, lăsîndu-şi acolitul de strajă în crîng. Către apusul soarelui, dom-

nul de Villebrais strînsese patru-cinci din oamenii cumpărați de el și le dădu întîlnire la Landely. Fiecare trebuia să ajungă acolo din altă direcție, iar el se culcă într-un șanț, la marginea drumului pe care venise doamna de Châteaufort și așteptă. În vremea asta, la ora hotărîtă, Belle-Rose o văzu venindu-i în întîmpinare pe Camille, care conducea cu mînă sigură un cal andaluz.

— Sînteți gata ? îl întrebă falsul paj.

În loc de răspuns, Belle-Rose sări pe calul ținut la-ndemînă de Grippard. Camille trase de frîul calului spaniol, iar Belle-Rose dădu pinteni și-o urmă. Nu străbătuseră nici o jumătate de leghe, cînd auziră un călăreț gonind pe drum. Belle-Rose se întoarse și, în penumbră, își recunoscu fratele, care venea spre el ca un trăsnet.

— Cornelius e lîngă Claudine, Claudine mă trimite lîngă tine, spuse Pierre.

Belle-Rose îi întinse mîna și toți trei, culcați pe gîtul calului, trecură mai departe ca niște umbre. Domnul de Villebrais se ridică. Un surîs amar îi flutură pe față... „Dacă doamna de Châteaufort îl lăsă pe mîna mea, aș putea, cu prețul bărbatului, să iert femeia"...

Între Marchienne-au-Pont și Charleroi, pe drumul cel mai drept spre Landely era amplasat un regiment de cavalerie și era cu neputință de trecut pe acolo, după apusul soarelui, dacă nu cunoșteai parola. Domnul de Villebrais, care nu ignora această condiție, o luă spre sud de Charleroi, trecu rîul Sambre puțin mai jos de tabără și se avîntă în plin cîmp spre Landely. Cerul era senin, iar luna urcînd la orizont îi călăuzea goana. După o oră, zări printre arbori — de cealaltă parte a Sambrei, care curgea între malurile-i umbroase ca o centură argintie — o lumină tremurătoare. Domnul de Villebrais își biciui calul, care necheză de durere și făcu un salt pe nisip. Alte nechezaturi îi răspunseră de pe cele două maluri... „Sînt acolo !" gîndi domnul de Villebrais ; și aplecat pe gîtul calului care își mușca frîul, căută să găsească trecerea prin vad. Crezu că recunoaște o piatră pe care o remarcase către seară și se aruncă fără ezitare în apa care parcă bătea în valuri de diamant.

În acest timp, Camille și Belle-Rose ajunseseră la pavilionul din Landely. Paznicul de la intrare îi pofti într-o anticameră, unde Camille se opri. Belle-Rose intră în a

doua încăpere, unde îl aştepta doamna de Châteaufort. Pierre rămăsese pironit în pragul pavilionului. Geneviève în întîmpină pe Belle-Rose cu un palid, trist surîs.

— Te-am chemat aici, spuse ea, pentru a-ţi vorbi de un copil care nu mai are tată şi pe care mama sa vrea să ţi-l încredinţeze. Nu trebuie să crească singur.

— Comunicîndu-vă misiunea, încredinţată mie de către domnul d'Assonville, răspunse Belle-Rose, nu m-am gîndit niciodată să vă răpesc dreptul de a vă vizita şi a vă îmbrăţişa fiul. Nu putem veghea împreună asupra lui ?

Doamna de Châteaufort clătină din cap :

— Ieri ar fi fost unul din visele mele cele mai frumoase ! dar nu era decît un vis ! Acum m-am trezit.

Glasul doamnei de Châteaufort era atît de profund disperat, încît Belle-Rose îi cuprinse mîna.

— Geneviève, uită că eşti femeie şi aminteşte-ţi că eşti mamă.

— Nu pot uita nimic, nimic ! continuă ea. Vrei să veghem împreună asupra copilului ? Dar, vai, putem oare ? Cînd îl vei vedea între noi, frumos ca un înger şi surîzător, cum o vei privi pe mamă ? Ascultă, Jacques, ieri am înţeles totul. Nenorocirea e partea mea ! Cînd domnul d'Assonville a murit, eram de faţă ! Cînd sîngele tatălui tău a curs, eram de faţă ! Reproşul ţi-a sclipit în priviri şi reproşul era în inima ta ; iar acum, orice ai face, ideea uciderii lor va fi mereu legată de ceea ce-ţi pot aminti ! Şi-apoi, imaginea unei alte femei dăinuie în inima ta, mult mai puternică decît a mea !... Parcă nu te-am văzut acum trei zile ridicînd de pe jos o floare, pe care o lăsase ea să cadă şi nu te-am văzut cînd o duceai la buze ? O iubeşti pe această femeie !... E tînără... e frumoasă... şi e pură !... O clipă am crezut că prin forţa dragostei aş putea lupta împotriva amintirii ei ; era o amăgire din care m-a trezit un val de sînge... Între dumneata şi mine stă zidul prea multor nenorociri... tatăl dumitale... Gaston !

Belle-Rose îşi plecă fruntea. Fiece cuvînt spus de Geneviève îi străpungea inima ca o suliţă.

— Tăcere, Jacques, reluă ea. Nu mă plîng — m-ai iertat.

Cînd acest ultim cuvînt se desprinse de pe buzele ei, un strigăt cumplit umplu văzduhul şi ei îl auziră, tresărind.

Strigătul fără nume trecuse ca un foc de armă, apoi totul deveni calm și se așternu tăcerea. Cu o mișcare instinctivă, Geneviève se apropie de Belle-Rose.

— Jacques, îi vorbi, luîndu-i o mînă într-ale sale, spune-mi măcar, îl vei învăța pe fiul meu să mă iubească ? Atunci cînd mă vede îmi zîmbește ; buzele mele sînt dăruite cu mîngîieri dumnezeiești ; copilul învăluie păcatele mele cu inocența lui, ca un veșmînt proaspăt ; mîinile lui mici se agață de gîtul meu, iar cînd mă strigă mi se pare că binecuvîntarea divină coboară asupra mea.

Geneviève plîngea cu fața sprijinită de mîna lui Belle-Rose.

— Vă va iubi ! Vă va iubi ! Cum ar putea să nu vă iubească fiul lui Gaston ? izbucni Belle-Rose, pierdut.

Un alt strigăt și mai îngrozitor răsună. Era un strigăt funebru, parcă nepămîntesc : sfîșia auzul și îngheța inima ; spațiul adînc îl înghiți și nu se mai auzi nimic decît murmurul dulce al frunzișului în adierea vîntului. Geneviève, speriată, căzu în genunchi.

— Dumnezeule ! șopti, oare sufletul lui Gaston mă cheamă ? !

Belle-Rose simți cum un fior îl străbate pînă la rădăcina părului, scăldat de-o sudoare rece. Se repezi la fereastră și o deschise. Noaptea senină învelea cîmpia cu întunecimea-i transparentă ; briza cînta prin rămurișul înflorit al măceșilor, iar din umbra unui gard-viu se auzea o pitulice ciripind drăgăstos în cuibul ei. O groază de neînvins parcă o țintuise pe Geneviève în genunchi ; era ca marmura la față, și capul răsturnat pe spate părea copleșit de oroarea acelui strigăt, iar mîinile îi rătăceau pierdute printre buclele ce-i cădeau libere. Belle-Rose scruta cu privirea adîncurile nopții, cu mîna pe garda spadei, și acest ostaș care nu știa ce e frica, aștepta într-o fremătare mută. Un nou strigăt, un strigăt lugubru țîșni deodată, continuînd să se audă sub cerul înstelat ; era totodată un vaier sfîșietor și o cumplită amenințare, un strigăt ce-ți biciuia sîngele. Doamna de Châteaufort, înnebunită de spaimă, făcu un salt pînă la genunchii lui Belle-Rose, agățîndu-se de ei. Deodată ușa se deschise cu violență, iar Pierre se repezi în încăpere cu spada goală în mînă ; Camille, îngrozită, apăru în urma lui.

— Auzi, frate ? ! întrebă cu vocea joasă tînărul ; auzi?!

Belle-Rose se eliberă din strînsoarea doamnei de Châteaufort şi trase spada.

— Vino, frate ! răspunse ; şi amîndoi alergară afară din pavilion.

XXV

ORAŞUL CUCERIT

Doamna de Châteaufort, copleşită şi fără grai porni după Belle-Rose şi Pierre. În groaza de moarte ce-i cuprinsese sufletul, îi era frică să rămînă singură. Peisajul era calm şi odihnitor. Cîmpia scăldată într-o lumină blînd-aurie se pierdea la orizontul vaporos, unde vedeai doar cîteva scîntei nemişcate de parc-ar fi fost stele. La o sută de paşi de pavilion, undele Sambrei curgeau argintate, auzindu-se numai zgomotul dulce al apei ce scălda trunchiurile sălciilor. Celor doi fraţi li se păru că strigătele veneau dinspre rîu. Înaintau, deci, într-acolo, cu ochii şi urechea la pîndă, ca soldatul ce se aşteaptă la o surpriză neplăcută, cînd, un strigăt răguşit, gîfîit, sufocat, trecu peste capetele lor, făcînd-o pe doamna de Châteaufort să se clatine ca un lăstar bătut de vînt. O linişte lugubră îi urmă. Belle-Rose se înverşună :

— E strigătul unui om care se îneacă ! exclamă el, repezindu-se spre rîu.

Pierre ajunse pe nisip la fel de repede, şi amîndoi căutau cu ochii în apa fluviului care strălucea ca o fîşie lată de oţel. Abia de înaintară vreo cincizeci de paşi că şi zăriră pe lîngă o salcie bătrînă aproape căzută în rîu un corp negru care plutea încet pe apă. Din cînd în cînd trupul ieşea la suprafaţă, apoi dispărea iarăşi sub crengile sălciei, în vîrtejul ce-l legăna.

— Îl vezi ? i-l arătă Pierre lui Belle-Rose ; mîinile s-au încolăcit de-o ramură.

Era, deci, cadavrul unui om care se agățase de copac. Brațele înțepenite de agonie ieșeau din apă prin rămurișul tremurător. Belle-Rose înaintă pe trunchiul salciei, în timp ce Pierre intră în rîu ; aplecați peste înecatul al cărui cap clătinat de valuri plutea printre frunze, îl scoaseră din apă ; degetele înțepenite se prinseseră de o creangă, pe care trebuiră s-o taie ca să-l tragă la mal. Doamna de Châteaufort aștepta pe malul Sambrei ; cînd înecatul fu întins pe iarbă, ea a fost prima care-l recunoscu sub lumina lunii.

— Domnul de Villebrais ! exclamă.

Belle-Rose se lăsă în genunchi lîngă mort — era într-adevăr el ; fața îi era lividă, iar ochii măriți îi ieșeau din orbite. Spaimele cumplitei agonii îi schimonoseau trăsăturile pe care se mai putea citi ura. Tînărul ofițer lăsă să cadă capul pe care îl ridicase.

— Inima nu mai bate! spuse. Dumnezeu să-i ierte păcatele.

Domnul de Villebrais se înșelase crezînd că poate trece rîul prin locul acela ; calul, care la început nu intrase în apă decît pînă la genunchi, lunecase ; domnul de Villebrais încercase să-l pună pe picioare, dar în acel loc curentul era vijelios ; ofițerul părăsise calul, care se scufunda sub el, și încercase să se salveze înotînd. Ar fi reușit poate, dar calul îl lovise, zbătîndu-se, cu piciorul în cap, și domnul de Villebrais își pierduse astfel din puteri. Atunci scoase primul strigăt. Unul din oamenii săi, ascuns în desiș pe malul opus, se strecurase spre mal, încercînd să-l ajute, dar nimerise într-o parte a albiei plină de ierburi, și acolo rămăsese. Cînd scăpase cu greu, auzind zgomot dinspre pavilion, îl cuprinsese frica și se aruncase într-un tufiș. În acest timp domnul de Villebrais lupta încă împotriva curentului cu forța disperării ; capul îi cădea spre adînc, gura i se umplea de apă, respirația i se tăia ; cînd găsea destulă putere să-și înalțe pieptul, scotea unul din acele strigăte sinistre ce-o înghețaseră de spaimă pe doamna de Châteaufort. Un ultim efort îl făcuse să ajungă la salcia bătrînă, măcinată de rîu, își prinsese mîna de o ramură, încercînd să se cațere pe trunchi, dar craca se îndoise ; alt strigăt de groază țîșnise din gura lui învinețită și capul îi dispă-

ruse în valuri. După ce Belle-Rose se încredinţă de moartea domnului de Villebrais, chemă paznicii, dîndu-le în grijă cadavrul înecatului ; apoi porni împreună cu doamna de Châteaufort şi Pierre pe drumul spre pavilion. În depărtare se auzea galopul grăbit a trei-patru cai ; erau oamenii domnului de Villebrais care, văzîndu-se lipsiţi de stăpîn, se întorceau la cantonamente. Puţin mai tîrziu, doamna de Châteaufort rămase iarăşi singură cu Belle-Rose. Moartea neprevăzută şi urîtă a domnului de Villebrais îi sporise tristeţea şi descurajarea amară. Era dezolată : văzuse agonia domnului d'Assonville, acum văzuse şi cadavrul domnului de Villebrais ; şi-l vedea în faţa ei pe Belle-Rose, palid şi mohorît, purtînd în suflet doliul după tatăl lui. Înţelese că ora despărţirii sunase şi, strîngîndu-şi toate puterile ce-i mai rămăseseră, scoase din buzunar un mic pachet sigilat.

— Iată, îi spuse lui Belle-Rose, hîrtiile care dovedesc starea civilă a fiului domnului d'Assonville ; cînd va avea vîrsta să-şi aleagă o carieră, va putea s-o facă în calitate de gentilom. La actele acestea am adăugat o scrisoare care îţi dă drepturi depline asupra lui.

— Dar dumneata, Geneviève ?... întrebă Belle-Rose.

— Eu îl voi îmbrăţişa, este singura favoare pe care ţi-o cer.

Doamna de Châteaufort se ridică la aceste cuvinte. Orice speranţă murise în inima ei. Se apropie de Belle-Rose, palidă de nespus dar cu surîsul pe buze, şi-i întinse mîna. Belle-Rose i-o luă într-ale sale, fără să poată rosti o vorbă.

— Deci, continuă ea, pot rămîne prietena dumitale, atîta tot ; o prietenă absentă, la care te vei gîndi uneori fără supărare ?

— O prietenă al cărei nume îl voi face să fie binecuvîntat de un copil, răspunse Belle-Rose.

Faţa Genevièvei strălucea de bucurie. Se înălţă în vîrful picioarelor, cuprinse capul lui Belle-Rose şi-l sărută cast, aşa cum o soră îşi sărută fratele.

— Ai spus un lucru pe care-l voi purta în inima mea şi mă va consola cînd voi fi singură. Adio, prietene, poate vei găsi într-o zi fericirea pe care aş fi vrut să ţi-o ofer

eu !... Altă femeie va fi mai fericită ; te vei gîndi la mine în bucuria ta, iar eu mă voi ruga pentru voi doi în tristețea mea. Încep o viață nouă, o încep cu regret.

Cîteva clipe, Belle-Rose o strînse pe Geneviève la pieptul său, apoi, simțind că îl înecă lacrimile, o lăsă din brațe, sărută pentru ultima oară fruntea sărmanei părăsite și fugi fără a mai întoarce capul. Apoi plecă din pavilion împreună cu Pierre. La prima cotitură a potecii, Belle-Rose se întoarse : în ușa unui pavilion, o doamnă, pe care o recunoștea după rochia ei albă, sta îngenuncheată, cu brațele întinse spre el ; în tăcerea nopții înmiresmate se auzi un hohot de plîns pe care biata femeie încerca să și-l rețină. Și pe Belle-Rose îl străbătu un lung fior ; își înfipse amîndoi pintenii în burta calului și se repezi ca un nebun pe drumul spre Charleroi. După două zile tabăra se ridica, iar la data de 4 iunie se muta în fața orașului Tournai. Claudine și Suzanne rămaseră la Charleroi, unde domnul d'Albergotti se îmbolnăvise. Vîrsta sa înaintată, oboselile războiului, vechile răni, toate astea nu prevesteau nimic bun. Într-un oraș plin de soldați, bătrînul ofițer nu putea primi toate îngrijirile cuvenite ; l-au convins că trebuie să plece în zori spre Paris ; acolo cel puțin avea să se bucure de tot ajutorul științei medicale. Cît despre doamna de Châteaufort, se retrase și ea în orașul Arras, unde ducele primise ordinul să locuiască, de cînd căzuse în dizgrație ; soțul își rugase soția să-l ajute prin prezența ei la recepții oficiale, reuniuni importante și spectacole de gală. Se știe că cei doi soți duceau o viață de mari seniori, neavînd alte legături între ei decît ceea ce interesa poziția lor în societate. Pierre, urmărind compania în care servea Belle-Rose, urmase armata la Tournai. Operațiile de asediu începură intens și obiectivul fu atacat în aceeași zi. Eforturile artileriei se îndreptară spre un fort care apăra zona dinspre sud. Asediații răspundeau atacului armatei franceze printr-un foc bine susținut, încercînd să stînjenească operațiunile inamicului prin incursiuni frecvente. Prezența regelui sporea elanul trupelor și se prevedea că în curînd orașul va fi silit să capituleze. Pentru a grăbi acest moment trebuia minat un bastion a cărui cădere deschidea zidul de apărare, obligîndu-l pe guvernatorul din Tournai să par-

lamenteze. Era o expediție în care trebuiau înfruntate mari primejdii, fiind nevoie de oameni neclintiți în hotărîrea lor. Belle-Rose, care căuta orice prilej să se remarce prin vitejie, se oferi din proprie inițiativă.

— Bine, spuse domnul de Nancrais, alege-ți oamenii, iar dacă te întorci, te vei întoarce căpitan.

Spre seară, la căderea nopții, Belle-Rose împreună cu la Déroute, Pierre și patru-cinci artileriști de elită părăseau drumul acoperit și se apropiau de șanțuri, tîrîndu-se pe pămînt. Primele santinele care-i zăriră traseră asupra lor ; fără a le da timp să-și încarce din nou armele, Belle-Rose alergă pînă la marginea unui șanț de apărare și se lăsă să alunece înăuntru. Luase cu el un sac umplut cu cîlți, în vîrful căruia pusese o pălărie ; în momentul cînd spaniolii de pe metereze își ațînteau puștile, el și aruncase în șanț manechinul. Se întunecase, iar soldații, cu excepția cîtorva, trăgeau. Belle-Rose sărise în lături la timp ; cei care încă nu trăseseră își sloboziră gloanțele, dar locotenentul ajunsese de partea cealaltă, adăpostindu-se într-o surpătură de teren, fără vreun alt accident decît un glonț ce-i atinsese haina. Oamenii lui Belle-Rose, culcați printre ridicăturile de pămînt, îi așteptau semnalul, ca să coboare și ei. Iar el, sigur că nu va mai fi tulburat, începu să sape ; lucrase cu atîta zel, încît în mai puțin de două ore făcuse o groapă laterală în care puteau sta apărați doi oameni. Spaniolii trăgeau fără oprire, dar gloanțele se turteau de piatră sau săreau dincolo de el ; trei-patru dintre ei încercară să ajungă la îndrăznețul artilerist, coborînd de pe ziduri ; dar Pierre și la Déroute îi împușcară pe primii doi ; al treilea, atins la pulpă, se rostogolise în șanț, rănindu-se rău în cădere ; al patrulea fusese lovit chiar de Belle-Rose, în clipa cînd punea piciorul pe pămînt. După aceste tentative sfîrșite jalnic, spaniolii rămaseră cu prudență în spatele zidului. Belle-Rose fluieră ușor ; și așa cum se înțeleseseră, la acest semnal la Déroute și Pierre alergară la marginea șanțului. Unul îl opri pe celălalt.

— Hei, prietene ! Sînt eu, sergentul ! șopti la Déroute.

— Hei, camarade ! Sînt fratele ! replică Pierre, sărind în groapă.

Pierre se întîlnea cu Belle-Rose în toiul focurilor de muschete. Un glonț îl atinse lîngă sprînceană. O jumătate de deget mai jos, l-ar fi ucis.

— Te-au botezat, frate ! exclamă Belle-Rose, văzînd sîngele care picura pe fruntea tînărului soldat.

Amîndoi se apucară de treabă cu nădejde, așa că în curînd sosi momentul altei fluierături. De data asta sări la Déroute. Asediații aruncară în șanț la întîmplare, vase cu jeratic ; dar sergentul, agil ca o pisică, dispăruse în tranșea făcută. Fluierăturile urmară una după alta ; zidul era străpuns ; cei care minau erau mereu la post, în afară de unul care fusese omorît cu o grenadă. Accidentul îl determină pe la Déroute să înalțe în spatele tranșeii lor o ridicătură de pămînt ce-i adăpostea de minune.

— Iată-ne ca niște cîrtițe, spuse cu glasul lui potolit, ce nu-l părăsea niciodată ; să săpăm mai departe.

Spre dimineață auziră un zgomot surd, asemănător unei lucrări subterane în curs. Belle-Rose îi opri pe ai săi, aplecîndu-și urechea la marginea galeriei.

— Foarte bine ; săpăm înainte.

— Mină și contra-mină ! zise la Déroute ; să săpăm mai departe.

Săpară cu atîta spor, încît spre prînz se auzeau foarte clar loviturile de hîrleț care izbeau pămîntul. De ambele părți se lucra cu aceeași înverșunare.

— Alarmă, băieți ! exclamă sergentul ; după lopată va fi rîndul pistolului.

Peste o oră, Belle-Rose recunoscu după sonoritatea tîrnăcoapelor că îi mai separă numai două picioare distanță.

— La pămînt, toți ! ordonă el.

— Da, locotenente, toți cu excepția mea ! strigă la Déroute.

— Tu primul ! întări ofițerul pe un ton ce nu admitea replică.

La Déroute se supuse, iar în timp ce Pierre se culca la dreapta lui Belle-Rose, sergentul trecu în stînga.

— Acum, camarazi, lăsați uneltele și pregătiți-vă armele ! Cu o lovitură de hîrleț o să dobor bucata asta de zidărie ; cum ne vor vedea, spaniolii vor trage.

— Adică îi veți înșfăca pe toți ! murmură gelos la Déroute.

— Da, totul sau nimic, răspunse Belle-Rose zîmbind și continuă : — Nu vă ridicați decît după ce au tras ; atunci vă ridicați toți odată și săriți la ei. Acum, atenție !

Belle-Rose apucă cu amîndouă mîinile cel mai greu tîrnăcop și lovi. La a treia izbitură în zidăria de pămînt se deschise o breșă prin care se vedeau spanioli cu muschetele întinse.

— Foc ! strigă ofițerul care îi comanda.

La strigătul ofițerului, Belle-Rose se aruncă pe burtă ; gloanțele trecură peste capul său ; prin atîta praf și întuneric dușmanii nu distingeau nimic.

— Sus ! izbucni Belle-Rose cu o voce tunătoare, avîntîndu-se primul, urmat de fratele lui și de la Déroute.

Spaniolii surprinși căzură pe loc sau fură dezarmați. Erau zece din aceeași unitate ; la ultimul foc de pistol nu mai rămăseseră decît trei în picioare. Belle-Rose se grăbi să acopere deschizătura cu pietre și dărîmături ; puse petarda, trase după el fitilul și-i ordonă lui la Déroute să-și adune mica oaste. Cînd grupul ajunse la cealaltă parte a șanțului, Belle-Rose aprinse fitilul și se depărtă, dar nu înainte de a fi văzut scînteind sulful, pulberea. La Déroute era pe marginea șanțului, mergea încoace și încolo, fără să ia seama la focurile de pușcă pe care fugarii, părăsind zidul de apărare, le trăgeau asupra lui.

— La dracu' ! răcni de departe, văzîndu-l pe Belle-Rose, nu puteți merge mai repede ?

— Și tu, răspunse celălalt, nu poți sta mai departe ?

Amîndoi se îndepărtară în grabă ; și după o sută de pași Belle-Rose simți pămîntul cutremurîndu-se sub picioarele lor.

— La pămînt ! îi strigă lui la Déroute.

Și, apucîndu-l de braț, îl sili să se culce într-o adîncitură a terenului. Detunătura zguduitoare izbucni curînd ; un nor de praf întunecă totul și nenumărate sfărîmături de piatră căzură în jurul lor. Cînd se ridicară, douăzeci de stînjeni din zidul fortului erau doborîți ; șanțul era plin de dărîmături, iar în peretele bastionului se deschisese o breșă largă. Garnizoana fugise. Un corp de soldați, pe care domnul de Nancrais îl ținea în rezervă, se avîntase îndată după explozia minei și ocupase fără luptă fortul, deasupra

căruia flutura acum drapelul alb al regelui Franței. Domnul de Luxembourg mergea în frunte, urmat de ofițerii săi. Trecînd, îl opri pe Belle-Rose, care alerga spre meterez, cu hainele în dezordine, acoperit de praf.

— Aha, dumneata ești, Grinedal ? Oprește-te o secundă și spune-mi numele soldatului care a dat foc fitilului.

— Eh, izbucni la Déroute, soldatul este un ofițer.

— Da ? !

— Și acest ofițer este locotenentul meu.

Domnul de Luxembourg îi întinse mîna lui Belle-Rose.

— Asemenea acțiuni nu mă miră din partea dumitale ; îi voi vorbi astă-seară maiestății sale, mai spuse el.

Guvernatorul din Tournai, văzînd orașul lipsit de fortificația ce-l apăra trimise pe cineva în tabără ca să parlamenteze : se semnă capitularea, iar orașul își deschise porțile. Acest prim succes a stîrnit într-atîta elanul armatei încît nu se mai vorbea decît că o să ajungă, nici mai mult nici mai puțin, fără oprire pînă la Bruxelles. Spre seară, cînd orașul răsuna de cîntece, o ordonanță îl anunță pe Belle-Rose că domnul de Luxembourg îl așteaptă la cartierul său. Tînărul ofițer se grăbi să se ducă și-l găsi pe general în cortul lui, așteptînd diverse ordine.

— Grinedal, i se adresă cînd rămaseră singuri, maiestatea sa, căruia i-am făcut cunoscută purtarea dumitale admirabilă, mi-a permis să fii ridicat la gradul de căpitan. Brevetul dumitale e la semnat.

Belle-Rose mulțumi generosului său protector, regretînd în inima lui că tatăl nu era de față, să se bucure de norocul fiului.

— Dar, reluă domnul de Luxembourg, nu generalul îți vorbește acum, ci prietenul. Iar el, Jacques, are încă o dată nevoie de serviciile și devotamentul dumitale.

— Vorbiți, iar după ce-mi veți spune ce trebuie să fac, vă voi mulțumi că m-ați ales pe mine.

— Un om în care mi-am pus toată încrederea, continuă generalul m-a trădat. Îți mai amintești, poate, că i-ai vorbit acum zece ani, la Witternesse ?

— Bergame ! exclamă Belle-Rose.

— Chiar el. Pentru o sută de mii de livre este pe cale să vîndă documentele ce le deține ; i le-am încredințat, crezînd în onestitatea lui. Dacă aceste documente ne-ar compromite numai pe mine și pe domnul de Condé, n-aș fi îngrijorat. Regele, în suverana sa îndurare, a vrut să uite totul. Dar ele pot aduce un mare prejudiciu unor oameni care n-au fost suspectați niciodată — dar ce spun? — ar putea să-i piardă, dacă aceste hîrtii ajung în mîinile domnului de Louvois.

— Ce am de făcut ?

— Trebuie să pleci la Paris.

— Să părăsesc lupta! exclamă Belle-Rose descumpănit.

— Vei pierde cincisprezece zile, pe care le vei recupera într-o săptămînă, replică domnul de Luxembourg, care se însufleţea vorbind. Și, dealtfel, numai ţie pot să-ţi încredinţez această misiune.

— Mă duc.

— Te vei opri la Chantilly, unde intendentul domnului principe îţi va da o sută de mii de livre aur, pe baza acestei scrisori. Apoi vei merge la Bergame, care locuieşte lîngă Palaiseau, într-o casă pe care i-am dăruit-o.

— Oh ! exclamă Belle-Rose dezgustat.

— Casa se află la dreapta, la o sută de paşi de drum, înainte de intrarea în sat. Oricine ţi-o poate arăta. Bergame încă nu ştie că sînt informat de perfidia lui. Toate hîrtiile sînt la el, într-un dulap, pe care îl ştiu bine, un dulap încastrat în perete, unde m-am ascuns de cîteva ori pe vremea frondei. Un om în serviciul domnului de Louvois a ştiut de acest tîrg şi, amintindu-şi ce-mi datorează, m-a înştiinţat.

— Doriţi să aveţi aceste hîrtii ?

— Prin şiretlic sau prin forţă, trebuie să le obţii.

— Dar, vai, am de-a face cu un bătrîn ! adăugă Belle-Rose.

— Ei, asta-i ! exclamă domnul de Luxembourg. Lupii bătrîni au colţii lungi ! Dealtfel nu-ţi cer să-l omori ; îi plăteşti preţul trădării şi iei documentele, oricît ar face pe mutul, sau ar striga. Ştii că e în joc viaţa a zeci de oameni?!

— Bine, voi avea hîrtiile.

— Deci, pleci mîine.

— Plec chiar în noaptea asta.

— Du-te, şi Cerul să te călăuzească ! Prima dată mi-ai salvat viaţa ; a doua oară îmi salvezi onoarea. Ce-aş putea face pentru tine, Grinedal ?

— Îmi veţi da posibilitatea să iau parte la o bătălie.

XXVI

O MISIUNE DIPLOMATICĂ

Trecuse abia un ceas de la această convorbire, şi Belle-Rose plecase întovărăşit de la Déroute, care nici n-a vrut să audă să se despartă de el. Domnul de Nancrais se ocupa de Pierre, propunîndu-şi să-l facă să avanseze cît mai repede în ştiinţa militară. Pentru ca absenţa lui Belle-Rose să nu fie interpretată defavorabil, era în aparenţă însărcinat cu o misiune pentru domnul de Louvois. Cînd ajunse la Chantilly, Belle-Rose se duse la intendentul prinţului, care-i numără suma indicată ; apoi porni spre Paris, unde trase la bunul domn Mériset, care mai-mai să leşine de bucurie cînd îl văzu. A doua zi se îndreptă spre Palaiseau. Puţin înainte de intrarea în sat, opri un păstor care trecea pe drum cu cireada.

— Poţi să-mi arăţi unde locuieşte domnul Bergame ? îl întrebă el.

— Vedeţi casa chiar acolo, printre ulmii aceia bătrîni, casa cu obloane verzi şi olane roşii. Grădina e tot a lui, ca şi păşunea. Oho ! Domnul Bergame are avere, nu glumă ; şi pe la noi se spune că o să ajungă şi mai bogat.

— Tocmai ca să-l ajut să se îmbogăţească şi mai mult mă duc la el ! spuse Belle-Rose, zîmbind.

— Atunci duceţi-vă, veţi fi binevenit...

Belle-Rose porni spre casă împreună cu la Déroute, pe care îl lăsă în faţa porţii, cu cei doi cai, iar el intră în grădină.

— Unde-l pot găsi pe domnul Bergame ? întrebă el pe un mucos care își făcea de lucru printre paliere.

Mucosul, slab, galben la față și pipernicit, privi cu șiretenie la Belle-Rose.

— Din partea cui veniți, domnule ? întrebă el, cu un pronunțat accent italian.

— Din partea mea, răspunse Belle-Rose.

Băiatul salută cu afectată politețe.

— Foarte bine, domnule, dar domnul Bergame este foarte ocupat și nu vă poate primi acum. Va trebui să reveniți.

„Hm ! Trebuie să-l luăm cu asalt !" se gîndi Belle-Rose. Și reluă :

— Nu-i poți spune domnului Bergame că e vorba de o afacere importantă ?

— Pentru cine, domnule ? întrebă mucosul pe un ton care ascundea sub aparenta simplitate o mare viclenie.

— Fără îndoială că pentru el ! strigă Belle-Rose.

— Scuzați-mă, domnule, reluă copilul cu aceeași maliție, dar totdeauna persoanele necunoscute au afaceri importante de discutat cînd vor să intre la cineva.

Belle-Rose avea chef să-l apuce de gît pe șmecher și să-i pună un căluș în gură ; dar trecea lume pe drum, și neștiind nici ce-i cu oamenii din casă, nu era momentul să recurgă la violență.

— Hai — replică Belle-Rose cu aerul unui om care s-a hotărît să vorbească — fiindcă vrei să afii tot, ține acest ludovic pentru tine și dă fuga de-i spune domnului Bergame că este vorba să primească o sută de mii de livre.

La vederea aurului, ochii băiatului străluciră. Degetele-i păreau niște gheare cînd strînseră moneda și-l porniră pe Belle-Rose să-l urmeze.

„Viclean dar și lacom !" gîndi Belle-Rose.

Copilul îl lăsă pe Belle-Rose într-o încăpere de la parter, urcă pisicește scara ce ducea la etajul superior și coborî foarte repede.

— Urmați-mă, domnule, îi spuse lui Belle-Rose, domnul Bergame este sus și vă așteaptă.

Băiatul îl introduse pe Belle-Rose într-o odaie pătrată unde fiul șoimarului căută iute cu ochii faimosul dulap de care îi vorbise domnul de Luxembourg. Se afla într-un

colţ, sub o tapiserie care l-ar fi ascuns oricui mai puţin avizat. Domnul Bergame îl privi pe Belle-Rose cu expresia unei feline care-şi pîndeşte prada.

— Am auzit, domnule, că aţi avea să-mi remiteţi o sumă de bani, sau acest copil, căruia trebuie să-i iertaţi naivitatea, s-a înşelat, interpretîndu-vă greşit cuvintele ? întrebă domnul Bergame.

— Acest copil v-a spus adevărul curat, domnule Bergame, răspunse Belle-Rose, iar eu sînt gata să vă număr cele o sută de mii de livre ce mi s-au încredinţat.

— Foarte bine, domnule, este o sumă pe care o voi primi, desigur, dar atunci cînd îmi veţi spune pentru ce mi-a fost trimisă.

Belle-Rose nu se înşelă asupra semnificaţiei privirii pe care i-o aruncase domnul Bergame. Vicleanul cel mic le dădea tîrcoale ; era un martor incomod dacă ar fi trebuit să recurgă la ameninţări şi Belle-Rose se hotărî să scape repede de el.

— Tocmai asta vreau să vă spun îndată ; permiteţi-mi numai să mă duc să aduc banii, reluă Belle-Rose, ieşind.

Ceea ce prevăzuse se şi întîmplă ; copilul veni după el.

— La Déroute — îi şopti Belle-Rose sergentului — în timp ce eu desfac geanta, apropie-te de răutatea asta mică şi pune-i iute un căluş în gură.

Peppe — aşa se numea băiatul — privea cu ochi mari la geanta în care erau probabil minunaţii ludovici de aur ; la Déroute legă frîul calului de un pom şi se apropie de Peppe, care-l zări însă cu coada ochiului şi se retrase doi paşi.

— Ei ! mormăi Belle-Rose, lăsînd să-i cadă pe jos şapte-opt monede de aur, uite cum îmi scapă aurul ! Vino aici, micuţule, şi strînge ludovicii ăştia ; dacă îmi aduci patru sus, doi rămîn pentru tine.

Şi Belle-Rose, încărcînd geanta pe umăr, se depărtă. Băiatul se lăsă repede jos în iarbă, unde străluceau banii ; la Déroute sări asupra lui, îl apucă de gît şi-i legă o batistă bine strînsă, peste gură. Peppe nu avusese timpul să scoată nici cel mai mic ţipăt, dar avu prezenţa de spirit să-şi strecoare patru-cinci monede de aur în buzunar. Belle-Rose văzu scena şi urcă repede la domnul Bergame.

— Iată ! exclamă punînd geanta pe masă.

— Şi Peppe ? întrebă domnul Bergame, ai cărui ochi se holbaseră la sunetul metalic al genţii.

— O ! răspunse calm ofiţerul, se distrează ţinîndu-mi calul de frîu.

Fereastra odăii unde se afla domnul Bergame da spre o parte lăturalnică a grădinii ; nu putuse să vadă nimic din cele petrecute şi nici nu i se trezi vreo bănuială.

— După cum am înţeles, vorbi trăgîndu-şi fotoliul spre masă, aţi venit să-mi număraţi o sută de mii de livre ; foarte bine, nu doresc altceva decît să le primesc dar mai întîi trebuie să ştiu cine-mi trimite această sumă.

Belle-Rose înţelese că e momentul să joace totul pe o carte.

— Este un schimb, spuse el cu îndrăzneală.

— Aha ! făcu bătrînul, fixînd asupră-i ochii săi mici şi sfredelitori.

— Bani contra hîrtii.

— Aha ! Aha !

— Banii sînt aici, iar hîrtiile acolo, reluă Belle-Rose, arătînd locul unde se afla dulapul.

— Foarte bine ; iau ludovicii şi îţi dau hîrtiile ; aşa e ?

— Bineînţeles.

— Dar, bunul meu domn, îmi veţi spune, din partea cui veniţi ?

— Ei asta-i ! Ştiţi foarte bine.

— Fără îndoială ! Totuşi nu mă voi supăra dacă voi avea certitudinea.

— Eh, domnule, sînt trimis de ministru.

— De domnul de Louvois ?

— Chiar de el.

— Atunci aveţi, desigur, o scrisoare de recomandare, măcar un bilet cu semnătura sa.

— O dezlegare, nu-i aşa ? răspunse Belle-Rose fără să clipească.

— Exact.

Belle-Rose se hotărî fără să ezite ; în timp ce domnul Bergame vorbea, mîna locotenentului se strecurase sub haină.

— Iată dezlegarea mea.

Şi ridică pistolul la înălţimea feţei domnului Bergame.

— Dacă scoateţi un cuvînt, dacă faceţi cea mai mică mişcare, sînteţi mort, adăugă el.

Dar domnul Bergame nu avea de gînd să strige ; îngheţat de spaimă, tremura în fotoliu.

— Bine! zise Belle-Rose. Văd că sînteţi cuminte. Ştiam că pînă la urmă ne vom înţelege. Ce doriţi ? O sută de mii de livre ? iată-le. De ce am nevoie ? De hîrtii ! Le iau şi sîntem chit.

— Dar, domnule, acesta-i un asasinat, îngînă domnul Bergame, cu glasul sugrumat de frică.

— O, domnule, priviţi greşit lucrurile ! E doar o restituire.

— Doamne, ce va spune ministrul ? ! continuă să se vaite domnul Bergame, urmărind cu spaimă mişcările lui Belle-Rose.

— Dragul meu domn, îi veţi spune că aţi încheiat afacerea cu altcineva. E, într-adevăr, o afacere foarte bănoasă.

Vorbind, Belle-Rose făcu să sară încuietorile dulapului şi luă repede un pachet de hîrtii închise într-o casetă. Aruncă o privire rapidă asupra lor : erau scrisori îngălbenite de vreme şi liste încărcate de nume, pe care se vedeau semnăturile domnilor de Bouteville şi Condé.

— Gata, s-a făcut, zise Belle-Rose. Dumneavoastră aveţi banii, eu am marfa. Adio, bunul meu domn Bergame.

Salutîndu-l pe bătrîn, ieşi dar avu grijă să încuie uşa cu cheia, pe dinafară.

— La Déroute, pe cai! zise Belle-Rose, îndată ce ajunse în grădină, în galop !

Sergentul îl aştepta cu piciorul în scară şi plecară în goana mare. Peppe reuşi să se desfacă din legături fără prea mare greutate, nemaifiind sub supravegherea lui la Déroute. Prima grijă a fost să alerge la stăpînul lui şi să-l libereze. Domnul Bergame care, mai mult decît de orice, se temea de mînia domnului de Louvois, şi porunci îndată lui Peppe să alerge în urmărirea celor doi. Banii îi avea şi acum n-ar fi avut nimic împotrivă dacă îşi recăpăta şi documentele. Peppe, după ce luă de la domnul Bergame o

scurtă relatare scrisă a întîmplărilor, sări pe cal și porni în fugă pe urmele celor doi călăreți. Peppe era italian, deci vindicativ din fire. Calul lui Belle-Rose și al sergentului făcuseră în aceeași dimineață un drum destul de greu și erau obosiți, în timp ce calul lui Peppe era odihnit. Belle-Rose și la Déroute aveau pinteni de îndemnat caii. Peppe își îmboldea calul cu ura sa. La barierele Parisului micul italian îi ajunse din urmă, îi urmări de la distanță și-i văzu intrînd în casa cinstitului Mériset. Cînd ușa se închise în urma lor, Peppe alergă într-un loc unde era sigur că găsește călăreți de-ai jandarmeriei. Domnul Mériset îl întîmpină pe Belle-Rose surîzător ca de obicei.

— V-am pregătit o gustare care o să vă placă, îi spuse, frecîndu-și mîinile.

— Minunat, dar înainte de a mînca, îți voi rămîne foarte obligat, dragă domnule Mériset, dacă îmi vei face un serviciu.

— Care ?

— Acela de a aprinde un foc bun în odaia mea.

Domnul Mériset privi uluit la Belle-Rose.

— Sînteți cumva bolnav ?

— Deloc.

— Să fac foc în luna iunie...

— Te rog, scumpa mea gazdă, focul nu servește numai la încălzit, mai și arde.

Domnul Mériset nu înțelese mare lucru din răspunsul lui Belle-Rose, dar, ca omul deprins să asculte, plecă să aducă lemne. Îndată ce focul începu să ardă, Belle-Rose urcă în cameră, desfăcu sfoara ce lega hîrtiile și începu să le ardă. În acel moment pe scară izbucni mare gălăgie ; se auzea vocea domnului Mériset discutînd și vocea lui Peppe strigînd. Belle-Rose se repezi la ușă și puse zăvorul. Toate hîrtiile erau în foc. În toiul gălăgiei stîrnite de micul italian și ofițerul de poliție cărora Mériset le răspundea, Belle-Rose se duse la fereastra care dădea spre grădină. Fereastra încăperii în care rămăsese la Déroute, se afla tocmai sub a sa.

— Hei ! sergent ! îl chemă Belle-Rose încet.

La Déroute sări în grădină.

— Jandarmii călare sînt aici... strecoară-te afară din casă și fii gata de fugă.

— Veniți și dumneavoastră ?

— Nu ; că sînt la ușă, iar hîrtiile n-au ars în întregime.

— Atunci rămîn.

— Cum vrei ; dar dacă vom fi amîndoi la închisoare, care îl va salva pe celălalt ?

— Bine, plec.

— Du-te și povestește-i domnului de Luxembourg ce-ai văzut.

Ușa era zgîlțîită de lovituri repetate. Belle-Rose privea în vatră ; hîrtiile arseseră pe trei sferturi. Împinse în foc cu piciorul tot ce mai rămăsese.

— În numele regelui, deschideți ! strigă o voce de afară.

— Ar fi mai simplu să doborîți ușa, adăugă vocea subțirică și insinuantă a copilului.

Urmară trei lovituri puternice cu patul puștii ; lemnul pîrîi, iar băiatul sigur că omul căutat n-ar putea să scape pe acolo, alergă în grădină. Ușa zbură în țăndări ; ofițerul de poliție se repezi în cameră. Belle-Rose, în genunchi în fața vetrei, arunca resturile de hîrtii în flăcări. Peppe își arătă deodată fața la fereastră ; dintr-un salt fu lîngă cămin, îl dădu deoparte pe Belle-Rose și căută printre drugii pe care ardeau lemnele. Un nor de cenușă încărcat de scîntei acoperi fața băiatului. Peppe se ridică.

— Domnule, i se adresă ofițerului cu care venise, aruncînd o privire de viperă spre Belle-Rose, uite omul care a furat hîrtiile ce-i aparțineau domnului Bergame.

— Ei, gîndacule, răspunse Belle-Rose, nu minți, nu e frumos la vîrsta ta ! Am cumpărat ce era de vînzare.

— Hîrtii destinate domnului de Louvois ! replică îndată copilul, care pălise ușor.

Acest nume temut a cărui putere Peppe o exploatase, își făcu din nou efectul.

— Urmați-mă, domnule, spuse ofițerul.

Pe strada Pot-de-Fer-Saint-Sulpice răsună o galopadă. Belle-Rose se întoarse, zîmbind celui care-l arestase.

— Unde mă duceți, domnule ? îl întrebă.

— La Bastilia.

XXVII

DOUĂ INIMI DE FEMEIE

La Déroute străbătu ca săgeata drumul de la Paris la Douai, unde se mutase armata. Domnul de Luxembourg pornise spre Belgia, prin Limbourg. Pierre a fost prima persoană căreia la Déroute i-a putut spune ce i se întîmplase lui Belle-Rose. Pierre lovi cu muscheta în pămînt, cu atîta violenţă încît îi rupse patul.

— Aleargă la irlandez, eu alerg la domnul de Nancrais.

Domnul de Nancrais se gîndi îndată la domnul de Luxembourg; Cornelius se gîndi îndată la doamna de Châteaufort. Unul cunoştea onoarea gentilomului, celălalt apela la inima unei femei. Peste două ore, domnul de Nancrais pleca spre Limbourg, iar Cornelius spre Arras. La numele lui Cornelius Hoghart, doamna de Châteaufort porunci să fie poftit înăuntru tînărul irlandez. Ducesa se afla într-un paraclis, unde pătrundea slab lumina ; era îmbrăcată într-o rochie lungă, fără podoabe, care îi ascundea gîtul şi braţele. Figura ei avea culoarea mată a fildeşului, iar două cearcăne vineţii se adînceau sub pleoapele coborîte. Un surîs slab îi întredeschise buzele, văzîndu-l pe Cornelius.

— Ce vă aduce ? îl întrebă ea ; îmi face plăcere să cred că vă pot folosi la ceva...

— Nu mie, ci altcuiva, doamnă.

— Vorbiţi ! reluă ducesa, care avea pe buze numele lui Belle-Rose, dar nu îndrăznea să-l pronunţe.

— Belle-Rose este arestat.

— Arestat ! Ce spuneţi ? ! strigă doamna de Châteaufort, fixîndu-l îngrozită pe Cornelius.

Cornelius îi povesti împrejurările care duseseră la arestare. Doamna de Châteaufort îl asculta cu mîinile împreunate. Aflînd că Belle-Rose a fost dus la Bastilia se cutremură.

— E un loc îngrozitor ; unii ies de acolo doar pentru a-şi pierde viaţa, alţii rămîn pînă la moarte.

— Trebuie să-l scoatem viu, doamnă.

— Sigur ; și îmi voi pune la bătaie toate forțele, dar pot fi sigură oare că am să reușesc ?

— Dumneavoastră ? Dumneavoastră l-ați mai salvat de la moarte. Dumneavoastră îl veți salva și de la închisoare.

Doamna de Châteaufort clătină din cap.

— Atunci eram puternică, iar el nu era decît un ostaș; eu mi-am pierdut influența, iar el a devenit un criminal de stat.

— El ! exclamă uimit Cornelius.

— Of ! Dumneavoastră nu știți ce înseamnă curtea și cum se transformă acolo nevinovații în vinovați. Nu știți ce fel de om este domnul de Louvois ; ranchiunos, violent, autoritar, urăște de moarte pe cei care îl jignesc, iar pe Belle-Rose nu-l va ierta niciodată.

— Să nu-l ierte, dar să-i redea libertatea. Pe dumneavoastră nu va îndrăzni să vă refuze.

— Poate că nu, dacă aș mai fi așa cum mă știa : tînără, frumoasă și puternică. Priviți-mă — reluă ducesa, surizînd cu amărăciune imaginii ce se reflecta într-o fereastră — și spuneți-mi dacă mai sînt cea pe care ați cunoscut-o acum trei luni ! Am părăsit curtea, n-am mai cerut nimic, alte doamne mi-au urmat acolo, și am fost uitată... Nu spuneți că nu se poate, totul se uită repede în jurul unui rege!

— Ce-i de făcut atunci ? Ce-i de făcut ? izbucni Cornelius.

— Să încercăm ce putem încerca și să ne rugăm lui Dumnezeu. Mă voi duce la domnul de Louvois, îi voi vorbi și nu-l voi părăsi decît după ce voi epuiza toate mijloacele de convingere. Oricît de tristă și de abătută aș fi, tot îmi mai amintesc că sînt doamna de Châteaufort.

Văzînd elanul acestui suflet mîndru și în disperare, Cornelius simți licărindu-i în inimă o rază de speranță.

— Îl veți salva ! exclamă el.

— Oh ! continuă contesa, voi merge pînă la rege dacă va fi nevoie, înainte de a-l lăsa să piară. Ascultați-mă, aș fi mai sigură de viața lui dacă o doamnă cu trecere la curte s-ar interesa de soarta lui.

— O doamnă ? întrebă Cornelius.

— Da, reluă Geneviève ; dacă femeile nu pot face mare lucru pentru a-l influența pe domnul de Louvois, ele pot

face totul influențîndu-l pe rege. Domnul de Luxembourg e compromis la curte, încă nu s-a reabilitat... Acolo nu ne va fi de nici un ajutor... nici măcar domnul de Condé. O femeie, ea singură va face mai mult decît cei doi împreună.

— Dar dumneavoastră, doamnă, dumneavoastră ? ! strigă Cornelius.

— Eu sînt dizgrațiată.. soțul meu nu mai înseamnă nimic și nici numele nu mi se mai știe...

— După dumneavoastră, doamnă, răspunse Cornelius, nu o mai cunosc decît pe doamna d'Albergotti.

— Doamna d'Albergotti ! repetă Geneviève, tresărind din toată ființa.

— Chiar ea, care a fost prietena din copilărie a lui Belle-Rose și protectoarea surorii lui.

Doamna de Châteaufort își lăsă fruntea pe mîna-i frumoasă. După o clipă de tăcere, reluă :

— Ei bine, trebuie ca doamna d'Albergotti să meargă la rege, trebuie.

Numele doamnei d'Albergotti parcă ardea buzele doamnei de Châteaufort ; era foarte palidă și vorbea cu o emoție de nedescris.

— Doamna d'Albergotti se află la Compiègne, lîngă soțul ei, căruia gravitatea bolii nu i-a îngăduit să meargă la Paris, continuă Cornelius ; cel puțin așa mi-a spus o tînără persoană din preajma doamnei marchize.

— Ducîndu-mă la Paris ca să-l văd pe domnul de Louvois, voi trece pe la Compiègne, și-o voi vizita mai întîi pe doamna d'Albergotti.

După aceasta, doamna de Châteaufort se ridică și-și luă rămas-bun de la Cornelius.

În clipa cînd gentilomul irlandez se retrăgea, ea îi luă mîna și i-o strînse cu putere.

— Contați pe mine, orice s-ar întîmpla, spuse ea.

La cele aflate de la domnul de Nancrais în legătură cu arestarea lui Belle-Rose, domnul de Luxembourg își manifestă îndurerarea.

— Nu știu încă dacă am vreo putere, îi răspunse el colonelului, dar credeți-mă că voi face tot ce-i cu putință pentru Belle-Bose. O să-l văd pe prințul de Condé și-o să

mă înțeleg cu el asupra acestei chestiuni. E foarte trist că domnul de Louvois mă urăște. Numele meu ar fi o proastă recomandare pe lîngă ministru.

— Și regele ?

— Regele așteaptă ; încă nu m-a verificat. Dacă nu mi-aș risca decît spada și titlul n-aș ezita nici un minut să mă duc la cartierul său; dar așa, l-aș expune pe Belle-Rose la toată ura domnului de Louvois, fără să-l pot apăra. Deocamdată nu este decît închis ; să nu ne grăbim, de teama de a nu fi luat drept criminal. Dar ți-am spus, contează pe mine.

Doamna de Châteaufort nu pierduse vremea și plecase în timpul nopții spre Paris. A doua zi, trecînd prin Compiègne, a cerut să i se arate unde locuiește doamna d'Albergotti și s-a prezentat acolo. Doamna d'Albergotti plecă de lîngă soțul ei și o primi îndată. Părea obosită de veghile lungi măcinate de o suferință ascunsă. Geneviève o privi lung, încercînd să-și domine emoția. La numele doamnei de Châteaufort, Suzanne își înăbuși un strigăt de surpriză. Amîndouă se cunoșteau fără să-și fi vorbit vreodată. Una citise în inima lui Belle-Rose, cealaltă știa cum și în ce împrejurări murise domnul d'Assonville.

— Ce vă aduce la mine, doamnă ? întrebă Suzanne, al cărei spirit ferm și onest știu să stăpînească primul sentiment de tulburare.

— Doamnă, răspunse Geneviève, un accident nenorocit a lovit o persoană pentru care dumneavoastră nutriți sentimente de prietenie : Belle-Rose a fost arestat.

Doamna d'Albergotti îngălbeni la aceste cuvinte.

— A fost arestat din ordinul domnului de Louvois și dus la Bastilia, continuă ducesa de Châteaufort.

Doamna d'Albergotti își duse mîna la inimă și se clătină ; simțea o răceală de moarte în toată ființa. Dar doamna de Châteaufort era în fața ei și Suzanne găsi atîta putere încît să lupte cu încercarea.

— Nu caut să-mi ascund durerea pe care o simt la această veste, cred că vedeți, doamnă, zise ea simplu. Domnul Jacques Grinedal a fost dintre prietenii familiei mele și dintre ai mei personal ; cum pot să-l ajut în nenorocire, ce pot face pentru el ?

— E la închisoare, e amenințat de moarte, iar dumneavoastră mă întrebați ce puteți face pentru el ? ! exclamă ducesa exasperată.

Suzanne o privi lung și așteptă.

— Tocmai dumneavoastră puteți să-l salvați ! continuă Geneviève.

— Eu, doamnă ? Cum aș putea ? Vorbiți, iar dacă onoarea mi-o îngăduie, eu sînt gata la orice.

— Ați fost prezentată regelui... Ați fost? stărui doamna de Châteaufort, vorbind repede.

— Da, am fost prezentată, în tabăra de la Charleroi, chiar de domnul d'Albergotti.

— Se spune că maiestatea sa are pentru marchiz o deosebită considerație.

— Maiestatea sa a binevoit să-i acorde încrederea, încredințîndu-i conducerea unei regiuni importante.

— Ei bine, doamnă, viața lui Belle-Rose este în mîinile regelui, el singur îl poate smulge din mîinile domnului de Louvois. Alergați la Lille și obțineți ca regele să intervină pentru Belle-Rose, zădărnicindu-l pe ministru.

Suzanne își simțea inima zdrobită. Vedea că salvarea lui Belle-Rose depinde acum de ea, și totuși rămînea mută.

— E la Bastilia ! Ce mai așteptați, doamnă ? exclamă iarăși Geneviève.

— Domnul d'Albergotti se află aici, șopti Suzanne, cu vocea pierită.

— Dar e vorba de Belle-Rose ! Mă înțelegeți ? Cum ! Cînd o asemenea nenorocire s-a abătut pe capul lui, puteți fi atît de indiferentă în inima dumneavoastră ? !

Suzanne își înălță spre cer ochii plini de lacrimi.

— El vă iubește și dumneavoastră ezitați ? ! reluă Geneviève.

— Tocmai fiindcă mă iubește nu există ezitare pentru mine ! strigă Suzanne, ridicînd capul : trebuie să rămîn demnă de această iubire. Nici el nu mi-ar ierta să părăsesc această casă, unde mă reține onoarea. Dacă aș fi liberă, aș fi lîngă el ; căsătorită, rămîn acolo unde îmi este soțul.

— Iată cum îl iubiți, o, Doamne ! izbucni Geneviève cu mîinile la cer și privirea aprinsă ; dacă m-ar fi iubit cum vă iubește, aș fi uitat de orice, de orice !

— Fiecare după inima sa, răspunse Suzanne ; Dumnezeu vede şi ne judecă.

— Oh, nu l-aţi iubit niciodată !

— Nu l-am iubit ? ! strigă Suzanne, frîngîndu-şi mîinile de deznădejde ; ştiţi că din copilărie inima mea n-a bătut decît pentru el, că gîndul la el e, pentru mine, şi consolare, şi supliciu ; că nu trăiesc decît cu amintirea lui, că îl iubesc atît de mult încît n-aş dori să-i închin o viaţă prin care să fi trecut măcar umbra vreunei greşeli, un suflet pe care suflul răului să-l fi pătat ; pentru că vreau să rămîn tare şi neîntinată, ca el să-şi amintească astfel de mine, spuneţi că nu-l iubesc ? ! Dar care din noi două îl iubeşte mai mult ? Dacă ar fi fost voinţa lui Dumnezeu să fiu a lui, mîna mi s-ar fi unit cu a sa fără tremur şi fără remuşcare ; el a citit în inima mea ca într-o apă limpede... Spuneţi că nu îl iubesc ! El a iubit şi altă femeie, iar eu am suferit, el a uitat, iar eu mi-am amintit mereu de el!... Trăiesc în casa mea ca într-o mănăstire... Mă rog şi plîng... Sînt pe lume ca şi cînd lumea n-ar exista... Viaţa mea se scurge între Dumnezeu pe care îl invoc şi un bolnav pe care îl consolez... Nu am nici bucurii, nici odihnă, nici mulţumire !... Mi-am făcut din căsătorie un mormînt şi dumneavoastră spuneţi că nu-l iubesc !

Niciodată Suzanne nu vorbise cu atîta exaltare ; Geneviève o privi cu surprindere, impresionată pînă la lacrimi de chipul pe care se citeau toate suferinţele şi toate sacrificiile unui suflet ce se dezvăluia o clipă. Geneviève căzu în genunchi.

— Îl iubiţi ! Îl iubiţi ! Dumnezeule ! Ce sînt eu pe lîngă dumneavoastră ? !

Cînd Suzanne se întoarse lîngă domnul d'Albergotti era foarte palidă ; ochii înroşiţi mai păstrau încă urma lacrimilor vărsate. Bolnavul îi luă mîna.

— Ai plîns, Suzanne ?

Suzanne se sili să surîdă, dar era la capătul puterilor ; îşi lăsă capul în piept şi începu să plîngă ca un copil. Domnul d'Albergotti o lăsă să-şi descarce amarul, fără să-i întrerupă hohotele, apoi, cînd Suzanne se linişti puţin, îi zise :

— Ce ţi s-a întîmplat ? Nu eşti dumneata tovarăşa mea de viaţă, o tovarăşă de viaţă pe care o iubesc ca pe copila mea ? Spune, Suzanne.

— Oh ! Eşti milos şi bun ! izbucni doamna d'Albergotti, aplecîndu-se pe mîna soţului şi sărutîndu-i-o pios.

— Sînt bătrîn, asta e tot, continuă domnul d'Albergotti cu un surîs cald : pasiunile nu mă mai pot tulbura şi, dealtfel, ştiu că din inima dumitale nu poate izvorî decît puritate. Mărturiseşte-mi ce ai.

— E o întîmplare tristă, spuse Suzanne cu vocea tremurătoare : un tînăr de treabă care a fost tovarăşul copilăriei mele, fiul acelui atît de cinstit Guillaume Grinedal, pe care l-ai văzut la Malzonvilliers, fratele Claudinei, a fost arestat şi dus la Bastilia... Se spune că îl ameninţă un mare pericol.

— Ce putem face pentru el ?

— Se spune că eu aş putea totul, vorbi mai departe Suzanne, cu lacrimi în ochi ; mi s-a cerut s-o informez pe maiestatea sa regele, fiind singurul mijloc sigur de a obţine iertarea lui Belle-Rose.

— Şi de ce nu te-ai dus ?

— O, domnule ! Eşti soţul meu, şi eşti bolnav ! Aş fi putut ?

— Eşti o femeie neasemuit de onestă şi demnă, murmură domnul d'Albergotti, mîngîind fruntea înclinată a Suzannei ; mă vei ierta într-o zi că ţi-am răpit fericirea care ţi se cuvenea ?

Suzanne îşi ridică pleoapele umflate de plîns şi îşi privi soţul cu o emoţie plină de recunoştinţă.

— De ce îmi vorbeşti aşa ?! îl întrebă. Oare nu ai fost dumneata plin de tandreţe pentru mine, nu m-ai iubit şi ocrotit ?

Domnul d'Albergotti surîse cu tristeţe.

— Eram aproape de casa lui Guillaume Grinedal, într-o seară, cînd un tînăr trăgea să moară de disperare între două tinere care plîngeau. Una purta un costum ţărănesc, cealaltă voalul de mireasă.

Suzanne, uluită la aceste cuvinte, căzu în genunchi şi-şi ascunse faţa în cutele cearşafului.

— Iartă-mă, Doamne ! Iartă-mă ! imploră cu o voce grea de suspine.

— Ce am să-ţi iert, sărmană făptură ? Da, am suferit mult în seara aceea... Dacă mîna dumitale era a mea, inima dumitale aparţinea altuia !... Dar dumneata mi te-ai devotat pentru a-mi consola bătrîneţea. Nu te-am aflat mereu lîngă mine, tandră, afectuoasă şi caritabilă ?... Dacă sufeream, era din cauză că te ştiam nefericită ; dacă mă vedeai trist, era din cauză că ţi-am zdrobit speranţa şi ţi-am ofilit tinereţea ! Dumneata ai rămas sfîntă şi pură, aşa cum te-am găsit. Ce aş avea de iertat ?

Suzanne, îngenuncheată la marginea patului, plîngea pe mîinile tremurînde ale domnului d'Albergotti. Nu avea glas să-i răspundă, dar bunătatea bătrînului pătrundea în inima ei umplînd-o de recunoştinţă, şi totodată de adîncă durere.

— Ridică-te, Suzanne, o mîngîie domnul d'Albergotti... Încă puţin curaj şi resemnare... În curînd vei fi liberă.

— Ah, domnule ! se răzvrăti Suzanne cu blîndeţe în glas.

— Lasă să se împlinească voinţa Domnului, sărmană făptură îndurerată ; nu e nici o amărăciune în vorbele mele, reluă bătrînul ofiţer ; eu nu am viitor ; trebuie ca tinereţea să zboare spre tinereţe. Ridică-te, Suzanne, şi pune-ţi nădejdea în Dumnezeu !

În timp ce toate acestea se petreceau la Compiègne, doamna de Châteaufort se îndrepta spre Paris. Nu coborî din caleaşcă decît atunci cînd ajunse la casa domnului de Louvois. După primele vorbe pe care i le adresă, spunîndu-i ceea ce o aducea la Paris, ministrul o opri.

— Belle-Rose vă datorează o dată viaţa... N-o să v-o datoreze şi a doua oară.

Doamna de Châteaufort lăsă să-i scape un gest de mirare.

— Oh ! reluă domnul de Louvois, memoria este una din virtuţile meseriei mele ; nu uit nimic. Noua crimă a lui Belle-Rose nu este din cele pentru care un om e decapitat, ci din cele pentru care înfundă închisoarea pe viaţă. Se află la Bastilia, acolo va rămîne.

XXVIII

ARGUMENTELE UNUI MINISTRU

După formalităţile care precedau încarcerarea unui deţinut la Bastilia, Belle-Rose a fost condus într-o încăpere care avea vederea spre periferia Saint-Antoine. Auzi închizîndu-se zăvoarele şi se trezi singur. Cînd a venit noaptea, l-a împresurat cea mai adîncă obscuritate ; era o simplă întîmplare dacă recunoştea, la lumina slabă abia strecurîndu-se în celulă, locul unde se deschidea fereastra. Era îngustă, cu gratii groase. Jos, la o bătaie de puşcă, micile case ale periferiei Saint-Antoine cu răzleţele lor acoperişuri învăluite în întuneric, şi abia ici-colo se mai zăreau neclintite surse de lumină. Belle-Rose se sprijini în cot de prichiciul ferestrei, privind acest colţ al marelui oraş, în care se mai ridica încă o urmă din rumoarea care pluteşte zilnic peste cartierul mărginaş. O lumină se stinse, apoi alta, apoi încă una. Nu se mai distingeau decît trei-patru, lucind ca nişte stele căzute din cer. În timp ce Belle-Rose le contempla, o emoţie nedefinită puse stăpînire pe inima lui ; i se părea că luminile acelea erau imaginea celor pe care îi cunoscuse. Una din minunatele scîntei care fusese stinsă de o mînă invizibilă îi amintea pe domnul d'Assonville, ucis în floarea vieţii ; o strălucire roşiatică, ce dispăru brusc în faldurile sumbre ale nopţii, îi aminti de domnul de Villebrais şi de împrejurările sinistre în care-i sunase ceasul morţii ; iar mai departe, o dulce şi tremurătoare lumină stinsă dincolo de o perdea grea, îl făcu să viseze la tatăl său, a cărui viaţă fusese atît de onestă şi moartea atît de leală. Pe măsură ce aceste gînduri îl învăluiau, Belle-Rose îşi simţea sufletul plin de o profundă melancolie, căreia nu-i lipsea însă un anume farmec blînd. Avusese partea sa de suferinţă şi de bucurii : iubise, plînsese ; buze adorate îi murmuraseră numele păstrat ca o comoară în fundul inimii : ştia ce înseamnă orele de beţie şi zilele de lacrimi ale vieţii ; putea s-o părăsească. Ochii lui Belle-Rose nu se dezlipeau de ultimele lumini ce străluceau ca diamantele pe o catifea neagră ; i se năluci — noaptea şi singurătatea

fiind propice unor asemenea stări de suflet — că ele erau chiar imaginea vieții Suzannei, a Genevièvei și a sa. Pentru el își alesese o lumină mare, voalată, care slăbea treptat-treptat ; pe doamna de Châteaufort o închipuia acum în acea scînteiere arzătoare cu putere de flacără înaltă ; iar doamna d'Albergotti era acolo, într-o albă, pură și sclipitoare lumină, ca o picătură de rouă.

— Dacă una din cele două stele vii va dispărea, își spunea Belle-Rose, aceea a Suzannei sau a Genevièvei, înseamnă că una din ele mă va părăsi ; dacă se stinge a mea, înseamnă că voi muri.

Gîndurile îi zburau departe, cînd auzi scîrțiind zăvoarele celulei ; ușa se deschise, o torță lumină roșiatic încăperea, iar Belle-Rose îl văzu pe locotenentul Bastiliei precedat de un temnicer și urmat de trei-patru soldați.

— Domnule, i se adresă ofițerul, am ordinul să vă conduc în camera de consiliu, vă așteaptă domnul guvernator.

— Vă urmez, răspunse Belle-Rose.

Escorta porni de-a lungul unui coridor, la capătul căruia coborî o scară ce ducea în curtea interioară a Bastiliei. O străbătură, trecură apoi pe sub arcadele largi ale unei porți, urcară o scară și se opriră în fața unei săli boltite, făcînd parte din casa militară a guvernatorului Bastiliei. Guvernatorul stătea în picioare lîngă un personaj necunoscut lui Belle-Rose, dar care trebuie să fi fost foarte important, judecînd după tonul cu care i se adresa guvernatorul. Cînd Belle-Rose fu introdus, personajul se întorsese spre el. După descrierea care i se făcuse cînd era în armată, Belle-Rose își zise că trebuie să fie domnul de Louvois. Temutul ministru își îndreptă asupră-i o privire pătrunzătoare, de parcă ar fi vrut să-i citească toate gîndurile. Belle-Rose aștepta cu capul sus și privirea hotărîtă.

— Apropie-te, domnule, spuse ministrul.

Belle-Rose făcu un pas înainte.

— Dumneavoastră ați fost azi-dimineață la domnul Bergame ? reluă domnul de Louvois.

— Da, eu am fost.

— Dumneavoastră i-ați luat hîrtii ce-mi erau destinate ?

— Am plătit hîrtii care erau de vînzare.

— Dar erau ca și cumpărate de către mine.

— În asemenea gen de afaceri, achiziția aparține celui care se prezintă primul.

— Ei, domnule, sînteți cam îndrăzneț, i se adresă ministrul cu ironie ; voi ști însă să obțin de la dumneavoastră ceea ce vreau.

— Depinde ce doriți.

Urmă o clipă de tăcere în care cei doi interlocutori se examinară reciproc. Domnul de Louvois vorbi primul :

— Ați ars aceste hîrtii, domnule ?

— Da, monseniore.

— Toate ?

— Toate.

— Ați luat cunoștință de conținutul lor ?

— Nu, monseniore.

— Dar vă temeați de ceea ce ar fi putut conține, fiind atît de grăbit să le faceți să dispară ?

— Puteam să-mi închipui că au oarecare importanță, după graba cu care am fost urmărit.

— Nu v-ați înșelat. Altfel n-ați fi aici.

— Mă îndoiesc oarecum.

— Un cuvînt vă poate scoate de aici, domnule.

— Numai unul, domnule ?

— Unul singur. Vedeți că pentru libertatea dumneavoastră vă pun o condiție foarte ușoară.

— O, monseniore, sînt unele cuvinte care pot costa vieți.

— Fiți atent ca tăcerea să n-o pericliteze pe a dumneavoastră !

Mînia îl cuprindea pe domnul de Louvois ; din clipă în clipă violența caracterului său se trăda ; dar Belle-Rose nu-și pierduse nimic din liniștea și mîndria lui.

— Să lăsăm discuțiile ! reveni ministrul. Vreau să știu dacă vreți să vă salvați capul sau nu.

— Poate fi amenințat, monseniore ?

— Mai mult decît vă imaginați.

— Și totul fiindcă am plătit cu o sută de mii de livre hîrtiile pe care nu le-am citit : sînge pentru cerneală, sînteți risipitor, monseniore !

— Un cuvînt vă poate salva, un cuvînt, v-am spus, continuă domnul de Louvois, stăpînindu-și mînia cu greu.

— Care ?

— Numele persoanei pentru care aţi luat aceste hîrtii.
Belle-Rose nu răspunse.

— Nu m-aţi auzit, domnule ?! izbucni ministrul.

— Chiar foarte bine.

— Atunci de ce nu răspundeţi ?

— Fiindcă îmi este într-adevăr imposibil să o fac.

— De ce ?

— Dacă v-aş spune că le-am luat pentru mine, numai din voinţa mea, mă veţi crede ?

— Nu, evident.

— Sau poate vă imaginaţi că am fost mandatarul unei persoane care a avut încredere în mine. Şi în acest caz a vorbi ar fi o laşitate pe care dumneavoastră nu mi-o puteţi propune serios ; vedeţi, aşadar, monseniore, că trebuie să tac.

— Este ultimul dumneavoastră cuvînt ?

— O ştiţi şi dumneavoastră prea bine, monseniore.

— Aş fi gata să cred, domnule, dacă nu am avea aici scule admirabile pentru a smulge mărturisiri chiar şi celor mai încăpăţînaţi.

— Încercaţi, spuse Belle-Rose, încrucişîndu-şi braţele la piept.

Domnul de Louvois îl privi o clipă fără să vorbească, apoi se ridică, făcu un gest, iar ofiţerul care îl adusese pe Belle-Rose îl conduse la loc în celulă. Rămaşi singuri, guvernatorul Bastiliei se apropie de domnul de Louvois.

— Ascultaţi-mă pe mine, monseniore, zise guvernatorul, mă pricep la fizionomii. Pe tînărul acesta nu vom reuşi să-l facem să vorbească. Va muri : asta-i tot.

— Vom vedea ! murmură domnul de Louvois.

Curînd după ce Belle-Rose se văzu iar în celulă, alergă la fereastră. Departe, în bezna nopţii, cele trei stele străluceau mereu cu o lumină pură şi dulce. Belle-Rose adormi calm şi surîzător ; în inima sa înflorise o speranţă ciudată. Ziua următoare trecu fără ca vreun nou incident să-l tulbure pe prizonier din meditaţiile sale. Către seară, pe la ora cinci, un temnicer îi strecură în mînă o bucată de hîrtie şi se îndepărtă cu degetul pe buze. Belle-Rose desfăcu hîrtia şi nu găsi decît un rînd : *O prietenă veghează asupra*

dumitale. De la prima privire, recunoscuse scrisul Genevièvei.

— Biata femeie ! îngînă el între două suspine ; ea se gîndește la mine, iar eu mă gîndesc la Suzanne !

Cînd noaptea se lăsă de tot, Belle-Rose se apropie de fereastră și, ca în ajun, începu să numere luminile tremurătoare ce se aprindeau în întuneric. Trecuse un ceas-două de cînd dura această contemplare mută, cînd auzi pași pe coridorul ce ducea la celula sa. Același ofițer care venise în ajun înaintă spre el și, cu o voce gravă, îl întrebă dacă e gata să-l urmeze. Drept orice răspuns, Belle-Rose se îndreptă spre ușă. Escorta porni pe alt drum decît cel parcurs prima oară. După ce străbătură mai multe coridoare întunecoase și trecură pe sub bolți negre, în care pașii cadențați ai soldaților trezeau ecouri repetate, după ce urcară și coborîră multe scări strîmte și sinistre, intrară într-o sală lungă, luminată de patru facle prinse de perete. Un scrib ședea în fața unei mese pe care vedeai tot ce trebuie pentru întocmit acte de interogatoriu. De-a lungul pereților străluceau în lumina roșietică a faclelor instrumente de forme ciudate : lîngă perete — capre, lanțuri și clești ; într-o firidă adîncă vedeai un grătar încins, scînduri late de stejar și ciocane pătate de sînge stăteau aruncate într-un colț, printre frînghii și scule de-nfierat. Lîngă scrib stătea un om îmbrăcat în negru și Belle-Rose gîndi că trebuie să fie doctorul. Guvernatorul Bastiliei, posac și grav, terminase de citit o scrisoare, rămînînd la doi pași de masă. Cînd sosi Belle-Rose, guvernatorul strînse scrisoarea, aduse un scaun aproape de masa pentru întocmit acte și se așeză, după ce-l salută pe deținut. Văzînd pregătirile ce se făceau, Belle-Rose înțelese că venise ora chinului ; își încredință sufletul Domnului și murmură numele Suzannei ca o rugăciune, apoi aștepta.

— Domnule, ați auzit ieri ce v-a spus domnul de Louvois, vorbi guvernatorul ; rămîneți neclintit în refuzul dumneavoastră de a spune numele persoanei care v-a însărcinat să luați hîrtiile de la domnul Bergame ?

— Bineînțeles.

— Trebuie să vă previn că am primit ordinul să folosesc împotriva persoanei dumneavoastră mijloace autorizate de lege, dacă veți continua să tăceți.

— Vă veţi face datoria, domnule, eu voi încerca să mi-o fac pe a mea.

— Sînteţi tînăr ; aveţi poate o mamă, o soţie, o soră; un singur cuvînt v-ar reda libertatea !

— Aş cumpăra libertatea numai cu preţul onoarei păstrate. Chiar şi dumneavoastră, dacă aţi fi tată, nu v-aţi sfătui astfel fiul ?

Guvernatorul tăcu cîteva clipe ; scribul nota răspunsurile.

— Aşadar, domnule, nu mai aveţi nimic de declarat ? reluă guvernatorul.

— Nimic.

— Să vi se împlinească voia !

Guvernatorul făcu un semn spre doi oameni, pe care Belle-Rose nu-i observase, retraşi fiind pînă în acel moment într-un colţ întunecos al sălii. Cei doi îl luară pe deţinut şi începură să-l dezbrace. Cînd rămase numai în pantaloni şi cămaşă, îl întinseră pe un scaun de tortură, îi legară braţele de el, iar doctorul se apropie. Belle-Rose se supuse la toate acestea fără să opună cea mai mică rezistenţă. În timp ce stătea aşa, legat de scaun, guvernatorul îl întrebă dacă persistă în refuz.

— Nu pot dezerta în faţa luptei, răspunse Belle-Rose, cu un surîs şters.

— Trebuie deci ca ordinul să fie executat, declară guvernatorul.

Unul dintre purtătorii de torţe aduseră aproape de scaun două căldări pline cu apă ; umplură o oca şi o duseră la buzele celui ce urma să fie supus torturii.

— Ah, da ! zise Belle-Rose. Supliciul apei...

— Da, domnule, spuse doctorul, uneori ucide, iar dacă omul scapă, nu rămîne mutilat.

Belle-Rose îi mulţumi din ochi guvernatorului şi înghiţi toată ocaua. A doua a fost adusă, dar tînărul n-o putu bea pînă la capăt. Unul dintre călăi îi dădu capul pe spate şi goli ocaua pînă la ultima picătură. Belle-Rose tresări.

— Sîntem gata să ascultăm mărturisirile dumneavoastră, reluă guvernatorul, vreţi să vorbiţi ?

— Nu, domnule, răspunse soldatul, a cărui voinţă rămăsese neclintită.

A fost adusă și a treia oca ; Belle-Rose sorbi cîteva înghițituri, dar dinții i se strînseră convulsiv și apa curse pe pieptul gol.

— Tot mai persistați în tăcerea dumneavoastră, domnule ? întrerupse guvernatorul tortura.

— Tot, și așa va fi mereu ! zise cel supus caznei cu glas înăbușit.

Unul dintre purtătorii de torțe îi deschise gura cu o sculă de fier, puse o pîlnie și mai turnă o oca. Belle-Rose se îngălbenise de moarte ; degetele-i crispate se înnodară în jurul brațelor scaunului de care era legat și dintr-o smucitură pornită din durere izbuti să-l miște din loc. O altă oca de apă se scurse prin pîlnie, apoi încă una. Picături mari de sudoare se rostogoleau pe fruntea prizonierului, ochii i se injectaseră, obrajii se învinețiseră. Guvernatorul își repetă întrebarea ; Belle-Rose auzea încă, dar neputînd vorbi, scutură din cap. Pîlnia se umplu din nou. O convulsie violentă cutremură tot trupul prizonierului, care scoase un strigăt surd, își încordă membrele, rupse legăturile ce-l imobilizau, un braț luă pîlnia și o sfărîmă în mînă, apoi, învins de suferință, căzu din nou pe scaun și leșină. Doctorul, care de cîteva clipe controla pulsul lui Belle-Rose, îi cercetă bătăile inimii.

— Cum stăm ? întrebă guvernatorul.

— De ! exclamă doctorul. Este un organism viguros. Se poate să i se mai toarne pe gît una sau chiar două ocale, dar la a treia poate muri.

Ajutoarele strînseră pîlnia și luară căldările.

— Mai este în stare să mă audă ? reluă guvernatorul.

— El ? răspunse doctorul. Vai domnule, pot să răsune și trîmbițele Ierihonului și nu le-ar auzi ! Am mai avea însă un mijloc pentru a-l trezi.

— Care ?

— Fiarele înroșite.

— Sînt acolo, gata, interveni unul dintre călăi, arătînd cu degetul grătarul înroșit.

Guvernatorul îl opri cu un gest ; oroarea și mila erau zugrăvite pe fața sa.

— Ajunge atît. Îi voi comunica domnului de Louvois rezultatul acestei ședințe ; apoi vom vedea.

La ordinul său, Belle-Rose fu transportat în celulă și medicul îl urmă. Cînd tristul cortegiu ieși pe ușă, guvernatorul clătină din cap.

— Am spus-o, murmură el. E unul dintre acei oameni care mor fără să le fi smuls o singură mărturisire.

XXIX

CE VREA FEMEIA, VREA ȘI DUMNEZEU

Informat de guvernator despre ceea ce se petrecuse în timpul nopții la Bastilia, domnul de Louvois ridică din umeri.

— Păcat că Belle-Rose aparține domnului de Luxembourg. Fără această supărătoare circumstanță s-ar fi putut face ceva...

— Cum așa, monseniore, știți că...

— Știu tot : în timp ce dumneavoastră îl supuneați la cazne, mi-a sosit un curier din Flandra ; am aflat că în noaptea plecării lui, tînărul ofițer a avut o convorbire cu domnul de Luxembourg ; mi s-au povestit și detaliile unei scene petrecute în tabăra de la Charleroi, cînd un căpitan a fost cît pe ce să fie pedepsit cu moartea ; am aflat tot : tînărul este omul generalului.

— Îndrăznesc să vă întreb : ce gîndește să facă excelența voastră ?

— Eu ? nimic.

— Întrebarea este deci inutilă ?

— Cu totul.

— Prizonierul poate fi pus în libertate ?

— Nu. Îl uit, asta-i tot.

Guvernatorul înțelese semnificația groaznică a acestor cuvinte, care îl condamnau pe Belle-Rose la o detenție perpetuă.

— Trebuie să știe, spuse ministrul sculîndu-se, că prin mine se poate totul, fără mine nu se poate nimic.

— Permiteți-mi să sper, monseniore, că într-o zi îmi veți îngădui să reiau această convorbire.

— Poate, dar amîn această audiență peste douăzeci de ani.

În timp ce la Paris se petreceau întîmplările de mai sus, doamna d'Albergotti își dăruia tot timpul celor mai afectuoase îngrijiri la patul soțului ei ; se făcuse galbenă ca ceara la față, iar mîinile îi ajunseseră transparente ca alabastrul. Cînd se înseră, Claudine o însoți în camera ei, aflată alături de aceea a marchizului.

— Dumnezeule, vă omoriți ! spuse biata fata, sărutînd-o.

— Lasă, răspunse cu tristețe Suzanne, va veni și pentru mine odihna.

A treia noapte după ziua cînd avusese loc vizita doamnei de Châteaufort, domnul d'Albergotti o chemă pe Suzanne ; Suzanne se grăbi la căpătîiul lui.

— Suferi mult ? îl întrebă.

— Nu, am terminat cu suferința.

Suzanne deschise gura să-i vorbească, dar domnul d'Albergotti o opri cu un gest.

— Te-am chemat, continuă el, ca să-mi iau rămas bun de la dumneata. Te-am iubit totdeauna așa cum își iubește un părinte copila, dumneata mi-ai dat toată afecțiunea de care ai fost în stare ; ai fost onestă, pioasă și resemnată ; n-ai avut nici un gînd rău : Dumnezeu trebuie să te răsplătească. Apropie-te, Suzanne, să te binecuvîntez.

Suzanne îngenunche lîngă pat, mai mult moartă decît vie ; înțelese după înfățișarea domnului d'Albergotti că se petrece cu el ceva tainic și adînc. Domnul d'Albergotti își puse mîinile pe creștetul tinerei sale soții și se rugă. Apoi, aceleași mîini se împreunară și se răciră. Suzanne le îndepărtă încet și își privi soțul. Bătrînul căpitan își încredințase sufletul lui Dumnezeu. Doamna d'Albergotti îl sărută pe frunte și, închizînd pleoapele mortului, îngenunche sub crucifix, unde-și petrecu toată noaptea în rugăciune. După ce-și îndeplini ultimele îndatoriri față de rămășițele pămînțești ale celui dus, ceru un cupeu și cai de poștă. Claudine n-o văzuse niciodată atît de grăbită și de hotărîtă.

— Mergem la Paris ? o întrebă.

— Nu, nici gînd ! Regele se află în Flandra, şi în Flandra mă duc. Acum sînt liberă, şi fără îndoială că Belle-Rose e în mare suferinţă.

În timp ce Suzanne alerga pe drumul spre Lille, prizonierul, zdrobit de cele îndurate, zăcea pe pat, fără glas, fără vedere, aproape fără memorie. Gîndirea îi era întunecată de un văl gros. A patra zi se putu ridica. Temnicerul, care îi mai strecurase un bilet în mînă, veni aproape de el lăsînd să-i cadă la picioare o hîrtie răsucită. Belle-Rose o luă şi citi :

„Dacă eşti bolnav, rămîi la pat ; dacă nu eşti, prefă-te bolnav".

De data asta scrisul era al Suzannei. Belle-Rose ascunse biletul la piept, se culcă din nou şi aşteptă. Tocmai atunci, Cornelius şi la Déroute sosiră la Paris mînaţi de neliniştea pe care nu încercau să şi-o stăpînească. Domnul de Nancrais venise în întîmpinarea dorinţei sergentului, acordîndu-i o permisie nelimitată.

— Iată o semnătură care mă împiedică să dezertez, exclamă la Déroute împăturind hîrtia. Dacă aş comanda instrucţia gîndindu-mă la locotenentul meu, aş purta în mînă halebarda ca pe un fier roşu.

— Du-te, îi spuse domnul de Nancrais, şi fă totul pentru a-l salva. Dacă n-am fi în război, în faţa inamicului, n-ai fi mers singur.

Cît despre doamna de Châteaufort, bătea drumul între Bastilia şi domnul de Louvois, tot mai disperată. De data aceasta, mîndra şi curajoasa spaniolă se simţea învinsă. Într-o zi cînd era singură în paraclisul ei o zări intrînd pe doamna d'Albergotti. Uitînd dragostea, părăsirea, gelozia chinuitoare, alergă spre rivala ei, luîndu-i mîinile într-ale sale.

— Salvat ?! strigă ea.

Suzanne clătină din cap. Geneviève lăsă să-i cadă braţele de-a lungul trupului.

— Cum ?! Însuşi regele, doamnă...

— Regele e rege ! răspunse Suzanne cu o expresie sfîşietoare... este egoismul încoronat... şi-a făcut un scut din raţiunea de Stat... Am plîns în genunchi în faţa sa şi, priviţi-mă...

— Pierdut, Dumnezeule ! Pierdut ! izbucni Geneviève.

— Nu, nu încă ; atît cît trăiesc, tot mai sper.

Geneviève, mirată de îndrăzneala tonului, o privi lung pe Suzanne.

— Oh ! continuă văduva. Nu mai sînt femeia pe care ați văzut-o la Compiègne. Acum pot să-l iubesc fără teamă, riscînd totul pentru a-l salva. Voi pune în joc averea și viața mea.

— Nu știți ce înseamnă domnul de Louvois ! spuse doamna de Châteaufort cu disperare.

— Știu ce înseamnă o inimă cinstită și hotărîtă. El îl urăște, eu îl iubesc, vom vedea.

Geneviève își înăbuși un suspin.

— Încercați, doamnă ; tot ce voi putea face pentru a vă ajuta, voi face și eu.

Suzanne o întrebă ce se mai întîmplase din ziua încarcerării lui Belle-Rose. Geneviève îi povesti tot ce știa și ce încercase. Auzind despre torturile suferite de Belle-Rose, Suzanne se cutremură.

— Ludovic al XIV-lea este regele Franței și iată ce îngăduie ! izbucni îndrăgostita cu groază.

Erau încă împreună, cînd veni un lacheu să o anunțe pe ducesă că la poartă așteaptă un bărbat care insistă să fie primit.

— Cine este omul ? întrebă ducesa.

— Mi-a spus că se numește la Déroute, răspunse lacheul.

— Să intre imediat ! zise Suzanne.

— Ce știi și ce dorești ? întrebă doamna de Châteaufort cînd la Déroute intră.

— Știu că locotenentul meu este la închisoare și vreau să fie eliberat ! zise bunul sergent.

— Ei bine ! exclamă Suzanne, trebuie să evadeze.

— De la Bastilia ? Vai, doamnă, tot atît de ușor ar putea fi smuls un osîndit din iad. La toate ușile păzesc santinele, pe toate coridoarele tot de ele dai, iar temnicerii forfotesc peste tot. Zidurile au douăzeci de stînjeni înălțime, șanțurile, douăzeci de picioare adîncime ; nu cunosc nici cea mai mică deschidere la care să nu fie gratii groase cît brațul.

— Totuși, continuă Suzane, nu există temniță, fortăreață, citadelă de unde să nu se poată ieși. Nimic nu e imposibil dacă vrei cu orice preț.

— Nimic, dacă timpul vine în ajutor. Știți ce înseamnă o evadare dintr-o închisoare a Statului ? Trebuie bine gîndită, din umbră, înșelate o mie de priviri, pîndită ora potrivită, nelăsînd nimic la întîmplare. E lucru de lungă durată... ar cere ani, iar cînd reușești, s-ar putea ca deținutului să-i fi albit părul. Vreți să așteptați atît de mult, doamnă ?

— Oh ! Ar însemna să mor ! izbucni Suzanne.

— Doamne ! Ce e de făcut ? murmură Geneviève.

— Să-l scoateți de la Bastilia printr-un ordin al ministrului, continuă sergentul.

— Nu va voi ! Nu a vrut ! strigară deodată cele două femei.

— Mă așteptam ! Sînt în Franța și alte închisori, mici Bastilii risipite prin provincii. Obțineți măcar să fie transportat într-una din ele, de restul mă ocup eu.

— Ce vrei să spui ? întrebă Suzanne.

— Am eu planul meu. De douăzeci și patru de ore de cînd sînt la Paris, am alergat în toate părțile. Cînd ai fost soldat timp de zece-doisprezece ani, găsești camarzi peste tot. Caporalul Grippard, care a moștenit ceva, se află aici, cu patru-cinci artileriști de elită, gata la orice. Irlandezul este ca turbat. Ne va da o mînă serioasă de ajutor... Înțelegeți ?

— Dar, spuse Geneviève, atunci e vorba de luptă, nu glumă.

— Doamnă, dacă gloanțele zboară pe sus, vom căuta să ne ferim.

— Bine ! Voi obține acest ordin ! strigă Suzanne. Du-te și pregătește totul.

— Alerg ; dar îmi mai trebuie ceva.

— Ce ?

— Aur.

— Am diamantele mele ! izbucni ducesa.

— Bine, asemenea pietricele albe pot deveni metal galben.

Doamna d'Albergotti se repezi la ușă, dar la Déroute o opri.

— Ştiţi vreun mijloc pentru a face să-i parvină locotenentului un bilet ? continuă el.

— Ştiu eu unul, zise Geneviève. Un temnicer care a fost în serviciul tatălui meu a şi consimţit, cu preţul aurului, să-i transmită un bilet lui Belle-Rose.

— Recomandaţi-i, doamnă, să zacă la pat. Biletul acesta îi va da puţin curaj, iar boala simulată îi va permite să obţină mai uşor un ordin de mutare.

Suzanne luase o pană în mînă ; scrise îndată cîteva cuvinte şi am văzut cum le-a primit Belle-Rose. Suzanne se prezentă chiar în acea zi la domnul de Louvois. Văduva domnului d'Albergotti fu primită fără întîrziere ; dar la numele lui Belle-Rose, ministrul se încruntă.

— Ciudată perseverenţă ! Mi se pare că am mai refuzat punerea lui în libertate.

— Dar nu asta am vrut să solicit clemenţei dumneavoastră.

— Atunci ce ?

— Ordinul de a-l muta pe Belle-Rose într-o închisoare unde poate primi ajutorul şi îngrijirile necesare stării sănătăţii sale.

— Aşa ! E bolnav, deci ?

— Ordinul de a se pune în aplicare supliciul, oare nu a venit de la dumneavoastră, monseniore ? întrebă Suzanne.

— Un interes deosebit vă face să interveniţi în favoarea acestui deţinut ? o întrerupse domnul de Louvois înciudat.

— Sînt logodnica lui, răspunse Suzanne, care roşi fără a pleca ochii.

Domnul de Louvois se înclină.

— Să vi se împlinească vrerea, spuse el scriind cîteva cuvinte pe o foaie de ordin gata întocmit, la care erau de completat numai spaţiile albe.

Domnul de Louvois sună din clopoţel şi se prezentă un uşier, căruia i se înmînă ordinul, iar ministrul se ridică.

— Belle-Rose va fi transportat la fortul din Châlons, spuse el, veţi avea voie să-l vizitaţi. După crima de care s-a făcut vinovat, e tot ce pot face pentru el şi n-aş fi făcut-o dacă n-aţi fi fost logodnica lui.

La Déroute nu-şi pierdu timpul. Oamenii cu care se întovărăşise nu aşteptau decît un semnal pentru a acţiona, iar

la înștiințarea primită de la doamna d'Albergotti, era gata. A doua zi, la căderea serii, locotenentul Bastiliei intră la Belle-Rose, înștiințîndu-l că un ordin al ministrului îl trimite la fortul din Châlons.

— O trăsură de poștă vă va duce, îi spuse.

Belle-Rose se sculă din pat și se îmbrăcă. Un ofițer al Bastiliei îl aștepta la ieșirea din sumbra închisoare ; lîngă el erau doi subordonați. Surugiul sta pe capră. Ofițerul ce-l însoțea pe deținut era tot cel care-l arestase la domnul Mériset, pe strada Pot-de-Fer-Saint-Sulpice. Unul dintre subordonații lui era Bouletord. Fostul tunar îl salută pe Belle-Rose cu un zîmbet ironic :

— Am jucat rișcă ; eu am cîștigat, exclamă el.

Belle-Rose trecu fără să răspundă și, cînd ridică ochii, îl văzu călare, îmbrăcat în surugiu, pe credinciosul la Déroute, care plesnea din bici, și-și ridica puțin fîșia de pînză ce-i acoperea partea din față, spre a nu fi recunoscut. Un strigăt de surpriză era gata să-i scape deținutului dar sergentul duse degetul la gură, iar Belle-Rose sări pe treapta trăsurii.

— Ei, îi zise el lui Bouletord, începeți altă partidă de rișcă !

Ofițerul Bastiliei se așeză lîngă Belle-Rose. Cei doi subordonați, pe bancheta din față, iar la Déroute dădu bice cailor.

— Camarazi, strigă surugiul, treceți-vă brațele prin curele, drumul e prost, plin de hîrtoape.

— Ce naiba spune ? mormăi ofițerul : drumul e neted ca-n palmă, n-a plouat de-o lună !

Belle-Rose nu răspunse nimic, și-și petrecu brațul pe după o curea, strîngînd-o tare-n mînă. Era limpede că sfatul i se adresa lui. Aurul ducesei făcuse minuni. La Déroute îmbătase zece surugii înainte de a-l descoperi chiar pe cel care trebuia să conducă trăsura deținutului. Omul nu refuzase punga în care se vedea cum strălucesc ludovicii printre ochiurile de mătase. În filozofia lui personală își zisese că o haină de postav albastru cu galoane de argint, un pantalon de piele, cizme bune și onoarea de a conduce un deținut de Stat nu prețuiau două mii de livre. Trăsura porni spre bariera Enfer ; la cîteva leghe depărtare, puțin după ce trecură de Villejuif, o piedică ivită-n drum sili trăsura

să oprească : de-o parte sta curmeziș un copac doborît, de cealaltă parte, o căruță.

— Ei, căruțașule ! strigă la Déroute. Fă loc, trec oamenii regelui.

Căruțașul scoase capul din încărcătura de fîn, căscă, se întinse la loc și adormi, iar la Déroute făcu gestul de a-l șfichiui cu biciul, dar lovitura nimeri în fîn, pe lîngă somnoros.

— Uf, domnule ofițer ! exclamă la Déroute, uite că unul care doarme stă de-a curmezișul drumului ! Puneți pe unul dintre vitejii dumneavoastră să-i rupă urechile !

Ofițerul de poliție deschise portiera, iar Bouletord sări în drum. Începu să tragă de frîiele cailor de la căruță și ea porni ; dar somnorosul, trezit de zdruncinătură, coborî din claia de lucernă cosită și se repezi la Bouletord, care-l înșfăcă de guler. Cum, necum, căruțașul nu se lăsa cu una cu două și-i dădu un pumn lui Bouletord, care se rostogoli pe jos. La Déroute își îndemnă iute caii, cu atîta îndemînare încît roata trecu peste copac, iar trăsura se răsturnă de partea ofițerului, peste care sări Belle-Rose, ca peste o treaptă, scăpînd din poștalion. Patru-cinci oameni parcă răsăriți din pămînt, se repeziră în drum să-l ajute pe la Déroute să se ridice. În neorînduiala iscată de răsturnarea trăsurii, nici ofițerul, nici însoțitorul său nu visau măcar la posibilitatea unei ambuscade. Noii-veniți păreau doar niște oameni de treabă, vrînd să dea o mînă de ajutor ; dar cînd ofițerul și subalternul fură scoși afară, se treziră legați fedeleș și cu călușul în gură. Belle-Rose îl ajută pe Cornelius, care nu era altcineva decît căruțașul, să-l imobilizeze pe Bouletord.

— Fii cuminte ! — i se adresă Belle-Rose fostului tunar, care, învinețit tot de loviturile primite, spumega de furie în dîra lăsată de căruță — încă o partidă pe care o cîștig.

Cînd ofițerul închisorii și cei doi subordonați nu mai fură în stare să se apere, la Déroute împreună cu camarazii săi se grăbiră să ridice trăsura.

— Uite ce înseamnă să cucerești o fortăreață fără să arzi nici o amorsă ! exclamă sergentul.

Cornelius deshămă caii de la căruță, încălecă pe unul din ei, iar ceilalți doi erau pentru Belle-Rose și sergent.

— O clipă ! zise la Déroute ; oamenii ăştia pot să se aleagă cu un guturai dacă-i lăsăm aici, în drum. Noaptea e rece.

Ajutat de camarazii săi, îi trase pe ofiţer şi pe ceilalţi doi în trăsură, zăvorî bine portierele şi se retrase după ce-i salută politicos.

— Acum, în goană, iar voi, zoriţi-vă ! le spuse tovarăşilor lui Grippard, care se şi topiră în lanuri.

La Déroute mînă calul pe un drumeag, urmat de Belle-Rose şi Cornelius. După un sfert de oră, călăreţii zăriră săgeata unei capele, conturîndu-se în negru pe cerul senin.

— Încă un pinten în burta calului şi sîntem acolo, exclamă sergentul.

În uşa capelei, două femei aşteptau nemişcate şi pline de îngrijorare.

— Ar fi timpul, şi tot nu aud nimic ! spuse una.

— Dumnezeule, zise cealaltă, salvează-i, apoi lasă-mă să mor !

Fiecare îşi asculta bătăile inimii ; ochii lor nu părăseau cărarea ştearsă, decît pentru a se înălţa spre cer.

— L-au ucis, poate, şopti Geneviève atît de încet, încît vocea-i trecu printre buzele-i albe ca un suspin.

— Cred că dacă ar fi mort, aş fi moartă şi eu, răspunse Suzanne.

În capelă, un preot se ruga lîngă altar. Deodată auziră galopul unor cai venind ca tunetul. Cele două femei întindeau capetele încercînd să vadă în noapte ; curînd zăriră trei călăreţi şi-l recunoscură pe cel care galopa acum în frunte.

— Salvat ! izbucniră amîndouă, cu ochii scăldaţi în lacrimi şi, cu un gest spontan, se aruncară una în braţele alteia.

Între timp, sosiră călăreţii ; Geneviève, palidă de moarte, se agăţă de braţul Suzannei.

— Adio, şopti Geneviève ; fiţi binecuvîntată, doamnă, l-aţi salvat !

Suzanne vru s-o reţină pe Geneviève ; atîta resemnare amestecată cu o durere mută o mişcau adînc.

— Lăsaţi, doamnă, reluă Geneviève cu vocea stinsă ; vă iubeşte, aveţi parte de fericire !

Apoi Geneviève intră în capelă și făcu cîțiva pași ; dar zdrobită de suferință, căzu în genunchi după un stîlp. Belle-Rose sărind de pe cal se trezise în brațele Suzannei.

— Liberi ! Liberi amîndoi, îi șopti ea.

Belle-Rose o strînse la piept, cu buzele pe fruntea castă a logodnicei lui. La Déroute și Cornelius se grăbiseră în spatele capelei, să ia caii englezești, a căror rezistență la viteză irlandezul o cunoștea foarte bine.

— Repede, pe cai ! strigă sergentul. Fiecare vorbă ne costă o leghe.

— Da, Jacques, fugiți, fugiți repede, adăugă Suzanne.

— Să fug, eu ! izbucni Belle-Rose. Mă întorc în tabără.

— Uff ! oftă la Déroute, ar fi mai simplu să ne întoarcem la Bastilia.

— Vor asculta ce le voi spune... mă vor judeca !

— Și vă vor trimite la moarte, întrerupse la Déroute ! Dacă gîndiți așa, luați-o înainte, eu vă urmez !

Cornelius interveni, dar Belle-Rose tot n-ar fi cedat dacă însăși Suzanne nu l-ar fi rugat să fugă, din dragoste pentru ea.

— Rămîn aici, ca să te apăr, iar cînd voi obține iertarea dumitale, voi veni chiar eu să-ți aduc vestea cea bună.

Geneviève rămăsese în timpul acesta îngenuncheată în umbra stîlpului ; se ruga cu mîinile împreunate. Din altar se auzea vocea preotului care oficia, iar sub bolțile bătrînei capele se ridica blînd ecoul cîntat al unei tainice rugăciuni. Fața Genevièvei era scăldată în lacrimi, suspina sfîșietor, iar mîinile-i slăbite îi apăsau inima plină de durere.

„Doamne, murmura, ți-am dăruit ce mi-a rămas din viață ca o răscumpărare, vreau să beau pînă la ultima picătură din potirul amar pe care mi l-ai întins, pentru iertarea păcatelor mele... Dar... m-am rugat, am plîns, am suferit și, iată, Doamne, că tot îl iubesc !... O, tu, Maică Precistă, atît de blîndă și îndurătoare, tu, care în durere ai aflat izvorul bunătății, tu, care-i sprijini pe cei loviți de soartă, privește spre nenorocirea mea cu mila ta... Dragostea pe care i-am dăruit-o lui s-a purificat acum de toate gîndurile pămîntești... E un adăpost în care mă refugiez... E ca o altă viață în viața mea... Și, iată-mă, Sfîntă-Fecioară, cum stau de față la îngropăciunea inimii mele ; sînt plină de neliniște, iar sufletu-mi strigă către tine, în singurătatea

în care plîng. Să fie fericit, sfîntă Marie, să fie fericiți și ea și el deopotrivă, uniți amîndoi în ruga mea ; ea e atît de cinstită, pură și strălucitoare, asemeni îngerilor ce te împresoară ; eu sînt o biată păcătoasă care și-a întinat zilele... Nu am altă nădejde decît în tine !... El m-a iertat aici, pe pămînt, oare tu mă vei ierta acolo, în cer ?... Sufăr, Dumnezeule, sufăr. Tot curajul s-a topit și sînt rănită în suflet... Simt cum mor cu fiecare zi ; viața e pentru mine ca un deșert... Din tot ce-am iubit nu mi-a rămas nimic... nici el, nici copilul meu... Spune, Sfîntă Fecioară, Maică Precistă, nu e de ajuns o pedeapsă atît de grea ? Fă ca măcar lui să-i surîdă fericirea... îndepărtează din drumul lui toate necazurile, și dă-mi-le mie... eu pot să mor... el să trăiască... Sărut picioarele însîngerate ale Fiului tău, scăldîndu-le în lacrimile mele ; inima mi-e zdrobită... Îndură-te de mine, Doamne !"

Deodată, în capelă se auzi de-afară galopul mai multor cai care se îndepărtau fulgerător. Geneviève își ascunse capul în mîini.

— Pierdut ! Dumnezeule ! Pierdut ! șopti.

Suzanne intră în capelă ; era puțin palidă dar ochii îi străluceau de bucurie. După ce privi în jur cîteva clipe, nedesluşind pe nimeni, își goli punga în cutia milelor și ieși. Un cupeu o aștepta ceva mai departe ; se urcă și porni pe drumul spre Paris. Două-trei biete femei care mai zăboviseră în capelă ieșiră și ele încet ; preotul plecă de la altar ; paracliserul începu să stingă lumînările și lumina scăzu de tot, odată cu murmurul rugăciunilor ; doamna de Châteaufort, înghețată și zguduită de durere, se tîrî spre portal ; genunchii îi tremurau ; apropiindu-se de ușile întredeschise, se clătină și căzu lîngă un stîlp. Prin preajmă se mai afla un sărman împărțitor de agheasmă, bătrîn și zdrențăros, care o auzi cum cade ; se grăbi spre ea și-o ridică. Aerul proaspăt al nopții o readuse în simțiri pe Geneviève ; deschise ochii și-i mulțumi bătrînului.

— Buna mea doamnă, spuse el, tocmai închideam capela, trebuie să plecați...

— Sînt slăbită, vrei să mă conduci ? îi răspunse ducesa umilului împărțitor de agheasmă.

— Bolnavii și săracii sînt slabi, zise bietul om ; sprijiniți-vă de brațul meu.

Doamna ducesă de Châteaufort, ajutată de bătrîn, ieşi din capelă. Îşi găsi, la vreo sută de paşi, caleaşca ce-o aştepta pe drumul plin de hîrtoape.

— Unde o conduc pe doamna ducesă ? întrebă vizitiul.

— La Carmelite ! răspunse Geneviève.

XXX

UN FOC DE MUSCHETĂ

Pe cînd Belle-Rose părăsea localitatea Villejuif la stăruinţele lui Cornelius şi la Déroute, orologiul mănăstirii vecine bătea de unsprezece noaptea. Peste tot domnea liniştea, seninătatea ; pe cer stelele păliseră, iar luna plutea în văzduhul pur. Cei trei fugari, aplecaţi pe gîtul cailor, ocoliră Parisul şi luară drumul spre Calais. Belle-Rose încălecase de copil pe tot felul de cai, buni sau mai puţin buni, care ieşeau din grajdurile de la Malzonvilliers ; dacă nu ajungea artilerist, ar fi fost muşchetar ; la Déroute fusese rîndaş ; Cornelius era aproape englez. Treceau ca ghiulelele pe caii lor. De bucurie, la Déroute imita din policare şi podul palmei castanietele. Era un obicei pe care-l deprinsese de la dansurile spaniolilor din Flandra. Omul acela cumpănit, care nu prea zîmbea, avea acum faţa deschisă ca o lalea în floare ; dar toată veselia lui pieri aflînd că merg în Anglia.

— În Anglia ! zise el, încruntîndu-se, deşi nici asta nu-i prea intra în fire. Pentru ce, drace, să mergem în Anglia ? !

— Am prieteni acolo, răspunse Cornelius.

— Prietenii dumneavoastră sînt englezi ?

— Dar, mă rog, ce-ai vrea să fie ?

— De, aş fi vrut să fie altceva !...

— Binişor, camarade ! exclamă Belle-Rose, uiţi calitatea lui Cornelius ?

— Cîtuşi de puţin ! Domnul Hoghart este din Irlanda, iar Irlanda este un ţinut francez pe care, din greşeală, Dumnezeu l-a scăpat în mare. Geografic, este o idee pe care aş susţine-o în faţa oricui. Mai bine mergem în Spania!

— E prea departe.

— Să mergem în Lorena.

— E prea aproape.

— Să mergem în Flandra.

— Ar fi cel mai sigur mijloc de a cădea din nou în ghearele domnului de Louvois.

La Déroute nu se dădu bătut prea uşor, continuînd să propună Olanda, de pildă, dar Belle-Rose îl întrerupse :

— Nu-nţeleg, ce rău ţi-a făcut ţie Anglia ?

— Nici unul.

— Ţi-e teamă că o să mori de foame pe-acolo ?

— Deloc ; se spune că la ei oile sînt mari cît nişte vaci, iar vacile cît boii de soi.

— Ţi-e teamă să treci Mîneca ?

— M-am născut la Dieppe.

— De la geografia pe care o ştii atît de bine, ştii că ar fi o ţară urîtă ?

— Cunosc ţinutul Beauce care seamănă cu o farfurie întinsă, Auvergne care seamănă cu o furculiţă.

— Nu cumva îţi închipui că pe-acolo bărbaţii sînt nişte căpcăuni şi femeile la fel ?

— Am cunoscut bine la Laon un elveţian născut în Anglia şi a cărui faţă era fermecătoare, răspunse la Déroute cu un aer foarte modest prin care străbătea un pic de-nfumurare.

— Te sperie ploaia ?

— Mi-am petrecut copilăria în Normandia şi tinereţea la Chantilly, unde soarele răsare vesel dimineaţa, ca seara să plouă straşnic.

— Atunci de ce nu-ţi place să mergem în Anglia ?

La Déroute nu ştia ce motiv să invoce, iar cînd Belle-Rose îl privi atent, mormăi nedesluşit, scărpinîndu-se pe după ureche :

— Oricum ar fi, mie nu-mi place să mergem în Anglia.

Cornelius legase de crupa cailor alte haine pe care cei trei călăreţi le îmbrăcară în prima pădure întîlnită în cale.

— O să fim luaţi drept gentilomi plecaţi într-o misiune, zise el, travestindu-se.

— De fapt, spuse la Déroute, nimeni n-o să creadă că evadaţii fug în hainele urmăritorilor.

Îndemnîndu-şi calul, o luă înainte ca un bun cunoscător al potecilor de vînătoare. Au tot gonit aşa, preţ de trei-patru popasuri de poştă. Aurul în care doamna de Châteaufort îşi prefăcuse diamantele înlătura toate greutăţile. La toate popasurile li se dădeau caii de poştă cei mai buni, care alergau de mîncau pămîntul, dar fugarii pierdeau peste tot mult timp cu număratul banilor, de nu le rămînea vreme să se informeze şi ce călători mai trec pe-acolo. La Noailles, calul lui Belle-Rose făcu un salt brusc şi căzu. La Déroute descălecă iute, dar Belle-Rose se şi ridicase.

— N-aţi păţit nimic, căpitane ? se-ngrijoră sergentul.

— Nimic ; îmi pare rău că-mi şchioapătă calul.

La Déroute examină picioarele gonaciului.

— Şi-a lăsat un pic din carnea lui pe drumul regelui, constată, o leghe-două nu mai poate fi călărit, de... !

— Ei, asta-i ! exclamă Belle-Rose, îţi pierzi cumpătul aşa de uşor pînă şi tu ? Văd că ai îngălbenit.

Sergentul izbi cu piciorul în pămînt.

— Bine ! puteţi să vă bateţi joc de mine cît vreţi, dar căderea asta de pe cal, mie îmi spune că ne paşte un necaz... Parcă mi s-a scurs sîngele din vine.

— Ce vrei să ni se întîmple ? întrebă Cornelius.

— Pe legea mea, domnule, cînd ai Anglia în faţă şi oamenii regelui în spate, nu-i de mirare să tremuri puţin. Am o presimţire.

Belle-Rose dădu din umeri, potrivindu-şi şaua.

— Nu-i numai o superstiţie acolo, continuă sergentul ; în ajunul bătăliei de la Dunes, mi s-a prăbuşit calul într-un şanţ, eu dedesubt, el deasupra. Bun ! Le-am spus camarazilor, las' că veţi vedea voi ce-o să fie mîine.

— Şi ce-a fost ?

— Ce să fie ? Un spaniol mi-a înfipt cuţitul în burtă.

— Şi tu nu l-ai răsplătit cu nimic ?

— Ba, da, i-am făcut capul bucăţi cu un glonţ de pistol.

— Şi-a murit ?

— Bineînţeles.

— Atunci de ce te mai plîngi ? Necazul cel mare l-a pățit el, pe cît văd.

Logica raționamentului mai domoli temerile lui la Déroute, veselia însă nu-i mai reveni pe deplin. Mai străbătură cîteva poște ; ceva mai mult decît jumătate din distanța pînă la Nouvion era parcursă, cînd calul lui Cornelius se lovi de o piatră și căzu și el. Drumul era tare rău și irlandezul se răni la mîini și la genunchi ; vru să se scoale, dar nu mai putu face un pas ; avea un picior scrîntit. La Déroute își puse mîinile în cap și-și smulse un smoc întreg de păr.

— Ai avut dreptate, dragă prietene, spuse Cornelius, uite că necazul a și sosit.

— Deie Domnul să fie ultimul ! mormăi sergentul, întorcînd capul în direcția Parisului.

Dar, cum la Déroute era un om cu o filozofie practică, nu se lăsă bătut de presimțiri și-l ajută pe Cornelius să se urce, cu chiu cu vai, în șa ; așa au ajuns la Bernay. Hangiul din partea locului avea o caleașcă veche, pe jumătate mîncată de cari, pe care ar fi putut să le-o vîndă ; o avea de la o actriță, care o primise în dar de la un gentilom. Hangiul considera caleașca asta drept o mare raritate a epocii. La Déroute se duse drept la el, cu punga în mînă. La primele vorbe ale sergentului, bătrînul hangiu refuză. La Déroute mai adăugă cinci ludovici la suma pe care o număra pe colțul mesei. Hangiul încercă să protesteze ; din punga fermecată mai căzură doi ludovici ; omul mormăi încă, dar acest gen de convingere a sergentului se ridică la o sumă atît de impresionantă, încît caleașca ieși din magazie, spre marea mirare a localnicilor. Caleașca nu era atît de rea pe cît părea ; mergea destul de bine, iar Cornelius se simți pe îndată mai înviorat ; înaintau însă ceva mai puțin repede. La Cormont, ajunși pe o creastă, la Déroute, care se uita mereu în urmă, văzu în depărtare un vîrtej de praf ; copita vreunui cal scăpăra uneori din acest vîrtej. O neașteptată rafală de vînt mătură drumul ; la Déroute se înălță în scări, cu mîna pavăză la ochi, și aruncă o privire iute spre grupul de călăreți ce se vedeau acum. Într-o secundă, la Déroute sări din caleașcă.

— Bouletord e după noi, zise el cu vocea-i potolită.

Belle-Rose sări să ia pistoalele.

— Lăsaţi jucăriile astea, reluă la Déroute ; nu ne pot servi decît ca să fim omorîţi mai repede. Dacă am fi călare am putea încerca ; în caleaşcă ar însemna să ne înşelăm singuri.

— Mai bine să fim omorîţi decît prinşi ! strigă Belle-Rose.

— Mai bine să ne salvăm.

— Ce vrei să faci ?

— Veţi vedea !

La Déroute se îndreptă spre caii de la caleaşcă şi-i îndrumă pe o scurtătură, neslăbindu-l din ochi pe Bouletord. Un şfichiuit de bici îi făcu să sară pe o pantă şi caleaşca se răsturnă.

— Nu-i totul pierdut, spuse la Déroute, acum locotenentul şi cu mine ne ascundem în spatele caleştii, iar dumneavoastră, domnule irlandez, pe care Bouletord nu vă cunoaşte deloc — zise el către Cornelius — alergaţi în faţa oamenilor stăpînirii, cerîndu-le să vă vină în ajutor. Dacă îi rugaţi frumos, nu păţim nimic. Atenţie, uite-i !

Toate acestea au durat mai puţin timp decît ne-a trebuit nouă să le povestim. Belle-Rose şi la Déroute se ghemuiră după caleaşcă, iar Cornelius, prinzînd din zbor planul sergentului, se grăbi spre Bouletord. Urmăritorii sosiră în galop, cu Bouletord în frunte, cu feţele aprinse şi ochii scăpărînd.

— Domnule ! domnule ! strigă Cornelius îndată ce putu să fie auzit, un poştalion mînat prost mi-a răsturnat caleaşca, nu puteţi să aveţi bunăvoinţa să mă ajutaţi s-o ridic ?

Bouletord privi la drumul prost ; caii înhămaţi aveau capetele întoarse spre el ; Cornelius, deghizat, venea spre el ; nu avea de ce să-l bănuiască.

— Vom vedea la întoarcere, gentilomule, zise şi el, dînd pinteni calului şi trecu mai departe ca un fulger, urmat de ai săi. Belle-Rose şi la Déroute ieşiră din ascunzătoare, iar la Déroute rîdea cu poftă.

— Bouletord ăsta nu-i făcut pentru meseria pe care şi-a luat-o, e o oaie proastă rău.

— Ai avut o idee strașnică, reluă Cornelius ; dar dacă m-ar fi recunoscut se termina cu mine.

— Cam aşa, numai că nu avea cum să vă recunoască şi nici nu v-a recunoscut.

— Să mergem mai departe.

— Nu. Chiar dacă Bouletord are o minte de oaie proastă, oaia asta are urechi. La următorul popas de poştă va afla că n-au văzut nici caleaşcă, nici călăreţ ; şi-atunci ne va lua urma întorcîndu-se şi ne va surprinde tocmai în mijlocul drumului ; ar însemna să terminăm prost ce-am început bine.

— La Déroute are dreptate, adăugă Belle-Rose ; să-l lăsăm pe Bouletord să gonească şi s-o luăm la stînga.

Iată ce se întîmplase după evadarea lui Belle-Rose în împrejurimile de la Villejuif ; se ştie că ofiţerul Bastiliei şi subordonaţii săi rămăseseră în cupeul ale cărui uşi fuseseră închise strașnic pe dinafară. Două-trei ore mai tîrziu, nişte zarzavagii ce treceau pe drum au auzit gemete venind din cupeul părăsit ; au eliberat prizonierii, dezlegîndu-i ; Bouletord, înnebunit de furie, îl întrebă pe ofiţer dacă nu porneşte în urmărirea fugarilor. Ofiţerul, năucit de neaşteptata aventură, răspunse într-o doară că trebuie să vadă, să mai aştepte, să se informeze... Bouletord răscolea pămîntul din drum cu tocurile cizmelor.

— Bine, i se adresă el ofiţerului, daţi-mi ordinul şi mă voi duce singur.

Ofiţerul scoase împuternicirea din buzunar şi Bouletord i-a smuls-o, plecînd îndată. Bouletord cunoştea reputaţia domnului de Louvois ; cu un asemenea ministru, dacă-i făceai pe plac, aveai încuviinţarea la orice. Bouletord văzuse direcţia în care fugiseră Belle-Rose, la Déroute şi necunoscutul. Drumul pe care porniseră ducea spre Ivry. O ţărancă, aflîndu-se pe-acolo ca să strîngă iarbă pentru vacă, văzuse trei călăreţi gonind spre Saint-Mandé. La Saint-Mandé, un băiat, intrat într-o livadă să fure poame, auzise tropotul cailor pe drumul către Charonne ; la Bagnolet, fugarii se opriră la un fierar, să scoată un cui din copita unui cal. Şi aşa, din sat în sat, Bouletord ajunsese la drumul spre Saint-Denis.

„Fug în Anglia !“ gîndi el, repezindu-se mai departe.

Împuternicirea semnată de ministru, purtînd sigiliul de Stat, arăta că aparţine călăreţilor de ordine ai regelui ; lua oameni din fiecare oraş şi îi părăsea în oraşul învecinat.

Accidentele suferite de Belle-Rose și Cornelius scurtaseră din timpul cîștigat la început de fugari. La Cormont, Bouletord îi și ajunsese din urmă ; am văzut însă cum au scăpat de el. Belle-Rose și ai săi mai aveau trei-patru leghe pînă la mare ; nu le rămînea de mers decît pînă într-un cătun de pescari, unde să găsească o barcă în stare să treacă strîmtoarea. Caleașca înainta repede. Sosind în vîrful unei coline, Cornelius care privea înainte, strigă : „Marea ! Marea !“ În aceeași clipă, la Déroute, privind înapoi, exclamă : „Bouletord ! Bouletord !“ Marea lovea țărmul la o leghe-două de colină ; Bouletord venea în goană. La Déroute sări în fața cailor, oprindu-i.

— Repede ! La pămînt ! răcni el.

La Déroute tăie iute hamurile cailor. Belle-Rose și Cornelius porniră îndată ; caii lor mai aveau doar zăbala și frîul și cei doi ofițeri călăreau pe deșelate, urmîndu-l pe la Déroute, care alerga în goana mare. Soarele cădea la apus ; marea își rostogolea valurile aurite, iar la orizont se vedeau velele albe fluturînd în vînt ca aripile unor păsări ; în depărtare mugeau surd talazurile ce loveau țărmul. Fugarii priveau cînd spre marea, unde le era salvarea, cînd spre Bouletord, care-i urmărea nebunește. Bouletord văzuse caleașca ; părăsirea ei îl făcuse să-i identifice pe călători ; în momentul cînd Belle-Rose și Cornelius porniseră în galop, un strigăt de furie țîșnise din gura brigadierului, care înfipsese pintenii în burta sîngerîndă a calului, întrecîndu-și trupa dintr-o săritură. Goana era furioasă, oamenii gîfîiau, din nările spumegînde ale cailor care rădeau pămîntul cu burta răzbea sîngele ; coapsele lor pline de praf băteau și ele în roșu ; Belle-Rose și Cornelius își îmboldeau caii cu vîrful spadelor ; Bouletord pornise ca din praștie. Belle-Rose și Cornelius aveau oarecare avans, iar la Déroute, care-i depășea cu vreo sută de pași, înghițea spațiul ce-i mai despărțea de mare. Urmărirea dură cam un sfert de ceas ; caii erau istoviți ; Belle-Rose și Cornelius simțeau sub ei cum slăbește rezistența gonașilor ; spuma le acoperea nările dilatate ; viteza era mai mică și mai sacadată ; ocolind o movilă pe lîngă care trecea drumul, se vedea marea udînd cu valurile sale mari nisipul cenușiu. La Déroute își biciui calul și ajunse fulgerător la țărm.

Pe linia de plutire, o barcă luată de mareea care urca greoi, se legăna pe coama valurilor.

— A cui e barca ? strigă la Déroute, punînd piciorul pe țărm.

— A mea ! răspunse un bătrîn pescar înfășurat în pelerina lui brună de dimie groasă.

— Cît mai iute, pînza în vînt ! Iată doi gentilomi care vin acum. Vrei să-i salvezi ? Spune.

Bătrînul marinar și fiul său săriră în barcă, tăind capătul de la țărm al parîmei cu o lovitură de bardă. Belle-Rose și Cornelius săriră în apă, împroșcînd. Dintr-un salt fură în barcă ; pînza se umfla în vîntul de seară, barca se legăna pe valuri, prova întoarsă spre larg se înălța zveltă ca un pescăruș atingînd apa. În acest timp, calul lui Bouletord frămînta nisipul ud sub copite, bătînd valul care i se spărgea în piept ; încă un elan și l-ar fi dus mai departe, dar un talaz îl rostogoli îndărăt pe plajă. La Déroute, în picioare la pupa bărcii, își scoase pălăria și-l salută pe brigadier cu un hohot de rîs. Bouletord privi jur-împrejur — nici o barcă nu se vedea. Călăreții săi îl împresurară, forfotind agitați. Bouletord ochi o muschetă în mîinile unuia dintre ei, i-o smulse și o ațintì spre ambarcațiunea fugară. Siluetele negre a trei pasageri se conturau la orizont, unde soarele mergea la culcare ca un rege în patul său de purpură și aur. Muscheta rămase o clipă nemișcată, susținută parcă de o mînă înmărmurită, apoi țîșni o fulgerare și glonțul porni. Din barcă se auzi un strigăt, iar una din cele trei umbre, căzu cu brațele deschise. Un zîmbet de febrilă bucurie lumină chipul lui Bouletord.

— L-am țintit drept în piept, de data asta n-am pierdut totul, exclamă el, aruncînd arma în valul ce-i urca pînă la umăr.

Belle-Rose sta întins pe fundul bărcii ; glonțul pătrunsese ceva mai sus de sînul drept. Cornelius, mai galben la față decît rănitul, se aruncase în genunchi lîngă el, încercînd să oprească sîngele. La Déroute nu scotea o vorbă ; figura lui era acum posomorîtă. Iuțeala actului răzbunător parcă îi întunecase gîndirea ; trecuse într-o clipă de la o bucurie nespusă la o durere fără margini. Privea năuc la

Belle-Rose și, înclinîndu-se asupră-i, îi atinse rana cu o mînă crispată.

Mîna i se înroși și la Déroute și-o scutură, zvîrlind picături de sînge spre Bouletord, și strigînd cu glas cumplit :

— Sîngele se va plăti cu sînge !

XXXI

REVERSUL MEDALIEI

După ce-l văzu pe Belle-Rose luînd drumul Angliei, întovărășit de Cornelius și la Déroute, Suzanne se îndreptă spre Paris. Spiritul ei obișnuit cu melancolia, înclinat spre gînduri triste, se legăna acum în reverii duioase ; se simțea liberă să iubească și în sufletul ei onest și limpede cum e cerul, noua exuberanță o umplea de bucurie. Nu se îndoia că va trezi în domnul de Louvois sentimente mai bune față de Belle-Rose și că va obține nu iertarea lui, fiindcă nu era vinovat, ci dezvinovățirea lui ; așa că de-a lungul drumului i se născură în minte o mie de himere aurite ce-i aminteau de speranțele ei copilărești, ce-o îmbătaseră adesea în parcul de la Malzonvilliers... Cînd intră în palatul ei de pe strada Oseille, Claudine o aștepta plină de nerăbdare și, văzînd-o atît de radioasă, i se aruncă în brațe. Cele două prietene se îmbrățișară cu ochii scăldați în blînde lacrimi, și toată noaptea și-o petrecură făurindu-și castele în Spania. Refugii bine ascunse la Malzonvilliers, apoi, glorie și renume pentru Belle-Rose — îl și vedeau revenit în Franța, cîștigînd protecția regelui și cucerindu-și cele mai înalte grade militare în fapte de arme glorioase. Nici Cornelius nu era lipsit de partea sa în aceste minunate visuri, dar cînd atingea ultima treaptă a splendorii, Claudine cobora iute pe pămînt și clădea pentru ei doi căsuța din inima pădurii unde aveau pur și simplu să fie fericiți. Și cele două tinere prietene băteau bucuros din palme, izbucneau în exclamații și lacrimi de încîntare, de-ai fi zis că-și pierduseră mintea. Dimineața le surprinse

țesînd mai departe asemenea vise de fericire, cînd, deodată, ciocanul de la intrare căzu greu pe placa de fier a ușii. Cele două prietene tresăriră și se strînseră alături, tremurînd. Un lacheu veni să o anunțe pe doamna d'Albergotti că un ofițer din casa domnului de Louvois așteaptă jos și cere să-i vorbească. Suzanne și Claudine îngălbeniră, mai ales Claudine, pentru care numele ministrului era simbolul puterii nemiloase și al răzbunării tenace. Suzanne o strînse tare de mînă.

— Domnul de Louvois a aflat, desigur, dar Belle-Rose nu mai poate fi prins. Curaj, Claudine ! Să-i arătăm acestui ofițer că logodnica și sora unui militar nu se tem de nimic.

Odată poftit sus, trimisul domnului de Louvois transmise doamnei d'Albergotti rugămintea superiorului său de a binevoi să-l urmeze îndată la acesta.

— Într-o chestiune care nu suferă amînare.

— Nu știu despre ce-ar fi vorba, răspunse Suzanne, dar sînt gata să vă urmez.

La poartă aștepta o caleașcă cu armele domnului de Louvois, Suzanne se urcă și vizitiul porni. Caii alergau atît de iute, încît se vedea bine că ordinele ministrului erau de importanță deosebită. Ajunseră la destinație în cinci minute ; ofițerul o conduse pe doamna d'Albergotti în apartamentul domnului de Louvois și-l anunță de sosirea ei. Domnul de Louvois, cu buzele strînse și ochii scînteietori, se plimba încoace și-ncolo prin cabinetul său ; se oprea din timp în timp, doar pentru a sorbi de-a dreptul dintr-o cană mare cu apă ; avea acest obicei, care, peste douăzeci de ani din acea clipă, avea să-l coste viața. La numele doamnei d'Albergotti, se îndreptă repede spre ușă și o întîmpină pe tînăra femeie.

— Mi s-a spus totul doamnă, totul ! exclamă încruntat.

— Era o datorie pe care o doream să o îndeplinesc personal și chiar astăzi, replică Suzanne ; regret că altcineva mi-a luat-o înainte.

— Acest altcineva este ofițerul de sub ordinele mele, pe care complicii dumneavoastră l-au legat, maltratat și închis într-o trăsură ; un ofițer al regelui, doamnă !

— Cînd este torturat un ofițer al regelui, monseniore, poate foarte bine să fie închis într-o trăsură un executant regal, răspunse Suzanne.

Domnul de Louvois rupse lama unui briceag pe care îl ținea în mînă.

— Asta poate să vă coste mai scump decît vă închipuiți, doamnă, se mînie el.

— Totuși, nu chiar atît de scump, fără știința regelui.

— Regele este în Flandra, iar eu sînt la Paris ; regele e rege și eu sînt ministrul său ! strigă domnul de Louvois, zgîriind masa cu ciotul briceagului. M-ați supărat rău, doamnă, reluă el brusc, și veți avea de dat socoteală foarte serios asupra acestor lucruri.

— Sînt prizoniera dumneavoastră, monseniore.

— Știu, și ați comis o mare gafă.

Suzanne îl privi pe ministru puțin mirată.

— Ei, doamnă, continuă domnul de Louvois cu un surîs amar, cînd dai asemenea lovituri, le dai fără nici o rezervă. Fiindcă n-ați făcut-o, pot să vă spun acum că dacă ați vrut să-l salvați pe Belle-Rose, trebuia să plecați cu el.

— Nu sînt încă soția sa, monseniore.

Ministrul ridică din umeri.

— Vă mulțumesc pentru asemenea scrupule, doamnă, mi-au servit mai mult decît aș fi sperat. V-am spus, m-ați supărat rău, dar dacă nu-l am în mîinile mele pe Belle-Rose, veți plăti dumneavoastră pentru el. După crimă urmează pedeapsa.

— Despre ce crimă vorbiți, monseniore, ce crimă am comis oare ? izbucni Suzanne indignată, avînd în conștiința și în dragostea ei puterea de a înfrunta totul. Eu nu am cunoștință decît de o crimă în toate acestea, de una singură, comisă la Bastilia, noaptea, fără judecată, asupra persoanei unui ofițer nevinovat. Acest ofițer este logodnicul meu ; unii se îndîrjesc să-l piardă, vor să-l înmormînteze de viu în închisoare, să-l omoare poate, iar eu, prietena tuturor celor din familia lui, tovarășa copilăriei lui și, în curînd, soția lui, eu care îl iubesc să nu încerc totul pentru a-l salva ? O, monseniore, văd bine că n-ați iubit niciodată ! Iar toată puterea dumneavoastră de ministru, cît de mare este ea, nu poate împiedica o femeie să se devoteze !

Domnul de Louvois devenise groaznic la vedere ; furia îi sporea în inimă ca o furtună și, încercînd cu toată puterea voinței să și-o înăbușe, se făcuse alb la față ca mar-

mura ; nările îi fremătau, ochii aprinși o sfredeleau pe doamna d'Albergotti, mîinile i se crispaseră pe brațele fotoliului, de parcă s-ar fi temut să nu meargă prea departe în pornirea furiei și enervării lui crescînde.

— Iar eu vă voi face să vedeți, strigă el violent, că puterea mea merge pînă la a mă răzbuna cumplit pe cei care îndrăznesc să mă înfrunte. N-au făcut-o niciodată fără urmări teribile, doamnă... Să mă las eu jucat de un ofițeraș de artilerie, eu care zdrobesc generali de armată, așa cum fac bucăți lama asta ! și rupse brusc un cuțitaș de tăiat hîrtie, ce se afla pe masa de scris. Zău așa, nu știți cu cine vorbiți! Nu s-a găsit nimeni la curte să vă spună cine sînt?!... Și cine, mă rog, e ocrotitul dumneavoastră ? Un ins ajuns ofițer din întîmplare, un ins care nici măcar nu e un gentilom, un ins care mi-a încălcat autoritatea, făcîndu-se instrumentul unui om pe care-l urăsc, iată cine a îndrăznit să se pună de-a curmezișul planurilor mele ! Și eu să nu-l pedepsesc ? ! Iar dumneavoastră, dumneavoastră care ați venit să mă implorați pentru el, dumneavoastră care mi-ați smuls o favoare nemeritată, dumneavoastră care v-ați folosit de această favoare pentru a-l face să evadeze, dumneavoastră care ați triumfat împotrivă-mi, dumneavoastră veniți să-mi spuneți lucrurile astea în față ? ! Dar e o nenebunie, doamnă !...

Domnul de Louvois se ridicase și măsura cu pași mari încăperea ; violența îi adusese acum tot sîngele în obraji ; ochii erau injectați. Suzanne îl privea neclintită, tăcută și hotărîtă.

— Și credeți, continuă ministrul, că dacă doamna de Châteaufort n-ar fi lăsat o barieră de netrecut între ea și mine, eu n-aș îndrăzni s-o pedepsesc ca și pe dumneavoastră, oricît de mare ducesă ar fi ea ? ! Dumneavoastră singură v-ați pierdut ; și de nenorocire veți avea parte !

— Mă amenințați astfel, monseniore, pe mine, o femeie ? replică Suzanne calmă.

Domnul de Louvois își mușcă degetele pînă la sînge. Se așeză la masa de scris și mototolea hîrtiile ce-i căzeau sub mînă.

— Să nu mai discutăm, doamnă, nu amenință, acționez. Dumneavoastră l-ați salvat pe Belle-Rose ; dar Belle-Rose nu a trecut încă hotarele regatului.

— Le va trece mîine.

— Asta mi-o va raporta Bouletord.

La acest nume, doamna d'Albergotti păli uşor.

— Oh, reluă ministrul, ofiţerul Bastiliei, pe care prietenii dumneavoastră l-au aranjat atît de bine, mi-a spus amănuntele. Au izbutit să fugă, dar Bouletord este pe urmele lor. Dacă o să le cadă vreun cal, sînt pierduţi.

Suzanne se înfioră.

— Ei, doamnă, continuă ministrul necruţător, rugaţi-vă să-şi frîngă caii lor şira spinării în vreo groapă, dacă ţineţi la libertatea dumneavoastră.

— Nu ţin decît la el, monseniore.

Domnul de Louvois sună din clopoţel şi uşierul intră.

— Puteţi să vă retrageţi, doamnă, aşteptaţi ordinele mele ; iar dumneata, adăugă, adresîndu-se uşierului, roagă-l pe domnul de Charny să poftească în cabinetul meu.

Doamna d'Albergotti se ridică, îl salută pe domnul de Louvois şi plecă, lăsîndu-l pe ministru singur cu domnul de Charny, care tocmai intra. Noul-venit era un personaj mic de stat, îndesat şi gras, al cărui zîmbet mieros şi privire bănuitoare inspirau o repulsie greu de neluat în seamă. Godefroy Charny, sau domnul de Charny, cum i se adresau ceilalţi, fără ca nimeni să-i cunoască originea nobleţei sale, necum să şi-o explice, era confidentul ministrului, consilierul şi favoritul său ; natura îi dăduse şi din caracteristicile capucinului Joseph şi din acelea ale cardinalului Dubois, făcînd din el o creatură răufăcătoare, căci avea într-adevăr ceva din hotărîrea rece şi crudă a inchizitorului şi încă ceva din viclenia diabolică a înaltului cleric. Influenţa sa asupra domnului de Louvois întrecea orice limită, bizuindu-se pe iuţeala hotărîrilor şi perseverenţa în duşmănie. Cînd domnul de Louvois îi cerea părerea, domnul de Charny nu ezita, sfătuindu-l să aleagă soluţia cea mai violentă. Domnul de Charny nu era nimic şi era totul ; era urît şi temut ; nimeni nu întreţinea relaţii cu el, dar toţi se fereau să-l ofenseze, orice s-ar fi întîmplat. Domnul de Charny era îmbrăcat cu mare simplitate, nu purta dantele, nici panglici, iar spada lui nu avea garda şi teaca lucrate cu migală. Dealtfel, amabil, suplu în împrejurările care o cereau, insinuant, manierat, cu expresii

alese, unul din acei oameni capabili să ucidă fără să-şi păteze manşetele şi pălăria cu care saluta adînc.

— Ai văzut-o pe doamna care ieşea cînd intrai dumneata ? întrebă domnul de Louvois.

— Am văzut-o ; e drăguţă, o persoană distinsă şi decentă.

— Persoana pe care dumneata o judecai atît de favorabil m-a înfruntat şi vreau s-o pedepsesc.

— E de ajuns să-mi spuneţi aceasta, monseniore, restul devine inutil.

— Voi lăsa pe seama dumitale cred, răzbunarea.

— Vă aparţin întru totul, monseniore.

În vreme ce domnul de Louvois discuta cu domnul de Charny, uşierul căruia îi fusese încredinţată doamna d'Albergotti o condusese într-o mică încăpere unde se mai afla un gentilom. Văzînd o doamnă ce părea a fi de la curte, după noblеţa mişcărilor ei, tînărul bărbat se ridică de pe locul său. Suzanne îl privi şi figura lui îi păru cunoscută, dar în starea de tulburare în care o adusese întrevederea cu domnul de Louvois nu-şi aminti nici locul, nici împrejurarea în care-l mai văzuse.

— Doamnă marchiză, mă bucur că vă întîlnesc ! exclamă deodată gentilomul.

Suzanne îşi privi mai atent interlocutorul şi-l recunoscu, în sfîrşit, pe domnul de Pomereux, care, pe vremea cînd ea era fată de măritat, petrecuse cîteva zile la Malzonvilliers. Răspunse, deci, la salut, înclinînd capul, şi cum în dispoziţia de-acum ar fi văzut în orice cunoştinţă o figură de prieten, îi întinse mîna pe care domnul de Pomereux se grăbi să i-o sărute. Domnul de Pomereux nu mai arăta ca pe vremea cînd fusese vorba de căsătoria sa cu Suzanne. Pe chipul său slăbit vedeai urmele unei vieţi irosite ; trăsăturile erau mai şterse şi culoarea bătea în galben ; zîmbetul nesigur şi din cînd în cînd ironic ; privirea nuanţată, dar umbrită. După ridurile preatimpurii ce-i brăzdau fruntea şi cearcănele vinete ce-i întunecau obrazul, înţelegeai uşor că domnul de Pomereux îşi petrecuse tinereţea în desfătări. Şi totuşi fizionomia sa spunea că viaţa-i de desfrîu nu l-ar fi împiedicat să-şi amintească şi de faptul că este un gentilom.

— După cum cred, ieşiţi de la domnul de Louvois ? zise el, conducînd-o pe doamna d'Albergotti la un jilţ.

— Nu vă înşelaţi.

— Dacă v-aş putea fi agreabil cu ceva, vă ţin la dispoziţie influenţa mea, doamnă, fiindcă am onoarea de a fi oarecum rudă cu domnul de Louvois.

— Ei bine, domnule, ruda dumneavoastră e nerăbdătoare să mă trimită la închisoare.

— Pe dumneavoastră ! strigă domnul de Pomereux, uluit la culme.

— Chiar pe mine.

— Este cu neputinţă ! Dumneavoastră, o femeie... desigur că buna credinţă a ministrului a fost înşelată de cineva ; alerg...

— Inutil ; în buna sa credinţă a avut grijă să se informeze singur şi fără întîrziere. S-ar zice că am comis o mare crimă.

— Care ? !

— L-am ajutat să evadeze pe unul dintre prietenii mei care avea onoarea de a fi tratat ca deţinut de Stat.

— Drace ! exclamă domnul de Pomereux. Urîtă treabă.

— Aşa mi se pare şi mie acum.

— Domnul de Louvois nu este prea sentimental în asemenea împrejurări.

— Între noi fie spus, nu este chiar deloc.

— Da, e şi părerea mea, şi tocmai asta mă neliniştește. Dar nu trebuie să intraţi la închisoare, doamnă !

— Aş fi foarte bucuroasă, dar nu asta este şi dorinţa domnului de Louvois.

— Aşa s-ar părea şi, din păcate, domnul de Louvois este foarte încăpăţînat. Dar în sfîrşit, doamnă, nu sînteţi singură pe lume, aveţi...

— Sînt văduvă, domnule, şopti Suzanne.

Abia atunci observă domnul de Pomereux că doamna d'Albergotti era îmbrăcată în negru ; cînd intrase nu-i văzuse decît faţa, nu se uitase la veşminte.

— Văduvă ! murmură el. Pe legea mea, nu a depins decît de dumneavoastră să nu fiţi. Dar, se grăbi el să adauge, văzînd că Suzanne are gata replica, nu vă păstrez

nici urmă de pică și toată influența de care dispun e la picioarele dumneavoastră.

Doamna d'Albergotti da să-i răspundă, cînd un ușier veni să-l anunțe pe domnul de Pomereux că domnul de Louvois îl cheamă în cabinetul său. Domnul de Louvois tocmai semna o hîrtie cînd intră domnul de Pomereux, iar domnul de Charny se pregătea să se retragă.

— Rămîneți, i se adresă ministrul ! V-am ales pentru o misiune importantă și veți pleca peste puțin.

— Primesc misiunea și voi pleca atunci cînd veți voi.

— Îmi pare bine să te aud vorbind așa.

— Îngăduiți-mi, interveni domnul de Pomereux, să vă spun cîteva cuvinte în privința unei persoane de care mă ocup în mod deosebit.

— Numele său, te rog ?

— Doamna marchiză d'Albergotti.

— Știți oare ce-a făcut ? !

— Știu totul.

— Și aveți îndrăzneala să vă interesați de ea ?

— Ei, Doamne, puțin a lipsit să mă însor cu ea !

Domnul de Louvois nu-și putu opri rîsul.

— N-ar fi fost nevoie decît de consimțămîntul ei ca să-mi devină soție.

— Ar fi fost cu atît mai rău pentru dumneata.

— De ce ?

— Fiindcă dacă v-ar fi fost nevastă, nu mai zic ce-ați fi devenit.

— Cum ? !

— Protejata dumitale, scumpul meu văr, este foarte îndrăgostită de un oarecare Belle-Rose.

— Ah, asta miroase a idilă...

— Acest Belle-Rose era în drum spre fortăreața Châlons, cînd ea i-a înlesnit evadarea, în localitatea Villejuif. L-au închis pe ofițerul de poliție în cupeu, iar deținutul cu complicii lui au luat caii.

— Nu e un lucru cu totul lipsit de ingeniozitate...

— Găsești ? Ei bine ! Eu cred că o faptă atît de frumoasă trebuie să-și primească recompensa. O închid pe iubită, așteptînd să-l am la mînă pe iubit.

— Da de unde ! replică domnul de Pomereux, cu un zîmbet ironic. Dacă lucrurile au ajuns în stadiul acesta, îi

faceți un serviciu îndrăgostitului ; femeia la închisoare, iar bărbatul se plimbă liber, paradisul pe pămînt !

— Așa credeți, domnule, gata cu zeflemeaua !

— Sînt chiar sigur.

— Ia te uită ! Ușuraticii noștri cred că toată lumea e făcută după chipul și asemănarea lor ?

— Poate că în lumea asta n-ar fi fost chiar atît de rău... monseniore, și bunul meu văr.

— Nu-mi dau seama, dar deocamdată îți spun că femeia de care vorbim, domnule, este dintr-un alt aluat... Iubește cu toată patima și tocmai pentru asta o închid ; cînd iubești ca ea, o faci fiindcă ești iubită, fii sigur, vere ; nu sînt decît un biet ministru, dar știu la fel de multe ca și dumneata asemenea lucruri ; cînd el va afla că ea e la închisoare, îl voi prinde ușor și va fi spînzurat.

Domnul de Pomereux începu să bată darabana pe masă.

— Și eu vă spun că nu se va întoarce. Ar fi un prost ! Ce fel de părere v-ați făcut despre ofițerii și marchizele epocii noastre ? Ofițerul nici nu se mai gîndește la ea, acolo unde se află, iar mîine, marchiza nu se va mai gîndi la el.

— Așa credeți ?

— Cum altfel ? !

— Atunci nu v-ar displace să vă însurați cu ea ?

— Eu ? exclamă domnul de Pomereux, sărind de pe scaun.

— Da, chiar domnia-ta. Spuneți-mi însă clar, domnule conte, ați avea ceva împotrivă să vă căsătoriți cu doamna marchiză, față de care arătați un interes deosebit ?

— Îmi propuneți o idee năstrușnică...

— Ideea este a mea, dragul meu văr, iar ideile unui ministru nu sînt niciodată năstrușnice.

— Și totuși...

— Ce contează ! Interesul dumneavoastră a făcut să ia naștere un plan bun. Răspundeți-mi.

— Pe legea mea, cu toate că a te căsători este ceva de plîns, fiind vorba de doamna d'Albergotti, voi face și această nebunie.

— Nu vă temeți de Belle-Rose ?

— Lăsați asta ! Dealtfel, parcă nu există totdeauna în inima femeii cîte un Belle-Rose înainte de căsătorie, unul

în timpul ei, sau după ? Cel care vă vorbeşte a fost de zeci de ori Belle-Rose şi ar fi trebuit să mor de şase ori de disperare.

— Bine ! Iertarea doamnei d'Albergotti se obţine doar cu acest preţ ; să se mărite cu dumneavoastră, şi o absolv.

— Sînt de acord : doamna d'Albergotti este frumoasă şi mi-a plăcut dintotdeauna.

— Încercaţi, scumpe văr. Eu mă răzbun pe Belle-Rose şi vă văd cu un cămin. Înseamnă că mă ocup totodată şi de afacerile Statului, şi de cele ale familiei. Fă în aşa fel ca doamna d'Albergotti să se hotărască şi ea ; altfel va intra pentru totdeauna la mănăstire.

— Nu va intra la mănăstire.

— Sînteţi atît de sigur ?

— Epoca pastorală s-a stins, monseniore.

— V-a trebui să-mi daţi dovada.

Domnul de Louvois chemă un uşier, ordonîndu-i să fie chemată doamna d'Albergotti.

— Apropo ! exclamă domnul de Pomereux, în momentul cînd uşierul se retrăsese, pregătiţi-mi o nouă misiune ca dar de nuntă : dacă o îndeplinesc pe una, aş vrea să cîştig o a doua.

— De ce ?

— Voi avea nevoie, cred, de o oarecare distracţie după căsătorie.

Abia terminase de spus, cînd Suzanne intră în cabinetul ministrului.

— De cînd ne-am despărţit, m-am mai gîndit, doamnă, îi spuse domnul de Louvois. Ţinînd seama de tinereţea dumneavoastră, aş vrea să uit greşeala de care v-aţi făcut vinovată.

„Ah, da, gîndi Suzanne, acum nu mai este decît o greşală, adineauri era o crimă..."

— Dar, continuă ministrul, adaug o condiţie la această favoare. Iată-l aici de faţă pe domnul Pomereux, care face parte dintre cunoştinţele dumneavoastră, cred ; l-am însărcinat să vă informeze personal. Vă las. Domnul conte îmi va comunica răspunsul dumneavoastră ; doresc să fie cel care îmi va permite să vă pun neîntîrziat în libertate.

Domnul de Louvois se retrase, iar domnul de Pomereux şi Suzanne rămaseră singuri.

XXXII

O PROFESIUNE DE CREDINȚĂ

După ce l-a lăsat pe domnul de Pomereux singur cu doamna d'Albergotti, domnul de Louvois trecu să-l vadă pe domnul de Charny, care aștepta într-o încăpere învecinată.

— Sînt gata, monseniore, spuse domnul de Charny, îndată ce-l văzu.

— Nu e încă momentul, răspunse ministrul.

— Ați renunțat la răzbunare ?

— Mă cunoști prea bine ca să-ți dai seama că nu-i vorba de-așa ceva.

— Aș putea ști, monseniore, ce gînduri aveți ?

— Oh, e foarte simplu ! O mărit pe doamna d'Albergotti.

Domnul de Charny îl privi pe domnul de Louvois, înțelegînd că e aici o taină pentru el.

— Domnule de Charny, reluă ministrul, care ghicise semnificația privirii, o dau domnului de Pomereux.

— Domnului de Pomereux ! izbucni confidentul. Dar puneți paie pe foc !

— Chiar lui ! Iubește prea mult, pentru a nu iubi nimic.

— Înțeleg, continuă domnul de Charny, ridicînd capul, dorește toate femeile și nu preferă nici una ; cred totuși că recluziunea s-ar fi potrivit mai bine decît o căsătorie.

— Dorește-mi ca frica s-o facă să cedeze, iar eu voi fi răzbunat, răspunse ministrul cu un zîmbet straniu ; n-a fost nevoie decît de o întrevedere de un sfert de oră pentru a o cîntări așa cum trebuie pe doamna d'Albergotti. Este o femeie care dă dovadă că are un suflet neîntinat în vremurile astea !

— Mare imprudență, completă domnul de Charny.

— Ea iubește, iar eu o înlănțuiesc de vie cu un destrăbălat. Va muri. Mănăstirea nu e decît o mănăstire ; căsătoria e un mormînt.

— Sînteţi învăţătorul meu în toate privinţele, spuse favoritul înclinîndu-se.

Pe cînd domnul de Pomereux se afla la domnul de Louvois, Suzanne, pradă singurătăţii, simţi cum se ivesc în inima ei neliniști surde. În primul moment, susţinută de indignare, opusese o înfăţişare calmă furiilor ministrului; dar acum, cînd începea să întrevadă noile primejdii la care putea fi expusă dragostea ei născîndă şi curată, ridică spre cer ochii umezi în care strălucea o lacrimă. Regreta, poate, că nu l-a urmat pe Belle-Rose, se temea că vestea recluziunii ei să nu-l determine pe îndrăzneţul ofiţer să se întoarcă în Franţa ; totuşi, aşa cum îşi făcuse totdeauna datoria, se încredinţă puterii cereşti. După plecarea domnului de Louvois, domnul de Pomereux, văzînd ochii mari ai Suzannei oprindu-se asupra sa cu o expresie mirată şi neliniştită, înţelese că misiunea pe care o acceptase cam uşor era mult mai delicată decît crezuse. Tînărul curtezan trecuse prin prea multe pentru a nu fi un destul de bun fizionomist : melancolia senină ce învăluia trăsăturile doamnei d'Albergotti îl impresionă, fără a se căi însă, începînd să se întrebe dacă această femeie nu e mai bună decît toate cele pe care le cunoscuse. Dar domnul de Pomereux nu era omul care să dea înapoi în faţa vreunei încercări ; cele mai puţin obişnuite erau tocmai cele care îl satisfăceau mai mult. Emoţia sa nu durase decît o clipită, iar Suzanne nu avusese cînd s-o observe, aşa că el deschise gura pentru a-i comunica intenţiile domnului de Louvois.

— L-aţi auzit pe domnul ministru ; soarta dumneavoastră, doamnă, este numai în mîinile dumneavoastră.

— Înseamnă că este tot în mîinile sale, domnule, odată ce pune o condiţie.

— Vă mărturisesc, doamnă, că am obţinut de la ilustrul meu văr mai mult decît speram, dar altfel decît aş fi dorit.

— Explicaţi-vă, vă rog.

Domnul de Pomereux îşi răsuci borurile pălăriei între degete, mototoli panglicile pantalonului bufant, trecu cu mîna pe dragonul spadei şi rămase tăcut cîteva clipe.

— Pe legea mea, doamnă, izbucni deodată, ca unul care se hotărîse în sfîrşit, iată că stau să potrivesc în minte

o mulțime de cuvinte pentru a vă anunța un lucru pe care dumneavoastră va trebui să-l aflați, mai devreme sau mai tîrziu. Cred că ar fi mai simplu să vi-l spun fără ocol.

— Este și părerea mea, domnule.

— Ei bine, doamnă, voința domnului de Louvois este, nici mai mult nici mai puțin, să acceptați să-mi fiți soție.

Doamna d'Albergotti se roși ca o fragă și scoase un țipăt ușor.

— Da, doamnă, să-mi fiți soție ! repetă contele, înclinîndu-se.

— Dar e o nebunie ! strigă Suzanne înmărmurită.

— Doamnă, în ce vă privește sînt de aceeași părere ; dar îngăduiți-mi să cred că pentru mine n-ar fi o nebunie.

— Domnul de Louvois v-a vorbit serios, domnule ?

— Mai serios nici că s-ar fi putut.

— Ar vrea să fiu soția dumneavoastră ?

— Sau ca eu să fiu soțul dumneavoastră, cum vreți să priviți lucrurile.

— Și aceasta este condiția în schimbul libertății mele?

— Singura.

La fiecare replică a domnului de Pomereux, mirarea Suzannei sporea. I se părea imposibil ca domnul de Louvois să se joace astfel cu sentimentele ei, după mărturisirea pe care i-o făcuse, și totodată contele îi vorbea pe un ton care o făcea să-și piardă cumpătul.

— Iertați-mă, domnule, dacă insist, reluă ea, vreți să spuneți că această propunere vine chiar de la domnul de Louvois ?

— Fără nici o îndoială, doamnă, este o îndrăzneală pe care n-aș fi avut-o niciodată.

— S-ar părea că, în ceea ce vă privește, îl aprobați, nu?

— O mărturisesc cu toată umilința. Cînd ți se deschide poarta paradisului, nu o închizi.

— Acesta e un limbaj de curte, iar dumneavoastră uitați că sînt aproape de închisoare.

— Lăsați-mă să cred că nu veți ajunge niciodată acolo.

— Văd, domnule, continuă Suzanne cu gravitate, că ărul dumneavoastră, domnul de Louvois, nu v-a spus otul.

— Dimpotrivă, doamnă, răspunse domnul de Pomereux cu un zîmbet.

Suzanne îl privi cu ochi îngroziți.

— V-a spus că sînt logodită chiar cu acela a cărui fugă am ocrotit-o ? ! izbucni ea.

— Da, doamnă.

— Că îl iubesc ?

— Da.

— Că el mă iubește ?

— Da.

— Și dumneavoastră consimțiți să mă luați în căsătorie ?

— Da.

— E o minciună ! strigă Suzanne, sculîndu-se, cu fața împurpurată de indignare.

— Deloc ; mi se pare că v-am spus lucrurile cele mai normale din lume, răspunse contele cu un inalterabil sînge rece.

— Domnule, replică doamna d'Albergotti, așezîndu-se din nou, înseamnă că nu m-ați înțeles. V-am spus...

— Nu vă dați osteneala să repetați ; vă pot reproduce tot ce mi-ați spus, o întrerupse domnul de Pomereux. Aveți un logodnic ; acest logodnic, fugarul după care aleargă oamenii domnului de Louvois, vă iubește, ceea ce e foarte firesc, iar dumneavoastră îl iubiți, ceea ce înseamnă că mulți alții ar vrea să fie acum în locul lui. Îmi veți jura că sînteți sortită să-l iubiți mereu, iar el nu vă va uita. Nu-i așa ?

— Întocmai.

— Vedeți, deci, că am înțeles tot !

— Și cu toate că știți întreaga stare de fapt, perseverați în dorința de a vă deveni soție ?

— Pe cuvîntul meu, doamnă, este dorința mea cea mai vie.

Un surîs amar trecu pe buzele Suzannei, care-și trase jilțul mai deoparte, strîngîndu-și poalele rochiei cu un gest de dispreț umilitor.

— Se poate, doamnă, să cunoașteți atît de puțin oamenii, încît propunerea mea să vă mire ? continuă domnul de Pomereux pe un ton curtenitor.

— Nu numai că mă miră, mă îndurerează.

— Oh, Doamne, doamna mea ! exclamă contele surprins, ce vedeți atît de dureros în dorința de a vă lua îr

căsătorie ? La vederea chipului şi ţinutei dumneavoastră, jumătate din doamnele de la curte pot muri de ciudă, şi-apoi, sînt gentilom, sîntem tineri amîndoi ; ce poate fi mai simplu ?

— Dar, domnule, inima mea nu-mi mai aparţine, reluă Suzanne neliniştită.

— Pe legea mea, doamnă, în privinţa aceasta teoriile mele sînt aceleaşi cu punctul de vedere al multor oameni onorabili, răspunse contele fără să clipească. Nu poţi crede în iubiri inalterabile, iar în epoca în care trăim, viaţa pastorală nu mai e la modă. Aţi da impresia că n-aţi părăsit niciodată Malzonvilliers, pentru a şti cîte ceva asupra acestui capitol. Într-un contract marital, dragostea este numai o intrusă, iar noi nici n-o cerem soţilor. Te căsătoreşti ca să te căsătoreşti, şi nici nu te gîndeşti să-ţi faci probleme din sentimente ce nu-l privesc pe unul dintre soţi. Ce să-i faci ! N-am atins încă ultimul stadiu ; mai există minţi tinere pe care asemenea situaţii le înspăimîntă, dar pînă la urmă totul se aranjează cum nu se poate mai bine. E o stare de lucruri cu care vă veţi deprinde ; în ce mă priveşte, sînt perfect liniştit. Nu sînt un Mélibée, ca să mă ascund în fundul codrului. Cîndva poate mă veţi iubi, doamnă, iar pînă atunci vom duce viaţa tuturor perechilor din lumea bună.

Suzanne rămase mută la cinicul lui răspuns. Niciodată, nici ca fecioară, nici ca soţie a domnului d'Albergotti nu auzise vorbindu-se astfel despre căsătorie. I se părea că domnul de Pomereux îi vorbeşte într-o limbă necunoscută. Îşi ascunse faţa în mîini şi rămase tăcută. Roşise pînă la rădăcina părului, iar inima îi bătea tot mai grăbit.

— Acum poate că sînteţi foarte surprinsă, doamnă, reluă contele, dar e un fel de-a privi viaţa la care veţi ajunge şi dumneavoastră cu timpul. Există pe lume mai multe izvoare de plăcere decît vă aşteptaţi. Şi apoi nu avem, nici dumneavoastră, nici eu, timpul să ne mai gîndim la consecinţele propunerii pe care v-am făcut-o. Important este să nu vă lăsaţi dusă la închisoare. Restul se va aranja. Ştiu că e un risc pentru mine ; dar am simţit totdeauna o înclinare secretă pentru dumneavoastră, care mă face să înfrunt totul numai pentru a vă face un serviciu.

Suzanne ridică fruntea, vrînd să vadă dacă domnul de Pomereux nu glumește cumva. Dar niciodată gentilomul nu fusese atît de serios.

— Ceea ce v-am spus, doamnă, este adevărul adevărat, adăugă el ; primul dumneavoastră refuz la cererea mea în căsătorie nu ne-a adus mare fericire nici unuia dintre noi. Vedeți unde vă aflați ; iar eu, am făcut tot felul de lucruri, mult rău, puțin bine, trăind la întîmplare, făcînd din tinerețea mea ceea ce necuratul a vrut ; mi-a rămas o singură dorință vie, să sfîrșesc cît mai repede cu această existență fără nici o noimă, o mare înțelegere pentru greșelile altuia și o experiență destul de nefericită, care m-a învățat să iau lucrurile așa cum sînt, lumea așa cum este. Cu asemenea reputație, doamnă, mă înclin în fața dumneavoastră cu aceeași cerere și, în ciuda modestiei ce mi se atribuie, am pretenția să cred că sînt de preferat unei închisori.

Suzanne își revenise din tulburare în timpul acestei neobișnuite mărturisiri, iar cînd domnul de Pomereux tăcu, ea îi răspunse :

— Fiindcă totul este mult mai serios decît m-am așteptat la început, vă voi vorbi cu toată gravitatea, domnule. Ați susținut teorii al căror merit nu-l contest, dar nu-mi pot aparține mie. Într-adevăr, pe vremea cînd voința părintelui meu îmi călăuzea tinerețea, am fost în stare să-mi acord mîna, făcînd un sacrificiu, dar azi cînd sînt liberă, mîna nu va fi dată decît odată cu inima. Or, inima mea a și fost dăruită, domnule. Ce-aș mai adăuga la propunerea pe care mi-ați făcut-o în numele domnului de Louvois ? Viața și libertatea mea sînt în puterea lui ; dragostea însă îmi aparține.

Față de ținuta doamnei d'Albergotti, domnul de Pomereux înțelese că nu mai avea nici un argument ; dar din această certitudine i se stîrni dorința aprigă de a înfrînge o rezistență la care, cinstit vorbind, nu se aștepta.

— Pe legea mea, doamnă, reluă el zîmbind, cred că faceți o greșeală și că refuzul acesta vă expune unui pericol la care nici nu vă așteptați.

— Care, domnule ?

— Acela de a mă vedea îndrăgostit de dumneavoastră.

Suzanne ridică din umeri, rîzînd.

— Ei, doamnă, nu luaţi lucrurile în glumă. Dacă v-aţi fi căsătorit cu mine ar fi fost şanse să scăpaţi de acest pericol, dar acum nu mai fiţi sigură că îl veţi putea ocoli.

— Dacă acesta este pericolul, mărturisiţi că domnul de Louvois va avea grijă să mă trimită într-un loc unde nu m-ar putea atinge.

— Asta mă înfurie. Închisoare de dragul altei închisori ! În locul dumneavoastră aş fi preferat căsătoria : e o Bastilie din care se mai evadează uneori.

Suzanne îl opri pe domnul de Pomereux cu un gest.

— Ce să-i faci ! Iată-vă în ghearele vărului meu ; asta nu înseamnă că nu voi încerca nimic pentru eliberarea dumneavoastră ; acum situaţia a început să mă intereseze mult şi voi pune totul în mişcare pentru a vă reda libertatea cu riscuri şi primejdii pentru dumneavoastră.

Peste o oră, domnul de Louvois îl rechemă pe domnul de Pomereux.

— Ei bine ?... i se adresă de la distanţă, îndată ce-l văzu. Am obţinut capitularea fortăreţei ?

— Pe legea mea, scumpul meu văr, dacă neamul omenesc ar fi început cu doamna d'Albergotti, cred cu tărie că păcatul n-ar fi fost născocit niciodată, şi nici eu, nici dumneavoastră nu ne-am fi născut.

— Asta înseamnă că ai eşuat.

— Total.

— Ştii că am prevăzut şi asta !

— La dracu ! Eşti aproape sigur că vei triumfa asupra unei femei, şi cînd colo dai de un fenomen ! Pe cuvîntul meu, nici Héloïse, de neştearsă amintire, nu este demnă, după părerea mea, nici măcar să strîngă şireturile corsetului doamnei d'Albergotti.

— Pe scurt, preferă închisoarea sau mănăstirea persoanei dumitale ?

— Mă vedeţi umilit la culme. Ştiţi, domnule, că dacă ar exista multe asemenea femei la Paris, ar trebui să te călugăreşti sau să te naşti abate. E un trist exemplu pentru curte şi nici nu ştiu cum să stărui s-o închideţi cît mai repede !

— Las' pe mine grija asta, răspunse domnul de Louvois, scriind cîteva cuvinte pe o hîrtie.

— Cu toate că excelența voastră mi-a spus adesea că sînt un descreierat, un nebun, un vînător de fuste, cred, pe onoarea mea, că sînt pe cale să mă îndrăgostesc de-a binelea, de doamna d'Albergotti, de cînd mi-a vorbit așa.

— Îndrăgostiți-vă cît poftiți ! Ar fi trebuit să-i deveniți soț ca să nu ajungă la mănăstire.

— Stăruiți, deci, în dorința recluziunii ?

— Nu repet de două ori același lucru, vere. Și apoi, știi bine, pasărea din colivie cheamă pasărea din văzduh. Cu una vînătorul prinde două.

— Sînteți neîndurător, monseniore.

— Oh ! abia încep să fiu, murmură domnul de Louvois. Cei care nu mi se vor pleca vor fi zdrobiți.

— Ei, lăsați ! exclamă domnul de Pomereux, ascultîndu-l. Acum sînt foarte hotărît și sigur că m-am îndrăgostit de doamna d'Albergotti.

— Mi-ați văzut bunăvoința, și v-o păstrez.

La accentul domnului de Louvois, domnul de Pomereux, care nu era ușor emoționabil, tresări totuși. Și, aruncînd o privire plină de milă spre ușa dincolo de care se afla Suzanne, ieși din cabinetul ministrului.

După aceea, domnul de Louvois discută repede cu domnul de Charny.

— Ei bine, îi spuse ministrul, îl refuză pe domnul de Pomereux.

— Înseamnă că va adulmeca mormîntul, răspunse cu răceală domnul de Charny.

— Rămîne mănăstirea, nu e chiar atît de rău, reluă domnul de Louvois, punîndu-și semnătura în josul scrisorii recent întocmite.

— Aș ! făcu confidentul, o chilie sau un sicriu, tot una-i !

Curînd după asta, un ușier o anunță pe doamna d'Albergotti că a venit timpul plecării. Marchiza se ridică și coborî în curte, unde văzu o caleașcă cu armele ministrului. Gentilomul care o condusese dimineața la domnul de Louvois o aștepta pe peron. Era domnul de Charny. Văzîndu-i figura galbenă și expresia rece, pe doamna d'Albergotti o străbătu un fior ; își întoarse ochii de la el și, fără să-i dea mîna, sări în caleașcă, iar domnul de Charny se așeză alături. Vizitiul pocni din bici și caii porniră. Caleașca făcu

un ocol în curte, iar doamna d'Albergotti zări prin portieră chipul domnului de Louvois, care privea din spatele ferestrei ; caii grăbiră trapul și imaginea ministrului trecu prin ochii ei ca o arătare.

— Unde mă conduceți, domnule ? îl întrebă Suzanne pe domnul de Charny.

— La mănăstirea benedictinelor de pe strada Cherche-Midi.

XXXIII

MĂNĂSTIREA DE PE STRADA CHERCHE-MIDI

Mănăstirea benedictinelor de pe strada Cherche-Midi era pe vremea aceea renumită în lumea pariziană pentru austeritatea și disciplina ei. Era o clădire pătrată, prelungindu-se prin două aripi care o încadrau în unghi drept ; de jur împrejur, întinse și frumoase grădini dădeau acestui refugiu religios frumusețea unei împrejmuiri înverzite, iar între zidurile parcului ei erau nenumărate colțuri retrase și cărărui proaspete și umbroase. Dar în mijlocul acestui parc atît de răcoros și surîzător, mănăstirea cu ziduri albe și acoperișuri cenușii, din care nu scăpa nici cel mai mic zgomot, avea o înfățișare mohorîtă ce-ți îngheța inima. Părea un mormînt imens, între flori. La numele domnului de Louvois, poarta se deschise ; doamna d'Albergotti și călăuza sa coborîră din caleașcă ; Suzanne fu condusă într-o mică încăpere unde nu vedeai decît o bancă de lemn, un crucifix și scăunelul de îngenuncheat la rugăciune, iar domnul de Charny fu poftit în vorbitor, unde îl aștepta stareța.

— Vreți să așteptați aici cîteva clipe, doamnă, îi spuse domnul de Charny Suzannei, părăsind-o ; azilul pe care vi l-a ales domnul de Louvois vă scapă de o lume de corupție, care ar fi putut veșteji într-o zi puritatea dumneavoastră. Mă duc să vă recomand deosebitei bunăvoințe a

stareței. Este dorința și ordinul ministrului, iar dacă slaba mea influență poate face ceva, fiți încredințată că nu voi uita nimic pentru a fi tratată aici după cum vi se cuvine.

Doamna d'Albergotti se înclină, fără să răspundă. Glasul acestui om îi îngheța sîngele în vine. Scrisoarea adusă de domnul de Charny fusese concepută în termeni clari, precișii. Îndată ce luă cunoștință de conținutul ei, stareța se înclină în fața trimisului domnului de Louvois.

— Puteți să-l asigurați pe domnul ministru, spuse ea, că instrucțiunile sale vor fi îndeplinite întocmai ; știu prea bine ce-i datorează mănăstirea pe care o conduc, ca să nu mă abat de la dorințele sale.

— Preacuvioasă doamnă, răspunse domnul de Charny, din scrisoare ați aflat, desigur, și că domnul de Louvois mi-a încredințat, într-o oarecare măsură, tutela persoanei pe care v-o aduc. Intenția sa este să se călugărească în două-trei luni, numai dacă nu s-ar supune cît mai repede voinței sale.

— Se va călugări, în acest caz, domnule.

— Este un temperament încăpățînat, înclinat din nefericire spre lucruri lumești, nemaleabil, și nutrește o dragoste vinovată, de care domnul de Louvois crede că o veți vindeca. Știu că nu veți putea fi decît bună cu ea ; este în firea dumneavoastră pioasă și blîndă ; dar temperați-vă bunătatea excesivă prin puțină severitate. Credeți-mă, numai astfel va afla repede calea salvării.

— Mă voi conforma, domnule.

— Doamna d'Albergotti a răspuns foarte urît amabilității domnului de Louvois, i-a înșelat buna-credință. Pentru o persoană atît de tînără, asemenea fapte nu arată o corupție bine înrădăcinată ? Țineți-o sub cea mai severă supraveghere ; exemplul și sfaturile cuviosenei voastre o vor aduce curînd la sentimente oneste.

Domnul de Charny mai vorbi cîteva minute pe același ton, apoi se retrase cu adînci plecăciuni. După un sfert de oră Suzanne auzi pornind caleașca ce-o adusese. Și-a luat în gînd un ultim adio de la lumea pe care o părăsea și o urmă pe o supusă soră, care venise s-o caute. Vorbitorul era despărțit în două printr-un grilaj peste ale cărui ochiuri cădea o perdea neagră ; o bancă lungă înconjura încăperea destul de largă, avînd doar trei ferestre mici cu

rame de plumb, pe unde ziua pătrundea mult întunecată. Pe perete vedeai o admirabilă pictură reprezentînd Buna-Vestire ; icoana şi un Christ sculptat în fildeş cu mare artă erau singurele podoabe ale acestei săli. Călugăriţele benedictine aveau de obicei faţa acoperită cu un văl gros, nearătîndu-şi-o niciodată celor străini mănăstirii ; dar ţinînd seama de instrucţiunile din scrisoarea domnului de Louvois, care preciza că doamna d'Albergotti trebuie să fie tratată ca o persoană de-a casei în tot timpul şederii sale acolo, stareţa îşi ridică vălul, întîmpinîndu-şi noua pensionară. Această maică-superioară era o femeie de vreo patruzeci şi cinci de ani, care trebuie să fi fost frumoasă odată, dar austeritatea impusă de ordinul benedictin şi frămîntările unei firi măcinate de invidii o lipseau de acea graţie ce devine a doua frumuseţe. Avea o faţă galbenă ca fildeşul vechi, ochii negri şi sfredelitori, sprîncenele ca două brazde, buzele strînse şi decolorate ; era o figură ce emana autoritatea, dar o autoritate seacă şi rece. Stareţa avea mîini frumoase şi talie subţire dar duritatea şi dispreţul ce răzbeau din ascuns distrugeau calităţile dăruite de natură. Era numită între zidurile mănăstirii maica Evangélique a inimii Sfintei Marii, dar fusese cunoscută în lume sub numele de doamna de Riège. Domnul de Louvois o adusese la ultimu-i rang. Născută într-o familie obscură de prin părţile Canalului-Mînecii, izbutise, datorită inteligenţei ei puse în slujba intrigilor, să ajungă în mediul societăţii înalte unde se bucurase cîtva timp de oarecare importanţă. Dar după o încurcată manevră de la curte, în care inima ei era direct interesată, dezamăgirea nereuşitei o făcuse să se călugărească. Influenţa domnului de Louvois o însoţi însă, lui îi datora alegerea ca stareţă, şi-i rămăsese devotată. Dar rana insuccesului din trecut nu i se cicatrizase în inimă şi acum ura toate bucuriile lumeşti şi, mai ales, avea o pică adîncă pe tinerele frumoase... Maica Evangélique şi doamna d'Albergotti schimbară o privire. Privirea stareţei, rapidă şi rece, o impresionă dureros pe Suzanne, care simţi îndată o irezistibilă repulsie faţă de călugăriţă ; cît despre maica Evangélique, ea o cercetă atent pe străina a cărei graţie şi frumuseţe îi aminteau înfrîngerea şi umilirea personală ; ura o stăpî-

nea iarăşi intens, iar misiunea cu care o însărcinase domnul de Louvois i se părea acum uşor de împlinit.

— Fiica mea, i se adresă ea cu un surîs palid, domnul de Louvois, care îţi vrea binele, mă anunţă că ai ales casa noastră drept refugiu. În pragul acestei case pioase se stinge zgomotul lumii. Bucură-te, fiica mea, că ai venit aici.

— M-aş fi bucurat, maică-stareţă, dacă aş fi venit din dorinţa mea, dar am fost adusă aici cu forţa, iar această casă mi se pare un fel de Bastilie.

Maica Evangélique îşi muşcă buzele dar continuă pe un ton blajin :

— Nu te afli într-o închisoare ; aici este casa Domnului, iar dumneata eşti sub ocrotirea Maicii Preacurate. Eşti tînără, fiica mea, supusă iluziilor lumeşti. Dar în pacea noastră adîncă vei învăţa să nu regreţi nimic şi sper că într-o zi vei intra în sfînta turmă a cărei păstorire mi-a încredinţat-o bunul Dumnezeu.

Suzanne ascultă toate acestea ochi în ochi cu stareţa. Cuvintele curgeau dulci ca mierea, dar erau amare sufletului, fiindcă nu porneau din inimă. Suzanne era pioasă şi cinstită ; dar amestecul acela dintre minciună şi religie o dezgusta îndoit ; leală cum era, nu se putea împiedica să nu arate cu toată expresia feţei cît îi repugna această tiradă în care practica uzanţelor însemna totul, iar convingerea nimic. Maica Evangélique îşi dădu seama şi roşi : dar pe măsură ce-şi dădea seama de mintea sănătoasă a prizonierei, simţea cum îi creşte aversiunea împotriva ei. Privirea pe care i-o aruncă la urmă o dovedea : a fost ca un fulger ; apoi chipul maicii Evangélique se făcu şi mai galben, şi mai împietrit, iar din mînie nu-i rămăsese decît o uşoară încruntare a sprîncenelor.

— Fiica mea, reluă ea cu o voce aspră dar stăpînită, convertirea dumitale va fi opera Domnului ; dumneata mi-ai fost încredinţată de către domnul de Louvois, care poate conta pe zelul şi devotamentul meu ; voi înălţa rugăciuni Sfintei-Fecioare, ca mila ei să coboare asupra dumitale. Adio, fiica mea.

Stareţa se retrase şi în curînd veni o soră s-o ducă pe Suzanne în chilia ce-i era destinată... În timp ce toate acestea se petreceau la mănăstirea de pe strada Cherche-

Midi, Claudine aştepta, neliniştită de moarte, întoarcerea Suzannei. Orele se scurgeau, dar Suzanne nu revenea. Spre prînz, nevăzînd-o apărînd şi neprimind măcar o scrisoare, Claudine nu mai rezistă. Ieşind din palat, alergă la domnul de Louvois. Stăruind cu perseverenţă pe lîngă uşierii care forfoteau în toate părţile, află că doamna d'Albergotti a plecat într-o caleaşcă, însoţită de un gentilom din suita domnului de Louvois. Vestea nu avu darul să-i potolească temerile. Ce voiau să facă oare cu Suzanne ? Unde o duseseră ? Curtea era plină de tot felul de oameni care intrau şi ieşeau, la fiece minut pleca sau venea cu zgomot mare cîte o caleaşcă, iar lacheii jucau zaruri, aşteptîndu-şi stăpînii ; nimeni nu-i dădea atenţie Claudinei. Biata fată, zdrobită de oboseală, alungată de unii, luată peste picior de alţii, pradă a mii de temeri, se aşeză în cele din urmă pe o mică bancă, într-un colţişor şi începu să plîngă. Cînd să-şi şteargă ochii pentru a nu ştiu cîta oară, izolarea ei fu întreruptă de un glas care o striga pe nume. Ridicînd capul, Claudine îl recunoscu pe caporalul Grippard. În starea de agitaţie în care se afla, figura placidă a lui Grippard i se păru cea mai de treabă şi simpatică din lume...

— Of, Doamne ! exclamă ea, abia ţinîndu-se pe picioarele ei micuţe. Cerul mi te trimite !

— Pe legea mea, domnişoară, am să aprind o lumînare sfîntului care mi-a hărăzit acest noroc, răspunse Grippard cu o politeţe ostăşească, ceea ce în orice altă situaţie ar fi făcut-o să surîdă pe Claudine.

— Domnule Grippard, reluă fata, vrei să mă ajuţi ? Zău că nu ştiu ce-o să se întîmple cu mine...

— Ei, Dumnezeule, îmi spuneţi asta pe un ton cam ciudat ; ce-aţi păţit ?

— Dumneata nu ştii ? ! mi-au răpit-o pe Suzanne !

— Suzanne ? repetă Grippard surprins.

— Ei, da ! Doamna d'Albergotti !

— Doamna care împreună cu prietenul meu la Déroute l-a ajutat să evadeze pe căpitanul meu ?

— Chiar ea.

— La care se pare că ţine atît de mult căpitanul meu ?

— Într-adevăr.

— Cine dracu' a îndrăznit să dea o asemenea lovitură?

— Domnul de Louvois.

— Aoleu ! se sperie Grippard, uluit.

— Nu-i așa că mă vei ajuta s-o găsesc ?

— Nu cer altceva, dar ce pot face eu, un biet fost caporal, împotriva unui ministru ?

— Asta nu știu, totuși mă vei ajuta !

— Cu plăcere. Căpitanul Belle-Rose este un soldat viteaz, care m-a scutit adesea de pedepse meritate ; doamna căreia îi spuneți doamna d'Albergotti l-a ajutat cît a putut; ei bine — drace ! — o voi servi cît pot mai bine.

Claudine ar fi fost în stare să-l sărute pe amîndoi obrajii pe Grippard, atît de bucuroasă era să întîlnească un prieten.

— Mai întîi trebuie să știm unde a dus-o, zise Claudine.

— O vom ști ! O să cotrobăiesc prin cazarma asta mare a palatului și-o să găsesc eu vreun camarad sau vreun lacheu care să aibă cunoștințe printre ușieri sau printre oamenii de la grajduri. Am picioare bune și nici limba nu mi-e chiar legată, veți vedea.

— Ai să vii să-mi spui, îndată ce vei afla locul unde au dus-o ?

— Mai întrebați ? ! Doar pentru dumneavoastră mă voi da în vînt să fac tot ce se poate face.

— N-ai să pierzi nici un minut măcar ?

— Nici o secundă.

Claudine se întoarse la palatul de pe strada Oseille, mai puțin tulburată decît o găsise Grippard. Omul care se înecă se agață și de-o creangă uscată. Grippard era creanga Claudinei. Grippard era un om conștiincios care îndeplinea corect ce promitea ; din păcate avea mai multă cinste decît minte și nu izbutea deloc acolo unde era nevoie de șiretenie. Se instală în fața palatului domnului de Louvois, începînd să-i întrebe sîrguincios pe lachei, ușieri, oamenii de la grajduri și toată slujitorimea care forfotea pe acolo. Jumătate dintre ei nu pricepeau mare lucru din întrebări ; alții nu răspundeau ; dar Grippard nu se descuraja dintr-atîta și insista întruna. La venirea serii, se duse să-i dea raportul Claudinei, spunîndu-i de demersurile și insuccesele de pînă atunci ; la fel și a doua zi. La fiecare vizită, Claudine plîngea cu lacrimi mari, rugîndu-l pe Grip-

pard să n-o părăsească în nevoie. Grippard îi promitea tot ce-i cerea și alerga din nou spre acea curte blestemată unde circulau atîtea uniforme, de se credea omul într-o tabără militară. Rămînea acolo, înfipt în picioare, pîndind apariția vreunei figuri noi, ca s-o ia de la cap cu întrebările, cînd îl văzu pe Bouletord care cobora scara mîndru, de parc-ar fi fost un căpitan impozant. Brigadierul, cu o mînă-n șold și răsucindu-și mustața cu cealaltă, cu pălăria pusă pe-o parte, își bătea mîndru ca niciodată spada de pulpe, iar cizmele lui sunau cu siguranță nemaipomenită, lovind dalele. Era un om victorios din cap pînă-n picioare ! Grippard îl văzuse pe Bouletord în ziua aventurii de la Villejuif, dar Bouletord nu-l recunoscuse pe Grippard, care era deghizat. Caporalul nu ezită și, plin de curaj, intră în vorbă cu fostul lui camarad.

— Bună ziua, brigadierule.

— Locotenent al casei, dacă-ți place, răspunse Bouletord dîndu-și aere.

— Drace ! Urcăm strașnic în grad, după cît se pare.

— Vin acum de la domnul de Louvois care mi-a dat noul grad. Și n-am să mă opresc aici. Ministrul știe să-mi aprecieze serviciile.

La aceste vorbe, Bouletord se umflă în pene nevoie mare ; vorbea tare, întorcînd cu aroganță ochii în toate părțile, să vadă dacă este privit. Grippard avea destul bunsimț pentru a pricepe că omul abia aștepta să-și dea drumul la gură mai departe. Îi propuse, deci, să meargă pentru a goli împreună o sticlă-două iar noul locotenent al ministrului acceptă, în dubla speranță de a bea strașnic și de a avea un auditor.

— Așadar, reluă Grippard, cînd se așezară la masă într-o tavernă din apropiere, l-ai văzut pe ministru.

— Așa cum te văd ; mi-a dat douăzeci de ludovici spunîndu-mi că sînt un viteaz care trebuie să avanseze.

— Înseamnă că ai făcut o sumedenie de acte de curaj !

— N-am făcut decît unul singur, dar valorează cît o mie.

— Care anume ?

— L-am ucis pe Belle-Rose.

Lui Grippard îi scăpă din mînă paharul pe care îl ducea la gură.

— L-ai ucis pe Belle-Rose ! izbucni el.

— Ei ! cînd spun că l-am ucis nu înseamnă că sînt absolut sigur ; dar acum cred că e mort. L-am ţintit uiteaşa, adăugă Bouletord, proptindu-şi degetul în pieptul lui Grippard. Uite ce cîştigi, continuă Bouletord, luînd tăcerea camaradului său drept semn de admiraţie, uite ce cîştigi cînd înfrunţi oamenii. Omul este aproape mort iar femeia îşi are partea ei.

— Care femeie ? întrebă Grippard, făcînd pe neştiutorul.

— Ei, pe dracu' ! Doamna d'Albergotti. Acum e la mănăstire.

— Care mănăstire ?

— Asta, zău că nu ştiu. O mănăstire ca toate mănăstirile. A călugăriţelor vizitandine, ursuline, benedictine, ce importanţă are ?

— Adevărat, mormăi Grippard.

Bouletord începuse să se cam îmbete şi, lăsînd-o deoparte pe doamna d'Albergotti, reveni la Belle-Rose ; într-un sfert de ceas repetase de şase ori povestea glonţului de muschetă. Era mai mult decît putea îndura Grippard; îşi plăti partea lui şi alergă la Claudine.

La relatarea bietului soldat, Claudine crezu că o să moară de disperare. Îl asculta cu ochii înecaţi în lacrimi, cu pieptul tresăltînd, cu inima chinuită ; de nu ştiu cîte ori îl puse să repete acelaşi lucru, întrerupîndu-l în fiecare clipă cu hohote de plîns.

— Poate că bunul Dumnezeu l-a salvat totuşi, spuse în sfîrşit Claudine ; am să aflu eu în curînd.

— Ce vreţi să faceţi ?

— Să plec în Anglia.

— Singură de tot, dumneavoastră atît de tînără ?

— Fratele meu e rănit, e în suferinţă ; pot să-l părăsesc ? ! Suzanne e şi ea singură, dar măcar nu e în primejdie de moarte. Mă voi duce la cel mai nefericit.

— Nu ştiu cum să vă spun, reluă Grippard, mi se pare că aţi face bine dacă îmi îngăduiţi să vă însoţesc. Am fost caporal în compania fratelui dumneavoastră. E foarte firesc.

— Bucuros, răspunse ea, plecăm mîine !

Domnul de Louvois tocmai aflase vestea că Belle-Rose ar fi murit, cînd îl chemă la el pe domnul de Pomereux, a cărui misiune fusese amînată.

— Omul nostru e mort ! îi strigă el de cum îl zări.

— Acel Belle-Rose ? întrebă contele pe tonul său zeflemitor.

— Chiar el. Asta aplanează în mare viteză toate piedicile. Dacă doamna d'Albergotti se mărită cu dumneata, sînt răzbunat îndeajuns.

— Mulţumesc, scumpul meu văr, dar nu poţi fi sigur de o răzbunare deplină.

— Se poate ! Acum dumneata te îndoieşti ?

— Ca să vorbesc cinstit, monseniore, nu sînt deloc sigur din punctul meu de vedere. Cînd un suflet de femeie se contopeşte cu credinţa, poate rămîne credincios pînă la extravaganţă ! Morţii au mari avantaje : sînt nişte persoane liniştite, care nu te dezamăgesc niciodată. Cînd era viu, ea îl iubea ; acum, cînd e mort, îl va adora.

— Deci renunţaţi, domnule conte, la doamna d'Albergotti ? Va fi cu atît mai rău pentru ea, iar pentru dumneata la fel, vei pierde o avere frumuşică.

— Cine v-a spus că renunţ, orice-ar fi să fie ? Fac şi eu ca generalii care îşi cîntăresc bine inamicul înainte de-a intra în luptă, şi apoi trec la asalt.

— Dacă e aşa, ostilităţile vor începe pe frontul mănăstirii benedictinelor de pe strada Cherche-Midi. Iată o scrisoare pentru stareţă, care te va introduce la doamna d'Albergotti.

Doamna d'Albergotti îl primi pe domnul de Pomereux în vorbitor. Aceeaşi emoţie pe care gentilomul o simţise la prima întrevedere din anticamera domnului de Lauvois făcu să-i tresară inima la vederea Suzannei. Ea îl salută şi-i surîse atît de blînd cu o rezervă de fermecătoare puritate, care-l impresionă adînc.

— Îmi aduceţi vreo veste bună ? îl întrebă ea. Sînt atît de puţin obişnuită cu bucuria, încît sper mereu că, în sfîrşit, mă va vizita într-o zi, fără să mă bizui prea mult pe asemenea speranţă.

— Vai, doamnă, replică domnul de Pomereux stînjenit, vin din partea domnului de Louvois.

— Asta înseamnă că speranța de care vă vorbeam nu mă va vizita azi ?

— Nu vă înșelați ! Aș fi vrut să trăiesc pe vremea cavalerilor Mesei Rotunde, să am dreptul să vă dezrobesc cu lancea în mînă ; din păcate, doamnă, oamenii de ordine ai regelui îmi interzic această posibilitate ; există însă altă soluție pentru a vă salva.

— Iarăși ! replică Suzanne, mai în glumă, mai în serios.

— Oh, doamnă, fiți convinsă că această soluție este mai mult în interesul dumneavoastră, decît în al meu ! Vă eliberez, iar eu mă încătușez.

La bruschețea replicii, doamna d'Albergotti surîse :

— Vă datorez mulțumiri ? întrebă.

— Ascultați, doamnă, să vorbim serios, reluă contele ; n-am mai trecut de multă vreme prin asemenea nebunie, așa că nu i-aș lăsa frîu liber pentru ceva trecător. Mă simt atras spre dumneavoastră de o simpatie pe care o veți numi cum veți dori, dar care este sinceră ; viitorul dumneavoastră mă înspăimîntă. Nu știți ce fel de om e vărul meu, fie vorba între noi, cînd este dominat de o pornire aprigă ; cred că este în stare de orice. Dumneavoastră și căpitanul Belle-Rose l-ați rănit în orgoliul de ministru ; e o rană incurabilă. Știți ziua cînd ați intrat la mănăstire dar puteți ști ziua cînd veți ieși ? Vreți ca mănăstirea să devină un mormînt ? Mai întîi părăsiți-o, căsătorindu-vă cu mine ; apoi, veți trăi după dorința dumneavoastră. Dacă vă displac prea mult, binevoitorul nostru monarh îmi va oferi destule ocazii ca să-mi pierd viața în slujba sa. Măcar veți fi liberă, în afara acestor pereți unde te sufoci.

Doamna d'Albergotti înțelese că domnul de Pomereux vorbea de data asta foarte serios. Se aprinsese la față și-i vorbea tandru și rugător ; dispăruse ușuraticul din el și se ivea sufletul gentilomului. Suzanne îi întinse mîna tînărului conte, care i-o sărută respectuos.

— Mulțumesc, domnule ; aveți un suflet bun, cu toate că este atît de ciudat plămădit. Refuzîndu-vă, nu pe domnul de Pomereux îl refuz, ci căsătoria cu altcineva decît cu Belle-Rose. Lui i-am făgăduit credință ; mort sau viu, i-o voi păstra. Nu mă feresc de nici una din primejdiile la care mă expune ura domnului de Louvois. Sînt primejdii ce nu-mi pot înfrînge puterea resemnării. Dumneavoastră,

domnule, m-ați înțeles, desigur ; de acum înainte nu vom mai vorbi despre asta niciodată.

Domnul de Pomereux se înclină. Cele ce mai avea de spus îl sugrumau ; voia să-și înfrîngă emoția dar nu reușea. Luă mîna Suzannei, sărutîndu-i-o din nou cu o reculegere ce nu-i intra în obicei.

— Sînteți o făptură nobilă și m-ați făcut mai bun ! exclamă el.

Domnul de Pomereux ceru să fie primit de maica-stareță ; ea veni în vorbitor, iar el o rugă să-i comunice doamnei d'Albergotti trista veste cu care venise ; apoi plecă în grabă. Străbătînd curtea interioară auzi un strigăt sfîșietor și-i sări inima în piept.

— Dumnezeule ! murmură el, dacă atîtea femei nu m-ar fi uzat cam prea mult în dragoste, cred că aș iubi-o numai pe aceasta !

XXXIV

O NOAPTE ALBĂ

Strigătul auzit de domnul de Pomereux era țipătul Suzannei cînd aflase de presupusa moarte a lui Belle-Rose. Maica Evangélique o înștiințase cu răceală, iar Suzanne, zdrobită de lovitura primită, se prăbușise pe podele. Stareța chemase două surori care o transportaseră pe biata femeie în chilia ei, unde rămăsese mai multe ceasuri fără să dea nici un semn de viață. Cînd s-a deșteptat, ca dintr-un somn lung, lacrimile năvăliră nestăvilite, iar dacă în accel moment ar fi fost înconjurată cu devotament, doamna d'Albergotti s-ar fi călugărit cu siguranță. Către seară, sufletul ei chinuit se agăță însă de o speranță, care strălucea în noaptea disperării, ca o stea tremurătoare. I se părea acum că în relatarea-i fără cruțare, stareța lăsase să se strecoare o vagă îndoială asupra morții reale a lui Belle-Rose. Gîndul acesta sporea acum în ea, o nădejde

se născuse... Putea fi o falsă veste pregătită de domnul de Louvois... Suzanne se resemnă să aştepte înainte de a lua vreo hotărîre, dar lovitura fusese groaznică, iar cînd apăru a doua zi în corul capelei unde se rugau cele sortite călugăriei, ai fi zis că e o moartă ieşită din mormînt. Mai trecură trei zile pline de spaime, de frămîntări care o vlăguiau ; nopţile ei erau fără somn, zilele fără odihnă. I se întîmpla, adesea, să rămînă mai multe ore rezemată la fereastră, privind păsările cerului, norii albi, ulmii mari şi fremătători, apa fîntînilor, florile desfăcute, neînţelegînd cum de natura indiferentă poate avea încă miresme, sunete melodioase, frumuseţi senine, cînd atîţia spini îi sfîşiau inima. Era găsită cîteodată printre boschetele grădinii, întinsă la rădăcina unui copac, cu fruntea palidă, neînsufleţită, cu faţa acoperită de lacrimi ; alteori trebuia să fie smulsă de la piciorul crucifixului unde rămînea neclintită, înconjurînd cu braţele-i slabe picioarele însîngerate ale lui Christos ; rugăciunile ei erau întretăiate de suspine şi, în timp ce stareţa ordona cu voce seacă să fie dusă în pat, vedeai cum tinerele surori îşi şterg ochii umezi cu vălurile lor albe. În orele cînd durerea o copleşea şi cădea în somnul binefăcător, Suzanne se agăţa de gîndul consolator care-i licărea în mintea tulburată ; revenea la viaţă părîndu-i-se că Belle-Rose nu putea să moară, pur şi simplu fiindcă ea îl iubea. Aceste clipe erau scurte şi durerea potolită puţin se redeştepta şi mai ascuţită, şi mai amară. În cea de-a patra zi veniră s-o anunţe că domnul de Pomereux doreşte s-o vadă şi aşteaptă în vorbitor. Primul gînd al Suzannei a fost să refuze întrevederea, dar se gîndi că în starea în care ajunsese nimic nu-i mai putea spori durerea şi coborî. Domnul de Pomereux abia de-o mai recunoscu, atît de adîncă era schimbarea suferită. Gentilomul îi luă mîinile cu un gest plin de milă.

— Doamnă, izbucni el, dumneavoastră vă sinucideţi !

— Disperarea nu înseamnă sinucidere, îi răspunse ea.

— Fir-ar să fie ! Of, doamnă ! continuă contele cu o violenţă care nu ţinea seama de respectul cuvenit lăcaşului călugăresc. Nimeni nu-mi poate cere să vă las să muriţi. Belle-Rose trăieşte !

Sufletul Suzannei se umplu de o bucurie atît de mare, încît se clătină, sprijinindu-se de zăbrelele vorbitorului

ca să nu cadă ; o năpădiră lacrimile și începu să suspine încetișor ca un copil, fără să știe ce-i cu ea. Domnul de Pomereux, mai emoționat decît voia să pară, lăsă să treacă acest prim monent fără a-l întrerupe. Cînd se mai liniști, Suzanne își înălță fața radioasă pe care străluceau încă lacrimile.

— O, vă mulțumesc ! murmură ea. Nici nu vă închipuiți cît bine mi-ați făcut !

— Ei, Doamne, ba știu foarte bine după cît rău îmi fac mie. Vă port un interes cu totul deosebit... Cred, într-adevăr, că mi-ați răscolit sufletul și zău că e cu atît mai de temut pentru dumneavoastră, fiindcă dacă o s-ajung să vă iubesc cu adevărat, nu veți scăpa de mine tot restul vieții !

— Sînteți sigur că trăiește ?

— Nici nu mă ascultați ce vă spun... Da, da, sînt foarte sigur.

— De unde știți ?

— De la puternicul meu văr, care a primit vestea din Anglia, unde a ajuns căpitanul Belle-Rose.

— Dar poate că este grav rănit ?

— Ca să vorbesc fără ocol, are un glonț în plin piept... Asta-i ! Iar vă îngălbeniți !... Dar rana nu-i mortală ! Lăsați disperarea — fir-ar să fie ! — am văzut vindecîndu-se oameni străpunși dintr-o parte în alta a pieptului... În șase săptămîni, cel mult două luni, nici nu se va mai cunoaște urma...

— Credeți ?

— Vă dau cuvîntul meu de onoare. Domnul de Louvois a fost bine informat de toată aventura, prin domnul de Charny, diavolul în persoană, care are agenți peste tot ; a primit vestea de la Douvres, unde au debarcat fugarii. Domnul de Louvois a făcut scrisoarea bucățele. Începe să creadă că are el căpitanul vreo amuletă care-l apără de orice rău.

— Dreptatea cauzei lui îl apără, domnule.

— Credeți ? Sînt împrejurări în care mi-ar conveni mai degrabă o platoșă bună. Orice-ar fi, trăiește, doamnă, și este un fapt care îmi strică al dracului treburile, compromițîndu-le destul și pe ale dumneavoastră.

— Nu, domnule, dumneavoastră nu pierdeţi nimic, replică Suzanne cu un zîmbet de uşoară tachinerie.

— Ei, doamnă, am văzut atîtea miracole înfăptuite de timp, încît am început să cred că este cel mai bun sfînt ce trebuie invocat. Nici nu ştiţi de ce farmece este în stare ziua de mîine !

— Într-adevăr, nu ştiu ; dar mă cunosc pe mine.

— Bine ; aşadar eu nu pierd nimic, dacă aşa spuneţi dumneavoastră.

— Ba chiar cîştigaţi ceva.

— Adevărat ? !

— Recunoştinţa mea, întregi Suzanne, întinzîndu-i mîna ei mică.

— E totuşi ceva, zise contele, zîmbind. Recunoştinţa este cîteodată o cale laterală ce taie drumul principal...

— Aveţi recunoştinţa mea şi nu vă pot împiedica să interpretaţi lucrurile cum doriţi.

— Acum rîdeţi, doamnă, dar nu vă daţi seama că această înviere vă închide şi vă zăvoreşte porţile acestei mănăstiri blestemate, care altfel s-ar putea deschide pentru dumneavoastră? Domnul de Louvois e ca ieşit din minţi, doamnă.

— Ce vreţi să-mi mai facă după tot ce mi-a făcut ?

— Poate să vă uite aici...

— Îşi vor aminti alţii.

— Ei bine, doamnă, dacă din întîmplare veţi găsi prea lungă aşteptarea, ştiţi în orice caz că puteţi conta pe tot devotamentul meu.

Vizita domnului de Pomereux îi redase Suzannei calmul pe care îl pierduse ; şi, plină de curaj, acum cînd ştia că Belle-Rose trăieşte, dobîndi încrederea în viitor. În mănăstirea benedictinelor era şi o tînără pensionară a cărei familie o grăbea să se călugărească. Era singura ale cărei îngrijiri o impresionase pe Suzanne, ale cărei mîngîieri le îngăduise în timpul celor trei zile cumplite ce urmaseră primei veşti aduse de domnul de Pomereux. Gabrielle de Mesle o urma pas cu pas pe Suzanne, plîngea cu ea, o îmbrăţişa, şoptindu-i drăgăstos, dîndu-i diminutivele cele mai duioase. Era singura consolare pe care i-o putea oferi,

rămînînd şi singura pe care Suzanne o răbda lîngă ea. Aşa se face că s-au legat printr-o caldă afecţiune potrivită de întîmplare, ceea ce nici una dintre ele nu şi-ar fi închipuit înainte. Gabrielle avea poate şaptesprezece-optsprezece ani ; era zveltă şi albă ca un crin, blîndă ca Madonele zugrăvite în biserici. Chipul ei cu un oval armonios era aproape mereu înclinat spre pieptul îngust, slăbuţ ; talia i se îndoia ca trestia în vînt, iar cînd trecea prin umbra aleilor de carpeni cu veşmîntu-i alb şi fruntea-i frumoasă adînc plecată, ai fi luat-o drept unul din acei îngeri gingaşi lucraţi de sculptori pentru agheasmatare. Gabrielle avea surîsul şi sufletul unui copil ; dar o covîrşitoare tristeţe îi devora viaţa, secîndu-i izvoarele tinereţii. Cînd îşi îndrepta ochii spre Suzanne, privirea lor tandră şi melancolică mişca profund inima prietenei sale ; iar cînd Suzanne o întreba de ce este atît de copleşită de descurajare, sărmana fată întorcea capul, iar lacrimi mari îi lunecau pe alabastrul obrajilor. Fiori neînţeleşi o treceau uneori din cap pînă în picioare ; roşea, îşi apăsa tîmplele cu amîndouă mîinile, îşi petrecea degetele prin păru-i lung şi începea să alerge ca o nebună prin grădini. După puţin o găseau stînd aşezată pe iarbă, cu fruntea pe genunchi, adîncită în tainice visări. Era de-o blîndeţe angelică, suferind fără să se plîngă tot ce-o făcea să îndure starea, care n-o putea suferi. Gabrielle se apropiase de Suzanne, fiindcă buna Suzanne suferea ; Suzanne se apropiase de Gabrielle, fiindcă micuţa Gabrielle era slabă şi năpăstuită. Într-o noapte, pe cînd Suzanne dormea în chilia ei, a fost trezită din somn de suspinele ce urcau uşor de la picioarele patului ei. I se mai păruse şi că lemnul trosnise puţin sub greutatea unui alt corp. Întredeschise ochii şi zări la lumina agonizantă a candelei o formă albă aşezată la picioarele sale, imobilă şi dreaptă ca o statuie. Cu toate că era curajoasă, Suzanne se înfioră o clipă şi stropi reci de năduşeală îi muiară tîmplele ; se ridică în capul oaselor, să vadă mai bine fantoma care întindea braţele spre ea. Erau atît de transparente, că păreau fluide ; o mînă se lăsă pe braţul Suzannei, care tresări la atingerea umedă şi rece. Aplecîndu-se mai mult, Suzanne o recunoscu pe Gabrielle, care o privea cu ochii larg deschişi. Biata copilă avea capul descoperit ; plete-

le-i lungi, foarte frumoase, coborau pe piept, încadrîndu-i fața ca marmura ; era pe jumătate îmbrăcată, într-o lungă cămașă subțire ce-i flutura pe talia delicată, făcînd-o să semene cu o umbră nefirească. Dinții îi clănțăneau, buzele îi albiseră.

— Mi-e frică, spuse, întinzînd spre Suzanne mîini rugătoare.

— O, Doamne, ce ai ?! se îngrijoră Suzanne, luîndu-i mîinile într-ale sale și căutînd să i le încălzească la piept.

— Mi-e frică, repetă tînăra fată ai cărei ochi străluceau febril.

La început Suzanne crezu că un coșmar o alungase din patul ei pe Gabrielle de Mesle ; o îmbrăcă mai călduros, aprinse o lumînare și o culcă lîngă ea. Gabrielle o urmărea cu privirea lucitoare și neliniștită ca a unei păsăruici ; cînd lumina se răspîndi în încăpere și cînd auzi de mai multe ori vocea prietenei sale, Gabrielle i se aruncă deodată în brațe, izbucnind în lacrimi.

— O să mor ! O să mor ! Doamne, salvează-mă ! suspină ea.

Cuvintele, și mai ales tonul sărmanei fete umplură de milă sufletul Suzannei. Rezemă capul Gabriellei de umărul său, acoperindu-l cu sărutări, dezmierdînd-o cu cele mai duioase cuvinte, așa cum te porți cu un copil.

— Ești o mică nebună, liniștește-te, nu ești lîngă mine ? De ce tremuri ?

— Oh, reluă Gabrielle, simt cum mor cîte puțin în fiecare zi ! V-am mai spus că o să mor... Noaptea asta, în vis, am văzut-o pe sora mea care mă chema... ea e moartă, și ea... albă-albă plîngea, privindu-mă... M-am trezit scăldată într-o sudoare rece... Îi simțeam încă suflarea înghețată... am închis ochii și am alergat aici, mai mult moartă decît vie... Și ea a fost dusă la mănăstire, sărmana mea soră, ca și mine, doamnă... n-a mai ieșit de-acolo...

Gabrielle își lipi fața scăldată în lacrimi de pieptul Suzannei și-o strînse în brațe, suspinînd.

— Biet copil, șopti Suzanne, n-ai nici mamă, nici tată ?

— Nu am mamă... a murit cînd aveam cincisprezece ani.

— Şi tatăl tău ?

— Tata ?... Părul i-a albit într-o noapte... au făcut un cadavru dintr-un mîndru ofiţer al regelui... Aude... vede... dar parcă nu mai înţelege ce se întîmplă.

— Nimeni, nimeni în jurul dumitale ! Nici frate, nici rudă.

— Rude ? O ! da... am mai multe... poate prea multe. Noi am fost bogaţi ; atît de bogaţi, încît mulţi ne-au invidiat ! E oribil, oribil !

Gabrielle tremura din tot trupul. Suzanne o asculta, pîndindu-i pe buze cumplitul secret, gata să-i scape în fine.

— Mama a murit prima, frumoasă, tînără iubită ; s-a îngălbenit într-o zi, a doua zi a suferit, apoi s-a culcat, s-a mai văitat cîteva zile încă şi nu s-a mai sculat. Sora mea o iubea ca pe ochii din cap. Moartea mamei a înnebunit-o şi, în deznădejdea ei, a alergat la mănăstire, o mănăstire ca şi asta cu arbori şi lumină în jur, cu tăcere şi întuneric înăuntrul ei... A vrut să plece într-o zi, să se întoarcă lîngă tata ; în ziua aceea un tremur i-a străbătut tot trupul, vedeţi, cum mi s-a întîmplat mie acum ; a luptat împotriva răului, dar răul a fost mai tare. N-a mai plecat de la mănăstire decît pentru a fi dusă la cimitir, încununată cu trandafiri albi.

— Biata fată.

— Vă vorbesc de mine sau de sora moartă ? continuă Gabrielle ; voi avea aceeaşi soartă... Ne rămăsese un frate, unul singur, un copil, o făptură adorabilă, un băieţel micuţ de şase ani, zburdalnic, vesel, sincer, cu buzele rumene, cu ochii ca florile, cu sufletul pe buze, dăruindu-şi surîsul tuturor. Bietul Henri ! Într-o dimineaţă s-a sculat cu fruntea ca marmura, cu ochii plumburii, cu faţa fără viaţă ; buzele i se învineţiseră, trupul îi ardea şi pielea era uscată ; şi-a petrecut braţele pe după gîtul meu, spunîndu-mi că parcă are flăcări în piept, şi plîngea ; la prînz mînuţele îi îngheţaseră, seara a murit !

Suzanne o strînse pe Gabrielle lîngă inima ei.

— Vă miră, continuă tînăra fată cu vocea surdă, că n-aţi înţeles... nu bănuiţi nimic ?

— Ce anume ? întrebă Suzanne cu mirare.

— Eram bogaţi, nu v-am spus ? Ceilalţi rîvneau la averea noastră... o vor avea... doar eu am mai rămas...

— Oh ! Crezi ? Dumnezeule !

— Cred ceea ce şi este, reluă Gabrielle, apropiindu-se de Suzanne. Ne-au omorît, pe rînd, mă vor omorî şi pe mine, poate m-au şi omorît... N-aţi aflat niciodată nimic ?

Şi adăugă încet, apropiindu-şi gura de urechea Suzannei :

— E multă otravă în Franţa, e otravă peste tot, se strecoară în familii, în apa care potoleşte setea, în fructul care răcoreşte, în floarea pe care o mîngîi, în mireasma pe care o aspiri ; otrava e ca aerul, trece ca vîntul ; există în oraş şi la ţară... Este duşmanul invizibil, infailibil ; devoră Franţa ; e în inima regatului ; ea e stăpînul, spoliatorul, ea domneşte !

Suzanne rămase îngheţată la aceste vorbe : fără să-şi dea seama, întreaga-i fiinţă fremăta şi-şi simţea inima strînsă. O groază invincibilă puse stăpînire pe ea şi un timp ce nu poate fi socotit o ţinu pe Gabrielle strîns în braţe, mută, şi abia îndrăznind să privească la un pas de ele.

— Salvează-te ! Salvează-te ! izbucni ea, cînd putu să vorbească. Trebuie neapărat ca tatăl tău să vină să te ia de aici, trebuie !

— Să părăsesc mănăstirea ! Ar fi curată sinucidere. Averea mea o doresc ei... nu sînt oare ultima moştenitoare ? Ca să-şi păstreze moştenirea, mă voi călugări ! Mi-e frică să mor la şaptesprezece ani... Doamne ! Aş vrea să trăiesc.

Lacrimile ţîşniră din nou din ochii Gabrielei, respiraţia era tot mai grea, ochii îi ardeau, suflarea era fierbinte ; groaza, febra, disperarea o torturau. În sfîrşit, zdrobită de atîtea emoţii pleoapele înroşite i se închiseră şi adormi lîngă Suzanne. Suzanne o privea, uitîndu-se înspăimîntată la urmele adînci pe care neliniştea şi suferinţa le întipăriseră pe faţa fermecătoare a prietenei sale. O sărută pe frunte, veghind-o cu drăgăstoasă milă, cu inima plină de tristeţe. O veghea încă la primele raze ale zilei, iar gura îi repeta foarte încet, ca ecoul unui sunet funest, ultimul cuvînt al Gabriellei.

— Otravă ! Otravă ! Peste tot otravă !

XXXV

RENUNȚAREA

Mărturisirile nocturne ale Gabriellei strînseră și mai mult prietenia dintre Suzanne și Gabrielle. Începînd din acea noapte sinistră, cînd sărmana fată își deschisese inima prietenei trimisă de providență, între cele două singuratice se repetară lungi întîlniri și confidențe amare. Una începuse să nu mai spere nimic pentru ea, cealaltă nu mai spera deloc ; nenorocirea făcuse din ele vechi cunoștințe ; după trei săptămîni li se părea că nu s-au despărțit niciodată în viață. Tristețea Gabriellei creștea ; se părea că o mînă invizibilă îi apăsa fruntea pe care treceau umbrele unor mari neliniști. Printre persoanele care veneau s-o viziteze era și o doamnă în vîrstă, căreia Gabrielle îi spunea mătușă. Această femeie, îmbrăcată încă după moda din vremea regenței Annei de Austria, avea o înfățișare ce nu-i plăcea Suzannei. Era totdeauna prevenitoare și politicoasă, se purta blajin și parcă se dăruise cu totul Domnului, găsind sumedenie de răsfățări cu care își copleșea nepoata ; ceea ce nu însemna nimic, dar Suzanne nu se putea opri să-și manifeste răceala față de ea. Doamna cea bătrînă părea că nu pricepe și nu acesta era singurul lucru care îi displăcea doamnei d'Albergotti. Într-o zi cînd această persoană plecase de la Gabrielle, Suzanne își întrebă prietena cine anume era :

— E mătușa mea, dacă vrei, răspunse Gabrielle.

— Cum anume ?

— E o rudă îndepărtată de-a mea, numită la noi mătușă, după obiceiul din Bretania, sub pretextul că ar fi o verișoară indirectă a mamei.

— O știi de multă vreme ?

— Din copilărie. E o persoană cuvioasă, foarte devotată îndatoririlor sale.

— Dar cuvioșenia asta, reluă Suzanne, n-o împiedică să-i placă și altceva decît cerul ?

— O, nu ! Pentru mine are o afecțiune sinceră ; azi dimineață a plîns, văzîndu-mă atît de mîhnită.

— De ce nu te ajută să ieşi de aici ?

— Ar dori ; dar ce poate, săracă şi bătrînă cum este ?

— Aha ! E săracă ! murmură Suzanne.

— Cei doi fii s-au călugărit, iar cele două fete sînt pe cale să se mărite cu două persoane bogate care le iubesc pentru calităţile lor.

Pe măsură ce Gabrielle vorbea, Suzanne simţea trezindu-se în ea stranii bănuieli ; era însă o fire prea leală pentru a dori să le mărturisească fără probe ; i se părea că ar putea fi acuzată că a calomniat o persoană pe care n-o cunoştea.

— Mătuşa mea era lîngă noi cînd a murit biata mama, a continuat Gabrielle ; şi-a fost mereu alături de noi de cîte ori o nenorocire s-a abătut asupra casei noastre.

— Aha ! murmură Suzanne pentru ea.

— Sînt ore în care îmi reproşez că nu-i pot dărui toată afecţiunea pe care o merită ; dar dumneata, Suzanne, fără îndoială că ştii, sînt unele sentimente cărora nu le comandăm. În ciuda bunelor mele intenţii, nu mi-am putut niciodată iubi mătuşa.

Indiferenţa sau chiar această secretă repulsie la o fiinţă atît de iubitoare ca Gabrielle o mirară pe Suzanne. Gîndise totdeauna că asemenea antipatii nu există fără motiv şi pentru început, se mărgini s-o observe mai atent pe această pioasă şi bună doamnă, pentru a-şi lămuri bănuielile. Evenimentele nu i-au dat răgazul să aştepte mult. Într-o zi, cînd Gabrielle primi vizita mătuşii sale, fata găsi în cartea de rugăciuni o hîrtiuţă pe care erau scrise cu creionul aceste cuvinte :

„Călugăreşte-te, sau încredinţează-ţi sufletul Domnului".

Scrisul de pe hîrtia ameninţătoare nu era prefăcut, totuşi Gabrielle nu-l recunoscu. Alergă îngheţată de groază în chilia Suzannei.

— Citeşte ! exclamă.

Suzanne se cutremură de oroare şi-o luă în braţe pe Gabrielle, voind parcă să facă o pavăză din fiinţa ei.

— Mătuşa ta n-a fost aici azi-dimineaţă ? izbucni ea.

— Da.

— Să mă ierte Dumnezeu pentru ce-am să-ți mărturisesc ; spune-mi, Gabrielle, spune-mi : ești sigură de afecțiunea ei ?

— O bănuiți ! spuse fata, strîngînd cu putere brațul tovarășei sale.

— Da, reluă încet Suzanne.

— Ei bine, și eu ! răspunse Gabrielle cu glas înăbușit.

— Nefericită copilă ! De ce nu mi-ai spus ?

— La ce mi-ar folosi să mă plîng ? Mătușa mea trece drept o sfîntă... s-ar putea să mă înșel... Și-apoi, cine m-ar crede ? Ascultă-mă, Suzanne, ar fi mai bine să mă supun acestei porunci venită dintr-o sursă misterioasă.

— Dar te îngropi de vie.

— De vie ! Uită-te la mine !

Gabrielle își depărtă buclele grele, plimbîndu-și mîna pe față cu un gest neobișnuit de energic. Era lividă. Suzannei i se stinse glasul pe buze și o îmbrățișă pe Gabrielle.

— Și-apoi, continuă biata copilă, la ce bun să trăiești cînd ești singură ? Din toată familia nu mi-a rămas decît bătrînul meu tată și n-am nici un braț de care să mă sprijin. Măcar atunci cînd voi fi călugărită mă vor lăsa să mor în pace.

Nimic nu putu să schimbe hotărîrea Gabriellei: frica și disperarea o îndemnau în aceeași măsură. Imediat ce se află în mănăstire, intenția ci de-a se călugări, stareța ordonă să fie grăbite pregătirile ceremoniei. Familia a fost anunțată, prietenii au fost invitați, și se fixă ziua. Noviciatul Gabriellei nu se terminase încă, dar se obținu repede o dispensă de la arhiepiscopul Parisului și nu mai există nici o piedică pentru călugărirea ei. Participînd la nefericirea Gabriellei, gîndurile Suzannei se abătură de la durerea ei. Uită de propria-i nefericire la spectacolul unei tinereți atît de proaspete lovită de durere. O vizită neprevăzută o obligă să-și amintească de viața sa. În ajunul zilei cînd domnișoara de Mesle trebuia să renunțe la lume pentru a deveni mireasa lui Christos, doamna d'Albergotti fu anunțată de o soră că domnul de Charny o așteaptă la vorbitor.

— Iată, doamnă, mai mult de o lună, i se adresă domnul de Charny, înclinîndu-se pînă la pămînt, de cînd domnul de Louvois regretă că vă aflați încă la mănăstire, unde,

desigur, nu v-ar fi trimis dacă raţiuni de Stat nu l-ar fi constrîns.

— Dacă regretul ar fi atît de puternic cum doriţi să mi-l transmiteţi, cred că domnului ministru i-ar fi foarte uşor să scape de acest regret.

— Ah, doamnă, cît de puţin cunoaşteţi legile dure pe care puterea le impune celor care o exercită ! Peste voinţa ministrului există raţiunea de Stat. Domnul de Louvois speră ca măcar pacea şi blîndeţea care domneşte în aceste locuri v-au pătruns sufletul şi vă veţi hotărî să vă călugăriţi. Lipsindu-vă vocaţia, domnia-sa a împins bunătatea pînă la a vă oferi să intraţi în propria-i familie : aţi refuzat totul.

— Nefiind pupila nimănui, am dreptul, cred, să mă îngrijesc singură de rostul meu.

— Fără îndoială, doamnă, iar domnul de Louvois îşi va face scrupule din a nu vă sili oricît de puţin intenţiile, însă grijile regatului îi cer să luaţi o hotărîre.

— Grijile regatului, domnule ! Iată vorbe mari pentru o persoană cu atît de puţină putere ca mine !

— Duşmanii regelui folosesc drept arme orice, doamnă. Dacă aţi şti la ce atacuri nedrepte sînt expuşi oameni eminenţi, aţi privi lucrurile în adevărata lor lumină şi nu l-aţi mai acuza pe domnul de Louvois, care vă vrea numai binele. Dar dacă dumneavoastră răspundeţi mereu prin refuzuri bunelor sale intenţii, dacă respingeţi şi călugărirea, şi căsătoria, excelenţa-sa va fi foarte îndurerat cînd va trebui să ia noi măsuri care să vă asigure totodată liniştea, asigurînd şi liniştea Statului.

— Comunicaţi domnului ministru că sînt gata să îndur orice, dar nu sînt gata să cedez întru nimic.

— Doamnă, replică domnul de Charny, salutînd-o pe doamna d'Albergotti, care se ridicase, voi avea onoarea să vă revăd peste o lună şi mă voi ruga lui Dumnezeu ca hotărîrile dumneavoastră să fie schimbate pînă atunci.

A doua zi, clopotele mănăstirii de pe strada Cherche-Midi sunau cu dangăte prelungi. Solemnitatea călugăririi era o ceremonie religioasă destul de frecventă pe vremurile acelea, atrăgînd în lăcaşul mănăstiresc o mare mulţime, dornică de un spectacol dătător de emoţii. De data aceasta se

aflau aici în mare număr doamne şi seniori de la curte, iar fastul înlocuia în capele şi în alte locuri de reculegere liniştea şi meditaţiile sacre. Suzanne se duse devreme lîngă Gabrielle. Îşi găsi prietena mai albă ca un linţoliu, rugîndu-se la picioarele patului ei de fecioară.

— Mai ai încă timpul, îi spuse Suzanne, îmbrăţişînd-o.

— Nu, răspunse Gabrielle hotărîtă, trebuie ; port doliul în suflet, ce importanţă mai are un văl negru pe creştet.

Atunci intră şi mătuşa binevoitoare. Se silea să plîngă, dar nu reuşi decît să-şi strîmbe faţa într-o grimasă. Se aruncă de gîtul nepoatei, copleşind-o cu alintări duioase. Gabrielle le primi, dar, întorcîndu-se spre Suzanne, i se adresă cu un surîs sfîşietor :

— E doar o picătură din potirul sacrificiului.

Domnul de Mesle ceru să-şi vadă fiica. În ziua aceea barierele mănăstireşti cădeau în faţa rudelor apropiate. Bătrînul fu condus în chilia Gabriellei, care nu-l mai îmbrăţişase de luni de zile. Dintr-un salt i se aruncă în braţe, agăţîndu-i-se de gît cu suspine care îi sfîşiau pieptul. Tatăl o strînse la pieptul său iar lacrimile îi curgeau şiroaie pe obrajii brăzdaţi. Văzîndu-l pe bătrîn, Suzanne o înţelese pe Gabrielle. Fruntea îi era grea de nelinişte, privirea stinsă, vorba şovăielnică ; trebuie să fi fost un bărbat frumos şi plin de viaţă, dar se simţea că acum era o fiinţă sfîrşită, care lupta inutil împotriva unui rău inevitabil. Îşi sărută fiica pe faţă şi pe gît, bîiguind cuvinte de alint. Cum Gabrielle plîngea, o clipă privirea i se însufleţi şi pe faţa-i măcinată trecu o sclipire de forţă şi mîndrie.

— Dacă eşti nefericită, fiica mea, exclamă el, aruncă veşmintele astea şi urmează-mă !

Gabrielle se strînse lîngă el ; mătuşa cea binevoitoare tresări.

— Tată, răspunse Gabrielle, sufăr la gîndul că te părăsesc, dar îmi ofer viaţa în sacrificiu.

— Vai, copila mea ! continuă bătrînul, un sacrificiu la care n-ai fi fost silită în alte vremuri ; dar şi eu voi muri curînd şi n-am putere să te apăr.

Cu aceste vorbe, bătrînul lăsă să-i cadă braţele de-a lungul trupului cu o mişcare de neputinţă şi istovire, iar

Suzanne înțelese bine că Gabrielle era pierdută... Mătușa binevoitoare încercă să zîmbească.

— Eu care nu sînt decît o biată văduvă, zise ea, am încercat s-o iau la mine, pentru a o ocroti ; dar o cheamă vocația...

Fruntea domnului de Mesle se înclină, ochii își pierdură privirea inteligentă, întinse mîinile asupra capului Gabriellei :

— Mama ta, o sfîntă, e moartă ; sora ta, fecioară, e moartă și ea ; fratele tău, un copil nevinovat, care surîdea vieții, e mort ; eu sînt ca un copac bătrîn despuiat de ramuri și lovit de trăsnet : dacă vocația ta este să părăsești lumea în care domnește răul, Dumnezeu să te binecuvînteze, fiica mea.

Gabrielle căzu în genunchi. Bătrînul ridică ochii la cer, cu mîinile pe capul copilei, plîngînd. Apoi, după ce o îmbrățișă pentru ultima oară, plecă mohorît și șovăitor. Mătușa binevoitoare își ștergea ochii uscați... Capela călugărițelor benedictine era ticsită de o lume plină de strălucire, încît te puteai crede în galeriile Versailles-ului, atîtea persoane de seamă, prin rang și prin nume, umpleau nava centrală și tribunele superioare. Pe dalele de sub portic dantela și catifeaua înlocuiau inul și dimia ; valuri de parfum se amestecau cu miresmele smirnei și tămîiei. În spatele grilajului corului, prin ale cărui ochiuri se putea zări, erau strînse surorile benedictine, sub lungile lor văluri. Toți ochii adunării se îndreptau spre ele, încercînd să ghicească grația siluetei sub cutele veșmîntului călugăresc. Printre doamnele și seniorii acestei numeroase societăți, destui își aveau pe cineva din familie în mijlocul acestor mirese ale lui Christos ; dar nici mamele nu mai puteau deslușì pe care dintre călugărițele de azi o strînsese la piept în ziua fericită a nașterii copilei. Din cînd în cînd cîte o soră tresărea sub vălul alb ; capul îndreptat o clipă spre nava capelei cădea în piept, și bănuiai după tresăltarea umerilor că plînge. Sărmana își zărise fratele, mama sau logodnicul... Deodată, se stîrni o mare agitație ; toți ochii se îndreptară în aceeași direcție — domnișoara de Mesle intra, cu toată ceremonia unui fast monden. Un murmur trist și blînd o întîmpină ; era atît de frumoasă,

încît aproape toţi o compătimeau. Frămîntările sufleteşti se oglindeau pe figura ei ce exprima tulburare şi nelinişte ; o roşeaţă febrilă îi îmbujora faţa, dîndu-i şi mai mult farmec. Pe părul ei blond şi nespus de frumos purta o cunună de flori albe, perle la gît şi bijuterii preţioase pe braţe, centură şi rochie de gală. Străbătu capela cu un pas hotărît, întovărăşită de maica Evangélique şi de o altă călugăriţă de prim rang. Domnul de Mesle, împreună cu alţi membri ai familiei, o urmau. Cînd urcă treptele ce despărţeau nava centrală de cor, slujba religioasă începu : oficia însuşi arhiepiscopul Parisului. Gabrielle îngenunche pe o pernă de catifea, şi începu să se roage. Capela deborda de parfumuri şi flori : orga învăluia totul în cîntece sublime ; surorile ascunse în balconul corului îşi uneau vocile cereşti cu acordurile instrumentului muzical ; era o armonie divină ce mîngîia auzul, fermecînd inimile. După oficierea slujbei de mare sărbătoare începu şi slujba de călugărire. Toate privirile se opriră înduioşate asupra celei care renunţa la lumea pămîntească, toţi ascultau fără suflare cuvintele preotului şi nimeni nu se gîndea să-şi şteargă lacrimile lăsate să curgă pe obraji. O soră luă florile ce împodobeau fruntea logodnicii lui Christos, lăsîndu-le să cadă pe dale ; altă soră desprinse colierul de perle şi agrafele bătute în diamante : pietrele scumpe ce aparţineau acum lumii pline de rele căderau pe dalele corului ; altă soră desfăcu nodurile panglicilor şi dantelelor, iar pe umerii goi ai Gabriellei se revărsară pletele-i bogate. O rază de soare, lunecînd prin vitraliile sclipitoare, îi lumina capul cu aureolă, tremurînd în şuviţele părului ca aurul. O soră i-l prinse cu mîna stîngă, ridicîndu-l ca pe o mantie grea, iar cu dreapta îi tăie buclele care acoperiră veşmîntul fetei şi perna pe care sta în genunchi, ca grîul căzut sub coasă. Arhiepiscopul înălţă crucea spre cer şi cu dreapta întinsă binecuvîntă mulţimea ; surorile se rugau în cor iar orga răsuna puternic sub boltă. O milă de nedescris strîngea inimile celor care priveau la copila care renunţa la toate bucuriile binecuvîntate de Dumnezeu şi care, nu departe de clipa cînd ar fi putut surîde asupra unui leagăn, se logodise cu moartea. Suzanne suspina într-un colţ al capelei ; domnul de Mesle căzuse în genunchi, cu mîinile împreunate, nemîngîiat că mai trăieşte. Cînd ultima

buclă a părului căzu, maica Evangélique puse vălul călugăresc pe capul Gabriellei, şi cîntările izbucniră ; grilajul corului se deschise şi se reînchise — Gabrielle nu mai aparţinea acestei lumi.

XXXVI

ÎN ULTIMA CLIPĂ

Chiar a doua zi după călugărirea Gabriellei, Suzanne îl întîlni pe domnul de Charny pe terasa mănăstirii ; domnul de Charny îi făcu o plecăciune adîncă, Suzanne înclină capul şi trecu. Vederea acestui om îi inspira oroare, se înfiora privindu-l, ca un copil care ar călca pe un şarpe. A doua zi, cînd se deşteptă, găsi pe scaunul din chilia ei costumul de novice : veşmîntul, vălul, mătăniile ; hainele sale dispăruseră ; după regulamentul mănăstirii, cheia rămînînd pe dinafară în broască toată noaptea, se profitase de somnul ei pentru a-i fi luate. Suzanne ezită un moment înainte de-a se îmbrăca, dar firea nu-i îngăduia să se revolte pentru lucruri mărunte. Şicanelor care o copleşeau, ea le opunea fără încetare o frunte calmă şi resemnarea. Se duse la stareţă de îndată.

— Doamnă, i se adresă, neputînd vreodată să mi se impună călugărirea, am îmbrăcat totuşi aceste haine, singurele care mi-au fost lăsate ; dar supunîndu-mă acestui amănunt, simt nevoia să protestez împotriva violenţei morale suferite. Dacă preacuvioasei voastre feţe vă datorez acest veşmînt şi vălul, vă declar deschis că aţi abuzat de autoritate. Cedez aparenţei, dar nu mă plec.

— Ideea nu-mi aparţine, fiica mea, răspunse stareţa cu un zîmbet mieros ; persoanele care mi-au sugerat-o vă poartă un interes deosebit.

— Domnul de Louvois şi probabil domnul de Charny ?

— Dumneata, fiica mea, i-ai numit ; ştii foarte bine că adesea cei care ne conduc cunosc mult mai bine decît

noi înşine de ce avem nevoie. Regret că nu vrei să apreciezi bunele intenţii ale domniilor lor, dar sper că vei ajunge la sentimente mai puţin rebele.

— Păstraţi-vă speranţa, doamnă, eu îmi păstrez convingerea.

— Graţia divină te va lumina, fiica mea.

— Tocmai credinţa religioasă mă apără de comiterea unui sacrilegiu ; nici cuvioşia-voastră nu m-aţi sfătui să încredinţez Domnului un suflet care nu-i aparţine în întregime.

— Dumnezeu cere toate sacrificiile, fiica mea.

Suzanne o salută pe maica Evangélique şi plecă fără să răspundă. Pe măsură ce se arătau mai u.dîrjiţi împotrivă-i, ea se simţea mai tare şi mai hotărîtă.

Cînd domnişoara de Mesle, acum sora Gabrielle a Mîntuirii, o văzu astfel, îşi împreună mîinile :

— Ce s-a întîmplat ? Şi dumneavoastră ? ! o întrebă.

— Veşmîntul nu schimbă sufletul, răspunse Suzanne ; aparţin lui Belle-Rose : nici o putere omenească nu mă va face să renunţ la el.

Gabrielle o strînse în braţe.

— El vă iubeşte ! Cînd eşti iubită nu-ţi este niciodată frică ! murmură ea.

Din ziua în care domnişoara de Mesle se călugărise, sănătatea ei, dinainte atinsă, devenea tot mai şubredă. De la o dimineaţă la alta, vedeai o schimbare ce-o speria pe Suzanne ; obrajii erau tot mai supţi, cearcănele luau nuanţe aproape pămîntii, mîinile slăbite erau uscate şi fierbinţi ; în unele clipe, buzele ei aveau culoarea vălului ce-i cădea de pe creştet pe chip. Nu primea leacuri decît din mîna Suzannei ; iar cînd Suzanne nu era acolo, arunca licorile oferite şi surîdea amar, văzînd cum se risipeşte ceea ce ar fi trebuit să-i aducă o oarecare uşurare a răului. Într-o zi, cînd Suzanne o surprinse vărsînd o sticluţă, i-o smulse din mîini, vrînd s-o facă să bea ce mai rămăsese pe fund.

— Moartea e aici, şopti Gabrielle, atingîndu-şi cu vîrful degetelor pieptul chinuit ; îmi prelungiţi supliciul cu cîteva ore.

— Dumnezeule ! Dar trebuie să trăieşti, sărmană copilă ! Şi vei trăi ! exclamă Suzanne cu glasul înecat de lacrimi.

— De ce să trăiesc ? ! strigă Gabrielle, izbucnind în hohote de plîns ; nu sînt pierdută pentru el ?

La acest strigăt, Suzanne înţelese că inima Gabriellei nu era mai puţin bolnavă decît trupul. Teroarea şi dragostea o omorau deopotrivă. O îmbrăţişă cu o efuziune plină de duioşie, dorind să strecoare puţină speranţă în acest suflet deznădăjduit ; Gabrielle păstra însă o tăcere mohorîtă ; un fior o îngheţa pînă în măduva oaselor şi îşi plecă plîngînd capul ; spre seară, Suzanne trebui s-o culce în pat, pradă unei febre puternice. Urmă o noapte fără somn ; iar dimineaţa Gabrielle abia se ridică, ducîndu-se însă prima la capelă ; o sudoare rece îi acoperea fruntea, iar ochii luceau înfrigurati. Nefericita copilă lupta din toate puterile să moară cît mai repede. Cînd venea seara, se aşeza uneori la fereastră şi privea soarele apunînd ; copacii din parc erau învăluiţi într-o boare aurie, păsările săltau pe crengi, frunzele foşneau iar la orizont un larg joc de lumină inunda cerul trandafiriu. O expresie de extaz se citea pe chipul Gabriellei ; întindea mîna în vînt şi spunea cu o voce tremurătoare :

— Doamne, ce frumoasă ar fi viaţa dacă aş fi iubită şi liberă !

Apoi cădea în genunchi, implorînd moartea şi lovindu-şi fruntea de picioarele lui Christos... Veni şi ziua în care puterile o lăsară ; voise să se ridice la primele dangăte ale clopotului, dar genunchii i se muiară iar Suzanne, care n-o mai părăsea, o ridică în braţe şi-o culcă din nou. Seara veni medicul, o examină şi declară că nu va mai apuca ziua următoare.

— E ca o candelă ce nu mai are ulei, spuse el.

Toată ziua, Gabrielle îşi întoarse de nenumărate ori ochii spre Suzanne, buzele i se întredeschiseră, de parcă ar fi vrut să-i mărturisească ceva, apoi ochii şi gura se închideau şi Suzanne o auzea rugîndu-se încet, cu mîinile împreunate pe inimă, în atitudinea statuilor de marmură de pe morminte.

— Vorbeşte cu îngerii ! şopti o tînără novice, îngenuncheată lîngă pat.

Cînd se înnoptă, singură Suzanne veghea în chilia în care Gabrielle se stingea. Pe colţul unei mese ardea o can-

delă ce arunca lumini şovăitoare pe aşternuturile albe şi pe faţa celei care agoniza. Pleoapele îi erau închise, buzele nu i se mai deschideau ; părea că doarme. Suzanne o sărută pe frunte, ca o mamă care îşi binecuvîntează plîngînd copilul ; voia să se retragă, cînd Gabrielle, desfăcîndu-şi mîinile, şi le încolăci pe după gîtul Suzannei.

— Rămîneţi lîngă mine, o rugă ea cu vocea-i dulce, ce atingea obrazul Suzannei ca răsuflarea unui duh al văzduhului.

Suzanne se aşeză pe marginea patului.

— Mai aproape, şi mai aproape, insistă Gabrielle.

Suzanne îşi făcu loc chiar lîngă prietena ei, care îi sărută mîinile, privind-o cu ochi umezi.

— Ascultă-mă, Suzanne, continuă Gabrielle, vreau să-ţi cer un serviciu. Îmi făgăduieşti că mi-l vei face ?

— Îţi făgăduiesc.

— Şi că nu vei spune nimănui.

— Nimănui ; totuşi există cineva faţă de care nu am nici un secret.

— Oh, sînteţi ca şi o singură fiinţă !... murmură Gabrielle cu un surîs nevinovat. El e totuna cu dumneata.

— Spune-mi, Gabrielle, ce doreşti ?

Gabrielle se reculese o clipă, privind-o pe Suzanne rugător.

— Măcar nu mă vei condamna ?

Suzanne se înclină spre ea cu un zîmbet blînd şi o îmbrăţişă.

— Gabrielle, şopti ea, eşti pură ca ziua. Cum te-aş condamna, eu care iubesc !

Domnişoara de Mesle surîse în braţele Suzannei ; roşeaţa îi colora obrajii şi-şi acoperi faţa cu mîinile.

— Doamne, cel pe care îl iubesc nu ştie că îl iubesc, doar dumneata vei şti !

— Sora mea dragă, reluă Suzanne, femeile îşi înţeleg şi fără cuvinte inimile. Mărturiseşte-mi marele tău secret. Trecînd din inima ta într-a mea, va găsi un cuib iubitor.

Gabrielle se ridică puţin şi căută în căptuşeala pernei, de unde scoase o cutiuţă ce conţinea o scrisoare şi o şuviţă de păr. Desfăcu scrisoarea şi o duse la buze, iar ochii i se umplură de lacrimi.

— Vezi, lacrimile mele aproape că au șters scrisul. De trei ani trăiesc numai din scrisoarea asta.

— Biata copilă, se prăpădește ! suspină Suzanne cu inima frîntă.

— E tot ce am de la el, continuă Gabrielle, cu tristețe ; de trei ani nu l-am văzut, iar el nici nu știe că mor.

— Ah, Gabrielle ! Poate că dacă ar fi aflat de această iubire, te-ar fi salvat de aici.

— El ! Dacă m-ar fi cerut în căsătorie, l-ar fi ucis și pe el ! Am preferat să mor eu ! exclamă Gabrielle, strîngîndu-se lîngă Suzanne.

Suzanne tremura toată.

— Iată cum a început iubirea mea, povesti Gabrielle, ștergîndu-și ochii. Eram la țară, la moșia noastră din Mesle, aproape de Nantes, tata, sora mea și cu mine. Sărmana noastră mamă trăia încă. Erau vremuri fericite. Cavalerul d'Arraine, acesta este numele lui, iar dumneata ești prima în fața căreia îl pronunț, a venit să ne viziteze. Avea douăzeci și doi, poate douăzeci și trei de ani ; era atît de plăcut, mîndru, plin de sensibilitate. Văzîndu-l, am simțit o tulburare nouă, toată noaptea nu m-am putut împiedica să mă gîndesc la el. Tulburarea mea a crescut zi de zi, trezindu-mi impresii necunoscute pînă atunci, care mă fermecau, și totuși nu îndrăzneam să-i spun nici mamei, nici surorii mele. Nu știu dacă și cavalerul d'Arraines și-a dat seama de sentimentele mele, dar mi se părea că la plimbările și reuniunile de seară se apropia mai ales de mine. Cînd îmi vorbea, glasul îi devenea și mai blînd, și mai fermecător ; cînd mă privea, ochii lui aveau o expresie care îmi pătrundea pînă în fundul inimii. Plecam adesea pentru a-mi repeta mie însămi tot ce îmi spusese el ! Zilele au trecut așa ca o singură dimineață ! Într-o seară, această seară mi-a hotărît soarta, m-a întîlnit pe o alee a parcului, unde mă ascunsesem să visez. Văzîndu-l, am roșit și am început să tremur fără să știu de ce. S-a îndreptat spre mine și mi-a luat mîna ; nu îndrăzneam să-l privesc și în același timp nu încercam să mă depărtez de el. Mi-a vorbit mult timp ; vocea-i îmi părea că vine din cer, îmi vorbea despre acele lucruri care nu se aud dar se întipăresc în inimă. Cînd mi-a spus că mă iubește, am crezut că mor de fericire ! M-aș fi lipsit de tot restul vieții dacă ar fi

trebuit să şterg acel moment. Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul ; mi se părea că întreaga natură îmi surîde. Deodată am auzit paşi în preajma noastră ; mi-am eliberat mîna şi am fugit ; dar înainte de a pleca, am îndrăznit să-l privesc ; ochii lui erau atît de duioşi şi de rugători, încît dacă n-ar fi venit cineva, i-aş fi căzut în braţe. Am alergat în camera mea, unde m-am închis, petrecîndu-mi toată noaptea în binecuvîntări şi îmbătîndu-mă cu numele lui. A doua zi a plecat, continuă Gabrielle. Tatăl lui îl trimitea neîntîrziat la armată ; dar înainte de a pleca, cavalerul d'Arraines a făcut să-mi parvină această scrisoare, în care îmi repeta ce-mi spusese în ajun. Viaţa mea n-a durat decît o zi.

— Şi de-atunci ? întrebă Suzanne.

— De atunci n-am mai avut nici o veste. La puţină vreme după plecarea lui, mama s-a îmbolnăvit şi apoi a murit ; doliul a intrat în casă ; sora mea s-a dus după mama ; frăţiorul a murit şi el. Moartea secera în jurul meu ; o bătrîneţe precoce l-a doborît pe tata ; m-a cuprins spaima, coşmarele îmi speriau somnul ; noaptea mă trezeam în suspine, scăldată în plîns, înnebunită, părîndu-mi-se că strigoii îşi plimbă mîinile îngheţate pe faţa mea. Mi se şoptea la ureche cuvîntul mănăstire, mi se spunea că este un refugiu ; am alergat aici. Vai, Suzanne, dumneata ştii cum voi ieşi de aici !

Suzanne nu mai avea putere să răspundă ; îşi ţinea prietena îmbrăţişată şi plîngea cu ea.

— Dumneata, Suzanne, adăugă Gabrielle, dumneata vei ieşi altfel de aici ; şi fără îndoială că într-o zi îl vei întîlni pe domnul d'Arraines, fericit poate, fără să se mai gîndească la mine. Îi vei spune că m-ai cunoscut, îi vei arăta sub rîndurile scrise de el — toată comoara mea ! — aceste cîteva cuvinte pe care le-am scris la rîndu-mi şi-i vei da această şuviţă din părul meu, singura pe care am salvat-o în clipa sacrificiului. Apoi îi vei povesti cum am murit... Dacă mă plînge, înseamnă că nu sîntem despărţiţi pe vecie...

Suzanne luă cutiuţa din mîinile Gabriellei şi-o ascunse la sîn. Veneau zorile, iar copacii bătrîni îşi desenau contururile negre pe cerul transparent. Lunga povestire o epuizase pe Gabrielle ; îşi lăsă capul livid pe pernă şi închise

ochii lăcrămați, cu mîinile în mîinile Suzannei. Spre prînz, ceru slujba muribunzilor.

— Este ora despărțirii, îi spuse ea Suzannei, nu vreau să mă mai gîndesc la cele pămînteşti. Îmbrățişează-mă şi aminteşte-ți de rugămintea mea.

Suzanne alergă să o înştiințeze pe stareță ; clopotele mănăstirii începură să bată cu dangăte funebre, iar surorile se îndreptară spre capelă, unde în curînd începu oficierea rugăciunii pentru cei aflați pe moarte. Abatele de la Saint-Thomas-d'Aquin, care era confesorul mănăstirii benedictinelor, se duse în chilia surorii Gabrielle, să o-mpărtăşească pentru ultima oară ; înaintea lui mergea un copil din cor care suna dintr-un clopoțel de argint. Suzanne deschise uşa cuviosului cortegiu ; surorile care nu se duseseră încă la capelă îngenunchează pe coridor, iar Gabrielle, văzîndu-l pe preot, se ridică. Abatele, un bătrîn bun şi evlavios, se apropie de patul în care zăcea Gabrielle ; copila aflată pe moarte îşi împreună mîinile, pregătindu-se de spovedanie. Apropierea morții îi învăluise chipul într-o blîndețe inefabilă ; un surîs dulce îi întredeschidea gura, iar candoarea feciorelnică a frunții era de o gingăşie care nu mai aparținea pămîntului. Văzînd-o pe copila care îşi încredința sufletul Domnului, fără tulburare şi fără chin, bătrînul preot înțelese că nu avea nimic de iertat.

— Vorbeşte, fiica mea, i se adresă cu glasul plin de emoție ; în curînd vei fi aproape de acela care aduce mîngîiere şi binecuvîntează de sus.

Gabrielle îşi povesti viața în cîteva cuvinte ; preotul o cunoştea de multă vreme : a iubit, a suferit, acum va muri. Nu se auzea nici cel mai mic zgomot în afară de clopoțelul de argint care suna, şi de murmurul îndepărtat al cîntărilor plutind ca o armonie cerească, şi de suspinele înăbuşite ale tinerelor novice care plîngeau în apropierea Gabriellei.

— Mergi în pace, tu care nu ai avut păcate ! spuse abatele întinzîndu-şi mîinile tremurătoare asupra frunții înclinate a Gabriellei ; îngerii din cer te aşteaptă !

Şi sfîntul om luă potirul sfintei cuminecături şi o împărtăşi pe Gabrielle. Toate capetele se plecară, în timp ce inimile se înălțau spre Cel-de-Sus. Numai maica Evangélique nu plîngea. Gabrielle surîdea. După ce Gabrielle luă

împărtășania, bătrînul preot îi puse în mîini un mic crucifix de abanos și fildeș ; ea se întinse din nou, așteptînd ceasul cînd Dumnezeu avea s-o cheme la el. Rugăciunile umpleau mănăstirea cu murmurele lor. Suzanne privea fața Gabriellei cu ochii plini de duioșie, strîngînd la piept cutiuța în care sărmana fată își topise tot sufletul. Clopotul bătea întruna. Prin fereastra îngustă se vedea o bucată de cer albastru în care lumina surîdea ; copacii fremătau, iar rîndunicile treceau cu fîlfîit de aripi, scoțînd strigăte voioase. Zgomotele orașului abia ajungeau pînă aici, ca un ecou confuz. Gabrielle părea că adoarme ; fața îi era calmă și destinsă ca a unui copil. În jurul ei toată lumea tăcea, parcă de teamă să n-o trezească, iar rugăciunile continuau în gînd. Spre seară, către apusul soarelui, copila deschise ochii și se ridică puțin. Privirile-i o căutau pe Suzanne, căreia îi zîmbi, apoi se îndreptară spre cer. Văzu orizontul purpuriu și marile lumini aurii ce străluceau în crepuscul. Duse crucifixul la buzele-i albe, întinse brațele spre cer și-și dădu sufletul. Călugărițele se ridicară cu inima strînsă ; Suzanne se repezi la patul Gabriellei și-i atinse pieptul cu o mînă tremurătoare. Inima nu mai bătea ; suflarea încetase. Suzanne sărută fruntea candidă a tinerei fecioare, repetînd încet jurămîntul pe care i-l făcuse, gîndindu-se că sufletul copilei o mai poate auzi. Apoi, după ce-i închise ochii, trase cerșaful peste fața albă.

— Să ne rugăm Domnului, surorile mele, rosti preotul, stropind cu agheasmă trupul celei care nu mai era.

Toată lumea îngenunchiase.

XXXVII

O ÎNTÎMPLARE NOROCOASĂ

Cînd Claudine ajunse în Anglia însoțită de Grippard, își găsi fratele, dacă nu în afară de pericol, măcar aproape sigur de vindecare. Glonțul pătrunsese în corp fără a răni

vreun organ important. Chirurgul care sondase rana o considerase vindecabilă, spunînd că rănitul se va însănătoşi, dacă nu intervine vreun accident neprevăzut. Cornelius alesese o căsuţă curată şi comodă într-un cartier retras al oraşului, departe de zgomotul şi de agitaţia portului. În jurul casei era o grădină, iar ferestrele dădeau spre mare. Chirurgul venea de două-trei ori pe zi ; Cornelius şi la Déroute făceau cu schimbul la căpătîiul lui Belle-Rose. Întrevederea dintre Cornelius şi Claudine fu un amestec de bucurie şi lacrimi ; aveau să-şi împărtăşească unul altuia o mie de lucruri ; îndată ce Claudine îi vorbi despre dispariţia Suzannei, Cornelius o rugă să nu-i spună lui Belle-Rose, fiindcă o asemenea veste l-ar pune în pericol de moarte. Rănitului i s-a explicat prezenţa Claudinei prin dorinţa firească de a fi lîngă fratele ei, îndată ce aflase de starea în care îl adusese Bouletord. Zilele se scurgeau triste pentru cei trei, care tremurau de grija vieţii lui Belle-Rose şi a libertăţii Suzannei, la fel de ameninţaţi amîndoi. Toată mulţumirea le fusese zădărnicită chiar în momentul cînd se părea că nu mai au de ce să se teamă. Nu aveau nici o veste din Franţa ; vindecarea lui Belle-Rose mergea încet ; Grippard pe care-l trimiseră la Paris să afle de soarta Suzannei, nu scrisese nimic. Cornelius o avea alături pe Claudine, ceea ce era nespus de plăcut, regăsind astfel şi ceva din bucuria vieţii ; Claudine îl avea pe Cornelius, mare mîngîiere pentru necazurile ei ; dar la Déroute nu avea alt sprijin în aşteptare decît mînia împotriva lui Bouletord. Bodogănea cu furie şi era amuzant contrastul dintre chipul său placid de om de treabă, şi teribilele ameninţări ce-i ieşeau din gură de dimineaţă pînă seara. Pe măsură ce Belle-Rose intra în convalescenţă, cerea din ce în ce mai des veşti de la Suzanne, mirîndu-se că nu le primeşte. Într-o zi la Déroute nu mai putu să rabde şi veni la Cornelius şi Claudine echipat din cap pînă-n picioare cu cizmele de drum, cu o pelerină groasă, spada la şold, sabia de asemeni şi un cufăraş în mînă.

— Domnule, i se adresă grăbit lui Cornelius, ca unul care nu suferă vreo obiecţie, am venit să-mi daţi dumneavoastră şi domnişoara Grinedal, însărcinările cuvenite.

— Dar unde pleci echipat aşa ?

— La Paris.

— Vei fi arestat.

— Eh ! gloanțele și ghiulele încă nu m-au atins și nu va face Bouletord ce n-au făcut ele. Ascultați, domnule, puteți să ziceți că-s slab de inimă ca puiul de găină, dar nu mai îndur suferința căpitanului meu ; voi avea ultimele vești de la Suzanne, voi afla ce-i cu dînsa sub amenințarea furiei domnului de Louvois și o voi salva, chiar dacă ar fi să-mi las pielea pe-acolo. Un semn cît de mic, o scrisoare de la doamna d'Albergotti îl va ajuta mai mult pe căpitan decît toate leacurile cu care este oblojit.

Cornelius și Claudine îi strînseră mîinile impresionați.

— Du-te, și Dumnezeu să te călăuzească.

— Oh, reluă ostașul, cu un zîmbet calm, am picioare bune, am ochi buni și o spadă bună. O să fiu departe cînd căpitanul Belle-Rose va veni și el să ne întîlnim !

— Cum să vă întîlniți acolo ! Vrei să ajungă iarăși la Bastilia ? ! izbucni Cornelius.

— Ia te uită, replică la Déroute, îl credeți pe căpitanul meu omul care să stea cu brațele încrucișate, cînd va afla că doamna d'Albergotti se află sub lăcate la mănăstire ? ! O să-l mai rețină cineva aici, la Douvres ? Ia te uită ! Credeți că ați fi în stare de una ca asta chiar și dumneavoastră ?

— Ai dreptate, răspunse Claudine cu capul sus, Jacques o să plece acolo.

— Ei, îl cunosc eu prea bine ! Va pleca îndată ce-i veți povesti totul. Mă duc să-i netezesc drumul.

La Déroute îl îmbrățișă pe Belle-Rose, spunîndu-i cu obișnuitu-i aer liniștit că se duce numai să afle ce mai e pe la Paris, să știe cum merg lucrurile, și că pleacă pe seară cu barca unui pescar, care din vechea hîră a celor două neamuri, se tot ducea să pescuiască pe coastele Franței. Așa că, dacă-și aruncă acolo plasele în mare, poate foarte bine să-l arunce pe țărm și pe la Déroute !

Într-o seară, către ora zece, pe cînd Cornelius și Belle-Rose — acum în stare să se ridice și să umble — vorbeau alături de Claudine, auziră pe stradă zgomotul unei încrucișări de spade și strigăte întretăiate. Cornelius își luă spada și alergă la ușă. Belle-Rose se repezi înarmat după el.

— Hei, Jacques, gîndește-te bine ! strigă Claudine. Rana ta nu s-a închis încă.

— E un motiv pentru a lăsa oamenii să fie asasinați ? răspunse Belle-Rose, și coborî scara în urma lui Cornelius.

Strada era întunecoasă, un loc singuratic, cu ziduri masive ce împrejmuiau grădini întinse. În momentul cînd cei doi prieteni deschideau poarta, auziră strigătele unui om care cerea ajutor.

— E un francez ! spuse Belle-Rose și, cu puteri sporite, se grăbi spre locul de unde venea larma.

La vreo treizeci de pași, Cornelius și Belle-Rose dădură peste trei-patru bărbați care încolțiseră pe cineva la cotitura vechiului zid. Cel atacat își făcuse scut de apărare din pelerina bine înfășurată pe brațul stîng și răspundea atacurilor cu lovituri repezi. Cu toate că lupta strîns și hotărît, defensiva nu mai putea dura mult. Belle-Rose și Cornelius, cu spadele ridicate, căzură asupra atacanților, care, văzîndu-se surprinși, mai rezistară puțin, apoi o luară la fugă ; unul dintre ei, lovit de Belle-Rose, căzuse în genunchi. Fugarii se întoarseră și-l luară cu ei, iar cînd Belle-Rose și Cornelius se pregăteau să-i urmărească, străinul îi opri.

— Lăsați-i ! zise el, îi cunosc prea bine pe acești oameni onorabili.

Cornelius și Belle-Rose îl priviră mirați.

— Oh, reluă el, am avut o mică răfuială între noi ; o să vă povestesc, dacă veți voi să adăugați la îndrăzneața dumneavoastră faptă de arme și buna faptă a unui pahar cu apă. Încăierarea m-a încălzit și, pe urmă, aș vrea să văd dacă spadele cu care m-am luptat nu mi-au găurit decît haina. Sînt pe ici pe colo niște înțepături care mă cam neliniștesc pentru pielea mea.

Belle-Rose și Cornelius îl conduseră pe francez la ei acasă, unde o găsiră pe Claudine așteptîndu-i îngrijorată în pragul ușii. Lumina dinăuntru lăsa să se vadă că Belle-Rose avea cămașa și pantalonii plin de sînge.

— Sînteți rănit ? ! strigă străinul.

— Nu cred, domnule, am o rană proaspătă, care probabil s-a deschis acum.

— Este tot sînge vărsat pentru mine, adăugă străinul ; sîngele unește oamenii.

Îi întinse mîna lui Belle-Rose, care i-o strînse prietenește. Examinîndu-se, cavalerul văzu că s-a ales cu cincișase zgîrieturi, iar pelerina din care-și făcuse scut, era toată găurită.

— Domnilor, exclamă străinul, salutînd, sînt contele de Pomereux, trimis aici de domnul de Louvois.

La această recomandare, cei doi prieteni schimbară între ei o privire.

— Pe legea mea, domnule, mă veți ierta că nu pot fi la fel de sincer. Sînt francez ca și dumneavoastră, dar motive serioase mă obligă să nu-mi spun numele, răspunse Belle-Rose.

— Brațul a răspuns din inimă, continuă domnul de Pomereux ; restul nu mă interesează.

La numele de Pomereux, Claudine tresări și-l privi pe furiș. Își făcea de lucru prin cameră, pregătind paharele cu vin îndulcit și compresele ; apoi, cînd termină, se retrase, temîndu-se să nu fie recunoscută de conte, care o văzuse de cîteva ori la Malzonvilliers. N-ar fi fost o descoperire fericită, cînd omul era un trimis al domnului de Louvois.

— Domnule, i se adresă domnul de Pomereux lui Cornelius, după ce Claudine ieșise, oamenii de naționalitatea dumneavoastră — fiindcă după accent îmi închipui că sînteți englez...

— Irlandez, domnule, îl întrerupse Cornelius.

— Desigur, nu m-am înșelat decît în privința regiunii. Oamenii de naționalitatea dumneavoastră, ziceam, au obiceiuri destul de ciudate. Era să fiu ucis doar fiindcă am apreciat că unele femei din această țară au îndrăzneala să fie la fel de frumoase ca franțuzoaicele.

— Cum ? Doar pentru atîta ? se miră Belle-Rose.

— Da, chiar așa ! Era impresia mea și aș fi dorit să verific în esență dacă este o eroare sau un adevăr. Aflîndu-mă la Douvres în așteptarea unei scrisori diplomatice de la ambasadorul nostru la Londra, am făcut cunoștință cu una din acele insulare care nu ar fi fost deloc deplasată la curtea marelui nostru rege. Mă plictiseam teribil și, ca să-mi mai treacă timpul cu oarecare folos, îmi făceam tot felul de calcule cum să pătrund în locuința doamnei.

— Tot pentru studiul care vă stătea la inimă ? întrebă Cornelius.

— Tot, domnule. Şi pretind că am reuşit să mă conving că femeile din preacinstitul Douvres ştiu să aprecieze bruma de calităţi dobîndite la curtea gloriosului nostru monarh. A fost o descoperire care era cît pe-aci să mă împace cu Anglia, cînd, soţul — căci există şi un soţ, domnilor...

— Totdeauna există un soţ, observă Belle-Rose, pe care tonul glumeţ al domnului de Pomereux îl amuza.

— Deseori există chiar doi : cel oficial şi cel neoficial, care uneori este vreun văr apropiat. De data asta, nu era decît unul singur, dar era încadrat de doi fraţi şi un cumnat. Nu înţeleg ce ar avea de-a face cu toate aceste rubedenii onestele mele relaţii cu doamna, ce nu porneau decît din dragoste pentru ştiinţă... Soţul răspîndise zvonul că o să plece la Londra ; şi în timp ce, încrezător în cuvîntul său, voiam să pătrund în locuinţa doamnei, dumnealui mi-a sărit în cîrcă cu toţi înrudiţii lui direcţi şi indirecţi. Fără dumneavoastră, domnilor, nu mă descurcam !

— Cam neplăcut pentru ştiinţă, replică grav Cornelius.

— Un procedeu monstruos, domnule ! izbunci contele cu o indignare comică. Aşa ceva nu este permis în Franţa. Ei drăcie ! Mai mare rîsul ! Să ucizi un om pentru că i-a făcut curte nevestei tale ; aşa, bieţii amanţi ce siguranţă mai pot avea ? ! Cum ! Te faci că pleci, ba chiar pleci, apoi te-ntorci pe ascuns, pîndeşti pe după un zid, aştepţi să răsară stelele, iar cînd amantul se crede în deplină pace şi la un pas de fericire, cazi, deodată, asupra lui, tunînd şi fulgerînd, gata să faci praf totul ! Obiceiuri barbare, antropofage, musulmane !

— Într-adevăr, zîmbi Cornelius, aşa ceva e de neconceput. Un soţ bine educat v-ar fi aruncat o scară de mătase ca să urcaţi pe balconul său.

— Ei, drăcie ! Chiar atît de mult nu i-aş fi pretins, aş fi fost foarte mulţumit dacă şedea cuminte.

— Da, ar fi fost teribil de corect.

— Realitatea e că mi-au ciopîrţit hainele. Un costum de croială perfectă pe care l-am comandat înadins la Paris, cum al doilea nu s-ar afla la Douvres ; asta strigă răzbunare !

— Ei comedie ! exclamă Cornelius ; dacă omul v-a prăpădit niţel satin, cred, după cum v-aţi colorat recent spada, că i-aţi cam găurit pielea. V-aţi despărţit chit.

— Ei, domnule, preţuiţi prea puţin satinul şi croiala după moda celei mai rafinate eleganţe, replică domnul de Pomereux. Şi-apoi numai cel care l-a lovit pe domnul, spuse întorcîndu-se spre Belle-Rose, va urma să-şi amintească de aventură.

— Sînt încîntat că v-am putut salva, zise Belle-Rose, dar aş regreta foarte mult dacă l-aş fi lovit de moarte.

— Oh, nici o grijă, era doar soţul. Această categorie de englezi duc o viaţă tare grea. Şi-apoi, continuă domnul de Pomereux, aventura a avut şi o parte bună ; asta mă determină să trec repede în Franţa, îndată după primirea scrisorii. M-am vindecat de norocul dragostelor britanice ; aici nu poţi face dragoste decît cu pumnalul în mînă. Mă întorc la Paris şi-am să mă însor.

— Dumneavoastră ? ! exclamă Cornelius.

— Ei, asta-i ! Pe onoarea mea că voi fi un soţ admirabil. Doresc căsătoria aceasta fiindcă femeia nu o doreşte. Este în spiritul domnului de Louvois.

— Hm ! mormăi Belle-Rose.

— Este un ministru care îşi bagă nasul peste tot. A avut ideea grozavă de a-mi propune ca soţie o persoană închisă de el la mănăstire.

La aceste cuvinte Cornelius deveni foarte atent.

— Amuzantă istorie !

— Da, o mică răzbunare a magnificului meu văr. Se pare că doamna este logodită cu un oarecare domn Belle-Rose, care a evadat.

A fost rîndul lui Belle-Rose să tresară.

— Belle-Rose ! exclamă el.

— Îl cunoaşteţi ? întrebă contele.

Cornelius îl îmboldi cu genunchiul pe Belle-Rose, nu cumva să se dea de gol.

— Oh, zise Belle-Rose, l-am cunoscut în Flandra, pe vremea cînd era sergent în regimentul La Ferté.

— Sergent ! repetă domnul de Pomereux, pe un ton uşor disprețuitor. Aşa ! Şi ce fel de om este ?

— Un bărbat cam de înălțimea mea, arătînd tot ca și mine și care mînuiește destul de bine spada ; trece drept un foarte onest ostaș.

— Of, of ! Și pe acest domn îl iubește doamna d'Albergotti ? !

— Îl iubește încă ? ! izbucni Belle-Rose emoționat.

— Dacă îl iubește ? !... Vă pot spune că îl adoră ! Femeile au asemenea fantezii ! De necrezut... Priviți la mine, cel care vă vorbește : sînt conte, rudă cu domnul de Louvois, voi avea sub comanda mea un regiment la prima ocazie ; și nu am o înfățișare chiar atît de neplăcută ! Ei bine, domnule, doamna d'Albergotti, închisă la mănăstire, mă refuză pur și simplu !

— Inimă nobilă ! șopti Belle-Rose.

— A, găsiți ? ! se miră domnul de Pomereux, care auzise. Pe legea mea, am zis și eu ca dumneavoastră... și, ciudat, am început să-i nutresc sentimente de adîncă prețuire. Da, pe cuvîntul meu. Mi-a părut atît de firească, atît de intactă în totul, încît am început, fără doar și poate, să o iubesc.

— Ei aș ! interveni Cornelius, strîngîndu-l de braț pe Belle-Rose, ai cărui ochi se aprinseseră.

— Pe legea mea, e adevărul curat, sau poate deveni... A, nu ! Sînt gentilom și nu vreau să moară la mănăstire !

— Nu va muri acolo, îl întrerupse Belle-Rose, cu adîncă gravitate.

— Este și părerea mea, reluă domnul de Pomereux ; din păcate nu este de aceeași părere un oarecare domn de Charny, căruia prețiosul meu văr i-a încredințat această misiune.

— Domnul de Charny ? repetă Belle-Rose.

— O scîrbă de om, capabil de orice, veninos ca vipera și tenace cum e cleiul întărit. Cînd se consfătuiește cu domnul de Louvois, mă tem totdeauna pentru cineva.

— Ce i-a făcut doamna d'Albergotti ?

— Lui ? Nimic. Dar domnul de Charny este un om care cultivă dușmăniile ministrului cum ai cultiva metresele. Are destul de lucru cu treburile domnului de Louvois ca să mai aibă și probleme strict personale.

— Ce mizerabil ! zise Cornelius.

— Este un mizerabil ca la carte, de care au nevoie, cum se spune, vizirii pe care nu-i dăruieşte capriciul graţiosului nostru monarh : mut ca un mormînt, gata să intre în acţiune oricînd, impenetrabil ca noaptea. Ei ! domnilor, aceşti indivizi au şi ei calităţile lor. Aşa stînd lucrurile, prin înrudirea mea cu ilustrul nostru ministru, este oarecum prieten şi cu mine.

— Domnul de Charny ?

— Ei, da. Îmi face doar onoarea să ia masa cu mine, uneori, dar cum pleacă, arunc pe fereastră tot ce a atins, răspunse domnul de Pomereux, ridicîndu-se.

Îşi aranjă panglicile, privindu-se într-o oglindă, îşi potrivi pelerina, îşi luă pălăria lăsată pe o măsuţă şi întinse mîna celor doi prieteni.

— Plec în Franţa, domnilor, le spuse el ; amintiţi-vă că dacă aveţi vreodată nevoie de o pungă plină sau de o spadă, în orice împrejurare, ziua ori noaptea, aproape sau departe, contele de Pomereux vă stă cu totul la dispoziţie.

Cu aceste cuvinte, contele îi salută adînc pe Cornelius şi Belle-Rose, cu o noblеţe ce le inspiră celor doi tineri o părere mai bună în privinţa caracterului său. După ce se retrase, Belle-Rose o chemă pe Claudine.

— Soră, plecăm mîine.

Belle-Rose întrerupse gestul ei de surprindere cu un cuvînt :

— Ştiu tot.

— Da, adăugă Cornelius, domnul de Pomereux a povestit tot.

— Deci, voi ştiaţi şi nu mi-aţi spus nimic ? zise Belle-Rose cu un accent de reproş.

— Moartea îţi dădea tîrcoale, puteam vorbi ? zise Cornelius...

— Şi acum, adăugă Claudine, abia de te ţii pe picioare...

— Ar trebui să mă ţintuiţi într-un sicriu ca să nu plec ! strigă Belle-Rose.

Tonul vocii şi expresia feţii nu mai îngăduiau replică.

— Bine, zise Cornelius şi adăugă, aplecîndu-se la urechea Claudinei :

— La Déroute ne-a prevenit...

Pregătirile au fost gata curînd. Şi-au strîns lucrurile cele mai trebuitoare, şi-au procurat haine grosolane, au

pus aurul într-o pungă cu centură, s-au căptușit cu arme, iar a doua zi l-au căutat pe unul din pescarii binevoitori care se duceau să pescuiască pe coastele Franței, iar acesta s-a învoit să-i treacă Mîneca pe cei trei tineri. A fost o faptă bună din care și el s-a ales cu zece lire sterline.

XXXVIII

ASEDIEREA MĂNĂSTIRII

Belle-Rose, Cornelius și Claudine ajunseră la Paris fără a întîmpina greutăți. S-au deghizat ca să nu fie recunoscuți, dar îi ocrotea chiar îndrăzneala lor. Era aproape imposibil ca domnul de Louvois să presupună măcar că Belle-Rose ar cuteza să revină atît de repede în Franța. Cînd Belle-Rose pătrunse în Paris, la Déroute era acolo de cincisprezece zile. Onestul sergent nu-și pierduse timpul. După ce se învîrtise în jurul palatului domnului de Louvois, întrebînd de colo-colo pe oamenii care ar fi putut să-i dea unele îndrumări ce l-ar fi ajutat în cercetările sale, înțelese inutilitatea acestei căi de informare. Atîtea calești ieșeau din curte la orice oră din zi și din noapte, încît vecinii care le vedeau într-una nu-și puteau aminti nimic deosebit. Atunci, la Déroute își îndreptă bateriile în altă direcție. Succesul lui Bouletord îl ridicase atît de mult în ochii ministrului, încît ar fi putut deveni chiar mesagerul său intim. La Déroute acționă atît de bine încît îl descoperi cu promptitudine pe recentul locotenent și nu-l mai părăsi. Timp de trei zile colindă poate jumătate din Paris, pe unde se înfundau în noroaie cizmele lui Bouletord ; dar Bouletord, care se oprea cam peste tot, nu se oprise încă în fața vreunei mănăstiri. La Déroute începuse să se întrebe dacă n-ar fi bine să-l pîndească pe Bouletord în vreo fundătură și să-l silească cu pumnalul în gît să-i spună tot ce știe, pînă într-o seară cînd Grippard, care și el se ținea scai de Bouletord, prin toate tavernele Parisului, veni

într-un suflet să-l anunțe că a doua zi chiar, Bouletord trebuia să ducă o scrisoare a ministrului la una din mănăstirile Parisului.

— E al meu ! exclamă la Déroute, îmbrățișîndu-l pe Grippard.

A doua zi, înainte de ivirea zorilor, La Déroute, deghizat în lacheu, se afla la poarta cazărmii lui Bouletord. Cînd Bouletord ieși, la Déroute o luă pe urmele lui și nu-l mai părăsi decît la poarta mănăstirii benedictinelor de pe strada Cherche-Midi. Pămînturile mănăstirii erau extrem de întinse ; grădinile ei ajungeau pînă pe strada Vaugirard, iar de partea cealaltă acopereau tot spațiul pînă unde s-a deschis mai tîrziu bulevardul ce iese din oraș. La Déroute dădu ocol mănăstirii ; zidurile erau înalte, groase, fără portițe, dar la Déroute își pusese în cap să observe, dacă nu chiar să pătrundă în interiorul acestei cetăți.

„Dacă doamna d'Albergotti se află la benedictine, probabil că se plimbă uneori prin grădini ; dacă aș găsi un colțișor discret, s-o descopăr !" își spunea el.

În timp ce vorbea așa cu sine însuși, văzu o casă înaltă al cărei pod își deschidea ferestruica spre grădinile mănăstirii. Distanța dintre fereastră și grădină era destul de mare ; dar la Déroute avea ochi de linx. Alergă spre casa rîvnită și bătu. Îi deschise o bătrînică.

— Doamnă, i se adresă la Déroute, vedeți ce meserie am, după haină ; sînt în slujba unei familii onorabile care locuiește foarte aproape, pe strada Sèvres. Stăpînii mei sînt la țară, la noi se renovează totul și, așteptînd să se termine reparațiile, caut o cameră în care aș putea locui o vreme. Am bani, doamnă, vă plătesc înainte.

Zicînd aceasta, la Déroute îi și strecură două monede lucitoare de șase livre bătrînei, care le primi îndată.

— Se potrivește foarte bine, răspunse bătrîna, care nu se îndoia nici o clipă de adevărul celor improvizate la repezeală de la Déroute ; tocmai aveam o odaie foarte drăguță de închiriat, în care vă veți simți foarte bine.

Odaia foarte drăguță era o vizuină amărîtă chiar sub acoperiș, plină de șoarecii a căror forfotă se auzea prin șarpanta crăpată, care abia de se mai ținea ; vara te coceai, iarna înghețai ; tot mobilierul : un pat ca vai de lume, un scaun șchiop, un cufăr căscat, ce ținea loc de dulap, și

o masă șubredă al cărei sertar dispăruse. În schimb, de la fereastră se vedeau terasele, curțile și promenadele mănăstirii. La Déroute își dădu cuvîntul de onoare că nu mai văzuse în viața lui un ungher retras atît de fermecător și atît de bine înzestrat cu tot ceea ce face viața comodă ; ba chiar își exprimă mirarea că i s-a cedat o asemenea locuință numai pentru cele două monede date înainte, declarînd că nu-i va mai lipsi nimic pentru a fi mulțumit, dacă buna doamnă voia să se ocupe și de curățenia încăperii. A treia monedă de șase livre susținu noua cerere, iar bătrînica nu întîrzie să primească. La Déroute se grăbi să se instaleze îndată în jalnica locuință, dovedindu-și satisfacția însufletită ; bătrîna se retrase, iar bunul nostru sergent zăvorî cu grijă ușa și alergă la postul de observație. De la distanța la care se afla, arborii luau dimensiunile unor arbuști, însă la Déroute ar fi putut să le numere și frunzele ! Rămase la fereastră pînă la căderea nopții, revenind a doua zi în zori ; n-o părăsea decît pentru a înghiți ceea ce-i gătea bătrîna, asigurînd-o că e cea mai gustoasă mîncare din lume, și aruncînd cîte o privire furișă spre aleile mănăstirii. Manevra dură trei zile, în care timp la Déroute zărise treizeci-patruzeci de călugărițe, vreo douăzeci de novice, și tot cam atîtea pensionare, dar nici una nu semăna cu doamna d'Albergotti. La Déroute era furios. În sfîrșit, a patra zi dimineață, observă o novice a cărei înfățișare îl făcu să tresară de la primul pas pe care-l făcuse pe terasă. Sergentul se aplecă adînc peste prichiciul ferestruicii, întinse gîtul, își holbă ochii și, în sfîrșit, bătu din palme. Novicea se întoarse și el o recunoscu îndată. Că o văzuse însemna ceva, dar nu totul. Știa unde suspină victima ; mai trebuia să o și scoată de-acolo. Pentru asta la Déroute își puse imaginația la lucru. Izolarea cămărutei în care locuia ca un pustnic și dorința fierbinte de a-l sluji pe Belle-Rose îl ajutară să ajungă la țintă Începu prin a-l expedia pe Grippard, devenit aghiotantul său, la Bouletord, pentru a-l păcăli că ar dori să facă și el parte din ostașii care-i iau cu hapca pe oameni, în numele regelui, ca să afle secretele noului locotenent, apoi să-l prevină în cazul cînd s-ar complota răpirea doamnei d'Albergotti pentru a fi dusă în altă mănăstire. Cît despre el, se hotărî să pătrundă în lăcașul benedictinelor în haine de

grădinar. Era gata cu planurile, cînd sosiră Belle-Rose, Cornelius și Claudine. La Déroute avusese grijă, la plecare, să-i lase lui Cornelius o adresă sigură, unde puteau să se întîlnească ; era hanul *A l'insigne du Roi David,* de pe strada Bourgeois-Saint-Michel. Vedeai pe firmă un fel de turc cîntînd la harpă și dansînd în fața unui baldachin ornat în galben de mîna pictorului. La Déroute se ducea acolo în fiecare seară în diferite costumații, zăbovea un ceasdouă, observînd bine cine vine de obicei, jucînd cărți sau zaruri. În seara cînd Cornelius intră în hanul *La regele David,* cu greu îl recunoscu pe sergent, care se împopoțonase cu o perucă neagră, o barbă magnifică, cu o haină dintr-o țesătură țepoasă și deschisă chiar sub talie, pe lîngă grozava-i cingătoare de care atîrna o spadă lungă. Belle-Rose aștepta în stradă cu nasul ascuns în manta și pălăria trasă pe ochi.

— Știu unde se află, îi spuse la Déroute îndată ce-l văzu și-i povesti dintr-o răsuflare tot ce se mai întreprinsese. Belle-Rose îi sări de gît și-l îmbrățișă.

— Iată-ne iarăși toți trei ! Nu există zăbrele, ziduri, lăcate și zăvoare care ne-ar putea opri ; doar dacă nu mi-aș lăsa capul pe-acolo.

— Unul lăsat, trei retezate, replică liniștit la Déroute.

Pentru început trebuiau să se ocupe de găsirea unei locuințe unde să nu riște vizite inoportune. Belle-Rose își aminti de domnul Mériset.

— Am tras prea des acolo, ca să se gîndească să mă caute chiar la el.

Porniră cu toții spre strada Pot-de-Fer-Saint-Sulpice. Văzîndu-l pe Belle-Rose, domnul Mériset rămase de-a dreptul uluit ; nu-i venea să-și creadă ochilor.

— Și Bastilia ? murmură aproape fără glas.

— Ei bine, și ce-i cu Bastilia ?

— N-ați fost dus acolo ?

— Și am ieșit.

— Sigur... ?

— După cum vezi, răspunse Belle-Rose rîzînd.

— Da, da, dumneavoastră sînteți, dumneavoastră... Iertați-mi zăpăceala. Dar se găsesc și persoane foarte pricepute să-și schimbe înfățișarea.

— Ai dreptate.

— Sînt încîntat să-l revăd pe iubitul meu domn Belle-Rose ! Veţi locui, deci, la mine ?

— Da, dragul meu domn Mériset. Unde aş găsi o gazdă mai bună ?... Dar te rog să înţelegi că din anumite motive ţin să nu fiu recunoscut ; nu vei pomeni de numele meu.

— Înţeleg, înţeleg... zise domnul Mériset ; tot treburi de-ale Statului.

— Cum doreşti s-o iei ; dar ne-am înţeles, nu-i aşa ?

— Casa mea vă stă oricînd la dispoziţie.

La Déroute nu renunţase încă la locuinţa unde îşi plasase observatorul. Putea fi un mijloc de a stabili legături cu interiorul mănăstirii, de îndată ce-ar fi reuşit s-o anunţe pe Suzanne că prietenii ei încearcă s-o elibereze. Nerăbdarea lui Belle-Rose nu se împăca cu aşteptarea ; chiar de a doua zi luă hotărîrea să cerceteze terenul, cum spunea la Déroute. Planul de luptă era invenţia Claudinei. Se îmbrăcă într-un costum irlandez şi, urcîndu-se într-un cupeu alături de Cornelius, se îndreptă către mănăstirea benedictinelor de pe strada Cherche-Midi. Cornelius, care era din Connaught, vorbea englezeşte ca un originar din Middlesex. Claudine, din sentimentele ei de iubire, învăţase repede limba logodnicului, vorbind-o chiar cu uşurinţă. Ajunşi la poarta mănăstirii, sunară şi fură primiţi de sora care ţinea legătura cu exteriorul.

— V-aş rămîne îndatorat, i se adresă Cornelius, cu un mult prea pronunţat accent englez pentru a nu fi afectat, să o rugaţi pe maica-stareţă să se ostenească şi pentru noi, coborînd la vorbitor.

— E vorba de ceva urgent ? întrebă sora portăreasă, prefirîndu-şi mătăniile.

— Comunicaţi-i că este vorba de o tînără doamnă străină, pe care fratele său, un gentilom irlandez, intenţionează să o lase în grija călugăriţelor benedictine, pentru ca dacă se va simţi bine aici, să se călugărească.

La aceste vorbe portăreasa se înclină şi, invitîndu-i pe cei doi străini să se aşeze, dispăru printr-o uşiţă ce dădea într-o galerie.

— Să fim bine înțeleși, îi șopti Claudine lui Cornelius, cînd rămaseră singuri — ești fratele meu, te numești Sir Ralph Hasting, ești baronet, iar eu sînt domnișoara Harriett Hasting, sora dumitale ; cucernicia, mai tare decît orice, mă îndeamnă să vreau să port vălul de călugăriță. Dumnezeu să ne ierte ipocrizia ! Dacă lumea n-ar fi atît de rea, ce oare ne-ar fi adus aici ? !

Foarte repede, portăreasa se întoarse și-i conduse în vorbitor. Cornelius și Claudine fură anunțați că starețа se și află după grilajul acoperit de perdea, iar sora portăreasă ieși.

— Am fost înștiințată de scopul vizitei dumneavoastră în acest sfînt lăcaș, spuse maica Evangélique ; niciodată nu ne dăm în lături să deschidem brațele spre inimile care vin să se hărăzească Domnului.

— Vă mulțumesc, maică-stareță, răspunse Claudine cu glas dulce și un accent de parcă ieșea din gura unei englezoaice.

— Aici veți fi ferită de ispitele lumești și ale diavolului. Pacea domnește în lăcașul nostru ; cînd ai gustat din această pace, regreți că n-ai cunoscut-o mai devreme.

— Sora mea are această vocație fierbinte, reluă Cornelius, nu vă ascund, doamnă, că familia mea și eu însumi ne-am opus multă vreme.

— Înseamnă să mergi împotriva dorințelor Domnului, fiule.

— Mai tîrziu am înțeles acest lucru, și astăzi nu mă mai opun dorinței surorii mele. Am evaluat moștenirea ce-i revine domnișoarei Harriett din partea mamei și aceasta va fi dota ei dacă devine logodnica celui care nu înșală niciodată ; ceea ce ar însemna cam șapte-opt mii de lire sterline.

— Opt mii de lire sterline ? ezită maica Evangélique.

— O, scuzați, maică-stareță, e o monedă din țara noastră, care valorează aproape douăzeci de livre în Franța : este ludovicul nostru.

— Foarte bine ! Veți scuza, fiule, neștiința unei făpturi care cunoaște doar căile Domnului.

— Opt mii de lire, continuă pe un ton indiferent Cornelius, ar însemna, ca sumă rotundă, două sute de mii de franci.

— Noi nu ne uităm niciodată la dotă ; sufletul este singura bogăţie pe care ne-o trimite maica noastră a tuturor : însă aceşti bani ne vor ajuta să facem binele în folosul ordinului nostru călugăresc şi gloria religiei.

Convorbirea mai continuă aşa cîteva minute, apoi Cornelius scoase din buzunar o pungă ce conţinea vreo cincizeci de ludovici, rugînd-o pe stareţă s-o primească în numele domnişoarei Harriett, pentru milostenii.

— Iar cheltuielile de întreţinere le vom achita, aşa cum aţi înţeles, maică-stareţă, pînă în ziua cînd sora mea se va călugări, dacă stăruie în hotărîrea luată.

Claudine nu se bucura prea mult că intră la mănăstire ; se uita însă peste tot, doar-doar o va vedea pe Suzanne ; dar în ziua aceea a trebuit să se mulţumească numai cu satisfacţia că doarme sub acelaşi acoperiş cu prietena ei. Suzanne nu apăru în refectoriu ; dar a doua zi, la rugăciunea de dimineaţă, de la care Claudine nu lipsi, o recunoscu printre novice. Doamna d'Albergotti era mai galbenă ca lumînările aprinse pe altar ; ochii ei mari, numai tristeţe ; buzele-i nu mai surîdeau. Îngenunchie împreună cu celelalte recluse pe marmura rece, plecîndu-şi fruntea pe mîinile împreunate. Claudine plîngea pe cartea de rugăciuni. Abia rezista pornirii de-a se ridica şi, alergînd la Suzanne, s-o îmbrăţişeze. Dar ar fi însemnat să piardă totul, şi rămase pe loc, bătînd pe ascuns din micuţele-i picioare. Înfăţişarea capelei în care orga vuia, priveliştea veşmintelor severe, ce parcă înveleau trupurile într-un giulgiu strîns, expresia feţelor ca ieşite din morminte, tot acel sumbru sistem al rigorii catolice împinsă pînă la inuman îngheţa inima bietei fete, bună, expansivă şi vioaie din fire. Ochii ei, obosiţi de austeritatea spectacolului, se îndreptară spre marile vitralii ale capelei, căutînd puţină lumină, măcar o rază aurită, venind din cer apoi coborîră din nou şi se opriră asupra Suzannei, fără s-o mai părăsească. În sfîrşit, slujba religioasă luă sfîrşit, ultimele

cîntări se stingeau încet-încet sub bolţile sonore ; Claudine îşi părăsi scaunul şi îngenunchie cu cartea de rugăciuni în mînă, chiar în drumul călugăriţelor ce ieşeau, urmate de novice. Suzanne era printre ultimele ; trecînd prin faţa Claudinei cu fruntea plecată şi mîinile încrucişate pe inimă, aceasta atinse uşurel cu vîrful degetelor lunga rasă a doamnei d'Albergotti. Suzanne se întoarse şi, întîlnind privirea strălucitoare a Claudinei, care sta nemişcată şi cu degetul pe buze, doamna d'Albergotti avu în primul moment impresia că i se năluceşte şi se înfioră ca apa unui lac la o adiere de vînt. Cortegiul o împingea înainte, continuîndu-şi mersul egal ; dar în dimineaţa aceea recluza nu ieşi din capelă fără a nu mulţumi proniei cereşti. Bineînţeles, Suzanne nu mai rămase ziua închisă în chilia ei. Către prînz, la ora plimbării, coborî în grădină, trecînd pe aleile cele mai apropiate de poarta de intrare. După un sfert de ceas se întîlnea cu Claudine, care mergea lîngă o călugăriţă, şi schimbară o privire în trecere. Această privire umplu cu lacrimi de bucurie ochii Suzannei, care se vedea, în sfîrşit, ca şi salvată. Se plimbară mult timp aşa, savurînd revederea lor dar fără să-şi poată vorbi. De cîteva ori mîinile li se atinseră, ba chiar izbutiră să se prindă una de alta timp de o clipă. Asta a fost totul, pentru acea zi. Era puţin deocamdată, dar acest puţin ajungea cît să-i dea speranţă Suzannei. Curajul îi rămăsese neatins, dar speranţa se spulberase ; iar acum, iată, îi revenea, şi Suzanne înălţă fruntea.

A doua zi, Claudine, căreia condiţia de pensionară şi mai ales dota promisă îi asigurau unele privilegii, se duse în grădină. Călugăriţa ce primise misiunea educării ei monahale urma să aibă în ziua aceea o consfătuire cu stareţa, şi Claudine fu lăsată singură. Cum o zări, Suzanne porni spre fundul grădinii, alegînd aleile cele mai umbroase, pe unde carpenii se învălmăşeau. După cîteva minute se şi afla într-un colţişor izolat, unde se opri. În urma ei, paşi uşori făceau să scîrţîie nisipul, apropiindu-se ; Claudine înclină iute capul, iar Suzanne alergă spre ea cu braţele întinse : cele două prietene se îmbrăţişau acum cu lacrimi în ochi şi mii de duioşii pe buze.

XXXIX

NEPOTUL GRĂDINARULUI

După primele efuziuni pornite din comuna afecțiune sporită și de despărțire, Suzanne cuprinse mîinile Claudinei.

— Spune, Claudine, nu-mi ascunde nimic ; Belle-Rose... ?

— Aș fi atît de veselă dacă n-ar fi aici ? ! exclamă tînăra fată.

— Aici ! repetă Suzanne, pălind de fericire.

— Am venit cu toții : fratele meu, Cornelius, la Déroute și chiar bietul Grippard e cu noi ; e o întreagă conspirație.

— Povestește-mi repede tot. Ce-a spus Jacques, aflînd de captivitatea mea ? Cum a părăsit Anglia ? Care din voi a descoperit unde mă aflu ? Ce gîndiți să faceți ? Domnul de Louvois nu știe nimic de sosirea voastră ? Spune repede!

— Sărmană surioară, nu-mi dai răgazul ! Mă copleșești cu întrebări.

— Fiindcă tu nu-mi spui nimic.

— Ei bine, am să răspund la toate, dar în altă parte.

— Banca asta nu ți se pare destul de bine aleasă ? Carpenii ne ascund privirilor.

— Cum ne ascund pe noi, pot ascunde și pe alții.

Suzanne tresări, aruncînd o privire furișă în jurul lor.

— Ce vrei să spui ? reluă.

— Spun că ar trebui să te ferești de orice în mănăstirea asta ; copacii sînt scorburoși, iar zidurile au ochi și urechi. Nu mă uit la soc sau caprifoi fără să nu-mi amintesc legenda regelui Midas cu trestiile vorbitoare ; să mergem altundeva.

Claudine o conduse pe Suzanne pînă în fundul parcului și se opriră sub un umbrar de unde putea să fugă ușor la nevoie ; jur-împrejur era un strat întins de iarbă și se vedea în toate direcțiile.

— Acum dușmanul poate să poftească ! zise Claudine, așezîndu-se ; la cea mai mică alarmă, tu o iei pe acolo, prin spatele ulmilor bătrîni, iar eu pe aici, pe lîngă zid.

Suzanne o puse pe Claudine să-i repete de zeci de ori amănuntele aventurii, dar Claudine o întrerupse :

— Așa pierdem clipe foarte prețioase ; Belle-Rose îți va povesti totul și-ți va face mai multă plăcere să asculți de la el lucrurile astea. Dar mai întîi trebuie să te eliberăm.

— E destul de greu ! Am atîția dușmani care mă urăsc!

— Dar ai și atîția prieteni care te iubesc !

— Am patru.

— Cunoști multă lume care poate avea atîția ?

— Iartă-mă Claudine ; să fiu alături de voi în libertate, ar însemna fericirea, dar am suferit atît de mult încît nu mai cred în ea...

— Îi las fratelui meu Jacques grija de a te face cît de cît să crezi, e o grijă de care se va achita cu plăcere. Să nu mai vorbim de asta : în ce parte a mănăstirii se află chilia ta ?

— În aripa dreaptă ; de aici poți vedea chilia. Acolo, chiar la capătul clădirii.

— Cea din colț ?

— Da.

— E cam la vreo douăzeci de picioare de la pămînt, nu?

— Cred că da ; numai că în curte sînt cîini.

— Castor și Polux ?

— Ah ! Îi știi ?

— Știu tot.

— Știi că noaptea sînt dezlegați ?

— Desigur. Dar mai știi ceva din mitologie, Suzanne ?

— Puțin.

— Ei bine, îi vom trata pe Castor și Polux așa cum a fost tratat cerberul. Prietenul nostru la Déroute va avea grijă să aibă la el o ciozvîrtă strășnică de miel. Prăjitura cu miere nu mai e la modă acum.

— Tot de rîs îți arde, Claudine.

— Crezi că ar fi mai bine să plîng ?

— Dar, în afară de cîini, mai sînt grădinarii...

— Vor fi adormiți...

— ...Și-apoi, zidurile !

— Vom trece de ele !

— ...Și e mai ales domnul de Louvois.

— Nici n-o să ne sinchisim de el !

— ...Și domnul de Charny.

— Oh ! Domnul acela mai bine ar face nici să nu apară în fața prietenului nostru Jacques.

— Ascultă, Claudine, reluă Suzanne, care se înfiorase pronunțînd numele ministrului și al favoritului acestuia, dacă o asemenea tentativă ar atrage asupra lui Jacques cel mai mic rău, mai bine mă călugăresc și mor între zidurile astea !

— Iar dacă tu ar mai fi să stai la mănăstire măcar cincisprezece zile, Jacques va prefera să se ducă îndată la Bastilia și să nu mai iasă de acolo niciodată !

— Sărmanul meu prieten !

— Ei bine, pentru acest sărman prieten putem să ne expunem puțin, nu crezi ?

— Tu știi că nu pentru mine mă tem.

— Pe legea mea, eu n-am temeri ; sînt patru vomici în stare să taie în bucăți toată șleahta de călăreți ce tulbură viața oamenilor de treabă în Parisul ăsta ! zise Claudine cu hotărîre, deși în fundul inimii nu era prea sigură de ce se va întîmpla.

Prietenele se îmbrățișară ca să prindă curaj.

— Stai, continuă Claudine, să ne înțelegem bine ! Cornelius vine zilnic la vorbitor.

— E cam mult...

— Dar aduce tot felul de delicatesuri pentru surori și podoabe pentru mănăstire.

— Deci, l-ar regreta dacă n-ar veni zilnic.

— Chiar așa. Venind, îmi vorbește despre planurile pe care le face Belle-Rose, la Déroute și cu el ; în timp ce ei acționează în afară, noi acționăm înăuntru ; am sustras cheile de la sora Assomtion, venerabila noastră portăreasă, mă împrietenesc cu Castor și Polux, vom pune în fiecare zi cîteva monede de aur în mîna grădinarilor și, în ziua fixată pentru evadare, sîntem gata.

— Oh, Dumnezeule, iat-o pe maica Scholastique ! exclamă Suzanne.

— Aoleu, limba aia ascuțită ! Repede, care-ncotro ! șușoti Claudine cu ochii la călugărița care înainta bolborosind din cartea de rugăciuni.

Una o luă spre pîlcul de ulmi, cealaltă spre zidul grădinii, zburînd nu alta.

În vreme ce prietenele își urzeau planul în mănăstire, la Déroute nu-și pierdea timpul dincolo de zidurile ei ; dar oricît și-ar fi pus ingeniozitatea la bătaie, lucrurile nu mergeau chiar atît de repede pe cît ar fi vrut Belle-Rose. Urmărea însă îndeaproape și posibilitatea intrării lui Grippard în onorabila jandarmerie, și propria sa pătrundere în grădinile mănăstirii. Și chiar în ziua convorbirii dintre Suzanne și Claudine, bună parte din ce-și propusese fusese realizat : Grippard veni să se întîlnească cu el la hanul cu firma *La regele David,* purtînd uniforma mult-rîvnită.

— Bravo ! exclamă la Déroute. Ai reușit pînă la urmă.

— Trebuia, doar mă jurasem s-o fac.

— După cîte văd ești încăpățînat, nu glumă !

— Ca un breton, deși-s născut în Picardia. Ușor n-a prea fost...

— Cred și eu !

— După cele întîmplate la Villejuif, Bouletord devenise foarte bănuitor. Ce zici tu că-i alb, el zice că-i negru! Mi-a dat de lucru straşnic pînă să-l conving să mă primească.

— Atîta osteneală pentru cea mai urîtă uniformă ! Cine-ar fi crezut una ca asta !

— M-a costat ceva, chiar și vreo treizeci de sticle de vin de soi din Argenteuil ; să avem cu ce uda șunca și minciunile mele !

— Ei bravo ! Pînă și tu ai învățat să minți !

— Uneori, șopti Grippard cu modestie. E un cusur destul de simpatic ce-ți folosește cîteodată mai mult decît cele mai frumoase calități.

— Adevărat, răspunse la Déroute, filozofic.

— De data asta doar așa am reușit.

— Ia povestește-mi.

— O, nu e greu. La primul nostru ospăț, mi-a vorbit puțin de ura lui împotriva lui Belle-Rose ; asta m-a pus pe gînduri. La al doilea ospăț, și-a dat cuvîntul că dacă Belle-Rose a ajuns căpitan, asta s-a datorat doar unor ticăloșii pe care le făptuise.

— Netrebnicul ! izbucni la Déroute, trosnind cu pumnul în masă.

— La al treilea ospăţ, continuă Grippard, mi s-a jurat că nu se lasă pînă ce nu-l ucide pe Belle-Rose.

— Vom vedea noi care va fi ucis primul, mormăi la Déroute, apăsînd pe garda spadei.

— La al patrulea chiolhan, continuă iarăşi Grippard, mi-a venit deodată o idee minunată : i-am mărturisit, între şase sticle goale şi două pahare pline, că şi eu îl urăsc de moarte pe Belle-Rose, iar Bouletord m-a îmbrăţişat ! Am născocit o poveste în care căpitanul meu apărea negru ca smoala. De încîntare, mi-a sărit de gît ! „Locotenente, i-am spus, înrolaţi-mă în corpul vostru de jandarmerie şi îl omorîm noi împreună !“ Bouletord, înduioşat chiar, mi-a strîns mîna cu efuziune şi s-a jurat pe sufletul lui că sînt un om cum nici nu-şi închipuise. Am semnat o nenorocită de hîrtie pe care a scos-o îndată din buzunar, şi iată-mă de trei ore executant al mîniilor celor sus-puşi.

— Ehei ! Nu-i chiar atît de rău ! zise la Déroute.

— Stai cu trompeta în mînă şi cine te întreabă dacă eşti trompetist ? încheie Grippard, privindu-se în oglinda afumată a tavernei.

— E primul succes, zise la Déroute ; iată-te cu secretele înamicului la-ndemînă, iar dacă tu ai pătruns în rîndurile duşmanului, sîntem siguri de reuşită.

— Da' făgăduieşte-mi că o să vă grăbiţi.

— Ce vrei să spui ?

— Acum se ştie că Belle-Rose a părăsit Anglia ; ba chiar există temerea că ar fi la Paris. Domnul de Charny îşi ţine oamenii în alarmă, iar Bouletord are sarcina să fie cu ochii-n patru prin împrejurimile mănăstirii.

— Foarte bine ! Începem lupta ! exclamă la Déroute. Ne vom grăbi ceva mai mult, asta-i tot. Întoarce-te lîngă Bouletord ; eu voi discuta cu căpitanul meu şi cu Cornelius.

Tot mergînd, la Déroute combina în minte tot felul de planuri, ca să pătrundă cît mai repede în binecunoscutele grădini din care nu cunoştea deocamdată decît copacii ; era furios văzînd că Grippard, caporalul, reuşise, în timp ce el, sergentul, nu făcuse mare lucru ; dar în afară de ocările pe care şi le adresa, nu născocea mare lucru. În această stare de spirit, ajunse pe strada Pot-de-Fer-Saint-Sulpice, la domnul Mériset.

— Ei, prietene, ce ți s-a întîmplat ? ! strigă Cornelius, văzîndu-l pe sergent atît de adîncit în gînduri.

— Asta-i : dacă nu luăm imediat cu asalt fortăreața cu pricina, asediul e compromis.

Și la Déroute îi povesti tot ce aflase Grippard.

— Ei bine, răspunse Cornelius, vom avea plăcerea de a revedea pentru ultima oară figura onorabilului Boule-tord, și poate vom avea onoarea să ne-ntîlnim și cu domnul de Charny. Mi-ai spus ce-ai aflat, acum citește.

La Déroute luă hîrtia pe care i-o întinse Cornelius ; era următoarea scrisoare de la Claudine :

„L-am iscodit pe grădinar ; mi-a spus că așteaptă un nepot care se numește Ambroise Patu, dar pe care nu l-a văzut niciodată ; nepotul e tocmai din Beaugency. E un țărănuș blond și naiv. Vine diseară cu poștalionul și va trage la hanul *La Calul negru,* pe strada Four-Saint-Germain, trebuind să se prezinte mîine dimineață la mănăstirea benedictinelor. Mi se pare că din povestea asta s-ar putea obține ceva. Suzanne se teme că ne zorim, dar eu tocmai asta vreau ; altfel, o vor călugări".

Citind biletul, la Déroute sări-n sus de bucurie. Era un om, după cum se știe, gata să urmeze îndată drumul bun descoperit, fără să se clintească din hotărîrea luată.

— Pot zice că am și ajuns în grădini ! izbucni el.

— Nu ; eu mă duc, replică Belle-Rose.

— Dumneavoastră ?

— Da, prietene, îl întrerupse Cornelius, este ideea căpitanului, susține că locul său e acolo.

— Fără îndoială, odată ce Suzanne se află acolo, întări Belle-Rose.

— Cum, dumneavoastră să îmbrăcați haine de grădinar ? zise nemulțumit la Déroute.

— Chiar așa.

— Dar ne lovim de un mic inconvenient ; la prima privire pe care v-ar arunca-o orice călugăriță, ar descoperi gentilomul !

— Prietene, prietene ! Am mînuit bine cosorul !

— Dar acum purtați o spadă de gentilom ! Ascultați-mă pe mine, căpitane, lăsați-mă să am și eu un cuvînt de spus. Nu știu ce ne rezervă viitorul, dar odată ajunși în

carcera aceea de piatră numită mănăstire, scăparea nu e prea sigură. Dacă ați fi descoperit, ce-ați mai putea face?

— Mă vor omorî înainte de a mă prinde.

— O fi bine pentru dumneavoastră, dar dacă pieriți, ce se va întîmpla cu doamna d'Albergotti ?

Belle-Rose oftă.

— Vreți să vă spun eu ? continuă la Déroute, o să moară și ea ! Pot zice că ar fi chiar o faptă rea : nu aveți dreptul să expuneți la asemenea primejdii o persoană care vă iubește și pe care o iubiți. Ceea ce vreți să întreprindeți, voi face eu mai bine ca dumneavoastră, fiindcă vorbesc și mă port ca un lucrător oarecare ori ca un țăran. Dacă voi pieri în istoria asta, numai atunci ar fi momentul să-mi luați locul ; cel puțin, din cauza morții mele nu s-ar prăpădi nimeni.

Belle-Rose strînse emoționat mîna camaradului său de arme.

— Fă cum gîndești.

N-a trebuit să-i spună de două ori, că la Déroute și porni spre hanul *La Calul negru,* după ce-și puse peste haină un halat de pînză, ce te făcea să-l iei drept un meseriaș. Pe înserate, zări cum vine un țărănuș voinic cu nasul în vînt, care ținea subsuoară un cufăraș, și-n vîrf de băț o bocceluță în pătrățele alb cu negru. Voinicul mergea uitîndu-se la firme, cu pălăria dată pe ceafă, cu gura căscată, tîrîndu-și încălțările de-a lungul șanțului, minunîndu-se de tot ce vedea. Mînecile îi veneau pînă la cot, iar părul lins pe creștet îi cădea peste urechi ca ciucurii de cînepă.

— Hei, Ambroise Patu ! strigă la Déroute, alergîndu-i în întîmpinare.

Voinicul sări șanțul, uimit la culme. Cufărașul i se rostogoli în noroi, iar el rămase cu lungile-i picioare înfipte în mijlocul drumului și cu ochii holbați.

— Ia te uită, mă cunoaște ți !

— Ei, bravo, dacă nu te-aș cunoaște, te-aș fi strigat pe nume ?

— Așa-i, răspunse Ambroise Patu, negăsind nimic de replicat la explicația logică a lui la Déroute, adăugă totuși : — Ciudat... dumneavoastră știți cum mă cheamă și eu nu vă știu numele...

— O să-ţi spun cum stau lucrurile ; dar întîi vreau să mă asigur că eşti chiar cel cu care am eu treabă.

— Asta-i bună ! Dacă-l căutaţi pe Ambroise Patu, apăi ăla eu sînt.

— De ! În ţara asta lucrurile nu merg totdeauna cum ar trebui. Găseşti destui gata să te păcălească.

— Nu-s eu dintre aceia.

— Aşa cred şi eu şi, uite, după faţă aş putea chiar jura că... Dar, în sfîrşit, trebuie să bag bine de seamă... Aşa... spui că dumneata eşti Ambroise Patu...

— Ambroise Patu, de cînd m-am născut ; sînt dintr-un sat nu departe de Beaugency.

— Asta-i ce vreau să ştiu... Şi o să intri grădinar la mănăstirea călugăriţelor benedictine de pe strada Cherche-Midi ?

— Chiar aşa-i. Unchiu-meu, Jérome Patu, m-a chemat pe lîngă el.

— Cum nu se poate mai bine ! Şi acum cauţi hanul *La Calul negru,* iar mîine dimineaţă, în zori, trebuie să te duci la mănăstire cu scrisoarea pe care ţi-a dat-o buna dumitale mamă.

— Uitaţi-vă, spuse Ambroise, zăpăcit de tot, scoţînd scrisoarea din buzunar.

— Foarte bine, continuă la Déroute, înfundîndu-şi mîinile în buzunarele pantalonilor, ca nu cumva să-l ducă ispita să şterpelească imediat scrisoarea ; văd că nici gînd să mă fi înşelat ! Hai, vino cu mine, prietene Patu ; hanul e aproape ; avem de vorbit.

Ambroise urmă fără să stea pe gînduri un om care se arăta atît de prudent şi intrară împreună la han. Uimit de atotştiinţa călăuzei sale, naivul tînăr s-ar fi îndoit mai curînd de sfîntul patron al numelui său decît de bărbatul ce-l însoţea. La Déroute ceru o odaie de-nchiriat, comandă să i se pună două tacîmuri la masă, porunci femeii care servea să-i destupe cel mai bun vin, iar cînd bucatele fură aduse, zăvorî uşa pe dinăuntru.

— Aşază-te acolo, îi spuse nevinovatului băiat, care privise la toate pregătirile astea fără să scoată o vorbuliţă; ăsta-i vinişor de Suresnes, n-ai să zici că nu-i straşnic ! şi iepurele ăsta în sos de vin — masă regească, zău aşa !

Ambroise se așează, întinzîndu-și picioarele-i lungi și dădu de dușcă primul pahar de vin.

— Chiar că-i strașnic, camarade, exclamă el plescăind din limbă. Și-acum, dumneata care mă cunoști așa de bine, zi-mi cîte ceva și despre dumneata.

— Că bine zici, răspunse la Déroute. Și eu tot un Patu sînt !

— Ei, cum așa ?

— Da, da, chiar așa ! Da' sînt un Patu mai de departe, născut la Soissons, doar văr cu Jérome Patu, unchi-tu.

— Tot o familie, ori că-i din Beaugency ori că-i din Soissons !

— Sigur că da, numele contează, nu locul unde te-ai născut. Da, sînt și eu un Patu, Antoine Patu, zis Patu Bălăiorul.

— Ce poreclă cu haz !

— Da, are destul haz ; mi se trage de la culoarea părului.

— Atunci și mie mi-ar putea zice lumea Bălăiorul, spune Ambroise rîzînd.

— Am fi doi Bălăiori în familie ! răspunse la Déroute, umplînd iarăși paharul lui Ambroise Patu. Cînd văru-meu Jérome a aflat de venirea dumitale aici, mi-a spus : Antoine dragă, bine-ar fi să-mi întîmpini nepoțelul, iar după ce l-ai ospătat cum se cade, să-i spui să facă repede cale-ntoarsă la țară.

— Cum ! Să mă întorc ? ! exclamă Ambroise, scăpînd din mînă furculița.

— Doar dacă n-ar vrea cumva să se călugărească, a mai zis unchi-tu.

— M-a chemat aici ca să mă facă călugăr ! zise Ambroise, prinzînd bucățica de iepure cu furculița.

— Fiindcă atunci cînd te-a chemat, Jérome nu știa toată povestea. Regele a dat un edict...

— Și ce-am eu cu edictul ? !

— Bea și paharul ăsta de vin alb și-o să înțelegi mai bine.

Ambroise luă paharul și ciuli urechea.

— Uite despre ce e vorba, continuă la Déroute : în edictul regelui se zice că toți cei care lucrează într-o mănăstire trebuie să poarte neapărat rasă călugărească ; acolo-s călugărițe, vrea să fie și călugări.

— Asta-i lucru de spaimă !

— Chiar așa cum zici, dar regele-i rege !

— Vai de mine ! Ce-o să spună Catherine, care mă așteaptă în sat ?

— Tocmai la asta se gîndea Jérome, cînd m-a chemat de dimineață : ce soartă o așteaptă pe biata Catherine ? Lucrurile s-ar putea aranja totuși : dumneata te călugărești, dragul meu Ambroise, iar Catherine o să se mărite cu altul.

— Ba deloc ! Ba deloc ! izbucni Patu. I-am făgăduit Catherinei că o iau de nevastă și-am s-o iau.

— Nu mă-ndoiesc ! O fată atît de drăguță !

— Ați văzut-o ?

— Ei, asta-i bună ! replică la Déroute pe un ton cum nu se poate mai firesc. Adevărul e că s-a dus vestea pînă aici, la Paris.

— Da mi-e necaz să pierd slujba ; ar fi fost o slujbă foarte bună.

— Brrr ! Să slujești închis între ziduri !

— Așa-i... Dar și o sută douăzeci de livre cîștig, și pe deasupra hrana și locuința... Îți cîștigi banii de-nsurătoare în trei-patru ani.

— E-adevărat ; dar unchiul Jérome zice că o să-i cîștige el pentru dumneata.

— De fapt, eu îi sînt moștenitorul. Și-atunci, unchiul Jérome trebuie, la anii lui, să se călugărească... ?

— Trebuie. Chiar mîine îmbracă rasa, și-și pune sandalele de călugăr în picioare. Da dacă și pe tine te îndeamnă inima...

— Inima nu m-a îndemnat niciodată să mă călugăresc ; nu aștept decît ceasul de-nsurătoare cu Catherine. Acum sînt necăjit că nu mi-a mai rămas decît o brumă de bani care nu-mi ajung nici ca să mă întorc în sat...

— O, nu te gîndi la asta ! unchiul Jérome a avut grijă de toate.

— Cum așa ?

— Du-te, mi-a zis el, și dacă Ambroise nu vrea să intre pentru totdeauna la mănăstire...

Ambroise scutură din cap.

— ...să-i dai, continuă la Déroute, ăste douăzeci de monede a cîte șase livre și încă ăști patru ludovici de aur.

Vorbind, la Déroute și puse pe masă monedele de argint și de aur. Ochii lui Ambroise scînteiară văzîndu-le.

— Toate-s pentru mine ? ! exclamă el, cu mîna pe bani.

— Toate, și încă doi ludovici pentru Catherine.

Ambroise strînse banii, deschise cufărașul și-și ascunse comoara la fund de tot.

— Dragă Bălăiorule, plec chiar mîine cu poștalionul !

— Ai face foarte bine ; mănăstirea o să piardă un bun grădinar, dar asta, din vina regelui... Ne-am înțeles ? continuă la Déroute, în timp ce Ambroise își acoperea livrele și ludovicii cu rufăria din cufăraș.

— Mă mai întrebi ? !

— Atunci dă-mi scrisoarea maichii Patu.

— Scrisoarea mamei ?

— Da.

— La ce să mai folosească scrisoarea ei ?

— Îmi folosește mie, să i-o arăt lui Jérome ; așa, c să fie pe deplin încredințat că i-am făcut pe voie.

— Da, ai dreptate, zise Ambroise și-i întinse lui la Déroute scrisoarea.

Edictul regelui, Catherine, ludovicii de aur, mănăstirea și mîncarea de iepure cu sos de vin alb se amestecară de toată frumusețea în visele din noaptea aceea ale lui Ambroise. În zori, la Déroute îl deșteptă, să nu piardă cumva poștalionul ; se îmbrățișară ca doi vechi prieteni ; unul se îndreptă spre strada Cherche-Midi, în timp ce celălalt alerga vesel să plece la Beaugency. Sora portăreasă de la mănăstirea benedictinelor îl chemă pe bătrînul Jérome, îndată ce la Déroute explică de ce venise.

— Cine mă caută ? întrebă grădinarul, intrînd în vorbitor.

— Unchiule, nepotul dumitale care se face grădinar ! replică la Déroute făcînd o mutră de prostănac.

XL

O LOVITURĂ DE PUMNAL

Jérome își îmbrățișă voios nepotul, zicînd îndată că are aerul celor din familie. La Déroute, om de nădejde în asemenea împrejurări, căci privea totul cu sînge rece, nici nu clipi, iar bunul grădinar îl instală imediat în locuința lui. Din prima zi, la Déroute făcu în așa fel încît să-i cîștige pe Castor și Polux, îndopîndu-i cu tot felul de bunătăți aduse cu el. Ba chiar se lipsea și de mîncarea lui, doar-doar și-o asigura mai iute prietenia animalelor în caz de nevoie. Văzîndu-l cum îi îndoapă, Jérome se minuna de atîta dragoste pentru animalele de curte.

— Ce să fac ? răspundea la Déroute cu un aer nevinovat, e ceva mai tare decît mine ! am pentru animale o slăbiciune nemaipomenită ; acasă la mine, nu răbdam să aibă altcineva grijă de ele. Dacă văd vreun animal ceva mai flămînd, îmi iau și bucata de la gură pentru el.

Tot alintînd cîinii, care săltau prietenos în jurul lui, la Déroute își lua în primire noul teren de activitate. Mergea de la grădina de zarzavaturi la sere, de la rondurile grădinii în livadă, pentru a-și fixa în minte locurile ce-l interesau. Bătrînul Jérome îl întovărășea în drumurile lui, îmbinînd lecțiile de grădinărie cu diverse comentarii în legătură cu familia Patu din Beaugency. La Déroute găsea răspuns la orice ; făcea cu o liniște imperturbabilă biografia a treizeci de persoane pe care nu le cunoștea, ajutîndu-se, cu dibăcie, de amintirile lui Jérome, și începea să povestească tot felul de istorii, cînd bătrînul ajungea la fundul sacului. Spre seară, la Déroute cunoștea grădina mănăstirii de parcă ar fi trăit acolo toată viața. Îi dibăcise toate colțurile, cotloanele, potecuțele și locurile unde arborii puteau sluji la escaladarea zidului. Cînd se întorceau, Jérome îl prinse de cot :

— Ehei, nepoate, ia uită-te spre capătul aleii unde-s carpenii ! Uite-acolo o inimă binecuvîntată care îmi pune totdeauna în mînă un ban lucitor.

— Stai puțin, aș vrea s-o văd și eu mai de-aproape, zise la Déroute, zorind spre capătul aleii.

Unchiul venea în urma lui.

Ochiul pătrunzător al lui la Déroute o recunoscu îndată pe Claudine, și nu i-ar fi displăcut să intre în vorbă cu ea.

— Buna mea doamnă, i se adresă Jérome cu pălăria într-o mînă și cealaltă întinsă, acesta e nepotul meu, un băiat de treabă, care ar fi bucuros să fie prezentat unei persoane atît de alese și pline de virtuți. Dacă vă poate fi de folos cu ceva, apelați la el fără grijă.

— Da, oricînd, unchiule, oricînd ar fi să fie, zise la Déroute, tot făcînd plecăciuni pînă-n pămînt.

În pofida situației periculoase, Claudine își mușca buzele să n-o pufnească rîsul, văzînd figura impasibilă a sergentului, care își răsucea pălăria într-o mînă iar cu cealaltă se scărpina pe după ureche.

— Bine, băiete, foarte bine, spuse Claudine, privind cu ochi rîzători ; cred că pot conta pe tine și, te rog, primește bănuțul ăsta, să bei în sănătatea mea.

Dînd să ia moneda, și trebuind, astfel, să se apropie mai mult de Claudine, la Déroute se făcea că se codește în timp ce Jérome îl îmboldea ; dar cînd făcu ultima plecăciune șopti repede :

— Fiți gata, trebuie să ne grăbim.

Claudine îi mulțumi din ochi și se îndepărtă grăbită. Suzanne o aștepta la cotitura unei alei.

— L-am văzut pe la Déroute, exclamă Claudine voioasă.

— Și eu pe domnul de Charny, răspunse Suzanne, conducînd-o pe Claudine la umbra deasă a unor castani bătrîni.

— L-ai văzut pe domnul de Charny ? abia putu rosti Claudine, și-i pieri toată veselia.

— Dacă Belle-Rose nu mă eliberează pînă-n trei zile, sînt pierdută ! zise Suzanne.

Îngrozită, Claudine o strînse în brațe.

— Domnul de Louvois s-a săturat de rezistența mea. Trebuie sau să mă călugăresc, sau să mă mărit de azi în trei zile !

— Cine te poate sili să iei vălul ? !

— Bineînțeles că nici o putere omenească nu mă va sili să-l supăr pe Bunul-Dumnezeu cu jurăminte străine inimii mele : dar, Claudine, există recluziunea pe viață ; nu-i vorba de acest prizonierat mult mai ușor și blînd, în care poți privi cerul și respira lumina, ci zăvorîrea într-o chilie, claustrarea fără speranță. Mi se va lăsa doar o bucățică de pămînt între patru pereți ; vor conta pe oboseala sufletească, pe cumplita înrîurire a izolării, pe lașitatea ce s-ar putea naște din deznădejde și, orice-ar fi să devin, călugăriță, sau numai claustrată pe viață, pentru el sînt pierdută !

— Nu vei fi pierdută pentru el ! izbucni Claudine, care plîngea, îmbrățișînd-o pe Suzanne. Mai avem trei zile în fața noastră. Trei zile, înțelegi ? Dacă vor să te închidă aici, mă închid și eu alături de tine și cred că Cornelius al meu mai curînd ar dărîma mănăstirea, decît să mă lase să putrezesc aici !

— Da, reluă Suzanne, Jacques, fratele tău, și Cornelius, logodnicul tău, sînt două inimi nobile, dar îl au împotriva lor chiar pe ministru.

— Au de partea lor dragostea ; nu e o putere mai mică, nu crezi ?

Clopotul mănăstirii sună atunci de vecernie ; se auziră cîntările surorilor care se îndreptau spre capelă ; cele două prietene se despărțiră. O oră mai tîrziu, Cornelius care da întruna tîrcoale mănăstirii pentru a ști mai bine cine intră și cine iese de-acolo, se ciocni de un gentilom care venea pe strada Vaugirard îndreptîndu-se spre strada Cassette. Izbindu-se, le căzură pălăriile pe jos.

— Hei, omul cu pelerina ! strigă unul dintre tineri, mergeți cam orbește ! E cazul să vă opriți !

Și puse mîna pe garda spadei.

Dar spada pe jumătate trasă din teacă intră la loc, iar gentilomul îi întinse mîna lui Cornelius, izbucnind în rîs.

— Pe cuvînt, eram gata să fac o prostie ! Dar, de, mai anunți oamenii cînd vii de la Douvres la Paris !

— Prima mea vizită v-ar fi fost destinată dacă prezența mea aici n-ar fi secretă, spuse Cornelius strîngînd mîna contelui.

Domnul de Pomereux își potrivi pelerina și-și îndesă cu un pumn strașnic pălăria.

— La dracu ! nu știu dacă trebuie să mă bucur de întîlnire ; mai curînd aveam chef să risc să mă aleg cu gîtul tăiat de orice trecător, dacă trecătorul ar fi fost altul decît dumneavoastră ! replică el morocănos.

— Se vede, răspunse Cornelius, că serile nu prea vă poartă noroc ; cînd v-am cunoscut, era gata-gata să fiți masacrat ; și-acum, iată că ați dori cu orice preț să ucideți pe cineva ! Nu e lucru sănătos.

— Glumiți, dar aș vrea să vă văd în locul meu ! Trec prin cea mai îngrozitoare aventură... Vedeți ce furios sînt... O, dacă aș fi găsit pe cine să-mi vărs mînia !...

— Regret mult că n-am avut prilejul să fiu acel cineva, credeți-mă, dar dacă m-ați ucide, mi s-ar strica planurile într-un chip cam ciudat.

— Ascultați-mă puțin, continuă contele trecînd peste argumentarea lui Cornelius ; judecați și dumneavoastră : există o doamnă numită d'Albergotti...

— Mi-ați mai istorisit povestea, îl întrerupse Cornelius.

— Dumitale ? Da, într-adevăr... o povestesc peste tot, de nici nu mai știu cine știe de ea și cine nu. Ei bine, dragul meu irlandez, veți crede că doamna continuă să mă refuze cu încăpățînare ? !

— Nu mai spuneți !

— Are o inimă de piatră ! Sînt disperat, pe legea mea, nu atît pentru mine cît pentru ea ; fiindcă, știți, o femeie pe care o pierzi este o fericire cîștigată.

— Mai ales că în tot ce faceți, dragostea față de aproape e ceea ce vă inspiră.

— Hm, cred că mai curînd dragostea pentru... pentru femeia apropiată contează ; dar nu-mi prea place să se știe asta. Un gentilom care iubește fără a fi iubit... e umilitor.

— Ei, asta-i !

— Uite, chiar acum ies din vorbitor fără a-i fi ascuns nimic din pericolele ce-o pîndesc... Pe cuvîntul meu, cred că și statuia sfîntului Benedict s-ar fi înduioșat sub veșmintele-i de piatră. Dar ea a surîs și mi-a răspuns : „Să se împlinească voia Domnului !" Era cazul să plîng, dar eu sînt furios.

— Ah, da, zise Cornelius, faimoasele pericole despre care vorbeaţi în Anglia ; mănăstirea şi călugărirea !

— Hai, îngăduiţi-mi ! E o poveste pe care totuşi aş vrea să v-o spun — să cinăm amîndoi pe undeva...

Cornelius acceptă bucuros. Domnul de Pomereux, care cunoştea toate tavernele din Paris, coti pe rue du Dragon, unde ştia el un birtaş renumit pe vremea aceea, bătu cît putu de tare la uşă, intră îmbrîncind şi pe stăpîn, şi pe slujitorii lui şi se aşeză la o masă dintr-o sală.

— Birtaşule, i se adresă, cînd masa fu pusă, trimite după cel mai bun vin al dumitale şi roagă-te lui Dumnezeu să-mi placă ; în dispoziţia în care mă aflu, dacă nu e straşnic, dau foc casei şi vă omor pe toţi !

Şi zicînd aşa, domnul de Pomereux trase voinicește spada şi o puse pe masă. Stăpînul tavernei o şi luă la picior şi se întoarse după cinci minute urmat de doi servitori care cărau fiecare cîte zece sticle. Erau vinuri de toate tăriile şi din diferite podgorii alese. Stăpînul luă o sticlă, tremurînd, şi-o oferi contelui, cu un ochi la pahar, cu altul la spadă. Domnul de Pomereux făcu să zboare dopul şi bău iute primul pahar pînă la fund. Se aşternu liniştea, stăpînul şi slujitorii priveau cu coada ochiului către uşă.

— Hai, poţi să pleci, te-am iertat ; e bunişor, zise în sfîrşit contele.

Slujitorii se şi topiseră, iar cei doi comeseni se aşezară comod faţă-n faţă. Cornelius avea mai puţină poftă de mîncare cît curiozitate ; totuşi, la acea oră tîrzie, cu o mîncare bună, şi cum îi era firea înclinată să se împace repede cu orice situaţie neaşteptată, ţinu piept convivului său.

— Unde am rămas ? întrebă domnul de Pomereux, după ce tăiase dintr-un iepure fript şi două potîrnichi la cuptor.

— Era vorba de pericolele ce-o împresoară pe inumana dumneavoastră doamnă.

— Ah, da. Uite că iar mă apucă furia ! Trebuie neapărat să omor un servitor ! Îl chem pe birtaş să-mi aducă unul... Hei !

— Lăsaţi-l acum, o să-l omorîţi la plecare.

— Bine, dar să-mi aduceţi aminte.

— Ne-am înţeles.

Domnul de Pomereux aruncă o sticlă goală pe fereastră, sparse gîtul alteia plină ochi și continuă :

— Doamna d'Albergotti și-a închipuit mai întîi că nu ar aștepta-o decît vălul de călugăriță, sau cel de mireasă. Am fost silit să-i comunic tot adevărul : va fi dusă la fortul l'Éveque sau la Vincennes.

— Drace ! Dar i se face o mare onoare ! Iat-o tratată ca o criminală de stat.

— Asta vine de acolo că, prin diligența domnului de Charny, gentilul meu văr, monseniorul de Louvois a aflat de manevrele lui Belle-Rose.

— Credeți ? !

— Iar ministrul este un ministru foarte prudent care își închipuie că ești mai sigur într-o închisoare decît într-o mănăstire, într-o temniță decît într-o chilie.

— Asta-i și părerea temnicerilor.

— Of, dacă doamna d'Albergotti ar consimți să ia vălul, ar lăsa-o cu plăcere în piosul lăcaș al benedictinelor, de unde, bineînțeles, că nu ar mai ieși niciodată. Dar este o femeie mai tare ca stejarul, cu toată înfățișarea ei fragilă. Pot s-o și omoare, nu va pronunța acel solemn „da".

— Asta-i curată încăpățînare !

— Da, dar în limbajul sentimental se numește constanță. Mă credeți că, pentru a o salva din această prăpastie, i-am propus să mă căsătoresc cu ea, s-o conduc îndată unde-i va face plăcere, într-un castel de-al meu, dacă mi-a mai rămas vreunul, sau la vreo moșie de-a mea, promițîndu-i, pe onoarea mea de gentilom, că nu voi reveni niciodată acolo fără permisiunea sa ? ! Dacă doamna marchiză și-ar fi văzut expresia într-o oglindă, în timp ce-i vorbeam, ar fi priceput măreția sacrificiului meu. Dar, nu !

— V-a refuzat ?

— Categoric. Domnul de Louvois o să rîdă de mine ! Îmi vine să cred că iubirea m-a vrăjit... Ce dracu' ! Totuși nu sînt de lepădat ca alură, sînt nobil din naștere și nici prost să dau în gropi nu sînt !

— Lasă, dragul meu conte, trebuie să treci acest refuz la capitolul capriciilor femeiești. Ele acceptă sau refuză, așa cum plouă sau bate vîntul, așa, ca din senin și fără voia lor.

— Partea exasperantă este că, neputînd deveni soţul doamnei d'Albergotti, trebuie să devin tiranul ei !

— Dumneavoastră !

— Asta-i ideea domnului de Louvois. De azi în trei zile — fir-ar să fie ! — voi merge în fruntea unei escorte care o va duce nu ştiu unde, încredinţîndu-mi-se pînă acolo paza ei. Gingaşul meu văr vrea să facă din mine un soi de Barbă-Albastră. „Domnule conte, mi-a spus, dîndu-şi aerele acelea de mare importanţă, fii cu ochii-n patru ca doamna să nu fie răpită după ce şi-a bătut joc de dumneata în asemenea hal ! Refuzat şi înşelat ar fi prea mult pentru renumele dumitale.“ Asta m-a dat gata ! Şi, pe onoarea mea, simt că voi deveni necruţător. Nu-mi mai lipseşte altceva decît să-mi înfund o cască pe cap şi să iau lancea în mînă ca faimoşii cavaleri din poveşti, care îşi apărau frumoasele !

— Depinde cum priviţi lucrurile, răspunse liniştit Cornelius.

— O ! nu punctul de vedere mă sîcîie ; ci că sînt silit să fiu un căpcăun care-şi păzeşte fioros victima.

Cina ajunsese la ultima sticlă, domnul de Pomereux se ridică, izbi cu piciorul în masa care se nărui în clinchete de pahare şi de porţelanuri sparte şi plecă. Zgomotul cioburilor şi lemnului făcut bucăţi îl înveseli puţin, încît uită să mai omoare şi un servitor... Ajunşi în stradă, fiecare porni pe drumul lui, unul spre palatul domnului de Louvois, celălalt spre casa domnului Mériset ; dar în momentul despărţirii, domnul de Pomereux scoase de pe deget un inel şi-l oferi lui Cornelius.

— Luaţi-l, domnule irlandez, spuse el ; nu ştiu ce urmăriţi pe aici, dar în caz de nenorocire bateţi cu încredere la palatul Pomereux, pe strada Roi-de-Sicile ; acest inel vă va deschide toate uşile şi veţi fi în siguranţă oricînd.

Cornelius puse inelul în buzunar şi cei doi se despărţiră strîngîndu-şi mîinile. Tînărul irlandez îl găsi pe Belle-Rose discutînd cu Grippard. Viteazul caporal era convins că acţiunea nu este lipsită de primejdii. Bouletord da mereu tîrcoale prin jurul mănăstirii, cu şapte-opt găligani înarmaţi pînă în dinţi, care treceau pe sub nasul trecătorilor, atenţi la ei. Iar într-un grajd de pe strada Saint-Maur mai

mulţi cai erau gata înşeuaţi, pentru caz de alarmă, şi paza nu închidea ochii fie noapte, fie zi.

— Dacă ar fi vorba numai să-mi las pielea, n-ar fi nimic, zise fidelul ostaş, perorînd, dar galerele mă sperie.

— Ei, asta-i ! exclamă Cornelius, intrînd tocmai atunci. Un om curajos ştie să se lase ucis la nevoie.

Argumentul păru hotărîtor pentru Grippard care nu mai suflă o vorbă.

— Să mergem ! încheie Belle-Rose, intrăm repede în acţiune.

— Chiar mîine, adăugă irlandezul.

Şi le povesti ce aflase de la domnul de Pomereux. Belle-Rose sări ca leul stîrnit.

— Dacă eşuăm, izbucni el, pe Dumnezeul meu că mă duc drept la domnul de Louvois şi-i străpung inima cu acest pumnal !

Şi cu mîna crispată pe pumnalul scos iute de sub haină, îl ridică într-un gest de jurămînt. Apoi hotărîră cu toţii să treacă la fapte chiar în seara următoare. Cornelius, Belle-Rose şi la Déroute hotărîră semnalul ce-avea să-l vestească pe cel din urmă cînd se va fixa data exactă a evadării ; semnalul avea să fie dat chiar din mansarda ce fusese mai înainte închiriată de sergent, acesta urmînd să privească într-acolo din oră în oră. Belle-Rose îşi şi făcu rost de o scară de sfoară tare. În timp ce discutau, domnul Mériset intră în odaie cu bonetul în mînă ; era cam palid şi prin atitudinea lui sărea în ochi că se petrece ceva deosebit.

— Iertaţi-mă, domnule, dacă vă deranjez, ar însemna să nu-mi fac datoria faţă de locatarii mei dacă nu i-aş preveni de ce se întîmplă.

— Şi ce se întîmplă, bunul meu domn Mériset ? întrebă Belle-Rose.

— Iată ce-i : nişte persoane a căror înfăţişare mi se pare suspectă dau tîrcoale casei de cum s-a întunecat. Bineînţeles că nu pe mine au ordinul să mă supravegheze ; am crezut...

— Sigur că nu pentru dumneata dau ei tîrcoale casei, ci de noi se ocupă dumnealor, îl întrerupse Cornelius.

Domnul Mériset se înclină, arătînd că a priceput.

— Raţionamentul este logic, continuă Belle-Rose, şi nici lipsit de adevăr nu este.

— Tocmai de aceea mi-am permis să urc la dumneavoastră, reluă proprietarul. Nu e prea mare distanţa dintre strada Pot-de-Fer-Saint-Sulpice şi Bastilia ; aşa că, feriţi-vă.

— Ne vom feri, buna mea gazdă, nu te teme, iar pentru a evita o nouă neplăcere pentru oamenii regelui, te rog să-mi faci un serviciu.

— Vă ascult, domnule, răspunse, înclinîndu-se adînc, domnul Mériset, căruia nimeni nu-i putea scoate din cap că interlocutorul său nu este cel puţin duce sau mare vasal al regelui Franţei.

— Mai e pe-aici nepotul acela drag, moştenitorul dumitale ? se informă Belle-Rose.

— Da, e aici.

— Se pricepe, desigur, bine la cai, el care călăreşte atît de spectaculos. Îmi amintesc cu ce siguranţă a galopat de la Paris la Béthune.

— Nu că-mi laud nepotul, dar e adevărat că nimeni nu cumpără un cal în cartierul nostru fără să-i ceară şi lui părerea.

— Atunci, roagă-l să-mi procure pînă mîine patru cai de rasă, gonaci buni şi rezistenţi. Grippard îi va duce la locul unde e nevoie de ei. Preţul nu mă interesează, iar nepotul dumitale va primi zece ludovici pentru osteneală.

Domnul Mériset promise că vor fi mulţumiţi întru totul şi se retrase. Grippard porni să se-ntîlnească cu Bouletord, iar Cornelius şi Belle-Rose săriră zidul grădinii casei, pieciînd pe această cale spre mansarda aleasă de sergent. Tocmai cînd dădeau colţul din strada Pot-de-Fer-Saint-Sulpice, zăriră în adîncitura intrării unei case, doi oameni cu o înfăţişare suspectă, care erau gata-gata să înainteze spre ei, dar văzînd spadele lucind în lumina lunii, indivizii o şterseră la repezeală.

— Domnul Mériset nu s-a înşelat, constată Belle-Rose.

Peste cinci minute, trei luminiţe punctate în triunghi străluceau la ferestruica podului. La Déroute, care-şi făcea rondul în grădinile mănăstirii, se opri brusc.

— Deci mîine o s-avem de lucru ! îşi spuse el şi, cu pas liniştit, se duse la Jérome Patu.

A doua zi, Cornelius, frumos gătit, se prezentă la mănăstirea benedictinelor ; îl urma un lacheu purtînd două admirabile sfeşnice de argint, dar pentru altarul sfintei Clara, pentru care maica Evangélique avea o deosebită devoţiune. Darul fu primit cu plăcere, iar Cornelius avu astfel destul timp să se sfătuiască la vorbitor cu Claudine. În puţine cuvinte, Claudine fu pusă la curent cu noua situaţie, rămînînd să-i comunice totul Suzannei şi-i făgădui lui Cornelius că vor urma orbeşte instrucţiunile lui la Déroute. Profitînd de noul dar, îi ceru stareţei permisiunea să se plimbe prin grădini la lumina lunii şi aranjă lucrurile în aşa fel încît să poată avea de dimineaţă o lungă convorbire cu Suzanne. Amîndouă erau nespus de neliniştite, cu greu îşi mai ţineau firea, nemailiniştindu-le nici plimbarea, nici rugăciunea. Către prînz, Claudine îl întîlni pe la Déroute care venea pe alee cu un cosor în mînă, tăind de zor din crengile caişilor. Nimeni nu era prin preajmă.

— Să fiţi pe înserate în spatele nucilor, acolo unde coteşte zidul. E locul hotărît.

— Vom fi acolo, răspunse Claudine.

Trecu pe-alături o călugăriţă. La Déroute se înverşuna asupra nevinovatului pom, iar Claudine căuta pe jos flori imaginare... La căderea nopţii, Claudine şi Suzanne îngenunchiară într-o pornire irezistibilă şi se rugară fierbinte. Venise ceasul hotărîtor. Se ridicară ceva mai îmbărbătate, gata la orice. Clopotul capelei bătea, se auzeau paşii călugăriţelor care mergeau la vecernie şi, în curînd, se auziră cîntările lor. Mari nori albi pluteau pe cer ca o mătase străvezie, voalînd luna. Vitraliile capelei străluceau în noapte ; Suzanne pretextase că o doare prea rău capul şi nu poate merge la capelă ; Claudine o sfătuise să aştepte în chilia ei. Suzanne întredeschise uşa, numărînd clipele cu inima în tremur. La ora şapte Claudine ieşi în grădină ; rugăciunile umpleau cu murmurul lor lungile coridoare ale mănăstirii ; sora portăreasă, la curent cu îngăduinţa stareţei, o lăsă să treacă, dar Claudine nu făcu nici trei paşi şi se întoarse.

— Mi-am uitat sus pelerina, mă duc s-o iau ; dacă sînteți bună, soră, lăsați ușa deschisă.

Și iute ca o pasăre-n zbor, străbătu coridorul întunecos. Picioarele ei parcă nici nu atingeau dalele, totuși Suzanne o auzi și scoase capul prin ușa chiliei.

— Vino ! șopti Claudine. Și amîndouă coborîră furiș scara.

Trecînd prin fața nișei unde veghea sora portăreasă, Claudine se înclină spre ea, acoperindu-i vederea.

— Mulțumesc, buna mea soră.

Suzanne se strecură afară, iar Claudine o urmă zorită. Se afundară amîndouă pe aleile liniștite ale parcului și se îmbrățișară sub arbori, cînd se știură la adăpost.

— Mai sînt cîteva minute și vom fi libere ! șopti Claudine.

Speranța le dădea aripi, iar picioruşele lor alergau pe nisipul aleilor. Ajunseră cu răsuflarea tăiată la cotitura zidului, unde-l găsiră pe la Déroute, care tropăia de nerăbdare.

— De două ori am dat semnalul și nu mi s-a răspuns. Așteptați-mă puțin aici.

Suzanne se înfioră, simțind cum tremură în mîna ei mîna Claudinei. La Déroute porni pe lîngă zid și, agățîndu-se de cîteva crăci, se căță pînă sus ca o pisică. Noaptea era întunecoasă, nori groși învăluiau luna. La Déroute ciuli urechea, părîndu-i-se că șușotește cineva la vreo zece pași ; apoi, încălecă zidul și coborî pe cealaltă parte, ajutîndu-se de cuțitul pe care-l fixa între pietrele zidăriei. Ajuns jos, se îndreptă spre locul de unde se auzea vorbă, dar, deodată, doi inși se năpustiră asupra lui.

— Du-te dracului de-aici ! strigă unul dintre ei, care era Grippard, în timp ce Bouletord se repezea cu pumnalul.

Glasul neașteptat îl salvă pe la Déroute ; sărind într-o parte cu iuțeala căprioarei, primi lovitura doar în haine. Bouletord se aruncă iarăși asupra-i, dar sergentul ajunsese la colțul zidului și se pierdu în întuneric. După vreo sută de pași, se căță într-un copac, își făcu vînt și sări în picioare de pe o cracă groasă drept în grădina mănăstirii.

— Ei, domnule Bouletord, mormăi el, lovitura asta ți-o dau eu înapoi !

XLI

AJUTORUL FOCULUI

Suzanne și Claudine auziseră strigătul lui Grippard ; strigăt ce le spulberă toate speranțele, așa cum vîntul stinge o flăcăruie ; rămaseră strînse una lîngă alta, tremurînd pentru Jacques și Cornelius, atente la cel mai mic zgomot, ascultîndu-și bătaia inimilor. Se auzeau tropăituri de partea cealaltă a zidului. Obișnuit de multă vreme cu escaladările pe timp de noapte și cu exercițiul militar, la Déroute își calculase bine elanul, căzînd ca veverița pe iarbă. Din două salturi fu lîngă prizoniere.

— N-am reușit acum, spuse el, întoarceți-vă repede !

— Jacques ? Cornelius ? întrebară Suzanne și Claudine.

— Sînt salvați, gîndiți-vă la voi.

La Déroute avu grijă de retragerea celor două femei ; liniștea era deplină, doar cîinii mîrîiau trăgînd de lanț.

— Distracția s-a sfîrșit, murmură la Déroute ; întoarceți-vă în colivie, păsăruicile mele dragi ; o s-o luăm de la capăt.

Claudine abia se ținea pe picioare ; își mai hrănea de obicei curajul cu voioșia ei, dar orice voioșie se spulberase acum. Suzanne își cuprinse prietena pe după mijloc.

— Hai, vino, dragă soră, Cel-de-sus ne vede.

— Iar eu vă aștept iarăși, li se adresă la Déroute ; pe cuvîntul meu de soldat — vă smulg eu de aici !

Lăsîndu-le pe cele două femei, se grăbi către cîini. Claudine bătu la ușă, sora portăreasă deschise și același șiretlic care ocrotise ieșirea Suzannei ocroti și întoarcerea în chilie. Vecernia era pe terminate, sunetele orgii umpleau coridoarele cu ecouri lungi, iar în întuneric se vedeau trecînd călugărițele cu mîinile încrucișate peste vălul alb. Un sfert de oră fusese de ajuns pentru a le distruge celor două recluze toate speranțele ; cînd Suzanne și Claudine căzură în genunchi în fața crucifixului, în parc răsunau lătrăturile sonore ale lui Castor și Polux, iar la Déroute se grăbea să facă dispărută orice urmă de tentativă de evadare și să-l trezească pe bătrînul Jérome, ștergînd astfel

orice posibilă bănuială de complicitate... Bouletord și Grippard se duceau și se învirteau pe lîngă zid, unul înjurînd iar celălalt rumegîndu-și gîndurile.

— Pe Dumnezeul meu, ăștia-s vrăjitori ! exclamă Bouletord, crestînd nervos copacii cu vîrful nițel înroșit al pumnalului.

— Nu vă mai frămîntați, zise Grippard ; acum moare în vreo groapă, l-ați lovit rău de tot !

— Pe dracu. Ar fi murit pe loc, dacă nu strigai tu ca surdul !

— Pe legea mea, cînd am zis — „du-te dracului ! — mi-a năzărit să-l trimit de unde și venise ! Poate că acum a și ajuns acolo !

— De ! L-am avut drept în fața tăișului ! Și-ai văzut, Grippard, cum a dispărut ca o nălucă ? ! Sigur că e un vrăjitor !

Și Bouletord o luă pe lîngă zid cu mîna strînsă pe mînerul pumnalului, privind jur-împrejur cu ochiul și urechea la pîndă. După vreo cincizeci de pași, se izbi de un cadavru căzut lîngă o bornă, cu capul la zid.

— Iată-l ! exclamă omul ministrului, aplecîndu-se repede asupra mortului.

Grippard se cutremurase, în timp ce Bouletord se repezise ca un tigru.

— La dracu ! E un om de-al meu pe care mi l-au omorît cu o lovitură drept în gît...

Bouletord scoase fluierul și dădu alarma. Mai mulți arcași, postați din loc în loc, alergară la semnal. Nu văzuseră și nu auziseră nimic. În jurul leșului, pămîntul era bătătorit de pași, ucigașii nu lăsaseră, însă, altă urmă. Totuși, unul dintre arcași declară că doi oameni înfășurați în pelerine se apropiaseră de zid cam cu un sfert de ceas mai-nainte de strigătul lui Grippard ; le ceruse parola cu mîna pe pistol ; cei doi i-au dat-o îndată și i-a lăsat să treacă, luîndu-i drept alți oameni de-ai lui Bouletord.

— Parola zici ? Ți-au spus-o ? strigă Bouletord.

— La dracu' ! Au dibuit-o cine știe cum, replică Grippard.

În jurul lor se lăsase o liniște adîncă și fură nevoiți să renunțe la orice altă acțiune pentru noaptea aceea. Boule-

tord își răspîndi oamenii în preajma mănăstirii și se întinse sub un copac, alături de Grippard.

Iată acum ce se întîmplase. Chiar în dimineața zilei fixată pentru evadare, Bouletord, hoinărind prin dreptul străzii Vaugirard, îl întîlnise pe nepotul bunului domn Mériset, care ducea de frîu patru cai. Cu toată înfățișarea lui blajină, tînărul cel vesel frecventa tripourile și tavernele, amestecîndu-se printre inși suspecți, ca, de pildă, Bouletord. Latura asta a vieții lui n-o dezvăluia unchiului, care-l considera curat ca lacrima.

— Hei, Christophe ! îl interpelase Bouletord. Ai niște gonaci frumoși, pe care poți lua ușor și-o sută de pistoli ! Văd că au crupa solidă și încheieturile de rasă.

— Aș face o afacere proastă. Pe mine m-au costat patru mii de livre ! răspunse nepotul domnului Mériset, oprindu-se.

— Scumpul tău unchi se vede că vrea să-și rostuiască un grajd ! reluă omul ministrului, cu mîna pe gîtul unui cal.

— El ! Ține prea mult la ludovicii lui, ca să investească măcar unul !

— Caii, prin urmare, sînt ai tăi ?

— Nimic în mînă, nimic în pungă, răspunse cu voioșie Christophe, lovindu-și buzunarul ușor. Voi avea însă astă-seară vreo zece-douăzeci de pistoli, pe care mi-i va oferi gentilomul pentru osteneală !

— Care gentilom ?

— Gentilomul de la papa Mériset ! un ostaș tare mîndru, care vorbește ca un duce și plătește regește. Ei, las-o baltă ! Am pălăvrăgit cam mult despre gentilomul meu...

Bouletord ciuli urechea.

— Aha ! insistă el, gentilomul tău are așadar nevoie de patru cai ?

— Cred că vor pleca de aici mîine, înainte de răsăritul soarelui. Mi s-a cerut să-i aleg cai iuți și de cale lungă.

Bouletord nu uitase că Belle-Rose fusese arestat la domnul Mériset.

„Am priceput ! gîndi el. Îndrăzneala asta o dovedește... Cine dracu' s-ar fi gîndit că rîndunica se întoarce la vechiul cuib ? Nici chiar domnul de Charny nu-și închipuia una ca asta ! !"

Vrînd să fie sigur de bănuielile sale, Bouletord îi propuse lui Christophe să golească împreună o sticlă-două, la taverna din colţ. Tot băură, iar întrebările cu tîlc se înşirau. Cu toată uşurătatea lui tinerească, Christophe era un băiat cinstit. Auzind întrebările, înţelese îndată că vorbise prea mult ; începu să nu mai răspundă şi, golind paharul, încălecă şi plecă repede. Bouletord merse din cunoscut în cunoscut. Dacă cineva cumpără asemenea cai, înseamnă că vrea să fugă, iar dacă vrea să fugă, trage nădejde să răpească prizoniera în cauză... Bouletord îşi frecă mîinile satisfăcut şi alergă să-i povestească totul lui Grippard.

— I-am prins, încheie el.

Era şi părerea lui Grippard, care se arăta nespus de mulţumit.

— Bine, îi zise el lui Bouletord, şi cum n-am pistoale prea grozave şi doresc mult să nu lipsesc de la întîlnirea de diseară, dau repede o fugă pîn-la armurierul companiei.

Dar în loc să alerge la armurier, se îndreptă spre strada Pot-de-Fer-Saint-Sulpice ; însă Cornelius şi Belle-Rose nu aveau să se mai întoarcă pe-acolo ; atunci, Grippard o luă la fugă spre observatorul lui la Déroute : cei doi prieteni plecaseră şi de-acolo, dis-de-dimineaţă. Grippard mai să-şi smulgă părul din cap. Dar violenţa asta nu-l ajută să-şi descopere căpitanul, ori pe irlandez, şi o porni grabnic spre hanul *La regele David.* Năvăli pe uşă şi-l află acolo pe Cornelius,

— În sfîrşit ! exclamă Grippard.

— Taci ! îl potoli Cornelius. Tocmai îl aştept pe Christophe cu caii.

— Tocmai de cai şi de Christophe e vorba...

Grippard îl trase pe Cornelius într-un colţ şi-i povesti tot ce ştia despre planurile lui Bouletord.

— Jur-împrejurul grădinilor sînt postaţi o duzină de oameni înarmaţi pînă-n dinţi ; au ordinul să tragă de la primul semnal.

— Nici o nenorocire ! replică Belle-Rose, care tocmai atunci se alătura celor doi. Voi angaja cinci-şase inşi cu mîna sigură şi gata la orice.

— Sfîntă Fecioară ! reluă Grippard, hainele femeieşti nu-s platoşe... dacă gloanţele le nimeresc pe doamne... răspundeţi de asta.

Belle-Rose își mușca mîinile de supărare.

— Cum o vrea Dumnezeu ! zise în cele din urmă. Să mergem totuși mai departe și vom acționa după împrejurări. E prea tîrziu pentru a-l preveni pe la Déroute.

Se lăsase noaptea, dădură ovăz cailor și eroii noștri părăsiră hanul. După cum le spusese Grippard, mănăstirea era împresurată de arcași — puteai număra douăzeci pînă la colțul zidului, unde aștepta la Déroute. Belle-Rose fremăta de nerăbdare.

— Să-l avertizăm pe la Déroute, zise el.

La intrarea pe stradă spuseră parola și fură lăsați să treacă, ajungînd astfel chiar lîngă zid. După vreo treizeci de pași, crezîndu-se singuri, se opriră ; Belle-Rose scoase din buzunar o scară de mătase, dar cînd să arunce partea întărită cu crampoane peste zid, un om care pîndea dintr-un cotlon sări asupra lui. Belle-Rose îl prinse cu o mînă de braț, iar cu cealaltă îi înfipse pumnalul în grumaz. Omul căzu fără un strigăt. Pumnalul intrase pînă la gardă în rana deschisă. În aceeași clipă se auzi și ocara lui Grippard, și fuga lui la Déroute. Belle-Rose și Cornelius se grăbiseră să se ascundă în cotlonul de unde se repezise cel care atacase și așteptau cu pistolul în mînă. Atunci la Déroute tocmai se urca în copac la zece pași de ei și sărea zidul. Belle-Rose se cățără, ca sergentul, urmat de Cornelius. După o clipă se iviseră pe neașteptate Bouletord și Grippard. Dintre crengile unde se adăpostiseră auziseră și exclamația lui Bouletord la vederea cadavrului și forfota arcașilor la semnalul lui. Liniștiți pentru la Déroute, tăcuseră în ascunzătoarea înverzită ; către miezul nopții începu să plouă ; noaptea era întunecoasă, santinela mergea cu pași mari la distanță de douăzeci de pași. Belle-Rose și Cornelius coborîră din copac și porniră precaut călcînd pe pămîntul noroios.

— Stai ! Cine-i acolo ? ! strigă santinela, la zece pași de ei.

De data asta Belle-Rose și Cornelius se strecurară tăcuți.

— Stai ! Cine-i ? repetă glasul ; și urmă o detunătură.

Belle-Rose și Cornelius o luară la picior.

— N-ai pățit nimic, frate ? întrebă Cornelius.

— Glonțul e în pelerina mea ! răspunse Belle-Rose.

Trupa lui Bouletord tropăia în spatele lor ; întunericul era atît de adînc, încît urmăriții ajunseră repede pe strada Sèvres, fără să-i mai tulbure nimeni.

— Unde mă duci ? îl întrebă Belle-Rose pe Cornelius.

— Hai, vino, replică irlandezul care avea ideea lui.

După un sfert de oră intraseră pe strada Roi-de-Sicile. Cornelius bătu la poarta palatului contelui de Pomereux. Intendentul, chemat de portar, recunoscu inelul stăpînului său și-i conduse pe cei doi străini într-un frumos apartament, unde li se așternu masa pentru cină.

— Ei drăcie ! La cine ne aflăm ? ! exclamă Belle-Rose.

— La inamicul nostru, domnul de Pomereux, și stăm mai bine aici decît la amicul nostru Mériset, răspunse grav Cornelius.

În noaptea aceea casa de pe strada Pot-de-Fer-Saint-Sulpice fu răscolită de sus și pînă jos de domnul de Charny, care se scuza întruna față de domnul Mériset.

— Păsările au trecut pe-aici, i se adresă el lui Bouletord, dar au și zburat din cuib.

A doua zi îl puteai vedea pe la Déroute cu cosorul în mînă, făcîndu-și de lucru prin livezile mănăstirii ; ochii i se îndreptau fără încetare spre ușa pe care avea obiceiul să iasă în grădină Claudine. La Déroute tăia la crengi cu înverșunare.

— Ei, nepoate ! Ce-mi faci tu acolo ? ! strigă bătrînul Jérome ; prăpădești prunul.

— Îl tai de tot ! replică sec nepotul ; prunul ăsta suge hrana celorlalți pomi din preajmă. Nu vedeți : cireșii n-au rodit din cauza lui.

Tonul sigur al lui la Déroute îl zăpăci pe Jérome, care se minuna de atîta pricepere la tînărul lui nepot. Spre prînz apăru în grădină Claudine. La Déroute obosise tot retezînd și despicînd. Claudine era foarte palidă. Își aruncă ochii jur-împrejur. Jérome grădinărea într-un colț ; fata se apropie de la Déroute.

— Țineți șorțul, ca și cînd ați strînge cireșe, și putem sta de vorbă.

— Ai auzit detunătura ? întrebă Claudine aplecată la rădăcina pomului.

— M-au trecut fiori, domnișoară !

— Crezi că a fost rănit vreunul dintre ei ?

— Nu, eram lîngă zid ; Bouletord înjura ca un suflet blestemat ce este, şi asta înseamnă că nu i-a mers.

— Ce noapte îngrozitoare, Dumnezeule ! Tot timpul m-am rugat şi am plîns ! Dar vai, asta nu-i totul...

— Ce să mai fie pe deasupra ? !

— Chiar în noaptea asta Suzanne va fi dusă, nu ştiu unde, probabil la Bastilia.

— În noaptea asta ?

— Maica Evangélique i-a comunicat vestea mai adineauri. Domnul de Louvois a fost încunoştinţat de cele întîmplate în noaptea trecută şi, cu toate că tentativa noastră a eşuat, nu vrea să riste alta.

— Mîncaţi cireşe, domnişoară, mîncaţi ! Uite că moş Jérome ne priveşte.

Claudine înghiţi în silă o cireaşă, două şi reluă :

— Şi de data asta n-am cum să-i înştiinţez pe Cornelius şi Belle-Rose... Ce-i de făcut, Dumnezeule ? !

— Îi înştiinţez eu, răspunse la Déroute, a cărui figură placidă luase acum o expresie de mînie. Foarte bine. Dacă aşa stau lucrurile, nu lăsa pe mîine ce poţi face azi ! Acum plecaţi, domnişoară, iar în caz de alarmă, fiţi gata.

Claudine se îndepărtă cu inima ceva mai uşoară. La Déroute coborî din pom şi alergă în casă, de unde se întoarse cu o mare basma roşie, pe care o agăţă în vîrful cireşului.

— Ce faci acolo ? întrebă Jérome.

— Mare pacoste ! Vrăbiile au mîncat jumătate din cireşe, încerc să salvez rostul.

— Da, ideea e bună, nepoate.

Belle-Rose şi Cornelius părăsiră devreme palatul Pomereux, atît de bine travestiţi, încît nici chiar Bouletord nu i-ar fi recunoscut de i-ar fi avut drept în faţă. Belle-Rose urcă pînă-n podul de observaţie, examinînd bine împrejurimile. Cornelius se duse la hanul *Regele David,* să-l aştepte pe Grippard. De cum văzu basmaua roşie fluturînd în vîrful cireşului, Belle-Rose tresări şi coborî scara valvîrtej. Din cîteva sărituri fu pe strada Franc-Bourgeois-Saint-Michel.

— La Déroute a intrat în acţiune ; am văzut semnul, şopti el, găsindu-i pe Cornelius şi Grippard.

— Basma roşie ! exclamă Cornelius, pierzîndu-şi calmul.

— Da.

— La Déroute este un om hotărît şi prudent ; înseamnă că pericolul e iminent.

— Ne va găsi pregătiţi.

— Ai auzit, Grippard, astă-seară trebuie făcut totul, reluă Cornelius.

— Bine ! Intră în acţiune pistoalele ; nu e prea plăcut, dar am apucat eu altele şi mai şi, zise filozofic fostul caporal.

Christophe, pe care alarma din noaptea precedentă îl făcuse mai circumspect, arătîndu-i că nu e cazul să vorbeşti deschis cu oamenii din poteră, făgădui că la căderea nopţii gentilomii vor avea caii înşeuaţi acolo unde i se va spune, pe lîngă mănăstire ; şi oamenii noştri se pregăteau să treacă la fapte chiar cu riscul vieţii. Între timp, la Déroute se înarmă cu două pistoale de-a căror precizie răspundea ca de el însuşi, strecurîndu-le în buzunare, şi-şi ascunse în sîn un pumnal pe care mai avusese prilejul să-l mînuiască. Era cam palid şi sprîncenele îi rămîneau încruntate.

— La urma urmelor, gîndi el, trebuie să se termine odată ! Adevăratul Ambroise Patu se poate întoarce dintr-o clipă într-alta ; locul nu mai e prielnic nimănui...

Veni şi seara, iar la Déroute străbătu grădina de zarzavaturi. Chiar din ziua pătrunderii lui în mănăstire, remarcase nişte barăci vechi în care stăteau îngrămădite tot soiul de mobile scoase din uz, pe lîngă păioasele pentru hrana celor trei-patru vaci de la ferma călugăriţelor. Mai erau acolo butoaie goale, stive de scînduri pentru reparaţii şi provizia de lemne pentru bucătărie. Barăcile nu se aflau prea departe de corpul principal al lăcaşului mănăstiresc. La Déroute se duse drept acolo şi se piti într-un colţ de magazie. Scoase din buzunar o scăpărătoare, aprinse nişică iască, potrivind-o sub o grămadă de aşchii, şi începu să sufle cu putere. Peste puţin, din primii tăciuni se înălţă o flacără înaltă ; la Déroute mai împinse în foc, cu picioarele, cîteva scînduri, mai puse şi cîteva braţe de paie şi plecă, trăgînd uşa după el. Nu ajunsese bine pînă la capătul cărării că fumul şi ieşea prin toate părţile la maga-

zie. Lemnul vechi pîrîia, trosnea, flăcările își făceau drum. Cînd se întoarse, văzu un val de foc înălțîndu-se din acoperiș ; ușa plesni arsă, aerul năvăli înăuntru, iar incendiul șerpuia acum de-a lungul barăcilor. La Déroute o luă la fugă spre mănăstire, strigînd cît îl ținea gura :

— Foc la magazii ! Foc !

Jérome îl auzi cel dintîi, își pierdu cumpătul și începu să strige după ajutor, fără să urnească măcar o bîrnă aprinsă. Călugărițele tocmai mergeau la slujbă cînd izbucnise incendiul ; una dintre ele zări o pîlpîire nedeslușită prin vitralii, alta se opri, maica Scholastique se uită pe fereastră și văzu focul întinzîndu-se.

— Apără-ne, Doamne ! Arde mănăstirea ! strigă ea îngrozită.

La acest strigăt, toate călugărițele se împrăștiară, sora portăreasă deschise larg ușa și se iscă o mare larmă. Claudine, cu gîndul la ce-i spusese la Déroute, bănui imediat ce se-ntîmplase, mai ales cînd îl văzu cum aleargă simulînd spaima. Fata se repezi în chilia Suzannei, o luă de mînă și, cu fețele acoperite de văluri, coborîră scara. Nu se temeau că ar putea fi recunoscute ; toate călugărițele alergau de colo-colo, unele plîngeau sau țipau, altele strigau ajutor ori spuneau ce cred că ar trebui făcut... dar nimeni nu făcea nimic cu folos. Servitorii mănăstirii, surprinși de incendiu, priveau la flăcările care acum se răsuceau vuind și nu știau de cine să asculte în mijlocul panicii zgomotoase ce se iscase. La Déroute sporea dezordinea cu strigătele lui cumplite. Maica Scholastique, alerga prin mănăstirea cuprinsă de haos, găsi la-ndemînă clopotul și trase de funia lui cu o putere de necrezut. Lumea din cartier, văzînd flăcările peste ziduri, alergă la dangătul de alarmă al clopotului. Porțile mănăstirii fură pur și simplu sparte, iar mulțimea pătrunse înăuntru. Asta dorea și la Déroute. Îndată ce-i văzu pe oameni alergînd cu prăjini, scări și găleți și năvălind în grădina mănăstirii, se strecură ca un țipar spre locul unde ochii săi de linx zăriseră siluetele Suzannei și Claudinei.

— După mine ! le zise el scurt.

Prin mulțime forfoteau atîtea călugărițe, încît nimeni nici măcar nu se gîndea să se uite la chipurile lor ; cei trei făcură vreo treizeci de pași spre poartă, în învălmășeala

cea mare ; Belle-Rose şi Cornelius intraseră cu cei din afară ; le recunoscură iute pe Claudine şi Suzanne şi se grăbiră spre ele, întîlnindu-se cu toţii. Bouletord era acolo ; în înghesuială, pălăria falsului grădinar căzu.

— La Déroute ! strigă Bouletord, înţelegînd totul.

Vru să se repeadă la el, dar mulţimea ridicase un zid între ei. Bouletord spumega de furie. Belle-Rose şi Cornelius le luară în braţe — unul pe Suzanne, celălalt pe Caudine ; lumea, crezînd că e vorba de călugăriţe rănite, transportate cît mai departe de incendiu, le făcură îndată loc. Domnul de Charny intrase şi el odată cu mulţimea, neliniştit şi bănuitor ; era tocmai ora la care avea obiceiul să-şi facă rondul zilnic. La strigătul lui Bouletord, care gesticula printre oamenii ce-l împingeau din toate părţile, se înarmă cu un pumnal şi, găsind o ieşire, se aruncă asupra lui la Déroute, care mergea înaintea lui Belle-Rose. Sergentul care vedea tot, fără a da impresia că observă ceva, îl luă de gît chiar în momentul cînd domnul de Charny ridică mîna şi, răsucind pumnul gentilomului, pară lovitura cu braţul liber. De durere, domnul de Charny scăpă pumnalul ; mîna sergentului îl sugruma ; faţa i se învineţi, genunchii i se înmuiară şi căzu cu toată greutatea.

— Loc pentru bietele surori, repeta liniştit la Déroute, sărind peste domnul de Charny.

Ajunseră astfel la poartă şi trecură de ea fără obstacole ; Grippard se desprinse o clipă de grupul lor.

— Duceţi-vă ! Nu întîrziţi nici eu mult.

Ceilalţi continuau să alerge spre strada Saint-Maur.

Mica trupă ajunse la locul unde Christophe păzea caii şi bărbaţii săriră în şa, pornind în galop cu tinerele eliberate. Grippard sosi, abia suflînd, cu o clipă mai tîrziu şi, dînd pinteni calului îi ajunse destul de repede din urmă. Cei patru cai muşcau zăbala iar de sub copitele lor ieşeau scîntei. Din spate se auzi deodată mare zarvă ; întoarseră capetele şi văzură imensul vîrtej de flăcări ce urca spre cer cu lumini roşietice, apoi vîlvătaia începu să se risipească.

— S-au prăbuşit barăcile, spuse calm la Déroute ; ştiam bine că incendiul va stîrni mai mult panică decît va face rău.

— Îți datorez totul ! i se adresă Belle-Rose, privind-o pe Suzanne, ale cărei brațe îl cuprindeau pe după gît.

— Bine ! Bine ! Goniți fără oprire, replică la Déroute. Hei, Grippard ! Să rămînem mai în urmă. Mi se pare că nu sîntem chit în ce-l privește pe Bouletord.

XLII

CERȘETORUL

Bouletord, rămas singur în strădania lui de-a-i prinde pe fugari, strîns ca într-o menghină de mulțimea speriată și colcăitoare, pierdu peste un sfert de ceas pînă să se poată mișca în voie. Oamenii lui forfoteau ici și colo, neînțelegînd nimic din tot ce se petrecea ; vedeau atîtea persoane ieșind, încît nu mai erau atenți la nimeni, așteptînd doar ordinele pe care nu le da nimeni. Cînd îl văzu pe domnul de Charny dispărînd din ochii lui, iar pe la Déroute plecînd în goană, Bouletord scoase un răcnet furios și se repezi spre porțile mănăstirii ; valul mulțimii îl împinse chiar lîngă domnul de Charny, în jurul căruia se înghesuiau mai multe persoane. Bouletord îl recunoscu pe favoritul ministrului zăcînd fără cunoștință și-l ridică de jos ; domnul de Charny deschise ochii, privi jur-împrejur, înțelese ce se întîmplă și sări în picioare.

— Unde sînt fugarii ? întrebă domnul de Charny.

Bouletord îi arătă porțile cu un gest disperat.

— Pe cai ! strigă gentilomul.

Cînd izbutiră să iasă din incinta mănăstirii, domnul de Charny era alb de furie, iar Bouletord stacojiu la față. Unul era mut și amenințător, celălalt scotea din gură numai blesteme și înjurături.

— Încălecați ! urlă Bouletord primilor arcași întîlniți.

Toți alergară spre strada Saint-Maur unde se aflau grajdurile. Pe cînd, se grăbeau, cu Bouletord în frunte, domnul

de Charny îl zări pe domnul de Pomereux care zorea și el spre locul incendiului.

— Ce drăcia-dracului se petrece aici ? ! îl întrebă gentilomul pe favoritul ministrului.

— Mai nimic, într-adevăr ; v-au răpit logodnica.

— Pe doamna d'Albergotti ?

— Chiar așa. Acum galopează pe crupa calului alături de Belle-Rose ! Ați fost strașnic tras pe sfoară, domnule conte.

După cum am văzut, domnul de Pomereux avea o doză bună de amor propriu ; gîndul că cineva ar putea să-i ia în derîdere persoana și sentimentele făcu să-i năvălească sîngele în obraji. Trase strîns de frîul calului, care începu să necheze.

— Ah, au plecat ! exclamă el scurt.

— Sărmana văduvioară a dat foc mănăstirii ca să-și lumineze a doua nuntă ! Strălucit adio, n-am ce zice, reluă ricanînd domnul de Charny.

Domnul de Pomereux se gîndea cum vor rîde cei de la curte de aventura lui, și omul acesta pe care nu-l impresiona ghiuleaua tunului avea oroare de ridicol.

— Știți pe ce drum au luat-o ? adăugă, atingînd calul din vîrful cravașei.

— Vom afla foarte lesne, răspunse domnul de Charny, încîntat că îl vede pe domnul de Pomereux în starea în care voise să-l aducă.

Întrebînd cîțiva oameni din mulțime, aceștia răspunseră că văzuseră un grup de patru călăreți îndreptîndu-se într-un galop vijelios spre cheiuri. La un semn al domnului de Pomereux, unul din lachei își cedă calul domnului de Charny și amîndoi se repeziră pe urmele fugarilor. Trebuiau însă să se oprească la toate colțurile de stradă să întrebe trecătorii și pierdeau din timp. Totodată, Bouletord și oamenii săi ajunseră și ei la grajdurile din strada Saint-Maur și dădură să salte pe cai ; dar cum puseră piciorul în scară căzură pe paie, trăgînd șeile după ei : toate chingile erau tăiate. Bouletord începu să înjure păgînește. Pînă să găsească alte chingi și să le potrivească, mai trecură zece minute. În sfîrșit porniră, dar la primul efort frîiele se rupseră lîngă zăbale — altă oprire. Schimbară și frîiele cum schimbaseră chingile... Pentru că cele două accidente

se succedaseră repede, Bouletord căzu la bănuială ; cînd unul din oamenii lui intră în prăvălia unui curelar, el scormoni cu privirea jur-împrejur.

— Unde e Grippard ?! răcni el.

— Nu e cu noi, răspunse un arcaș.

— L-a văzut cineva ?

— Eu, răspunse alt arcaș ; eram de gardă la grajduri cînd a intrat, cam acum un ceas.

— Trădătorul trădătorilor ! răcni iarăși Bouletord. Să mă blesteme Dumnezeu dacă nu-i despic inima-n patru !

După ce dreseră frîiele, toată ceata se puse în mișcare cu pistoalele la oblînc și cu muschetele la șold. Belle-Rose și Cornelius porniseră în goană pe strada du Four ; la răscrucea cu strada Buci un soldat de pază vru să-i oprească, dar calul lui Belle-Rose îl izbi cu pieptul și soldatul se rostogoli la pămînt. O luară pe strada Dauphine străbătînd-o cît ai clipi. Cînd să treacă pe Pont-Neuf, văzură drept în mijlocul podului o ceată a poterii călare. La Déroute o zări primul. Dădu pinteni calului și se repezi înainte, urmat de Grippard care dusese mîna la oblînc.

— Mergi drept spre ei, îi spuse la Déroute, și strigă în gura mare : În slujba regelui !

— De ce ? întrebă Grippard, încărcîndu-și pistoalele.

— Înaintează și strigă, ce mai pregeți !

Grippard se repezi în fața cetei, strigînd cît îl ținea gura :

— În slujba regelui !

Oamenii se dădură la o parte, iar fugarii trecură ca fulgerul.

— Ei, asta-i ! exclamă Grippard încîntat de efectul produs. Dar dacă soldații ar fi cercetat în ce fel de slujbă a regelui, ce ne făceam ?

— Lupii nu se mănîncă între ei ; privește-ți haina.

— Da, adevărat ! strigă fostul caporal.

După Pont-Neuf, o luară pe cheiuri și ajunseră la primărie. Noaptea era întunecoasă ; negustorii trăseseră obloanele, oamenii pașnici se grăbeau să ajungă acasă. La zgomotul cavalcadei, cîteva bătrîne de treabă scoaseră nasul la fereastră și, văzîndu-i pe călăreți ducînd în crupa calului două femei cu vălurile fluturînd în vînt, gîndiră că era răpită vreo doamnă și camerista ei și începură să se

vaiete de obiceiurile ticăloase ale timpurilor. Ajunși pe strada Saint-Denis, grupuri de meseriași care se întorceau de la muncă se dădeau la o parte din calea lor ; dar cînd să atingă poarta Saint-Denis, un ofițer care călărea urmat de alții purtînd spade și muschete le ieși înainte. Era un ins care nu inspira încredere, cu mustața-n furculiță, o cicatrice brăzdîndu-i obrazul, cu o haină de piele de bivol, cu spada la șold iar la pălăria gri, o pană roșie.

— Oho, oho ! Fete răpite ! Vreau și eu...

Cornelius puse mîna pe garda spadei dar la Déroute se postă între inoportun și irlandez. Omul cu pană roșie la pălărie părea că tocmai chefuise straşnic.

— Lăsați pe mine, îi șopti la Déroute lui Cornelius, trecînd înainte, nu e o treabă pentru dumneavoastră.

Și se grăbi cu pălăria în mînă către ofițerul petrecăreț.

— Nobile domn, ați zis, mi se pare, că vreți ceva...

— La dracu ! răspunse insul răsucindu-și mustața, văd că fetele astea sînt drăguțe foc ; n-ar fi drept ca stăpînii tăi să păstreze totul pentru ei, vreau partea mea.

— Uite-o ! replică la Déroute și, cu mîna pe țeava unui pistol îi aplică amatorului de aventuri o lovitură atît de violentă cu patul armei, încît îl zvîrli la pămînt.

Apoi răsuci pistolul în pumn, cu țeava îndreptată spre ceilalți oameni înarmați, care nici n-apucaseră să facă vreo mișcare.

— Îi zbor creierii primului care mișcă ! strigă la Déroute.

Grippard făcu aceeași manevră, iar cei patru-cinci indivizi, văzîndu-și stăpînul doborît, se abținură să intervină.

În sfîrșit fugarii noștri ajunseră la barieră și porniră pe drumul spre Saint-Denis în galop. La un sfert de ceas de goană, drumul se bifurca. La Déroute se opri.

— Nu-mi place drumul ăsta, mormăi el ; odată, la începutul poveștii, era cît pe-aci să fiu arestat de Bouletord, căpitane ; altădată, la capul celălalt, puțin a lipsit să vă pierdeți viața. Hai s-o luăm la stînga.

— Altă presimțire ? ! glumi Cornelius.

— Doar prevedere, poate ar fi mai bine să ne despărțim aici.

— Să ne despărțim ! exclamă Belle-Rose.

— Da, Grippard şi cu mine s-o luăm pe drumul drept.

— Ăl de nu-ţi place dumitale !

— Bouletord şi domnul de Charny cu siguranţă că pe-aici o s-o apuce ; dacă ne ajung din urmă, ştim noi ce-avem de făcut ca să vă lăsăm timpul să ajungeţi undeva să fiţi în siguranţă.

— Nemaipomenită idee ! strigă Grippard, care găsea minunat tot ce spunea la Déroute.

— Atît de nemaipomenită încît vă expuneţi la moarte pentru a ne salva pe noi ! replică Belle-Rose.

— Oh, n-a venit încă timpul să ne dăm duhul, mormăi sergentul.

— Ascultă, i se adresă Belle-Rose, am trecut prin atîtea primejdii împreună, că nu avem dreptul să ne despărţim. Dacă Dumnezeu va vrea să ne mai trimită şi altele pe cap, ne vor găsi măcar laolaltă. Tu cu noi, sau noi cu tine, alege.

— Să mergem, strigă la Déroute, şi, strîngînd mîna căpitanului, îşi îndemnă calul pe drumul ce se deschidea la stînga.

Planul fugarilor era foarte simplu ; gîndeau ca după vreo zece leghe să ajungă la o fermă de ţară, să petreacă noaptea acolo şi să revină a doua zi la Paris, unde nimeni nu şi-ar fi închipuit să-i caute ; la prima ocazie prielnică, să se întîlnească cu domnul duce de Luxembourg, punîndu-se sub protecţia lui. Drumul pe care o luaseră acum trebuia să-i ducă la Pontoise. Caii erau voinici, noaptea limpede, cerul luminos. În inima Suzannei miji speranţa. Aruncă o privire stăruitoare spre Paris, unde se înălţa săgeata dantelată a catedralei Saint-Denis, apoi îi zîmbi logodnicului ei. O bucurie fără margini cuprinse sufletul lui Belle-Rose.

— Acum nenorocirea nu ne mai poate atinge, şopti el strîngînd-o la piept.

— Să nu stîrnim mînia Domnului, răspunse ea cu gravitate.

— Oh, sîntem liberi şi dumneata mă iubeşti ! izbucni el.

Caii răscoleau pămîntul sub copite ; ajunseră aşa la Franconville.

Acolo, la Déroute bătu la uşa unui han, de unde se întoarse cu un sac de fîn pe care-l plătise fără tocmeală.

— Nepotul Christophe a făcut treabă bună, caii sînt strașnici, dar să nu abuzăm de vrednicia lor. Cine știe ce-i mai așteaptă.

Se opriră sub un pîlc de copaci, la vreo treizeci de pași de drum, puseră nutrețul la botul cailor, care-l mîncară cu poftă. Dar în timp ce Belle-Rose și Cornelius fugeau, Bouletord o apucase pe urmele lor ; domnul de Pomereux și domnul de Charny i-o luaseră înainte, însoțiți de patru-cinci valeți de la palatul contelui. La răscrucea cu strada Buci, gloata care se strînsese lîngă soldatul de pază căzut sub picioarele cailor le indica direcția, adică strada Dauphine ; la Pont-Neuf un arcaș din potera călare le povestise isprava lui Grippard ; cu toată mînia lui, domnul de Pomereux zîmbi de tactica folosită.

— N-a fost rea ideea ! îi spuse el domnului de Charny.

— Fără îndoială, dar noi trebuie să închidem pliscul papagalului, replicase cu răceală domnul de Charny.

Mai departe, pe strada Saint-Denis, se întîlniseră cu ofițerul chefliu care înjura pe toți dracii, jurîndu-se să-l spintece pe ticălosul care era cît pe-aci să-l omoare. Cei patru-cinci inși care se înghesuiau pe lîngă el se juraseră pe mîntuirea sufletului lor că cei patru fugari, cărora le crescuse numărul la zece-doisprezece, porniseră pe poarta Saint-Denis. Unul dintre ei pretindea chiar că i-a urmărit preț de-o leghe.

— Pe sufletul meu, înfoiatul nu minte, oricît ar fi de meșter în d-alde astea ! strigă domnul de Pomereux.

— Mii de draci, gentilomule ! izbucni căpetenia aventurierilor, potrivindu-și pălăria pe fruntea lovită, îi urmăriți cumva pe banditii care erau să mă omoare ?

— Trebuie să dau de ei, de-o fi să crape calul sub mine !

— Ei bine, domnule, sînt al dumneavoastră, și veți vedea de ce e-n stare la o adică Roland de Bréguiboul, căpitanul.

Și căpitanul Roland de Bréguiboul sări în șa, împunse calul cu pintenii și porni în goană, urmat de ceata lui.

— Iată-ne zece contra patru, constată domnul de Pomereux, grăbind după el, e cam mult.

— Trebuie să mă răzbun, striga căpitanul, dumneavoastră n-aveți decît să priviți : eu îi omor !

— Singur-singurel ? !

— Ba bine că nu !

Domnul de Charny îl tot urmărea pe conte cu coada ochiului, să vadă dacă nu-i slăbește furia ; dar goana cailor biciuia sîngele tînărului bărbat și-l menținea într-o stare de iritare satisfăcătoare. La răscruce, domnul de Charny se opri brusc, punînd mîna pe frîul calului, căruia-i dădea pinteni domnul de Pomereux.

— Înainte de-a merge mai departe, trebuie să aflăm măcar încotro au luat-o.

— Aha, ei comedie ! exclamă domnul de Pomereux, la asta nu m-am gîndit !

Cei doi gentilomi și aventurierul se sfătuiră ; și drumul spre Chantilly, și pe cel spre Pontoise purtau urme de copite. În timp ce discutau, auziră cum venea ca tunetul o ceată de călăreți dinspre Saint-Denis. Într-o clipă ceata se și află lîngă ei ; era Bouletord cu arcașii lui. Toți se opriră la glasul domnului de Charny. Chiar și cei mai pricepuți priveau încurcați ; luna se ridica la orizont, iar ambele drumuri erau liniștite și pustii. Bouletord umbla încoace și-ncolo, cu nasul în vînt, pufnind ca un tigru.

— Pe toți dracii, ocăra el, de data asta ori îl omor eu pe el, ori el pe mine !

— Pe legea mea, zise domnul de Pomereux, dacă aș fi singur aș da cu banul, dar sîntem douăzeci ; Bouletord și oamenii lui s-o ia pe un drum, iar domnul de Charny și cu mine pe celălalt.

— Să fie-al dracului ! Dacă-mi scapă, omorîți-l pentru mine ! strigă căpitanul Bréguiboul.

— Minunat, răspunse domnul de Charny.

Se pregăteau de plecare, cînd un cerșetor se ridică de lîngă o ostreață pe după care sta culcat. Era respingător la vedere : ținea alături un baston gros și era îmbrăcat în zdrențe.

— Căutați cumva patru călăreți... ? întrebă el.

— I-ai văzut ? izbucni Bouletord.

— Am văzut patru oameni trecînd ca vîntul : doi dintre ei duceau în crupa calului cîte o femeie.

— Ei sînt ! zise domnul de Charny.

— Ei, și pe ce drum au luat-o ? interveni căpitanul Bréguiboul.

Cerşetorul întinse mîna.

— Miluiţi-mă şi vă spun.

Domnul de Pomereux îi aruncă o pungă.

— Ţine aur, dacă minţi o să ai parte de gloanţe.

Cerşetorul cîntări punga, cu ochii la pistolul îndreptat spre el.

— De ce-aş minţi ? mormăi, dînd din umeri ; dacă spun doar adevărul nu cad în păcat şi mă aleg şi cu un cîştig.

— Hai, grăbeşte-te ! strigă domnul de Charny.

— Luaţi-o la stînga, răspunse cerşetorul, arătînd cu bastonul spre Pontoise.

Cei douăzeci de călăreţi porniră toţi deodată ca un vîrtej. La Franconville, domnul de Pomereux şi lacheii lui, mai bine echipaţi ca Bouletord, lăsară în urmă ceata acestuia. Tînărul conte şi suita sa călăreau cai englezeşti, obişnuiţi cu vînătoarea. Galopul era egal şi susţinut. Domnul de Pomereux şi domnul de Charny alergau înainte, lacheii îi urmau la douăzeci de paşi, apoi veneau arcaşii. Căpitanul Bréguiboul galopa între domnul de Pomereux şi Bouletord. Calul său începuse să sufle greu. După vreo jumătate de oră distanţa care îi despărţea se mări şi cele două grupuri se pierdură din vedere. Pintenii lui Bouletord erau înroşiţi de sînge. În acest timp, Belle-Rose şi Cornelius menţineau viteza cailor fără a-i forţa.

— Trebuie să-i menajăm, susţinea la Déroute ; cînd trecem de Pontoise, o luăm de-a curmezişul şi ne întoarcem liniştiţi pe urmele noastre, fără să dăm de poteră.

Cînd mica lor ceată ajunse la Pierrelaye, Grippard şi la Déroute auziră un nechezat, departe, în spatele lor. Iapa pe care o călărea Belle-Rose adulmecă cu nările fremătînde şi răspunse cu un nechezat sonor. La Déroute sări în şa.

— Ne urmăresc ! şopti el.

— Te cred, confirmă Grippard.

La Déroute îl ajunse din două salturi pe Belle-Rose. Dar înainte de-a deschide gura, înţelese după noul elan al iepei că simţise bine pintenii. La nechezatul calului, domnul de Pomereux deveni atent.

— În fața noastră sînt călăreți, zise el și, aplecîndu-se peste coama bidiviului, înteți goana.

Belle-Rose și Cornelius schimbară o privire între ei ; amîndoi își cuprinseră mai hotărît iubita. Caii lor străbătură astfel opt leghe în galop ; alergară foarte bine pînă la Saint-Ouen-l'Aumône, dar în timp ce treceau prin sat, Belle-Rose simți că iapa se poticnește și, în aceeași clipă, calul lui Cornelius se lovi și căzu în genunchi ; pintenii îl siliră să se ridice și amîndoi gonașii nechezau de durere, săltînd istoviți. Un alt nechezat se auzi pe drum, mai răsunător și mai apropiat. La Déroute își încărcă pistoalele.

— În zece minute au și făcut jumătate de leghe, spuse el ; dacă merg în ritmul ăsta, într-o jumătate de oră ne ajung.

Caii lui Belle-Rose și Cornelius aținați de zăbală și pinteni, zburau pe drum, dar erau albi de spumă, și slăbeau simțitor sub dubla lor povară. Suzanne și Claudine nici nu îndrăzneau să sufle o vorbă ; cîteodată, peste umerii călăreților aruncau cîte o privire îngrijorată pe drumul alb care se pierdea în noaptea transparentă. La Déroute și credinciosul Grippard galopau alături, amîndoi muți și resemnați. Mica trupă ocoli Pontoise ; spuma cailor istoviți se înroșise la nări. Cînd ajunseră aproape de Ennery, la Déroute auzi pe vînt un nechezat puternic și întoarse capul. Un punct negru se rostogolea pe drum și se mărea văzînd cu ochii.

XLIII

STAREȚA MĂNĂSTIRII SAINTE-CLAIRE

Punctul negru era domnul de Pomereux, care înainta în goana mare. Cum auzise nechezatul iepei călărite de Belle-Rose împunsese burta calului cu pintenii ; bidiviul, stîrnit de izul depărtat al iepei în spume, pornise ca o săgeată, cu botul în vînt, urechile ciulite, trăgînd

aerul în piept. În trei minute, contele îl depăşi pe domnul de Charny, care, gras şi greu, îşi obosise calul ; lacheii călăreau în ordine, între ei doi. Nu se mai auzea galopul lui Bouletord şi al oamenilor lui, iar căpitanul Bréguiboul nu se mai vedea deloc. La cîteva sute de paşi de Ennery, la Déroute, măsurînd din ochi distanţa care îl separa încă pe Belle-Rose de domnul de Pomereux, pe care-l recunoscuse, înţelese că trebuia luată hotărîrea decisivă. Se repezi spre căpitan, arătînd cu degetul spre călăreţul care se apropia cu iuţeala fulgerului.

— Mai sînt patru oameni în spatele lui.

Belle-Rose se aplecă spre Cornelius.

— Ţi-o încredinţez pe Suzanne, îi şopti el.

— Ţi-o încredinţez pe Claudine, răspunse irlandezul.

— Salvaţi-vă, salvaţi-vă ! Lăsaţi-ne pe noi ! interveniră cele două femei cu glasul rugător.

— Pistoalele în mînă ! strigă la Déroute. Iată-i !

Sergentul, care nu slăbise din ochi drumul în timpul scurtului schimb de cuvinte, trase îndată ; dar glonţul nu nimeri, făcînd să sară numai pălăria contelui care, trecînd pe lîngă el ca o ghiulea, se năpusti asupra lui Belle-Rose, cu spada ridicată. Înainte ca cele două spade să se încrucişeze, domnul de Pomereux îl recunoscu pe străinul de la Douvres.

— Asta-i bună ! exclamă el. Vă datorez viaţa ! şi coborî spada.

Belle-Rose se repezi spre el, strigînd :

— Uitaţi asta şi să încheiem.

Domnul de Pomereux lăsă să-i spînzure spada şi salută cu mîna ridicată.

— În locul meu, domnule, aţi proceda la fel, încît permiteţi-mi, vă rog, să mă port tot astfel. Oricum, trebuie să-mi iau revanşa pe care v-o datorez, şi o vreau neştirbită.

Contele vorbea cu o demnitate care-l impresiona pe Belle-Rose ; la rîndul său, căpitanul lăsă spada cu vîrful în jos.

— Iată lacheii, strigă la Déroute.

— Lacheii aparţin stăpînului, iar stăpînul este învins, răspunse contele, privind liniştit la escorta care sosea.

Cu aceste cuvinte, luă spada în amîndouă mîinile, o rupse în două şi o aruncă la pămînt.

— Ce faceţi ? ! exclamă Belle-Rose.

— M-aţi învins şi m-aţi dezarmat, asta-i tot, replică liniştit contele.

Suzanne îi întinse mîna ; domnul de Pomereux i-o sărută cu atîta eleganţă de parcă ar fi fost la bal şi se îndreptă spre lachei.

— Jos muschetele, voi toţi ! ordonă el.

Lacheii se supuseră uimiţi şi se opriră. Domnul de Pomereux mai făcu cîţiva paşi alături de Belle-Rose şi Cornelius.

— Mergeţi mai departe, le spuse el ; luaţi-o la stînga, spre Livilliers, este o mănăstire unde, fără îndoială, veţi fi primiţi. Nu întîrziaţi o clipă. Ascultaţi-mă pe mine.

Toţi deveniră atenţi. Galopul unui grup de călăreţi răsuna, venind cam de la o jumătate de leghe.

— Domnul de Charny nu e departe, iar Bouletord îl urmează cu şapte-opt arcaşi, continuă domnul de Pomereux. Mai este şi un alt gentilom, căruia era să-i spargeţi capul. Grăbiţi-vă, deci !

— Sînteţi un om plin de noblețe, izbucni Cornelius, strîngîndu-i cu putere mîna.

— Ce vreţi, trebuie să-ţi plătești datoriile ! răspunse vesel domnul de Pomereux.

La Déroute nu se putu stăpîni :

— Domnule, zise el, eu am tras mai adineauri cu pistolul !...

— Aha, tu mi-ai masacrat pălăria !

— Voiam capul, domnule, dar dacă din nenorocire v-aş fi omorît, cred că nu mi-aş fi iertat-o niciodată.

— Nici eu ! adăugă Grippard.

Domnul de Pomereux se îndepărtă rîzînd, iar fugarii o luară pe o cărare care străbătea lanurile. Caii, epuizaţi, tremurau pe picioare. Nu făcuseră nici cinci sute de paşi, cînd Bouletord şi domnul de Charny se întîlneau cu domnul de Pomereux. Potera călărea cai odihniţi, luaţi în drum de la un han, puţin înainte de Saint-Ouen-l'Aumône. Caii aparţineau unor geambaşi care îi duceau la Paris ; Bouletord şi de Bréguiboul, auzind nechezat şi sforăituri în grajd, se opriseră, rechiziţionîndu-i în numele regelui. Geambaşii se împotriviseră la început, dar văzînd uniforma şi muschetele, se supuseseră pînă la urmă ; lăsîn-

du-şi în grajd caii obosiţi, ceata celor doi pornise în goană după ceilalţi, neîntîrziind să-l ajungă din urmă pe domnul de Charny.

— I-aţi prins ? îl întrebă domnul de Charny pe domnul de Pomereux, rămînînd o clipă neclintit în mijlocul drumului.

— Pe cine ?

— Ei, la dracu' ! Pe Belle-Rose şi clica lui.

— Pe legea mea, sînt pe cale s-o şteargă.

— Ei o şterg şi dumneata nu-i urmăreşti ? !

— Am eu socotelile mele, dragă domnule de Charny, replică domnul de Pomereux. Spada-mi zace în bucăţi, pălăria mi-e găurită, iar dacă m-aş uita mai atent, cred că am două bucăţele de fier în haină.

— Pe toţi dracii ! Înainte ! urlă Bouletord, care se oprise să asculte convorbirea.

— Înainte ! Cu toţii ! strigă domnul de Charny, adresîndu-se lacheilor.

Domnul de Pomereux se postă în faţa lor.

— Nici unul dintre voi să nu mişte ! ordonă el scurt.

Şi adăugă, întorcîndu-se spre domnul de Charny :

— Mi-am dat cuvîntul de onoare rivalului meu ; duceţi-vă, iar noi ne luăm rolul de martori.

Domnul de Charny porni, aruncîndu-i contelui o privire dispreţuitoare.

Căpitanul de Bréguiboul îşi îndreptă calul spre domnul de Pomereux :

— Cred că cele două bucăţele de fier au intrat în închipuirea dumitale !

Calul nerăbdător lovi picioarele domnului de Pomereux, care-l şi prinse de frîu.

— Ei bine, răspunse el, nu depinde decît de dumneavoastră să vă intre prin piele.

Contele trase folos numaidecît de pe urma certei ce se iscase. Oprind trecerea căpitanului, însemna încă un inamic de care îi scăpa pe Belle-Rose şi pe doamna d'Albergotti ; şi apoi, ca să spunem adevărul, îl cam mînca palma, încît avea chef să-şi dezlănţuie mînia asupra cuiva. Tot drumul visase la luptă şi nu voia să-şi spulbere visul !

— Ce vreţi să spuneţi ? ! strigă căpitanul, răsucindu-şi mustăţile.

— Asta înseamnă, căpitane Roland de Bréguiboul, că, dacă binevoiți să descălecați, îmi va face nespusă plăcere să vă fac să simțiți puțin din fierul pe seama căruia vă place să glumiți.

— Provocare la duel ? !

— Ei, căpitane, aveți mintea cam leneșă !

Căpitanul sări în drum, trăgînd spada din teacă. Domnul de Pomereux luă o spadă de la unul dintre ai săi, pregătindu-se de duel. Era o lună nemaipomenită ; lacheii contelui și valeții înarmați ai căpitanului se grupară în jurul celor doi adversari. Pe urmele lui Belle-Rose nu mai goneau decît Bouletord cu arcașii. Contele era într-o dispoziție grozavă. Domnul de Bréguiboul avea mîna tare, iar mîna domnului de Pomereux era și sprintenă. Îl atinse pe căpitan de două ori la piept ; dar cămașa din piele de bivol respinse fierul.

— Ei bravo, domnule, chiar dacă aveți o minte leneșă, nu e deloc lipsită de prudență ! strigă domnul de Pomereux.

Exasperat de sîngele rece al contelui, căpitanul Roland se repezi asupră-i, atacînd violent ; contele pară cu o elegantă promptitudine, ripostînd cu o lovitură directă atît de iute, încît vîrful lamei se înfipse în gîtul adversarului. Spada acestuia lunecă jos și căpitanul se prăbuși în drum, mușcînd iarba și rostogolindu-se. Sîngele îi țîșnea pe gură, degetele i se crispară ; se mai zbătu puțin și muri.

— Uite, ați rămas fără căpetenie, se adresă contele valeților înarmați, vă iau în serviciul meu ; să mergem, să vedem ce se întîmplă acolo.

Domnul de Pomereux porni înainte, iar valeții, repede consolați, îl urmară, amestecîndu-se cu lacheii contelui. În timp ce contele îl provoca pe căpitan, între Bouletord și Belle-Rose nu mai rămăsese nici cît un sfert de leghe ; cele două grupuri se întreceau în viteză. Ocolind o movilită, la Déroute descălecă.

— Luați calul meu, îi spuse el lui Belle-Rose, e mai odihnit ca al dumneavoastră, nu m-a dus decît pe mine. Grippard îl imită pe Déroute, în favoarea lui Cornelius. Schimbul se făcu în două secunde, iar tinerii înfipseră pintenii în burta cailor, care porniră într-o goană disperată. Era ultimul efort, un elan ce dură doar cîteva minute ; după aceea, caii căzură unul după altul, fără su-

flare. Bouletord cîştiga spaţiu, salt după salt. În clarul de lună, l-ai fi putut vedea gonind cu pistolul într-o mînă, cu frîul în dinţi, lovindu-şi calul cu latul spadei. Între Bouletord şi arcaşi mai erau acum doar o sută de paşi. Alături, la Déroute şi Grippard formau ariergarda fugarilor. Ieşind dintr-o pădurice, la Déroute văzu pe cîmpie zidurile mari şi albe ale unei mănăstiri, a cărei clopotniţă se profila pe cerul pal. O zări şi Bouletord şi bănui îndată intenţia fugarilor ; scoase un răcnet de furie şi, îmboldindu-şi calul chiar cu vîrful spadei, înaintă furtunos. Arcaşii, după el ; ceata lor mînca drumul. La Déroute calculă din ochi distanţa dintre Belle-Rose şi mănăstire ; Bouletord putea să-l ajungă pe căpitan înainte de atingerea ţintei ; caii fugarilor se poticneau la fiece pas forţat.

„E vremea !" gîndi sergentul.

Opri calul, luă muscheta de la armătura şeii şi o încărcă. Iar cînd la Déroute se întoarse spre Bouletord, o expresie cumplită i se zugrăvise pe chip. Coborî muscheta, ţintindu-şi duşmanul drept în faţă, cît ai număra pînă la trei ; braţul părea de fier, ca şi ţeava pistolului, atît era de neclintit. Glonţul porni către Bouletord care ajunsese aproape la treizeci de paşi. Bouletord scăpă frîul, care căzu pe gîtul calului. Mîna-i crispată apucă febril coama ; calul, speriat, porni, trecînd ca o săgeată prin faţa lui la Déroute, ducîndu-şi călăreţul al cărui cap livid i se izbea de coaste. Glonţul nimerise drept în frunte. După vreo sută de paşi, mortul alunecă de pe coama lucitoare, mîna se desfăcu, iar Bouletord se rostogoli plin de sînge la picioarele lui Belle-Rose ; el prinse calul de frîu, oprindu-l. Domnul de Charny, în fruntea arcaşilor, venea în urma lui Bouletord. Grippard îşi zicea totdeauna că trebuie să facă ce face şi la Déroute. Cînd la Déroute îşi luase muscheta, şi-o luase şi Grippard ; cînd la Déroute îl ochise pe Bouletord drept în frunte, şi Grippard căutase să ţintească la fel în cineva. Domnul de Charny se nimerise acolo tocmai atunci. După glonţul sergentului, Grippard apăsă conştiincios pe trăgaci. Calul domnului de Charny se cabră la primul foc şi glonţul lui Grippard, care trebuia să-l lovească în plin pe călăreţ, nimeri în pieptul calului. Calul căzu în genunchi, se sculă şi iar se prăbuşi, trăgîndu-l după el pe domnul de Charny. Cînd potera văzu că cei doi co-

mandanți sînt la pămînt, se opri brusc ; doi-trei arcași săriră din scări să-l ajute pe domnul de Charny, iar ceilalți își îndreptară muschetele spre la Déroute și Grippard ; dar la Déroute și Grippard goneau acum spre mănăstire ; gloanțele fluierară pe lîngă urechile lor și asta a fost tot. Domnul de Pomereux, în fruntea lacheilor, da vesel din picioare pe urma arcașilor, foarte interesat de incidentele hărțuielii. Se simțea ca la teatru, la premiera unei noi comedii ! Ajungînd lîngă domnul de Charny, descălecă și-l întrebă foarte corect cum se simte.

— Mi-a fost teamă cînd ați căzut ; dar din cîte văd, nu sînteți rănit deloc.

— Absolut deloc, răspunse morocănos domnul de Charny.

— Dovadă că aveți noroc, domnule, pentru că, vorbind cinstit, trebuie să fim drepți față de meritele acestor tineri îndrăzneți. Salut calul, în valoare de o mie de scuzi, care s-a sacrificat cu o generozitate demnă de stimă. Păcat că bietul Bouletord n-a avut un cal tot atît de virtuos.

— Ei, domnule, cred că în loc să țineți discursuri ar fi mai bine să galopați ! exclamă supărat domnul de Charny.

— E un punct asupra căruia regret că nu pot fi de acord cu senioria voastră. Evident, nu sînt doborît definitiv ca acest biet diavol de Bouletord, pe care-l văd prăbușit colo ca un trunchi de copac, dar nici eu nu mă simt prea bine.

Domnul de Charny ridică din umeri.

— Ce vreți, reluă domnul de Pomereux, oamenii aceia nu au viața mea dar au cuvîntul meu, iar noi, gentilomii, nu avem decît un cuvînt de onoare.

Domnul de Charny își mușcă buzele pînă la sînge.

— Calul tău, ordonă el, atingînd cu cravașa șoldul unui arcaș.

Arcașul descălecă, iar domnul de Charny sări în șa.

— Înainte cu toții ! strigă, prinzînd strîns frîul.

Toată ceata îl urmă.

Domnul de Pomereux aruncă o privire spre mănăstire. Timpul pe care el îl pierduse nu fusese irosit și de fugari ;

profitînd de dezordinea stîrnită de moartea lui Bouletord și de căderea domnului de Charny, grăbiseră spre mănăstirea de care îi despărțeau doar vreo sută de pași. Cele două femei fuseseră urcate acum pe calul lui Bouletord ; și curînd, ele bătură primele la poarta mănăstirii. Clinchetul clopoțelului de la poartă se auzea tocmai cînd arcașii treceau prin fața cadavrului lui Bouletord. Era culcat pe spate, cu ochii deschiși și fața lividă ; glonțul lui la Déroute îi găurise fruntea între sprîncene, o mînă strîngea încă mînerul spadei, iar fața mai păstra expresia amenințătoare din clipa cînd îl surprinsese moartea. Caii, speriați, tropăiră în jurul trupului însîngerat, iar unii, mînați mai violent săriră peste el.

— Auziți ? se adresă domnul de Pomereux, domnului de Charny, amuzîndu-se, iată sunetul unui clopoțel care l-ar fi făcut să sară în sus pe scumpul nostru Bouletord, dacă n-ar fi fost mort de-a binelea.

Domnul de Charny își înfipse pintenii în burta calului, fără să răspundă. Poarta mănăstirii se deschisese, Suzanne și Claudine îi trecură pragul.

— Doamnă, se adresară ele călugăriței care le întîmpina, sînt afară doi gentilomi care vă cer protecția... dacă nu le veniți în ajutor sînt pierduți.

— Să intre, dacă sînt nevinovați, să intre și dacă sînt vinovați, răspunse călugărița ; casa Domnului este un adăpost deschis tuturor nefericiților.

Calul lui Belle-Rose căzuse la poarta mănăstirii, calului lui Cornelius îi țîșnise sîngele pe nări și se prăbușise la cincizeci de pași ; picioarele lui mai zgîriaseră pămîntul, apoi bietul animal murise. La Déroute și Grippard își părăsiseră caii în drum și alergau pe jos într-un suflet. Intrară cu toții pe poarta deschisă a mănăstirii, iar cînd călugărița o închisese iar, se vedea trecînd ca un fulger printre arborii potecii domnul de Charny. Suzanne căzuse în genunchi, mulțumind Domnului. Claudine plîngea și rîdea, trecînd din brațele lui Belle-Rose în brațele lui Cornelius.

— Pe legea mea ! exclamă domnul de Pomereux sosind lîngă ziduri, cred că păsările noastre au găsit alt cuib. Sînt de părere că am face bine să ne căutăm și noi un alt han.

Domnul de Charny trecu încruntat prin faţa lui şi lovi în poarta mănăstirii cu garda spadei. Domnul de Pomereux îşi opri calul şi-i mîngîia coama.

— Vulcan s-a ales cu umflături la glezne ; domnul de Louvois va avea să-mi plătească o mie de scuzi.

Vînăt de mînie, domnul de Charny lovea în poartă.

— Domnule, continuă contele, dacă bateţi atît de tare, veţi avea de-a face cu Monseniorul Parisului ; este foarte susceptibil în ce priveşte privilegiile bisericii.

— Ei, domnule — izbucni domnul de Charny, nemaiputîndu-se stăpîni — duceţi-vă şi căutaţi un han, dacă vreţi, şi lăsaţi-mă să-mi văd de treabă !

— Vedeţi-vă, domnule ! e o treabă la care nu vreau să particip pentru nimic în lume.

Gălăgia pe care o făceau la o oră atît de tîrzie deşteptă din somn întreaga mănăstire. Se auziseră caii nechezînd şi sforăind lîngă ziduri, şapte-opt focuri de armă, şi-apoi clopoţelul de la poartă.

— În numele regelui, deschideţi ! strigă domnul de Charny, lovind în lemnul porţii.

Stareţa se înfăţişase. O cruce de argint îi strălucea pe piept, iar rasa lungă atingea pămîntul. Fugarii fuseseră conduşi într-o sală-vorbitor, unde aşteptau urmăriţi de vocea ameninţătoare a domnului de Charny. Cînd deschisese uşa vorbitorului, stareţa tresărise, coborînd-şi vălul mai adînc pe faţă.

— Fiţi binevenite surorile mele ; iar dumneavoastră, domnilor, speraţi.

Vocea gravă şi plăcută le calmase neliniştea ; Claudine avusese impresia că nu mai are de ce să se teamă ; se înclinase şi sărutase mîna stareţei. Belle-Rose simţise cum îi bate inima tare, fără să înţeleagă de ce.

— Spune omului care bate la poarta noastră, zise stareţa adresîndu-se unei surori, că stareţa mănăstirii Sainte-Claire din Ennery va veni îndată, ea însăşi, să răspundă.

Stareţa se retrase, iar sora ieşi pentru a-i îndeplini porunca. La cuvintele sorei, domnul de Charny aruncă o privire triumfătoare spre domnul de Pomereux, băgîndu-şi spada în teacă. Domnul de Pomereux se încruntă, gîndindu-se dacă n-ar trebui să se năpustească asupra oamenilor

favoritului cu lacheii săi ; înţelese însă că mai e vreme pînă la o asemenea situaţie extremă şi aşteptă.

— Dar, exclamă deodată domnul de Charny, nu-l văd pe căpitanul Bréguiboul ; ce i s-o fi întîmplat ?

— Pe legea mea, răspunse contele, m-am bătut cu el, şi cred că i-am făcut seama.

Domnul de Charny îl privi pe domnul de Pomereux, zîmbi, dar nu răspunse.

„Hm, gîndi contele, tace fiindcă mă crede pierdut."

Mai trecu un sfert de ceas de linişte adîncă. Caii, înţărîtaţi de fugă, răscoleau pămîntul sub copite ; domnul de Charny, sumbru şi ameninţător, se învîrtea prin faţa porţii mari a mănăstirii. Domnul de Pomereux îşi cerceta pe ascuns amorsa pistoalelor.

„Pînă la urmă, îşi spunea, acest domn de Charny este un bandit şi mă voi salva printr-o călătorie în străinătate."

Din interiorul mănăstirii răzbătea un murmur surd, iar în spatele vitraliilor străluceau lumini, căzînd pe nimburile de aur ale sfinţilor şi fecioarelor. Apoi, rozeta şi vitraliile se luminară intens şi se auziră suspinele orgii : lăcaşul de piatră revărsa peste cîmpia adormită armonie şi lumină. Domnul de Charny şi domnul de Pomereux se priviră uimiţi. În aceeaşi clipă, poarta mare a mănăstirii se deschise larg, oferind privirii noilor veniţi un spectacol minunat. Altarul mănăstirii strălucea ; mii de lumînări înfipte în braţele sfeşnicelor şi candelabrelor de argint făceau să sclipească răcliţele şi crucile ; flamuri fluturau în jurul altarului iar tămîia fumega în cupe ; surorile, înclinate sub văluri, înălţau imnuri sacre, iar fugarii şedeau îngenunchiaţi la picioarele crucii protectoare. Părea că însuşi Crucifixul îi apăra cu braţele sale chinuite, iar îngerii de marmură înălţau spre cer mîini împreunate a rugăciune.

În momentul cînd poarta se deschise larg, stareţa, cu crucea şi flamura ordinului înainte, urmată de şirul călugăriţelor, se întoarse spre portal. Parcă un nor albăstrui plutea sub paşii lor, iar lumînările corului străluceau ca stelele, umplînd transparenţa nopţii cu sclipirea lor. Procesiunea înainta încet şi se opri în dreptul colonadelor ; stareţa trecu pragul ; crucea de argint strălucea între mîinile sale, iar flamura ordinului îi atingea fruntea. Cînd

trecu hotarul care desparte lumea pămînteană de adăpostul sacru, cîntările se stinseră, iar surorile îngenuncheară. Arcașii își scoaseră pălăriile și, la vederea crucii, șovăiră ; unul dintre ei descălecă și, aruncînd muscheta, îngenunchie pe iarbă ; altul îl imită, apoi al treilea, apoi toți, învinși de solemnitatea mănăstirească. Domnul de Pomereux descălecase și se descoperise cel dintîi. Domnul de Charny, singurul călare, încă, tremura de furie și aștepta, cu capul acoperit și mîna pe garda spadei. Între stareță și el erau acum doar zece pași ; dincolo de șirul călugărițelor, în lumina corului se vedeau Belle-Rose și Suzanne, unul lîngă altul, cu mîinile înlănțuite și, alături de ei, Cornelius și Claudine, iar în spate, la Déroute și Grippard. Domnul de Charny își îndemnă calul, care făcu trei pași și se opri sforăind și scuturîndu-și zăbala în spume. Strălucirea capelei îl orbea. Stareța întinse crucea spre domnul de Charny și cu mîna cealaltă arătă spre fugari.

— Aici este casa Domnului, iar Dumnezeu îi ocrotește pe cei pe care îi căutați. Intrați, acum, dacă îndrăzniți.

Domnul de Charny dădu încet înapoi, ca un tigru învins. După ce ajunsese la douăzeci de pași, stareța trecu îndărăt portalul : canturile grele ale porții se închiseră cu zgomot. Atunci, îndepărtîndu-și vălul, stareța dezvălui privirilor fugarilor chipul Genevièvei de La Noue, ducesă de Châteaufort.

XLIV

UN CUIB ÎNTR-O MĂNĂSTIRE

După ce poarta mănăstirii Sainte-Claire se închise, apărîndu-i pe fugari, domnul de Pomereux se întoarse către domnul de Charny.

— Ei bine, domnule, acum cînd totul s-a sfîrșit, nu credeți că e timpul să cinăm ?

— Balul poate să înceapă și după cină, răspunse domnul de Charny, căruia nu-i mai rămăsese din violența mîniei manifestate decît tremurul din glas ; căutați-vă o tavernă, eu mă întorc la Paris.

— La gloriosul meu văr, fără îndoială.

— La domnul de Louvois, pe care îl voi încunoștința de ajutorul pe care mi l-ați dat în toată această afacere ; nu mă îndoiesc că vă va comunica personal via sa satisfacție.

— Ei, asta-i ! Dragul meu domn de Charny, contez destul pe prietenia dumitale ca să nu mă îndoiesc că veți fi primul care-mi va aduce vestea cea bună.

Domnul de Charny își strînse mica trupă și dădu semnalul de plecare. Domnul de Pomereux avea în noaptea aceea un chef nemaipomenit de vorbă și-și împinse calul alături de domnul de Charny.

— Ca rezultat, aventura este dezastruoasă ; am pierdut un cal, mort în slujba regelui ; un bidiviu pe care, ca devotament, nu l-aș fi schimbat nici cu cîinele lui Montargis ; mai am alți trei cai cu gleznele nenorocite ; am pierdut o femeie pe care eram gata s-o ador, iar hainele îmi sînt sfîșiate în zeci de locuri ; făcînd socoteala, ar ieși un total de șapte-opt necazuri care mă cam amărăsc.

Domnul de Charny frămînta frîul calului, mergînd tăcut.

— Pe legea mea, bunul meu domn de Charny, continuă domnul de Pomereux, nerenunțînd la zeflemea, sînt foarte curios : aș vrea să știu părerea dumneavoastră în privința recompensei pe care mi-o rezervă domnul de Louvois. Haide, deschideți-vă inima. Credeți că mi-ar putea încredința un regiment ? Îmi place grozav uniforma dragonilor. E un regiment la modă și aș avea chef să fiu eu domnul de Lauzun, doar așa, că mi-a venit ideea... Sau domnul de Louvois m-ar putea gratifica cu o guvernare... Avem orașe fermecătoare în frumoasa noastră Franță. Dacă vă pomenește de Blois, Orléans, Tour sau Bordeaux, vă autorizez să-i spuneți că primesc.

— Fiți pe pace, replică domnul de Charny, recompensa care vă este rezervată vă va surprinde.

— Credeți ? ! exclamă domnul de Pomereux cu o falsă candoare. E clar că domnul de Louvois, luminat de cele

pe care i le veți spune, mă va copleși cu generozitatea-i firească. Singura mea grijă este că va merge prea departe ; n-aș dori, de pildă, să fiu printre primii din noua promoție chemată sub ordinele directe ale maiestății sale.

— Oricare ar fi sărbătoarea, eu vin cu viorile, răspunse prompt domnul de Charny.

Strînseră, în drum, trupurile lui Bouletord și al căpitanului Bréguiboul, iar mica oaste sosi la Pontoise, unde domnul de Charny și domnul de Pomereux se despărțiră. Unul luă cai de poștă, întorcîndu-se grabnic la Paris, celălalt colindă străzile pînă ce găsi un cabaret pe plac, unde se instală foarte bine dispus. Cu toată oboseala și tulburarea de pe urma ultimelor evenimente, purtarea domnului de Pomereux putea dovedi și celor mai sceptici că nefericirea nu prindea rădăcini în sufletul său. Nu exista întîmplare neplăcută care să-i strice gustul de a savura aroma unei potîrnichi bine fripte, și nici nenorocire care să-l facă să lase plină o sticlă de vin vechi. În zori, contele își încătărămă centura și plăti consumația.

„Probabil la ora asta, gîndea el, domnul de Charny a și raportat magnificului meu văr rezultatul urmăririi noastre. Iar înșiruirea faptelor m-a pus desigur într-o lumină eroică ; va trebui, deci, să mă grăbesc să scap de recunoștința monseniorului ministru. Am eu un pretext de invocat ca să mă justific, dar pentru un ministru cu un asemenea caracter trebuie să ai de patruzeci de ori dreptate ca să nu fii vinovat ; pretextul meu e șubred pentru el. Mai am posibilitatea să plec în Turcia, să lupt împotriva musulmanilor ; dar pînă la una-alta, ar fi mai sănătos să merg la Chantilly. Cînd am s-ajung în casa prințului de Condé, să fie-al dracului ministrul dacă nu mă va respecta. Pretextul meu va lua îndată proporțiile unui adevăr."

Domnul de Pomereux sfîrșise acest raționament cînd încăleca. O luă pe un drum pieziș, îndreptîndu-se spre rezidența prințului de Condé. Prințul de Condé, chiar acela care se va numi într-o zi marele Condé, îi cunoscuse tatăl și fratele mai mare pe cîmpul de luptă de la Rocroi ; fratele contelui de Pomereux căzuse în Flandra, luptînd sub ordinele sale. Era o familie de gentilomi curajoși ; și prințul îl primi cu noblețe pe cel care venea să se pună

sub protecţia sa. Încît domnul de Pomereux se putu socoti încă din primele momente ofiţer al Casei Condé.

Cînd domnul de Charny relată pe scurt domnului de Louvois ce se petrecuse în noaptea aceea, ministrul sări din fotoliu. Ceru să i se repete toate detaliile fugii, iar domnul de Charny nu omise nici cel mai mic amănunt. Domnul de Louvois sta cufundat în fotoliu, ascultîndu-l cu capul în mîini. Calmul aparent, la o fire atît de violentă, dovedea o supărare adîncă. Domnul de Charny nici nu se îndoia de asta. După ce termină, domnul de Louvois se ridică :

— Cunoşti părerea maiestăţii sale. Regele Ludovic al XIV-lea nu se joacă cu religia. Tot ce este legat de biserică devine sfînt. Dacă aţi fi pătruns forţat în capela mănăstirii, aş fi fost constrîns să vă dezaprob şi probabil că nu vi s-ar fi iertat violenţa. Să aşteptăm.

Domnul de Charny îşi fixă privirea pătrunzătoare asupra ministrului.

— Aşteptarea nu înseamnă iertare, reluă domnul de Louvois. Peste o lună sau peste un an, mai devreme sau mai tîrziu, Belle-Rose şi doamna d'Albergotti vor părăsi mănăstirea Sainte-Claire din Ennery ; soarta i-a ajutat prea mult pentru a nu-i trăda într-o bună zi. Ziua asta e de partea noastră.

— Vom aştepta, întări domnul de Charny, zîmbind sinistru.

— Află ce fac şi ce vor să facă. Dacă vreunul sau amîndoi încearcă să plece din mănăstire, să nu întîmpine nici o împotrivire. Supraveghează-le însă plecarea. Prea multe măsuri i-ar alarma, dînd timp doamnei de Châteaufort şi domnului de Luxembourg să acţioneze în favoarea lor. Trebuie să devină independenţi. Mă înţelegi ?

— Perfect.

— Am fost înşelaţi de două ori, dumneata şi cu mine ; prea mult pentru amîndoi ; Belle-Rose a evadat de la Bastilia, doamna d'Albergotti a fugit de la mănăstirea călugăriţelor benedictine, acum sînt împreună...

— O victorie ne va răzbuna de două înfrîngeri.

— Iar pe domnul de Pomereux îl voi face să înţeleagă că asemenea gesturi cavalereşti nu mai sînt la modă.

— Cred că a fost rănit, monseniore, adăugă domnul de Charny cu un aer compătimitor.

— De ce n-a continuat lupta ? Mai bine ar fi fost ucis !

— Dar era în joc cuvîntul său de onoare, continuă favoritul cu glas mieros.

— Cuvîntul acesta îi pune în joc capul, domnule.

În timp ce domnul de Pomereux se afla la Chantilly cu prinţul de Condé, iar domnul de Charny cu domnul de Louvois, la Paris, fugarii mulţumeau lui Dumnezeu pentru ocrotire. Nu-i cu putinţă de descris surpriza lui Belle-Rose şi a Suzannei în clipa cînd o recunoscură pe doamna de Châteaufort. Amîndoi o priveau uluiţi cum se îndrepta spre ei calmă şi surîzătoare. Nu mai era aceeaşi femeie ; durerea îşi trecuse mîna peste fruntea frumoasă şi palidă, imprimînd o tristeţe de nespus, aşternută ca un val peste trăsăturile ei ; rigorile mănăstireşti, tăcerea lăcaşului şi rugăciunile aduseseră la supunere sufletul sfîşiat de dragoste ; se plecase sub voia Domnului, şi cei ce o vedeau atît de albă, reculeasă, liniştită şi senină, înţelegeau că doamna de Châteaufort nu păstrase nimic din frămîntările lumeşti, aducînd aici doar o inimă purificată de iertare şi un suflet plin de îndurare. Era asemenea Mariei-Magdalena după ce ştersese cu părul ei picioarele lui Isus.

— Fiţi fără grijă, le spuse ea ; casa aceasta este şi a voastră, iar mîna Domnului stă între voi şi cei care vă urăsc.

Geneviève le îmbrăţişă pe Suzanne şi Claudine, îl salută pe Belle-Rose cu un surîs palid şi blînd. Belle-Rose nu avea nici putere şi nici glas să răspundă. Cele mai mistuitoare vreri îl stăpîniseră cîteva ceasuri, iar acum îl asaltau mii de amintiri.

Inima Suzannei nu ştia ce este ura. Dacă, văzînd-o pe Geneviève i se deşteptase pentru o clipă gelozia, repede alungă acest sentiment nedemn de amîndouă, şi-o sărută pe stareţă ca pe o soră. Călugăriţele se retraseră în chiliile lor, iar Geneviève dori să-şi conducă chiar ea oaspeţii trimişi de providenţă în odăile pe care li le destina. Belle-Rosse, Cornelius, la Déroute şi Grippard fură găzduiţi într-un corp de locuinţe ţinînd de îngrijirea grădinilor mă-

năstirii ; Suzanne şi Claudine rămaseră în mănăstirea propriu-zisă, lîngă stareţă.

— Daţi-mi voie să vă fiu ca o mamă, li se adresă ea ; de cînd aţi trecut pragul acestei case nu sînteţi oare fiicele mele ?

A doua zi, spre prînz, doamna de Châteaufort îl chemă la ea pe Belle-Rose. Îl primi într-un paraclis a cărui singură fereastră se deschidea spre un peisaj ce-ar fi fost zugrăvit cu plăcere de Paul Potter. În depărtare, rîul Oise — care scălda cu apele-i leneşe cîmpiile cu şiruri de plopi ; la orizont, vaporoase, clopotniţele din Anvers şi Hérouville. Ici-colo cîteva căsuţe sub pîlcuri de arbori, sălcii plîngătoare de-a lungul pîrîurilor, iar pe pajişte, cireada de vaci şi boii care rumegau. Soarele scălda priveliştea blîndă într-o cernută şi frumoasă lumină aurie. Mierlele fluierau prin crînguri, se auzeau tălăngile boilor care păşteau prin preajmă. În paraclis domnea un fast mănăstiresc : stareţa nu se putuse lepăda de rafinamentul nobilimii. Christul de fildeş era cea mai frumoasă lucrare de Jean Goujon ; icoanele prinse pe panourile de stejar negru erau semnate de cei mai buni pictori italieni, o Naştere a Mîntuitorului de Correggio, o Sfîntă-Clara de Andrea del Sarto, o Fecioară cu pruncul de Guido, agheasmatarul şi îngerul de Gérmain Pilon ; cele mai delicate scule cizelaseră scăunelul de rugăciune şi lambriurile. În acest paraclis practica religioasă devenea atrăgătoare, plăcută ; Dumnezeu şi arta făcută după imaginea sa îl luau de mînă pe cel păcătos, conducîndu-l blînd. Geneviève nu putu să-şi împiedice tulburarea în faţa lui Belle-Rose. O lacrimă îi tremură pe gene.

— Mă credeam tare, dar simpla dumitale prezenţă mi-a răscolit toată cenuşa din inimă. E o încercare de care Dumnezeu n-a vrut să mă ferească ; el m-a salvat, el mă va salva.

Lui Belle-Rose îi bătea inima să-i spargă pieptul. Întoarse ochii spre fereastră, privi cîmpiile, orizontul, ca Geneviève să nu-i vadă emoţia.

— Dealtfel, Jacques, de ce n-aş plînge în faţa dumitale ? reluă ea ; sînt clipe cînd lacrimile îi plac Domnului ; mi se pare că suferinţa este mai frumoasă chiar decît

rugăciunea, iar eu am suferit atît, încît încep să cred că sînt iertată.

Învins de cuvintele ei, Belle-Rose îi luă mîna şi o duse la inimă ; ochii îi erau scăldaţi în lacrimi, nu se mai feri, lăsînd-o să vadă că plîngea şi el.

— Şi dumneata ? Îţi sînt încă dragă ? Îmi vei vorbi ca un frate surorii sale ? Ascultă-mă, Jacques ! Mi-am închinat viaţa şi sufletul Domnului şi totuşi nu există zi în care să nu-l invoc pentru binele dumitale. Cînd numele dumitale îmi vine pe buze, îl primesc ca pe un nume binecuvîntat, şi nu mi se pare că păcătuiesc în rugăciunile mele.

Jacques o contemplă pe doamna de Châteaufort în tăcere ; n-o cunoscuse niciodată sub această înfăţişare în care duioşia se confunda cu pietatea, şi-n timp ce inima îi palpita la vocea Genevièvei, simţea cît de adînc o respectă.

— O ! continuă ea cu un surîs cald, nu mai sînt aceeaşi femeie ; ducesa plină de mîndrie şi dispreţ a lăsat locul celei mai umile călugăriţe ; mi se pare că viaţa mea de altădată n-a fost decît un vis din care a rămas doar amintirea ; am înecat totul în căinţă. Ţi-am spus, prietene ? Am vrut să fiu demnă de-a fi fost iubită ; Christos, care a izbăvit-o pe Maria-Magdalena, îmi va ierta gîndul. Acum pot să mor, mi se pare că vom ajunge în acelaşi colţ al cerului.

— Sînteţi sora mea, Geneviève, iar o viaţă la care nu aţi fi părtaşă mi s-ar părea amară, răspunse Belle-Rose.

— Cuvintele dumitale fac bine inimii, reluă Geneviève, dar acum, după ce m-am destăinuit, spunîndu-ţi tot ce era în gîndul meu, îmi dai voie să-ţi vorbesc despre dumneata ?

— Vorbeşte-mi, Geneviève.

— Am stat de vorbă toată noaptea cu Suzanne ; e un suflet trecut prin mari încercări ; mi-a spus totul, ca de la soră la soră, şi ştiu cîte nenorociri aţi îndurat amîndoi din seara aceea de la Villejuif. Mîna Domnului v-a adus aici. Aţi intrat rătăcitori şi proscrişi, veţi ieşi liberi şi căsătoriţi.

La aceste vorbe, Belle-Rose tresări.

— Dacă veţi mai avea de suferit, cel puţin veţi suferi împreună ; iar dacă, în sfîrşit, fericirea vă va surîde, va fi mai plăcută tot împreună, adăugă doamna de Château-

fort. Nu trebuie să părăsiți acest adăpost fără ca un preot să fi binecuvîntat dragostea voastră. Doi soți pot trăi la adăpostul mănăstirii ; doi iubiți ar putea oare ?

— Dacă Suzanne va vrea, eu sînt gata oricînd, răspunse Belle-Rose.

— Și Suzanne e gata oricînd, întări Geneviève emoționată ; peste trei zile veți fi căsătoriți.

După această convorbire, Belle-Rose se retrase plin de tulburare. Rămasă singură, doamna de Châteaufort îngenunchie pe scăunelul de rugăciune, palidă, cu mîinile împreunate.

— Dumnezeule ! exclamă ea cu glasul întretăiat de suspine, binecuvîntează-i, să fie fericiți !

Rămase așa multă vreme, nemișcată, cu fruntea înclinată pe cruce ; cînd s-a ridicat, chipul ei era de martiră, chinuită și resemnată. Apoi, stareța mănăstirii Sainte-Claire din Ennery îl înștiință pe episcopul de Mantes, care-i făgădui că va da tinerilor binecuvîntarea nupțială, hotărîndu-se ca în aceeași zi să aibă loc și căsătoria lui Cornelius Hoghart cu Claudine. Bucuria lui Belle-Rose și a Suzannei era gravă și reculeasă, cea a Claudinei, copilărească și zîmbitoare. Cornelius nu mai știa ce face și ce spune. Între cei patru tineri se înfiripau convorbiri interminabile și se așterneau tăceri adînci ; în toiul unor asemenea întrevederi se întîmpla să vadă uneori cum trece pe sub arcadele mănăstirii silueta elegantă a stareței ; mîinile ei diafane țineau cartea de rugăciuni ; îi saluta cu un surîs ușor și dispărea sub bolțile întunecate. Atunci tăceau cu toții, iar Suzanne, care totdeauna o vedea cea dintîi, ducea un deget la buze și alerga s-o sărute.

— Nu știu de ce, spunea Claudine ștergîndu-și lacrimile, surîsul bietei stareți mă face să plîng.

Cornelius îl privi pe Belle-Rose și suspină. În acele momente Belle-Rose ar fi vrut să aibă două vieți, să poată dărui una Genevièvei, păstrînd-o pe cealaltă pentru Suzanne.

La Déroute nu-și găsea locul. Ceilalți se străduiau din răsputeri să-l împiedice să fluiere și să cînte. În pofida

sfinteniei locului, s-ar fi dedat la o mie de năzdrăvănii nevinovate, dacă Belle-Rose și Cornelius nu și-ar fi pierdut jumătate din timp să-i zăgăzuiască bucuria în limita bunei-cuviințe. Grippard, care îl lua drept model în toate pe la Déroute, era și el vesel la culme. Își treceau timpul legănînd împreună o mie de visuri, iar Grippard, entuziasmat de vorbele sergentului, jura că nu va părăsi niciodată compania unui căpitan ca Belle-Rose. Așa se petreceau lucrurile în ajunul zilei fixate pentru ceremonie, cînd domnul de Pomereux se prezentă la mănăstirea Sainte-Claire din Ennery. Abia fusese anunțat, că Belle-Rose și Cornelius alergară să-l întîmpine. Cei trei se îmbrățișară voios.

— Ce să-i faci ! exclamă contele, cred că asta e soarta mea, să mă port mereu pe dos decît s-ar cuveni ; ar fi fost cazul să vă urăsc teribil, dar simt că vă iubesc din toată inima !

— Mi-ați exprimat sentimentele, răspunse Belle-Rose.

— Acum, după ce mi-am achitat pe drumul spre Pontoise poliția semnată pe o stradă din Douvres, povestiți-mi pățaniile voastre.

Cornelius îi istorisi domnului de Pomereux toate cele întîmplate.

— Ne vom căsători în capela mănăstirii, adăugă el ; dar după cum se petrec lucrurile în jurul mănăstirii, ne-am fi putut căsători cu mare pompă și în biserica parohială din Pontoise.

— Cum ? ! Nu e nici un arcaș prin preajmă ? întrebă contele.

— Nimeni ; dealtfel, ați putut să vă convingeți venind aici. Ați întîlnit vreo urmă de poteră ?

— Deloc ; iată ce mă întristează.

— V-ați fi bucurat să vedeți cincizeci de ostași ?

— Poate că da.

— Bună glumă !

— Ei, pe dracu ! cînd domnul de Charny reacționează, măcar știi ce are de gînd ; dar cînd tace chitic, nici Lucifer n-ar putea să-i ghicească intențiile. Dacă nu sînt oameni

de-ai lui prin preajma mănăstirii, înseamnă că trebuie să aibă o mulțime de iscoade la un sfert de leghe.

Evidența acestui adevăr îi uimi pe Cornelius și Belle-Rose.

— Ascultați-mă, adăugă domnul de Pomereux, fericirea vă adoarme vigilența. Îl cunoașteți pe domnul de Charny și l-ați văzut la lucru. Trageți concluziile.

— Mulțumesc ! spuse Belle-Rose, strîngîndu-i mîna ; deci ne faceți atenți să fim gata la orice surpriză.

— Mai mult ca oricînd ! Nu știu unde-i pericolul, dar undeva mocnește. Cînd domnul de Charny nu latră, înseamnă că se pregătește să muște.

La Déroute fu deîndată prevenit.

— Bine ! zise el, mai am pulbere și gloanțe.

Și se apucă să-și încarce pistoalele și muschetele.

Episcopul de Mantes sosi a doua zi. Altarul era împodobit cu flori. Claudine, cu obrajii ca fraga, îngenunchie lîngă Cornelius, nu departe de Belle-Rose și Suzanne. Geneviève ședea în cor, alături de ceilalți martori, domnul de Pomereux, la Déroute și Grippard. Stareța era în ținuta de ceremonie a demnității sale și-și ridicase vălul. Era foarte frumoasă, dar de o frumusețe ploioasă, iar în timpul ceremoniei păstră o înfățișare de calmă solemnitate. Tare prin puterea sacrificiului, nu lăsa să se vadă rănile de care-i sîngera încă inima. Cornelius, care înțelesese totul, o admira și o compătimea. La Déroute, care simțise și el adevărul dar nu vorbise niciodată despre asta, sărută pe furiș un colț din vălul stareței.

— Pe Dumnezeul meu, șopti el, e o inimă de soldat !

Cînd ceremonia se sfîrși, stareța semnă prima în registrul parohiei. Suzanne i se aruncă în brațe :

— Vă datorez fericirea, oare cum vă voi răsplăti vreodată ? !

— Iubindu-mă, răspunse Geneviève, și e destul.

Tinerilor căsătoriți li se pregăti o locuință într-o clădire separată de mănăstire, înconjurată de grădini. Surorile nu treceau niciodată hotarul într-acolo, numai stareța

avea dreptul să-l treacă. Tinerii căsătoriți se instalară în casa aceea, unde erau totodată liberi și în siguranță. Încăperile erau curate și plăcute.

— Aici sînteți la voi acasă și veți rămîne cît vă va face plăcere, li se adresă Geneviève. Fiți fericiți, eu mă retrag.

— Nu veți veni să ne vizitați uneori în acest refugiu pe care vi-l datorăm ? o întrebă Suzanne, ridicînd spre ea ochii ei mari.

— Ba da, răspunse doamna de Châteaufort, sărutînd-o pe frunte, voi veni din cînd în cînd să respir la umbra fericirii voastre.

Suzanne o urmări din ochi pînă departe, iar cînd silueta zveltă a stareței dispăru cu totul printre copaci, suspină ușor, șoptind :

— Dacă n-aș fi fost a lui, Dumnezeule, aș fi vrut să fie al ei !

Domnul de Pomereux se plimba prin odaie ; deodată ochii i se opriră asupra unei cutii așezate pe un scrin în jurul căruia se învîrtea vorbind, mirosind buchetele de flori și șifonînd dantelele. Luă cutia și, citind numele scris pe ea, scoase un strigăt. Suzanne se întoarse și, văzînd că îngălbenise, alergă la el.

— Ce vi s-a întîmplat ? !

— De unde aveți cutia asta ? întrebă el.

— De la Gabrielle de Mesle, o sărmană fată care a murit în mănăstirea călugărițelor benedictine.

— Gabrielle a murit ! izbucni domnul de Pomereux, tremurînd.

— Da, reluă Suzanne ; ultimul ei suspin a fost numele scris pe această cutie.

— Cavalerul d'Arraines ! L-a iubit, așadar, cu adevărat !

— Îl cunoașteți ? exclamă Suzanne, prinzînd mîna domnului de Pomereux.

— Eu sînt, Doamne-Dumnezeule !

Și spunînd aceasta, contele se prăbuși pe un scaun, ascunzîndu-și fața în mîini.

CAVALERUL D'ARRAINES

La un om atît de frivol în aparență, cum era domnul de Pomereux, durerea aceasta era de o sinceritate ciudată, care-i impresiona profund pe cei prezenți. Toți păstrau tăcerea. Suzanne deschise cutia, scoase scrisoarea și șuvița de păr, încredințîndu-le contelui :

— Iată tot ce-a rămas de la Gabrielle.

Domnul de Pomereux luă scrisoarea sărutînd rîndurile scrise de sărmana fată. Nu putea desluși cuvintele, din cauza lacrimilor. După cîteva minute își reveni, luă mîna Suzannei, întinzînd cealaltă mînă lui Belle-Rose.

— Am obiceiul să fac haz și plîng ca un copil ; față de voi cred că o pot face.

— Lacrimile au făcut să vă stimăm și mai mult, răspunse Suzanne. Numai inimile bune suferă.

Domnul de Pomereux o rugă să-i povestească amănuntele culese de pe buzele Gabriellei. Moartea copilei îl copleșea.

— Era atît de tînără și de bună. Și eu ce făceam, Dumnezeule, în timp ce ea murea ? !

Urmară alte hohote de plîns.

— Plîngea, mă iubea, murea, reluă el, și eu vă spuneam dumneavoastră, doamnă, cine știe ce lucruri fără rost ! Am fost un mizerabil ! Cum oare nu i-am simțit prezența la benedictine ? ! Aș fi smuls-o de acolo !

— N-ar fi primit ! răspunse Suzanne.

— E o poveste cutremurătoare !... Am fost eu demn de această inimă pură ca diamantul ? ! Am dus o viață ciudată și totuși am iubit-o totdeauna. Ocupa un loc tainic în adîncul inimii mele, acolo unde gîndul nici nu îndrăznea să coboare ; o păstram acolo ca pe un idol pe care îl adori fără să-l atingi. M-am abătut pe destule cărări pline de noroi, purtat departe de ea de nu știu ce uragan sălbatic, de ce dorinți nesatisfăcute ; dar în această existență, în care inima mea lăsa puțin cîte puțin din puterea ei în toate aventurile drumului străbătut, ea era singura

făptură pe care o înconjuram cu deplină dragoste și respect. Era picătura de rouă pe stînca cea stearpă, floarea parfumată dintre mărăcini. Sărmana mea Gabrielle ! Îmi amintesc încă de clipa cînd a fugit, îmbujorată și timidă, lăsîndu-mă să întrevăd o mărturisire în ochii ei limpezi ! Și după trei ani a murit ! Iar eu îmi prăpădeam zilele la voia întîmplării ; am văzut atîta minciună, încît mi-am făcut din adevăr un vis pe care să-l iubești fără să crezi în el. Cînd am întîlnit-o, eram mezinul familiei, care nu avea altă avere decît capa și spada. Cavalerul d'Arraines nu era o partidă convenabilă pentru fiica marchizului de Mesle ; o iubeam și i-am mărturisit-o, fără să știu de ce... Mai tîrziu, fratele meu a murit ; moștenitor al titlului și numelui, puteam să-i cer mîna ; dar nu mai aveam vești de la ea, și chiar atunci tatăl meu m-a trimis la Malzonvilliers. De la acea vizită, zilele mele au curs ca apa ; nu mi-a rămas nimic decît puțină spumă la suprafață. Sărmana Gabrielle !

Contele de Pomereux își lipi buzele de bucla iubitei.

— Tot ce am bun vine de la ea, reluă el. Fie ca amintirea ei să mă ocrotească !

Spunînd acestea, făcu cîțiva pași, apoi se întoarse spre Suzanne.

— Ați asistat la agonia ei, ați mîngîiat-o în suferință, cu mîinile în mîinile ei. La bucurie sau la necaz, orice s-ar întîmpla, prin numele sfînt al Gabriellei vă aparțin dumneavoastră și celor pe care-i iubiți. Iar dumneavoastră, domnilor, care-i sînteți soț și frate, adăugă el, întorcîndu-se către Belle-Rose și Cornelius, făceți-mi cinstea de a-mi primi prietenia.

Momentul emoționant care făcuse ca domnul de Pomereux să se arate sub o nouă înfățișare, îi impresionase adînc pe cei patru tineri ; se despărțiră de conte cu inimile înduioșate.

La cîteva sute de pași de mănăstire, domnul de Pomereux se întîlni cu un valet înarmat, care umbla haihui pe drum. Individul, cu o înfățișare obraznică, îl măsură din ochi foarte atent, în timp ce trecea. Contele, căruia nu-i plăceau curioșii se îndreptă spre el ; dar iscoditorul se repezi într-un desiș, făcîndu-se nevăzut.

„Iată ce confirmă că nu m-am înşelat deloc, îşi spuse domnul de Pomereux. M-ar surprinde dacă într-adevăr acest om n-ar fi în solda domnului de Charny."

La Écouen, domnul de Pomereux se urcă în caleaşca ce-l adusese de la Chantilly şi, îndreptîndu-se spre Paris, porunci vizitiului să-l ducă la domnul de Louvois. Nu se îndoia de primirea care îl aştepta la ministru ; tînărul conte era unul dintre acele spirite aventuroase cărora le plac situaţiile violente, găsind un mare farmec în ciocnirile ce pun viaţa în primejdie. Îndată ce află de sosirea domnului de Pomereux, domnul de Louvois se grăbi să-l primească. Contele nu-i văzu imediat faţa : ministrul tocmai bea apă, turnîndu-şi dintr-o carafă plină.

„Drace ! îşi zise. Trebuie să fie tare mînios, dacă este atît de însetat."

— Aha ! Dragul meu văr, iată-te înapoi ! spuse ministrul după ce bău, aruncîndu-i o privire iute şi intensă.

„Haide-de ! Nu m-am înşelat", gîndi contele, susţinînd fără să pară impresionat uitătura ameninţătoare a stăpînului casei, şi zise cu voce tare :

— Pe legea mea, da, monseniore ; mă simţeam foarte descumpănit nevăzîndu-vă deloc în ultimele zile, aşa că prima mea vizită la Paris este la dumneavoastră.

— Graba asta mă face să-ţi mulţumesc, dragă conte.

— Nu-i cazul ! Nu în orice familie poţi avea veri ca dumneavoastră, iar cînd ai unul, îi datorezi totul.

— Am contat întotdeauna pe devotamentul dumitale; se pare că acest devotament mi-a întrecut aşteptările.

— Mă flataţi.

— Nu, deloc ; mi s-a spus că prin preajma Ennery-ului v-aţi purtat ca un cavaler din epoca cavalerilor de pe vremuri. Aţi eclipsat gloria lui Amadis, iar vestilul Galaor n-ar fi decît un laş de lîngă dumneavoastră.

— O, monseniore ! Acordaţi prea mare atenţie relatărilor domnului de Charny.

— Aşa este, de la el vă cunosc isprăvile.

— Admirabil prieten acest bun domn de Charny ! Eram sigur că o să se comporte aşa cum a şi făcut !

— Oh, nu mi-a ascuns nimic ! păcat că n-am fost acolo să vă aplaud vitejiile !

— Aprobarea dumneavoastră este cea mai plăcută recompensă pentru mine, monseniore.

Jocul îi plăcea domnului de Louvois, care se purta cu domnul de Pomereux ca pisica cu şoarecele ; numai că şoarecele avea un aplomb care îl cam mira.

— Admiraţia mea s-a trezit, continuă ministrul, la lupta crîncenă împotriva neînfrîntului Belle-Rose şi a teribilului irlandez ! Deplîng fatalitatea care a făcut ca spada să vi se rupă în clipa cînd victoria era ca şi cîştigată de dumneata.

— Războiul îşi are destinul lui, mormăi domnul de Pomereux, cu un gest plin de filozofie.

— Peste cîteva secunde am fost impresionat pînă la lacrimi cînd am aflat de la...

— Tot de la domnul de Charny.

— Tot... Îmi vorbea de constanţa dumitale cînd îţi dai cuvîntul de onoare. E frumos, e impunător, capătă proporţiile gesturilor antichităţii. Regulus nu s-ar fi purtat mai demn de laudă şi îmi închipui că umbra lui Aristide vă invidiază. E o calitate sublimă, vere !

— Mă copleşiţi, monseniore, replică modest contele.

— Deloc ; vă fac dreptate. Iar mai tîrziu, promptitudinea dumitale în a-l provoca pe căpitanul Bréguiboul, care v-a atins cizma şi onoarea totodată, curajul cu care aţi tras spada şi abilitatea cu care l-aţi ucis pe loc, mi-au stîrnit entuziasmul !

— Cum altfel, monseniore ! Mi-am amintit de îndrumarea noastră.

— La asta m-am gîndit şi eu. Am binecuvîntat providenţa care, de pildă, n-a vrut ca de data asta să vi se rupă spada.

— Soarta îmi datora o revanşă.

— Ei bine ! Crezi, fermecătorul meu văr, că această purtare eroică n-a făcut şi asupra altora o impresie puternică ?

— Adevărat ?

— Există spirite de rea-credinţă care au vrut să vadă în aceste nemaipomenite aventuri o dorinţă de-a contracara autoritatea regelui.

— Asta-i bună !

— Ajung să spună chiar că nu sînteţi demn de favoarea maiestăţii sale şi că eu trebuie să vă retrag protecţia mea.

— În privinţa asta sînt liniştit.

— Ce bine mă cunoaşteţi ! izbucni domnul de Louvois, muindu-şi buzele în cana cu apă ; am pus la locul lor cu mînie, pe toate aceste persoane ; dar una dintre ele, care este în mare prietenie cu domnul de Colbert, m-a făcut atent că în asemenea împrejurări nu este bine să vă încredinţez misiunea atît de delicată pe care v-o rezervam.

— Şi luînd în consideraţie împrejurările, aţi încredinţat misiunea altcuiva.

— Trebuia să mă las acuzat de o odioasă subiectivitate ?

— O, nu !

— O altă persoană a spus că regele n-ar fi deloc încîntat să vadă în fruntea regimentelor sale un ofiţer care a contribuit la compromiterea succesului unei acţiuni la care ţinea. Regele se aseamănă întrucîtva cu Monseniorul Mazarin ; îi plac oamenii norocoşi.

— Deci am pierdut şi regimentul, după ce am pierdut misiunea.

— Vai, da ! Am fost foarte mîhnit de întorsătura pe care o lua convorbirea cînd, o ultimă lovitură m-a zdrobit.

— Aha ! A mai fost şi o ultimă lovitură ?

— O lovitură teribilă ! După ce v-au despuiat de drepturi, aceşti domni au pretins că trebuie să fiţi arestat urgent. Sînt persoane meticuloase care nu prea cred în spade rupte şi jurăminte de onoare.

— Neîncrederea este un viciu parizian, monseniore.

— Dumneata îţi închipui că le-am răspuns acestor oameni ; din păcate au repetat atacurile şi, pentru a nu-şi închipui că rudenia mă face nedrept...

— Aţi cedat ?

— Exact, vere.

— Şi iată că voi fi arestat !

— Vei fi trimis la Bastilia şi vei avea tot răgazul de a medita asupra apărării dumitale în combaterea calomniatorilor.

— Perspectiva asta mă seduce ! Supărător e numai faptul că n-o voi putea duce la îndeplinire, răspunse domnul de Pomereux pe un ton dezolat.

— Și de ce nu, mă rog ?

— Fiindcă nu mă voi prezenta la Bastilia.

— Nu te vei prezenta la Bastilia ! strigă ministrul, ridicîndu-se.

— Drept să spun, nu.

— Te ții de glume !

— Deloc, vorbesc foarte serios.

— Și dacă-ți ordon ?

— Atunci sînt convins că prințul de Condé mă va apăra.

— Prințul de Condé ! repetă domnul de Louvois uluit.

— Chiar el !

— Ce amestec are în chestiunea asta ? !

— Ei, asta-i ! Nu sînt un ofițer al Casei lui ?

— Dumneata ? !

— Firește !... De fapt nu știți decît parte din cele întîmplate ! La cele istorisite de domnul de Charny lipsește deznodămîntul... E o poveste întreagă, monseniore.

Sîngele rece al domnului de Pomereux îl uluia pe domnul de Louvois ; dădu pe gît apa dintr-un pahar mare, gata să-l spargă cînd îl puse iar pe masă.

— Vreți să vă povestesc ? întrebă tînărul gentilom.

— Povestește, dar grăbește-te, răspunse domnul de Louvois, lovind parchetul cu tocul cizmei.

— Relatarea nu va fi lungă ! Închipuiți-vă că după ce l-am părăsit la Pontoise pe domnul de Charny, m-am dus să-l caut la Chantilly pe monseniorul prinț de Condé, care a fost totdeauna plin de bunăvoință față de familia mea ; avem o mulțime de dovezi pe care le-aș putea cita.

— Să trecem peste asta.

— Fie, dar va trebui să trec peste modestia mea. I-am exprimat dorința de a sluji în Casa sa ; tocmai era vacant un post de căpitan de vînători ; mi l-a oferit, eu l-am acceptat și am intrat în slujbă ieri dimineață.

Domnul de Louvois se plimba prin cameră cu ochii aprinși și sprîncenele încruntate.

— Am și vînat un cerb de șapte ani, drept început, iar în dimineața asta, continuă liniștit domnul de Pomereux, monseniorul prinț de Condé m-a trimis la Paris să rezolv

cîteva treburi ce-l privesc personal. Înțelegeți că dacă accept invitația dumneavoastră de a mă prezenta la Bastilia, pentru a mă justifica, afacerile prințului ar suferi. Or, cred că interesele mele trebuie să dea întîietate intereselor sale. Prințul de Condé e prinț de sînge, monseniore.

Domnul de Louvois se învîrtea prin încăpere ca o fiară sălbatică ; furia îi creștea în piept. Deodată îi trecu prin minte că domnul de Pomereux, a cărui îndrăzneală o cunoștea, încearcă să-l păcălească, pentru a cîștiga timp.

— Ce-mi spui dumneata e ca o poveste, neînfricatul meu văr ! exclamă ministrul, învăluindu-l într-o privire aprinsă.

— Ah ! Credeți, așadar... răspunse domnul de Pomereux ; ei bine, priviți !

Și contele îl luă liniștit de braț pe domnul de Louvois și-l duse la o fereastră care dădea spre curtea palatului, apoi îi arătă fără vorbe o caleașcă ce aștepta. Livreaua avea culorile prințului, iar pe portierele caleștii strălucea herbul cu trei crini de aur, în cîmp albastru, emblema Casei de Condé.

— Dacă mai aveți vreo îndoială, pot să v-o înlătur, adăugă contele cu aceeași liniște.

Și deschizînd fereastra strigă :

— Hei, Épine !

Un lacheu, purtînd livreaua prințului, alergă sub fereastră cu pălăria în mînă.

— Lasă repede scara caleștii și spune-i lui Bourguignon să suie pe capră, plecăm.

Lacheul salută, îndreptîndu-se spre vizitiul care se și sui pe capră. Domnul de Pomereux închise fereastra și se întoarse spre ministru.

— Ați văzut, monseniore ? și-i zîmbi.

Domnul de Louvois era galben de furie ; oricîtă putere ar fi avut, nu putea să se atingă încă de prinții de sînge. Arestarea unui ofițer al Casei prințului de Condé ar fi fost un act ale cărui consecințe puteau fi incalculabile. Prinții de Condé nu glumeau cu privilegiile, în stare să ajungă cu plîngerea drept la rege. Se putea face totul împotriva domnului de Pomereux ca simplu gentilom ; nu

se putea însă face nimic împotriva domnului de Pomereux căpitan de vînători, protejat de cei trei crini de aur în cîmp albastru.

Mînia nu-l orbea într-atîta pe domnul de Louvois ca să nu vadă clar situaţia. Înţelese că era învins şi se resemnă. Domnul de Pomereux aştepta cu braţele încrucişate.

— Puteţi să plecaţi, spuse ministrul.

În momentul plecării contelui, domnul de Louvois îl reţinu de braţ.

— Eşti la domnul de Condé, rămîi acolo, îndrăzneţule văr. Este un sfat pe care ţi-l dau în trecere.

— Vine de la dumneavoastră şi voi avea grijă să nu-l uit.

Domnul de Pomereux se înclină adînc şi ieşi.

Cînd ministrul auzi caleaşca cu armele prinţului huruind pe pavajul curţii, într-un acces de mînie nebună, apucă un vas de Sèvres de pe şemineu şi-l sfărîmă de perete.

După căsătoria lui Belle-Rose cu Suzanne, umbrarele plăcute ale mănăstirii Sainte-Claire din Ennery fură martorele celor mai frumoase zile pe care le trăiseră cei doi îndrăgostiţi. Se bucurau întruna de plimbări lungi prin păduri, reverii tăcute pe malul apelor murmurătoare, discuţii pline de farmec pe pajişti. Dacă-l întîlneai pe unul dintre ei, puteai fi sigur că va apare şi celălalt. Aveau să-şi spună o mie de lucruri care şi le mai spuseseră de o mie de ori. Dimineaţa îi surprindea împreună, mînă în mînă, cu ochii la ivirea zorilor. Seara îi afla unul lîngă altul, rătăcind de-a lungul aceloraşi izvoare. Săptămînile se scurgeau ca ceasurile. Cornelius şi Claudine se întrebau dacă orele n-au cumva aripi. Fericirea Suzannei era gravă : suferise mult ; fericirea Claudinei era veselă ; spera mereu. Uneia, bucuria îi umplea ochii de lacrimi ; celeilalte, bucuria îi înflorea surîsul pe buze ; erau două firi diferite, dar şi două suflete gemene. Nimic nu-i putea tulbura pe Cornelius şi Claudine în tandreţea lor ; se întîmpla cîteodată ca mîinile Suzannei şi ale lui Belle-Rose să se despartă, capetele lor, aplecate unul spre celălalt să

se încline, cuvintele de dragoste abia şoptite să se stingă pe buze. Aşa se întîmpla cînd o vedeau trecînd în umbra aleilor pe grava şi tăcuta Geneviève, albă ca fildeşul, cu ochii scînteietori. Era bună şi surîzătoare cu ei ; venea uneori să petreacă împreună ore întregi ; dar de fiecare dată cînd pleca, Suzanne i se părea că arată şi mai palidă, şi mai tristă. Suzanne i-ar fi dăruit totul, în afară de Belle-Rose, pentru a-i reda deplina linişte sufletească. Delicateţea ei mergea pînă la evitarea oricărui cuvînt sau oricărui gest ce-ar fi putut deştepta suferinţa mereu vie în inima rănită ; îşi făcea o datorie din asta, iar Geneviève, care citea în inima ei, o săruta pe frunte, numind-o fiica sa. Amărăciunea aceasta era în viaţa Suzannei şi a lui Belle-Rose ca un ghimpe într-un buchet de flori ; se sileau amîndoi să-i îndulcească tristeţea făcînd să treacă din cînd în cînd cîte un surîs pe chipul bietei femei. Într-o zi Suzanne se agăţă roşind de gîtul lui Belle-Rose şi-i şopti la ureche cîteva cuvinte care-l făcură şi pe ostaş să tresară. Belle-Rose o luă în braţe, binecuvîntînd cerul, cu buzele lipite de fruntea soţiei sale. În ziua aceea, doamna de Châteaufort îi zări pe tinerii căsătoriţi şi surprinse dulcele secret care creea o nouă legătură în viaţa lor. Văzînd bucuria zugrăvită pe tinerele lor feţe, se înfioră din cap pînă-n picioare.

— Dumnezeu să te binecuvînteze în rodul dumitale, îi şopti ea Suzannei, punîndu-i mîinile pe creştet şi se îndepărtă cu inima grea de lacrimi.

Cînd Belle-Rose o văzu atît de reculeasă în tristeţea-i adîncă, o voce lăuntrică îi reproşă inactivitatea. O clipă fericirea îl făcuse să-şi uite datoria. Înţelese ce avea de făcut, hotărîndu-se să treacă imediat la fapte. Seara îl căută pe la Déroute, care se amuza cu prietenul său Grippard, construind citadele din gazon, pe care le cucereau după toate legile strategiei militare. Îl găsi într-un ungher al mănăstirii, unde tocmai deschidea o tranşee în dreptul unui bastion-jucărie.

— Hei, la Déroute ! episcopul de Mantes soseşte mîine dimineaţă, să ne pregătim de plecare mîine seară.

La Déroute distruse bastionul cu o lovitură de cizmă şi, aruncîndu-şi pălăria în aer, strigă : trăiască regele !

XLVI

PRIN MUNȚI ȘI VĂI

De cînd se alăturase sorții lui Belle-Rose, la Déroute prinsese gust de aventură. După ce dusese unele inițiative curajoase la bun sfîrșit și-și găsea un adăpost plăcut, îl folosea așa cum Hanibal folosea Capua ; se întîmpla însă ca foarte repede să tînjească după clipa cînd s-ar afla iarăși față în față cu pericolul. Nu trebuie deci să ne mire că propunerea căpitanului îl bucurase. La Déroute deschise bine ochii și ciuli urechea.

— Știi, la Déroute, că mîine e ziua din săptămînă în care monseniorul de Mantes obișnuiește să vină la mănăstire ?

— Da, căpitane !

— De obicei, monseniorul este întovărășit de o suită destul de numeroasă.

— Sînt secretari cu stiharuri albe, rîndași cu cizme grele, vicari în sutană și lachei în livrea ; unii în caleașcă, ceilalți pe-afară.

— Așa încît, atunci cînd toată lumea asta pleacă, nimeni nu îndrăznește s-o controleze.

— Urîtă deprindere să controlezi !

— Ei bine ! Trebuie, deci, ca mîine seară, eu să fiu unul din cei care pleacă de la mănăstire, cu monseniorul.

— Cu livreaua îmbumbată, că sub haina cea cu funde nu poți ști ce se ascunde.

— Chiar așa.

— Se poate aranja.

— Te ocupi tu de asta ?

— Cu plăcere. În această suită a episcopului este și un vizitiu căruia îi place să pălăvrăgim despre război și bătălii ; e foarte vorbăreț și băutor strașnic. Îi voi povesti zece asedii și douăzeci de asalturi ; la a patra hărțuială va fi ametit ; cînd va exploda mina se va rostogoli sub masă ; îl voi dezbrăca după legile capitulării.

— Vorbești ca și cînd lucrurile ar fi ca și făcute !

— Ei, ce vreți ?! Omul ăsta are două vicii și i le cunosc. Îl am în mînă !

— Știi, la Déroute, că dacă n-ai fi fost sergent tunar puteai fi unul din înțelepții Greciei ?

— Ar fi fost cu atît mai rău pentru înțelepciune ; căci înțelepciunea mea se apropie adesea de nebunie.

— Cum o fi, numai să fie ! Deci mîine sînt vizitiu.

— Iar eu, ceva cam în felul unui lacheu sau valet de casă.

— Tu ? Nu, tu rămîi.

— Ba, nu.

— Nu trebuie ca Suzanne să aibă aici un prieten pe care să se poată bizui ?

— E irlandezul.

— Cornelius e căsătorit.

— Adevărat ; se înțeleg în treburi gospodărești, în timp ce eu nu pot vorbi decît de tunuri și de cai.

— N-are importanță ! Unul singur poate reuși acolo unde doi ar da greș ; vei rămîne aici.

— Am înțeles ; sînteți un egoist, vă rezervați toate primejdiile.

A doua zi episcopul de Mantes sosi la mănăstire ; ziua de vizită a prelatului era o sărbătoare pentru toată comunitatea ; săracii din satele vecine se strîngeau devreme lîngă porțile unde se împărțeau pomeni ; bolnavii erau transportați pe drumul pe care trecea preasfințitul, care îi binecuvînta ; boteza pruncii, spovedea călugărițele iar notabilii din ținut veneau să-i prezinte omagiul, rugîndu-l să se roage la cer pentru semănături sau recoltă, după anotimp. Mulțimea din jurul capelei mănăstirești, sau grămădită prin împrejurimi, îngreuna supravegherea. Pentru cineva care ar fi vrut să părăsească mănăstirea singur, amestecîndu-se în mulțime, nu era cine știe ce risc ; iar dacă se strecura în suita episcopului nu mai era nici unul. La Déroute se grăbi să-l atragă la locuința tinerelor perechi căsătorite pe vizitiul care avea mare slăbiciune pentru povestiri cu fapte de arme.

— Avem în casă, îl îmbie el, un pateu strașnic de vînat și vin de Orléans, care te așteaptă ; dacă ți s-a ațîțat foamea pe drum, hai să prînzim împreună ; pînă lichidăm pateul,

îți povestesc asediul de la Arras de sub comanda domnului de Turenne.

Vizitiul încredință caii primului valet pe care-l văzu și se grăbi să-l însoțească pe la Déroute. Atacară pateul, desfundară sticlele și, de la primele pahare pline, începu și povestirea tunarului. În timp ce la Déroute îl ospăta astfel pe vizitiu, Grippard, care avea și el instrucțiunile sale, ospăta un rîndaș. Iar Belle-Rose scria o scrisoare pentru Suzanne. Spre seară se pregătiră echipajele monseniorului ; preoțimea se urcă în caleși, iar lacheii erau gata cu mîna pe coama cailor. Chiar în acel moment la Déroute alerga la Belle-Rose.

— Hei, căpitane ! S-a făcut, grăbiți-vă.

Belle-Rose intră în odaia sergentului. Vizitiul dormea dezbrăcat ca în paradis pe patul lui la Déroute, care rîdea încîntat. Hainele ședeau teanc pe scaun.

— S-a-mbătat ca omul nevinovat, spuse sergentul și, ca să nu cumva să se trezească, am pus și ceai de mac în vinul de Orléans. Fiți fără grijă că nu aude și nu vede nimic.

Belle-Rose se îmbrăcă la repezeală ; vizitiul era aproape de înălțimea sa și, pe deasupra, blond ca și el ; își trase pălăria pe ochi și se urcă pe capră ca și cum toată viața n-ar fi făcut altceva. După plecarea lui Belle-Rose, Grippard intră încetișor să-l vadă pe la Déroute.

— În ordine, îi zise el.

La Déroute îi mulțumi și dispăru. Episcopul se urcă în caleașcă, Belle-Rose dădu bici cailor și atelajul porni. Mergeau sfoară ; valeții cu torțele aprinse călăreau înaintea caleștii, să lumineze drumul. La un sfert de leghe de mănăstire, Belle-Rose observă la marginea șoselei niște inși suspecți care urmăreau cu ochi cercetători cortegiul. Amintindu-și de avertismentul domnului de Pomereux, dădu bici cailor și trecu fără să se tulbure ; livreaua casei monseniorului episcop îl ocrotea. Schimbară caii la Meulan iar spre miezul nopții ajunseră la Mantes. Prima persoană pe care Belle-Rose o zări în curtea palatului episcopal fu la Déroute, care descăleca îmbrăcat în haine de rîndaș.

— Tu, aici ! exclamă el, neștiind dacă ar trebui să rîdă sau să se supere.

— Da, chiar eu. Cînd v-am văzut plecînd, picioarele nu-mi dădeau pace ; au intrat singure în niște cizme groase care se aflau pe-acolo ; și brațele n-au zăbovit să se strecoare în mînecile hainei unui rîndaș, iar cînd mă gîndeam la metamorfoza asta, picioarele au și pornit spre grajdul unde era calul voinicului meu. Le-am lăsat să-și facă pe plac și într-o clipă eram în șa ; calul a pornit de la sine ; mi-am zis că așa vrea providența și am galopat pînă la Mantes.

Pe măsură ce la Déroute vorbea, mînia lui Belle-Rose, care la drept vorbind nu era prea aprinsă, se risipea încet-încet.

— Și rîndașul ? îl întrebă.

— Ei, doarme alături de vizitiu.

Suzanne găsi scrisoarea lui Belle-Rose. Nu cuprindea decît cîteva cuvinte. Belle-Rose o înștiința că o datorie de neîntîrziat îl chema la zece-douăsprezece leghe de mănăstire.

„Nu te teme, îi scria la urmă, nu risc nici un pericol ; dragostea noastră mă ocrotește și ne vom revedea în trei-patru zile."

Suzanne îi arătă scrisoarea lui Cornelius, care n-o putu lămuri cu nimic mai mult. În sinea lui, Cornelius regreta că nu fusese anunțat de această absență.

— Măcar aș fi plecat cu el.

Peste o oră, descoperiră și lipsa lui la Déroute.

Suzanne îi mulțumi din adîncul inimii sergentului și începu să aștepte, punîndu-și nădejdea în pronia cerească. În timpul nopții, Belle-Rose și la Déroute părăsiră palatul episcopal, schimbîndu-și veșmintele ; făcură rost de cai și ieșiră din Mantes în zorii zilei.

— Acum, dacă tot fac parte din expediție, îmi spuneți măcar unde mergem ? întrebă la Déroute.

— Mergem într-un loc care se află cam la trei-patru leghe de Rambouillet.

— Și cum se numește locul acela ?

— Rochefort.

— Frumos colț de țară ! Înconjurat de păduri și de cîmpii ; unde nu-s copaci, afli iarbă verde ; puii de găină sînt grăsuți, fetele deloc sălbatice, iar vinul din podgorii nu-i de lepădat.

— Cunoşti Rochefort-ul ?

— Am fost pe-acolo ca recrut, să tot fie de-atunci cincişase ani.

— Văd că ţi-a plăcut, după amintirile inimii şi ale burţii.

— Cu ce amintiri am să m-aleg acum ?

— De data asta, băiatule, n-ai să ai răgazul să-ţi continui studiile asupra temperamentului fetelor din Rochefort ; vei mînca doi-trei pui, dacă vrei, dar nu vei bea vin din podgorii decît atît cît e nevoie pentru menţinerea sănătăţii.

— Ei, asta-nseamnă că am pornit într-o adevărată expediţie.

— Ceva asemănător : am plecat doi şi ne vom întoarce trei.

— Ei drăcie ! exclamă la Déroute, uitîndu-se la Belle-Rose curios.

— Iar această a treia persoană s-ar putea să nu fie mai înaltă decît cizma ta.

— Un copil ?

— Chiar aşa.

La Déroute avea pe buze o întrebare, dar nu îndrăzni s-o pună ; Belle-Rose îi citi gîndul după expresia feţei şi zîmbi. Zîmbetul acesta îl încurajă pe la Déroute, care-l cerceta pe Belle-Rose cu coada ochiului ; în sfîrşit, deschise gura :

— Spuneţi-mi, căpitane, prichindelul nu aduce cu un micuţ tunar ?

— Prichindelul e din cavaleria uşoară.

Pentru moment, la Déroute nu înţelese ; se scărpină pe frunte, întrebîndu-se ce legătură poate fi între stăpînul lui şi micul călăreţ. Ar fi căutat mult şi bine fără să găsească dezlegarea, dacă Belle-Rose nu l-ar fi scos din încurcătură.

— Băiete, micul nostru cavalerist este un nepot al domnului de Nancrais.

— Un nepot al colonelului ! izbucni la Déroute, sărind în şa, încîntat.

— Chiar aşa.

— Ei bine, căpitane, vom face din el un nou mareşal al Franţei !

— Mai vorbă ! Şi pentru început, o să-l învăţăm cum se mînuiesc armele.

Cei doi călători o luară spre Septeuil şi Montfort-l'Amaury ; era drumul cel mai scurt şi totodată cel mai sigur. Calea nu era prea frecventată şi era puţin probabil ca agenţii domnului de Charny să fie dirijaţi prin aceste părţi. Dormind la Rambouillet şi dimineaţa, la răsăritul soarelui, porniră spre Rochefort. În momentul plecării, la Déroute lipsi cîteva minute ; cînd se întoarse la han, Belle-Rose îl întrebă unde fusese.

— Mi s-a părut că pentru nişte oameni care pleacă în expediţie sîntem cam prost înarmaţi, dumneavoastră cu o biciuşcă, eu cu o nuia de alun. Am făcut mai adineauri un mic tîrg.

— Ce fel de tîrg ?

— Un mezin dintr-o familie nobilă, care se duce nu ştiu unde, şi-a pierdut azi-noapte toţii banii la jocul de cărţi ; jucase cu un strîngător de biruri. I-am oferit douăzeci de pistoli pentru echipamentul lui militar, şi mi-a dat pe loc ce-am vrut. Iată : aveţi spadă şi pistoale, iar eu am luat bulendrele valetului. Armele sînt în bună stare, iar dacă oamenii domnului de Charny ar vrea să ne spună două vorbe, vor găsi cine să le răspundă.

Belle-Rose îşi puse spada la centură şi pistoalele la şaua calului şi porni prin pădurea Ivelines. După o oră străbăteau pădurea de lîngă Selle, care se continua cu cea de lîngă Rochefort. Era aproape ora zece cînd zăriră primele case ale orăşelului, răspîndite în cîmpie. Un băieţel se-nvîrtea pe lîngă un gard viu, culegînd mure.

— Hei, prietene ! îl strigă Belle-Rose ; arată-mi, dacă eşti drăguţ, unde locuieşte bătrînul paznic Simon ; uite banul ăsta pentru osteneală.

— Întîi, veniţi cu mine, şi-apoi, păstraţi-vă banul, răspunse băieţelul, adresîndu-se lui Belle-Rose.

Era un copil frumos, mîndru şi surîzător ; avea ochii umezi şi calzi, obrajii proaspeţi şi bronzaţi de soare, gura ca o cireaşă. Scuturâ din cap, făcînd să-i joace părul lung, mai fin ca mătasea, şi porni pe o potecă deschisă-n cîmpie. Belle-Rose privea cum merge cu pas hotărît şi iute, cum se opreşte din cînd în cînd să culeagă cîte o margaretă, ca

apoi să salte înainte, agil ca o căprioară ; talia-i suplă şi delicată se îndoia ca trestia ; sărea printre ierburi şi trecea pîraiele de parc-ar fi avut aripi la picioare. Belle-Rose se gîndea la viitor, rugîndu-se Cerului să-i dea un asemenea copil. Din cînd în cînd, băieţelul se întorcea să vadă dacă cei doi străini vin după el, şi-atunci un surîs îi dezvelea şiragul de perle al dinţilor. După un sfert de oră de mers peste cîmp, ajunseră în faţa unei căsuţe îmbrăcată în plante agăţătoare, ca într-o cuirasă veselă ; rîndunelele îşi făcuseră cuibul pe la colţurile ferestrelor iar garofiţele sălbatice, rochiţa-rîndunicii şi paracherniţa înfloreau sub streaşina acoperişului de paie. În spatele casei umbreau nucii, în faţă, pe tăpşan, păşteau cîteva vaci frumoase, iar alături vedeai o livadă cu mulţi pomi roditori. Un mînz alergă spre băiat, fluturîndu-şi coada în vînt şi lovind, vesel şi nerăbdător, pămîntul cu copita, dar la vederea străinilor se opri, necheză, întinse gîtul în vînt şi porni ca săgeata.

— E blînd, dar sperios ca un pui de căprioară, zise copilul, apoi fluieră, chemîndu-şi mînzul.

La fluieratul cunoscut, mînzul se întoarse-n loc, necutezînd nici să înainteze, nici să fugă înapoi. Vacile liniştite îşi întoarseră greoi capul spre copil, venind pînă la marginea tăpşanului ; doi cîini îl întîmpinară lătrînd voios şi rostogolindu-se sub alintările lui, iar un şir de găini cu puii lor se iviră şi ele, cotcodăcind ; căsuţa parcă atunci se deştepta din somn. Tabloul îi aminti lui Belle-Rose de vremea cînd trăia şi el într-o căsuţă de la marginile Saint-Omer-ului ; era aceeaşi pace, aceeaşi tihnă şi aceeaşi nevinovăţie. O voce îl trezi din visare ; era vocea bătrînului paznic, pe care zarva de-afară îl scosese din colibă.

— Uite, tată, doi străini care vor să-ţi vorbească.

Paznicul se apropie şi-l salută pe Belle-Rose.

— Cu ce vă pot fi de folos, nobile domn ? îl întrebă el.

Belle-Rose lăsă frîul calului în mîinile lui la Déroute şi-l rugă pe Simon să meargă să discute în casă.

— Ceea ce mă aduce, zise el, ajuns înăuntru, e un lucru important, este vorba de un copil ce v-a fost încredinţat.

Simon îngălbeni la aceste cuvinte şi-l privi cercetător pe Belle-Rose.

— Cine vă trimite ? întrebă el.

— O persoană care are tot dreptul asupra acestui copil, singura care îl poate ocroti cu folos ; şi scoţînd din buzunar o scrisoare, Belle-Rose i-o întinse paznicului.

Simon luă scrisoarea şi o deschise tremurînd. Era de la doamna de Châteaufort, care-l ruga pe bătrîn să asculte de Belle-Rose, căruia ea-i transmite toate drepturile asupra copilului.

— La ordinele dumneavoastră, spuse paznicul, vorbind cu greutate.

— Este aici ? întrebă Belle-Rose.

— Da, aici.

— L-aş putea lua chiar azi ?

— Da...

— Trebuie să fie gata de plecare în cîteva ore.

Bătrînul paznic şovăi ; cuvintele îi mureau pe buze ; se stăpîni cu mare greutate şi în sfîrşit zise :

— Odată cu băiatul luaţi toată bucuria acestei case ; m-am obişnuit cu el şi-l iubesc, iar acum cînd nu mai am decît puţini ani de trăit, nu mă pot împăca cu gîndul că-l pierd... Îl voi mai vedea vreodată ?

Belle-Rose luă mîna paznicului într-a sa şi i-o strînse.

— Îl veţi vedea oricînd, dacă vreţi.

— Şi ce trebuie să fac ? izbucni bătrînul.

— Îl duc la mănăstirea Sainte-Claire din Ennery.

— La mănăstirea Sainte-Claire ! exclamă bunul om. Ce bine ! Vă voi urma şi voi găsi, cu ajutorul doamnei de Châteaufort, o căsuţă ca asta ; atunci l-aş putea vedea pe Gaston în fiecare zi.

— Gaston îl cheamă ? exclamă Belle-Rose, amintindu-şi de domnul d'Assonville.

— Aşa a dorit ducesa. Un nume de gentilom, care îi stă bine. Hei, Gaston ! strigă paznicul, deschizînd uşa căsuţei, vino aici ; uite un ostaş viteaz sub ocrotirea căruia vei face prima ta călătorie.

Copilul frumos, care-i fusese călăuză lui Belle-Rose intră.

— După prima călătorie, o să mă duceţi şi la prima mea campanie — nu-i aşa ? — zise el.

XLVII

PUIUL DE LUP

Înainte de-a se întoarce la Sainte-Claire din Ennery, Belle-Rose trebuia să treacă pe la Paris, unde lăsase documentele pe care ducesa de Châteaufort i le încredinţase, şi care dezvăluiau originea lui Gaston. Belle-Rose le lăsase domnului Mériset, care se grăbise să le încuie în fundul unui dulap secret, unde îşi ţinea banii. Documentele erau sigilate, purtînd pecetea cu armele ducesei ; de cîte ori domnul Mériset se uita la ele se gîndea la cîte aventuri minunate va fi avut Belle-Rose, trăgînd ca de obicei concluzia că tînărul era unul din oamenii de seamă ai ţării.

— Cînd va fi prim ministru, vorbea el de unul singur, îi voi cere un post de portar la un castel regal.

Firea plăcută, deschisă a lui Belle-Rose îl fermeca pe micul Gaston, care-i arăta mare prietenie. O parte din această prietenie se răsfrînse şi asupra lui la Déroute, care se supunea din toată inima capriciilor sale copilăreşti, avînd la-ndemînă, cum zicea el, nesfîrşite posibilităţi pentru a-l răsfăţa pe nepotul domnului de Nancrais. N-aveai nevoie să stai nici cîteva ore alături de micul Gaston ca să-ţi dai seama de ce-l iubea atît de mult bătrînul paznic. Era un copil isteţ, vioi, surîzător, bătăios ca un cocoş la ideea vreunei primejdii, duios ca o fetiţă la cea mai mică manifestare de afecţiune. După un sfert de oră, la Déroute îl adora, iar cînd începură pregătirile de plecare, Gaston ştia să încarce şi să descarce un pistol, folosind ca un demn recrut muscheta lui de lemn făcută de sergent. Gaston voia cu orice preţ să meargă şi el călare la Paris ; ideea de a călători ca un adevărat ostaş îi făcea o plăcere grozavă ; Belle-Rose şovăi să-i îndeplinească plăcerea, temîndu-se de oboseala drumului, dar la Déroute, care dorea să cîştige inima băiatului, înlătură toate obiecţiile ; în vreme ce încă se mai discuta despre aceasta, îi făcu rost prin apropiere de un căluţ viguros şi blînd, pe care-l săltă pe Gaston, punîndu-i şi biciuşca în mînă. Bătrînul paznic îşi îmbrăţişă copilul drag, jurîndu-i lui Belle-Rose că va ajunge

înaintea lui la Sainte-Claire din Ennery, şi cavalcada se îndreptă spre Paris prin Chevreuse şi Sceaux. Către miezul nopţii, Belle-Rose intră în capitală ; străzile erau aproape pustii, doar, ici-colo, cîţiva galanţi cu pelerina trasă pînă pe sub ochi, care se întorceau acasă de la iubitele lor ; din loc în loc, licăreau lumini în spatele obloanelor, zgomotele erau rare şi luminile discrete. Era ora zeiţei iubirii.

— Momentul e propice, îi zise Belle-Rose lui la Déroute, pot bătea fără risc la prietenul nostru, domnul Mériset. Nu-şi închipuie nimeni că sînt la Paris, iar dacă duşmanii mei se gîndesc cumva că pot fi aici, n-or să mă caute ei la ora asta.

— Chiar dacă v-aţi întîlni cu ei, cum să vă recunoască în tovărăşia copilului ? Băiatul este providenţa noastră !

Providenţa dormea dusă. La Déroute îl ţinea în braţe pe cal. Cînd ajunseră aproape de bariera Maine, Belle-Rose descălecă.

— Te vei duce pe strada Roi-de-Sicile, la domnul de Pomereux, îi spuse sergentului ; acolo, orice s-ar întîmpla, sînteţi în siguranţă.

— Şi dumneavoastră ?

— Eu mă duc la bunul domn Mériset.

— Singur ?

— Nu, cu spada.

— Pe jos ?

— Bineînţeles ! potcoavele calului sînt indiscrete ; vor spune întregului cartier de unde vin şi încotro mă duc.

Şi-i dădu frîul calului său lui la Déroute ; iar în timp ce unul se îndrepta către strada Roi-de-Sicile prin strada Saint Jacques, celălalt o lua spre strada Pot-de-Fer-Saint-Sulpice. Noaptea era întunecoasă ; un vînt puternic alunga nori grei pe cer ; giruetele scîrţîiau pe acoperişuri, iar canaturile prost închise ale porţilor vechi scîrţîiau din balamalele nesigure. Vedeai uneori cum strălucesc stele nemişcate printre norii destrămaţi, care parcă atingeau cu tivurile lor, fluturate, marile turle de la Notre-Dame. Belle-Rose îşi strînse pelerina pe umeri, se asigură că spada şi pumnalul stau cum trebuie în teaca lor şi se afundă în cartierul mărginaş Saint-Germain. Ajunse pe strada Pot-de-Fer-Saint-Sulpice, venind pe strada Vaugirard. Din colţul uliţei, văzu un om înfăşurat într-o pelerină de

postav gros și cu pălăria trasă pe ochi, care dormea sub un pridvor. Belle-Rose își zise că e vreun lacheu căzut beat acolo, după chef și merse mai departe. Casa bunului domn Mériset părea, la ora aceea tîrzie din noapte, cea mai liniștită din liniștitele case ale cartierului, obloanele erau închise și nici o lumină nu răzbătea prin crăpături. Belle-Rose ridică ciocănelul și bătu. La a treia bătaie, oblonul unei ferestre de deasupra intrării se deschise încet și apăru capul patriarhal al domnului Mériset, care se aplecă, ocrotind cu mîna flacăra unei lămpi.

— Cine e acolo ? întrebă bătrînul puțin neliniștit.

— Coboară repede ! șopti Belle-Rose, vei ști cînd mă vei vedea de aproape.

Auzind timbrul vocii bine cunoscute, domnul Mériset închise grabnic oblonul și coborî iute scara. Ca om devotat întru totul, dar și gazdă foarte prudentă, Domnul Mériset se mai îndoia de auzul lui și, ca să evite orice surpriză neplăcută, deschise vizeta din ușă și-și privi interlocutorul. Tot cu privire atentă îl urmărea și un al treilea ins pe Belle-Rose, fără ca acesta să bănuiască prezența unei alte persoane în această parte a străzii Pot-de-Fer. Persoana nu era altcineva decît lacheul pe care-l văzuse dormind sub pridvor. La prima lovitură a ciocănelului, omul ciulise urechea și deschisese ochii bine, la cea de-a doua se sculase, să vadă dincotro vine zgomotul ; la a treia, merse spre casa domnului Mériset. După felul cum se strecura lipit de zid, era limpede că pretinsul lacheu avea tot interesul să nu fie observat. Vîrful unei spade lungi ieșea de sub pelerină, iar în momentul cînd se ridicase, o pereche de pistoale și un pumnal lucitor puteau fi văzute la centiron. Din poartă-n poartă iscoada ajunse într-un colț întunecos, de unde putea să vadă fără să fie văzut. Cînd lumina căzu din plin asupra vizitatorului nocturn, mizerabilul întinse capul, examinîndu-l atent. Dar Belle-Rose îi întorcea spatele, și iscoada nu putea să-i aprecieze decît înălțimea.

— Dumneavoastră sînteți ? ! întrebă proprietarul cu o umbră de bănuială în glas.

— Privește-mă repede și deschide-mi îndată, răspunse Belle-Rose descoperindu-și fața.

Domnul Mériset zîmbi, închise vizeta şi trase de zăvor. Spionul nu auzise nimic, cele cîteva cuvinte fiind abia şoptite ; dar zîmbetul şi gestul domnului Mériset nu-i scăpară. Trase concluzia foarte judicioasă că vizitatorul este unul din obişnuiţii casei, pe care treburi urgente îl aduceau acolo la asemenea oră. Uşa se întredeschise, iar Belle-Rose intră ; dar cînd s-o închidă, se întoarse spre stradă; lampa pe care domnul Mériset o ţinea în mînă lumină faţa lui Belle-Rose, a cărui pelerină nu i-o mai acoperea. Fu ca o scurtă nălucire, dar spionul, care văzuse totul, tresări în ascunziş.

— El e ! şopti atunci.

Uşa se închise, iar iscoada se repezi în josul străzii, ajungînd repede la colţul străzii Vieux-Colombier, şi privi în jur ; totul era întunecos şi liniştit. Nu se auzeau decît rafalele de vînt vuind prin hornuri. Iscoada scoase un fluier şi fluieră slab prima dată, mai tare a doua oară, apoi foarte tare a treia oară, cu o mică pauză între fiecare semnalizare. Nimeni nu răspunse. Iscoada bătu mînios din picior.

— Ticălosul, bombăni el, sigur că s-a dus să se îmbete prin vreo tavernă !... Ori o fi adormit ca şi mine, în vreun cotlon.

Iscoada cotrobăi peste tot, mergînd pe dibuite şi nu află pe nimeni. Se întoarse în colţul străzii Pot-de-Fer, bătînd pasul pe loc cîteva minute, nehotărît ; apoi alergă preţ de vreo treizeci de paşi spre strada Vieux-Colombier şi se întoarse din nou grăbit spre casa domnului Mériset. În nehotărîrea lui, începu să monologheze în gînd :

„Dacă mă duc să caut întărituri, ca să înconjur casa şi să-l prind pe Belle-Rose, gîndea el, poate foarte bine să iasă şi să dispară cît lipsesc. Îndrăzneţul ăsta e iute ca rîndunica : dar dacă rămîn, cum e puternic şi viteaz, e clar că singur nu pot să-l înfrunt. De ce dracu Robert nu e la post ? !"

Iscoada fluieră din nou. Robert nu apăru nici de data asta. Iscoada puse fluierul în buzunar, temîndu-se să nu atragă atenţia lui Belle-Rose dacă-l mai folosea şi se hotărî să rămînă să observe din ungherul întunecos pe care îl părăsise la intrarea căpitanului în obişnuita-i locuinţă.

„Cînd va pleca, dacă pînă atunci nu vine nimeni, îl

urmăresc și găsesc pe unul dintre-ai noștri, pe drum, să mă ajute să-l prind sau să-l ucid."

Și spionul se lipi de zid, rămînînd nemișcat. În acest timp Belle-Rose îl urma pe domnul Mériset în camera unde dormise adesea.

— Nu stau decît foarte puțin la dumneata, spuse el, sînt doar în trecere prin Paris...

— Cum, nici măcar noaptea asta ? ! exclamă onestul proprietar, a cărui slăbiciune pentru Belle-Rose ne este cunoscută.

— Nici măcar o oră ; am venit să iau de la dumneata documentele pe care ți le-am încredințat nu demult.

— Sînt alături, în odaia mea.

— Du-te să le iei, dacă ești bun, și adu-mi-le.

— Măcar, reluă domnul Mériset, ridicîndu-se, îmi veți face onoarea să acceptați o bucățică din pateul de vînat pe care mi l-a dăruit nepotu-meu, cumpărîndu-mi-l din economiile lui, și să beți un pahar din vechiul vin de Bourgogne pe care îl dau doar în ocazii deosebite.

Drumul și aerul curat îi deschiseseră lui Belle-Rose pofta de mîncare și acceptă invitația domnului Mériset, care alergă să aducă pateul, vinul și documentele. Belle-Rose puse hîrtiile în buzunar, tăie din pateu, bău un pahar de vin și-l îmbrățișă cordial pe bunul bătrîn, care, ținînd companie căpitanului, se cam ameți.

— Acum plec, dragă domnule Mériset.

— Pentru multă vreme ?

— Nu știu.

— Într-adevăr ; cînd ai atîtea treburi însemnate !...

— Nu atît multe, cît deosebite, draga mea gazdă, treburile mele sînt foarte gingașe.

Domnul Mériset ridică ochii spre el cu un aer grav, de mister, și luă lampa ca să-i lumineze drumul lui Belle-Rose, care cobora scara. Micul supeu la care gazda îl invitase pe căpitan întîrziase plecarea acestuia aproape cu o oră. În timpul mesei plouase, iar iscoada, dîrdîind de frig, nu se mișcase din ungherul unde se vîrîse.

„Dacă am răcit, mormăia el, strîngînd nervos mînerul pumnalului, va trebui măcar să-mi plătească !"

Pe Robert nu izbuti să-l găsească. În sfîrșit, ușa se deschise, iscoada își ținu răsuflarea, iar Belle-Rose ieși. Cerul

era mai puțin acoperit, printre nori se dezveleau fișiile de văzduh albastru-închis, revărsînd o lumină alburie. Belle-Rose porni pe strada Cassette, îndreptîndu-se spre încrucișarea cu strada Buci, trecînd pe la Four ; mergea cu pași mari, iar la colțuri se întorcea brusc.

„Omului acestuia nu-i lipsește un refugiu, știe încotro merge", gîndi iscoada, strecurîndu-se pe lîngă ziduri pe urmele lui.

Belle-Rose privea înainte ; iscoada cerceta în jur căutînd pe vreunul de-ai lui, dar tavernele erau închise : Parisul părea pustiu. Orologiul Sorbonei bătu ora două. În colțul străzii Saint-André-des-Arts se încrucișară cu niște hoți care forțau intrarea la o prăvălie ; puțin mai departe, pe Rue Pavée, văzu un student care se urca pe o scară la un balcon. Belle-Rose trecu, neavînd de gînd să-i turbure pe borfași și pe îndrăgostiți. Iscoada îl urmă. Ajungînd pe chei, lui Belle-Rose i se păru că aude pe cineva mergînd la vreo sută de pași în spatele lui ; se întoarse, dar nu zări pe nimeni ; pe podul Saint-Michel, auzi din nou sunetul pașilor ; de data asta zări o umbră neagră, care se strecura de-a lungul parapetului. „Sînt urmărit", gîndi el. Și pentru a se asigura, în loc s-o ia pe Rue de la Barillerie, dădu colțul pe Rue la Calandre, oprindu-se la încrucișarea cu Rue de la Juiverie și ascultă. Strînse în mînă pumnalul, își întredeschise pelerina, gata de atac, și se îndreptă spre podul Notre-Dame. Iscoada nu observă nimic deosebit, dar, trecînd pe Rue de la Lanterne, care dădea spre chei, zări prin ferestrele prost închise ale unei taverne pe unul dintre ai săi, care sta și bea. Intră și-l bătu pe umăr.

— Hei, Gargouille ! îi șopti el la ureche, am un fir ; aleargă la domnul de Charny și trezește-l.

— Omul nostru e la Paris ? ! exclamă Gargouille, ridicîndu-se repede.

— Îl urmăresc ' după drumul pe care a apucat-o nu mă îndoiesc că merge la domnul de Pomereux ; va fi acolo ca într-o capcană de șoareci. Aleargă ! Cei doi acoliți trecură podul Notre-Dame, la capătul căruia unul o luă la dreapta, iar celălalt la stînga. Belle-Rose, cu urechea la pîndă, auzi pașii repezi ai lui Gargouille, îndepărtîndu-se pe strada

Planche-Mibray în timp ce iscoada înainta către piața Primăriei. Belle-Rose, de data asta sigur de situație, se hotărî pe loc. Porni repede pe Rue de l'Epine, intră în fugă pe Rue de la Tixéranderie, și se ghemui în umbra unei porți chiar la colț spre Rue des Coquilles. Cu toată lumina filtrată a stelelor, acest cartier, unul dintre cele mai noroioase și mai întunecoase ale Parisului, era sumbru, lugubru. Casele vechi își înșirau fațadele umede iar străzile se tîrau prin beznă ca șerpii. Iscoada, de teamă să nu piardă urma lui Belle-Rose, își grăbi urmărirea, intrînd pe Rue de la Tixéranderie în momentul cînd Belle-Rose se oprise la întretăierea cu Rue des Coquilles ; înaintă cîțiva pași, dar, neauzind nici un zgomot, se opri. Belle-Rose îl aștepta cu pumnalul în mînă ; trecură cîteva clipe în această reciprocă neclintire ; dar căpitanul, neștiind dacă iscoada a mai antrenat și pe alții în căutarea lui, se hotărî să acționeze primul. Se repezi din ascunzătoare și înaintă hotărît spre cel ce-l urmărea ; ridică pistolul și apăsă pe trăgaci ; dar ploaia udase pulberea și glonțul nu porni. Atunci Belle-Rose se năpusti asupra iscoadei, care nu avusese timpul să-și pregătească pumnalul. Lupta fu scurtă și decisivă ; cu forța-i deosebită, Belle-Rose îl prinse pe spion de mijloc, îl îndoi brusc și-i înfipse pumnalul în piept pînă la mîner. Omul se prăbuși cu un ultim strigăt. Un alt strigăt cumplit îi răspunse. Belle-Rose ascultă atent și auzi zarva stîrnită de o ceată de arcași care alergau într-ajutor dinspre Rue de Arcis ; își aruncă pelerina și se grăbi spre strada Roi-de-Sicile prin la Verrerie.

În cîteva minute ajunse la palatul domnului de Pomereux, se cățără pe balconul fațadei, sprijinindu-se de sculpturi și de reliefuri, sparse oblonul cu pumnalul, sparse și geamul și deschise o fereastră, sărind în casă. În aceeași clipă o detunătură răsună în stradă ; glonțul pătrunse în rama ferestrei chiar în spatele lui Belle-Rose. La neașteptata detunătură, domnul de Pomereux, care sta la taclale cu la Déroute în fața șemineului, puse mîna pe spadă.

— Belle-Rose ! exclamă el, văzîndu-l pe căpitan.

Belle-Rose aruncă pumnalul însîngerat pe covor.

— Domnule conte, vin să vă cer ospitalitate în numele Gabriellei.

XLVIII

SĂ ÎNVINGI SAU SĂ MORI

Domnul de Pomereux înţelese din cuvintele lui Belle-Rose că primejdia este mare ; la un om cu asemenea curaj, dovedeau iminenţa unui pericol de moarte. Contele strînse mîna căpitanului.

— Aţi rostit un nume care vă face inviolabil, răspund de dumneavoastră cu trup şi suflet, îi spuse el.

La Déroute se repezi la balcon şi privi în stradă. La lumina tremurătoare a stelelor, zări patru-cinci inşi care forfoteau şi şuşoteau între ei ; îşi ascuţi auzul şi distinse cîteva cuvinte :

— E aici.

— Diavolul ! S-a căţărat pe zid ca o pisică...

— Am auzit căzînd în ţăndări geamul pe care l-a spart...

— Da, bucăţile de sticlă trosnesc sub picioarele mele !

— Dacă mai zăbovea o secundă pe balcon, îi trimiteam un glonţ de muschetă drept în spate ; dar a dispărut tocmai cînd apăsam pe trăgaci, spuse al cincilea.

— Alt ins veni în fugă de la capătul străzii.

— Şi Landry ? întrebă el.

— E mort, l-am lăsat la un colţ, lîngă o bornă.

— Pe legea mea, trebuie să aşteptăm, reluă cel care părea a fi căpetenia cetei şi care-şi ţinea spada scoasă din teacă.

Cînd Gargouille se despărţise de numitul Landry, alergase spre palatul domnului de Louvois. La întretăierea cu rue des Lombards, întîlnise un grup de soldaţi ai poterei călare şi îl trimise în grabă pe Roi-de-Sicile, acolo unde Landry presupunea că se va duce Belle-Rose.

Potera sosi pe rue de la Tixéranderie în momentul cînd Landry se prăbuşea sub pumnalul lui Belle-Rose ; la strigătul rănitului, oamenii ministrului porniseră pe urmele fugarului, care parcă avea aripi ; Landry mai apucase să facă un gest disperat, arătîndu-le direcţia, dar Belle-Rose

avea un avans de o sută de paşi ; şi am văzut cum a pătruns în palatul domnului de Pomereux.

— Banditii sînt aici ! murmură la Déroute, întorcîndu-se spre căpitan.

— Strada este a tuturor, palatul însă este al meu, spuse contele cu mîndrie.

— Lăsaţi-mă să-mi iau pistoalele şi termin repede cu ticăloşii ăştia, reluă sergentul, pe care gîndul la primejdia prin care trecuse stăpînul său îl înfierbîntase.

— Cînd asediul nu a început, rămîi în cetate, răspunse zîmbind domnul de Pomereux. Înainte de a ne bate, să parlamentăm.

La Déroute îşi puse la loc în centură pistoalele şi se întoarse de la fereastră ; ascuns pe după oblon, putea să vadă fără a fi observat. În manevra duşmanului intervenise o schimbare ; nu mai erau decît doi oameni în faţa intrării principale, ceilalţi se împrăştiaseră în jurul palatului, veghind orice ieşire posibilă.

— Sîntem împresuraţi, anunţă la Déroute, întorcînd capul spre conte ; să deschidem focul ?

— Nu — ei drăcie ! — nu găseşti în mintea ta alte soluţii decît să te baţi ? îi strigă contele.

Belle-Rose se interesă de Gaston.

— O, spuse la Déroute, băiatul ar mai dormi douăzeci şi patru de ore, dacă îl lăsăm liniştit.

Discutau încă atunci cînd auziră galopul grăbit al unui cal chiar în mijlocul străzii. Ochii de pisică ai lui la Déroute recunoscură repede călăreţul care sosise în goană.

— Domnul de Charny ! şopti el.

— Bun ! zise domnul de Pomereux, după lupi, tigrul.

Trei secunde mai tîrziu, o lovitură violentă zgudui poarta palatului, urmată îndată de altă lovitură.

— Jean, se adresă contele unuia dintre lachei, ia o făclie, deschide poarta şi condu încoace persoana care bate. Dar numai pe acea persoană, ai înţeles ?

Lacheul se înclină şi ieşi.

— Cum ? ! exclamă la Déroute, lăsaţi duşmanul să intre aici ?

— După cum vezi, sărmane camarad, şi în plus, voi ţine la arest garnizoana.

La Déroute privea la conte cu ochii căscaţi.

— La arest, spuneți ?

— Acolo, în camera de-alături, unde vei intra împreună cu Belle-Rose, continuă domnul de Pomereux.

Rostind aceste cuvinte, deschise o ușă secretă, ascunsă de o draperie, și-i introduse pe căpitan și pe sergent într-o cămăruță unde găsiră un divan pentru odihnă.

— Visează, reflectează sau dormi, dacă vrei, adăugă el, adresîndu-i-se lui la Déroute, dar nu vorbi decît dacă ești întrebat.

Contele strînse din nou mîna lui Belle-Rose și trase ușa după el. Tocmai se auzeau pași pe scară.

— Domnul de Charny ! anunță lacheul, poftindu-l înăuntru pe favoritul ministrului.

Domnul de Pomereux îi arătă printr-un gest un fotoliu de lîngă șemineu.

— E cam tîrziu pentru o vizită, domnule, i se adresă el curtenitor domnului de Charny ; dar vizitele dumneavoastră sînt atît de rare, încît nu mă deranjează ora aleasă.

— Nu e o vizită, domnule conte, ci o chestiune importantă mă aduce aici, răspunse domnul de Charny.

— Nu interesează motivul, ajunge prezența dumneavoastră, fiți binevenit.

— Îmi închipui, domnule, că știți ce caz grav mă aduce la palatul dumneavoastră, la o oră atît de înaintată a nopții.

— Ei, Doamne ! dragul meu domn de Charny, politica în care sînteți angajat este atît de profundă, iar mintea mea atît de nepricepută în ale politicii, încît cred că este cazul să-mi explicați mai întîi temeiul vizitei. Aș putea să-mi bat capul trei ore la rînd fără a descoperi motivul, dacă mă lăsați în voia meditațiilor mele.

Domnul de Charny înțelese că domnul de Pomereux îl lua peste picior, dar se stăpîni.

— Atunci, domnule, voi fi scurt.

— Sînt numai urechi.

— E adevărat că un bărbat s-a refugiat la dumneavoastră în noaptea asta ?

— Permiteți-mi ; mai exact spus, unul din prietenii mei m-a vizitat ; dumneavoastră știți că vizitele amicale se pot face la orice oră.

— Acest om a nesocotit legile regatului.

— Ei, Doamne, legile sînt uneori atît de blînde !

— S-a ridicat împotriva autorității ministrului care îl reprezintă pe rege.

— Ceea ce îmi place la dumneavoastră, domnule de Charny, este că nu puteți fi acuzat că n-ați măgulit regalitatea. Foarte frumos lucru, într-o epocă în care există atît de puțini oameni sinceri.

— Adineauri chiar, continuă domnul de Charny, hotărît să nu se oprească la ironiile contelui, acest om l-a ucis prin preajmă pe unul dintre ostașii maiestății sale.

— Iertați-mă, bunul meu domn de Charny, sînteți sigur că era un ostaș ? Obișnuiesc oare ostașii să umble pe urmele oamenilor, pas cu pas, ca niște tîlhari de rînd ? Dacă s-a dat vreo nouă dispoziție militară în acest sens, aș fi foarte curios s-o cunosc.

— După acest asasinat...

— Un duel, domnule.

— După acest asasinat, reluă cu răceală domnul de Charny, ucigașul a alergat la palatul dumneavoastră, unde l-ați primit.

— Pe legea mea, dragul meu domn, mărturisesc că nu am obiceiul să dau afară pe cei care vin să mă viziteze.

— Omul acesta e aici.

— Cred că are de gînd să petreacă chiar și noaptea aici.

— Acum, domnule conte, vin să arestez un criminal de stat pe care mi-l veți încredința imediat.

Sfîrșind de vorbit, domnul de Charny se ridică, iar domnul de Pomereux rămase în fotoliu.

— Permiteți-mi, domnule, zise el cu un accent de profundă mirare, este vorba de o eroare gravă și țin să vă lămuresc de ce. Aveți răgazul să-mi acordați încă trei minute ?

Domnul de Charny îl privi lung pe conte, dar nu înțelegea unde voia să ajungă ; bănuia totuși o capcană dincolo de cuvinte.

— Vorbiți, domnule, răspunse el.

— Voi fi scurt, ca și dumneavoastră, dar binevoiți să luați loc ; sînt foarte obosit, iar dacă rămîneți în picioare mă obligați să mă ridic la rîndu-mi, ceea ce nu mi-ar prii deloc.

Domnul de Charny se așeză din nou, furia i se aprindea tot mai mult în ochi.

— Am onoarea să-i vorbesc chiar domnului de Charny ? continuă domnul de Pomereux.

Domnul de Charny sări de pe scaun.

— Aveți chef să vă distrați, domnule ? ! exclamă el.

— Deloc ; sînt dispus să discut, dacă îmi dați voie.

— Ce înseamnă atunci întrebarea dumitale ? !

— Înseamnă foarte simplu că domnul de Charny, onorabilul domn de Charny, pe care am avut adesea plăcerea să-l întîlnesc la domnul de Louvois, nu este nici magistrat, ca să se ocupe de anchetarea crimelor, nici consilier la parlament, nici procuror la Châtelet, în sfîrșit, neavînd nici o însărcinare cu caracter judiciar, deci nu poate avea împuternicirea de a aresta, indiferent pe cine.

Domnul de Charny își mușcă buzele.

— Totuși, continuă domnul de Pomereux cu același sînge rece, dacă în timpul celor cîteva zile în care am fost privat de plăcerea de a vă vedea, ați intrat în magistratură, vă rog să mi-o spuneți și voi fi gata să cădem la o înțelegere.

— Ei, domnule, nu este nevoie să porți robă ca să arestezi un mizerabil ! strigă domnul de Charny, în culmea furiei.

— Acest mizerabil este prietenul meu, domnule, iar dacă voi consimți să-l predau, n-o voi face decît pe temeiuri de bunăcredință.

— Ei bine, nu fac parte din casa domnului de Louvois?

— Fără îndoială.

— Nu mă bucur de deplina sa încredere ?

— Aşa se spune.

— Nu m-a însărcinat cu misiuni mai importante decît aceasta ?

— Desigur.

— Şi dumneavoastră tot mai ezitaţi ?

— Cîtuşi de puţin.

— În sfîrşit ! exclamă domnul de Charny, ca omul care a scăpat de o mare povară.

— Cînd eşti în relaţii atît de bune cu un ministru atît de mare, ai totdeauna asupră-ţi un ordin, o hîrtie iscălită în alb, un mandat de arestare, o nimica toată acolo, dar ceva oficial. Arătaţi-mi împuternicirea, şi totul se va aranja spre satisfacţia noastră comună.

Domnul de Charny îngălbenise de furie, îi fugise ultima picătură de sînge din obraji. Domnul de Pomereux îl privi pătrunzător, ghicise adevărul ; în graba de a-l urma pe Gargouille, domnul de Charny nu se înarmase cu nici un document care îi conferea o putere oficială.

— Aştept, reluă contele.

Domnul de Charny se ridică dintr-un salt.

— Refuzaţi deci ? ţipă el, tremurînd de furie.

— N-am spus nimic ce-ar semăna cu un refuz, replică domnul de Pomereux, fără a-şi părăsi fotoliul.

— Luaţi aminte, domnule conte, jocul e periculos ! reluă domnul de Charny. Probabil că Belle-Rose e pe aici prin preajmă, un criminal de Stat pe care domnul de Louvois vrea să-l pedepsească ; dumneavoastră îl primiţi şi îl ascundeţi în casă, fiind la curent cu tot ce s-a întîmplat. Într-o oră domnul ministru va şti totul. Vă faceţi de cap, domnule conte !

Abia terminase domnul de Charny, că uşa se deschise cu violenţă şi Belle-Rose apăru. Auzise totul ; la ameninţarea domnului de Charny, lealitatea sa se revoltase ; îi ceruse ajutorul domnului de Pomereux pentru a-i încredinţa un copil, pentru a-l duce pe acest copil mamei sale,

dar nu putea să-l expună pe mîndrul gentilom primejdiei care i-ar fi pus capul în joc.

— Mulţumesc, domnule conte, spuse el, strîngîndu-i mîna tînărului bărbat, aţi fost ferm şi leal pînă la capăt ; v-aţi făcut datoria, mi-o voi face şi eu.

Apoi, întorcîndu-se spre domnul de Charny :

— Vă urmez, domnule, vegheaţi însă bine asupra mea, fiindcă la primul pas pe care îl voi face dincolo de această casă voi ţine spada într-o mînă şi pistolul în alta.

La Déroute veni în spatele căpitanului, cu ambele mîini pe arme, gata la orice. Domnul de Charny zîmbi triumfător ; îşi luă pălăria, îl salută pe domnul de Pomereux şi se îndreptă spre uşă.

— Urmaţi-mă, domnule, i se adresă el lui Belle-Rose.

Dar domnul de Pomereux se şi interpusese între Belle-Rose şi domnul de Charny.

— Sînteţi oaspetele meu ! strigă el hotărît ; un fir de păr de vi s-ar clinti, mi-aş pierde onoarea. Rămîneţi aici, este dorinţa mea !

Atitudinea domnului de Pomereux, strălucirea privirii, fermitatea gestului, accentul vorbelor îl făcură pe Belle-Rose să tresară şi să se oprească. Domnul de Charny sări la gazdă ca un tigru.

— Iarăşi interveniţi ? ! Băgaţi de seamă ! răcni el.

Contele îl învălui cu privirea-i dispreţuitoare şi, întorcîndu-se către prietenul său, spuse :

— Belle-Rose, ai venit la mine teafăr şi nevătămat, vei pleca viu şi liber.

— Dar vă e capul în joc !

— Ţi-ar plăcea, prietene, să-mi pierd onoarea ?

Domnul de Charny tremura de furie.

— Aha ! Vă trebuia un mandat de arestare !... Veţi avea două !

Domnul de Pomereux ridică din umeri.

— Dacă aţi fi scos un ordin de arestare din buzunar, vă zburam creierii, asta s-ar fi întîmplat, replică el.

— În spatele meu se află domnul de Louvois, răspunse favoritul.

— În spatele meu se află autoritatea prinţului de Condé, continuă domnul de Pomereux. Ascultă, Belle-Rose, nu mai tremura pentru viaţa mea ; nimeni nu se va putea atinge nici măcar de o panglică a îmbrăcăminţii mele, iar domnul pe care îl vezi ştie foarte bine asta.

Domnul de Charny privi în jur ca o fiară sălbatică ; ochii i se opriră asupra balconului, întrebîndu-se dacă n-ar fi oportun să-şi cheme în ajutor oamenii şi să sfîrşească toată povestea printr-o lovitură îndrăzneaţă. La Déroute îi ghici gîndul după priviri şi se rezemă calm de fereastră. Domnul de Charny îi aruncă o uitătură de viperă şi rămase nemişcat. Se lăsă o linişte apăsătoare, în care fiecare sta la pîndă. Domnul de Charny nu intenţiona să plece, temîndu-se că în absenţa sa Belle-Rose va dispărea printr-o ieşire secretă a palatului ; domnul de Pomereux dorea la rîndu-i să-l aibă în puterea lui pe domnul de Charny ; toată lumea înţelegea însă că era nevoie să iasă cu orice preţ din situaţia aceea încordată. Domnul de Pomereux rupse primul tăcerea.

— Cele întîmplate ne dovedesc tuturor, spuse el cu o siguranţă desăvîrşită, că fiecare din cei prezenţi are o dorinţă neclintită. Dumneavoastră, domnule de Charny, îl vreţi pe Belle-Rose, viu sau mort ; dumneata, Belle-Rose, eşti hotărît să te baţi pînă la ultima picătură de sînge ; văd că şi prietenul meu la Déroute este de aceeaşi părere.

— Mai vorbă ? răspunse sergentul.

— Iar eu, continuă contele, sînt foarte hotărît să nu accept ca domnul de Charny să atenteze la libertatea oaspetelui meu.

— Ajunge să strig, ca oamenii mei să invadeze palatul, replică favoritul ministrului.

— Încercaţi, am treizeci de lachei înarmaţi pînă în dinţi ; iar printre ei, unii poartă livreaua domnului de Condé.

Domnul de Charny tăcu.

— Văd, domnule, că sînteţi la fel de convins ca şi mine asupra ineficacităţii acestei metode ; să încercăm altă posibilitate. Mi-a venit o idee chiar acum.

Toate privirile se întoarseră spre domnul de Pomereux, care parcă discuta la gura sobei după o cină bună.

— Litigiul îi priveşte pe Belle-Rose şi pe domnul de Charny, reluă el ; fiecare are spadă, să şi-o tragă şi să lupte. Iată şi făcliile care vor lumina duelul ; la Déroute şi cu mine vom fi martorii.

— Şi care ar fi rezultatul acestui duel cu uşile închise ? întrebă domnul de Charny, în timp ce Belle-Rose trăgea sabia din teacă.

— Ei, drăcie ! Îmi puneţi o întrebare amuzantă, dragă domnule de Charny. Dacă Belle-Rose vă omoară, e clar că nu-l veţi împiedica să meargă unde-ar dori ; dacă, dimpotrivă, îl omorîţi, nu va fi deloc impresionat dacă-l veţi duce la Bastilia.

— Foarte bine, domnule conte ; dar dacă, să zicem, aş refuza să mă bat ?

— O, atunci ar fi şi mai simplu ! Vă voi considera drept un aventurier care, după ce a postat în stradă pentru nu ştiu ce tîlhărie o adunătură de bandiţi, a pătruns sub un pretext mizerabil în locuinţa mea, dedîndu-se la un spionaj respingător ; în consecinţă, veţi fi luat de unul dintre oamenii mei, şi legat fedeleş pe loc ; uitaţi-vă, chiar prietenul nostru la Déroute ne va împrumuta cu plăcere braţele sale în acest scop ; nu-i aşa, prietene ?

— Numaidecît, se grăbi sergentul.

După expresia contelui, domnul de Charny înţelese că nu glumeşte. Se hotărî, deci, să-şi rişte viaţa cu tot curajul, dacă trebuia. Îşi scoase încet spada din teacă, şi se puse în gardă.

— Sînt gata.

— Începeţi, domnilor, spuse contele.

Cele două spade se încrucişară îndată. Domnul de Pomereux îl văzuse pe Belle-Rose bătîndu-se şi nu-l îngrijora duelul ; dar după felul cum mînuia spada domnul de

Charny, înţelese că adversarul era un spadasin serios pentru căpitan şi regretă o clipă că provocase ciocnirea. De la primele lovituri, Belle-Rose aprecie forţa domnului de Charny şi îşi calculă loviturile ; simulînd o furie oarbă, în momentul cînd adversarul se năpustea asupră-i, pară cu atîta violenţă încît spada zbură din mîinile domnului de Charny. Domnul de Pomereux se linişti în privinţa prietenului său. La Déroute ridică spada căzută şi i-o restitui domnului de Charny, care intră imediat în gardă, şi duelul reîncepu. De data asta, Belle-Rose îşi stăpînea adversarul ; atacă la rîndu-i iar în momentul cînd domnul de Charny încercă o ripostă, îi prinse spada din zbor, zvîrlindu-i-o în tavan. Domnul de Charny îngălbeni ca un mort. Se repezi după armă, o apucă strîns şi reveni la luptă cu o mînie dezlănţuită. Belle-Rose para toate loviturile ; două-trei îi sfîşiară haina, fără să-l atingă ; căpitanul provocă lent o ripostă, părînd că aşteaptă o ocazie care nu se ivea ; în sfîrşit, domnul de Charny întinse spada pentru o fentă lungă, dar Belle-Rose atacă atît de hotărît încît spada adversarului sări la zece paşi. De trei ori dezarmat, domnul de Charny tremura din cap pînă în picioare.

— Haide, loveşte ! ţipă el, beat de mînie.

— Nu omor un spion, replică Belle-Rose.

Şi, luînd spada domnului de Charny, o frînse în două de genunchi. Cu ochii injectaţi, domnul de Charny căzu într-un fotoliu.

— Pe legea mea, domnule, eşti învins, i se adresă domnul de Pomereux. Îngăduiţi-mi să mă port ca faţă de un om mort.

Contele sună dintr-un clopoţel şi apăru un lacheu.

— Labranche, îi ordonă contele, aleargă la grajduri şi spune-le rîndaşilor să pregătească caleaşca şi să înhame caii : plecăm la Chantilly.

Ultimul cuvînt parcă-l trezi din vis pe domnul de Charny.

— Plecaţi la Chantilly ? exclamă, sculîndu-se.

— Pe legea mea, da, dacă vreţi să aflaţi.

— Singur, îmi închipui...

— Uitaţi, dragul meu domn de Charny, că sînteţi mort, nefiind deci în stare să-mi puneţi întrebări. Totuşi, hai să vă consider viu şi să vă răspund, că tot nu are importanţă. Sînteţi curios să ştiţi dacă mă duc singur la Chantilly ?

— Da, reluă favoritul ministrului, bătînd din picior.

— Dumnezeule, cît sînteţi de viu pentru un om ucis ! La drept vorbind, nu-mi place să călătoresc singur, îmi place compania şi, dacă-mi îngăduiţi, îi voi lua cu mine pe Belle-Rose şi pe amicul la Déroute.

— E din cale-afară, nu mai pot răbda !

Domnul de Charny se repezi la fereastră dar domnul de Pomereux îi tăie calea.

— Ascultaţi, domnule, îi spuse el cu fermitate, aici eu sînt stăpîn, aflîndu-mă la mine acasă. Aţi venit fără ordin şi fără împuternicire pentru nu ştiu ce misiune pe care nu aveţi dreptul s-o executaţi. Bandiţii dumneavoastră au tras asupra casei mele, casa unui gentilom. Puteam să ordon oamenilor mei să vă ciomăgească şi să vă arunce în stradă, şi n-am făcut-o. V-aţi luptat în duel, sînteţi învins, pentru mine sînteţi mort ; amintiţi-vă condiţiile noastre. Dacă de-acum încolo mai scoateţi vreo vorbă, dacă strigaţi, dacă chemaţi, pe cuvîntul meu de gentilom că vă zbor creierii.

Domnul de Pomereux luă un pistol şi-l încărcă. Era cam palid şi nu mai rîdea. A fost o clipă de tăcere cumplită. Domnul de Charny nu se temea de moarte, ci de faptul că prin moarte pierdea speranţa răzbunării. Îl privi timp de o clipă pe domnul de Pomereux. Figura contelui exprima o hotărîre rece, şi nu încăpea îndoială că avea să-şi pună în aplicare ameninţarea de la primul strigăt. Aşadar, domnul de Charny tăcu şi se aşeză.

— Caleaşca domnului conte e la scară ! anunţă Labranche, deschizînd uşa.

La Déroute dispăru pentru o clipă, la un semn al lui Belle-Rose, şi reveni purtîndu-l în braţe pe micul Gaston, care dormea netulburat.

— Urmaţi-mă, prieteni, iar dumneavoastră, domnule, treceţi înainte, adăugă, adresîndu-i-se domnului de Charny.

Coborîră scoara principală şi, ajungînd jos, domnul de Pomereux se întoarse spre doi dintre oamenii săi :

— Îl vedeţi pe domnul, le spuse, arătînd către domnul de Charny, vi-l încredinţez şi răspundeţi de el. Peste o oră puteţi să-i deschideţi porţile palatului.

Lacheii se înclinară şi se retraseră. La caleaşcă avînd blazonul prinţului de Condé erau înhămaţi patru cai, valeţii suitei stăteau în şa, purtătorii de torţe de asemeni, aşteptînd semnalul de plecare ca să pornească ; lachei înarmaţi cu muschete şi spade urmau să călărească chiar lîngă portiere. Domnul de Pomereux îi pofti să urce pe Belle-Rose şi la Déroute, care ducea copilul, apoi se aşeză lîngă ei.

— Pornim.

Porţile mari ale palatului se deschiseră larg, valeţii porniră în galop, înălţînd torţele, caleaşca îi urmă şi toată escorta se puse în mişcare cu mare luminăţie şi zgomot. Oamenii ministrului aşteptau în stradă. Văzînd caleaşca cu blazonul pe care strălucea cele trei flori de crin din aur şi suita impunătoare, ezitară. Nu mai aveau comandant şi le lipsea orice ordin scris. Cel care conducea ceata se gîndi că unde nu-i cap, vai de picioare, şi nu luă nici o hotărîre.

— Loc pentru caleaşca monseniorului principe de Condé ! strigară valeţii, în timp ce caii nechezau şi sforăiau.

Arcaşii, uimiţi, se dădură la o parte, iar cortegiul trecu pe lîngă ei ca un tunet, luminînd întunecimile Parisului.

— Mi-e totuna dragul meu, îi spuse domnul de Pomereux lui Belle-Rose, cînd trecură de colţul străzii Roi-de-Sicile, dar cred că ai fi făcut mai bine dacă-l omorai pe domnul de Charny.

XLIX

PRIMĂVARA ANULUI 1672

Dar, îndată ce trecu de Saint-Denis, în loc să se îndrepte spre Chantilly, caleașca domnului de Pomereux se întoarse spre Pontoise. Gaston, care deschisese o clipă ochii, adormi iar în legănarea caleștii. La Déroute își freca mîinile privind din cînd în cînd înapoi spre Paris și rîdea în hohote.

— Pe legea mea, căpitane, rosti el cînd ajunseră în plin cîmp, domnul de Pomereux are, poate, dreptate, dar vă mărturisesc că figura furibundă și disperată a domnului de Charny m-a umplut de bucurie ; ședea pe scaun, galben ca un strigoi, zgîriindu-și podul palmelor cu unghiile. Mort, n-ar fi fost decît un mort și-atîta tot ; pe cînd viu, turbează !

Soarele se ridicase pe cer de două-trei ceasuri cînd echipajul cu caii înspumați se opri în fața porților mănăstirii. Grippard, care nu-și mai afla locul, nemaivăzîndu-l pe sergent, fu primul care anunță sosirea caleștii. Înștiințată de el, Suzanne alergă în întîmpinarea lui Belle-Rose.

— Domnului de Pomereux îi datorez revederea noastră, spuse căpitanul, arătînd spre conte.

Suzanne luă în mîinile ei mîinile contelui.

— Iarăși dumneavoastră ! exclamă ea ; sînteți risipitor cu devotamentul !

— Ce vreți, doamnă ! răspunse contele, cînd mă încredințez și eu că am o virtute, trebuie să-i agăț totdeauna în coadă cîte un cusur !

Gaston privea în jur cu multă seriozitate, ținîndu-l de mînă pe prietenul său la Déroute. Belle-Rose îl apropie de Suzanne.

Suzanne se aplecă spre copilul care zîmbea roșind ușor, și-l îmbrățișă.

— Este fiul domnului d'Assonville, îl prezentă Belle-Rose.

— Fiul domnului d'Assonville ! exclamă Suzanne, emoționată ; îl și iubesc !

Era ceasul în care stareța de la mănăstirea Sainte-Claire din Ennery se afla în paraclisul ei, după slujba de dimineață. Belle-Rose ceru să fie primit și, despărțindu-se de Suzanne, îl luă cu sine pe micul Gaston. Geneviève îl primi pe Belle-Rose cu surîsul cald pe care îl avea de cîte ori îi vorbea. Copilul aștepta într-o încăpere alăturată.

— Ai plecat, Jacques, îl dojeni ea ; ai uitat că viața dumitale nu-ți mai aparține.

— Viața mea aparține celor care mi-au salvat-o ; nu v-o datorez întrucîtva ? răspunse Belle-Rose.

În vocea tînărului ofițer era ceva nou, care o emoționă mult pe Geneviève. Îl privi cîteva clipe, căutînd să-i citească gîndurile.

— Ți-am fost cumva de folos în călătorie ? îl întrebă ea.

— Întru totul.

Stareța păli, ducîndu-și mîna la inima care-i bătea într-o tulburare necunoscută încă.

Belle-Rose îi luă cu gingășie mîna.

— În momentul cînd am plecat, zise el, Suzanne mă înștiințase că va fi mamă, iar eu nu trebuia să mă gîndesc și la altă mamă ?

O bucurie fără margini inundă sufletul Genevièvei.

— Dumnezeule, strigă ea, ți-ai amintit de Gaston ? !

Și într-o pornire de duioșie nebună, uitînd legămîntul care o despărțea de lume, îl sărută pe frunte. Dar sărutul matern era atît de pur, încît îngerul păzitor al Genevièvei îl ocroti cu aripile, privind gestul fără dojană.

— E aici ? ! întrebă repede Geneviève, ai cărei ochi umezi nu se puteau dezlipi de ochii lui Belle-Rose.

Belle-Rose deschise o ușiță și, luîndu-l pe Gaston de mînă, îl duse în paraclis. Geneviève scoase un țipăt care-și

găsi ecoul în inima soldatului ; stareța luă copilul în brațe, acoperindu-l cu sărutări. Obrajii îi erau inundați de lacrimi. Copilul o recunoscu și-și înnodă brațele în jurul gîtului ei, îmbrățișînd-o și plîngînd, fiindcă și ea plîngea. Îi spunea „prietena mea", neștiind că îi era mamă, și nu se mai sătura alintînd-o.

— E mama noastră a tuturor, îi șopti Belle-Rose, spune-i mamă.

Geneviève îi mulțumi din ochi lui Belle-Rose, iar numele dulce de mamă înflori pe buzele copilului. Geneviève îl sorbi cu sărutări.

— Mi-ai dat mai mult decît viața, îi spuse recunoscătoare lui Belle-Rose, mi-ai dat pacea.

Trecură cîteva luni într-o singurătate deplină ; zilele fugeau ca apa limpede a unui pîrîu printre malurile înverzite ; toți erau nespus de fericiți. Uneori însă Belle-Rose privea visător largile orizonturi învolburate unde se înecau în brumă turlele orașelor îndepărtate. Cînd se-ntîmpla să treacă pe cîmp vreun escadron cu goarnele strălucind și drapelul în vînt, urmărea din ochi marșul războinic ; obrajii i se împurpurau la vederea armelor sclipitoare și a minunaților cai ; nările îi fremătau ; pieptul i se umfla cu impetuozitate, iar cînd pe după vreun dîmb, escadronul dispărea, asculta încă zgomotul fanfarelor, căutînd în zare umbra drapelelor fluturînde. În zilele acelea Belle-Rose devenea trist și îngîndurat. Toți acei soldați viteji care mergeau atît de mîndri la luptă aveau în fața lor gloria, distincții și onoruri. Brațul lor curajos apăra Patria ; speranța le lumina viața, iar moartea lor era cu folos. La Déroute cucerea și recucerea fortărețe de gazon, iar cînd trecea vreun regiment pe drumul învecinat, alerga în întîmpinare, îl urmărea cîtva timp, întorcîndu-se apoi tulburat și taciturn.

— Asta-i viață ! gîndea el. Trăiesc ca un călugăr. Și între timp atîția tineri se duc să moară vitejește. Ce noroc pe ei !

În sfîrșit, Suzanne aduse pe lume o fetiță frumoasă, albă și roză. Tatăl o luă în brațe, ridicînd-o către cer, apoi

o sărută cu lacrimi de bucurie. Mama își uită suferințele, surîzînd bărbatului ei, iar amîndoi simțeau că prin nașterea micuței dragostea lor sporea și devenea încă și mai pură. Copila fu botezată de Geneviève, care-i dădu numele ei ; cele trei femei o înconjurau care mai de care cu dragoste și grijă ; Belle-Rose nu se mai sătura privind-o, iar Suzanne alintînd-o ; primele gungureli și surîsuri ale copilei îi încîntară ; amîndoi părinții o iubeau nebunește și se extaziau de cîte ori buzele neștiutoare ale fetiței îngînau una din acele înduioșătoare chemări care te face să uiți de orice altceva. Un timp, Belle-Rose se lăsă legănat de această bucurie, dar tocmai existența fetiței îi îmboldi nerăbdarea de a lupta. Micuța trebuia să aibă un nume de cinste și o situație temeinică în lume ; după ce îi dăduse viață nu trebuia să-i dea și libertatea ? Se putea oare mărgini universul ei la grădina unei mănăstiri ? Aceste gînduri tulburau adesea seninătatea lui Belle-Rose, iar cînd Suzanne îl vedea prea gînditor, i-o punea pe genunchi pe micuța Geneviève și se așeza la picioarele lui. Belle-Rose zîmbea mamei și copilului, uitînd o clipă de griji, dar ele reveneau îndată ce rămînea singur. Primăvara anului 1672 era în floare. Franța era puternică și prosperă în interior, temută și respectată în afară. Influența ei domina Europa. Deținea autoritatea geniului și a superiorității armate. Dacă, o clipă, la începutul lui 1668, trebuise să se retragă în fața cvadruplei alianțe dintre Spania și Olanda, Germania și Suedia, consimțind la semnarea tratatului de la Aix-la-Chapelle, oprită astfel în șirul cuceririlor ei de acea temută ligă, își păstrase totuși speranța și presentimentul unor victorii viitoare. Ludovic al XIV-lea nu uitase nimic. În mijlocul splendorii domniei sale și al fastului unei curți fără rival în lume, își amintea insulta de moarte din partea lui Van Benning, primul consilier municipal al Amsterdamului, atunci cînd îi atrăsese într-un fel atenția că nu trebuie să meargă prea departe. Cu toate că o lume de gentilomi de seamă dădeau strălucire galeriilor de la Versailles și de la Saint-Germain, gazetarii din Olanda nu-l cruțau pe tînărul rege nici de dispreț, nici de sarcasm. Se bătuseră monede jignitoare pentru Franța și se zicea

că pe una din ele era reprezentat Van Benning și un soare în față-i, iar jur-împrejur, deviza : *In conspectu meo stetit sol* [1]. Ludovic al XIV-lea aștepta, știa că momentul ofensivei e aproape și voia o răzbunare strălucitoare. Din 1668 pînă în 1672, anii se scurseră în pregătiri. Europa, cu mirare, iar Olanda cu îngrijorare, urmăreau preparativele. Războiul se simțea în aer, nu se știa unde va izbucni. Marina sporită de marele Colbert se exersase în luptele îndepărtate din Creta și Alger, iar drapelul Franței fluturа pe toate mările, pînă în cele mai îndepărtate colonii. Erau nume mari de amirali : Tourville, Duquesne, d'Estrées ; de mari comandanți de escadră : Jean Bart și Duguay-Trouin. Mareșalul de Créqui îl pedepsea pe ducele de Lorena, Carol al IV-lea, pentru inconsecvența sa. Provincia sa fu cucerită în plină pace, iar Franța punînd stăpînire pe acest ținut de graniță, tăia comunicațiile dintre Franche-Comté și Țările de Jos. Ceea ce însemna foarte mult dar nu era încă totul. Regele Angliei, Carol al II-lea, trebuia să fie determinat să renunțe la alianța cu Olanda, realizată de cavalerul Temple. Ducesa de Orléans, sora sa, frumoasa și tînăra Henriette, luă în seamă-i negocierile acestea. Curtea lui Carol al II-lea era cea mai galantă și cea mai ușuratecă din lume ; aurul curgea în valuri, regele și nobilimea puteau să-și plătească serbările și metresele. Abilitatea lui Colbert și a lui Croissy, ca și influența Henriettei o luară înaintea adevăratelor interese ale politicii engleze și, astfel, prin trei tratate succesive, regele Carol al II-lea făgădui cincizeci de nave puternice și șase mii de oameni pentru războiul pe continent. Urma ca el să primească trei milioane anual, iar națiunea sa cîteva insule olandeze. Suedia fu cîștigată de partea Franței cu mulți bani, iar în ce privește Germania, Ludovic al XIV-lea încheie tratate de neutralitate sau de ligă ofensivă cu episcopii din Osnabruck și din Munster, cu electorul Coloniei și cu ducele de Brunswick-Luneburg.

Neobosita activitate a domnului de Louvois, care, cu toate defectele sale, era totuși un mare ministru, sporise

[1] La privirea mea soarele s-a oprit (lat.)

armata pînă la un efectiv de o sută optzeci de mii de oameni ; niciodată nu fusese mai puternică şi mai bine organizată ; o înzestrase cu o cumplită armă aducătoare de moarte — baioneta ; iar disciplina cea mai severă domnea în armata regulată. Generalii erau aceiaşi care, în 1668, cuceriseră Flandra spaniolă în două luni : Créqui, Turenne, Condé, Grammont, Luxembourg. Colbert mărise numărul navelor de mare capacitate, la o sută ; se amenajase impresionantul bazin de la Brest, şi abilul ministru mai crease alte patru arsenale ale marinei : Rochefort, Le Havre, Dunkerque şi Toulon. Pregătirile de război erau gata, Franţa ţinea mîna pe garda spadei. Cît despre Olanda, încrezătoare în lagunele şi digurile ei, lăsa să cadă în ruină fortăreţele, cu zidurile de apărare mai dinainte compromise. Domina partidul republicanilor rigizi ; cei doi fraţi de Witt şi marele Ruyter, care nu vedeau în Olanda decît o insulă, guvernau, cu gîndul doar la puterea pe mare, neglijînd cu totul armata compusă din cel mult douăzeci şi cinci de mii de soldaţi neinstruiţi. În acest timp, regimentele franceze se îndreptau spre hotarele unde urma să se aprindă incendiul. Arras, Béthune, Le Quesnoy, Landrecies, Maubeuge, Saint-Pol, Saint-Omer gemeau de trupe. Mii de gentilomi alergau din toate colţurile Franţei, dornici să se înroleze sub ordinele unui principe care putea spune : Statul sînt eu. Cîte ceva din toate acestea ajungea şi la urechile lui Belle-Rose, pe care sentimentul inactivităţii îl copleşea ; cerea peste tot, în toate ocaziile, amănunte asupra pregătirilor care dădeau regatului înfăţişarea unui stup plin de albine războinice. Cînd domnul de Pomereux îl vizita uneori în izolarea lui, îi povestea tot ce se vorbea la Versailles şi la Chantilly despre planurile regelui ; îi vorbea de taberele ce se instalau pe malurile Sambrei şi cum beţia luptelor visate se întindea de la colibe pînă la castele. Entuziasmul era general. Cu fiecare zi, febra care îl consuma pe Belle-Rose creştea. În liniştea reveriilor sale se întreba rînd pe rînd dacă nu e cu adevărat sortit să îmbătrînească şi să moară într-o mănăstire întunecoasă, dacă n-ar trebui să-şi închine tinereţea şi viaţa Franţei, dacă spada care i-a fost pusă la centură de domnul de Nancrais

este sau nu condamnată să rămînă în teacă, şi n-ar fi mai bine să fie ucis dintr-o lovitură, decît să aştepte răbdător alte zile de trîndăvie şi uitare. În starea în care fusese adus de evenimente, odihna îl făcea să simtă că se pierde. Domnul de Louvois nu era dintre acei oameni cărora timpul le toceşte memoria ; pentru a-i combate şi a-i învinge puterea, trebuia o forţă rivală ; lupta putea să-i îmblînzească, dacă nu chiar să-i stingă ura. Belle-Rose îşi amintea cu o tulburare plăcută de emoţiile şi de întîmplările neprevăzute ale războiului ; îi trecea prin faţa ochilor imaginea însufleţită şi gălăgioasă a taberelor, auzea caii nechezînd şi trîmbiţele răsunînd. Armata era familia lui, iar războiul însemna patria. Voise să-şi cucerească prin spadă un nume şi o poziţie în văzul tuturor ; era nevoit să se oprească la începutul carierei, lăsîndu-se înfăşurat în feşele leneviei ca într-un linţoliu ? La Déroute îşi muşca pumnii auzind ce se povestea despre viitorul război care preocupa toate minţile ; invidia soarta tuturor recruţilor, considerîndu-i cei mai fericiţi oameni din lume, şi şi-ar fi dat din toată inima halebarda lui de sergent în schimbul dreptului de a merge ca simplu soldat la hotare ; Grippard îi ţinea isonul, uitînd că părăsise regimentul pentru a trăi din micile sale venituri. Cînd discutau despre campanii, teren pe care nu-l părăseau niciodată, Grippard îşi amintea de frigul îndurat în bivuacuri, de ploaie, de marşurile forţate cu cincizeci de livre greutate în spinare, de gloanţele care-ţi nenorocesc picioarele, de ghiulele care te pot spinteca în două, de tăişul sabiei şi al bucăţilor de fier scuipate de tunuri, de foamea îndurată ; dar pînă la urmă totdeauna găsea că la Déroute are dreptate. Printr-o înţelegere tacită, Belle-Rose şi la Déroute evitau să aducă vorba între ei doi despre acest subiect, temîndu-se amîndoi de durerea sufletească ce le-ar fi pricinuit-o. Acelaşi lucru se petrecea şi între Cornelius şi Belle-Rose. Cu tot temperamentul său flegmatic, irlandezul nu putea să audă vorbindu-se despre lupte fără să simtă tremurul nerăbdării ; ţara sa era angajată de partea Franţei ; era un om de spadă şi odihna silită îl dezgusta. Între zidurile mănăstirii Sainte Claire din Ennery erau, deci, în acel moment patru ostaşi

devorați de aceleași porniri, de intensități diferite. Priveau în viitor, fiind gata, fără să fi discutat deschis, să-și rupă lanțurile. Suzanne și Claudine își spuneau și ele gîndurile, fără ca Belle-Rose și Cornelius să le fi mărturisit ceva. Își destăinuiau una alteia neliniștea și, neputînd nici să prevadă, nici să împiedice evenimentele, așteptau. O ultimă vizită a domnului de Pomereux precipită deznodămîntul. Era către sfîrșitul lui aprilie 1672.

— Echipajele prințului de Condé sînt gata, le spuse el ; nu vor trece nici trei zile și prințul va pleca în Flandra cu ai săi.

La aceste cuvinte lui Belle-Rose îi năvăli sîngele în obraji.

— Iar dumneata îl vei urma ? întrebă Belle-Rose.

— Pînă la Haga, dacă va voi.

Ochii lui Belle-Rose întîlniră ochii lui la Déroute, ca doi cărbuni aprinși.

— Curtea e înștiințată, reluă contele ; regele va părăsi Saint-Germain la 27 ale lunii ; furgoanele au și pornit, popasurile de poștă sînt pregătite, iar muschetarii au luat-o înainte ; întîlnirea generală va avea loc la Charleroi.

— La Charleroi ! strigă la Déroute, ale cărui amintiri se redeșteptară la auzul acestui nume.

— Aș vrea să te văd acolo, Belle-Rose, continuă domnul de Pomereux ; campania promite să fie frumoasă, mi se va părea mai plăcută dacă am face-o împreună.

Belle-Rose îi strînse mîna, fără să răspundă, dar cu atîta energie, încît contele nu se îndoi o clipă de hotărîrea decisivă luată de căpitan.

— Dacă aveți nevoie de mine, adăugă el cu un zîmbet semnificativ, pînă mîine mă găsiți la Chantilly.

După ce domnul de Pomereux părăsi mănăstirea, Belle-Rose se întoarse spre la Déroute, care își mușca buzele ca să-și oprească vorba.

— La Déroute, i se adresă el cu un accent adînc, trebuie să plecăm ; trebuie !

— În sfîrșit ! izbucni sergentul, fericit.

— Încă nu știu cum vom pleca, dar știu bine că și dacă ar trebui să trec peste trupul domnului de Charny ca să ies de aici, tot voi ieși.

— A ieși nu înseamnă nimic, a ajunge e totul, observă sergentul.

Cornelius sosi la acest punct al discuției ; înțelese după expresia celor doi interlocutori că îi frămînta ceva deosebit de grav.

— Ei, domnule din Irlanda, exclamă la Déroute, căruia îi plăcea, în clipele de bucurie, să i se adreseze așa, urzim un complot ! Mă prind pe ce-ați vrea că intrați și dumneavoastră în complot !

— E vorba să plecăm, adăugă Belle-Rose.

— M-am gîndit la asta, răspunse Cornelius.

Cei doi frați de inimă își strînseră mîna.

Și Grippard fu chemat la consfătuire ; chiar dacă nu avea o imaginație prea bogată, era în schimb prompt și hotărît la treabă. La Déroute, nebun de bucurie, propunea să se înarmeze toți pînă în dinți, să aștepte noaptea, să iasă strategic în coloană, doi în față și doi în spate, să străpungă liniile inamicului și să doboare pe oricine le-ar sta în cale !

— Încălecăm și galopăm pînă la graniță ! strigă Grippard entuziasmat.

— Doar dacă nu va fi ucisă jumătate din coloană, iar a doua jumătate nu va cădea prizonieră, zise calm Cornelius.

Observația mai domoli exaltarea caporalului, iar sergentul se scărpină după ureche.

— De, planul meu nu face multe parale !

— Ei, îl încurajă Belle-Rose, are în schimb calitatea promptitudinii.

Încă mai discutau cînd careta domnului de Charny se opri în fața mănăstirii. Sumbrul gentilom coborî, îndreptîndu-se printre copacii în floare către acea parte a clădirii unde locuia ducesa de Châteaufort. La Déroute se ridică brusc, bătînd din palme.

— Astă-seară vom fi liberi, exclamă, veniţi !

Nu era prima dată cînd domnul de Charny se prezenta la mănăstire ; sub diverse pretexte, o vizitase pe doamna de Châteaufort, întîi pentru a o face să înţeleagă gravitatea faptului că îi ocroteşte pe fugari, alte dăţi pretinzînd că negociază o posibilă împăcare între domnul de Louvois şi Belle-Rose. Geneviève nu se lăsa înşelată de falsa compasiune a domnului de Charny, dar nu putea invoca nici un motiv pentru a nu-l primi. Aceste vizite reînnoite deşteptară unele suspiciuni în mintea sergentului care, fără să le mărturisească, stătea la pîndă. Bănuindu-l pe domnul de Charny de intenţii rele, la Déroute nu se înşela. Domnul de Charny nu uita nimic. Ura domnului de Louvois devenise ura sa personală ; înfrîngerea suferită în casa domnului de Pomereux aţîţase acest suflet împovărat de dorinţa răzbunării. Ţinea cu orice preţ să-şi ia revanşa. Printre lacheii care îl însoţeau, doi erau însărcinaţi în mod special să spioneze lumea din mănăstire şi să pregătească o posibilă răpire nocturnă. Domnul de Charny ştia că Belle-Rose şi ai săi ocupă un corp de clădire izolat, şi pe asta conta pentru succesul planului său ; dar mai întîi, înainte de a-şi aprecia şansele, trebuia să cunoască bine obiceiurile casei. Cei doi lachei iscodeau deci peste tot, trăgînd cu coada ochiului, făcîndu-i pe grădinarii mănăstirii să vorbească mai mult decît trebuia, examinînd locuinţa fiecăruia. Alţi doi tot ţesălau caii, gata oricînd să-şi ajute amicii la ce aveau de făcut. La a treia vizită, domnul de Charny ştia tot ce trebuia ştiut ; la a patra, nu mai avea nevoie decît de încă una pentru a-şi definitiva planul de atac. Ultima vizită avea loc tocmai în ziua cînd Belle-Rose se hotărîse să evadeze. Era către sfîrşitul lunii aprilie. Ziua fusese fierbinte ; nori grei se strîngeau la orizont ; un vînt iute şi cald îndoia vîrfurile copacilor. Lacheii domnului de Charny îşi reluară investigaţiile.

În cîteva cuvinte, la Déroute îşi expuse planul său lui Belle-Rose şi lui Cornelius, şi planul fu aplaudat.

— Acum, încheie la Déroute, cînd toţi erau înţeleşi asupra executării lui — să fim cu ochii ageri şi iuţi de picior !

Conjuraţii se înfundară în grădini, pe urmele oamenilor domnului de Charny, care iscodeau peste tot.

— Stt ! şopti la Déroute cînd ajunseră într-un loc mai depărtat, cu mulţi arbori ; uite pe unul care porneşte pe aleea de carpeni ; să ne strecurăm pe dincolo, fără să-i pierdem din vedere.

Belle-Rose şi Cornelius rămaseră pe urmele celuilalt, iar la Déroute şi Grippard porniră pe aleea de carpeni, călcînd pe iarbă, fără zgomot. Ajunşi la capăt, se culcară pe burtă într-un şanţ şi aşteptară, urmărindu-i pe lachei din spatele boschetelor. Un lacheu venea încet ; cînd ajunse la trei paşi de ei, crezîndu-se singur, scoase un grafit din buzunar şi trase cîteva linii pe o bucăţică de hîrtie. Ţinea piciorul pe un butuc, hîrtia pe genunchi şi corpul înclinat înainte. La Déroute şi Grippard se ridicară încet şi se năpustiră asupra lui, imobilizîndu-l înainte de a fi avut timpul să riposteze.

— Dacă strigi eşti mort, spuse la Déroute cu pumnalul pe gîtul prinsului.

Lacheul, îngrozit, tăcu şi cei doi îl legară cu bucăţile de frînghie cu care sergentul îşi umflase buzunarele.

— Gata cu unul ! zise la Déroute, cînd lacheul legat fedeleş zăcea pe iarbă.

Deodată se auzi un fluierat.

— Al doilea ! exclamă la Déroute.

Alergară spre partea de unde venea fluieratul şi-i găsiră pe Belle-Rose şi Cornelius care prinseseră încă un lacheu.

— A fost blînd ca un miel, spuse căpitanul ; stai şi te miri cum de vederea unui tăiş lucitor şi ascuţit îi face atît de înţelegători pe oamenii ăştia !

Îi luară pe cei doi prizonieri şi, ajunşi la un loc sigur, îi dezbrăcară.

— Lăsaţi-ni-le nouă pe astea, se adresă sergentul lui Belle-Rose, înşfăcînd iute o haină de lacheu ; mai sînt încă doi şi ne ocupăm noi de ei, nu-i aşa, Grippard ?

— Cum altfel ? răspunse caporalul, care se şi îmbrăca.

Stropi mari de ploaie începură să cadă, iar ziua scădea cînd micul grup părăsea căsuța în care îi încuiaseră bine pe cei doi lachei.

— E o vreme cum nu se poate mai pe placul nostru, zise la Déroute, îndreptîndu-se împreună cu Grippard spre grajduri.

Din cei doi lachei care mai rămăseseră, unul, moleșit de zăpușala serii, adormise sub o șură, iar celălalt umbla de colo-colo prin grajduri. Acesta-i văzu venind pe la Déroute cu Grippard și, după haine, crezu că sînt de-ai lui.

— Hei, veniți odată, voi de colo ! Uite ce întuneric se lasă, trebuie să pregătim careta și caii.

La Déroute îl urmă pe lacheul care intră în remiza cu trăsuri ; Grippard era pe-aproape. La un semn al sergentului, se aruncă asupra lacheului, îl culcă la pămînt, cu pumnalul la două degete de fața insului. Lacheul se supuse îndată ; îl dezbrăcară de haine și-l ascunseră, solid legat și cu un căluș în gură, pe după niște legături de paie. Trecu un timp pînă să-l descopere pe omul adormit. O sforăitură se auzi, în sfîrșit, dintr-un ungher întunecos atrăgîndu-l pe la Déroute într-acolo ; omul dormea dus. Îl luară ușor, îl legară și-i puseră călușul în gură mai-nainte de a se fi dezmeticit.

— Să ne grăbim, zise la Déroute, a venit noaptea.

Întunericul începuse să se lase peste cîmpii ; lucrurile nu se mai zăreau decît foarte nedeslușit ; nori grei se adunaseră pe cer. Ploaia cădea mai repede și mai deasă. La repezeală, Belle-Rose și Cornelius își schimbară hainele ; într-un colț al remizei mai găsiră niște mantale și le luară ; apoi avură grijă de șeile și frîiele cailor.

— Încă un cuvînt, li se adresă Belle-Rose prietenilor săi, strîngîndu-i lîngă el ; dacă sîntem recunoscuți, orice s-ar întîmpla, pornim împreună în goana mare ; restul e treaba pistoalelor.

Domnul de Charny coborî. Cînd se pregătea să se urce în caretă, Suzanne apăru în pragul capelei unde obișnuia să-și facă rugăciunile de seară. Un fulger, urmat de un tunet, lumină toată scena ; Suzanne îl recunoscu pe Belle-

Rose sub pălăria mare, lăsată pe ochi, își împreună mîinile, pălind, dar căpitanul trecu pe lîngă ea cu degetul pe buze. Ea avu puterea să rămînă nemișcată, în atitudinea firească a unei femei care și-a sfîrșit rugăciunea.

— Aprindeți torțele și porniți, ordonă domnul de Charny.

Curînd torțele răspîndiră o lumină roșie ; caii de la caleașcă, speriați de furtună, se cabrară întîi, apoi porniră. Suzanne căzu în genunchi, iar cortegiul dispăru în noaptea adîncă. După cinci minute nu se mai vedea decît o scînteiere străbătînd întunericul. Suzanne se ridică.

— Doamne Dumnezeule, se ruga ea, veghează asupra lor !

L

O CĂLĂTORIE DE PLĂCERE

Echipajul zbura ca vîntul. La oarecare distanță de mănăstire, la Déroute, care galopa în frunte, văzu pe marginile șoselei călăreți tăcuți, înfășurați în pelerine mari. Avansînd spre caleașcă o recunoscură ca aparținînd domnului de Charny și se înclinară. Belle-Rose și Cornelius alergau fiecare lîngă una din portierele caretei. După un sfert de oră, domnul de Charny coborî unul din geamuri, cel dinspre Belle-Rose.

— Hei, Grain-d'Orge ! chemă el.

Grain-d'Orge nu putea să răspundă, dar Belle-Rose își apropie grabnic calul către portieră.

— Aici sînt, domnule, spuse el, descoperindu-și fața.

Domnul de Charny îl recunoscu la lumina tremurătoare a torțelor ; scoase un strigăt și vru să se repeadă prin portieră, dar întîlni țeava unui pistol a cărui gură rece i se lipi de frunte.

— Sînteţi mort la prima mişcare ! i se adresă Belle-Rose cît se poate de calm.

Domnul de Charny se repezi de partea cealaltă, dar se pomeni în faţa lui Cornelius, care-l salută în acelaşi fel ca şi Belle-Rose. Domnul de Charny înţelese că era prins ca într-o cuşcă de şoareci ; nu avea altă armă decît spada, dar acum glonţul avea avantajul. O imprecaţie furioasă îi întredeschise buzele.

— Hai să nu ne supărăm, continuă Belle-Rose, dar nu care cumva să încercaţi să scăpaţi. Sînteţi singurel aici ca într-un fel de cutie, noi sîntem doi călare şi bine înarmaţi ; lacheii dumneavoastră stau bine închişi la mănăstire, am avut grijă să le pregătim un adăpost ; la Déroute şi Grippard sînt în faţă, surugiii dumneavoastră habar n-au de nimic ; şi-apoi au bice, iar noi, pistoale. Să stăm de vorbă.

Domnul de Charny îşi sfîşia pieptul cu unghiile.

— Întîmplarea asta cam neplăcută vă face să fiţi tăcut, dragă domnule, reluă Belle-Rose. Tăcere ce nu-i o mărturie prea bună despre înţelepciunea dumneavoastră. Trebuie să luaţi lucrurile aşa cum sînt. Aţi jucat bine şi aţi pierdut ; vina nu vă aparţine, iar în locul dumneavoastră m-aş spăla pe mîini ; de exemplu, partida a fost bine începută. Vedeţi ! Dacă Cornelius şi cu mine nu ne-am fi grăbit, am fi fost răpiţi pur şi simplu, poate chiar şi ucişi. Planul era frumuşel. Am găsit amănuntele planului în buzunarul acelui drăguţ de pungaş pe care l-aţi strigat adineauri. Cred că l-aţi chemat pe numele de Grain-d'Orge ? Asalt cu scări la ziduri, infracţiune, răpire, nimic nu lipsea ; la nevoie se putea ajunge pînă la asasinat. Nu mai lipseau decît douăzeci şi patru de ore ca planul dumneavoastră să fie pus în aplicare. Pe legea mea, n-am dori ca o asemenea invenţie frumoasă să se piardă prin simplul fapt că am plecat ; i-am încredinţat totul doamnei de Châteaufort, care va aprecia aleasa dumneavoastră delicateţe. Este supărător numai că v-aţi dat atîta osteneală degeaba. Dar sînteţi un om care îşi va lua revanşa, bunul meu domn.

Furia domnului de Charny nu scăzuse, dar n-o mai arăta ; îl asculta pe Belle-Rose cu un aer grav, ca şi cum

între ei ar fi fost vorba de lucruri asupra cărora îi cerea părerea. La ultimele cuvinte, se înclină cu un zîmbet amar.

— Văd, adăugă Belle-Rose, că mă aprobaţi ; îmi veţi îngădui, numai, să vă dau un mic avertisment : faceţi în aşa fel încît să nu ne mai întîlnim faţă-n faţă ; ultima întîlnire v-ar putea fi fatală.

— E limpede, răspunse domnul de Charny, că va fi ultima pentru unul din noi doi.

Atîta îndrăzneală îl uimi pe Belle-Rose, care simţi un imbold nestăpînit să-i crape capul favoritului domnului de Louvois.

— Popasul de poştă ! strigă brusc Cornelius.

Domnul de Charny se aplecă în afara portierei ; la cîteva sute de paşi se vedea lucind o lumină în noapte. Mişcarea domnului de Charny nu-i scăpă lui Belle-Rose.

— Domnule, spuse el cu un accent ferm şi sec, vă jur că vă omor ca pe un cîine, nu la primul strigăt, ci la primul gest.

— Şi dacă din întîmplare nu va putea face asta Belle-Rose, vă omor eu, adăugă Cornelius.

Domnul de Charny nu se îndoi de adevăr, după tonul celor doi călăreţi ; se înfundă într-un colţ, ca un mistreţ încolţit, şi nu mişcă. Ajunseră la popasul de poştă unde totul era pregătit dinainte, la Franconville. Caii înspumaţi fură deshămaţi ; la Déroute şi Grippard descălecară repede, înlocuindu-i la portierele caretei pe Belle-Rose şi Cornelius, care-şi schimbară la rîndul lor caii. Pe drum nu erau decît rîndaşii de la grajduri, aproape adormiţi ; ploaia cădea în rafale. Domnul de Charny se resemnă. Goniră apoi pînă la Saint-Denis, schimbară din nou caii şi caleaşca îşi continuă drumul spre Paris. După cinci sute de paşi, Belle-Rose îşi flutura mîna spre domnul de Charny.

— Compania dumneavoastră ne-a slujit de escortă ; ea ne-a dat libertatea, iar noi vă lăsăm viaţa, şi sîntem chit. Să încercăm acum să nu ne mai întîlnim.

În timpul acestui mic discurs, la Déroute şi Grippard tăiară legătura cailor cu caleaşca, silindu-i cu pistoalele în

mînă, pe surugii să descalece. În clipa cînd Belle-Rose slăbi frîul, porniră cu toţii în goană. După un minut, zgomotul galopului lor grăbit se pierdea printre miile de zgomote ale furtunii. Cînd domnul de Charny ajunse la poarta Saint-Denis, nu văzu nimic. Cei patru călăreţi dispăruseră ca nişte arătări. La un sfert de leghe de Paris, Belle-Rose se întoarse brusc spre dreapta, revenind la Saint-Denis pe un drum izolat şi lăsîndu-l pe domnul de Charny să zorească înaintea lor. În zori, cei patru fugari ajunseră la Chantilly, unde întrebară de domnul de Pomereux. Tînărul gentilom se ospăta cu veselie, încălţat cu cizme de campanie şi împintenat ; îl primi pe Belle-Rose cu braţele deschise.

— Ei, bravo ! exclamă el, mă aşteptam la o ispravă din partea voastră. La drept vorbind nu prea ştiam cum vă veţi descurca, dar eram aproape sigur că de venit veţi veni.

Cînd îi povestiră ce întreprinseseră pentru a părăsi mănăstirea, domnul de Pomereux rîse pe săturate.

— Supărător e doar că nu s-a apărat, adăugă el, aţi fi avut un pretext să-l ucideţi.

Moartea domnului de Charny era, cu siguranţă, ideea fixă a domnului de Pomereux. Castelul din Chantilly era plin de gentilomii care se alăturaseră ca voluntari casei de Condé. Peste tot vedeai numai lachei, valeţi, ostaşi şi tineri nobili ce nu moşteneau decît capa şi spada, cu toţii în mare agitaţie dinaintea plecării.

— Aţi sosit la timp, le spuse domnul de Pomereux ; ordinul de plecare ne-a venit azi-dimineaţă. Regele şi prinţii ne vor găsi la Compiègne. Veţi fi primiţi ca voluntari şi nu mai aveţi de ce vă teme.

Cei mai grăbiţi plecară chiar pe la prînz. Echipajele îi urmară curînd după aceea, iar grosul trupei porni pe la ora două. Belle-Rose şi Cornelius călăreau alături de domnul de Pomereux, care nu mai putea de bucurie. Nu era mai puţin încîntat de răsunătorul eşec al domnului de Charny, ca de plăcerea de a-i vedea pe cei doi tineri în tovărăşia sa. La Déroute şi Grippard, drepţi în şaua serios armată, trăncăneau ca două cotofene. Drumul pe care o

luară era plin de trupe, de furgoane, de bagaje, de caleşti, de călăreţi. Escadroanele se întîlneau dispuse în şiruri lungi ; la fel, batalioanele desfăşurîndu-se ca panglicile, răsunătoarele convoaie de artilerie grea. La vederea tunurilor, la Déroute se îmbujoră de plăcere. Îşi îndreptă calul spre unul din ele, un frumos tun de bronz împodobit cu flori, şi-i mîngîie chiulasa lucitoare şi avîntată.

— Dacă aş fi regele Franţei, zise el, aş avea mereu o duzină de tunuri în jurul meu, toate încărcate, iar din timp în timp le-aş pune să tragă, ca să le ascult muzica.

Ţăranii alergau pe drum ca să privească defilarea regimentelor şi companiilor de gentilomi care mergeau la război, frumoşi, zîmbitori şi gătiţi ca de bal. Cînd străbăteau satele, tot poporul din partea locului ieşea în calea ostaşilor, femeile se aplecau peste pervazul ferestrelor, fetele surîdeau, copiii alergau în frunte, imitînd bătaia tobelor, iar bărbaţii, stîrniţi de sonoritatea fanfarelor, ar fi vrut să arunce sapa şi să ia muscheta în mînă. Mai era şi spectacolul de prin oraşe. Locuitorii îi luau pe sus pe ostaşi, iar a doua zi puteai vedea la cocardele pălăriilor şi la garda spadelor buchetele de flori şi funde, amintiri ale gentilomilor din dragostea lor de-o noapte. În toată frumoasa ţară a Franţei, atît de bine pregătită de război, această desfăşurare militară deştepta entuziasm în mărşăluirea-i spre hotare, în mijlocul strigătelor de bucurie, cîntecelor şi serbărilor. Nici un accident nu întuneca marşul. Erau atîtea trupe, atîţia voluntari, atîtea echipaje, atîţia tineri nobili porniţi să-şi cucerească faima, încît nimeni nu-i lua în seamă în mod deosebit pe Belle-Rose şi Cornelius. Treceau şi ei drept ostaşi porniţi să-şi încerce norocul. Casa regală îşi avea sediul la Compiègne, unde avea să vină şi Ludovic al XIV-lea. Totul era ca un fulger care sparge norul. Franţa întreagă aştepta nerăbdătoare mari evenimente ce-ar fi făcut să se cutremure alte regate din temelii. Cînd domnul de Pomereux şi Belle-Rose ajunseră la graniţă, Flandra era o pădure de baionete. Grosul armatei se strînsese la Charleroi. Ajungînd la Arras, Belle-Rose află de la un vagmistru unde era cantonomentul domnului de Luxembourg. Generalul se instalase spre

Marchienne-le-Pont. Belle-Rose îi înştiinţă pe Cornelius şi la Déroute, şi plecă noaptea, după ce-şi luase rămas bun de la domnul de Pomereux.

— Succes ! îi urase contele ; dacă ai vreun necaz, nu mă uita.

— Nici o grijă ! replică la Déroute, noi sîntem din regimentul La Ferté ; oamenii domnului de Charny n-au de-a face cu artileria.

De-a lungul drumului urmat, Arras-Marchienne, pe cîmpiile înflorite străluceau mii de focuri. În liniştea nopţii se auzeau cîntecele soldaţilor care petreceau în bivuacuri. Curierii treceau în galop, ducînd ordine la diverse corpuri de armată, iar în plin întuneric regimente tăcute avansau în cîmpie ca nişte uriaşi şerpi boa. Comandamentul corpului de armată al domnului de Luxembourg era chiar pe graniţă. Ordinea şi activitatea domneau peste tot. Ilustrul comandant, care avea într-o zi să-i urmeze prinţului de Condé şi vicontelui de Turenne, ca nume răsunător întru cinstirea drapelului Franţei, stabilise printre ostaşii săi o disciplină rigid de exactă. Nepăsător, instabil şi înclinat spre voluptate în viaţa particulară, se manifesta în armată cu o rigoare, o fermitate şi o activitate susţinută, care impuneau respect şi ascultare. Privirea sa avea acea siguranţă netă, caracteristică marilor generali ; vitejia sa o egala pe aceea a prinţului de Condé, pe lîngă care, sub numele de domnul de Bouteville, îşi făcuse ucenicia armelor. Dacă nu ajunsese încă la fapte mari, nu cîştigase încă marile bătălii care aveau să dea răsunet numelui său, încă din primele campanii străluciteare sale calităţi erau vădite. Comandanţii îl stimau, soldaţii aveau încredere în el. Pe măsură ce Belle-Rose înainta spre Marchienne, priveliştea împrejurimilor îi amintea unul din cele mai teribile episoade ale vieţii sale, atît de zbuciumate. Zări din vîrful unui dîmb micul pavilion de unde îşi luase un trist rămas bun de la Geneviève ; iar pe o denivelare a malului scăldat de Sambre, locul lugubru din care domnul de Villebrais înălţase spre cer cele trei strigăte de agonie. Bătrîna salcie era tot acolo, muindu-şi coroana despletită în apă. Ajungînd la Mar-

chienne-le-Pont, Belle-Rose găsi reşedinţa domnului de Luxembourg înconjurată de ofiţeri şi aghiotanţi. Se crăpa de ziuă, iar primele raze deşteptaseră marele stup în care zumzăiau douăzeci de mii de soldaţi. Caii înşeuaţi tropăiau în jurul ţăruşilor. Domnul de Luxembourg expedia scrisori oficiale. Trebuia să ai un ordin la mînă ca să poţi pătrunde pînă la el. Belle-Rose descălecă ; la Déroute nu se mai sătura privind cantonarea artileriei grele, corturile, armele strînse mănunchi ; mii de exclamaţii nebuneşti îi ieşeau din gură. Recunoscu trei-patru subofiţeri care serviseră în regimentul La Ferté şi trepida de nerăbdare. În momentul cînd simţea că nu se mai poate opri să nu-l bată pe umăr pe unul dintre ei, un ofiţer urmat de o ordonanţă sosi în galop în mijlocul celor din jurul locuinţei generalului. Figura îi era veselă şi plină de însufleţire.

— Frate ! strigă Belle-Rose.

— Domnule colonel ! strigă la Déroute, care rămăsese nemişcat, cu mîna ridicată şi piciorul înainte.

La cele două strigăte, domnul de Nancrais, căci el era, se întoarse şi-i recunoscu îndată şi pe sergent, şi pe căpitan.

— Belle-Rose ! izbucni la rîndul său.

Sărind din şa, se aruncă în braţele lui Belle-Rose, trecu pe urmă din braţele sale în braţele lui Pierre.

— În sfîrşit, zise domnul de Nancrais, ghearele s-au descleştat !

— Mai bine zis, am scăpat din gheare.

— Foarte bine, fir-ar să fie ! Nu vei mai avea de-a face cu ele. Armata este un adăpost sigur.

— Este un paradis ! murmură la Déroute.

Domnul de Nancrais zîmbi, privindu-l pe sergent.

— Iar tu, reluă el, dacă te-ar căuta, ai o halebardă să te aperi.

Domnul de Nancrais îl luă cu el pe Belle-Rose, conducîndu-l în apartamentul domnului de Luxembourg. La numele colonelului, generalul se întoarse spre uşă :

— Aveţi un ordin ? întrebă el.

— Am, răspunse domnul de Nancrais, scoţînd o scrisoare oficială din buzunar ; în curînd, domnule duce, adăugă el, veţi avea nenumărate prilejuri să vă dovediţi curajul, luptînd împotriva duşmanilor regelui şi ai regatului ; aveţi, acum, un alt fel de prilej : să vă dovediţi generozitatea. Iată un ofiţer care cere protecţia dumneavoastră.

— Căpitanul Belle-Rose ! exclamă ducele.

Şi-l îmbrăţişă călduros pe tînărul bărbat.

— Mi-aţi cerut sprijinul, iar sprijinul meu nu vă va lipsi ; eu am pricinuit răul, eu îl voi îndrepta.

Belle-Rose vru să-l întrerupă, dar domnul de Luxembourg îl opri cu un gest.

— Desigur, spuse el, am făcut tot ce-am putut, dar de vreme ce n-am reuşit, înseamnă că n-am făcut nimic. Incendiul de la mănăstirea călugăriţelor benedictine de pe strada Cherche-Midi şi răpirea doamnei d'Albergotti au făcut să eşueze demersurile mele în momentul cînd, poate, urmau să reuşească. Regele a văzut în asta un atentat împotriva religiei şi ştiţi părerea lui în această privinţă. Am tăcut, sperînd că va uita. Dar acum a venit războiul şi spada poate cuceri orice.

— Voi încerca, replică Belle-Rose, cu un zîmbet plin de mîndrie.

— Ocaziile nu-ţi vor lipsi, prietene Jacques, reluă ducele, pe care vederea lui Belle-Rose îl întinerea cu zece ani. Mi s-au povestit isprăvi de-ale tale care dovedesc cu prisosinţă că mîna nu ţi s-a levenit pe timp de pace. Fă ceea ce se cuvine să faci şi vei fi cel mai tare. Eşti printre noi, rămîi aici ; armata este o mare familie, iar toţi ostaşii sînt fraţi între ei. Vino la mine dacă nu eşti lăsat în pace : de-ar fi să-mi las spada, şi tu tot vei rămîne invulnerabil în tabăra mea.

Domnul de Luxembourg deschise scrisorile aduse de domnul de Nancrais, ochii i se aprinseră în timp ce le parcurgea, iar obrajii i se împurpurară.

— Asta înseamnă război, domnilor ! strigă el cu glas vibrant. Regele îşi trece în revistă trupele, iar noi vom trece în curînd frontiera.

După ce se retraseră, Belle-Rose și domnul de Nancrais găsiră grupuri de ofițeri care îi așteptau la intrarea reședinței. La vestea că războiul e gata să izbucnească, vitejii gentilomi izbucniră în strigăte entuziasmate. Vestea se răspîndi în tabără cu viteza fulgerului, îmbătîndu-i pe ostașii care, cu pălăriile în vîrful baionetelor, se îmbrățișau furtunos. Cînd se lăsă seara, se aprinseră focurile pe tot frontul, iar tabăra arăta ca un uriaș furnicar de soldați aţîţaţi de febra luptei apropiate. Ceea ce prevăzuse domnul de Luxembourg se și împlini : ofițerii care luptaseră împreună cu Belle-Rose în același corp de armată, în 1668, l-au primit ca pe un frate de arme, prezentîndu-l noilor lor camarazi. La nevoie, căpitanul ar fi găsit cincizeci de spade gata să-l apere și nenumărate corturi care să-l adăpostească. Regimentul La Ferté, în care își făcuse ucenicia, cîștigîndu-și acolo și primul grad militar, îl înconjură cu însuflețire : tînărul nici nu mai știa cui să strîngă mîna mai întîi, soldați și ofițeri nu-i uitaseră curajul și cinstea. Pierre nu-l părăsise pe domnul de Nancrais, care-l luase pe lîngă el. Devenise caporal, apoi sergent, și dorea cu orice preț să ajungă căpitan. După o oră, la Déroute apăru și el, însoțit de o duzină de sergenți recrutați dintre vechile-i cunoștințe.

— Iertarea noastră se află în vîrful spadei, îi spuse Belle-Rose.

— Atunci am dobîndit-o ! răspunse calm la Déroute.

În noaptea aceea sergentul dormi sub un tun.

LI

RINUL

Invadarea Olandei în 1672 a fost ca „un trăsnet iscat din senin", ca să folosim expresia cavalerului Temple. O sută de mii de oameni lăsară, deodată, în urmă cantonamentele din Flandra și, trecînd rîurile Sambre și Meuse,

pătrunseră în Țările de Jos. Armata cuceri mai întîi orașele Rhimberg, Orsoy, Wesel, Burich, fugărind spre interior inamicul înspăimîntat. Izbînzile succedîndu-se repede, îi înflăcărară și mai mult pe ofițeri ; ținutul Liége odată supus, porțile republicii erau deschise ; trupele franceze lăsară deoparte Maestricht, al cărui asediu ar fi întîrziat marșul victorios. Fortăreața de la Grol fusese cucerită de domnul de Luxembourg cînd, la 12 iunie, regele Ludovic al XIV-lea în persoană sosi pe malurile Rinului. Prințul de Condé îl însoțea ; ducele de Luxembourg se întîlni cu marele comandant. Rinul a fost trecut, între rege și Amsterdam nemairămînînd decît rîul Issel.

Belle-Rose și la Déroute se grăbiseră, îndată după capitularea orașului, Grol, să ajungă la cartierul general, unde prezența regelui și a prințului de Condé atrăsese un mare număr de voluntari. Din înălțimile Scherenbergului se vedeau apele Rinului și Isselului, Welaw-ul și Belaw-ul ; insula era apărată de fortul Schenck și ocrotită de Wahal, al cărui curent impetuos stînjenea atacul. Prințul de Orania îl lăsase pe malul drept al Rinului pe Montbas, unul din locotenenții săi, comisar general al cavaleriei, cu opt regimente strînse în trei tabere care supravegheau trecerile de la fortul Schenk pînă la Arnhem ; una la Hussen, alta la Borgschott și a treia la Tolhus. În spatele acestor tabere se întindea un teren nisipos, cu o rețea de diguri, plin de mărăcinișuri și de șanțuri. Cete de călăreți forfoteau întruna pe mal, observînd operațiunile trupelor franceze, cărora nu le mai rămăsese pentru a pătrunde în inima Olandei decît spațiul dintre Arnhem și fortul Schenk. Mai sus curgea Wahal-ul, rapid ca un torent ; mai jos erau punctele de apărare a mai multor forturi. În noaptea dinaintea sosirii regelui, Belle-Rose se sculă și ieși din cort. Se mișcă cu atîta prudență, încît nici la Déroute, care moțăia într-un colț, nu-l auzi. La cîțiva pași, Belle-Rose luă calul de frîu, îi înfășură copitele în pînză și se îndepărtă de tabără. După ce trecu de ultimul post de pază, porni la galop, în direcția fluviului. Copitele calului loveau pămîntul fără zgomot. Pe malul celălalt se vedeau focurile taberelor olandeze, iar în tăcerea nopții

se auzeau semnalizările santinelelor care își răspundeau. Apa Rinului curgea cu un freamăt surd. Belle-Rose își îndreptă calul chiar pe malul fluviului, urmîndu-i încet șerpuirea și ținîndu-se aproape culcat pe gîtul calului. Trecuseră trei-patru ore de cînd părăsise tabăra, cînd o salvă de tun îl trezi pe sergent cu violență. La Déroute deschise ochii și privi în jur ; nu era nimeni în cort, dacă nu ținem socoteală de Grippard, care sforăia înfășurat în manta. Cornelius se afla în timpul acesta cu domnul de Nancrais. O altă salvă de tun îl trezi pe la Déroute din amorțeală ; sări în picioare și, lăsîndu-l să doarmă pe Grippard, ieși din cort. Detunături după detunături, auzindu-se de pe malul celălalt, îl făcură să alerge spre Rin ; nu se îndoia că Belle-Rose, pornit în cine știe ce ispravă riscantă, se îndreptase în aceeași direcție. Apropiindu-se de mal, zări un călăreț care venea spre el în galop. Cu tot întunericul, la Déroute îl recunoscu pe Belle-Rose.

— Hei, căpitane, strigă el, dumneavoastră ați stîrnit larma de-acolo ?

— Pe legea mea, se prea poate, îi răspunse Belle-Rose.

Abia sfîrșise de vorbit cînd o fulgerare lumină turnul Tolhus iar o ghiulea sfărîmă trunchiul unei sălcii la douăzeci de pași de ei.

— Acum sînt sigur, reluă la Déroute calm. Ah, Doamne, ce ud sînteți ! De unde veniți ?

— De unde să vin ? Din Rin, după cîte vezi, replică Belle-Rose, storcîndu-și mantaua șiroind de apă.

— Baia asta a fost și cu muzică, dar nu pricep la ce v-a trebuit ?

Belle-Rose zîmbi.

— Cînd eram copil, răspunse el, cu mîna pe umărul sergentului, tata, omul acela de ispravă, mă punea să citesc adesea dintr-o carte groasă și veche unde stau scrise lucruri bune. Și-n cartea asta era o frază care mi-a atras atenția încă de pe atunci și de care nu am uitat.

— Ce frază ?

— „Caută și vei găsi."

— Şi ce-i cu asta ? întrebă la Déroute, străduindu-se să priceapă ce legătură ar putea fi între olandezi şi cartea citită de Belle-Rose.

— Înseamnă că am căutat şi am găsit.

La Déroute, a cărui inteligenţă nu era înclinată spre parabole, renunţă să se mai întrebe ; Belle-Rose nu era nici mort, nici rănit, restul nu-l interesa. Cînd intrară în cort, Grippard tot mai dormea. La a treia salvă de tun deschise ochii o clipă şi adormi iarăşi, visînd că îi cîntă un greier. De cum îşi schimbă hainele, Belle-Rose se duse la domnul de Luxembourg. A doua zi, prinţul de Condé instală două baterii, dispunînd să se facă un pod de vase. De pe înălţimile Scherenbergului, Ludovic al XIV-lea examina poziţiile inamice. În timp ce se amplasa artileria care trebuia să acopere operaţiunile militare, domnul de Luxembourg se apropie de domnul de Condé, vorbindu-i în şoaptă cîteva clipe. Prinţului îi scăpă o exclamaţie de surpriză.

— Eşti sigur de omul acesta ? întrebă el repede.

— Sigur ca de mine însumi, răspunse ducele.

— Ei bine, să încerce ! hotărî prinţul.

Belle-Rose era la cîţiva paşi de generali, urmărindu-le din ochi convorbirea. Alergă la un gest al domnului de Luxembourg.

— Iată, monseniorul prinţ de Condé îţi dă mînă liberă ; porneşte, deci.

Belle-Rose salută fără un cuvînt, trăgîndu-şi spada pentru onor.

— Ei, domnule, adăugă prinţul, e o acţiune cam îndrăzneaţă care ar putea costa, fără nici un rezultat, viaţa unor oameni de nădejde. Înainte de orice, ai grijă să nu iei cu dumneata decît foarte puţini oameni.

— Daţi-mi zece ostaşi, dacă se poate, alteţă, replică Belle-Rose.

— Vei avea şi douăzeci şi, dacă acţiunea este posibilă, vom fi şi noi în curînd lîngă dumneata. Ca soldat, aş veni îndată, ca general, trebuie să aştept.

Belle-Rose porni ca o săgeată. Zece cuirasieri din regimentul domnului de Revel, zece voluntari din gărzile personale şi trei-patru ofiţeri din suita prinţului îl urmară. Nu se ştia exact mersul acţiunii, dar se prevedea. După el, veneau Cornelius, la Déroute şi Grippard. Ajunşi la mal, se întîlniră cu mai mulţi gentilomi, printre care şi domnul de Pomereux. Tînărul ofiţer arbora cel mai frumos costum al său, sperînd că va lupta după placul inimii. Eghileţi şi panglici îi puneau eleganţa în evidenţă.

— Încotro alergaţi ? le strigă domnul de Pomereux.

— Într-acolo, răspunse Belle-Rose, arătîndu-i turnul din Tolhus cu vîrful spadei.

— Vreţi să treceţi Rinul ?

— Chiar aşa.

— Călare ?

— Şi încă cum !

— Imposibil ! exclamară doi-trei gentilomi.

— Haideţi cu mine şi veţi vedea.

— Dacă ar fi treabă uşoară, n-ar avea rost să încercăm ! zise contele.

— Atunci să mergem ! se hotărîră şi alţii, scoţîndu-şi săbiile din teacă.

Domnul de Pomereux călărea acum lingă Belle-Rose. Mica trupă se aruncă în apă. Îndrăzneţii erau domnul de Maurevert, contele de Saulx, marchizul de Thermes, ducele de Coislin, prinţul de Marcillac şi alţi tineri din nobilimea de frunte. Pe malul opus se zăreau trei escadroane olandeze în formaţie de luptă ; în turnul de la Tolhus, tunarii erau la posturi, cu fitilul aprins. Abia intraţi cu zece paşi în fluviu, la Déroute se lovi peste frunte.

— Bun! grăi el, pe partea asta a vadului se poate trece.

Înţelesese rostul parabolei.

— Ei vezi ! răspunse Belle-Rose, nu crezi că Biblia are dreptate ?

Trupa, numărînd vreo patruzeci de oameni, înainta rîzînd zgomotos.

— Dacă e să murim, cel puţin să murim veseli, spuse domnul de Pomereux.

Cavaleriştii de meserie, cu zale şi mai greu înarmaţi, rămaseră mai în urmă ; voluntarii, puşi cu înflăcărare să facă fapte măreţe, erau primii. Uneori înaintau prin vad cu apa pînă la burta cailor ; alteori apa le ajungea la centură. Escadroanele domnului de Revel aşteptau pe ţărm doar semnalul de luptă.

— Ăsta soldat hotărît ! zise prinţul de Condé. Priviţi-l, e în frunte.

— Oh, va atinge ţinta ! O va atinge ! repeta domnul de Luxembourg, care tare ar mai fi vrut să se arunce şi el în Rin.

Către mijlocul fluviului, un cavalerist înzăuat, pierdu terenul şi fu înghiţit de valuri ; altul, dintr-o gardă personală, veni la rînd... Puţin mai departe, calul unui voluntar căzu, lovindu-l pe domnul de Pomereux, care se clătină ; dar printr-un efort violent, contele îşi redresă calul; animalul, îmboldit de pinteni, făcu un salt şi trecu peste crupa celui căzut ; voluntarul şi calul său se rostogoliră în apă, fluviul trecu peste capetele lor.

— Înainte ! strigă contele.

— Înainte ! repetară gentilomii cu spada ridicată.

— Mde ! mormăi Grippard, cred că sîntem unul contra douăzeci, şi ei ţin poziţia.

— Înaintează şi pe urmă gîndeşte-te ! Ce, copilandrul ăsta stă să se gîndească ? bombăni la Déroute, arătîndu-i-l lui Grippard pe cavalerul de Vendôme, care îşi îmboldea calul cu vîrful spadei ca să înoate mai iute.

Cavalerul de Vendôme avea pe-atunci şaptesprezece ani. Grippard se întări în scări şi, ruşinat de cele spuse, urmă exemplul cavalerului. Văzînd mica oaste care avansa cu atîta îndrăzneală asupra lor, cele trei escadroane olandeze coborîră la fluviu şi intrară în apă pînă la şeile cailor. În acelaşi moment prinţul de Condé făcu un semn şi domnul de Revel se aruncă în rîu în fruntea cavaleriştilor înzăuaţi. Trei sferturi din lăţimea rîului fuseseră străbătute, trecerea nu mai era problematică.

— E un soldat viteaz şi, dacă nu va fi omorît, îl vom prezenta regelui, spuse prinţul de Condé domnului de Luxembourg.

Belle-Rose și ceilalți viteji care-l însoțeau nu se înspăimîntară de inferioritatea lor numerică. Îndemnîndu-și caii, înfruntară cu hotărîre inamicul, strigînd „trăiască regele !" Pistoalele erau ude, le rămîneau doar spadele, dar le mînuiau cu însuflețire. În primele clipe ai fi zis că mîna aceasta de oameni înainta cu singura șansă de a fi nimicită. Dar s-a întîmplat ce se întîmplă adesea în război; la mare primejdie îndrăzneala celor puțini îi derutează pe cei mulți. Olandezii deschiseră focul, dar îndată se împrăștiară în dezordine. Caii francezilor își înfipseră copitele în mal, iar cei patruzeci de călăreți se aruncară asupra adversarului. Urmă o luptă corp la corp într-o învălmășeală cumplită.

— Sîntem între apă și foc ! exclamă la Déroute, cu obrajii roșii de încîntare.

— Mai bine stingem focul, decît să bem apa, glumi domnul de Pomereux, luptînd din plin unde era rezistența mai mare.

Din turnul Tolhus, de unde nu se crezuse de cuviință să se tragă asupra lui Belle-Rose și a micii sale oști, se deschise focul asupra cavaleriei domnului de Revel, urmată de două escadroane ale domnului de Pilois și alte două ale domnului de Bligny. Ghiulelele și schijele biciuiau apa ; în fiecare clipă cîte un călăreț se pierdea în fluviu. După cîteva momente se creă o învălmășeală nemaipomenită. Caii sforăiau în Rin, lunecau, cădeau și se îngropau în valuri ; rîndurile se rupseseră, călărețiii luptau la întîmplare, cu ochii la încrîncenarea de pe malul opus ; fluviul era plin de morți duși de apă și de răniți ce ridicau brațele la cer, de drapele părăsite, de cai ce se zbăteau în agonie. Cavalerul de Sallar, atins de un glonț, căzu din șa, prăbușindu-se în apele înspumate ale Rinului ; calul contelui de Nogent se răsturnă și-și trase stăpînul la fund, iar curentul îi duse la vale pe amîndoi. Un glonț nimeri în frunte calul unui stegar al cavaleriei grele, domnul de Brassalay ; viteazul tînăr sări în fluviu și înotă cu un singur braț, ținînd sus drapelul. Domnul de Pomereux îl zări și intră în fluviu, ajutîndu-l să urce pe mal, apoi se întoarse la luptă. În acest timp cavaleriștii veneau vije-

lios unii după alţii ; domnul de Revel, rănit şi însîngerat, însufleţea ostaşii şi, comasîndu-i, căzu asupra olandezilor ce se împrăştiau descurajaţi. Spada lui la Déroute era plină de sînge pînă la gardă. Belle-Rose îşi croia calea drept înainte. Cornelius şi Grippard loveau şi cu vîrful, şi cu latul spadei. Domnul de Nancrais venise cu cavaleria domnului de Revel, dar acum ajunsese dintr-un salt lîngă Belle-Rose. Domnul de Pomereux pornise în urmărirea fugarilor, doborînd la dreapta şi la stînga cu măciulia spadei.

— Hei, iepuraşilor ! întorceţi-vă puţin să vă vedem la faţă, le striga el pe jumătate în serios, pe jumătate în glumă.

Olandezii se strînseră în spatele gardurilor vii şi al palisadelor cu care locotenentul Wurts din Montbas înzestrase infanteria. Trompetele răsunară, iar ostaşii risipiţi se strînseră iarăşi în jurul steagurilor. În faţa escadroanelor franceze se aflau postaţi patru-cinci mii de oameni ocrotiţi de numeroase şanţuri şi întăriturî ; înainte de a-i ataca, era necesar să se desfăşoare în linie de luptă. Tunul bateriilor franceze de pe celălalt mal al Rinului lovea acum turnul fortului Tolhus, protejînd trecerea trupelor de întărire. Prinţul de Condé nu mai avu răbdare şi se urcă într-o barcă împreună cu domnul de Luxembourg, cu ducele de Enghien şi cu ducele de Longueville ; caii îi urmau înot. Două regimente de cavalerie se pregăteau să intre în fluviu. Cînd prinţul de Condé însoţit de gentilomii din suita sa ajunseră pe plaja plină de cadavre, escadroanele domnului de Revel, ale domnului de Pilois şi ale domnului de Bligny erau angajate împotriva adversarilor ieşiţi din întăriri spre a-i susţine pe fugari. Francezii luptau cu o impetuozitate extraordinară, unul contra zece, iar olandezii, cu consternare, întrucît nu se aşteptaseră la un atac atît de violent şi de brusc. Prinţul de Condé şi ducele de Luxembourg luară spadele în mînă şi, ca pe vremea cînd se războiau împreună împotriva domnului de Turenne în Flandra, se repeziră ca taurii contra duşmanului. Înfrigurarea luptei îi stăpînea. Văzîndu-le sosirea, din mijlocul călărimii franceze izbucniră strigăte de en-

tuziasm. Cavalerul de Vendôme se năpusti asupra unui ofiţer olandez şi-l doborî dintr-o lovitură de spadă, îi luă drapelul şi, purtînd trofeul, îşi continuă atacul temerar ; marchizul d'Aubusson vru să-l urmeze, dar căzu, lovit de un glonte în inimă ; ducele de Longueville sări peste trupul muribundului şi ajunse în primele rînduri. Domnul de Nancrais, Belle-Rose, Cornelius, la Déroute şi Grippard alcătuiau ca un antic berbec de piatră ce deschidea spărturi în rîndurile duşmane. Domnul de Pomereux era peste tot deodată, alegîndu-şi adversarii şi improvizînd dueluri izolate în toiul bătăliei. Cînd vedea o mişcare deosebită într-un loc, Belle-Rose îşi părăsea prietenii şi alerga acolo unde primejdia era mai mare, menţinînd avantajul cîştigat de la începutul operaţiunii. Vedeai la el şi vitejia soldatului, şi ochiul comandantului ; era urmat cu entuziasm şi ascultat cu încredere oarbă. Turnul fortului Tolhus îşi încetă în curînd focul ; era distrus, învins. Cele două baterii ale prinţului de Condé îşi întoarseră tunurile fumegînde spre cîmpia unde forţe olandeze aşteptau dincolo de palisade şi garduri vii. Asaltul decisiv era declanşat ; aproape că nu mai depindea de comandanţi să-l oprească ; de fapt, nici unul dintre ei nu se gîndea la una ca asta şi, departe de a dori să-şi reţină oştile, le-ar fi îndemnat, de-ar mai fi fost nevoie. Prinţii de sînge luptau alături de ofiţerii voluntari. Prezenţa prinţului de Condé, a fiului său, ducele de Enghien, a ducelui de Luxembourg, a tînărului duce de Longueville transmitea soldaţilor, care porniseră să cucerească Rinul cu atîta vitejie, o ardoare de necrezut. Nici nu luau în seamă muschetele inamice care le răreau rîndurile şi năvăleau grămadă spre fortificaţii ; cel mai viteaz înainte, ceilalţi, îl urmau. Ofiţerii olandezi reuşiseră să restabilească o oarecare ordine în companiile lor, în care oamenii îşi închipuiau că toată armia franceză va cădea asupra lor ; cavalerii olandezi strînşi în spatele primei tranşee trăgeau cu pistolul. Un glonţ făcu să zboare pălăria domnului de Pomereux, care salută cu spada.

— Iată o lecţie de politeţe pentru care ar trebui să mulţumesc acestor domni, exclamă el, dînd pinteni calului, care necheză de durere şi sări peste tranşee.

Vreo treizeci-patruzeci de gentilomi, printre care prințul de Condé și ducele de Enghien, se aruncară cu spada în mînă asupra unui pîlc de cavaleri olandezi. Cavalerii îi întîmpinară cu focuri de muschetă. În momentul cînd duceau muscheta la ochi, Belle-Rose se repezi în fața prințului de Condé, acoperindu-l cu trupul său. Gloanțele șuierau, iar calul silit violent să se cabreze, sări lovit de moarte. Trei-patru gentilomi francezi căzură din șa iar prințul de Condé scăpă spada din mînă, un glonț rătăcit îi rupsese brațul ; lîngă el, marchizul de La Force căzu sub picioarele cailor ; Belle-Rose ridică spada prințului și i-o întinse.

— Dă-mi-o, domnule, dă-mi-o ! strigă prințul luînd spada cu stînga, să le arătăm nemernicilor că fierul e mai tare decît plumbul.

Și trecînd peste leșul marchizului de La Force, se năpusti spre olandezii care-și întoarseră caii către fort. După cincizeci de pași, soldați, gentilomi, învingători și învinși, călăreți și infanteriști ajunseră de-a valma la fortificații. Domnul de Nancrais vru să-și cedeze calul domnului de Luxembourg, care și-l pierduse, dar acesta refuză. La Déroute, văzîndu-și ambii comandanți înaintînd pe jos, descălecă și el. Domnul de Pomereux cucerise un drapel și lupta alături de ducele de Longueville, depășindu-l Tînărul duce se avînta să ajungă la fortificații înaintea contelui.

— La Versailles, vă voi lăsa întîietatea, scumpul meu duce, spuse domnul de Pomereux rîzînd ; acum, am lăsat regulile etichetei dincolo de Rin.

Tocmai glumea astfel cînd infanteria olandeză ochi în front. La vederea lungului șir de muschete, la Déroute sări ca un leu asupra domnului de Nancrais și a lui Belle-Rose, culcîndu-i la pămînt cu violență.

— Capul jos ! strigă el cu glas tunător domnului de Pomereux, care atinsese palisadele.

— Un gentilom capul nu-și pleacă ! replică domnul de Pomereux.

Domnul de Longueville îl ajunse din urmă și înaintară amîndoi frontal. Muschetele se descărcară simultan. Su-

flul morții trecu peste oastea gentilomilor, secerîndu-i pe cei mai cutezători. Caii domnilor de Longueville și de Pomereux săriră peste palisade, iar cei doi tineri viteji se rostogoliră în rîndurile olandezilor, sparte prin avîntul lor. Belle-Rose și domnul de Nancrais se ridicară îndată în mijlocul unui nor de fum și pătrunseră printre primii prin brеșa deschisă. Olandezii fugeau în toate părțile ; mulți dintre ei, urmăriți cu spada în coaste, căzură uciși ; se predară și mai mulți. Două regimente de cavalerie puseră stăpînire pe taberele dușmane părăsite. Domnul de Luxembourg își îndreptă privirea pătrunzătoare spre orizontul unde, prin vălurile aurite ale serii, se profilau clopotnițele din zece orașe.

— Utrecht-ul este al nostru, zise el.

În acest timp, Belle-Rose, nemaivăzînd picior de dușman în fața lor, se înapoie. Un grup de gentilomi, negri de pulbere și acoperiți de sînge, înconjurau o năsălie pe care sta întins un ofițer căzut în luptă. Erau prezenți prințul de Condé, ducele de Enghien și cavalerul de Vendôme; tînărul cavaler plîngea ca un copil, după ce luptase ca un adevărat soldat, ducelui de Enghien îi luceau lacrimi mari pe obraji, prințul de Condé își ștergea ochii cu mîna mutilată. Capul livid, muiat în sînge al ducelui de Longueville se odihnea pe un pat de steaguri. Pe chipul fără viață rămăsese întipărită expresia arzătoare și mîndră a tînărului viteaz. Moartea îl surprinsese chiar în momentul triumfului ; căzuse ca un stejar doborît de trăsnet, dintr-o bucată. Gentilomii răniți din preajmă se ridicară, salutînd pentru ultima oară pe cel în al cărui viitor se puseseră atîtea speranțe, iar acum zăcea mort ; prietenii rămași în viață se strînseseră într-un cortegiu tăcut și dezolat. Belle-Rose își aminti deodată de strigătul lui la Déroute și, nevăzîndu-l pe domnul de Pomereux acolo, se temu și se grăbi spre locul unde îl zărise pe conte dispărînd într-un nor de foc și fum ; îl găsi pe sergent susținîndu-l pe brațe pe domnul de Pomereux. Chirurgul adus de Cornelius îi cerceta rănile.

— Vino la mine ! îi zise contele cu glas stins, mă temeam că am să mor fără să-ți fi strîns mîna.

Cînd Belle-Rose ajunse lîngă el, domnul de Pomereux dădu la o parte mîna chirurgului.

— Sînt străpuns dintr-o parte în alta ; ştiţi bine că nu mai e nici o speranţă, aşa că nu mă mai scormoniţi, domnule.

Chirurgul îşi şterse instrumentele şi se retrase fără un cuvînt.

— Asta zic şi eu răspuns, spuse contele cu un surîs.

Îi îmbrăţişă pe Belle-Rose şi Cornelius, strînse mîna lui la Déroute şi aşteptă moartea cu capul pe o tobă. Soarele cobora la orizont ; nori roz înotau pe cerul luminos, măturat de un vînt călduţ. Privirea domnului de Pomereux părea să caute o imagine fugară ; o calmă şi senină blîndeţe îi destinse trăsăturile pînă atunci crispate de durere : citeai în ochii săi un gînd fericit ; surîsul înflori pe buzele-i decolorate.

— Mi se pare că moartea este o trezire ; reuneşte pe cei pe care viaţa i-a despărţit.

Ochii i se stinseră, murmură numele Gabriellei şi muri. În acel moment mii de strigăte izbucniră pretutindeni, tobele băteau pe cîmp, călăreţii îşi fluturau pălăriile în vîrful spadelor, iar goarnele sunau. Ludovic al XIV-lea trecea Rinul.

LII

O RAZĂ DE SOARE

Rinul fusese trecut. La venirea nopţii armata franceză îşi instală taberele pe malul drept ; în faţa ei se întindeau pajiştile Olandei. Victoria încununase primul mare atac. Soldaţii însufleţiţi de lupta înverşunată se strîngeau pe lîngă focurile bivuacului să-şi povestească unii altora evenimentele zilei. În jurul clădirii unde se instalase Ludo-

vic al XIV-lea se înghesuia o mulțime de ofițeri. Cu toții își riscaseră vitejește viața, și, îmbătat de trecerea Rinului, gloriosul monarh vedea în această victorie prevestirea intrării sale în Amsterdam. Încă nu știa că între el și vechea capitală a Olandei se va întîlni cu Wilhelm de Orania. Generalii veneau să-și prezinte omagiile regelui și să-i primească ordinele. Sălile erau pline de uniforme strălucitoare ; cei mai importanți gentilomi ai Franței se aflau aici, numai cei morți lipseau de la întrunire. Toți trecuseră Rinul, nimeni nu putea spune prin ce întîmplare nemaipomenită. Un om se aruncase în fluviu, o companie îl urmase, apoi un regiment, apoi o armată întreagă, ajungînd cu spada în mînă în liniile de apărare olandeze.

— Cunoașteți, domnilor, numele gentilomului care a descoperit vadul favorabil ? întrebă regele, adresîndu-se celor care îl înconjurau.

— Sire, răspunse domnul de Luxembourg, este un ofițer al armatei voastre ; dar ofițerul nu e gentilom.

— Dar, replică mîndru Ludovic al XIV-lea, dacă îl numesc așa, o fac fiindcă de fapt așa trebuie să fie.

Domnul de Luxembourg se înclină.

— Numele său, insistă regele.

— Belle-Rose.

— Din ce regiment face parte ?

— Din regimentul de artilerie La Ferté.

Ludovic al XIV-lea se gîndi o clipă.

— Nu aud pentru prima oară vorbindu-se despre acest ofițer, adăugă el.

— Nu, sire, am avut cinstea să vorbesc maiestății voastre despre o întîmplare care îl privea personal.

— Ah, da, îmi amintesc ! Nu era vorba de incendierea unei mănăstiri și de răpirea unei călugărițe ?

— Nu, sire. Persoane care îl urăsc pe Belle-Rose, fiindcă îmi este devotat, au denaturat faptele în ochii maiestății voastre. Belle-Rose și-a eliberat logodnica, închisă acolo împotriva voinței ei, și s-a căsătorit cu ea îndată ce a fost liberă.

Ludovic al XIV-lea își cunoștea foarte bine meseria de rege ; poza neîncetat în fața curții, în fața Europei, în fața lui însuși. Acum i se prezenta ocazia de a împlini un act de justiție în favoarea unui ofițer care își făcuse cu vitejie datoria, căruia armata îi datora prima victorie ; bunăvoința sa era, în definitiv, un act de reparație publică, emanînd de la tron, conferind regalității rolul ei providențial prin răsplătirea celor buni. Ludovic al XIV-lea profită de împrejurare.

— Bine, rosti el ; ofițerul care s-a luptat atît de frumos sub ochii mei nu poate fi vinovat de ceva. Mi-l veți prezenta mîine.

Un murmur de admirație străbătu cercul curtenilor, iar regele putu să citească pe toate chipurile expresia unei vii mulțumiri. Belle-Rose, prevenit de domnul de Luxembourg, era pregătit să se înfățișeze regelui. Avea să se afle pentru prima oară în fața suveranului al cărui nume umplea Europa de teamă, iar dacă în timpul unei lupte nu avea emoții, inima îi bătea cu putere, în timp ce-l urma pe duce la reședința regală. Aerul de supremă măreție și eleganță ce-l caracteriza pe Ludovic al XIV-lea îi tăie suflarea lui Belle-Rose ; îngenunchie, așteptînd într-o tăcere plină de respect.

— Ridicați-vă, domnule, vorbi regele ; v-ați purtat frumos ieri, și vrem, înainte de a răsplăti bunele dumneavoastră servicii, ca toate urmele neplăcute ale trecutului să fie șterse. Ceea ce ați fost, nu mai sînteți ; la Paris, veți fi ceea ce voi face eu din dumneavoastră.

— La Paris ! exclamă domnul de Luxembourg. Maiestatea voastră nu-și amintește că domnul de Louvois îl urăște pe Belle-Rose ?

— Poate ați uitat, domnule duce, dar vă veți aminti, sper, că Ludovic al XIV-lea îl protejează pe acest tînăr, răspunse regele. Iar dumneavoastră, domnule, adăugă el, îndreptîndu-și privirile spre Belle-Rose, veți pleca îndată la Paris ; vă însărcinez să-l puneți la curent pe domnul de Louvois cu primele succese ale campaniei noastre. Scrisorile sînt sigilate și îi vor fi remise de un ofițer al Casei

noastre. Mergeți, și reveniți, domnule, locul vă este printre noi.

Nimeni din tot regatul nu se pricepea să fie atît de seducător și fascinant ca Ludovic al XIV-lea, atunci cînd dorea ; grația și demnitatea se întruneau în egală măsură, regele avînd de la natură acea noblețe care pune în valoare cele mai mici gesturi.

— Sire, izbucni Belle-Rose, mi-ați acordat acest loc în armata care luptă pentru maiestatea voastră ; viața mea vă aparține.

O oră după întrevedere, Belle-Rose primi scrisorile oficiale ; se urcă în trăsura de poștă, după ce-și luă rămas bun de la domnul de Luxembourg și domnul de Nancrais.

— Nu te lăsa prea mult legănat de plăcerile de la Sainte-Claire d'Ennery, îi spuse zîmbind domnul de Nancrais.

— Oh, nici o teamă ! replică la Déroute, îl însoțesc.

Îl lăsară în tabără pe Cornelius și Pierre și plecară. Aveau întîlnire lîngă Utrecht. Dacă la Déroute nu putea să-l părăsească pe Belle-Rose, Grippard, la rîndul lui, nu putea să se despartă de la Déroute. Unul era valet însoțitor, celălalt rîndaș ; între ei doi nu exista caporal sau sergent : nu se despărțeau ca umbra de om. Li s-a dat o diligență bună pentru a străbate distanța mare dintre malurile Rinului și Paris. Cu toate că Belle-Rose se întorcea în condiții mai bune decît și-ar fi putut dori, era copleșit de o tristețe de neînvins, oricît s-ar fi silit să scape de ea, același văl sumbru îi învăluia gîndurile. Moartea domnului de Pomereux atîrna greu în întristarea lui. Viteazul gentilom îi dăduse atîtea dovezi ale devotamentului său cavaleresc, încît Belle-Rose se legase de el printr-o sinceră prietenie. Nu-și amintea dacă moartea domnului d'Assonville îl umpluse de atîta deznădejde ; încercase o durere adîncă și de durată, dar nu aceeași tulburare pe care nu putea s-o înlăture. Ajunse chiar să-și spună că era un presentiment al altor nenorociri, și melancolia îi spori. Cele mai tari caractere sînt expuse stărilor depresive ce-și au izvorul în străfundurile cele mai ascunse ale inimii ; dar Belle-Rose era dintre aceia care sacrifică totul pentru

împlinirea unei îndatoriri ; lăsă la dreapta Sainte-Claire d'Ennery unde erau marile-i iubiri şi se îndreptă direct spre Paris. Trăsura, precedată de la Déroute, pătrunse în goană în curtea palatului domnului de Louvois. Belle-Rose coborî, rugîndu-l pe un uşier să-l introducă la ministru.

— Excelenţa sa lucrează cu domnul de Charny, răspunse uşierul.

— Spune-i atunci excelenţei sale că vin din partea maiestăţii sale Ludovic al XIV-lea, replică Belle-Rose.

— Pe cine să anunţ ?

— Căpitanul Belle-Rose.

La acest nume domnul de Louvois tresări ca un leu surprins în vizuină.

— Căpitanul Belle-Rose ! repetă învăluindu-l pe ofiţer în privirea-i aprinsă. Dumneavoastră veniţi la mine, dumneavoastră ! Sînteţi foarte imprudent, domnule.

— Nu cred, monseniore ! răspunse cu răceală Belle-Rose.

— V-aţi pierdut memoria, trebuie să vă amintesc ce răfuieli avem împreună ?!

— Ar fi mai bine, cred, să vorbim despre misiunea care mă aduce. Nu vi s-a comunicat, monseniore, că am venit din partea maiestăţii sale regelui ?

Domnul de Louvois încruntă din sprîncene.

— Regele este în Olanda, domnule, răspunse el.

— De acolo vin şi eu, monseniore ; iată scrisorile oficiale pe care maiestatea sa a binevoit să mi le încredinţeze.

Belle-Rose scoase documentele din buzunar, întinzîndu-le ministrului. Uimit, domnul de Louvois le luă fără să răspundă şi le deschise. Domnul de Charny stătea în picioare în cadrul unei ferestre, atent şi tăcut. La citirea scrisorii oficiale care îi anunţa trecerea Rinului, omul cedă locul ministrului. Domnul de Louvois se ridică cu figura radioasă.

— Olanda ne este deschisă ! exclamă el. Zece oraşe cucerite şi Rinul trecut, într-o lună ! Republica va fi ştearsă

din rîndul statelor. Aţi participat la această acţiune, domnule ? reluă el, adresîndu-i-se lui Belle-Rose.

— Da, monseniore.

— Emmerick şi Réez sînt ale noastre ?

— Domnul de Luxembourg le-a cucerit ; acuma armata se îndreaptă spre Utrecht.

— Utrecht-ul va fi cucerit.

— Ştiu.

— Din toată Olanda nu mai rămîne încă în picioare decît Amsterdamul.

— Amsterdamul şi Wilhelm de Orania.

— Vor fi învinşi, domnule.

— Sper, monseniore.

— Domnul de Louvois vorbea cu entuziasm, făcînd paşi mari prin încăpere ; deodată, se opri în faţa lui Belle-Rose ; expresia de triumf se şterse încet-încet de pe faţa sa. Ministrul, la rîndul său, cedase locul omului.

— Am terminat cu afacerile regatului, domnule ; îmi închipui că putem trece la ale dumneavoastră, reluă el.

— N-aţi citit totul, monseniore, răspunse Belle-Rose, indicîndu-i un mic plic sigilat pe care-l scosese dintre foile mari.

Domnul de Louvois rupse sigiliul şi parcurse scrisoarea. Faţa-i împurpurată deveni deodată de o paloare de moarte ; mai mult căzu decît se aşeză în fotoliu. Domnul de Charny părăsi fereastra, venind lîngă el.

— Citeşte, zise ministrul.

Domnul de Charny sfîrşi lectura fără ca figura-i impasibilă să exprime vreo emoţie. În timp ce citea dispoziţiile regelui, domnul de Louvois se întoarse spre Belle-Rose.

— Treceţi, vă rog, domnule, în camera de alături, îi spuse repezit şi tremurînd de furie ; mă veţi revedea într-o clipă.

Belle-Rose salută şi ieşi.

— Ei, bine ?! exclamă ministrul, îndată ce uşa se închise.

— Ei bine, sîntem învinşi, monseniore ! răspunse domnul de Charny.

— Colonel şi viconte, cu titlul de Malzonvilliers. Toate onorurile deodată ! Pentru el, pentru Belle-Rose, un înalt grad militar şi titlu de noblețe !

Domnul de Louvois tremura din cap pînă-n picioare iar buzele i se albiseră.

— De ce l-aţi lăsat să fugă ? ! strigă deodată cu violenţă.

— Omul ăsta îţi scapă ca peştele printre degete ! Ştiţi bine, monseniore, replică domnul de Charny. L-am căutat la Paris, prin împrejurimi, peste tot ; dispăruse fără urmă. Iar armata este un adevărat ocean.

— M-a sfidat în faţă, l-am avut în puterea mea şi mi-a scăpat. Ea, de asemeni, amîndoi mi-au scăpat !

— Marchiza, pe care favoarea regelui o face vicontesă, nu este tot la Sainte-Claire d'Ennery ?

— Poate fi şi în Place Royale, în piaţa publică, autoritatea regelui o ocroteşte !

— Oh, mai există şi capitolul accidentelor !... continuă domnul de Charny.

Domnul de Louvois se înfioră ; tonul cu care confidentul său pronunţase aceste cuvinte dezvăluia sensul lor cumplit.

— Evident, în faţa întîmplării sînt neputincios, şopti ministrul cu glas scăzut.

Un zîmbet sinistru lumină figura domnului de Charny.

— Există şi o putere oarbă, reluă confidentul, dar dumneavoastră sînteţi un ministru clarvăzător.

— Viconte de Malzonvilliers ! mormăi domnul de Louvois. Colonel ! Stăpîn acum pe favoarea curţii ! Uită-te bine ce scrie regele Ludovic. Vrea să-l salte cît mai sus şi-i ocroteşte soarta !

Ministrul citi de cinci-şase ori rîndurile scrise de mîna regelui.

— Domnule de Charny, spuse ministrul, întorcîndu-se supărat către gentilomul care pălise şi el, întîmplarea nu poate face nimic împotriva acestui om !

— Nimic astăzi, încheie rece favoritul. Dar întîmplarea e în mîinile dumneavoastră.

Domnul de Louvois sună din clopoţel, ordonînd să fie introdus Belle-Rose.

— Maiestatea sa vă vrea binele, domnule, pentru frumoasa comportare din Olanda şi mai ales pentru trecerea Rinului, i se adresă ministrul. Sînteţi colonel ; desigur că doriţi să nu întîrziaţi prea mult în a duce fericita veste la Sainte-Claire d'Ennery, dar mai înainte de a vă reda toată libertatea permiteţi-mi să abuzez de amabilitatea dumneavoastră, cerîndu-vă un nou serviciu.

— Vă ascult, monseniore.

— Aţi asistat la ultima victorie a maiestăţii sale, aţi avut chiar o serioasă contribuţie ; dumneavoastră, mai mult ca oricine, aveţi posibilitatea de a formula în scris relatarea pe care îmi propun s-o trimit guvernatorilor din provincii. Trebuie să le parvină repede : luaţi loc şi începeţi.

Belle-Rose nu avea nici un motiv să refuze ; se aşeză la locul indicat de domnul de Louvois şi se pregăti să scrie.

— Totuşi, adăugă ministrul, dacă vreţi să-i trimiteţi o scrisoare soţiei dumneavoastră, scrieţi-o, i se va transmite îndată.

Belle-Rose primi propunerea. În timp ce scrise în grabă cîteva cuvinte, ochii domnului de Charny îi urmăreau cu o expresie diabolică mişcarea iute a mîinii. Cînd scrisoarea fu pecetluită, un zîmbet straniu îi trecu pe buze. Domnul de Louvois luă scrisoarea, iar domnul de Charny se retrase. După un moment apăru un lacheu cu plicul lui Belle-Rose. Domnul de Charny, care pîndea în anticameră ca o pisică avidă şi nerăbdătoare, se îndreptă spre lacheu :

— Dă-mi scrisoarea asta, o duc eu personal.

Lacheul, ştiind bine cine este domnul de Charny, îi înmînă scrisoarea fără ezitare. Între timp, la Déroute şi Grippard rămăseseră în curtea domnului de Louvois, aşteptînd să-l revadă pe Belle-Rose. La Déroute triumfa ;

mai mîndru decît dacă ar fi fost numit el căpitan, se plimba în sus şi în jos, cu mîna în şold şi capul sus, prin curtea în care cu cîtăva vreme înainte fusese atît de trist şi gînditor, umblînd de la uşă la uşă, deghizat în nu ştiu cîte feluri. Ar fi vorbit cu plăcere de vitejiile stăpînului său tuturor celor care treceau pe-acolo, şi privea lumea în faţă cu aerul unui om care se simte ocrotit de favoarea regelui. Iar Grippard, dacă cedase pentru o clipă fumurilor orgoliului ce-l stăpînea pe la Déroute, acum se simţea copleşit de oboseală şi de căldura de afară. Se aşeză într-un colţ, pe o bornă, de pe care alunecînd binişor pe pămînt adormi fără să se mai ferească de soare. Peste o oră, domnul de Charny apăru în curte. La Déroute îşi păstra înfăţişarea triumfătoare, şi din timp în timp privea la Grippard şi ridica din umeri, considerîndu-l un om lipsit de simţul demnităţii. Văzîndu-l pe domnul de Charny, la Déroute se încruntă, dar gîndi că acest om învins de trei ori nu mai era demn de ura sa şi zîmbi cu generozitatea învingătorului. Domnul de Charny nici nu luă seama la el, sări într-o caleaşcă ce aştepta.

— La bariera Saint-Denis, porunci el.

Echipajul porni în goană.

LIII

PE RUE DE L'ARBRE-SEC

Totuşi, după o oră-două de aşteptare, la Déroute socoti că se scursese cam prea mult timp ; întîrzierea lui Belle-Rose i se păru greu de explicat ; ocolise de douăzeci de ori curtea, îl deşteptase pe Grippard de două-trei ori ca să-şi mai abată gîndurile, dar Grippard nu deschidea ochii decît pentru a-i închide la loc ; în sfîrşit, pierzîndu-şi răbdarea, se hotărî să urce la domnul de Louvois. Uşierul pe care-l întrebă îi spuse că Belle-Rose era încă

în cabinetul domnului ministru, unde scrie relatarea oficială a trecerii Rinului. La Déroute coborî aproape liniştit, dar îşi aminti brusc de direcţia poruncită de domnul de Charny cînd se urcase în caleaşcă.

„...Spre Saint-Denis... se gîndi el, este şi drumul spre Sainte-Claire d'Ennery".

Fruntea lui la Déroute se întunecă.

— Stăpînul meu n-a scris şi vreun bilet ? îl întrebă repede pe uşier.

— Ba da, a scris o scrisoare, răspunse lacheul din anticameră, care era chiar cel oprit de domnul de Charny.

— Şi unde e scrisoarea ?

— A luat-o domnul de Charny, spunîndu-mi că o duce el personal.

La Déroute se încruntă ; figura domnului de Charny avea, în momentul cînd gentilomul se urca în caleaşcă, o expresie de mulţumire lugubră de care credinciosul sergent îşi aminti. Fără să ştie de ce, îl cuprinse teama şi-apoi, propria-i emoţie îl sperie ; ştim că era un om care credea în presimţiri şi suferea sub înrîurirea lor. Ajungînd în curte, nu mai rezistă ; îi trînti un pumn lui Grippard, iar acesta, trezit brusc, sări în picioare.

— Cînd coboară Belle-Rose, zise sergentul, spune-i că eu am şi plecat la Sainte-Claire d'Ennery.

— Te duci la mănăstire ! Ce să faci acolo ? îl întrebă Grippard, frecîndu-se la ochi.

— Nu ştiu nici eu, dar am eu gîndul meu... Acum să nu mai adormi.

— Bine, uite că m-am trezit, zise caporalul, dezmorţindu-şi picioarele ; slujba înaintea somnului !

La Déroute făcu rost, cu bacşiş bun, de un cal şi porni la drum. Aşa cum gîndise, domnul de Charny plecase la Sainte-Claire d'Ennery... La Saint-Denis schimbă caii şi-i dădu un ludovic de aur surugiului ca să-i ţină tot într-o goană cu pintenii. Pontoise rămase în urmă, dar la jumătate leghe de mănăstire domnul de Charny coborî. La marginea drumului era o bojdeucă unde se vindea ceva vin şi

rachiu, iar în fața căsuței, un ins în haine de țăran zornăia în palmă bani mărunți. Domnul de Charny i se adresă :

— Vrei să cîștigi două monede grele ?

— Chiar și trei dacă binevoiți, răspunse tînărul cu lăcomie, sticlindu-i ochii.

— Vino-ncoace și să faci ce-ți voi spune.

Domnul de Charny duse insul la caleașcă, luă dinăuntru un coș frumos învelit cu un șervet țesut cu finețe și scoase din buzunar scrisoarea lui Belle-Rose.

— Știi unde este mănăstirea Sainte-Claire d'Ennery ? întrebă domnul de Charny, cu ochii ațintiți la așa-zisul țăran.

— Chiar foarte bine, fiindcă duc acolo deseori legume și lapte.

— Atunci te cunosc cei de pe-acolo ?

— Bineînțeles.

— Nu se vor mira văzîndu-te ?

— Maică precistă, păi doar asta ține puțin de negustoria mea, să mă duc ici și colo.

— Du-te, deci, și du coșul și scrisoarea asta cît de repede poți.

— Nu e greu ; distanța e mică și am picioarele lungi.

— Dacă ești întrebat, vei răspunde că scrisoarea și coșul au fost aduse de un valet al cărui cal a căzut în fața ușii tale.

— Foarte bine.

— Ți-am făgăduit două monede albe și grele...

— Eu am auzit de trei, zise omul, cu șiretenie.

— Vei avea patru dacă te înapoiezi într-un sfert de ceas.

— Am și plecat !

În opt-zece minute, omul care o tăiase peste cîmp, ajunse la poarta mănăstirii. La sunetul clopotului, sora portăreasă deschise, țăranul îi înmînă coșul și scrisoarea, care erau adresate Suzannei. Cum era o figură cunoscută, plecă fără să i se ceară vreo lămurire. După un sfert de oră domnul de Charny îl văzu întorcîndu-se.

— S-a făcut, strigă omul.

— Uite-ți banii, răspunse domnul de Charny, cu ochii strălucitori de bucurie.

Se urcă în caleașcă și porni înapoi spre Paris. Ajungînd la Franconville, la Déroute, pornit în goana calului, trecu ca o săgeată pe lîngă caleașcă. Domnul de Charny scoase capul prin portieră și urmări cu privirea vîrtejul de praf stîrnit de copitele calului.

— De data asta va ajunge prea tîrziu, șopti el, pierzîndu-l din vedere pe la Déroute.

Acesta urma orbește presentimentul ce-l stăpînea; goana calului nu-i slăbea fierberea sufletească, i-o alimenta chiar. Trecea prin fața bojdeucăi la care se oprise domnul de Charny, cînd i se rupse cureaua de la o scară. La Déroute frînă și descălecă. Omul era tot în ușă, dar de data asta zornăia în palmă bani grei, nu mărunțiș.

— Dacă aveți vreun comision pentru mănăstirea Sainte-Claire, i se adresă el sergentului, puteți să mi-l încredințați mie, pînă vă dregeți scărița; tocmai vin de acolo și mă pot întoarce.

— Ai fost la mănăstire ?! exclamă la Déroute; în starea de spirit în care se afla, dădea importanță celor mai neînsemnate lucruri.

— Și asta mi-a adus douăzeci și patru de livre, reluă omul, zornăindu-și monedele albe.

La Déroute îl apucă de guler.

— Și ce-ai făcut la mănăstire ?! răcni el.

— Pe legea mea, răspunse insul, am dus un coș și o scrisoare din partea unui gentilom care a venit cu o caleașcă.

— Un gentilom cam scund, gras, palid la față, îmbrăcat în negru ?

— Chiar așa, și a plecat îndată ce i-am făcut comisionul.

— Și ce era în coș, nu știi ?

— De, cred că erau flori și fructe. Aveau un miros care mă îmbăta.

— Flori și fructe ?

— Vreun dar al domnului aceluia pentru vreo călugăriță.

La Déroute îl părăsi iute pe omul cu comisionul, răsturnă șaua încălecînd pe deșălate și se repezi spre mănăstire. Simțea că-i sare inima din piept. Portăreasa se zăpăci, văzîndu-l atît de galben la față și-l lăsă să treacă fără să scoată o vorbă. Coșul și scrisoarea fuseseră primite de doamna de Châteaufort, căreia-i făcuse plăcere să desfacă șervetul, în timp ce o aștepta pe Suzanne. Găsise sub pînza imaculată flori minunate și fructe ale anotimpului, combinate între ele cu un gust ales. Geneviève luă o portocală și o descoji. Recunoscînd scrisul lui Belle-Rose, nu se îndoia că darul venea de la el. Suzanne era în acel moment tocmai în capătul celălalt al grădinii, cu Claudine și cei doi copii ; trecuse aproape o oră pînă să fie găsită sub boschetul unde se așezase. Tînăra femeie sosi alergînd și deschise scrisoarea de la Belle-Rose, tremurînd, palidă de emoție.

— Oh, Dumnezeule ! strigă ea. E victorios și liber ! A fost primit de rege, iar regele l-a făcut colonel.

Lacrimi de fericire izvorîră din ochii Suzannei, în timp ce le îmbrățișa cînd pe Geneviève cînd pe Claudine. Geneviève începuse să simtă o căldură de nesuferit în piept, dar de bucurie nu luă în seamă răul acesta. Suzanne citi și reciti scrisoarea dragă care însemna pentru toți sfîrșitul necazurilor. Murmura un cuvînt, repetîndu-l copiliței, care surîdea și tresărea, proaspătă ca o floare în brațele mamei. Coșul cu flori și fructe era lîngă ea, pe o mobilă. O rază luminoasă de soare cădea prin fereastra deschisă, peste darul frumos mirositor, învăluindu-l ca într-o pulbere de aur. Suzanne le mîngîia cu privirea și cu mîna ; luă o ramură de trandafir înflorit și o mirosi, o fructă minunată urmă trandafirilor ; tocmai o ducea la gură, cînd ușa se deschise cu violență și la Déroute, alb ca varul, speriat și prăfuit, apăru în prag : dintr-un salt ajunse lîngă Suzanne, îi smulse fructa minunată din mînă, zvîrlind-o pe fereastră.

— Dumnezeule, ce ai ? ! strigă Suzanne.

— Nu vă atingeţi de nimic ! strigă el, în sfîrşit ; coşul ăsta blestemat vine de la domnul de Charny !

La numele ce o-ngrozea, pe Suzanne o trecură fiorii. Geneviève îngălbeni şi căzu pe un scaun. Claudine, speriată, se grăbi spre stareţă.

— Oh, mă arde ! murmură Geneviève, apăsîndu-şi mîinile pe piept.

Suzannei şi Claudinei le îngheţase inima.

— Apă, daţi-mi apă ! repeta Geneviève, parcă am foc în tot trupul !

Faţa îi era lividă. La Déroute văzu pe jos coaja de portocală şi înţelese totul.

— A fost otrăvită ! exclamă el.

Doamna de Châteaufort îl auzi.

— Aduceţi-l aici pe Gaston ! şopti sărmana mamă, simţind că moare.

Se descompunea la faţă, ochii deveniseră plumburii, obrajii se scofîlceau, parcă o devora febra de zile întregi. Doctorul fu chemat grabnic şi confirmă din primele cuvinte temerile lui la Déroute. Geneviève era otrăvită ; răul creştea, ireparabil ; cele mai eficace antidoturi puteau doar prelungi viaţa cu cîteva ore. Ducesa primi realitatea în faţă cu o desăvîrşită linişte.

— Era nevoie de o victimă, Dumnezeu m-a ales ; Dumnezeu bate pe cei pe care îi iubeşte.

Prafurile administrate îi mai potoliră chinurile, iar după ce fu împărtăşită, îşi aşteptă sfîrşitul pioasă şi resemnată. Îi zîmbea Suzannei şi-l privea pe Gaston cu ochi plini de o nesfîrşită dragoste. Clopotele mănăstirii băteau în dungă, iar surorile strînse în capelă spuneau rugăciunea muribunzilor.

În timp ce toate acestea se petreceau la Sainte-Claire d'Ennery, Belle-Rose terminase relatarea prin care provinciile erau anunţate de trecerea Rinului la Tolhus. Domnul de Louvois rămăsese singur, absorbit în meditaţii adînci, pornind din propria conştiinţă. Geniul său rău, lugubrul şi palidul domn de Charny nu era acolo ; gîndurile

ministrului, abătute o clipă de cuvintele gentilomului, luaseră acum altă întorsătură. Avea în față, deschisă, scrisoarea lui Ludovic al XIV-lea și nu-și putea lua ochii de la ea, literele acelea parcă erau de foc. Regele îl luase pe Belle-Rose sub protecția sa, iar domnul de Louvois știa prea bine că suveranului nu-i plăcea ca alții să se amestece în ceea ce hotărîse ; Franța și lumea întreagă tremurau la o încruntare a sprîncenelor sale olimpice. Domnul de Louvois întreba dacă este cazul să se expună la o luptă periculoasă, numai pentru o atît de neînsemnată plăcere ca aceea de a-și urmări răzbunarea împotriva unui om care, de fapt, era în dreptul lui, și dacă nu ar fi fost mai bine, mai demn și chiar mai politic să-și abandoneze planurile inutile și periculoase pe viitor. Își aminti înainte de orice de poziția înaltă pe care o deținea datorită evenimentelor, și geniul său îi impunea să fie om de Stat înainte de toate. Domnul de Louvois își trecu mîna peste fruntea înfierbîntată și gînditoare, sorbi de două ori din cana cu apă și, cu puterea voinței ce-i era caracteristică, își înăbuși ura, chiar dacă nu putea să uite cu totul de ea. Belle-Rose terminase. Ministrul citi relatarea și aprobă dînd din cap.

— Ați fost modest, pe cît ați fost de viteaz, va trebui să completez eu omisiunile din relatare, și o voi face ca unul care v-a fost dușman în trecut... Haidem, domnule viconte, sînteți ostaș, iar eu ministru, fiecare dintre noi doi își slujește regele și țara după puterea și conștiința sa. Dați-mi mîna și fiți sigur că nu mă veți mai afla stînd în calea norocului dumneavoastră.

Belle-Rose luă mîna ministrului și se îndepărtă captivat, dacă nu de om, cel puțin de ministrul a cărui inteligență și hotărîre comanda totul, stăpînindu-și pînă și pasiunile. Belle-Rose părăsi Parisul abia spre seară. Grăbit s-o revadă pe Suzanne și neliniștit de absența lui la Déroute, porni în goana cailor. Se lăsase noaptea, o noapte de vară senină și înstelată. Cînd trăsura trecu de Pontoise, Belle-Rose auzi în liniștea deplină dangătele funebre ale clopotului. Zvonul acela venea dinspre Sainte-Claire d'Ennery, tocmai dinspre mănăstirea unde lăsase el tot ce avea mai drag pe lume. O sudoare rece-i umezi tîmplele, îi porunci lui Grippard să dea bici cailor. Pe drumeaguri, țăranii

alergau spre mănăstire ; bătrînele îngenunchează în pragul caselor şi se rugau ; dangăte triste umpleau văzduhul. Toţi oamenii de pe ogoare se treziseră la chemarea clopotului : un suflet gata să zboare cerea rugăciunea celor vii.

— De cînd bate clopotul ? întrebă Belle-Rose pe o tînără fată care mergea desculţă pe drum.

— Sînt trei ore de cînd ne-a deşteptat din somn, răspunse ea.

Trăsura trecu ca vîntul. Urechile lui Belle-Rose zumzăiau la dangătul funebru. Acea vestire de moarte peste cîmpiile liniştite îi îngheţa sîngele în vine. Ajungînd aproape de mănăstire, văzu prin porţile larg deschise călugăriţele care se rugau în capelă şi mulţimea tăcută ce se îngrămădea sub bolţile întunecate. Belle-Rose intră în sfîntul lăcaş, întrebîndu-se ce nouă nenorocire îl ameninţă. O soră care îl aştepta îl conduse la stareţă. Cînd se deschise uşa şi o văzu pe Geneviève întinsă pe pat, nemişcată şi albă ca o moartă, înţelese totul. Geneviève ţinea o mînă pe capul lui Gaston iar cu cealaltă îşi apăsa pe buze crucifixul. Întrezărindu-l pe Belle-Rose, se ridică încet. Ai fi zis că îşi păstrase ultimele puteri pentru acest sfert de ceas. Îi făcu semn Suzannei, care plîngea, să se apropie, şi împreună mîinile celor doi soţi în mîinile sale. În ochi îi strălucea o lumină supranaturală ; văzînd că Belle-Rose plînge, îi vorbi surîzîndu-i cu împăcarea martirului :

— Nu plînge, mi-am ispăşit păcatele.

Se aplecă spre Suzanne, petrecîndu-şi braţul pe după gîtul tinerei femei.

— O să mor, şopti ea ; Gaston nu mai are mamă ; să-i fii mamă !

Tot sufletul i se concentrase în ochi. Luă mîna copilului, care plîngea amarnic, şi-l puse să stea între Suzanne şi Belle-Rose. Apoi, după ce-i îmbrăţişă pe toţi trei, îşi dădu sufletul. Cei care o iubiseră rămaseră toată noaptea de veghe lîngă moartă. Belle-Rose era copleşit de cea mai mare durere din viaţa lui. O plîngea mai puţin ca iubită, cît ca prietenă. Această biată femeie pe care iubirea o duse în păcat, şi pe care tot iubirea o transfigurase, îi

fusese devotată și credincioasă, trecînd peste orice, întotdeauna. Ei îi datora tihna vieții sale, pînă și moartea ei era tot un sacrificiu. Suzanne, care o iubise și ea în ultima vreme, o jelea ca pe o soră. În toată mănăstirea era un doliu adînc ; iar cînd vestea morții se răspîndi prin sate, bătrîni și tineri, mame și copii alergară s-o vadă pe cea care fusese înțelegătoare și bună cu toți. Trupul neînsuflețit al Genevièvei fu privegheat mai departe într-o capelă luminată ; Geneviève era îmbrăcată în hainele-i călugărești, cu crucea de stareță pe piept și mîinile împreunate ; timp de trei zile nu s-au auzit decît suspine și plînsete, de parcă jalea îi cuprinsese pe toți. După ceremonia funebră, Belle-Rose se duse cu Suzanne, Claudine și cei doi copii în casa din fundul parcului, și toată ziua rămase mohorît și tăcut. Pînă și vorbăreții la Déroute și Grippard stăteau muți. Spre seară, cînd Suzanne vru să se retragă, Belle-Rose o luă în brațe și o sărută pe frunte. Era grav, recules.

— Du-te și odihnește-te lîngă copii, amîndoi sînt ai tăi acum. Mîine, în zori, vă voi conduce la reședința de pe Rue de Rohan, pe dumneata și pe Claudine. Locul vostru e la Paris.

— Și al dumitale, Jacques ? întrebă Suzanne, ținîndu-și fiica în brațe și fiul adoptiv de mînă.

— Locul meu este în armată, atîta timp cît îmi va rămîne destulă putere să țin o spadă. Mă voi duce să-l întîlnesc iar pe domnul de Luxembourg și pe domnul de Nancrais, și-l iau cu mine și pe Gaston.

— Cum ? ! Un copil atît de mic ! strigă mama.

Copilul își înălță căpșorul blond și întoarse spre Belle-Rose ochii săi mari și negri în care se aprinse o rază de bucurie.

— Sînt fiu de ostaș, zise el cu glasul limpede și sonor.

— Fiu de ostaș și de gentilom, întregi Belle-Rose. Locul său e în tabără, lîngă domnul de Nancrais și lîngă mine. Mîine vom pleca împreună, iar războiul îi va fi stăpîn.

Ziua se stingea și umbre mari se așterneau peste cîmpie. Suzanne și Claudine se retraseră cu cei doi copii ;

unul dormea neştiutor, celălalt serios şi gînditor ; chipu-i de copil, palid în durerea precoce, amintea fizionomia expresivă şi plină de farmec a domnului d'Assonville ; avea ochii mîndri şi mîngîietori ai Genevièvei, profilul delicat şi pur al lui Gaston. După ce soţia şi sora sa închiseră uşa, Belle-Rose îi făcu un semn imperceptibil lui la Déroute, care da să plece şi el. La Déroute rămase, deci, cu Belle-Rose. Sergentul îşi privea colonelul cu un vag sentiment de curiozitate. Nu-l văzuse niciodată atît de calm şi de ameninţător ; avea o figură de piatră.

— Grippard e aici ? întrebă Belle-Rose.

— E jos, la cai.

— Să vină.

Chemat, Grippard alergă.

— Bătrîne camarad, şi tu Grippard care eşti tot atît de credincios şi hotărît, mă veţi urma.

— Îndată, răspunseră amîndoi dintr-o suflare.

— Veţi face tot ce vă voi cere.

— Sîntem gata.

— Luaţi-vă spadele şi pistoalele.

— Le avem la noi.

— Înşeuaţi caii, plecăm.

Grippard alergă la grajduri, la Déroute luă mantăile şi părăsiră mănăstirea pe furiş. Bezna era deplină, străbătută de zgomote sinistre, ca în ceasurile cînd mocneşte furtuna. Porniră încă o dată pe drumul pe care Belle-Rose îl străbătuse atît de des în împrejurări atît de diferite. Nici unul dintre cei trei călăreţi nu deschise gura. Belle-Rose mergea înainte, hotărît, grăbit, implacabil ca destinul. Intrară în Paris ; din ordinul colonelului, la Déroute bătu la uşa unui negustor de mărunţişuri, de la care cumpără trei măşti, cîte una de fiecare. Lăsînd caii la un han, cei trei ostaşi se afundară în plin oraş.

— Am ajuns, spuse Belle-Rose, în faţa palatului domnului de Louvois.

Lipiţi de un zid, aşteptară în întuneric multă vreme, nemişcaţi ca nişte stane. Puţin după miezul nopţii, o trăsură ieşi din curte ; era trasă de doi cai şi condusă de un

vizitiu ; în față călărea un lacheu cu torța aprinsă. Trăsura era de culoare închisă și nu purta blazon. Cînd ieși pe poartă, un bărbat coborî geamul arătîndu-și fața lividă.

— Spre Voisin ! porunci el.

Bărbatul era domnul de Charny.

Belle-Rose se repezi pe urma trăsurii. La Déroute și Grippard alergau și ei. Străzile desfundate și întunericul adînc nu îngăduiau echipajului să înainteze prea repede. Belle-Rose și cei doi tovarăși ai săi, obișnuiți cu tot felul de exerciții fizice, n-o scăpau din ochi. Ajunseră în spatele ei la Saint-Germain-l'Auxerrois, pe Rue de l'Arbre-sec. Strada era pustie și întunecoasă ; Belle-Rose, găsind că locul e prielnic planului său, înteți goana și ajunse dintr-un salt lîngă portiera trăsurii, pe care o deschise. La Déroute prinse caii la zăbală ; Grippard se ocupa de lacheu. Echipajul se oprise brusc.

— Biciuiți caii ! strigă domnul de Charny.

— Biciuiește-i și ești mort, răspunse la Déroute, arătîndu-i vizitiului pistolul.

Lacheul, care era un om hotărît, înfipse pintenii în burta calului și-l izbi pe Grippard în cap cu un cuțit vînătoresc pe care-l purta la centură. Pălăria largă a caporalului amortiză lovitura și Grippard ripostă cu vîrful spadei, străpungîndu-l pe lacheu ; omul căzu sub picioarele calului, care se cabră. Grippard slăbi frîiele pe care le ținea în mînă și calul, speriat, porni în galop. Vizitiul, fără glas, scăpase biciul. Oprirea trăsurii și căderea lacheului nu ținură mai mult de cîteva secunde. Domnul de Charny privea în ochi figura neagră ce-i apăruse dinainte atît de neașteptat, iar prin găurile măștii nu vedea decît doi ochi a căror privire aprinsă îl ardeau.

— Dacă vrei aur, spuse el, silindu-se să rîdă, ține punga asta !

Belle-Rose luă punga și risipi aurul pe jos. Domnul de Charny se înfioră ; un instinct secret îi spunea că se află în prezența unei primejdii cumplite.

— Atunci ce vrei ? ! țipă el.

— Viața !

Domnul de Charny își strînse toată sumbra sa energie spre a-și brava dușmanul :

— Iartă-mă, domnule, zise el, am crezut că ești un hoț, dar ești un asasin.

Belle-Rose păli sub mască la această insultă.

— Amîndoi purtăm spadă, replică el cu răceală. Coborîți, domnule.

Domnul de Charny coborî. Se aflau la întretăierea străzilor Arbre-sec cu Fossés-Saint-Germain-l'Auxerrois ; nici o licărire nu lumina ferestrele caselor vecine, nici o voce nu se auzea în marea liniște. Vizitiul stătea sus pe capră, mut și țeapăn, de parcă împietrise, lacheul horcăia jos, pe pămînt ; Grippard lumina această scenă cu torța pe care o ținea într-o mînă, cealaltă strîngînd garda spadei. La Déroute tăiase hamurile cailor și aștepta ordinul să intre în acțiune.

— Domnule, exclamă domnul de Charny, trebuie să fie vreo neînțelegere la mijloc. Nu vă cunosc deloc.

— Mă veți cunoaște bine cînd unul din noi doi va fi la pămînt.

— Este o cursă !

— Este un duel !

— Și dacă nu vreau să mă bat ?

— Faceți cum vreți ; dar altfel veți muri mai sigur și mai repede.

Belle-Rose îi făcu semn lui la Déroute să se apropie, și își scoase ceasul și citi ora la lumina roșiatică a torței.

— Aveți trei minute, domnule, pentru a vă hotărî, adăugă el ; la al treilea, dacă nu sînteți gata, acest om pe care îl vedeți aici vă va zbura creierii cu pistolul, așa cum se ucide un șarpe veninos.

La Déroute scoase un pistol de la centiron și-l încărcă. Domnul de Charny înghețase de groază pînă în măduva oaselor. Așteptă totuși încă două minute ; liniștea era deplină, doar de se auzeau scîrțîind vîrtelnițele de vînt pe acoperișuri. Vizitiul se ținea cu amîndouă mîinile de capră, să nu cadă de frică. La al treilea minut, domnul de Charny trase spada.

— Sînt gata, domnule.

Cu toată spaima, o idee bruscă îi reda curajul. Acum nu se mai temea de moarte, convins că va învinge el. Belle-Rose trecu în gardă ; Grippard se apropie, ridicînd torţa. La Déroute puse la loc în centiron pistolul, iar cele două spade se încrucişară. Domnul de Charny folosi de la primele lovituri toate şiretlicurile tacticii sale ; încrederea în sine îi întărea mîna şi-i sporea puterile ; dar Belle-Rose para fără greş : spada duşmană întîlnea mereu cealaltă spadă. Se înţelege că lupta era pe viaţă şi pe moarte. Adversarii îşi înfigeau bine picioarele în pămînt, iar spadele iuţi şi flexibile păreau doi şerpi sclipitori ce se încolăcesc şi se descolăcesc între ei. Domnul de Charny îşi sprijinea tare mîna în şold, lăsîndu-şi-o să alunece imperceptibil spre buzunarul pantalonului bufant. Deodată, la o ripostă a lui Belle-Rose, după care pe mîneca gentilomului apăruseră cîteva picături de sînge mai sus de cot, mîna uşor rănită se ridică înarmată cu un pistol şi glonţul porni ; dar Belle-Rose se feri mai iute ca fulgerul, iar glonţul, trecînd de-a lungul pieptului, traversă braţul stîng al ostaşului.

— Mişelule ! strigă Belle-Rose şi, ca trăsnetul de iute, îşi repezi spada asupra domnului de Charny.

Nimic nu-i putea opri înverşunarea ; de data asta îşi simţea mîna de fier, ca şi spada : prima lovitură străbătu ca focul de pistol pieptul gentilomului, chiar pe lîngă inimă, a doua îi despică grumazul dintr-o parte în alta. Domnul de Charny deschise braţele şi căzu. Belle-Rose se aplecă şi, smulgîndu-şi masca de pe faţă, grăi apăsat :

— Ai otrăvit-o pe Geneviève de Châteaufort ! Mori şi fii blestemat !

O teroare fără margini şi o furie nebună crispă faţa domnului de Charny ; un ultim blestem se desprinse de pe buzele-i însîngerate, tremurul morţii îl mai scutură o dată şi nu mai suflă.

— A fost răzbunată, spuse Belle-Rose, să plecăm.

Îşi luară caii de la hanul unde-i lăsaseră şi se întoarseră la Sainte-Claire d'Ennery. Se crăpa de ziuă cînd bătură la porţile abaţiei, iar cîmpia se deştepta strălucind în

podoabele pline de farmec dăruite tuturor lucrurilor de dărnicia verii. Crengile gardurilor vii sclipeau înrourate ; păsările ciripeau prin frunziș. Suzanne aștepta în mare neliniște ; i se spusese că Belle-Rose plecase grăbit și nu știa de ce și încotro. Cînd îl zări alergă spre el palidă, dar cu ochii luminați de surîsul renăscut.

— Ce văd ? ! Sînge ! strigă ea, cînd Belle-Rose își deschise pelerina.

— Nimic, nu te speria, răspunse ostașul cu glas adînc ; am omorît un șarpe.

CUPRINSUL

I	Fiul şoimarului	5
II	Primele lacrimi	16
III	Un pas în viaţă	25
IV	Hărţuiala	33
V	Un interior de cazarmă	43
VI	Iluzii pierdute	51
VII	Cupa sacrificiului	58
VIII	Casa de pe strada Cassette	64
IX	Un prieten împotriva unui duşman	74
X	O fiică a Evei	83
XI	Străfulgerarea unei pasiuni	89
XII	Visele unei zile de vară	97
XIII	Un şarpe din umbră	106
XIV	Agonia	113
XV	Un pas spre mormînt	120
XVI	Ajunul ultimei zile	128
XVII	Mîna unei femei	136
XVIII	Un om chibzuit scapă caii	147
XIX	Grîul şi neghina	156
XX	Joc de cărţi şi joc de zaruri	166
XXI	Binele şi răul	176
XXII	Confesiunea unei Magdalene	184
XXIII	O capcană	193
XXIV	Un suflet în suferinţă	200
XXV	Oraşul cucerit	209
XXVI	O misiune diplomatică	218
XXVII	Două inimi de femeie	225
XXVIII	Argumentele unui ministru	233
XXIX	Ce vrea femeia, vrea şi Dumnezeu	240
XXX	Un foc de muschetă	251
XXXI	Reversul medaliei	259
XXXII	O profesiune de credinţă	269
XXXIII	Mănăstirea de pe strada Cherche-Midi	277
XXXIV	O noapte albă	287
XXXV	Renunţarea	295
XXXVI	În ultima clipă	302
XXXVII	O întîmplare norocoasă	309
XXXVIII	Asedierea mănăstirii	318

XXXIX Nepotul grădinarului 326
XL O lovitură de pumnal 337
XLI Ajutorul focului 348
XLII Cerşetorul 358
XLIII Stareţa mănăstirii Sainte-Claire 366
XLIV Un cuib într-o mănăstire 376
XLV Cavalerul d'Arraines 387
XLVI Prin munţi şi văi 396
XLVII Puiul de lup 404
XLVIII Să învingi sau să mori 411
XLIX Primăvara anului 1672 423
L O călătorie de plăcere 435
LI Rinul 443
LII O rază de soare 454
LIII Pe Rue de l'Arbre-sec 462

Lector : ANGELA CISMAŞ
Tehnoredactor: V. E. UNGUREANU

Bun de tipar: 20.04.1983
Coli tipar: 30

Comanda nr. 20 582
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"
Bucureşti — Piaţa Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România

COLECȚIA ROMANULUI ISTORIC

UNIVERS

Într-o manieră extrem de alertă şi antrenantă, cititorul asistă în cartea de faţă la numeroasele aventuri şi, în cele din urmă, la reuşita unui tînăr de extracţie modestă, Jacques Grinedal, poreclit Belle-Rose, care îşi ilustrează din plin meritele în celebrele campanii militare ale Regelui-Soare (secolul XVII).

Lei 25